

Keyifli Okumalar Dileriz

Binlerce kategoride milyonlarca PDF e-kitap, ders kitapları, dergiler ve romanlara platformumuz üzerinden ücretsiz ulaşabilirsiniz.

RESMİ WEB SİTEMİZ

<https://rantey.org>

Yedek ve Duyuru Kanallarımız

Sitemize erişim engeli gelmesi veya adres değişikliği durumunda aşağıdaki kanallardan güncel giriş adresine erişebilirsiniz:

- Telegram: <https://t.me/birkitapbir>
- WhatsApp Kanalımız : <https://whatsapp.com/channel/0029VbDHv8uE50Us4lvMoc0Y>

Peygamberimin **SEVDİĞİ** **MÜSLÜMAN**

PROF. DR. M. YAŞAR KANDEMİR

Düzenleyen: bilginDK
2018-07-12

Peygamberimin
SEVDİĞİ
MÜSLÜMAN

PROF. DR. M. YAŞAR KANDEMİR

YAYIN NO: 150

genel yayın yönetmeni: Ergün Ür yayınevi editörü: Özkan Öze

iç düzen/kapak: Zafer Yayınları

baskı, cilt: Vesta Ofset tel: 0 212 445 72 52

Yirminci baskı: Ocak, 2010

Zafer Yayınları, Zafer Yayın Grubu'nun bir kuruluşudur.

Mahmutbey mh. Deve kaldırımı cd. Gelincik sk. no:6 Bağcılar- İstanbul, Türkiye

Tel: (0 212) 446 21 00, Fax: (0 212) 446 01 39

<http://www.zafer yayinevi.com> E-mail: zafer@zafer yayinevi.com

isbn: 975 8732 110

Copyright © 2005 Zafer Yayınları. Her hakkı mahfuzdur.

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - <https://rantey.org>

Şöyle de:

*Eğer Allah'ı seviyorsanız bana uyun ki
Allah da sizi sevsin ve günahlarınızı bağışlasın.
Çünkü Allah çok bağışlayıcı, çok merhamet edicidir.
Âl-i İmrân 3/31.*

Önsöz	13

BİRİNCİ BÖLÜM - KALBİN GÖREVLERİ

1. Allah'a İnanmalı	17
Gül Kokusu: Herşeyi yaratan Odur	22
2. Meleklerle İnanmalı	24
Gül Kokusu: Ebû Hûreyre ile Şeytan	32
3. Kitaplara İnanmalı	34
Gül Kokusu: Peygamberimiz Tevrat'ta böyle anlatılmıştı	40
4. Peygamberlere İnanmalı	41
Gül Kokusu: Hz. Mûsâ ile Hızır	47
5. Kıyametin Kopacağına İnanmalı	52
Gül Kokusu: Mü'minin ölümü	59
6. Âhiret Hayatına İnanmalı	61
Gül Kokusu: Peygamberimizin Şefaati	71
7. Cennet ve Cehenneme İnanmalı	75
Gül Kokusu: Cehennemden en son çıkan adam	81
8. Kadere İnanmalı	84
Gül Kokusu: Kader hakkında	89
9. Allah'ı Sevmeli	92
Gül Kokusu: O Allah'ı ve Resûlünü sever	97
10. Sevdığını Allah İçin Sevmeli	99

11. Allah'tan Korkmalı	185
Gül Kokusu: Külû savrulan adam	111
12. Ümit İçinde Yaşamalı	113
Gül Kokusu: Ateşe atar mı?	120
13. Peygamberini Sevmeli, Saymalı	121
Gül Kokusu: Zehebî'nin altın sözleri	128
14. Dinini Herşeyin Üstünde Tutmalı	130
Gül Kokusu: Ölüm şeklinin ne önemi var?	136
15. İhlaslı Olup Rıyadan Sakınmalı	138
Gül Kokusu: Üç rıyakâr	142
16. Tövbe Etmeli	144
Gül Kokusu: Doksan dokuz kişiyi öldüren adam	150
17. Sözünde Durmalı	152
Gül Kokusu: Sözünde durmak var	156
18. Allah'a Şükretmeli	158
Gül Kokusu: Kur'ân-ı Kerimden dualar	164
19. Sıkıntıya Sabretmeli	167
Gül Kokusu: Hz. Fâtıma'nın sırrı	173
20. Allah'a Güvenmeli	175
Gül Kokusu: Bir mûzâyede	181
21. Dünyaya Kapılanamalı	183
Gül Kokusu: Dünyanın cazibesi	191
22. Haset Etmemeli, Kin Gütmemeli	192
Gül Kokusu: Cennetlik adam	197
23. Küçükleri Sevmeli, Büyükleri Saymalı	199
Gül Kokusu: Merhamet duygusu	204
24. Kendisi İçin İstedikini Başkası İçin de İstemeli	205
Gül Kokusu: Hayır çeşitleri	213

İKİNCİ BÖLÜM - DİLİN GÖREVLERİ

1. İlim Öğrenmeli ve Öğretmeli	217
Gül Kokusu: Bize de bir gün ayır	222

2. Dine Samip Olmalı	237
Gül Kokusu: Uçup giden sevaplar	232
3. Kur'ân Okumalı	233
Gül Kokusu: Üseyd'in atı	240
4. Allah'ı Zikretmeli	242
Gül Kokusu: Zikir meclisleri	251
5. Kimseye Hakaret Etmemeli	253
Gül Kokusu: Günaha buğzetmek	260

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM - BEDENİN GÖREVLERİ

1. Temiz Olmalı	263
Gül Kokusu: Yüzleri parıldayan kimseler	268
2. Namaz Kılmalı	270
Gül Kokusu: Dökülen yapraklar gibi	280
3. Zekât Vermeli	282
Gül Kokusu: İki cimri, bir cömert	289
4. Oruç Tutmalı	292
Gül Kokusu: Misk çantası	300
5. Haccetmeli	303
Gül Kokusu: Telbiye getiren peygamberler	309
6. Allah Yolunda Savaşmalı	310
Gül Kokusu: Hurmaları nasıl fırlattı?	317
7. Cömert Olmalı	318
Gül Kokusu: Buluttan gelen ses	323
8. Emanete Riayet Etmeli	325
Gül Kokusu: İbni Ömer ile çoban	330
9. Dargınları Barıştırmalı	332
Gül Kokusu: Bir anlaşmazlığı nasıl önledi?	336
10. Kimseyi Öldürmemeli	337
Gül Kokusu: Kalbini mi yardım?	343
11. Zina Etmemeli	345
Gül Kokusu: Zina etmek isteyen delikanlı	352
12. Kul Hakkı Yememeli	354

Gül Kokusu: Isık buğdayla	363
13. Haram Yiyecek ve İçeceklerden Uzak Durmalı	363
Gül Kokusu: Falcılık parası	370
14. Yasaklanan Giysileri Kullanmamalı	371
Gül Kokusu: Bahreynli bir ziyaretçi	378
15. Parasını Ölçülü Harcamalı	380
Gül Kokusu: Nakışlı örtü	384
16. Adaletli Olmalı	385
Gül Kokusu: Hani adalet?	391
17. Yöneten Âdil Olmalı, Yönetilen İtaat Etmeli	392
Gül Kokusu: İneğin sütü	397
18. Müslümanlarla Bir ve Beraber Olmalı	399
Gül Kokusu: Atın kendinizi ateşe!	404
19. İyiliği Emretmeli, Kötülükten Sakındırmalı	406
Gül Kokusu: Kürsü kurulunca	411
20. Birbirine Yardım Etmeli	412
Gül Kokusu: Mecnun gibi	418
21. Utanma Duygusuna Sahip Olmalı	419
Gül Kokusu: Hz. Peygamberin hayâsı	424
22. Anaya Babaya İyi Davranmalı	426
Gül Kokusu: Cüreyc ile annesi	432
23. Akrabaya İyi Davranmalı	434
Gül Kokusu: Beyruhâ	439
24. Güzel Huylu Olmalı	440
Gül Kokusu: Dağlar meleği	451
25. Allesine Karşı Görevlerini Yerine Getirmeli	452
Gül Kokusu: Kadınların temsilcisi	458
26. Selâmlaşmalı	460
Gül Kokusu: Selam vermek için	466
27. Müslümanlara Kardeşçe Davranmalı	467
Gül Kokusu: Seni seviyorum	473
28. Komşuya İyi Davranmalı	475
Gül Kokusu: Kötü Komşu	479

29. Misafire İkrâm Etmeli	480
Gül Kokusu: Yiyormuş gibi yapalım	485
30. Hastayı Ziyaret Etmeli	486
Gül Kokusu: Bir hasta ziyareti	491
31. Ölen Kardeşine Son Görevini Yapmalı	492
Gül Kokusu: Ölüm döşeginde bir Sahâbî	498
32. Kötülükleri Teşhir Etmemeli	500
Gül Kokusu: Evde daha iyisi var	504
33. Kötülerle Dost Olmamalı	506
Gül Kokusu: Arkadaşımı bana bırakırsınız, değil mi?	510
34. Aksırana Dua Etmeli	512
Gül Kokusu: Efendimizin bir duası	516
Kaynaklar	517
İndeks	520

ÖNSÖZ

İyi mü'mini üç cümlede özetleyen bir hadîs-i şerif vardır.

Hicrî dördüncü yüzyıldan günümüze gelinceye kadar, birçok İslâm âlimi bu hadisi yüzlerce âyet ve hadisle açıklamaya çalışmış, böylece bir gülün yedi veren oluşunu andıran olağanüstü bir manzara ortaya çıkmıştır.

Bu hadise göre, imanın altmış veya yetmiş dalı vardır. En yukarıdaki dal "lâilâhe illallah" demek, en aşağıdaki dal insanlara eziyet veren şeyleri yoldan kaldırmaktır. Utanma duygusu da bu dallardan biridir.

Ahmed ibni Hüseyin el-Beyhakî (ö. 458/1066), bu Peygamber gülünün yetmiş yedi yaprağı bulunduğunu söylemiş ve o yaprakları bir bir açmak maksadıyla Şu'abü'l-îmân adlı yedi ciltlik bir eser kaleme almıştır. Bu çapta olmasa bile, bu sâhada daha başka kitaplar da yazılmıştır.

Elinizde tuttuğunuz eser, bu kitapların bir özeti mahiyetindedir.

Bu çalışmaya, konuyla ilgili eserlerdeki âyetleri ve güvenilir hadisleri derleyerek başladım.

İmâm Nevevî ve İbn Hacer el-Askalânî gibi ünlü muhaddislerin görüşlerinden faydalanarak, bu altmış veya yetmiş konuyu kalbin, dilin ve organların görevleri diye üç bölümde topladım.

Bazı konuları birleştirerek (ilim öğrenmek ve öğretmek gibi), günümüzde geçerliliği olmayan bazı konuları almayarak (kölenin efendisine, efendinin kölesine karşı görevleri gibi) kitabımı, o ünlü hadise uygun şekilde, altmış üç ana başlık halinde kaleme aldım.

Güzel dinimizi kısa yoldan öğrenmek isteyenleri, Allah'ın ve Resûlullah'ın sözleriyle mümkün olduğunca baş başa bırakmak düşüncesiyle, malzemenin bol olduğu konularda, âyet ve hadisleri bir konuşma üslûbu içinde, Peygamber Efendimizin sohbetini dinliyormuş gibi vermeye gayret ettim.

Bunu sağlamak için de, birden fazla konunun ele alındığı bir hadisin tamamını zikretmek yerine, İmâm Buhârî'nin Sahîh-i Buhârî'de yaptığı gibi (taktî usûlüyle), hadisin sadece ilgili kısmını verdim.

Yeterince âyet ve güvenilir hadisin bulunmadığı konularda ise âlimlerimizin yorumlarından faydalandım. İmân esaslarıyla ilgili konularda âyetlerden daha çok faydalandım.

Bir de her bahsin sonunda, okuyucuyu yeni bir konuya geçmeden önce biraz dinlendirmek ümidiyle, işlediğim konuyla ilgili yine sahâbe tarafından rivayet edilen bir olayı, bir kıssayı "Gül Kokusu" başlığı altında sundum.

Eserimin, Yüce Rabbimin rızâsını kazanmaya, dünya ve âhîret kardeşlerimin dualarını almaya vesile olmasını niyâz ederim.

25 Eylöl 2004, Üsküdar
Prof. Dr. M. Yaşar Kandemir

Kalbin Görevleri

1. ALLAH'A İNANMALI

ALLAH TEÂLÂ bütün kullarına şu emri göndermiştir:

“Benden başka tanrı yoktur; sadece Bana ibadet edin.”¹

Bu özlü emriyle Yüce Rabbimiz bizden:

- Kendisinden başka Tanrı bulunmadığını bilmemizi ister.²

- Allah'a imân eden kimsenin hiç kopmayacak bir kulpa ya-
pıştığını söyler.³

- Göklerde ve yerde olan her varlığın, isteyerek veya isteme-
yerek Allah'a boyun eğdiğini, insanın da İslâmiyet'ten başka
bir din aramaması gerektiğini belirtir.⁴

Kısacası:

**Herkes Rabbine dönmelidir; herkes Allah'ın insanı yaratır-
ken onun içine koyduğu din duygusunu benimsemelidir.⁵**

**Çünkü herkes, Peygamber Efendimizin buyurduğu gibi, Al-
lah'ın dinini kabul edecek bir yapıya sahiptir.⁶**

¹ Enbiyâ 21/25.

² Muhammed 47/19.

³ Bakara 2/256.

⁴ Âl-i İmrân 3/83.

⁵ Rûm 30/30.

⁶ *Buhârî*, Cenâiz 79, 92; *Ebü Dâvûd*, Sünnet 17; *Tirmizî*, Kader 5.

Kur'ân-ı Kerîm'in pek çok âyetinde;

- Allah'a inanıp güzel işler yapanlara eşsiz Cennet nimetleri verileceği müjdelendir.⁷

- Allah'a inanmayanların ise, dünyada ve âhirette felâketlerle karşılaşacağı dile getirilir.⁸

Allah'ı en iyi anlatan âyet

Allah Teâlâ, Kur'ân-ı Kerîm'de, bilmemizi istediği kadarıyla, bize kendisini tanıtmıştır. Onun hakkında en derli toplu bilgi veren, tek Allah inancını en açık şekilde ortaya koyan âyet, "Âyetü'l-Kürsî"dir. Peygamber Efendimiz onun Kur'ân'ın en büyük âyeti olduğunu söylemiştir.⁹

Âyetü'l-Kürsî'nin anlamı şöyledir:

Allah Odur; başka tanrı yoktur;

her zaman diridir;

her an bütün kâinâtı yönetendir;

ne uyuklar, ne uyur;

göklerde, yerde ne varsa hepsi Onundur.

İzni olmadan kim kalkıp da Onun huzurunda şefaât edebilir?

Yarattıklarının yaptıklarını, yapacaklarını bilir;

kulları ise Onun ilminden ancak uygun gördüğü kadarını kavrayabilirler.

İlmi, gücü ve kudreti bütün gökleri, yeri kucaklar

ve bunları koruyup gözetmek kendisine ağır gelmez.

En yüce ve en büyük yalnız Odur.¹⁰

⁷ Bakara 2/25, 62, 82, 277; Âl-i İmrân 3/57; Nisâ 4/57, 122, 173; Mâide 5/9, 93.

⁸ Bakara 2/24, 90, 104, 161-162, 191, 257, 264; Mâide 5/36, 67; En'âm 6/31; Enfâl 8/50; Yûnus 10/4; Nahl 16/107; Kehf 18/50, 103-15; Enbiyâ 21/39-40, 98; Sebe' 34/31-33; Zümer 39/71; Muhammed 47/27.

⁹ Müslim, Mûsâfirîn 258; Ebû Dâvûd, Vitr 60.

¹⁰ Bakara 2/255.

Kelime-i tevhîd

Bir kul Allah'a iman ettiğini, yani mü'min olduğunu nasıl gösterecektir?

Peygamber Efendimizin buyurduğuna göre, imanının altmış veya yetmiş kadar dalı vardır. Bunların en başında "Lâ ilâhe illallah" sözü gelir.¹¹

"Lâ ilâhe illallah" diyen kimse, Allah'ın bir ve tek olduğunu söylemiş olur. Bu söze, Allah'ın bir ve tek olduğunu söylemek anlamında *kelime-i tevhîd* denir.

Kelime-i tevhîd'in önemi ve insana neler kazandırdığı konusunda Allah'ın Elçisini dinleyelim:

Lâ ilâhe illallah diyen Cennete girecektir.¹²

Allah'tan başka tanrı olmadığını bilerek ölen Cennete girecektir.¹³

Son sözü, "Lâ ilâhe illallah" olan Cennete girecektir.¹⁴

"Lâ ilâhe illallah" diyen kimse, daha önce ne yaparsa yapsın, bu söz onu birgün kurtaracaktır.¹⁵

Peygamber Efendimiz amcası Ebû Tâlib'in Müslüman olmasını çok istiyordu. Bu isteğini ona birçok defa söyledi. Amcası ölüm döşeginde yatarken bir kere daha:

"Amca! Lâ ilâhe illallah, de! Ben de kıyamet gününde senin lehine şahitlik yapayım" dedi.

Fakat amcası:

"Yeğenim!" dedi. "Korktuğu için Müslüman oldu diye Kureyş

¹¹ *Buhârî*, İmân 3; *Müslim*, İmân 58; *Ebû Dâvûd*, Sünnet 14; *Nesâî*, İmân 16; *Tirmizî*, Birr 80; *Müslim*, Mukaddime 9, Edeb 7.

¹² Ahmed b. Hanbel, *Müsned*, III, 131; İbn Hibbân, *es-Sahîh* (Arnaût), III, 304 (Ayrıca bk. I, 364, 392, IV, 582); Hâkim, *el-Müstedrek* (Atâ), IV, 279; Elbânî, *Sahîhu Mevâridi'z-zamân*, I, 108.

¹³ *Müslim*, İmân 43; Ahmed b. Hanbel, *Müsned*, I, 65, 69; İbn Hibbân, *es-Sahîh* (Arnaût), I, 430; Hâkim, *el-Müstedrek* (Atâ), I, 143, 502.

¹⁴ *Ebû Dâvûd*, Cenâiz 15, 16; *Tirmizî*, Cenâiz 7; Hâkim, *el-Müstedrek*, I, 503, 678.

¹⁵ Elbânî, *Sahîhu't-Tergîb ve't-terhîb*, II, 221; Elbânî, *Silsiletü'l-ehâdisi's-sahîha*, IV, 566-568. Ayrıca bk. Ma'mer b. Râşid, *el-Câmi'* (A'zamî), XI, 285-286; Ebû Ya'la, *Müsned* (Esed), I, 20-21.

halkının beni ayıplamayacağını bilsem, o dediğin sözü söyleyerek seni mutlaka memnun ederdim.”

Bu olay üzerine şu âyet indi:

“Ey Peygamber!

“Sen sevdiğin kimseyi doğru yola iletemezsin; Ancak Allah dilediğine hidayet verir.”¹⁶

Allah'ın güzel isimleri

Mekkeli putperestler, Peygamber Efendimizden, inandığı Tanrıyı anlatmasını istedikleri zaman, Allah Teâlâ'yı en belirgin özellikleriyle kısaca anlatan İhlâs Sûresi indi:

Şunu söyle:

O, Allah birdir.

Allah hiçbir şeye muhtaç değildir; herşey Ona muhtaçtır.

O doğurmamış ve doğmamıştır.

Kimse Onun dengi değildir.¹⁷

Kur'ân-ı Kerîm'de Allah Teâlâ'nın bazı isim ve sıfatları zikredilmiş, “En güzel isimler Allah'ındır”¹⁸ buyurulmuştur.

“Esmâ-i Hüsnâ” da denilen o en güzel isimler şu üç âyette topluca verilmiştir:

O, kendisinden başka tanrı bulunmayan Allah'tır.

Görüneni de, görünmeyeni de O bilir.

O merhamet eden, koruyup gözetendir.

O, kendisinden başka tanrı bulunmayan Allah'tır.

Herşeyin sahibi Odur.

Eksik ve çirkin sıfatlarla bir ilgisi yoktur.

Bütün esenlik Ondan gelir.

Güven verip vaadini yerine getirendir.

Evrene hâkim olup onu yönetendir.

¹⁶ Kasas 28/56; Müslim, İmân 41-42; Tirmizî, Tefsîr 28; Ahmed b. Hanbel, Müsned, II, 434, 441.

¹⁷ İhlâs 112/1-4; Tirmizî, Tefsîr 112; Ahmed b. Hanbel, Müsned, V, 133-134.

¹⁸ A'râf 7/180; Tâhâ 20/8.

Yenilmeyen tek galiptir.
 İradesine asla karşı çıkılmaz.
 Büyüklüğünü ve yüceliğini gösterendir.
 Şanı yüce olan Allah, insanların tanrılık yakıştırdıkları
 herşeyden uzaktır.
 herşeyi O yaratır.
 Var edendir.
 Yarattıklarına dilediği gibi şekil ve özellik verendir.
 En güzel isimler Onundur.
 Göklerde ve yerde ne varsa Onun şanını yüceltir.
 O güç ve kudret sahibidir,
 Herşeyi yerli yerince yapandır.¹⁹

Peygamber Efendimiz, Allah'ın en güzel isimlerinden (Esmâ-i Hüsnâdan), yukarıda sayılanların da için de bulunduğu "doksan dokuz" ismi saymış ve bunları ezberleyip benimseyenlerin Cennete gireceğini müjdelemiştir.²⁰

Herşeyi yapan Odur

Pek çok âyetten öğrendiğimize göre, herşeyi elinde tutan, alıp veren, yükseltip düşüren, öldürüp diriltten sadece Allah Teâlâ'dır. Şu iki âyet bunu göstermektedir:

Ey Peygamber! Şöyle de:
Ey mülkün sahibi olan Allahım!
Sen mülkü dilediğine verir, dilediğinden de çekip alırsın.
Dilediğini aziz eder, dilediğini zillete düşürürsün.
Bütün hayır Senin elindedir. Elbette Senin gücün herşeye yeter.
Gündüzü geceye katar, geceyi de gündüze katarsın.
Ölüden diriyi çıkarır, diriden de ölüyü çıkarırsın.
Dilediğini de hesapsız şekilde rızıklandırırısın.²¹

¹⁹ Haşr 59/22-24.

²⁰ Buhârî, Tevhid 12; Müslim, Zikir 5, 6; Tirmizî, De'avât 82; İbnî Mâce, Duâ 10.

²¹ Al-i İmrân 3/26-27.

Gül Kokusu

Herşeyi yaratan Odur

Allah Teâlâ herşeyi insanın faydasına olacak ve onu mutlu edecek şekilde yaratmıştır. Bunu Kur'an-ı Kerim'de şöyle anlatır:

Allah gökleri ve yeri bir anlam ve amaca göre yarattı. Onların tanrılık yakıştırdıkları herşeyden yücedir.

İnsanı bir su damlasından yarattı. Ama o çenesi kuvvetli bir düşman olup çıktı.

Hayvanları da yarattı; onlarda sizi ısıtacak yünler, faydalı birçok şeyler vardır; etlerini de yersiniz.

Onları akşam ağıla getirirken, sabah otlağa götürürken hoş bir güzellik yaşarsınız.

Atları, katırları, eşekleri sizin için binek ve süs hayvanı olarak yarattı; bilemediğiniz daha neler yaratır.

Dosdoğru yolu Allah gösterir; o yoldan sapanlar da vardır. Eğer Allah dileseydi hepinize doğru yolu gösterirdi.

Gökten yağmur yağdıran da Odur. İçeceğiniz su, hayvanları otlattığınız bitkiler o yağmurdan meydana gelir.

Onunla sizin için ekın, zeytin, humma ağaçları, üzüm bağları ve her türlü meyveyi bitirir. Elbette bunda, düşünen bir toplumun alacağı ders vardır.

Geceyi, gündüzü, güneşi ve ayı hizmetinize sundu; yıldızlar da Onun emrine bağlıdır. Elbette bunda aklını kullanan bir toplumun alacağı dersler vardır.

Yeryüzündeki binbir renkli varlıkları da sizin hizmetinize sundu. Elbette bunda düşünüp ders alan kimseler için ibret vardır.

Taze et yemeniz, takınacağınız süs eşyası çıkarmanız için denizli hizmetinize sunan Odur.

Gemilerin orada sulara yara yara gittiğini görürsün. Bütün bunlar Rabbinizin nimetinden faydalanıp Ona şükretmeniz içindir.

Yeryüzünde sarsılmadan durabilmek için yerinden oynatılamaz dağlar, gideceğiniz yolu bulmanız için ırmaklar ve yollar yerleştirdi.

Bütün bunları yaratan, yaratamayanla hiç bir tutulabilir mi?

Hâlâ düşünüp ders almayacak mısınız?

Allah'ın verdiği nimetleri saymaya kalksanız sayamazsınız. Şüphesiz Allah çok bağışlayan, koruyup gözetendir.²²

²² Nahl 16/3-18.

2. MELEKLERE İNANMALI

BİR MÜ'MİN meleklerin var olduğuna inanmalıdır.

Allah Teâlâ bu konuda şunu söyler:

Hem Peygamber, hem de mü'minler “meleklerinin varlığına iman ederler.”¹

Meleklerin varlığını inkâr eden, yolunu iyice sapıtmış olur.²

Peygamber Efendimiz, iman esasları arasında meleklerle inanmayı da sayar.³

Melekler ne zaman yaratıldı?

Melekler insandan önce yaratıldı. Bunu Kur'ân-ı Kerîm'den öğrenmekteyiz.

Yüce kitabımızın verdiği şu bilgiyi hatırlayalım:

Allah Teâlâ, daha Hz. Âdem'i yaratmadan, meleklerle “yeryüzünde bir halife yaratacağını” söyledi; fakat onlar buna taraf-tar olmadı.

¹ Bakara 2/285.

² Nisâ 4/136.

³ *Buhârî*, İmân 37, Tefsîr 31/2; *Müslim*, İmân 1, 5, 7; *Ebü Dâvûd*, Sünnet 16; *Tirmizî*, İmân 4; *Nesâî*, İmân 5; *İbnî Mâce*, Sünnet 9; Ahmed b. Hanbel, *Müsned*, I, 27, 28, 319, II, 426.

Bunun üzerine Allah Teâlâ Âdem'e herşeyin ismini öğretti. Âdem'in bu konuda meleklerden daha çok şey bildiği ortaya çıkınca, Cenâb-ı Hak onlardan "Âdem'in önünde yere kapanmalarını" istedi.

İşte bu olay, meleklerin insanlardan önce yaratıldığını gösterir.⁴

Melekler nasıl varlıklardır?

Peygamber Efendimizin haber verdiğiğine göre melekler nurdan yaratılmıştır.⁵

Onlar hakkında en geniş bilgi Kur'ân-ı Kerîm'de bulunmaktadır. Buna göre:

"Melekler Allah'ın elçileri olup ikişer, üçer, dörder kanatları vardır."⁶

Onlarda erkek, dişi ayrımı yoktur.⁷

Allah'ın emirlerine karşı gelmezler; çok güçlü ve kuvvetli oldukları için, Cenâb-ı Hakk'ın kendilerine verdiği emirleri yerine aynen getirirler.⁸

Elli bin yıllık mesafeyi bir günde alacak kadar hızlı hareket ederler.⁹

Allah'a ibadet ve itaat ederler

Bıkmadan, usanmadan devamlı surette Allah'a ibadet ederler.¹⁰

Allah emretmeden birşey söylemezler;

Onun emriyle hareket eder, Allah korkusundan ürperirler.¹¹

⁴ Bakara 2/30-34; Hicr 15/28-29; Sâd 38/71-72.

⁵ *Müslim*, Zühd 60; Ahmed İbni Hanbel, *Müsned*, VI, 153, 168; İbn Hibbân, *es-Sahih* (Arnaüt), XIV, 25.

⁶ Fâtır 35/1.

⁷ Zuhuruf 43/19; Sâffât 37/150. Ayrıca bk. İsrâ 17/40.

⁸ Tahrim 66/6; Tekvîr 81/20.

⁹ Meâric 70/4.

¹⁰ Enbiyâ 21/19-20.

¹¹ Enbiyâ 21/27-28.

Bizim yanımızda dolaşırlar

İnsanlar melekleri görmez, ama onlar insanın önünde, ardında dolaşır ve onu Allah'ın emriyle koruyup gözetirler.¹²

Bir kısım meleklerin görevi hep insanın yanında bulunmak ve ağzından çıkan sözleri yazmaktır.¹³

Cebrâil aleyhisselâm'ın Peygamber Efendimiz ile Hz. Hatice'ye ve Hz. Âişe'ye selâm göndermesi, meleklerin insana ne kadar yakın olduğunu ve iyi kimseleri sevdiğini gösterir. Birgün Cebrâil aleyhisselâm Peygamber Efendimize şöyle dedi:

"Hatice yanına geldiği zaman, ona Rabbinden ve benden selâm söyle! Ona Cennette inciden yapılmış bir saray verileceğini müjdele!"¹⁴

Cebrâil aleyhisselâm bu olaydan yıllar sonra Hz. Âişe'ye de selâm gönderdi. Peygamber Efendimiz de o güzelim üslûbuyla:

"Âişe! Bak Cebrâil sana selâm söylüyor" buyurunca, Âişe annemiz şöyle dedi:

"Allah'ın selâmı, rahmeti ve bereketi onun üzerine de olsun. Yâ Resûlallah! Sen bizim görmediğimizi de görüyorsun."¹⁵

İnsan kılığına girebilirler

Melekler insan kılığına da girerler. Buna dair pek çok âyet vardır.

Meselâ Cebrâil aleyhisselâm, insan şekline girerek Hz. Meryem'in yanına gitmiş ve ona Allah'ın emriyle bir oğlan bağışlamak için geldiğini söylemişti.¹⁶

Melekler aynı şekilde Hz. İbrâhim'in yanına giderek ona selâm vermişlerdi. Hz. İbrâhim onları insan sanarak yemek ik-

¹² Ra'd 13/11.

¹³ Kaf 50/18.

¹⁴ Buhârî, Menâkıbü'l-Ensar 20; Ahmed b. Hanbel, Müsned, II, 230.

¹⁵ Buhârî, Bed'ü'l-halk 6, Fezâilü's-sahâbe 30, Edeb 110, İsti'zân 16, 19; Müslim, Fezâilü's-sahâbe 90.

¹⁶ Meryem 19/16-19.

râm etmiş, fakat yemediklerini görünce endişeye kapılmıştı. Melekler ona, korkması için bir sebep bulunmadığını, kendisine bir oğlu olacağını müjdelemek için geldiklerini söylemişlerdi.¹⁷

Lût aleyhisselâm'a da aynı şekilde gitmişler, o da onları insan sanmıştı.¹⁸

Meleklerin görevleri

Meleklerin başlıca görevleri şunlardır:

- Peygamberlere vahiy getirmek.

Bu iş, *Rûhu'l-Emîn* diye de anılan Cebrâil aleyhisselâm'ın görevidir. Kur'ân-ı Kerîm'i Peygamber Efendimizin kalbine o indirmiştir.¹⁹

- Sûr'a üflemek.

Bu, İsrâfil aleyhisselâm'ın görevidir. Nasıl birşey olduğunu sadece Allah Teâlâ'nın bildiği sûr'a ilk üflediğinde göklerde ve yerde kim varsa hepsi ölecek; ikinci üflemesinde insanlar dirilip kalkacak;²⁰ üçüncü üflemesinde ise herkes Allah Teâlâ'nın huzurunda toplanacaktır.²¹

- Arş'ı taşımak ve onun etrafında ibadet etmek.

Mahiyetini bilemediğimiz Arş'ı, bu işle görevli sekiz melek taşır;²² diğer melekler de Arş'ın etrafında Allah Teâlâ'yı överek tesbih ederler.²³

- Cenneti ve Cehennemi beklemek.

Mü'minler Cennete gönderildikleri zaman, onları Cenneti bekleyen melekler karşılayıp selâmlayacak ve bir daha çıkmamak üzere Cennette kalacaklarını müjdeleyecektir.²⁴

¹⁷ Hicr 15/51-53. Bu olay hakkında ayrıca bk. Hûd 11/69-76, Zâriyât 51//24-34.

¹⁸ Hicr 15/61-62.

¹⁹ Şuarâ 26/192-194.

²⁰ Zümer 39/68.

²¹ Yâsîn 36/53.

²² Hâkka 69/17.

²³ Zümer 39/75.

²⁴ Zümer 39/73.

Cehennem işleriyle görevli on dokuz melek vardır.²⁵

Kâfirler Cehenneme gönderildikleri zaman görevli melekler onlara Cehennemin kapılarını açacak, kendilerini Cehennemden sakındıran peygamberlerin gelip gelmediğini soracaklardır.²⁶

- İnsanları korumak.

Bazı melekler insanın önünde, ardında dolaşarak Allah'ın emriyle onu koruyup gözetirler.²⁷

- İnsanların yaptığı işleri yazmak.

Her insanın sağında ve solunda iki melek vardır. Onu gözetler, yaptığı işleri ve konuştuğu sözleri kaydederler. Bu meleklerle *Kirâmen Kâtibîn* denir.²⁸

- Can almak.

Bu işi, insanların canını almakla görevli ölüm melekleri yapar.²⁹

- Mü'minlere dua etmek.

Arş'ı taşıyan ve onun çevresinde bulunan melekler Allah'a şöyle dua ederler:

"Rabbimiz! Tövbe edip senin yolunu izleyenleri bağışla ve onları Cehennem azabından koru!"³⁰

Cinler vardır

Var olduğuna inanmamız gereken görünmeyen varlıklardan biri de cinlerdir.

İnsanı topraktan, meleği nurdan yaratan Cenâb-ı Mevlâ cinleri de dumansız saf ateşten yaratmıştır.³¹

Kur'ân-ı Kerîm'in yetmiş ikinci sûresi olan Cin Sûresi onlar hakkındadır.

²⁵ Müddessir 74/27-31.

²⁶ Zümer 39/71.

²⁷ Ra'd 13/11.

²⁸ Kaf 50/17-18; İnfitâr 82/10-12.

²⁹ En'âm 6/61; Nahl 16/32; Secde 32/11.

³⁰ Mü'min 40/7.

³¹ Rahmân 55/15; Müslim, Zühd 60; Ahmed b. Hanbel, *Müsned*, VI, 153, 168.

Bu sûrenin ilk âyetlerinden öğrendiğimize göre;

- cinlerden bir topluluk Peygamber Efendimizin yanına gide-
rek Kur'ân'ı dinlemiş ve:

- "Bizi doğru yola ileten olağanüstü güzellikte bir Kur'ân
dinledik. Bundan sonra biz Allah'tan başka hiçbir varlığı tanrı
kabul etmeyeceğiz" demişlerdir.³²

Şeytan da cinlerdendir.³³

Cinlerin özellikleri

Cinler hakkında Kur'ân-ı Kerîm'den öğrendiğimiz bilgiler
şöyledir:

● Cinler de bizim gibi yeryüzünde yaşar.

Allah Teâlâ'nın şeytana "Yeryüzünde yerleşip belli bir zama-
na kadar orada yaşayacaksınız"³⁴ buyurması bunu gösterir.
Cinler, Resûl-i Ekrem Efendimiz peygamber olmadan önce gö-
ğe çıkar, oradan bilgi toplamaya çalışırlardı; fakat o tarihten
sonra göğün bekçilerle korunduğunu gördüler ve göğe çıkma-
ya çalışınca alevli taşlarla kovalandılar.³⁵

● Onlar bizi görür, ama biz onları göremeyiz.

"Şeytan ve askerleri, sizin onları göremediğiniz taraftan sizi
görürler" âyeti bunu göstermektedir.³⁶

● En zor işleri yapabilirler.

Hız. Süleyman onları bina ustası ve dalgıç olarak çalıştırmış-
tır.³⁷

● Onlar da doğar, çoğalırlar.

"Siz beni bırakıp da düşmanınız olan şeytanı ve onun soyu-
nu mu dost ediniyorsunuz?" âyeti bunu göstermektedir.³⁸

³² Cin 72/1-3.

³³ Kehf 18/50.

³⁴ A'râf 7/24.

³⁵ Cin 72/8-9.

³⁶ A'râf 7/27.

³⁷ Sâd 38/37.

³⁸ Kehf 18/50.

● Onlar da ibadet etmekle görevlidir.

Çünkü Allah Teâlâ, insanlar gibi cinleri de, kendisine ibadet etmeleri için yaratmıştır.³⁹ Onların da Müslüman olanları, olmayanları vardır.⁴⁰

● İnsanların aklını çelip ayartabilirler.⁴¹

Cinler, samimiyetle Allah'a bağlananlara birşey yapamazlar.⁴² Nitekim şeytan, dünyada kendine uyanlara âhirette şöyle diyecektir:

"Benim sizi zorlayacak bir gücüm yoktu; bana uyun dedim, siz de uydunuz. Öyleyse suçu bana yüklemeyiniz, siz kendinizi kınayınız."⁴³

● Gaybı bilemezler.

Hız. Süleyman'ın emrinde ağır işlerde çalışan cinler vardı. Cinler, Hız. Süleyman'ın, esasına dayanmış vaziyette vefat ettiğini bilememiş, Beyt-i Mukaddes'in inşaatında uzun bir süre daha çalışıp durmuşlardı.⁴⁴

Şeytan zararlı bir varlıktır

Cinlerin de Müslüman olanları, kâfir olanları vardır. Cinlerin kâfirlerine *şeytan* denir.

Kur'ân-ı Kerim'de onlardan şöyle söz edilir:

"Birbirlerini aldatmak için parlak sözler fısıldayıp duran insan ve cin şeytanlarını peygamberlere düşman yaptık."⁴⁵

Bizim gerçekten düşmanımız olan şeytanın⁴⁶ zararlı bir varlık olduğunu, Peygamber Efendimizin başından geçen bir olay açıkça göstermektedir.

³⁹ Zariyat 51/56.

⁴⁰ Cin 72/14.

⁴¹ Tâhâ 20/120; Sâd 38/82; Nâs 114/4-6.

⁴² Sâd 38/83.

⁴³ İbrâhîm 14/22.

⁴⁴ Sebe' 34/14.

⁴⁵ En'am 6/112.

⁴⁶ A'râf 7/22.

Resûl-i Ekrem şöyle buyurdu:

“Cinlerden son derece becerikli biri (bir ifrit) dün gece namazımı bozdurmak için bana ansızın hücum etti. Ama Allah Teâlâ beni galip getirdi ve ona istediğimi yapma fırsatı verdi.

Sabah olunca hepiniz onu görüp seyredesiniz diye mescidin direklerinden birine bağlamak istedim. Fakat kardeşim Süleyman Peygamberin ‘Yâ Rabbî! Beni affet ve benden sonra kimseye nasip olmayacak bir mülkü bana bağışla’ dediği aklıma geldi de ifriti köpek gibi boğdum.”⁴⁷

⁴⁷ *Buhârî, Salât 75; Müslim, Mesâcid 39.* Bu hadis ve cinlerin varlığı konusunda geniş bilgi için bk. *Tecrid Tercemesi*, I, 402-406.

Gül Kokusu

Ebû Hüreyre ile Şeytan

Ebû Hüreyre radiyallahu anh anlatıyor:

Resûl-i Ekrem sallallahu aleyhi ve sellem beni Ramazanda toplanan fitreleri korumakla görevlendirmişti. Bir adam geldi, yiyecekleri avuçlamaya başladı. Adamı tuttum ve:

“Vallahi seni Peygamber Efendimizin huzuruna götüreceğim,” dedim. Adam:

“Ben çok fakir biriyim; çoluk çocuğum da var” deyince onu bıraktım. Sabahleyin Allah’ın Elçisi:

“Ebû Hüreyre! Dün gece tutsağın ne yaptı?” diye sordu. Ben de:

“Ya Resûlallah! İhtiyaç içinde bulunduğumu, çoluğu çocuğu olduğunu söyleyince haline acıdım ve onu serbest bıraktım” dedim. Peygamber Efendimiz:

“O sana yalan söyledi, tekrar gelecek” buyurdu. Efendimizin bu sözü üzerine onu gözetlemeye koyuldum.

Adam geldi ve yine yiyecekleri avuçlamaya başladı. Ona:

“Seni Allah’ın Elçisinin huzuruna çıkaracağım” dedim. Adam:

“Ne olur beni bırak, gerçekten yoksul biriyim. Çoluk çocuğum da var. Beni bırakırsan bir daha gelmem” dedi. Ben de haline acıdım ve onu salıverdim.

Sabah olunca yine Allah’ın Elçisi:

“Ebû Hüreyre! Dün gece tutsağın ne yaptı?” diye sordu. Ben de:

“Ey Allah’ın Elçisi! Bana yine ihtiyaç içinde bulunduğunu, çocukları olduğunu söyledi, ben de acıdım ve onu bıraktım” dedim. Peygamberimiz:

“O kesinlikle sana yalan söyledi, ama tekrar gelecek” buyurdu. Ben de yine gelmesini bekledim. Gerçekten de geldi ve yine yiyecekleri avuçlamaya başladı. Onu tekrar yakaladım ve:

“Seni mutlaka Peygamber Efendimizin huzuruna çıkaracağım; artık bu üçüncü ve son gelişindir. Bir daha gelmeyeceğim diye söz veriyorsun, sözünü tutmuyorsun” dedim. Bu defa bana:

“Beni bırakırsan, sana çok faydalı bazı sözler öğretilirim” dedi.

“Neymiş o sözler bakalım?” dedim. Şunları söyledi:

“Yatağına girdiğinde Âyetü’l-Kürsî’yi oku. O zaman Allah senin yanına devamlı bir koruyucu verir; sabaha kadar da şeytan sana yaklaşamaz” dedi. Bunun üzerine ben onu salıverdim. Sabah olunca yine Peygamber Efendimiz:

“Tutsağın dün gece ne yaptı?” diye sordu. Ben de:

“Ey Allah’ın Elçisi!” dedim. “O adam bana fayda verecek bazı sözler öğreteceğini söyleyince onu serbest bıraktım” dedim. Peygamber Efendimiz:

“Neymiş o sözler?” diye sordu. Ben de:

“Yatağına girince ‘Allahü lâ ilâhe illâ hüve’l-hayyü’l-kayyûm’ü başından sonuna kadar oku; o zaman Allah senin yanına devamlı bir koruyucu verir; sabaha kadar da şeytan sana yaklaşamaz” dediğini söyledim.

“Bak hele!” buyurdu Peygamber Efendimiz. “Kendisi yalancı olduğu halde bu sefer sana doğru söylemiş. Üç gecedir kiminle konuştuğunu biliyor musun, Ebû Hüreyre?”

“Hayır, bilmiyorum” dedim. Allah’ın Elçisi:

“O şeytandı” buyurdu.⁴⁸

⁴⁸ *Buhârî*, Vekâlet 10, Bed’ü’l-halk 11, Fezâilü’l-Kur’ân 10; *Tirmizî*, Fezâilü’l-Kur’ân 3; *Ahmed b. Hanbel*, *Müsned*, V, 423.

3. KİTAPLARA İNANMALI

ALLAH TEÂLÂ, kullarına kitaplar indirdi. Anlaşmazlığa düşünce, bu kitaplara bakarak Rablerinin buyruğunu öğrenmelerini ve aralarındaki uyuşmazlığı gidermelerini istedi.¹

Her devirde, o günün ihtiyaçlarına cevap verecek kitaplar gönderdi.²

Hız. Nuh'a, ondan sonraki peygamberlere, Hız. İbrâhim'e, İsmâîl'e, İshâk'a, Ya'kub'a ve onun soyuna, İsâ'ya, Eyyûb'a, Yûnus'a, Hârûn'a ve Süleyman'a emirlerini bildirdi.³

Son olarak bizim Peygamberimize Kur'ân-ı Kerîm'i indirdi; ümmetinin hem Kur'ân'a, hem daha önce gönderilen kitaplara inanmasını emretti.⁴

Ve şöyle dememizi istedi:

"Biz Allah'a iman ettik.

" Bize indirilene, İbrâhim'e, İsmâîl'e, İshâk'a, Ya'kub'a ve onların soyundan gelenlere indirilene, Mûsâ'ya, İsâ'ya ve bütün peygamberlere Rablerinden verilene de iman ettik."⁵

¹ Bakara 2/213. Ayrıca bk. Hadid 57/25.

² Ra'd 13/38.

³ Nisâ 4/163.

⁴ Nisâ 4/136.

⁵ Bakara 2/136.

Allah Teâlâ, bu kitaplarda kullarına kendi yolunu gösterdi ve “Sizi Allah’ın yolundan ayıracak başka yollara gitmeyiniz” buyurdu.⁶

Doğru yoldan ayrılanların yanıldığını ve bunun kendilerine birşey kazandırmadığını söyledi.⁷

Allah’ın gönderdiği kitabı inkâr eden, âhiret hayatını kabul etmeyen kimselerin dünyada yaptıkları iyiliklerin de boşa gittiğini ve onların Cehennem azabını hak ettiğini bildirdi.⁸

İbrâhim’in Sahîfesi

Acaba daha önce gönderilen kitaplarda nelerden söz ediliyordu?

Hız. İbrâhim’e ve Hız. Mûsâ’ya verilen sahîfelerde şöyle emirler vardı:

**Hiç kimse bir başkasının günahını taşımaz.
İnsan için ancak çalıştığının karşılığı vardır.
Herkes yaptığını tastamam görecektir.
Varılacak son hedef Rabbinin huzurudur.
Güldüren de, ağlatan da Allah’tır.
Öldüren de diriltten de Allah’tır.⁹**

Zebûr, Tevrat, İncil

Allah Teâlâ Dâvud Peygambere Zebur’u verdi.¹⁰

Hız. Mûsâ ile Hârûn’a doğruyu yanlıştan ayıran, yol gösteren ve aydınlatan Tevrat’ı gönderdi.¹¹

Ondan hemen sonra Hız. İsâ’yı peygamber olarak görevlendirdi. Ona da içinde yol gösterip aydınlatıcı emirler bulunan İncil’i verdi,

⁶ En’âm 6/153.

⁷ Bakara 2/16.

⁸ Bakara 2/176; Kehf 18/103-106.

⁹ Necm 53/36-44.

¹⁰ Nisâ 4/163.

¹¹ Mâide 5/44; Enbiyâ 21/48.

Tevrat'ın Allah tarafından gönderildiğini doğruladı.¹²

Ne yazık ki, bu kitaplar Allah'ın gönderdiği şekliyle kalmadı. Yahudiler ve Hıristiyanlar onlara kendi sözlerini eklediler ve kitaplarını kendi elleriyle bozdular. Sonra da basit çıkarları için "Bunlar Allah tarafından gönderilmiştir" diye Allah adına yalan uydurdular.¹³

Temel esaslar aynıydı

Toplumlar birbirinden farklı olduğu için uygulamalar elbette farklı olacaktı. Çünkü Cenâb-ı Hak "Her ümmet için ayrı bir kanun ve ayrı bir hayat biçimi belirlemişti."¹⁴

Fakat Allah Teâlâ imân ve ahlâk esaslarını hiç değiştirmede. Yeryüzüne gönderdiği bütün kitaplarda aynı temel esasları ortaya koydu.

Meselâ bütün kitaplarda "Benden başka tanrı yoktur; sadece bana ibadet edin" diye emretti.¹⁵

Bir zamanlar İsrailoğullarına şu emirleri göndermişti:

Allah'tan başkasına kulluk etmeyeceksiniz,
ananıza babanıza, yakın akrabaya, yetimlere, yoksullara
iyilik edeceksiniz,
insanlarla güzel güzel konuşacaksınız,
namazı kılacaksınız,
zekâtı vereceksiniz.¹⁶

Bu ilâhî emirler Muhammed ümmetine de aynen verildi.¹⁷

Allah Teâlâ Şuayb Peygambere, Medyen halkına şöyle demesini emretmişti:

"Ey halkım! Eksik ölçüp tartmayınız."¹⁸

¹² Âl-i İmrân 3/50; Mâide 5/46.

¹³ Bakara 2/79; Âl-i İmrân 3/71, 78.

¹⁴ Mâide 5/48.

¹⁵ Enbiyâ 21/25.

¹⁶ Bakara 2/83.

¹⁷ Kur'an-ı Kerim bu tür emirlerle doludur.

¹⁸ Hûd 11/85.

Bizim Peygamberimize de şöyle demesini emretti:

“Ölçtüğünüzde eksiksiz ölçünüz, doğru teraziyle tartınız.”¹⁹

Mûsâ Peygambere “milletini karanlıklardan aydınlığa çıkar-
masını” emretmişti.²⁰

Kur’ân-ı Kerîm’i tanıtırken, onun, insanları karanlıklardan
aydınlığa çıkaran bir kitap olduğunu belirtti.²¹

Nuh Peygamber, halkına “Bana Müslümanlardan olmam em-
redildi” demişti.²²

Hz. İbrâhîm ile oğlu İsmâîl Kâbe’nin temellerini yükseltirken:
“Rabbimiz! İkimizi de yalnız sana boyun eğen Müslümanlar
yap! Soyumuzdan yalnız sana boyun eğen Müslüman bir üm-
met yarat!” diye dua etmişlerdi.²³

Son Peygambere de:

“İlk defa benim Müslüman olmam emredildi,”²⁴

“Müslümanların ilki benim” demesi bildirildi.²⁵

Yeryüzüne inen son kitap

Kur’ân-ı Kerîm Allah sözüdür. Onu Allah’ın emriyle Muham-
med aleyhisselâm’ın kalbine Cebrâîl indirmiştir.²⁶

“Kur’ân-ı Kerîm Allah’tan başka birinin sözü olsaydı, insan-
lar onda mutlaka birçok tutarsızlık bulurdu.”²⁷ Ama bugüne
kadar hiç kimse onda en küçük bir çelişki bulamadı.

O, Allah’tan gelen bir ışıktır. Cenâb-ı Mevlâ onunla, rızâsını
arayan kullarına doğru yolu gösterir ve onları karanlıklardan
aydınlığa çıkarır.²⁸

¹⁹ İsrâ 17/35.

²⁰ İbrâhîm 14/5.

²¹ Mâide 5/16; İbrâhîm 14/1.

²² Yûnus 10/72.

²³ Bakara 2/128.

²⁴ En’âm 6/14.

²⁵ En’âm 6/163.

²⁶ Şuarâ 26/192-194.

²⁷ Nisâ 4/82.

²⁸ Mâide 5/15, 16.

Allah'ın bu son kitabı, İslâm'ın öğrettiği güzel işleri yapan mü'minlere büyük bir ödül verileceğini müjdeler.²⁹

Daha önce gönderilen ilâhî kitaplar, insan eliyle bozulup değiştirildiği halde, Kur'ân-ı Kerîm bugüne kadar hiç değiştirilmedi, kıyamete kadar da bozulup değiştirilmeyecektir.³⁰

Çünkü onu Allah indirmiştir ve yine Allah koruyacaktır.³¹

Benzeri yazılamayan kitap

Allah Teâlâ, Kur'ân-ı Kerîm gibi bir kitabı hiçbir varlığın yazamayacağını belirtti. Ona inanmayanlara şöyle meydan okudu:

Kur'ân'ı Peygamber uydurdu diyenler, eğer doğru söylüyorlarsa, onun gibi bir söz getirsinler.³²

Ey Kur'ân'ı Peygamber uydurdu diyenler! Siz de Kur'ân gibi on sûre uydurun da görelim. Üstelik yardıma çağıracağınız kimler varsa onları da çağırın.³³

Bunu da yapamazsınız. Hattâ onun bir sûresinin benzerini getirin de görelim.³⁴

Kur'ân'ın Allah sözü olduğunu kabul etmeyenler, onun gibi bir kitabı değil, on sûresinin, hattâ bir sûresinin bile benzerini getiremediler.

Burada şu üç gerçeği tekrar edelim ve onlara bütün gönlümüzle inanalım:

1. Kur'ân, Allah Teâlâ'nın indirdiği feyiz ve bereket kaynağı bir kitaptır.³⁵

2. İnsanlar ve cinler Kur'ân'ın bir benzerini meydana getirmek üzere bir araya toplansalar, hattâ bu konuda birbirine

²⁹ İsrâ 17/9.

³⁰ Fussilet 41/41-42.

³¹ Hicr 15/9.

³² Tûr 52/33-34.

³³ Hûd 11/13.

³⁴ Bakara 2/23; Yûnus 10/38.

³⁵ En'âm 6/155.

yardımcı olsalar yine de onun benzerini meydana getiremezler.³⁶

3. Kur'ân'ı Allah indirdi, onu kıyamete kadar tek harfi değişmeden yine Allah koruyacaktır.³⁷

Peygamber Efendimiz de şöyle buyurdu:

“Size iki şey bırakıyorum. Onlara sıkıca yapışsanız yolunuzu kaybetmezsiniz:

Biri Allah'ın kitabı Kur'ân,

“diğeri Peygamberinin sünneti.”³⁸

³⁶ İsrâ 17/88.

³⁷ Hicr 15/9.

³⁸ Mâlik, *Muvatta'*, Kader 3.

Gül Kokusu

Peygamberimiz Tevrat'ta böyle anlatılmıştı

Peygamberimizin Sahâbîlerinden Abdullah ibni Amr ibni Âs Kitâb-ı Mukaddes'i iyi bilirdi.

Ona, Peygamber Efendimizin Tevrat'ta nasıl anlatıldığını sordular.

O da şu cevabı verdi:

"Resûl-i Ekrem Efendimiz, Kur'an'da anlatılan bazı özellikleriyle Tevrat'ta da anlatılmıştır. Orada şöyle denilmiştir:

Ey Peygamber!

Biz seni yalnızca Allah'ın birliğine şahitlik eden,

müjdeleyen,

tehlikelerden uyarıcı,

okuma yazma bilmeyenleri (câhilleri) koruyan biri olarak gönderdik.

Sen Benim kulum ve peygamberimsin.

Ben sana Mûtevekkil adını verdim.

O Peygamber kaba, katı kalpli, çarşı pazarda bağırıp çağıran biri değildir.

O, kötülüğe kötülükle karşılık vermez.

Affeder, göz yumar.

Allah, doğru yoldan sapan milleti onun eliyle 'lâ ilâhe illallah' diyerek doğru yola iletmedikçe ruhunu almaz.

Allah, görmeyen gözleri, duymayan kulakları ve kapalı gönülleri o kelime-i tevhîd ile açacaktır."

²⁹ Buhârî, Bûyû' 50, Tefsîr 48/3; Ahmed b. Hanbel, Müsned, II, 174. Ayrıca bk. Dârimî, Mukaddime 2, Fezailü'l-Kur'an 1.

4. PEYGAMBERLERE İNANMALI

ALLAH TEÂLÂ akıl verdiği bütün varlıklara, meleklerle ve insanlara peygamber göndermiştir.¹

Meleklerle meleklerden, insanlara da insanlardan peygamber göndermiş, insanlara gönderdiği peygamberleri hep erkeklerin arasından seçmiştir.²

Kendisine, meleklerine ve kitaplarına iman edilmesini istediği gibi, peygamberlerine de inanılmasını istemiş,³ “Allah’a ve Onun Peygamberine iman ediniz” buyurmuştur.⁴

Bütün peygamberlere inanmak gerektiğini şöyle ifade etmiştir:

“Ey mü’minler! Şöyle deyiniz:

‘Biz Allah’a iman ettik. Bize indirilene, İbrâhim’e, İsmâîl’e, İshâk’a, Ya’kub’a ve onların soyundan gelenlere indirilene, Mûsâ’ya, İsâ’ya ve bütün peygamberlere Rablerinden verilene de iman ettik. Biz o peygamberlerin arasında bir ayrım yapmayız.’⁵

¹ Hac 22/75.

² Yûsuf 12/109; Nahl 16/43; Enbîyâ 21/7.

³ Bakara 2/285.

⁴ Hadîd 57/7.

⁵ Bakara 2/136.

Kur'ân-ı Kerim'de yirmi beş kadar peygamberin adı zikredilmiştir.

Her millete peygamber gelmiştir

Allah Teâlâ her milletin içinden dilediği kimseleri peygamber seçip görevlendirmiştir.⁶

Her topluluğu peygamberleri aracılığıyla "Allah'a ibadet edin, şeytânî güçlerden uzak durun" diye uyarmıştır.⁷

Kendilerine peygamber gönderilmeyen hiçbir topluluk kalmamıştır.⁸

Allah Teâlâ'nın kullarına peygamber göndermesinin başlıca iki sebebi vardır:

Biri, kullarına âhiret hayatında vereceği sonsuz güzellikleri bildirip onları sevindirmek veya buyruklarını tutmayanları uyarmak.

Diğeri de, "Bize peygamber gelmedi, doğruyu yanlış bilmiyorduk" diye bir bahane ileri sürmelerini önlemek.⁹

Her millete peygamber gelmekle beraber, onların sayısı hakkında kesin bilgi yoktur. Bu peygamberlerin bir kısmı hakkında Peygamber Efendimize bilgi verilmiş, bir kısmı hakkında verilmemiştir.¹⁰

Peygamberler ve özellikleri

Peygamberler de diğer insanlar gibi yer, içer, evlenir, çocukları olur, zamanı gelince de ölürler.¹¹

Peygamber Efendimiz, "Ben de sizin gibi bir insanım" derken¹² peygamberlerin bu özelliğini anlatmıştır.

⁶ En'âm 6/124.

⁷ Nahl 16/36.

⁸ Fâtır 35/24.

⁹ Nisâ 4/165.

¹⁰ Nisâ 4/164.

¹¹ Enbiyâ 21/8; Ra'd 13/38.

¹² Kehf 18/110.

Bununla beraber onlar diğer insanlarda bulunmayan özelliklere sahiptir.

Peygamberlerin en önemli özelliklerinden biri mucize göstermeleridir.

Allah Teâlâ, bir peygambere mucize gösterme yetkisi vermekle kullarına şunu demektedir:

“Ben, tanıdığınız bu şahsı peygamber olarak görevlendirdim ve ona inanmanızı sağlamak için kendisine mucize gösterme yetkisi verdim.”

Bir peygamber de, mucize göstermekle, kendisine inanmayanlara şöyle meydan okumaktadır:

“Bana inanmıyorsanız, haydi bu yaptığımı siz de yapın, ama kesinlikle yapamazsınız.”

Peygamberler mucizeyi her istedikleri zaman değil, Allah Teâlâ'nın istediği ve uygun gördüğü zaman gösterebilirler.

Allah Teâlâ peygamberlerine, yaşadıkları devirdeki insanların ilgisini çekecek mucizeler gösterme imkânı vermiştir. Meselâ Mûsâ aleyhisselâm zamanında sihirbazlık pek ilgi görürdü. Bu sebeple Allah Teâlâ ona, asâ mucizesi gibi mucizeler verdi. O devirde büyücüler asâ (baston) ve iplerle büyü yaparlardı. Hz. Mûsâ elindeki asâyı yere bırakınca, asâ yılan olur, sihirbazların büyü malzemelerini yutuverirdi.¹³

Hız. İsa, daha beşikte iken konuşmuştu. Peygamber olduğu zaman dua edince veya eliyle dokununca, Allah'ın izniyle ölüleri diriltir, bazı hastalıkları iyileştirirdi.¹⁴

Peygamberimizin mucizeleri

Peygamber Efendimize verilen mucizeler ise sayılamayacak kadar çoktur.

● Onun bir işaretiyle ay ikiye bölünürdü.¹⁵

¹³ Tâhâ 20/65-69.

¹⁴ Bakara 2/87; Âl-i İmrân 3/46, 49; Mâide 5/110.

¹⁵ Buhârî, Menâkıb 27, Menâkıbü'l-Ensar 36, Tefsîr 54/1; Müslim, Münâfikîn 43-48, Nikâh 95; Tirmizî, Tefsîr 54/1-5.

● Müslümanlar susuz kaldığı zaman parmaklarından sular akardı.¹⁶

● Üç beş kişiye yetecek bir yemek, onun eli dokununca, onlarca insanı doyururdu.¹⁷

● Onun en büyük mucizesi Kur'ân-ı Kerîm'di. Okuma yazması olmadığı halde Kur'ân gibi hârika bir kitap getirmiş, onu kendisinin yazmadığını, Kur'ân'ın Allâh sözü olduğunu ortaya koymuştu.

● Resûl-i Ekrem Efendimiz, kendisine vahiy getiren Cebrâil adlı meleği bazen melek, bazen insan kılığında görür ve getirdiği ilâhî buyrukları ondan öğrenirdi.¹⁸ Cebrâil aleyhisselâm'ı mi'raçta iki defa kendi asıl şekliyle, altı yüz kanadıyla birlikte görmüştü.¹⁹

Peygamber Efendimiz bir defasında bu özelliğinden söz ederken “Ben sizin görmediğinizi görür, duymadığınızı duyarım” buyurmuştu.²⁰

● Bazen yeryüzü Peygamber Efendimizin önünde âdetâ dü-rülürdü. Bu özelliğinden söz ederken de “Yeryüzü önümde dü-rülüp katlandı da doğusunu batısını gördüm. Buraların hepsi ümmetimin mülkü olacaktır” buyurmuştu.²¹

● Akıl ve duyularla bilinmeyen gerçekleri, meselâ eski milletler ve peygamberlerle ilgili haberleri Allâh Teâlâ ona bildirir-di.²²

¹⁶ *Buhârî*, Vudû' 32, 46, Menâkıb 25, Megâzî 36, Eşribe 31; *Müslim*, Fezâil 4-7, Lu-kata 19.

¹⁷ *Buhârî*, Şirket 1, Hibe 28, Cihâd 123, Menâkıb 25, Rikak 17; *Müslim*, İmân 45; Eş-ribe 41, 142-143, 175-176.

¹⁸ *Buhârî*, Bed'ü'l-halk 7, Tefsîr 53/1, Bed'ü'l-vahy 1; *Müslim*, İmân 280-282, 287.

¹⁹ *Buhârî*, Bed'ü'l-halk 7, Tefsîr 1; *Müslim*, İmân 280-282; *Tirmizî*, Tefsîr 54; Ahmed b. Hanbel, *Müsned*, I, 395, 398, 407, 412, 460.

²⁰ *Tirmizî*, Züh'd 9; *İbni Mâce*, Züh'd 19; Ahmed b. Hanbel, *Müsned*, V, 173; Hâkim, *el-Müstedrek* (Atâ), II, 554, IV, 623; Elbânî, *Sahîhu't-Tergîb ve't-terhib*, III, 320.

²¹ *Müslim*, Fiten 19; *Ebü Dâvûd*, Fiten 1; *Tirmizî*, Fiten 14; *İbni Mâce*, Fiten 9; Ahmed b. Hanbel, *Müsned*, IV, 123, V, 278, 284; İbn Hibbân, *es-Sahîh* (Arnaût), XV, 109, XVI, 221.

²² *Al-i İmrân* 3/44; *Hûd* 11/49, 100, 120; *Yûsuf* 12/102; *Tâhâ* 20/99.

Son peygamber

Allah Teâlâ, Resûl-i Ekrem'den sonra peygamber gelmeyeceğini "Muhammed Allah'ın Elçisi ve peygamberlerin sonuncusudur" diye bildirdi.²³

Sevgili Efendimiz kendisinin son peygamber olduğunu şöyle bir benzetmeyle anlattı:

Benimle diğer peygamberlerin durumu şu misâle benzer: Adamın biri bir ev yaptı. Evi tamamlayıp süsledi. Yalnız binanın bir tuğlası eksik kaldı. Evi gezenler o bir tuğlalık boş yere bakıp hayret eder: "Ev ne kadar güzel! Ah, şurası da boş bırakılmasa ne iyi olurdu" deyip dururdu. İşte ben, yeri boş kalan o tuğlayım. Ben son peygamberim.²⁴

Son peygamberin anlamı şudur:

Önceki peygamberler sadece kendi milletlerine gönderiliyordu. Onlar sadece kendi toplumlarına Allah'ın buyruklarını iletliyordu. Kur'ân-ı Kerîm'de verilen şu misâller bunu açıkça göstermektedir:

"Elbette biz Nûh'u kendi halkına peygamber gönderdik."²⁵

"Âd milletine de kardeşleri Hûd'u peygamber gönderdik."²⁶

Kur'ân-ı Kerîm'de, aynı şekilde, Semûd halkına Sâlih Peygamberin, Meyden halkına Şuayb Peygamberin gönderildiği belirtilir.²⁷

Allah Teâlâ, Peygamber Efendimizi hem onun zamanındaki insanlara, hem kıyamete kadar gelecek bütün insanlara peygamber olarak gönderdiğini şöyle ifade etti:

"Biz seni insanların hepsine birden kendilerini bekleyen güzellikleri müjdelemek, tehlikelerden uyarmak için gönderdik."²⁸

²³ Ahzâb 33/40.

²⁴ *Buhârî*, Menâkıb 18; *Müslim*, Fezâil 20-23; *Tirmizî*, Emsâl 2; Ahmed b. Hanbel, *Müsned*, II, 256, 312, 398, 411, III, 361.

²⁵ A'râf 7/59.

²⁶ A'râf 7/65.

²⁷ A'râf 7/73, 85.

²⁸ Sebe' 34/28.

“Ey Peygamber, şöyle de:

“Ey insanlar! Elbette ben, göklerin ve yerin sahibi olan, kendisinden başka tanrı bulunmayan, diriltlen ve öldüren Allah’ın hepinize birden gönderdiği elçisiyim.

“Öyleyse Allah’a iman ediniz, Allah’a ve Onun sözlerine iman eden o okuma yazma bilmeyip Allah’tan haber getiren Peygamberine de iman ediniz. Doğru yolu bulmak için ona uyunuz.”²⁹

Allah Teâlâ’nın diğer peygamberlere vermeyip sadece Peygamberimize verdiği özellikler vardır. Bunlar, “Peygamberini sevmeli, saymalı” bahsinde ele alınacaktır.

²⁹ A’raf 7/158.

Gül Kokusu

Hz. Mûsâ ile Hızır

Übey ibni Kâ'b radiyallahu anh anlatıyor:

Peygamber Efendimiz sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu:

Birgün Mûsâ Peygamber insanları etrafına toplamış konuşuyordu.

Halktan biri:

“En bilgili kimdir?” diye sordu.

Mûsâ aleyhisselâm:

“En bilgili benim” dedi.

Mûsâ Peygamberin “En bilgili benim” demek yerine, “Kimin daha bilgili olduğunu Allah bilir” demesi gerekirdi. Böyle demediği için Allah Teâlâ onu uyardı ve şöyle buyurdu:

“İki denizin bitiştigi yerde kullanımdan biri var. O senden daha bilgilidir.”

Bunun üzerine Mûsâ aleyhisselâm:

“Ya Rabbî! Ben o kulunu nasıl bulabilirim?” diye sordu.

Allah Teâlâ da:

“Bir sepete tuzlanmış bir balık koyup yola çık. Sepetteki balık nerede kaybolursa, o bilgili kulumu orada bulursun” buyurdu.

Mûsâ aleyhisselâm emredildiği şekilde bir sepete tuzlanmış bir balık koydu. Sonra da hizmetkârı Yûşâ'yı alıp yola çıktı. Gün-

lerce yol yürüdüler. Bir akşam vakti iki denizin bittiği bir yere vardılar. İyice yorulmuşlardı. Sepeti yere bırakıp uyudular.

Onlar uyurken tuzlu ölü balık canlandı. Sepetten sıyrılıp kurtuldu, denize daldı. O sırada uyanan Yûşâ, balığın denizi yararak gittiğini gördü. Buna şaşırıp kaldı.

Hızır: Hz. Mûsâ uyanınca, gece serinliğinde tekrar yola koyuldular. Kuşluk vakti girince Hz. Mûsâ yorulduğunu anladı. Daha önce böyle bir yorgunluk duymamıştı. Yûşâ'ya:

"Yemeğimizi getir, yiyelim. Nedense çok yoruldum" dedi.

Yûşâ:

"Bak hele! İki denizin bittiği yerde, kayanın dibinde biz uyurken balık canlanmış, denize dalıp gitmişti. Sana söylemeyi unuttum. Onu bana şeytan unutturdu" dedi.

Hızır: Hz. Mûsâ:

"Bizim de aradığımız bu idi. O bilgin kişiyle balığın kaybolduğu yerde buluşacaktık" dedi. Sonra geri dönüp o kayanın yanına geldiler. Kayanın dibinde, elbisesine iyice bürünmüş yatan bir adam gördüler.

Hızır: Hz. Mûsâ:

"Selâmün aleyküm" diye seslendi.

Yatan adam yüzündeki örtüyü açarak doğruldu. Bu Hızır aleyhisselâm idi. Hz. Mûsâ'nın selâmını duyunca:

"Hayret doğrusu! Senin bulunduğun yerde böyle selâm ne geçer!" dedi.

Hızır: Hz. Mûsâ:

"Ben Mûsâ'yım" dedi.

"İsrailoğullarının Mûsâ'sı mı?" diye sordu Hz. Hızır.

"Evet, o" dedi Hz. Mûsâ. Sonra da "Allah Teâlâ'nın sana öğrettiği bilgilerden bana da öğretmen için yanında kalabilir miyim?" diye sordu.

Hızır:

"Sen benimle hiç mi hiç edemezsin, Ey Mûsâ! Bende Allah'ın kendi ilminden bana verdiği öyle bir bilgi vardır ki, sen onu bi-

lemezsın. Sende Allah'ın verdiği öyle bir ilim vardır ki, onu da ben bilemem" dedi.

Onun bilgisinden faydalanmayı çok isteyen Hz. Mûsâ:

"Beni inşallah sabırlı bulursun. Sana hiçbir işinde karşı gelmeyeceğim" dedi.

Hızır:

"Öyleyse, ben sana açıklayana kadar, yaptığım bir işi niçin öyle yaptığımı sormayacaksın, tamam mı?" dedi.

Hz. Mûsâ, ona birşey sormayacağına söz verdi. Böylece anlaşılar.

Deniz kenarında konuşarak yürümeye başladılar. Oradan geçmekte olan bir gemiye bindiler. Hızır'ı tanıyan gemiciler onlardan ücret almadılar.

O sırada bir serçe, geminin kenarına kondu. Gagasını denize daldırıp bir yudum su aldı.

Hızır, Mûsâ'ya serçeyi gösterdi:

"Bak Mûsâ! Benim bilgimle senin bilgin, Allah Teâlâ'nın bilgisini, bu serçenin denizden aldığı bir damla su kadar bile eksiltmez" dedi. Sonra da geminin tabanındaki tahtaları sökmeye başladı.

Hz. Mûsâ onun yaptığı işe şaşı kaldı:

"Adamlar beş para almadan bizi gemilerine bindirdiler. Sen de kalkmış geminin tahtalarını söküyorsun. İçindekileri batırmak mı istiyorsun?" dedi.

Hızır aleyhisselâm Hz. Mûsâ'ya dönerek:

"Ben sana benimle olmaya dayanamazsın, demedim mi?" diye söylendi.

İşte o zaman Hz. Mûsâ hatâsını anladı.

"Dalgınlığıma ver. Artık sana bir zorluk çıkarmam" diye özür diledi. Ona verdiği sözü gerçekten unutmuştu.

Gemiden indikten sonra yine yürümeye başladılar. Çocukların oyun oynadığı bir yere geldiler. Hızır aleyhisselâm çocuklardan birini tuttuğu gibi boynunu koparıverdi.

Hz. Mûsâ dayanamadı:

“Öldürmeyi gerektirecek bir suç işlemeyen günahsız ve tertemiz bir çocuğu nasıl öldürüyorsun?” diye çıkıştı.

Hızır aleyhisselâm ona:

“Ben sana, benimle edemezsin, demedim mi?” dedi.

Hızır Mûsâ:

“Eğer bundan sonra sana birşey sorarsam, artık benimle arkadaşlık etme” dedi.

Oradan ayrıldıktan sonra yine yürüyüp gittiler. Önlerine bir köy çıktı. İyice açkımışlardı. Köy halkından yiyecek birşey istediler. Fakat köylüler onlara hiçbir şey vermediler.

Köyün içinden geçerken yıkılmaya yüz tutmuş bir duvar gördüler.

Hızır aleyhisselâm eliyle işaret ederek duvarı doğrulttu.

Hızır Mûsâ Hızır’a dönerek:

“İsteseydin, hiç olmazsa yaptığın bu iş karşılığında bir ücret alabilirdin” deyince, Hızır aleyhisselâm:

“Bu andan itibaren ayrılalım” dedi.

Hızır Mûsâ’nın söyleyecek birşeyi kalmamıştı. Hızır aleyhisselâm, Hızır Mûsâ’nın anlamakta zorluk çektiği olayların iç yüzünü anlatmaya başladı:

“Tahtalarını söktüğüm gemi, denizde çalışan birtakım yoksul kimselere aitti. Gemiyle özellikle kusurlu bir hale getirmek istedim. Çünkü varacakları şehirde, her sağlam gemiyle sahiplerinin elinden alan zalim bir kral vardı. Geminin tahtalarını sökmek suretiyle o yoksullara iyilik etmiş oldum. Nitekim o zalim kralın adamları gemiye el koymak istediler. Fakat kusurlu olduğunu görerek bundan vazgeçtiler. O yoksul gemi sahipleri de sökülen tahtaları yenisiyle değiştirerek gemilerine sahip oldular.

“Başını kopardığım çocuğa gelince, onun annesi ve babası Allah’a inanmış iyi kimselerdi. Büyüdüğü zaman çocuğun onları azdirmasından ve dinden çıkarmasından korktuk. Bu çocuğun yerine Allah Teâlâ’nın o anne ve babaya daha temiz ve daha şefkatli bir çocuk vermesini diledik.

“Doğrulttuğum duvara gelince: Bu duvar o köydeki iki yetim çocuğa aitti. Duvarın altında onların eline geçmesi gereken bir define vardı. Bu çocukların babası iyi bir insandı. Allah Teâlâ, o çocukların ergenlik çağına gelince defineyi çıkarmalarını diledi. Ben bu işleri kendi görüşümle değil, Allah Teâlâ'nın buyruğu ile yaptım.

“İşte sabredemediğin olayların açıklaması budur.”

Peygamber Efendimiz Mûsâ ile Hızır kıssasını anlattıktan sonra şöyle buyurdu:

“Allah Mûsâ'ya rahmet etsin. Ne olurdu sabretseydi de, aralarında geçecek diğer maceraları Allah Teâlâ bize anlatsaydı.”³⁰

³⁰ *Buhârî*, İlim 44, Enbiyâ 28, Tefsir 18/2, 3; *Müslim*, Fezâil 170; *Tirmizî*, Tefsir 19; Ahmed b. Hanbel, *Müsned*, V, 117-118.

5. KIYAMETİN KOPACAĞINA İNANMALI

MÜ'MİN;

bu dünyanın bir sonu olduğuna,
öldükten sonra yeniden dirilip hesaba çekileceğine,
ve ardından sonsuz bir âhiret hayatının başlayacağına inan-
malıdır.

Önce, bir insanın kendi kıyameti demek olan ölümün nasıl
birşey olduğunu, sonra da kıyametin nasıl kopacağını görelim.

Ölüm ânı

Bir kimsenin ölüm ânı, onun ölümden sonraki hayatı hak-
kında fikir verir. Çünkü Allah'a inanan kimseyle inanmayanın
ölüm sırasındaki hali birbirinden çok farklıdır.

Mü'minler ölürken yanlarına melekler gelir:

"Korkmayın, üzülmeyin, size vaad edilen Cennetle sevinin"
diye onlara müjde verir.¹

Allah'ın kendisinden hoşnut olacağını ve kendisini bağışla-
yacağını duyan mü'min son derece mutlu olur. Bir an önce Al-
lah'a kavuşmayı, Allah da ona kavuşmayı ister.

¹ Fussilet 41/30.

Ölmek üzere olan inançsız kimseye de işkence göreceği hatırlatılır. O da ölümden nefret eder ve Allah'a kavuşmayı istemez; esasen Allah da ona kavuşmayı istemez.²

Melekler inançsız kimsenin yüzüne ve arkasına vurarak "Ta-dın bakalım yakıcı azabı" diye canını alırlar.³ İnançsız olarak ölenlerin pis kokusu gök ehlini rahatsız edecek kadar berbat-tır.⁴

Mü'minin ve kâfirin ölüm ânı ve sonrası, bu bahsin sonun-daki "Gül Kokusu"nda etraflıca anlatılacaktır.

Kabir hayatı

İnsan ölüp de kabre konduğu andan, kıyametin kopmasına kadar geçen zamana *kabir hayatı* denir.

Kabir hayatının bir adım öncesi dünya, bir adım sonrası âhi-ret hayatıdır. Kabir hayatı, dünya ile âhiret arasında bir engel oluşturduğu için ona *berzah hayatı* da denir.

Bir bakıma kabir, âhiret hayatının çeşitli duraklarının ilkidir.

Kabirdeki imtihanı kolayca veren, ondan sonraki menzilleri daha kolay geçer. Bu ilk imtihanı veremeyen kimsenin kabir hayatı son derece korkunçtur.⁵

Kabirdeki sorgu

Kabre konan her insan, Münker ve Nekir melekleri tarafın-dan hesaba çekilir. Bu sorgulama şöyle olur:

Defin işi bitip de eş, dost ve aile fertleri mezardan birer birer ayrılırken, kabirde yalnız başına kalan kimse onların ayak ses-lerini işitir.

² *Buhârî*, Rikak 41; *Müslim*, Zikr 14; *Nesâî*, Cenâiz 10; *Tirmizî*, Cenâiz 67; Ahmed b. Hanbel, *Müsned*, V, 316, 321; *Dârimî*, Rikak 43.

³ Enfâl 8 /50. Zâlimlerin ölüm sırasındaki halleri hakkında bilgi için En'âm 6/93'e ba-kılabilir.

⁴ *Müslim*, Cennet 75; Ahmed b. Hanbel, *Müsned*, IV, 287-288; Elbânî, *Sahihu't-Ter-gib ve't-terhib*, III, 399.

⁵ *Tirmizî*, Züh'd 5; *İbni Mâce*, Züh'd 32; Ahmed b. Hanbel, *Müsned*, I, 63-64; Hâkim, *el-Müstedrek* (Atâ), I, 526, IV, 366; Elbânî, *Sahihu't-Tergib ve't-terhib*, III, 391.

O sırada biri *Münker*, diğeri *Nekir* diye anılan siyah tenli, mavî gözlü iki melek gelir; ölen kimseyi oturtur, Müslüman olup olmadığını anlamak için “Rabbim kim? Hangi dindensin?” diye sorarlar. Müslüman ise “Rabbim Allah; dinim İslâm” diye cevap verir.

Bir de Resûl-i Ekrem hakkında ne düşündüğünü öğrenmek isterler.

Mü'min, ölmeden önce de dilinden düşürmediği gibi, kelime-i şehâdet getirerek onun Allah'ın kulu ve Resûlü olduğunu söyler.

Melekler ona “Biz senin bunu söylediğini daha önce de biliyorduk” derler. Sonra kabri genişletilir ve pırl pırl aydınlatılır.

Ona Cehennemdeki yeri gösterilir: “Bak, senin yerin burasıydı. Allah Teâlâ burayı Cennette yüce bir makamla değiştirdi. O seni şu güzel yerinden kaldırıp yeniden diriltene kadar, burada gelin güvey uykusu gibi rahat uyu!” derler.

O Müslümanın kabrinden Cennete bir yol açılır. Cennetin burcu burcu kokularını duymaya başlar. Ona Cennet elbiseleri giydirilir. Gözünün gördüğü yere kadar kabri genişletilir.

O da yeniden diriltileceği kıyamet gününe kadar Cenâb-ı Mevlâ'nın kendisine sunacağı nimetler içinde ve sabah akşam Cennetteki yerini seyrederek rahat ve huzur içinde yaşar.

Kâfir veya Allah'a inanmış görünen kimse (münafık) ise, meleklerin sorularına cevap veremez.

Melekler ona, kendisinin durumunu daha önce de bildiklerini söyleyerek başına şiddetli bir şekilde vururlar. Onun feryadını insan ve cin dışındaki diğer varlıklar duyar.

Kabri daraltılır, kabrinden Cehenneme bir kapı açılır, Cehennemin alevlerini duymaya başlar. Sabah akşam Cehennemdeki yerine bakarak acılar içinde kıvranır.⁶

⁶ *Buhârî*, İlim 24, Cum'a 29, Cenâiz 67, 86; *Müslim*, Cennet 65, 70-75; *Ebü Dâvûd*, Sünnet 23, 24; *Tirmizî*, Cenâiz 70; *Nesâî*, Cenâiz 230; *İbnî Mâce*, Zühd 32; Ahmed b. Hanbel, *Müsned*, IV, 287, 291-292; Elbâni, *Silsiletü'l-ehâdisi's-sahîha*, III, 379-380.

Kabir azabı

Yukarıdaki hadiste de görüldüğü gibi, kabir azabı vardır.

Peygamber Efendimiz dualarında kabir azabından Allah'a sığındı; Müslümanların da sığınmasını tavsiye etti⁷ ve bu konuda şöyle buyurdu:

Kabirlerinizde Deccâl fitnesine yakın bir imtihandan geçeceğinizi Allah bana bildirdi.⁸

Ben hayatımda kabirden daha korkunç bir manzara görmedim.⁹

Birbirinizi gömmeyi bırakmayacağınızı bilsem, kabir azabından bir miktar size de duyurması için Allah'a dua ederdim.¹⁰

Kıyamet ne zaman kopacak

Kıyametin ne zaman kopacağını Peygamber Efendimize sordular. Bunun üzerine Allah Teâlâ şu âyeti indirdi:

“Sana kıyametin ne zaman kopacağını soruyorlar. Şöyle de: “Onu sadece Rabbim bilir. Vakti gelince onu sadece O meydana getirecektir.

“Onun ağırlığına gökler ve yer dayanamaz.

“Başınızda ansızın patlayacaktır.

“Kıyamet hakkında sanki bilgin varmış gibi sana soruyorlar. Şöyle de:

“Onu sadece Allah bilir.”¹¹

“Sen nereden bileceksin; belki de kıyamet yakında kopar.”¹²

Peygamber Efendimiz de kıyametin ne zaman kopacağını so-

⁷ *Buhârî*, Ezân 149, Kûsûf 7, 12; *Müslim*, Cennet 67; Ahmed b. Hanbel, *Müsned*, III, 233, V, 190.

⁸ *Buhârî*, Kûsûf 10, Cenâiz 86, l'tisâm 2; *Nesâî*, Cenâiz 115; *Mâlik*, *Muvatta'*, Kûsûf 2.

⁹ *Tirmizî*, Züh'd 5; *İbni Mâce*, Züh'd 32; Ahmed b. Hanbel, *Müsned*, I, 63-64.

¹⁰ *Müslim*, Cennet 67; *Nesâî*, Cenâiz 114.

¹¹ A'râf 7/187; Lokmân 31/34; Ahzâb 33/63; Nâziât 79/42-45.

¹² Ahzâb 33/63.

ran birine, "Bu konuda kendisine soru sorulan, sorandan daha bilgili değildir" diye cevap verdi.¹³

Yine bir defasında, bu sual sorulunca, baş parmağıyla orta parmağını yan yana tuttu ve "Kıyametin kopması şu kadar yakınken ben peygamber olarak gönderildim" buyurdu.¹⁴

Kıyamet alâmetleri

Kıyamet kopmadan önce, kıyametin yaklaştığını gösteren bazı belirtiler ortaya çıkacaktır. Bunlara *kıyamet alâmetleri* denir.

Kıyamet alâmetlerinin bir kısmı Kur'ân-ı Kerîm'de zikredilmiş, çoğunu da Peygamber Efendimiz bildirmiştir.

Bunlar küçük ve büyük alâmetler diye ikiye ayrılır.

Küçük alâmetler

Dine bağlılığın azaldığını, ahlâkın büyük ölçüde bozulduğunu gösteren belirtilere *kıyametin küçük alâmetleri* adı verilmiştir. Bunların sayısı pek kabarık olup belli başlıları şunlardır:

- Din ilimlerinin gerileyip cehâletin artması.¹⁵
- İşlerin ehil olmayanlara verilmesi.¹⁶
- İçki ve zinanın yaygınlaşması.¹⁷
- Daha önceki milletlerin kötü yaşantısının adım adım izlenmesi.¹⁸
- Annelerine, sanki onlar kendilerinin hizmetçisiymiş gibi kötü davranan çocukların doğması.

¹³ *Buhârî*, İmân 37; *Müslim*, İmân 1, 5; *Tirmizî*, İmân 4; *Ebü Dâvûd*, Sünnet 16; *Nesâî*, İmân 6; *İbni Mâce*, Mukaddime, 9; Ahmed b. Hanbel, *Müsned*, I, 27, II, 426.

¹⁴ *Buhârî*, Tefsîr 79/1, Talâk 25, Rikak 39; *Müslim*, Cum'a 43; Fiten 133; *Tirmizî*, Fiten 39; *İbni Mâce*, Mukaddime 7, Fiten 25; *Dârimî*, Rikak 46; Ahmed b. Hanbel, *Müsned*, III, 124, 130, 131, 193, 218, 237, 283, 319, V, 103, 108.

¹⁵ *Buhârî*, İlim 21, 24, Nikâh 110, Eşribe 1, Hudûd 20; *Müslim*, İlim 8-12; *Tirmizî*, İlim 34.

¹⁶ *Buhârî*, İlim 2, Rikak.

¹⁷ *Buhârî*, İlim 21, Nikâh 110, Eşribe 1, Hudûd 20; *Müslim*, İlim 8, 9; *Tirmizî*, İlim 34.

¹⁸ *Buhârî*, l'usâm 14.

- Zekât ve sadaka kabul edecek kimse kalmayacak derecede malın ve zenginliğin yaygınlaşması,¹⁹
- Yalınayak, baldırı çıplak deve çobanlarının yüksek ve mü-kemmel bina yaptırmada birbiriyle âdetâ yarış etmesi.²⁰
- Erkek sayısının azalıp kadın nüfusunun anormal derecede çoğalması,²¹
- Birçok kimsenin peygamberlik iddiasında bulunması,²²
- Fitnelerin, savaşların ve adam öldürme olaylarının artması,²³
- Depremlerin çokça görülmesi.²⁴

Büyük alâmetler

Kıyametin büyük alâmetleri on tane olup, kıyamet iyice yak-laştığında meydana gelecektir:

- Gökten incek bir dumanın bütün dünyayı kaplaması.
- *Deccâl* denen ve olağanüstü yeteneklere sahip olan birinin ortaya çıkıp Tanrılık iddiasında bulunması.
- *Dâbbe* diye anılan ve nasıl olduğu bilinmeyen bir yaratığın çıkması.
- Güneşin batıdan doğması.
- Hz. İsa'nın yeryüzüne inip herkesin İslâmiyet'e inanmasını sağlaması.
- *Ye'cûc* ve *Me'cûc* denen yaratıkların yeryüzünü kısa za-manda istilâ edip düzeni bozması.
- Doğuda, Batıda ve Arap Yarımadasında yere batma (hasf) olaylarının meydana gelmesi.
- Ve Yemen'de bir ateşin çıkması.²⁵

¹⁹ *Buhârî*, İstisâ 27, Zekât 9, 16; *Müslim*, Zekât 19.

²⁰ *Buhârî*, İmân 37, Tefsîr 31/2; *Müslim*, İmân 1, 5, 7.

²¹ *Buhârî*, İlim 21, Nikâh 110, Eşribe 1, Hudûd 20; *Müslim*, İlim 8, 9; *Tirmizî*, İlim 34.

²² *Buhârî*, Menâkıb 25.

²³ *Buhârî*, İlim 24, Cizye 15; *Müslim*, İlim 10, 11.

²⁴ *Buhârî*, Cum'a İstisâ 27.

²⁵ *Müslim*, Fiten 39, 40; *Ebü Dâvûd*, Melâhim 12; *Tirmizî*, Fiten 21.

Kıyamet nasıl kopacak?

Gün gelecek, Peygamber Efendimizin boynuza benzediğini söylediği²⁶ sûr'a üflenecek.

Bundan sonrasını Kâinatın Rabbinden dinleyelim:
Sûra üflendiği anda korkunç bir sarsıntı hissedilecek,
yeryüzü ve dağlar birbirine çarpıp un ufak olacak,
o kocaman dağlar toz gibi savrulacak,
gökyüzü parçalanıp yarılacak, düzeni büsbütün bozulacak,
erimiş maden haline gelecek,
güneş karanlığa gömülecek,
yıldızlar kararıp birer birer dökülecek,
denizler alev alev yanacak ve birbirine karışacak,
bütün hayvanlar bir araya toplanacak,
yeryüzü inişsiz çıkışsız, dümdüz bir hale gelecek,
yerde, gökte ne varsa, Allah'ın diledikleri dışında, hepsi ölecek;²⁷

o gün emzikli kadınlar emzirdiği çocuğu unutacak,
gebe kadınlar çocuklarını düşürecek,
çocukların bile saçları ağaracak,
dost dostun halini sormayacak,
ve bütün insanlar, sarhoş olmadıkları halde sarhoş gibi dolaşacaklar.²⁸

Kısacası, evrende bulunan herşey yok olacak, sadece Allah kalacak.²⁹

²⁶ *Ebü Dâvûd*, Sünnet 20, 21; *Tirmizî*, Kıyamet 8, Tefsir 41; *Dârimî*, Rikak 79; Ahmed b. Hanbel, *Müsmed*, II, 162, 192; *Elbâni*, *Sahihu't-Tergib ve't-terhib*, III, 408.

²⁷ *Tâhâ* 20/105-107; *Zümer* 39/68; *Vâkıa* 56/4-6; *Hâkka* 69/13-16; *Meâric* 70/8-10; *Tekvîr* 81/1-6; *İnfîtâr* 82/1-3.

²⁸ *Hac* 22/2.

²⁹ *Kasas* 28/88; *Rahmân* 55/26-27.

Gül Kokusu

Mü'minin ölümü

Birgün Peygamber Efendimiz vefât eden birini defnetmek üzere Ashâbıyla birlikte kabristana gitmişti. Onlara kabir azabından Allah'a sığınmalarını tavsiye etti. Sonra da ölüm hâdisesini şöyle anlattı:

Bir mü'min dünyaya vedâ etmek üzereyken, yüzleri güneş gibi parlayan melekler, ellerindeki Cennet kefeniyle ve Cennet kollarıyla gökten yere inerler ve o kimsenin görebileceği bir yere otururlar. Sonra ölüm meleği kalkıp onun başucuna gelir ve:

“Ey güzel can! Allah'ın affına ve nzâsına kavuşmak üzere artık çık!” der.

O kulun canı, bir damla su gibi akıverir.

Melek onu alır, Cennetten getirdiği kefene sarar, ona güzel kollar sürer.

Melekler dünyanın en güzel esansı gibi burcu burcu kokan o canı alıp göklere yükselirken, yanlarından geçtikleri melekler bu güzel kokunun ne olduğunu sorarlar, onlar da dünyada o kimse için söylenen en güzel özellikleri anarak “Bu falan oğlu falandır” derler.

Dünya semâsından başlayıp yedinci kat göğe çıkıncaya kadar her semânın önde gelen melekleri o kimseyi uğurlar.

Allah Teâlâ'nın huzuruna varınca, Cenâb-ı Mevlâ:

“Kulumu Cennetin en yüce yerine kaydedin! Şimdi onu tekrar yeryüzüne götürün. Ben insanı topraktan yarattım, yine oraya döndüreceğim ve tekrar oradan çıkaracağım” buyurur.

O kulun ruhu tekrar cesedine konulur.

Kabirde yanına iki melek gelip onu oturturlar. Kendisine çeşitli sorular sorarlar. O da bütün sorulara bir bir cevap vererek Rabbinin Allah, dininin İslâm, peygamberinin Muhammed aleyhis-selâm olduğunu ve ona gönülden inandığını söyler. O zaman Cenâb-ı Mevlâ:

“Kulum doğru söyledi. Ona Cennette bir yer hazırlayın! Cennet elbiseleri giydirin ve kabrinden Cennete bakan bir kapı açın!” buyurur.

Bunun üzerine o kimsenin kabrine Cennet rüzgârları, Cennet kokuları getirilir. Kabri ufuklar boyunca genişletilir.

Derken dünyada iken yaptığı iyilik ve ibadetleri güzel yüzlü, iyi giyimli, hoş kokulu bir adam şeklinde yanına gelir, onu tebrik eder ve kıyamete kadar kendisine arkadaşlık eder.

Peygamber Efendimiz Allah’a inanmayanların feci şekilde can vereceklerini de anlatmıştır. Yürekerin dayanmayacağı o korkunç hali kısaca belirtmek gerekirse:

Simsiyah yüzlü melekler kıldan yapılma sert kefenlerle gelecek ve:

“Ey pis can! Allah’ın öfke ve gazabına uğramak üzere çıkl!” diyerek kâfirin pis kokulu ruhunu şiddetli bir şekilde söküp alacaklar, kendisine çok kötü davranacaklar; ilâhî huzura kabul edilmeyen o ruhu yere fırlatacaklar.

O kimse Münker ve Nekir meleklerine cevap veremeyecek; onu kabri korkunç şekilde sıkacak; kabrine Cehennemden bir kapı açılacak; oradan gelen pis kokular içinde kıyamete kadar azap görecek.³⁰

³⁰ Ahmed b. Hanbel, *Müsned*, IV, 287-288; Hâkim, *el-Müstedrek* (Atâ), I, 93-95; El-bâni, *Sahîhu't-Tergîb ve't-terhîb*, III, 398-400.

6. ÂHİRET HAYATINA İNANMALI

DÜNYA HAYATI, âhiret hayatı yanında geçici bir oyun, bir eğlence ve oyalanmadan ibarettir. Asıl ve sonsuz hayat âhiret hayatıdır.¹

Bunu böyle bilmeli, kıyamet koptuktan sonra değişik safhalarıyla âhiret hayatının başlayacağına inanmalıdır.

Şimdi kıyamet koptuktan sonra meydana gelecek belli başlı olayları kısaca görelim.

Öldükten sonra dirilme

Birgün kıyamet kopup dünya hayatı son bulacaktır.

Sadece Allah Teâlâ'nın bileceği bir süre geçtikten sonra, sûr'a ikinci defa üflenecektir.

O zaman gökten hayat veren bir su indirilecek, herkes âdetâ bitkiler gibi yeniden canlanacak,²

kemikleri bile çürümüş olan insanlar, Allah'ın izniyle hiç çü-

¹ Ra'd 13/26; Ankebût 29/64; Mû'mîn 40/39; *Buhârî*, Salât 48, Cihâd 33; *Müslîm*, Mesâcid 9.

² *Buhârî*, Tefsîr 39/3, 78/1; *Müslîm*, Fiten 28.

rümeyecek olan kuyruk sokumundaki hardal tanesi kadar küçücük bir parçadan (acbü'z-zenebden) yeniden canlanacak,³ kabirlerinde dirilip kalkacaklardır.⁴

O zaman insanlar dünyada bir gün veya daha az bir zaman kaldıklarını sanacak, Allah'a hamdederek mahşere doğru koşarcasına gideceklerdir.⁵

Ne yazık ki, kendi yaratılışını unutanlar, "Çürümüş kemikleri kim diriltecek" diye hayretle sorarlar, öldükten sonra yeniden hayat bulacaklarına bir türlü inanmazlar. İşte onlar, ilk önce yaratanın yeniden dirilttiğini göreceklerdir.⁶

Bir ölünün yeniden nasıl dirileceğini Hz. İbrâhim de merak etmişti.

"Ey Rabbim! Ölüye nasıl hayat verdiğini bana göster!" demişti. Allah Teâlâ ona:

"Yoksa buna inanmıyor musun?" diye sorunca:

"Elbette inanıyorum, fakat kalbim iyice tatmin olsun istiyorum" demişti.

Bunun üzerine Cenâb-ı Hak:

"Öyleyse dört kuş al, onları kendine alıştır, sonra kesip parçala ve her parçayı bir dağın tepesine koy, sonra onları çağır, koşarak sana geleceklerdir. Allah'ın güç ve kudret sahibi olduğunu, herşeyi yerli yerince yaptığını iyi bil" buyurmuştu.⁷

Hz. İbrâhim, denileni yapmış ve Allah'ın ölüleri nasıl dirilttiğini gözleriyle görmüştü.

Hâlâ şüphemiz varsa

Öldükten sonra yeniden dirilmeye inanmayanları, Allah Teâlâ önce topraktan, sonra bir damla sudan, ardından pıhtılaştır-

³ *Buhârî*, Tefsir 39/4, 78/1; *Müslim*, Fiten 141-143; *İbnî Mâce*, Zühd 32; Ahmed b. Hanbel, *Müsned*, III, 28.

⁴ *Zümer* 39/68; *Rûm* 30/25.

⁵ *İsrâ* 17/52; *Mü'minûn* 23/112-113; *Nâziât* 79/46.

⁶ *Yâsîn* 36/78-79.

⁷ *Bakara* 2/260.

miş kandan, ve daha sonra belli belirsiz bir parça etten nasıl yaratıldıklarını düşünmeye davet ediyor. Belli bir süreye kadar rahimlerde kaldıklarını, ondan sonra da çocuk olarak dünyaya geldiklerini, olgunluk çağına erdiklerini, kimilerinin öldüğünü, kimilerinin iyice yaşlanıp bildiğini bilmez hale geldiğini hatırlamalarını istiyor. Üzerindeki bitkiler kurduğunda âdetâ ölen, ama üzerine yağmur yağınca yeniden canlanıp kabaran ve çeşitli bitkiler veren yeryüzüne bakmalarını tavsiye ediyor.⁸

Bir yığın kemik, bir avuç toprak olduktan sonra yepyeni bir şekilde dirilip hayat bulacaklarından şüpheye düşenler,⁹ insanı hiç yoktan yaratan yüce bir kudret için, onu yeniden diriltmenin çok daha kolay olduğunu bilmelidir.¹⁰

Mahşer

Allah Teâlâ, mahşer gününden söz ederken; "büyük gün," "bütün insanların, âlemlerin Rabbi huzuruna çıkacağı gün"¹¹ ifadelerini kullanmaktadır.

O gün, sûr sesini duyanların gözü dehşetle açılacak; o kimseler dört yana dağılmış çekirgeler gibi kabirlerinden fırlayacaklar ve kendilerini çağırana doğru koşacaklar.¹²

Herkes ilk yaratıldığı gibi yapayalnız kalacak; dünyada sahip olduğu her şeyi geride bırakmış olacak; onca malı mülkü, çoluğu çocuğu kendisine bir fayda vermeyecektir.¹³

İlk insandan son insana kadar herkes bir araya gelecek;¹⁴ o gün yer başka bir şekle büründüğü,¹⁵ dağlar toz gibi savruldu-

⁸ Hac 22/5-7. Ayrıca bk. Mû'minûn 23/12-16; Fussilet 41/39; Kıyâmet 75/36-40.

⁹ İsrâ 17/49, 98; Mû'minûn 23/35; Yâsin 36/78, 79; Nâziât 79/10-12.

¹⁰ Rûm 30/27.

¹¹ Mutaffîfin 83/5-6.

¹² Kamer 54/6-8; Mearic 70/43-44.

¹³ En'âm 6/94; Kehf 18/48; Şuarâ 26/88.

¹⁴ Mürselât 77/38.

¹⁵ İbrâhim 14/48.

ğu, bir çukur, bir tümsek bulunmadığı için;¹⁶ dümdüz, bembeyaz, hiç kimsenin tanıdık bir işarete rastlamadığı bir yerde bütün insanlar toplanacak.¹⁷

İnsanlar mahşer yerinde, Cenâb-ı Hakk'ın huzuruna,

- yalınayak,

- çıplak,

- ve sünnetsiz olarak çıkacaklar. Kapıldıkları dehşet, korku ve şaşkınlık yüzünden birbirlerine dönüp bakamayacaklar.¹⁸

O dehşetli zamanda güneş insanları yakıp kavuracak, herkes günahı ölçüsünde tere batacak; kimi topuklarına, kimi dizlerine kadar, kimi beline, köprücük kemiklerine kadar, kimi de ağzına ve kulaklarına kadar tere gömülecektir.¹⁹

Hiçbir gölgenin bulunmadığı o dehşetli günde, Allah Teâlâ bazı kimselere özel ikrâmda bulunacak; onları Arş'ının gölgesinde dinlendirecektir.

Bu bahtiyar insanlar:

âdil devlet başkanları,

temiz bir hayat içinde Rabbine kulluk ederek büyüyen gençler,

kalbi mescidlere bağlı Müslümanlar,

birbirlerini Allah için seven; buluşmaları da, ayrılımları da Allah için olan insanlar,

güzel ve mevki sahibi bir kadının beraber olma isteğine "Ben Allah'tan korkarım" diye yaklaşmayan yiğit adamlar,

sağ elinin verdiğini sol elinin bilemeyeceği kadar gizli sadaka verenler,

tenhâda Allah'ı anıp gözyaşı dökenler olacaktır.²⁰

¹⁶ Tâhâ 20/105-107.

¹⁷ *Buhârî*, Rikâk 44; *Müslim*, Münâfikîn 28.

¹⁸ *Buhârî*, Enbiyâ 8, Rikâk 45; *Müslim*, Cennet 56-58; *Tirmizî*, Kıyâmet 3; *Nesâî*, Cenâiz 119; Ahmed b. Hanbel, *Müsned*, I, 220, 223, 235, 253, VI, 53, 90.

¹⁹ *Müslim*, Cennet 60-62; *Tirmizî*, Kıyâmet 6, Tefsîr 75; *İbnî Mâce*, Zühhd 33; Ahmed b. Hanbel, *Müsned*, II, 13, 19, 105.

²⁰ *Buhârî*, Ezân 36, Zekât 16, Rikâk 24, Hudûd 19; *Müslim*, Zekât 91, Birr 37; *Tirmizî*, Zühhd 53; *Nesâî*, Kudât 2.

Amel defteri

Mahşer gününde herkesin önüne, dünyada iken yaptığı bütün iyilik ve kötülükleri gösteren kitapları (amel defterleri) açılacak. Herkese:

“Oku kitabını! Bugün kendini sorgulayacak durumdasın” denecek.²¹

İyilik yapmış olanın amel defteri sağ eline verilecek. O kimse, büyük bir sevinç içinde etrafındakilere “Bakınız şu kitabıma, alınız okuyunuz” diyecek. Onun hesabı kolay görülecek ve Cennetin yüksek yerinde, elini atınca koparacağı meyvelerin arasında, yiyip içerek mutlu bir hayat sürecektir.²²

Defteri sol eline verilenler ise “Amanın, bu nasıl deftermiş! Yaptığım herşeyi küçük büyük demeden sayıp dökmüş. Keşke bana defterim verilmeseydi de hesabımı öğrenmeseydim. Keşke ölümle birlikte herşey bitmiş olsaydı” diye yanıp tutuşacak.²³

Hesap

Daha sonra insanlar, dünyada yaptıklarından dolayı Cenâb-ı Hakk’ın huzurunda hesaba çekilecektir.²⁴

Ağızlar mühürlenip kapatıldığı için konuşamayacak, onun yerine eller ve ayaklar neler yaptığını bir bir anlatacak,²⁵ kulaklar, gözler, deriler dile gelip herşeyi haber verecektir.²⁶

Elbette iman edip iyi işler yapan, Allah’ın emirlerini tutup yasaklarından sakınan biriyle, böyle olmayanlar hesaplaşmada bir tutulmayacaktır.²⁷

Peygamber Efendimizin anlattığına göre bu şöyle olacaktır:

²¹ İsrâ 17/13-14.

²² Hâkka 69/19-24; İnşikak 84/7-8.

²³ Kehf 18/49; Hâkka 69/25-29.

²⁴ Hicr 15/92-93.

²⁵ Yâsîn 36/65.

²⁶ Fussûlet 41/20-23.

²⁷ Secde 32/18; Sâd 38/28.

Allah Teâlâ her bir insanla tercümansız konuşacaktır. O zaman insan sağ tarafına bakacak, âhirete gönderdiği iyilikleri görecektir. Soluna bakacak, vaktiyle yaptığı kötü işleri görecektir. Önüne bakacak, önünde sadece Cehennemi görecektir.²⁸

Cenâb-ı Mevlâ, kendilerinden memnun olduğu kullarının amel defterine şöyle bir bakmakla yetinecek, onları ayrıca hesaba çekmeyecektir. Zira hesaba çekilenler azap görecektir.²⁹

Muhammed ümmetinden; büyü yapmayan, yaptırmayan, uğursuzluğa inanmayan ve sadece Rablerine güvenen yetmiş bin kişi hesaba çekilmeden Cennete girecektir.³⁰

Dünyada en küçük bir iyilik yapan, yaptığı iyiliğin karşılığını mutlaka görecektir; en küçük kötülük yapan da bunun cezasını çekecektir.³¹

Bu hesaplaşma sonunda kimsenin kimsede hakkı kalmayacak, hattâ boynuzsuz koyun bile, boynuzlu koyundan hakkını alacaktır.³²

Mîzan

Hesap işi bittikten sonra, dünyada yapılan iyilik ve kötülüklerin ölçülüp tartılmasına sıra gelecektir. Allah Teâlâ kıyamet günü son derece doğru ve hassas teraziler kuracak, böylece kimse en küçük bir haksızlığa uğratılmayacaktır. Bir hardal tanesi kadar bile olsa, iyi veya kötü herşey tartıya konacaktır.³³

Tartıda iyilikleri ağır gelenler kurtulacak, muradına erecek; iyilikleri hafif gelenler, derin bir mutsuzluğa gömülecek, bir

²⁸ *Buhârî*, Zekât 10, Rikak 39, Tevhid 24, 36; *Müslim*, Zekât 67; *Tirmizî*, Kıyamet 1; *İbnü Mâce*, Mukaddime 13, Zekât 28; Ahmed b. Hanbel, *Müsned*, IV, 236.

²⁹ *Buhârî*, İlim 36; *Müslim*, Cennet 79; Ahmed b. Hanbel, *Müsned*, VI, 47, 91, 108.

³⁰ *Buhârî*, Tıb 17, 42, Rikak 21, 50, Libâs 18; *Müslim*, İmân 374; *Tirmizî*, Kıyamet 16; Ahmed b. Hanbel, *Müsned*, I, 271, 401, 403, IV, 436, 441.

³¹ *Zilzal* 99/7-8.

³² *Müslim*, Birr 60; *Tirmizî*, Kıyamet 2.

³³ *Enbiyâ* 21/47.

uçurumun girdabına sürüklenecek ve şayet Allah'a ve Resulüne imanları da yoksa, sonsuza kadar Cehennemde kalacaktır.³⁴

Dünyada yapılan ibadetler ve iyilikler mizanda ağır gelecektir.

Bazı iyilik ve ibadetler tartıda daha ağır çekecektir. Meselâ "Sübhânallahi ve bi-hamdihî sübhânallahi'l-azîm" zikri dilde hafif olmakla beraber Rahmân olan Allah'ı hoşnut eden iki cümle olduğu için mizana konduğunda ağır gelecektir.³⁵

"Elhamdülillâh" diye Allah'ı zikretmek de mizanı sevapla dolduran bir ibadettir.³⁶

Ama terazide herşeyden daha ağır çeken, güzel ahlâk olacaktır.³⁷

Şefaât

Allah Teâlâ'nın bağışlamadığı bir tek günah vardır: O da kulun Allah'tan başkasını tanrı yerine koyması, Kâinâtın Rabbin-den başkasına ilâhlık yakıştırmasıdır. Bunun dışında kalan bütün günahların bağışlanma şansı vardır.³⁸

Allah Teâlâ günahları bağışlamak için bazı kullarını aracı, yani şefaâtçi yapabilir. Ama şefaât etme yetkisini bir başkasına sadece O verir.³⁹ Allah'ın izni olmadan hiç kimse şefaât edemez.⁴⁰

Kendisine şefaât yetkisi verilenlerin en başında Peygamber Efendimiz vardır.

³⁴ A'râf 7/8-9; Mû'minûn 23/102-103; Kari'a 101/8-9.

³⁵ *Buhârî*, Daavât 65; *Müslim*, Zikir 31. Bu zikrin anlamı şudur: Ben Allah'ın yüceliğine yakışmayan sıfatların Onda bulunmayacağını söyler ve Ona hamdederim. Ben Allah'ın yüceliğine yakışmayan sıfatların Onda bulunmayacağını tekrar söylerim.

³⁶ *Müslim*, Tahâret 1; *Tirmizî*, Daavât 86; *Nesâî*, Zekât 1; Ahmed b. Hanbel, *Müsned*, IV, 260.

³⁷ *Tirmizî*, Birr 61; Taberânî, *el-Mu'cemü'l-kebir* (Selefi), XXIV, 255; Heysemî, *Mecma'u'z-zevâid*, VIII, 22.

³⁸ Nisâ 4/116; Zümer 39/53.

³⁹ Zümer 39/44.

⁴⁰ Âl-i İmrân 3/3.

Allah Teâlâ, âhirette onu övgüye değer bir makama (Makâm-ı Mahmûd'a) getireceğini söylemektedir.⁴¹

Makâm-ı Mahmûd, şefa'at etme yetkisi demektir.⁴²

Peygamber Efendimiz, sahip olduğu bu yetkiyle ümmetini mahşer yerindeki zor durumdan kurtaracaktır. Çünkü o, dünyada iken ağlayarak dua etmiş, Allah'tan ümmetini bağışlamasını dilemiş, Cenâb-ı Mevlâ da ona "Biz seni ümmetin hakkını da hoşnut edeceğiz ve seni üzmeyeceğiz" diye vaad buyurmuştur.⁴³

Peygamber Efendimizin şefaati, aşağıda, "Gül Kokusu" bölümünde zikredilecektir.

Sevgili Peygamberimiz, hesaba çekilmeden Cennete girecek olan ümmetini Cennete götürdükten sonra, birkaç defa daha şefa'at edecek ve her defasında, Cehennemde azap gören bazı ümmetini kurtaracak, en sonunda, kalbinde en az iman bulunanları bile Cehennemden çıkaracaktır.⁴⁴

Allah Teâlâ meleklerle de şefa'at etme yetkisi verecektir. Bu yetkiyi alan melekler, mü'minleri, alınlarındaki hiç yanmayan ve silinmeyen secde izinden tanıyacak ve onları Cehennemden çıkaracaktır.⁴⁵

Sırat

Mahşerden sonra Cennete veya Cehenneme gidebilmek için sıratın üzerinden geçilecektir. Sırat, Cehennemin iki yakasına kurulmuş, Peygamber Efendimizin benzetmesiyle, kıldan ince, kılıçtan keskin bir köprüdür.

⁴¹ İsrâ 17/79.

⁴² Tirmizî, Tefsîr 17/7; Ahmed b. Hanbel, *Müsned*, II, 478.

⁴³ Müslim, İmân 346. "Rabbin sana dilediğini verecek, sen de hoşnut olacaksın" (Duha 93/5) âyetiyle Hz. Peygamberin şefa'atine işaret edildiği belirtilmektedir.

⁴⁴ Buhârî, Tevhîd 36, İmân 15, Rikak 51; Müslim, İmân 322, 326, 327; İbnî Mâce, Mukaddime 9; Dârimî, Mukaddime 8; Ahmed b. Hanbel, *Müsned*, III, 16, 144.

⁴⁵ Buhârî, Ezân 129, Tevhîd 24; Müslim, İmân 299; Ahmed b. Hanbel, *Müsned*, II, 293.

Mü'minler buraya gelince, peygamberler "Allahım selâmet ver, selâmet ver!" diye yalvaracaklardır.

Sıratın ilk defa Muhammed aleyhisselâm ile birlikte ümmeti geçecektir.

Allah'ın hoşnut olduğu kullar, bu köprüden, amellerinin derecesine uygun bir sûratle kolayca geçip gideceklerdir.

Kimi göz kırpacak kadar bir zamanda,
kimi şimşek,
kimi rüzgâr hızıyla,
kimi kuş,
kimi iyi cins at ve deve sûratiyle geçecektir.

Sırat kaygan bir yerdir; sağında solunda kancalar, çengeller ve pıtrak dikenleri vardır; ondan sapasağlam geçemeyenin vücudu hırpalanacak, eli yüzü tırmalanacak, kimi de Cehennem ateşine yığılıp kalacaktır.⁴⁶

Kevser havuzu

Kevser havuzu, Kevser Irmağının üzerinde bulunduğu için bu adı almıştır.

Kevser, çok hayır demektir; Peygamber Efendimize verilen hayırlardan biridir.⁴⁷

Şimdi Kevser havuzunu Sevgili Peygamberimizden dinleyelim:

Cennette dolaşırken, etrafında inciden yapılmış evlerle çevrili Kevser Irmağını gördüm ve onun hakkında bilgi istedim. Cebrâil bana "O Rabbinin sana verdiği ırmaktır" dedi.

İçine elimi soktum, toprağı burcu burcu kokuyordu; içindeki çakıltaşları da incidendi.

Kevser havuzunun hem boyu, hem eni birer aylık yol kadardır.

⁴⁶ *Buhâri*, Ezân 129, Rikak 52, Tevhîd 24; *Müslim*, İmân 299, 302; *Tirmizî*, Kıyâmet 9; *Nesâî*, Tatbik, 8; *İbnî Mâce*, Zühd 33; Ahmed b. Hanbel, *Müsned*, VI, 110.

⁴⁷ *Buhâri*, Rikak 53.

Cennetten çıkan bir su; biri altın, diğeri gümüş iki oluktan, bu havuzun içine gürül gürül akar.

Suyu sütün beyaz, kokusu mis kokusundan güzel, kardan soğuk, baldan tatlıdır.

Orada, gökyüzündeki yıldızlar kadar bardak vardır.

Ben havuz başına sizden önce varacağım ve orada ümmetimi bekleyeceğim.

Havuz başına benden sonra gelenler onun suyundan içecek ve bir daha susamayacaktır.⁴⁸

Allah Teâlâ'nın belirttiğine göre, her mü'min Cennet şarabından kadeh kadeh içecek, içtikçe derin bir zevk duyacak, ama kesinlikle sarhoş olmayacak, rahatsızlık hissetmeyecektir.⁴⁹

⁴⁸ *Buhârî*, Tefsîr 108/1, Rikâk 53; *Müslim*, Fezâil 25-45; Ahmed b. Hanbel, *Müsned*, III, 115, 191, 207, 231, 232, 289.

⁴⁹ *Saffât* 37/45-47.

Ebû Hûreyre radiyallahu anh anlatıyor:

Resûl-i Ekrem sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu:

“Kıyamet gününde insanların efendisi benim. Bu da neden, biliyor musunuz? Allah Teâlâ gelmiş gelecek bütün İnsanları düz bir yere toplayacak. Orası, insanlara bakan kimsenin hepsini görebileceği, onları çağırmanın hepsine sesini duyurabileceği bir yerdir.

Güneş insanlara yaklaştınılacak, herkes sıkıntıdan ve kederden artık dayanamayacak hale gelince birbirlerine:

“İçinde bulunduğunuz sıkıntıyı, başınıza gelen hali görmüyor musunuz? Halinizi Rabbinize arz ederek size şefaet edecek birini bulmayı düşünmüyor musunuz?” diye soracaklar. Bazıları ötekilerine:

“Babanız Âdem’e gidiniz” diyecekler. Âdem’e gelip:

“Ey Âdem! Sen insanların babasisin. Seni Allah kudret ellyle yarattı. Sana kendi ruhundan üflledi. Meleklerle sana secde etmelerini emretti, onlar da secde ettiler. Seni Cennete yerleştirdi.

Rabbine varıp bizim için şefa'at et. İçinde bulunduğumuz hali, başımıza gelen derdi görmüyor musun?" diyecekler. O da:

"Bugün Rabbim çok gazaplı. Ne daha önce böylesine gazaplandı, ne de bundan sonra böyle gazaplanır. Rabbim o ağaca yaklaşmamı yasakladı, ama ben Onu dinlemedim. Asıl benim nefsim şefa'at edilmeye muhtaçtır; benim nefsim, benim nefsim! Siz başkasına gidin; Nûh'a gidin" diyecek. Onlar da Nûh'a gele-
rek:

"Ey Nûh! Sen yeryüzü halkına gönderilen resûllerin ilkisin. Allah Teâlâ sana "çok şükreden kul" demişti. İçinde bulunduğumuz perişan hali görmüyor musun? Başımıza gelenleri görmüyor musun? Rabbinin huzurunda bize şefa'at etmeyecek misin?" diyecekler. O da:

"Bugün Rabbim benzeri görülmedik şekilde gazaplıdır. Ne daha önce böylesine gazaplandı, ne de bundan sonra böyle gazaplanır. Benim bir duam vardı; onu da kavmimin aleyhine kullandım. Asıl benim nefsim şefa'at edilmeye muhtaçtır; benim nefsim, benim nefsim! Siz başkasına gidin. İbrâhim'e gidin" diye karşılık verecek. Onlar da İbrâhim'e gelerek:

"Sen Allah'ın Peygamberisin, yeryüzü halkı içinde Allah'ın dostu sensin. Rabbinin huzurunda bize şefa'at et! İçinde bulunduğumuz perişan hali görmüyor musun?" diyecekler. O da şunları söyleyecek:

"Bugün Rabbim benzeri görülmedik şekilde gazaplıdır. Ne daha önce böylesine gazaplandı ne de bundan sonra böyle gazaplanır. Ben vaktiyle üç yalan söylemiştim. Asıl benim nefsim şefa'at edilmeye muhtaçtır; benim nefsim, benim nefsim! Siz başkasına gidin; Mûsâ'ya gidin." Onlar da Mûsâ'ya gelerek şöyle diyecekler:

"Ey Mûsâ! Sen Allah'ın Resûlüsün. Allah sana peygamberlik vermek ve seninle konuşmak suretiyle seni diğer insanlardan üstün kılmıştır. Rabbinin huzurunda bize şefa'at et. İçinde bulunduğumuz hali görmüyor musun?" O da:

“Bugün Rabbim benzeri görülmedik şekilde gazaplıdır. Ne daha önce böylesine gazaplandı, ne de bundan sonra böyle gazaplanır. Ben öldürülmesine dair emir almadığım bir adamı öldürdüm. Asıl benim nefsim şefaata edilmeye muhtaçtır; benim nefsim, benim nefsim! Siz başkasına gidin; İlsâ'ya gidin” diyecek. Onlar da İlsâ'ya gelerek:

“Ey İlsâ! Sen Allah'ın Resûlü, Onun Meryem'e yönelttiği kelimesi ve Onun yarattığı bir ruhsun. Sen daha beşikte iken insanlarla konuştun. Rabbinin huzurunda bize şefaata et! İçinde bulunduğumuz perişan hali görmüyor musun?” diyecekler. İlsâ da:

“Bugün Rabbim benzeri görülmedik şekilde gazaplıdır. Ne daha önce böylesine gazaplandı, ne de bundan sonra böyle gazaplanır” diyecek, ama bir günah zikretmeyecek. Sonra da, “asıl benim nefsim şefaata edilmeye muhtaçtır; benim nefsim, benim nefsim! Siz başkasına gidin; Muhammed'e gidin” diyecek. Bana gelerek:

“Yâ Muhammed! Sen Allah'ın Resûlü ve son peygambersin. Allah Teâlâ senin gelmiş geçmiş bütün günahlarını bağışlamıştır. Rabbinin huzurunda bize şefaata et! İçinde bulunduğumuz perişan hali görmüyor musun?” diyecekler.

Ben de yürüyüp Arş'ın altına geleceğim, Rabbime secdeye kapanacağım. Sonra Allah Teâlâ daha önce kimseye öğretmediği en güzel hamd ü senâyı bana ilham edecek. Sonra bana hitaben:

“Yâ Muhammed! Secdeden başını kaldır! İste! İstediyin sana verilecek. Şefaata et, şefaatin kabul edilecek” buyuracak. Ben de başımı secdeden kaldıracığım ve:

“Yâ Rabbî! Ümmetimi bana bağışla! Yâ Rabbî! Ümmetimi kurtar! Yâ Rabbî! Ümmetimi bağışla!” diye yalvaracağım. O zaman bana:

“Yâ Muhammed! Ümmetinden hesaba çekilmeden Cennete girecek olanları, Cennet kapılarının en sağındaki Bâbü'l-Ey-men'den içeri al! Onlar başkalarıyla beraber Cennetin diğer kapılarından da gireceklerdir” buyuracak.

Sonra Resûl-i Ekrem sözüne şöyle devam etti:

“Canımı kudretiyle yaşatan Allah’a yemin ederim ki, Cennet kapılarının iki kanadı arasındaki mesafe, Mekke ile (Bahreyn’deki) Hecer veya Mekke ile (Suriye’deki) Busrâ arasındaki mesafe kadar geniştir.”⁵⁰

⁵⁰ *Buhârî*, Enbiyâ 3, 9, Tefsir 17/5; *Müslim*, İmân 327, 328; *Tirmizî*, Kıyâmet 10 (Kandemir, Çakan, Küçük, *Riyâzül’s-sâlihîn Tercüme ve Şerhi*, Peygamberimizden Hayat Ölümleri, VII, 563-566’dan alındı).

7. CENNET VE CEHENNEME İNANMALI

İNSANLAR HESABA ÇEKİLİP iyiler ve kötüler belli olunca, Allah Teâlâ dünyada iken iyi işler yapan kullarını bir daha çıkmamak üzere Cennetine koyacaktır.¹

Kendisinden başkasını tanıyı yerine koyanları, bir de bağışlanmayacak kadar kötülük yapanları Cehenneme atacaktır.²

Cennete nasıl girilecek?

Rablerinin buyruklarına karşı gelmekten sakınanlar, hesapları tamamlanınca bölük bölük Cennete gönderilecekler.

Görevli melekler Cennetin kapılarını açarak onları buyur edecek ve:

“Selâm olsun sizlere! Siz temiz kimselerdiniz. Bir daha çıkmamak üzere içeri buyurun” diyecekler.³

Cennete ilk girenlerin yüzü dolunay gibi ışıltılı olacak, daha sonra girenlerin yüzü parlak yıldızlar gibi aydınlanacak.⁴

¹ A'râf 7/43; Meryem 19/63.

² Bakara 2/81-82; *Buhârî*, Cenâiz 1, Tefsîr 2/22, Eymân 19; *Müslim*, İmân, 150-152.

³ Zümer 39/73.

⁴ *Buhârî*, Bed'ü'l-halk 8, Enbiyâ 1; *Müslim*, Cennet 14-22; *Tirmizî*, Kıyâmet 60, Cennet 5; *İbni Mâce*, Zühûd 39.

Müslümanlar Allah'ın Resûlünün şefaatiyle Cennete girecekleri gibi, iyi kimselerin şefaatiyle de Cennete gireceklerdir. İki üç kişiye şefa'at eden mü'minler olduğu gibi,⁵ yüzlerce insana şefa'at edenler de olacaktır.⁶

Cennet nasıl bir yer?

Cennetin içinde Cennetler, onların da *Na'im*, *Adn*, *Firdevs*, *Hüsna*, *Dârüsselâm* gibi adları vardır.⁷

Cennetlerin en değerlisi Firdevs Cennetidir.⁸ Allah Teâlâ'dan Cennet istendiğinde Firdevs Cenneti istenmelidir.⁹

Hayal bile edilemeyecek kadar geniş olan Cennetin hasbahçeleri vardır.¹⁰

Cennette mü'minleri hiç kimsenin bilemeyeceği mutluluklar beklemektedir.¹¹ Orada hiçbir gözün görmediği, hiçbir kulağın duymadığı, hiçbir kimsenin hatırlı ve hayalinden geçiremeyeceği nimetler vardır.¹²

- Cennetlikler ebediyen yaşayacak, bir daha ölmeyecekler;
- hep genç kalacaklar,
- hiç hastalanmayacaklar,¹³
- zevk, neşe ve esenlik içinde yaşayacaklar.¹⁴

⁵ Elbâni, *Sahîhu't-Tergîb ve't-terhîb*, III, 463.

⁶ *Tirmizî*, Kıyâmet 2; *İbni Mâce*, Züh'd 37; *Dârimî*, Rikâk 87; Ahmed b. Hanbel, *Müsned*, III, 469, 470, V, 257, 366; İbn Hibbân, *es-Sahîh* (Arnaût), XVI, 376; Elbâni, *Sahîhu Süneni İbni Mâce*, II, 433; Elbâni, *Sahîhu't-Tergîb ve't-terhîb*, III, 462-463.

⁷ Yûnus 10/9; Hac 22/56; Tevbe 9/72; Ra'd 13/23; Kehf 18/107; Mü'minûn 23/101; Enbiyâ 21/101; En'âm 6/127; Yûnus 10/25.

⁸ *Buhârî*, Cihâd 14, Meğâzî 9, Rikâk 51; *Tirmizî*, Tefsîr 23.

⁹ *Buhârî*, Cihâd 4, Tevhîd 22; *Tirmizî*, Cennet 4; *İbni Mâce*, Züh'd 39; Ahmed b. Hanbel, *Müsned*, II, 335, 339.

¹⁰ Şûrâ 42/22.

¹¹ Secde 32/17.

¹² *Buhârî*, Bed'ü'l-halk 8, Tefsîr 32/1, Tevhîd 35; *Müslim*, Cennet 2-5; *Tirmizî*, Tefsîr 33, 57; *İbni Mâce*, Züh'd 39; *Dârimî*, Rikâk 98; Ahmed b. Hanbel, *Müsned*, II, 313, 370, 407, 416, 438, 462, 495, 506, V, 334.

¹³ *Müslim*, Cennet 22, 43; *Tirmizî*, Tefsîr 41; Ahmed b. Hanbel, *Müsned*, II, 319, III, 38, 95.

¹⁴ Rûm 30/15.

¹⁵ *Buhârî*, Bed'ü'l-halk 8, Rikak 51; *Müslim*, Cennet 10, 11; *Dârimî*, Rikak 107; Ahmed b. Hanbel, *Müsned*, V, 107.¹⁶ *Buhârî*, Cihâd 4, Tevhîd 22; *Nesâî*, Cihâd 18.¹⁷ Hicr 15/45; Duhân 44/51-57; Rahmân 55/11-12, 68; Vâkıa 56/28-34; İnsan 76/13-22; Mürselât 77/41-43.¹⁸ Muhammed 47/15.¹⁹ Fussilet 41/31, *Müslim*, İmân 312; *Tirmizî*, Cennet 11, Tefsir 33; Ahmed b. Hanbel, *Müsned*, V, 352.²⁰ *Buhârî*, Bed'ü'l-halk 8, Enbiyâ 11; *Müslim*, Cennet 15-18; *Tirmizî*, Cennet 7; *İbnî Mâce*, Züh'd 39; *Dârimî*, Rikak 104; Ahmed b. Hanbel, *Müsned*, II, 231, 316, 349, 354, 364, 384.

Cennetlikler genç, vücutları tüysüz, yüzleri kulsız, gözleri sürmeli olacak. Ne gençlikleri tükenecek, ne giysileri eskiyecek.²¹

Kesinlikle yorgunluk ve usanç duymayacaklar.²²

Bütün Cennetlikler tek bir şahıs gibi hep aynı duyguyu taşıdıkları için aralarında anlaşmazlık ve çekişme olmayacak.²³

Cennette Allah'ın görülmesi

Allah Teâlâ'nın Cennette kullarına vereceği nimetlerin en büyüğü, eşsiz ve doyumsuz cemâlini mü'minlere göstermesi olacaktır.

"Kimi yüzler o gün ışıltılı parıldayarak Rabbine bakacak."²⁴

"Fakat o gün Cehennemlikler Rablerini görmekten mahrum kalacak."²⁵

Şimdi Peygamber Efendimize kulak verelim:

Cennetlikler Cennete girince Allah Teâlâ onlara:

"Benden istediğiniz başka birşey var mı?" diye soracak. Onlar:

"Bizi Cennete koydun, Cehennemden kurtardın, yüzümüzü aydınlattın; bundan büyük nimet olur mu, Allahım! Başka ne isteyelim?" diyecekler.

İşte o zaman Allah Teâlâ aradaki perdeyi kaldırıncı, mü'minler kendilerine verilen en güzel ve en değerli nimetin Rablerinin cemâline bakmak olduğunu görecekler.

Çünkü iyi işler yapanlara en güzel ödül verileceği gibi, bir de fazlası verilecektir.²⁶ "En güzel ödül" Cennet, "fazlası" ise Cennâb-ı Hakk'ın cemâlidir.

²¹ *Tirmizî*, Cennet 8; *Dârimî*, Rikak 104; *Elbâni*, *Sahihu't-Tergîb ve't-terhib*, III, 491.

²² *Fâtır* 35/35.

²³ *Buhârî*, *Bed'ü'l-halk* 8, *Enbiyâ* 1; *Müslim*, Cennet 17; *Tirmizî*, Cennet 7; *İbnî Mâce*, *Zühd* 39; Ahmed b. Hanbel, *Müsned*, II, 231, 253, 316.

²⁴ *Kıyâmet* 75/22-23.

²⁵ *Mutaffifin* 83/15.

²⁶ *Müslim*, *İmân* 297, 298; *Tirmizî*, *Tefsîr* 11; *İbnî Mâce*, *Mukaddime* 187; Ahmed b. Hanbel, *Müsned*, IV, 332-333, VI, 15-16. Ayrıca bk. *Yûnus* 10/26.

Bir gece Peygamber Efendimiz Ashâbına gökyüzündeki dolunayı gösterdi ve şöyle buyurdu:

“Şu dolunayı hiçbir sıkıntı çekmeden nasıl görüyorsanız, Rabbinizi de işte böyle açıkça göreceksiniz.”²⁷

Cehennem nasıl bir yer?

Cehennem kâfirlerin, münafıkların, yani Müslüman görüldüğü halde Müslüman olmayan iki yüzlülerin ve zalimlerin azap görecekları pek geniş ve tabakalar halinde derinleşen bir yerdir.

Cehennemin korkunç yakıcılığını ve çeşitli azap türlerini hatırlatan *Cahîm*, *Hâviye*, *Hutame*, *Lezâ*, *Saîr*, *Sakar* gibi adları vardır.²⁸

Yedi kapısı olup her kapıdan, günahlarının niteliğine göre ayrı bir grup girecektir.²⁹

Allah'tan başkasını Tanrı yerine koyanlara:

“Ebedî olarak kalmak üzere girin Cehennemin kapılarından” denecek³⁰ ve her grup kendilerine uygun yerlerde işkence görecektir.

Münafıklar Cehennemin en aşağı tabakasında bulunacaklardır.³¹

Cehennem ateşi, Peygamber Efendimizin benzetmesiyle, dünya ateşinden yetmiş misli daha yakıcıdır.³²

Cehennemin, yakıcı ateşi kadar dondurucu soğuğu da vardır.³³

²⁷ *Buhârî*, Mevâkîtü's-salât 16, 26, Tefsir 50/2, Tevhid 24; *Müslim*, Mesâcid 211; *Ebü Dâvûd*, Sünnet 19; *Tirmizî*, Cennet 16; *İbnî Mâce*, Sünnet 13; Ahmed b. Hanbel, *Müsned*, IV, 332, 360, 365-366.

²⁸ Mâide 5/10; Karia 101/9; Hümeze 104/4; Meâric 70/15; Hac 22/4; Kamer 54/48.

²⁹ Hicr 15/44.

³⁰ Zümer 39/72.

³¹ Nisâ 4/145.

³² *Buhârî*, Bed'ü'l-halk 10; *Müslim*, Cennet 30; *Tirmizî*, Cehennem 7; *İbnî Mâce*, Zühhd 38; Mâlik, *Muvatta'*, Cehennem 1; *Dârimî*, Rikak 120; Ahmed b. Hanbel, *Müsned*, II, 244, 313, 478.

³³ *Buhârî*, Mevâkî 9, Bed'ü'l-halk 10; *Müslim*, Mesâcid 185; *Dârimî*, Rikak 119.

Bazı Cehennem manzaraları

Günahkârlar Cehenneme atıldıkça Cehennem bekçileri onlara:

“Size doğruyu, yanlış gösteren bir peygamber gelmemiş miydi?” diye soracak,³⁴ sonra da her birine günahlarına göre ceza uygulayacaklardır.

Meselâ varlıklı kimselerin Allah yolunda harcamayıp biriktirdikleri altınlar, gümüşler Cehennem ateşinde kızdırılacak ve onların alınları, böğürleri ve sırtları bunlarla dağlanacak;

kendilerine “Tadın bakalım biriktirdiğiniz servetin tadını!” denecek.³⁵

Yasak zevklere dalmış, en çirkin günahları işlemiş Cehennemliklerin suratları zifirî gece karanlığını andıracak;

kapkara bir dumanın altında tutulacaklar;
görevliler onları sürükleyip yanan ateşin ortasına götürecekler;

onlara zehir gibi acı zakkum ağaçları yedirecekler;
su gibi kaynayan erimiş madenler içirecekler;
başlarından kaynar sular boşaltacaklar.³⁶

Derileri yanıp döküldükçe, azabı daha iyi tatmaları için derileri yenilenecek;

ateşleri sönmeye yüz tutunca harlı alevlerle canlandırılacak;
böylece işkenceleri devam edip gidecek.³⁷

³⁴ Mülk 67/8.

³⁵ Tevbe 9/34-35.

³⁶ Yûnus 10/27; Duhân 44/44-48; Vâkıa 56/43-46.

³⁷ Nisâ 4/56; İsrâ 17/97.

Gül Kokusu

Cehennemden en son çıkan adam

Cehennemden en son çıkacak mü'min, günâhı kadar cezasını çekip de oradan çıkma iznini kopanınca, kendini hemen dışarı atmak ister. Fakat her yanı yara bere içindedir; yürüyüp gidecek dermanı yoktur. Düşse kalka, emekleye emekleye oradan uzaklaşmak ister. Çünkü Cehennem alevi arada bir yüzünü yalamakta, onu zor durumda bırakmaktadır.

Cehennemden çıkınca, kendisini oradan kurtardığı için önce Allah'a hamd ü senâ eder. Gelmiş geçmiş hiç kimseye bağışlamadığı şeyleri kendisine verdiğini söyler.

O sırada uzaklarda bir ağaç görür. Cehennemin pis kokusu hâlâ gelmektedir. Oradan bir an önce kurtulmak için Allah Teâlâ'ya yalvarır:

"Yâ Rabbî!" der. "Beni şu ağacın yanına götür de gölgesinden faydalanayım, meyvesini yiyeyim; oradaki sudan içip hararetimi söndüreyim."

Allah Teâlâ ona şöyle buyurur:

"Ey insan! Ben seni iyi bilirim. Şimdi istediğini versem, biraz sonra daha başkasını istersin."

"Hayır, istemem, yâ Rabbî!" diye kesin söz verir.

Kulunun yapısını, dayanamayacağı birşey karşısında verdiği sözü unutacağını çok iyi bilen Kâinâtın Rabbi, onu istediği ağacın altına götürür.

Bu bahtiyar mü'min, yıllarca çektiği binbir azaptan sonra, en güzel yer sandığı bu mesirelikte dinlenip keyfine bakar.

Fakat bir süre sonra, ileride, çok daha güzel bir ağaç görür. Dayanamaz:

“Yâ Rabbi!” diye yalvarır. “Ne olur beni o ağacın yanına götür de oradaki güzelliklerden istifade edeyim.”

Allah Teâlâ ona verdiği sözü hatırlatır:

“Seni oraya götürsem, bir başka şey daha istersin” buyurur. Kulunun huyunu bilmekle beraber, yine de onun isteğini yerine getirir.

Daha sonra o mü'min Cennet kapısına yakın bir ağaç görür. O ağacın manzarası çok daha güzeldir. Dayanamaz, bir daha boyun bükür. Oraya giderse başka birşey istemeyeceğine söz verir. Sonunda isteğine kavuşur.

O ağacın bulunduğu yer Cennetin sınırında bir yerdir. Bir adım ötesi Cennettir. İçerideki bahtiyarların gülüp şakımaları, eğlenmeleri dayanılacak gibi değildir.

Cehennemden yeni kurtulan adam bir durur, iki durur. Rabbi-ne bir daha boyun bükür:

“Ne olur Rabbim! Beni Cennete koy!” der.

Kulunun niyazından, el açıp kendisine yalvarmasından pek memnun olan Cenâb-ı Mevlâ:

“Ey âdemoğlu!” buyurur. “Acaba senin bu isteklerin nasıl son bulur? Sana Cennette, dünya büyüklüğünde, hattâ dünyanın on misli büyüklüğünde bir yer versen, razı olur musun?”

Bu söz o zavallıyı âdetâ perişan eder. Çünkü o, Cennetin tamamen parsellendiğini, herkesin yerini tuttuğunu, ona bir evlik bile yer kalmadığını sanmaktadır.

Ona göre Allah Teâlâ'nın bu teklifi olacak şey değildir. Hayretle sorar:

“Ya Rabbi! Sen Âlemlerin Rabbi olduğun halde benimle alay mı ediyorsun?”

Allah Teâlâ onun bu sorusuna şu cevabı verir:

“Ben seninle alay etmiyorum. Fakat ben dilediğim herşeyi yapabilirim.”

³⁸ *Buhârî*, Ezân 129, Rikâk 52, Tevhîd 24; *Müslim*, İmân 312-313; *Tirmizî*, Tefsîr 33; Ahmed b. Hanbel, *Müsned*, II, 275, 293, 533, III, 27, 70, 74.

8. KADERE İNANMALI

MÜ'MİN KADERE inanmalı; hayrı da, şerri de Allah'ın yarattığına iman etmelidir.

Kadere inanmayan kimse mü'min sayılmaz.¹

Çünkü herşeyi yaratan Allah'tır.² Hem de tam ve mükemmel biçimde yaratandır.³ Üstelik herşeyi bir anlam ve amaca göre yapandır.⁴

Başa gelen her iyilik Allah'tandır; başa gelen kötülük ise insanın kendinden, kendi kusuru, kendi yaptıkları yüzündendir.⁵

Herşeyi yapan ve yaratan Cenâb-ı Hak olduğu halde, Hz. Peygamberi sevmeyen münafıklar, kendilerine bir iyilik eriştiğinde "Bu Allah'tan" derlerdi, başlarına bir kötülük gelince de Allah'ın Elçisine "Bu senden" derlerdi. Herşeyin Allah'tan olduğunu kabul etmezlerdi.⁶

¹ *Tirmizî*, Kader 10; *İbnî Mâce*, Mukaddime 10; Ahmed b. Hanbel, *Müsned*, I, 97; İbn Hibbân, *es-Sahih* (Arnaût), I, 404-405; Hâkim, *el-Müstedrek* (Atâ), I, 87; El-bânî, *Sahihu Mevâridi'z-zam'ân*, I, 105.

² En'âm 6/102; Zümer 39/62.

³ Hicr 15/86.

⁴ En'âm 6/73.

⁵ Nisâ 4/79; Kasas 28/47; Şûrâ 42/30.

⁶ Nisâ 4/78.

Kaderi belirleyen Allah'tır

Peygamber Efendimiz imanı şöyle anlattı:

"İman; Allah'a, meleklerine, kitaplarına, peygamberlerine, âhiret gününe, kadere, hayır ve şerrin Allah'tan olduğuna inanmaktır."⁷

Demek ki herkes kendi kaderini yapmaz, kaderi Allah Teâlâ yazar.

Veryüzünde olan bitenler, insanın başına gelen bütün dertler ve sıkıntılar, daha onlar meydana gelmeden önce Cenâb-ı Hak tarafından bir kitaba (Levh-i Mahfûz'a) yazılmış, herşey belirlenmiştir. Başımıza gelene üzülmeyelim diye de Allah Teâlâ meselenin aynen böyle olduğunu bize bildirmiştir.⁸

Mekkeli putperestler birgün Peygamber Efendimiz ile kader konusunu tartışıyorlardı. Tartışmanın hararetlendiği sırada, konuya açıklık getirmek üzere şu âyet nâzil oldu:

"O gün yüzüstü ateşe sürüklendiklerinde, 'Cehennemim elimini tadın!' denir. Biz herşeyi kaderle, bir ölçüyle yarattık."⁹

Ve herşey kadere bağlıdır. İnsanın aczi, yetersizliği, güçlü ve kudretli oluşu da kader iledir.¹⁰

Kolaylaştıran da, zorlaştıran da Odur

Allah Teâlâ, daha insanlar yaratılmadan önce kimin Cennetlik kimin Cehennemlik olduğunu bilir.

Cennetlik olanlara iyi işler yapmayı, Cehennemlik olanlara da kötü işler yapmayı kolaylaştırır.¹¹

⁷ *Müslim*, İmân 1; *Ebü Dâvûd*, Sünnet 17; *Tirmizî*, İmân 4; *Nesâî*, İmân 5; *İbni Mâce*, Mukaddime 9; *İbn Hibbân*, *es-Sahîh* (Arnaût), I, 390-391, 398; *Elbânî*, *Sahîhu Mevâridi'z-zam'ân*, I, 102-104.

⁸ Hadid 57/22.

⁹ *Kamer* 54/48, 49; *Müslim*, Kader 19; *Tirmizî*, Tefsîr 55; Ahmed b. Hanbel, *Müsned*, II, 444.

¹⁰ *Müslim*, Kader 18; *Mâlik*, *Muvatta'*, Kader, 4; Ahmed b. Hanbel, *Müsned*, II, 110; *İbn Hibbân*, *es-Sahîh* (Arnaût), XVI 17.

¹¹ *Buhârî*, Cenâz 82, Tefsîr 92/3-7, Edeb 120, Kader 4, Tevhîd 54; *Müslim*, Kader 6; *Mâlik*, *Muvatta'*, Kader 2.

Malını Allah yolunda harcayan, Allah'ın emirlerine, yasaklarına karşı gelmekten sakınan kimselerin kendi yoluna girmesine yardım eder.¹² Kendine varan yolu onlara gösterir.¹³

“Ben doğru yolda yürümek istiyorum, Allah'ın rızasını kazanmak istiyorum” diyenin doğruya ulaşma yeteneklerini geliştirir.¹⁴

“Hayır ben yanlış yolda gitmek istiyorum” diyen ve doğru yoldan sapan kimsenin de kalbini yanlış yola kaydırır.¹⁵

Cimrilik eden, en güzel söz olan Kur'ân-ı Kerîm'i yalanlayan kimseye sonsuz bedbahtlık yolunu kolaylaştırır.¹⁶

Esasen O dileyeydi herkesi doğru yola iletti.¹⁷ Fakat insanların iradesini dışlamamış, onlara günah işleme özgürlüğü vermiş, doğru yolu kendi istek ve arzularıyla seçmelerini dilemiştir.

Bu gerçeği görmezden gelerek “Eğer Allah dileyeydi biz de, atalarımız da Allah'tan başkasına tanrı diye tapmazdık”¹⁸ demenin hiçbir anlamı yoktur.

Allah insanı dener

İnsan sevmediği bir halle karşılaşınca “kaderim kötüymüş” diye üzülür, paniğe kapılır. Hoşlandığı bir durumla karşılaşınca pek mutlu olur. Halbuki onun hoşlanmadığı birşey kendi iyiliğine, hoşlandığı birşey de kendi aleyhine olabilir.¹⁹

Demek ki başa gelen ve hoş gitmeyen herşey insanın yanlış seçimi veya hatâlı davranışı yüzünden meydana gelmez. Allah Teâlâ, insanı imtihan etmek veya ruhî bakımdan olgunlaştırmak için bazı olayları onun başına sarar. Fakat O hiç kimseye zerre kadar haksızlık etmez.²⁰

¹² Leyl 92/5-7.

¹³ Ankebût 29/69.

¹⁴ Mâide 5/16; Meryem 19/76; Muhammed 47/17.

¹⁵ Saf 61/5.

¹⁶ Leyl 92/8-10.

¹⁷ En'âm 6/149; Hûd 11/118; Secde 32/13.

¹⁸ En'âm 6/148.

¹⁹ Bakara 2/216.

²⁰ Nisâ 4/40.

Kadere inanan mutlu olur

Kadere iman eden kimse bütün varlığı ile Allah'a teslim olur. Allah'a teslim olan derin bir huzura kavuşur. "Allah ne yazdıysa başımıza o gelir" der;²¹ olup biten hâdiseler onu asla rahatsız etmez.

Peygamber Efendimiz, genç Sahâbîsi Abdullah İbni Abbas'a şu öğüdünü vermişti:

Yavrucuğum!

Bütün bir ümmet toplanıp sana fayda temin etmeye çalışsa, ancak Allah'ın senin için takdir ettiği faydayı temin edebilir.

Ve bütün ümmet sana zarar vermeye kalksa, ancak Allah'ın senin hakkında takdir ettiği zararı verebilir.

Çünkü artık kaderi yazan kalem yazmaz olmuş, yazdığı yazılar değişmeyecek şekilde kesinleşmiştir.²²

Bu paha biçilmez öğüdü Peygamberinin kendisine de verdiğini düşünen her mü'min, içinin ferahladığını hisseder.

Şayet başına istemediği bir olay gelirse, şöyle yapsaydım böyle olurdu, böyle yapsaydım şöyle olurdu diye hayıflanmaz. "Allah böyle uygun görüp yarattı. O her istediğini yaratır" diyerek Cenâb-ı Hakk'a bağlanır, şeytanın olumsuz etkilerine fırsat vermez.²³

Sıkıntılara sabreder; Allah'ın takdirine teslim olur. Başına bir felâket gelince "Bizim bütün varlığımız Allah'ındır ve sonunda yine Ona döneceğiz" der.²⁴

²¹ Tevbe 9/51.

²² Tirmizî, Kıyâmet 59; Ahmed b. Hanbel, *Müsned*, I, 293, 307; Ebû Ya'la, *Müsned* (Esed), IV, 430; Hâkim, *el-Müstedrek* (Atâ), III, 623.

²³ Müslim, Kader 34; İbni Mâce, Mukaddime 10, Zühûd 14; İbn Hibbân, *es-Sahih* (Arnaûd), XIII, 28-29.

²⁴ Bakara 2/156.

Bir kimse "Başıma gelmesini Allah'ın takdir ettiği birşey mutlaka gerçekleşecektir. Allah'ın takdir etmediği birşey de kesinlikle olmayacaktır" diye düşünmedikçe iyi bir mü'min olamaz.²⁵ Üstelik böyle düşünmek ona derin bir gönül huzuru verir.

²⁵ Tirmizî, Kader 10; Ahmed b. Hanbel, *Müsned*, V, 182-183; İbn Ebû Asım, *es-Sünen* (Elbâni), I, 109-110; Taberânî, *el-Mu'cemü'l-kebir* (Selefi), VI, 220, IX, 157; Heysemî, *Mecma'u'z-zevâid*, I, 58, VII, 197, 199.

Gül Kokusu

Kader hakkında

Tâbiîn neslinin tanınmış fakihlerinden Yahyâ ibni Ya'mer, Merv kadısıydı.

Ebû Hüreyre, Abdullah İbni Abbas gibi Sahâbîlerden de hadis öğrenmişti.

Bir yıl hacca gitti.

O günlerde kadere inanmayan bazı adamlar türemişti. "Ah!" dedi Yahyâ. "Peygamber Efendimizin arkadaşlarından birine rastlasam da, kaderi inkâr eden şu adamlar hakkında ne düşündüklerini öğrensem."

Derken Hz. Ömer'in oğlu ünlü Sahâbî Abdullah ibni Ömer'i mescide girerken gördü. Hemen yanına yaklaştı. Bazı adamların hem Kur'ân okuduğunu, hem ilimle meşgul olduğunu, hem de kader diye birşeyi kabul etmediğini anlattıktan sonra:

"Bu adamlar 'Olaylar kendiliğinden olur; Allah'ın bu konuda bir rolü ve bilgisi yoktur' diyorlar. Bu konuda siz ne düşünüyorsunuz?" diye sordu.

Abdullah ibni Ömer ona şunları söyledi:

"Kaderi kabul etmeyen o adamları gördüğünde kendilerine şu-nu söyle: Benim onlarla, onların da benimle hiçbir ilgisi ve yakınlığı yoktur. Allah'a yemin ederim ki, onlardan birinin Uhud

Dağı kadar altını olsa da hepsini Allah rızası için fakirlere dağıtsa, kadere inanmadıkça Allah onun hayrını kabul etmez.”

Sonra sözüne şöyle devam etti:

“Bana babam Hz. Ömer şu olayı anlattı:

Birgün Resûlullah sallallahu aleyhi ve sellem’in huzurunda bulunuyorduk. Elbisesi bembeyaz, saçları simsiyah bir adam çıkageldi. Yoldan gelmiş bir hali de yoktu; ama onu hiçbirimiz tanı-mıyorduk.

Adam Peygamber Efendimizin yanına sokuldu, önüne oturdu, dizlerini Peygamberin dizlerine dayadı; ellerini de kendi dizleri-nin üstüne koydu ve:

“Ey Muhammed, bana İslâm’ı anlat!” dedi.

Allah’ın Elçisi ona şunu söyledi:

“İslâm; Allah’tan başka ilâh olmadığını ve Muhammed’in Al-lah’ın Elçisi olduğunu kabul etmen, namazı dosdoğru kılman, zekâtı vermen, Ramazan orucunu tutman, maddî imkânın varsa Kâbe’yi ziyâret ederek hac görevini yerine getirmendir. Adam:

“Doğru söyledin!” dedi. Onun hem sorup hem de aldığı cevabı onaylaması tuhafımıza gitti. Ardından:

“Şimdi de bana imanı anlat!” dedi.

Peygamber Efendimiz şunları söyledi:

“İman; Allah’a, meleklerine, kitaplarına, peygamberlerine, âhi-ret gününe inanmandır. Bir de kadere, hayır ve şerrin Allah’tan olduğuna iman etmendir.”

Adam tekrar:

“Doğru söyledin” dedi ve “Peki ihsan nedir? diye sordu.

Allah’ın Elçisi:

“İhsan; Allah’a onu görüyormuşsun gibi kulluk etmendir. Sen onu görmüyorsan da O seni mutlaka görüyor” buyurdu.

Adam yine:

“Doğru söyledin” dedi ve ardından “Kıyâmet ne zaman kopacak?” diye sordu.

Peygamber Efendimiz de:

"Kendisine soru yöneltilen, bu konuda sorandan daha bilgili değildir" cevabını verdi.

Adam:

"Öyleyse kıyametin alâmetlerini söyle!" dedi.

Resûl-i Ekrem bu soruya şu cevabı verdi:

"Annelerine, sanki onlar kendilerinin cârîyesiymiş gibi kötü davranan çocukların doğması,

"bir de yalınayak, baldırı çıplak koyun çobanlarının, yüksek ve mükemmel bina yapımında birbiriyle yarışması kıyamet alâmetlerindendir."

Sorularına cevap alan adam sessizce çekip gitti. Ben bir süre öylece kalakaldım.

Daha sonra Sevgili Peygamberimiz:

"Ömer! Soru soran adam kimdi, biliyor musun?" diye sordu.

Ben de:

"Allah ve Resûlü bilir" dedim.

Resûl-i Ekrem Efendimiz:

"O Cebrâil'di, size dininizi öğretmeye geldi" buyurdu.²⁶

²⁶ Müslim, İmân 1, 5; Ebû Dâvûd, Sünnet 16; İbnî Mâce, Mukaddime, 9; Ahmed b. Hanbel, Müsned, I, 27. Ayrıca bk. Buhârî, İmân 37; Tirmizî, İmân 4; Nesâî, İmân 6; Ahmed b. Hanbel, Müsned, II, 426.

9. ALLAH'I SEVMELİ

BU KONUDA önce yüce Rabbimize kulak verelim:

Gerçek mü'minler Allah'ı herşeyden çok severler.¹

Ey iman edenler! Eğer dinden dönerseniz, o zaman Allah bir başka millet getirir. Allah onları sever, onlar da Allah'ı sever.²

Ey Peygamberim, onlara şöyle de: Eğer Allah'ı seviyorsanız bana uyunuz. O zaman Allah da sizi sevsin ve günahlarınızı affetsin.³

Bu âyet bize şunu söylüyor: Allah'ı sevdiğini söyleyen kimse eğer doğru söylüyorsa, Hz. Peygamberin ardına düşer ve onun gösterdiği yolda gider. İşte o zaman Allah da o kulunu sever ve suçlarını bağışlar.

Allah'ı herkesten çok sevmeli

Allah Teâlâ bir de şöyle buyuruyor:

Bir Müslüman Allah'ı, Peygamberi ve onların yolunu babasından, anasından, çocuklarından, eşinden, kardeşlerinden,

¹ Bakara 2/165.

² Mâide 5/54.

³ Al-i İmrân 3/31.

soyundan sopundan, malından mülkünden, işinden ve ticaretinden, evinden barkından daha fazla sevecektir.⁴

Peygamber Efendimiz bu âyeti şöyle açıklıyor:

Bir Müslüman imanın zevkine varabilmek için Allah'ı ve Resûlünü, herkesten fazla sevecektir.⁵

Allah'ı sevmeyi yine Ondan istemelî

Dâvûd aleyhisselâm şöyle dua ederdi:

Allahım!

Senden Seni sevmeyi,

Seni sevenleri sevmeyi

ve Senin sevgine ulaştıracak amelleri sevmeyi dilerim.

Allahım!

Senin sevgini bana canımdan, ailemden ve

soğuk sudan daha ileri kıl!⁶

İbadet bir sevgi ifadesidir

Resûl-i Ekrem Efendimiz geceleri uykusunu bölüp kalkar, ayakları şişinceye kadar ibadet ederdi. Birgün Âişe Annemiz ona:

"Allah senin geçmişte yaptığın, gelecekte yapabileceğin bütün hatâlarını bağışladığı halde, kendini niçin bu kadar yoruyorsun?" diye sordu. Peygamber Efendimiz ona:

"Allah'a şükreden bir kul olmayayım mı?" diye cevap verdi.⁷

İbadet eden kimse, Allah'ın sevgisini kazanır. Kulu Allah'a en fazla yaklaştıran ise farz ibadetlerdir. Farz ibadetlere ilâve

⁴ Tenvbe 9/24.

⁵ *Buhârî*, İmân 9,14, İkrâh 1, Edeb 42; *Müslim*, İmân 67; *Tirmizî*, İmân 10; *Nesâî*, İmân 3; Ahmed b. Hanbel, *Müsned*, III, 174, 207, 230, 248, 278, 288.

⁶ *Tirmizî*, Daavât 72; Ahmed b. Hanbel, *Müsned*, V, 243; Hâkim, *el-Müstedrek* (Atâ), I, 702, 708, II, 470.

⁷ *Buhârî*, Teheccüd 6, Tefsir 48/2, Rikâk 20; *Müslim*, Münâfikîn 79-81; *Tirmizî*, Salât 187; *Nesâî*, Kıyâmü'l-leyl 17; *İbnî Mâce*, İkâmet 200.

olarak yapılan nâfile ibadetler, kulu Allah'a yaklaştırır ve sonunda onu sevdirebilir. İşte o andan itibaren kul ne isterse, Allah Teâlâ ona istediğini verir.⁸

İnsan sevdiği ile beraber olacaktır

Bir bedevî Peygamber Efendimize kıyametin ne zaman kopacağını sordu. Efendimiz de onun sorusuna “Kıyamet için ne hazırladın?” diye bir soruyla karşılık verdi. Adam, öyle fazla bir namazı, orucu, sadakası bulunmadığını, fakat Allah'ı ve Resûlünü sevdiğini söyleyince, Allah'ın Elçisi ona:

“O halde sen, sevdiğinle beraberisin” buyurdu.⁹

Ölmek üzere olan mü'mine Allah'ın rahmeti, rızası ve Cenneti müjdelenir. O vakit mü'min, bir an önce Allah Teâlâ'ya kavuşmak ister; o zaman Cenâb-ı Hak da ona kavuşmayı arzu eder.¹⁰

Allah kimi sever?

Allah Teâlâ iyi özelliklere sahip olanları sever. Meselâ:

- Kendisine en üstün saygıyı besleyenler,¹¹
- sabredenler,¹²
- kendisine güvenip dayananlar,¹³
- âdil olanlar,¹⁴
- iyilik eden ve işini güzel yapanlar,¹⁵

⁸ *Buhârî*, Rikak 38; İbn Hıbbân, *es-Sahih* (Arnaüt), II, 58.

⁹ *Buhârî*, Fezâilü ashâb-ı'n-nebî 6, Edeb 95, 96, Ahkâm 10; *Müslim*, Birr 161, 163; *Tirmizî*, Zühd 50; Ahmed b. Hanbel, *Müsned*, III, 104, 110, 165, 168, 172, 173, 178, 192, 200, 207, 208, 213, 228, 255, 283, 288.

¹⁰ *Buhârî*, Rikak 41; *Müslim*, Zikir 14-17; *Tirmizî*, Cenâiz 67, Zühd 6; *Nesâî*, Cenâiz 10; *İbnî Mâce*, Zühd 31.

¹¹ *Âl-i İmrân* 3/76; *Tevbe* 9/4, 7.

¹² *Âl-i İmrân* 3/146.

¹³ *Âl-i İmrân* 3/159.

¹⁴ *Mâide* 5/42; *Hucurât* 49/9.

¹⁵ *Bakara* 2/195; *Âl-i İmrân* 3/ 148; *Mâide* 5/13, 93.

- çok tövbe eden ve çok temizlenenler,¹⁶
- ve Peygamber Efendimizin ardından gidenler¹⁷ Onun sevdiği kimselerdir.

Cenâb-ı Mevlâ'nın sevdikleri arasında:

- Allah rızâsı için birbirini sevenler,
- birbiriyle ilgiyi kesmeyenler,
- birbirini ziyaret edenler,
- birbirine yardım edenler,
- ihtiyaçları olduğunda mallarını birbirinden esirgemeyenler de vardır.¹⁸

Allah Teâlâ;

- kendisine karşı gelmekten sakınan,
- gönlü zengin,
- kendi halinde işiyle ve ibadetiyle uğraşan kulunu da sever.¹⁹

Allah kulunu severse

Allah Teâlâ bir kulunu severse onu bütün varlıklar sever.

Bunun nasıl olduğunu Peygamber Efendimizin hadislerinden öğrenelim:

Cenâb-ı Mevlâ bir kulu sevdiği zaman Cebrâil aleyhisselâm'a:

"Ben falanı seviyorum, onu sen de sev!" diye emreder; Cebrâil de o kulu sever, sonra da gök halkına:

"Allah Teâlâ falanı seviyor; onu siz de seviniz!" diye seslenir. Göktekiler de o kimseyi sever. Sonra yeryüzündekilerin gönlünde o kimseye karşı bir muhabbet uyanır.²⁰

¹⁶ Bakara 2/222.

¹⁷ Âl-i İmrân 3/131.

¹⁸ Ahmed b. Hanbel, *Müsned*, IV, 386, V, 229, 236-237, 239, 328; İbn Ebû Şeybe, *el-Musannef* (Hûr), VII, 45; Bezzâr, *Müsned* (Mahfûzurrahmân), VII, 143; İbn Hîbbân, *es-Sahîh* (Arnaûr), II, 338; Taberânî, *el-Mu'cemü'l-kebir* (Selefi), XX, 81; Hâkim, *el-Müstedrek* (Atâ), IV, 187; Elbânî, *Sahîhu't-Tergîb ve't-terhîb*, III, 161-162.

¹⁹ *Müslim*, Zühd 11; Ebû Ya'lâ, *Müsned* (Esed), II, 85.

²⁰ *Buhârî*, Bed'ü'l-halk 6, Edeb 41, Tevhîd 33; *Müslim*, Birr 157; *Tirmizî*, Tefsîr 19/7; Ahmed b. Hanbel, *Müsned*, II, 341, 413, 514.

Allah Teâlâ bir kulunu severse onu ballaştırır. Yani ölmeden önce ona güzel işler yaptırır. Böylece onu komşularına, etrafındakilere sevdirebilir ve o bu haldeyken ruhunu alır.²¹

Allah Teâlâ sevdiği kulunu, tıpkı hastanıza zarar gelmesin diye yemesine, içmesine titizlendiğiniz gibi, dünyaya bulaşıp kirlenmekten korur.²²

Şunu da iyi bilmelidir:

Allah Teâlâ iyiliğini dilediği kulunun cezasını dünyada verir. Kul başına gelene isyan etmeyip rızâ gösterirse, Allah da ondan hoşnut olur.

Kulun başına gelen sıkıntı ne kadar büyük olursa, ona verilecek ödül de o kadar büyük olacaktır.²³

²¹ Ahmed b. Hanbel, *Müsned*, III, 106, 120, 230, IV, 200; Taberânî, *el-Mu'cemü'l-kebir* (Selefi), VIII, 110, 174; İbn Hibbân, *es-Sahih* (Arnaûf), II, 54, 55; Hâkim, *el-Müstedrek* (Atâ), I, 490. Ayrıca bk. *Tirmizî*, Kader 8; Heysemî, *Mecma'u'z-zevâid*, VII, 211, 215.

²² Ahmed b. Hanbel, *Müsned*, V, 428; Hâkim, *el-Müstedrek* (Atâ), IV, 231; Elbâni, *Sahihu't-Tergib ve't-terhib*, III, 238.

²³ *Tirmizî*, Zühûd 56; *İbni Mâce*, Fiten 23; Ebû Ya'lâ, *Müsned* (Esed), VII, 247; Hâkim, *el-Müstedrek* (Atâ), IV, 651.

Gül Kokusu

O Allah'ı ve Resûlünü sever

Hiz. Ömer ve Ebû Hüreyre radiyallahu anhumâ anlatıyorlar:

Resûl-i Ekrem sallallahu aleyhi ve sellem zamanında Abdullah adında biri vardı.

"Himâr" lakabıyla anılan bu zât,
yaptığı şakalarla Hiz. Peygamberi güldürürdü.

Fakat Abdullah içki içerdi. Bu yüzden de Resûl-i Ekrem onu cezalandırırdı.

Yine birgün onu "içti" diye getirdiler.

Peygamber Efendimiz:

"Dövdünüz şu adamı!" buyurdu.

Kimimiz eliyle, kimimiz pabuçlarıyla, kimimiz elbisesiyle ona vurdu.

Ceza faslı bittikten, Abdullah ayrılp gittikten sonra biri:

"Allahım, ona lânet et!" diye beddua etti.

Bunun üzerine Allah'ın Elçisi şöyle buyurdu:

Böyle demeyiniz,

kardeşinizin aleyhinde şeytana yardım etmeyiniz.

Vallahi ben onun Allah'ı ve Resûlü'nü sevdiğini biliyorum.

Ona beddua edeceğinize,

"Allahım!

Onu bağışla.

Allahım!

Ona merhamet et!" deyiniz.²⁴

²⁴ Buhârî, Hudûd 4, 5; Ebû Dâvûd, Hudûd 35 (M. Yaşar Kandemir, *Hayatımıza Peygamber Modeli*, s. 48-49'dan alınmıştır.)

10. SEVDİĞİNİ ALLAH İÇİN SEVMELİ

İYİ BİR MÜ'MİN olabilmek için sevdiği kimseyi Allah için sevmelidir.¹

Sevmediğini Allah rızâsı için sevmemek de iyi mü'minin özelliklerinden biridir.²

Sevdiğini Allah için sevmek, sevmediğini Allah için sevmek kadar, verdiğini Allah için vermek, vermediğini Allah için vermemek de kişinin mükemmel bir imana sahip olduğunu gösterir.³

Bütün Müslümanları sevmeli

Allah için seven kimse, mü'minlerin kardeş olduğunu⁴ düşünerek bütün Müslümanları sevmeli, kendisi için arzu ettiği şeyleri onlar için de istemelidir.⁵

¹ *Buhârî*, İmân 9, 14, Edeb 42, İkrâh 1; *Müslim*, İmân 67; *Tirmizî*, İmân 10; *Nesâî*, İmân 3, 4; *İbnî Mâce*, Fiten 23; Ahmed b. Hanbel, *Müsned*, III, 288.

² *Ebü Dâvûd*, Sünnet 3; Ahmed b. Hanbel, *Müsned*, V, 146; İbn Ebû Şeybe, *el-Mu-sannef* (Hûr), VI, 170; VII, 80.

³ *Ebü Dâvûd*, Sünnet 15; *Tirmizî*, Kıyâmet 60; Ahmed b. Hanbel, *Müsned*, III, 438, 440; Elbâni, *Silsiletü'l-ehâdisi's-sahiha*, I, 728.

⁴ Hucurât 49/10.

⁵ *Buhârî*, İmân 7; *Müslim*, İmân 71-72; *Tirmizî*, Kıyâmet 59; *Nesâî*, İmân 19, 33; *İbni Mâce*, Mukaddime 9.

Müslümanlar birbirini sevmedikçe gerçekten iman etmiş sayılmazlar.⁶

Onun için bütün Müslümanlara değer vermeli, hem onlara hem onların dokunulmaz haklarına saygı göstermeli, kendilerine dua etmeli, iyiliklerini istemeli, kusurlarını yaymayıp örtmeye çalışmalı, Müslümanlara duyduğu kin ve haset gibi hisleri gönlünden söküp atmalıdır.⁷

Zaten Allah Teâlâ Müslümanları Cennete koyunca, onların içindeki kötü duygu ve düşünceleri yok edecek, onlar da karşılıklı tahtlarda, sevinç içinde, kardeş kardeş oturacak,⁸ Cennetin tadını çıkaracaklardır.

Melekleri ve peygamberleri sevmeli

Allah için sevme alışkanlığı bizi melekleri sevmeye de götürmelidir. Çünkü onlar gece gündüz bıkmadan, usanmadan Cenâb-ı Hakk'ın sonsuz kudret ve yüceliğini anıp durur,⁹

Onun hiçbir emrine karşı gelmez,¹⁰

ayrıca mü'minlerin bağışlanması için dua eder¹¹ ve bizleri korurlar.

Yaşadıkları devrin en seçkin insanları, en güçlü mü'minleri, en ahlâklı kişileri olan peygamberleri de Allah için sevmeliyiz. Onlar Allah'ın elçileri olmak bakımından Peygamber Efendimizin kardeşleri sayılırlar.

Ashâb-ı Kirâmı sevmeli

Resûl-i Ekrem Efendimizin Ashâbını da sevmeliyiz. Onlar Peygamberimizin sevdiği kimselerdir. Kutlu dâvâsında ona

⁶ *Müslim*, İmân 93; *Ebü Dâvûd*, Edeb 130, 131; *Tirmizî*, Kıyâmet 56, İstîzân 1; *İbni Mâce*, Mukaddime 9, Edeb 11; Ahmed b. Hanbel, *Müsned*, I, 167, II, 477, 495, 512.

⁷ *Buhârî*, Edeb 57; *Müslim*, Birr 32; *Ebü Dâvûd*, Edeb 47; *Tirmizî*, Birr 24; *İbni Mâce*, Duâ 5.

⁸ Hicr 15/47.

⁹ Enbiyâ 21/ 20.

¹⁰ Tahrîm 66/6.

¹¹ Gâfir 40/7.

yardım etmiş, hizmetinde bulunma şerefine ermiş kıymetli insanlardır. Allah'ın Resûlü onları "insanların en hayırlısı" diye methetmiştir.¹²

Ensar diye anılan Medineli Müslümanlar ise hem Efendimize, hem de herşeylerini Mekke'de bırakıp Medine'ye göç eden kardeşlerine kol kanat gerdiler. Bu sebeple Efendimiz onları sevmenin bir iman işareti; onlara kin beslemenin ise münafıklık alâmeti olduğunu söyledi.¹³

Ashâb-ı Kirâma saygılı olmak gerektiğini Peygamberimiz aleyhisselâm şöyle ifade buyurmuştur:

"Ashâbıma sövmeyiniz. Canımı kudretiyle elinde tutan Allah'a yemin ederim ki, biriniz Uhud Dağı kadar altını sadaka olarak dağıtsa, yine de onların bir ölçek, hattâ yarım ölçek sadakasının değerine erişemez."¹⁴

Allah dostlarını sevmeli

Samimi Müslümanlar Allah dostlarıdır. Onları sevmek gerekir. Çünkü Allah Teâlâ, dostlarına düşmanlık eden ve onları küçük düşüren kimseleri kendisine düşman kabul eder.¹⁵

Yüce dinimizi yüzyıllar boyu insanlara öğreten ve sevdiren İslâm âlimlerini, Allah'ın veli kullarını sevmeli, onları hayırla anmalı, kendilerine "Allah onlardan razı olsun" diye dua etmelidir. Onların gayreti ve himmeti sayesinde dinimizin bize tam ve kusursuz bir şekilde geldiği unutulmamalıdır.

Allah dostlarını sevmek, onların hayat tarzlarını benimsemek demektir. Şayet insan Allah için sevdiği birinin yaşayış tarzını, ibadet ve ahlâkını benimsemiyor ve onun yolunu izlemeye çalışmıyorsa, "ben onu seviyorum" demek kuru bir iddiadan öteye geçemez.

¹² *Buhârî*, Şehâdât 9, Fezâilü ashâbi'n-nebi 1; *Müslim*, Fezâilü's-sahâbe 210-214.

¹³ *Buhârî*, İmân 10, Menâkıbü'l-Ensar 4; *Müslim*, İmân 148; Ahmed b. Hanbel, *Müsned*, III, 70, 130, 134, 249.

¹⁴ *Buhârî*, Fezâilü ashâbi'n-nebi 5; *Müslim*, Fezâilü's-sahâbe 221.

¹⁵ *Buhârî*, Rikâk 38; *İbnî Mâce*, Fitn 16; Ahmed b. Hanbel, *Müsned*, VI, 256; İbn Hibbân, *es-Sahîh* (Arnaût), II, 58.

Birbirini sevenlerin ödülü

Yine Peygamber Efendimizi dinlemeye devam edelim:

Birbirini Allah rızası için seven, bu duygularla bir araya gelen, birbirini ziyaret eden, birbirine yardım ve iyilik edenler Cenâb-ı Hak'ın sevgisini hak edeceklerdir.¹⁶

Birbirini Allah rızası için sevenlerden hangisi din kardeşini daha çok severse, Cenâb-ı Hak da onu daha çok sevecektir.¹⁷

Birbirini bu duygularla sevenler, hiçbir gölgenin bulunmadığı kıyamet gününde Arş-ı İlâhînin gölgesinde barınacaklardır.¹⁸

Kıyamet gününde bazı kimselere peygamberler ve şehitler bile imrenecektir. Bunlar, aralarında soy sop bağı bulunmadığı halde birbirini Allah rızası için sevenlerdir. O gün onların yüzü pırıl pırıl parlayacaktır. Nurdan koltuklarda oturacaklardır. Herkes korkudan titrediği zaman onlar hiçbir korku duymayacaklardır. İnsanlar üzüldüğünde onlar üzülmemektedirler. Çünkü "Allah dostlarına ne korku vardır, ne de keder."¹⁹

Allah için sevmemek

Yüce Rabbimizden öğrendiğimize göre bir Müslüman;

İslâmiyet'e, Resûlullah'ın kişiliğine veya din esaslarına aktif bir şekilde düşmanlık besleyenleri kesinlikle sevmeyecektir. Bu din düşmanları onun babası, oğlu, kardeşi veya akrabası bile olsa onlara gönlünde yer vermeyecektir.²⁰

¹⁶ *Müslim*, Birr 38; Mâlik, *Muvatta'*, Şa'r 16; Ahmed b. Hanbel, *Müsned*, V, 233, 247; İbn Hibbân, *es-Sahîh* (Arnaût), II, 335; Hâkim, *el-Müstedrek* (Atâ), IV, 186.

¹⁷ Ebû Ya'lâ, *Müsned* (Esed), VI, 143; Hâkim, *el-Müstedrek* (Atâ), IV, 189; Elbânî, *Sahîhu't-Tergîb ve't-terhîb*, III, 159, 160.

¹⁸ *Müslim*, Birr 37; Tirmizî, Zühd 53; Mâlik, *Muvatta'*, Şi'r 13; Dârimî, Rikak 44; Ahmed b. Hanbel, *Müsned*, II, 237, 338, 370, 523, 535.

¹⁹ Yûnus 10/62; Ebû Dâvûd, Büyû' 76; Ahmed b. Hanbel, *Müsned*, V, 343; Ebû Ya'lâ, *Müsned* (Esed), X, 495; İbn Hibbân, *es-Sahîh* (Arnaût), II, 332; Elbânî, *Sahîhu't-Tergîb ve't-terhîb*, III, 163-164. Ayrıca bk. İbn Ebû Şeybe, *el-Musannef* (Hût), VII, 45.

²⁰ Mucâdele 58/22.

İslâm düşmanları hem Allah'ın, hem de Müslümanların düşmanıdır. Bu sebeple bir Müslüman onlara kesinlikle şefkat göstermeyecektir.²¹

Gerçekleri inkâr edenleri Allah da sevmez ve onları kendi düşmanı kabul eder.²² Müslüman bunu bilecek ve Firavun, Nemrut, Ebû Cehil gibi tarihteki din düşmanlarını ve günümüzdeki din düşmanlarını sevmeyecektir.

Kesinlikle sevmemesi gerekenlerin başında İblis ve diğer şeytanların geldiğini unutmayacaktır.

Allah Teâlâ şeytanın bizim düşmanımız olduğunu söylemiş ve onu düşman bilmemizi emretmiştir.²³ Çünkü şeytan, baba-mız Hz. Âdem'e ve dolayısıyla onun çocukları olan bizlere düşmanlık beslemiş, Cennetten çıkmamıza o sebep olmuştur. Şeytan bununla da kalmamış, önümüzden, arkamızdan, sağımızdan, solumuzdan yaklaşarak bizi baştan çıkarmaya çalışacağını söylemiştir.²⁴

²¹ Mümtahine 60/1.

²² Âl-i İmrân 3/32; Bakara 2/98.

²³ Fâtır 35/6.

²⁴ A'râf 7/15, 16.

Gül Kokusu

Sevdiğinle berabersin

Resûl-i Ekrem Efendimizin hizmetkârı Enes İbnî Mâlik radiyallahu anı anlatıyor:

Birgün Peygamber Efendimizle Mescid-i Nebevî'den çıkmış gidiyorduk. Adamın biri Mescid'in önündeki gölgeliğin yanında:

"Ya Resûlallah!" dedi. "Kıyamet ne zaman kopacak?"

Allah'ın sevgili elçisi ona bir soruyla karşılık verdi:

"Kıyamet için ne hazırladın, bakalım?"

Adam başını eğip düşündü:

"Ey Allah'ın Elçisi!" dedi. "Benim farz ibadetler dışında öyle fazla bir orucum, namazım, verilmiş sadakam yok. Fakat ben Allah'ı ve Resûlünü seviyorum."

Resûl-i Ekrem Efendimiz de ona:

"Sen sevdiğinle beraber olacaksın" buyurdu.

Enes bu olayı anlattıktan sonra sözüne şunları ekledi:

"O gün Resûl-i Ekrem'in "Sen sevdiğinle beraber olacaksın" buyurmasına sevindiğimiz kadar hiçbir şeye sevinmedik.

Ben de hem Peygamber Efendimizi, hem Hz. Ebû Bekir'i, hem Hz. Ömer'i seviyorum. Onların yaptığı güzel işleri yapamasam bile kendilerini sevdiğim için onlarla beraber olmayı umuyorum."²⁵

²⁵ *Buhârî, Fezâilü ashâbî'n-nebi* 6, *Edeb* 96, *Ahkâm* 10; *Müslim*, *Birr* 164; Ahmed b. Hanbel, *Müsned*, III, 110, 172, 173, 178, 198, 202, 208, 228, 255, 276. Ayrıca bk. *Tirmizî, Zühd* 50, *Daavât* 98; Ahmed b. Hanbel, *Müsned*, V, 166.

11. ALLAH'TAN KORKMALI

SÖZE BİR HATIRLATMA ile başlayalım:

Korku, sevimsiz bir söz olmakla beraber, sadece yırtıcı hayvandan korkup dehşete kapılmaktan ibaret bir duygu değildir.

Sevgiden kaynaklanan korkular da vardır. İnsan Allah'ı sevmekle beraber "ya benden razı olmazsa, ibadetlerimi kabul etmezse" diye endişe edebilir.

İyiliklerini gördüğü bir büyüğünü seven kimse, acaba bir kusurum olur da onun muhabbetini ve ilgisini kaybeder miyim, diye kaygılanabilir. Bunlar da bir tür korkudur.

Kulun, Rabbinin yanında aciz ve kusurlu olduğunu bilmesi, şayet O kendisine zarar vermek istese, bunu önlemeye gücünün yetmeyeceğini anlaması da Allah'tan korkması demektir.

Yalnız Ondan korkmalı

Cenâb-ı Mevlâ kendisini sevmemizi istediği kadar, kendisinden korkmamızı da ister.

Bizden önceki milletlerden de bunu istemiş, meselâ İsrailoğullarına "Yalnız benden korkunuz!" buyurmuştur.¹

¹ Bakara 2/40.

Bütün peygamberler kendisine “rahmetini umarak ve azabından korkarak” dua ederler.²

Melekler de Allah’a karşı “saygı dolu bir korku” hissederler.³

Bunun için Kâinâtın Rabbi, mü’minlerin de, başkasından değil, sadece kendisinden korkmasını ister.⁴

Boyun büküp yalvara yakara, derin bir ürpertiyle ve hafif bir sesle sabah akşam kendisini anmamızı emreder.⁵

Kısacası Allah Teâlâ, kullarından Rablerinin büyüklüğünü bilmelerini, buna göre tavır almalarını, emirlerini yapıp yasaklarından kaçmalarını arzu eder.

İnsan kadirbilmezdir

Ne yazık ki insanoğlu, Kur’ân-ı Kerîm’in ifadesiyle, mânevî körlüğü ve nankörlüğü⁶ sebebiyle Rabbinin gücünün herşeye yettiğini görmez; Onun şayet isterse kendisini bir anda yok edebileceğini veya başına felâketler yağdırabileceğini aklının köşesinden geçirmez.

Kendisinden korkanlara büyük nimetler vereceğini, meselâ kıyamet gününde özel surette gölgelendireceği yedi kişiden birinin, güzel ve itibarlı bir kadının kendisiyle beraber olma teklifini, Allah’ın sonsuz gücünü ve azametini düşünerek “Ben Allah’tan korkarım” diye geri çeviren yiğitler olduğunu⁷ dikkate almaz.

Cenâb-ı Mevlâ kuluna olan merhameti sebebiyle onu perişan etmek yerine uyarmayı, kulağını çekmeyi uygun görür ve Hz. Nûh’un kendi kavmini “Size ne oluyor ki Allah’ın büyüklüğünü kabul etmiyorsunuz?” diye uyardığını hatırlatır.⁸

² Enbiyâ 21/90.

³ Enbiyâ 21/28.

⁴ Âl-i İmrân 3/175.

⁵ A’raf 7/205.

⁶ A’raf 7/160; Tevbe 9/74; Hûd 11/9; İbrâhim 14/34; İsra 17/67; Şûrâ 42/81.

⁷ Buhârî, Ezân 36, Zekât 16; Müslîm, Zekât 91.

⁸ Nûh 71/13.

İnsanı peş peşe nice aşamalardan geçirmek suretiyle yarattığını,⁹ bu sebeple kendisini tanıyıp şükretmesi gerektiğini hatırlatır.

Şükretmek şöyle dursun, insanoğlunun, denizde fırtınaya yakalandığı zaman, daha önce düşünmediği Rabbinin o anda hatırladığını, hemen Ona yönelip yalvardığını, ama tehlike geçince tekrar herşeyi unuttuğunu¹⁰ dile getirir.

Bununla beraber Rablerinin huzuruna korku içinde çıkanlar için iki Cennet hazırlandığını müjdeler.¹¹ Böylece günah bataklığına düşecek olanları caydırmak ister.

Allah'ı unutmayanlar da vardır

Dünyada kötüler olduğu gibi iyiler de vardır. Onlar Cenâb-ı Mevlâ'yı hiç unutmazlar. Onunla bağlarını koparmazlar. Dünyada en önemli şeyin, en büyük nimetin doğru yolu bulup hidâyet üzere yürümek olduğunu bilirler. İmanlarını yitirmekten son derece korkarlar. Kıyamet günü Allah'ın huzuruna imansız gitmeyi en büyük felâket sayarlar. Bunun için de:

“Rabbimiz! Bizi doğru yola ilettikten sonra kalplerimizi hakikatten bir daha saptırma!”¹² diye yalvara yakara dua ederler.

“Rabbime başkaldırırsam, kıyamet gününün azabından korkarım,” derler.¹³

İnsanoğlu Rabbinin azametini unutarak kendini büsbütün bırakmasın, gevşeyip kalmasın, tam aksine ilâhî cezanın şiddetini düşünerek korku ile ümit arasında yaşasın diye, Allah Teâlâ kullarını “Ey insanlar! Rabbinizden korkun!”¹⁴ veya “Yalnız Benden korkun”¹⁵ diye uyarır.

⁹ Nûh 71/14.

¹⁰ İsrâ 17/67-69.

¹¹ Rahmân 55/46.

¹² Al-l İmrân 3/8.

¹³ En'âm 6/15.

¹⁴ Nisâ 4/1; Lokman 31/33; Hac 22/1.

¹⁵ Bakara 2/41.

Peygamber Efendimiz de:

“Yarım hurma vermek suretiyle de olsa kendinizi Cehennem ateşinden koruyunuz”¹⁶ diyerek, “Rabbim! Kullarını bir araya topladığın gün, beni azabından koru!”¹⁷ diye dua ederek ümmetini ilâhî azaptan korkup tetikte olmaya davet eder.

İbadetine güvenmemeli

Kimse yaptığı iyiliklere ve ibadetlere güvenmemelidir. Allah’ın rahmeti imdâda yetişmezse, hiç kimseyi, yaptığı iyilikleri ve ibadetleri Cehennemden kurtarıp Cennete götüremez. Peygamberler için bile bu böyledir.¹⁸

Gerçek bu olduğuna göre, yarım yamalak ibadetine veya yaptığı birkaç iyiliğe güvenip kendini garantide görmek akıl kârı değildir.

Kendini garantide görüp Allah’ın azabından korkmayanlar; Onu gereği gibi tanımayan, hükümlerini, kanunlarını bilmeyen mahvolup gitmiş kimselerdir.¹⁹

Veya Hristiyan ve Yahudiler gibi “Allah’ın çocukları ve sevgili kulları” olduklarını zanneden,²⁰ “Cehennem bizi sayılı günlerden başka yakmayacak”²¹ diye kendilerini aldatan zavallılardır.

Halbuki Peygamber Efendimiz namaz kılarken, Kur’ân okurken veya bir başkasının okuduğu Kur’ân’ı dinlerken gözyaşını tutamayıp ağlamıştır.²²

¹⁶ *Buhârî*, Zekât 9, 10, Edeb 34, Rikak 49, 51, Tevhîd 36; *Müslim*, Zekât 66-70.

¹⁷ *Müslim*, Mûsâfırın 62.

¹⁸ *Müslim*, Mûnâfıkın 72-78.

¹⁹ *En’âm* 6/91; *A’raf* 7/97-99; *Nahl* 16/45.

²⁰ *Mâide* 5/18.

²¹ *Bakara* 2/80; *Al-İmrân* 3/24.

²² *Müslim*, Mûsâfırın 245-248.

Kıyametin dehşetini düşünmeli

Kur'ân-ı Kerîm'de kıyamet sahneleri korkunç şekilde tasvir edilir. Bu korkunç manzaraları düşünmek insanın yüreğini hoplatır.²³

Sadece şu âyet bile öteki âlemin dehşetinden ve Allah'ın azabından korkmak için yeterlidir:

“O gün insan kardeşinden, anasından, babasından, eşinden ve çocuklarından kaçır. O gün herkesin kendine yetecek bir derdi vardır.”²⁴

Ve sadece şu hadis-i şerif insanın âhirette yaşayacağı dehşetli haller hakkında bir fikir verebilir:

“Allah Teâlâ her insanla tercümansız konuşacaktır. O zaman insan sağ tarafına bakacak, âhirete gönderdiği iyilikleri görecekt; soluna bakacak, vaktiyle yaptığı kötü işleri görecekt; önüne bakacak, önünde sadece Cehennemi görecektir.”²⁵

Burada Efendimizin şu açıklamasını da hatırlayalım:

“Ben sizin görmediğini görür, duymadığınızı duyarım. Benim bildiğimi bilseydiniz, az güler, çok ağlardınız; yataklarda kadınlardan zevk almaz, yüksek sesle Allah'a yalvararak yollara ve kirlere çıkardınız.”²⁶

Hesap verme endişesi taşınmalı

Kur'ân-ı Kerîm iyi bir mü'minin şöyle düşünmesini ister:

“Rabbime başkaldırırsam, o büyük günün azabından korkarım.

“O gün azap edilmeyen kimseye, şüphesiz Allah merhamet etmiştir.

“Allah bana bir sıkıntı verirse, onu kendinden başkası gideremez.

²³ Kıyamet sahneleri hakkında kısaca bilgi sahibi olmak için bu kitabın “Kıyametin Kopacağına İnanmalı” ve “Âhirete ve Öldükten Sonra Dirileceğine İnanmalı” adlı konularına bakılabilir.

²⁴ Abese 80/34-37.

²⁵ Buhârî, Zekât 10, Rikak 39, Tevhid 24, 36; Müslim, Zekât 67; Tirmizî, Kıyamet 1; İbnî Mâce, Mukaddime 13, Zekât 28; Ahmed b. Hanbel, Müsned, IV, 236.

²⁶ Tirmizî, Zühd 9; İbnî Mâce, Zühd 19; Ahmed b. Hanbel, Müsned, V, 173; Hâkim, el-Müstedrek (Atâ), II, 554, IV, 623; Elbânî, Sahîhu't-Tergîb ve't-terhîb, III, 320.

“O, kullarının üzerinde her istediğini yapma gücüne sahiptir.”²⁷

Ve iyi bir mü’min şöyle diyerek kendine çekidüzen verir:
Benim Rabbim “insanlardan değil, Benden korkup çekinin”
buyuruyor. Kendisinden sakınmamızı istiyor.²⁸

Rabbimin helâk etmesi pek şiddetlidir.²⁹

Rabbimin azabı, sakınılması gereken birşeydir.³⁰

Rabbimin verdiği ceza, çok can yakıcı ve pek çetindir.³¹

Ashâb-ı Kirâm Allah’tan çok korkardı

Birgün Allah’ın Resûlü arkadaşlarına:

“Eğer siz benim bildiklerimi bilseydiniz, az güler çok ağlardınız” buyurdu. Bunun üzerine Ashâb-ı Kirâm yüzlerini kapatarak hıçkırma hıçkırma ağladılar.³²

Ben nasıl olsa Cennete giderim diye kendini kandırıp Allah’ın azabından emin olmak doğru değildir. Hz. Ömer’in şu sözü ne kadar ibretlidir:

“Gökten gelen bir ses: ‘Ey insanlar! Bir adam hâriç hepiniz Cennetliksiniz’ dese, o adamın ben olduğumu düşünüp korkarım.”³³

Hız. Ömer yine bir defasında Allah’ın huzurunda hesap vermenin zorluğunu düşünüyordu. Yerden bir saman çöpü aldı ve:

“Âh! Şöyle bir saman çöpü olsaydım, dünyaya hiç gelmeseydim, anam beni doğurmasaydı, büsbütün unutulup gitseydim” diye söylendi.³⁴

²⁷ En’âm 6/15-18.

²⁸ Âl-i İmrân 3/28, 175; Mâide 5/44.

²⁹ Bûrûc 85/12.

³⁰ İsrâ 17/57.

³¹ Hûd 11/102.

³² Buhârî, Tefsîr 5/12; Müslim, Fezâil 134.

³³ İbn Receb el-Hanbelî, *et-Tahvîf mine’n-nâr*, s. 15.

³⁴ İbn Sa’d, *et-Tabakâtü’l-kübrâ*, III, 360, 361; Begavî, *Şerhü’s-sünne*, XIV, 373; İbn-nûl-Cevzi, *Sıfatü’s-sâfve*, I, 285.

Gül Kokusu

Külü savrulan adam

Birgün Peygamber Efendimiz Sahâbîlerine şöyle bir kıssa anlattı:

Vaktiyle çok zengin bir adam vardı. Öleceğini anlayınca çocuklarını başına topladı.

“Yavrularım!” dedi. “Söyleyin bakalım, ben size karşı nasıl bir babaydım?”

“Sen babaların en iyisiydin” dedi çocukları.

“Öyleyse size bir vasiyetim var” diye sözüne devam etti adam. “Ya bu vasiyetimi tutarsınız veya sizi mirasımdan mahrum ederim.”

Çocukları:

“Vasiyetini elbette yerine getiririz” dediler.

Adam şunları söyledi:

“Ben hayatımda hiç iyilik yapmadım.

“Eğer Allah beni hesaba çekecek olursa, en ağır cezayı bana vereceğini biliyorum.

“İşte bu sebeple öldüğüm zaman cesedimi yakınız.

“Sonra benden geriye kalan parçaları iyice ezip kül haline getiriniz.

“Rüzgârlı bir günde külümü savurunuz. Belki o zaman Allah'ın azabından kurtulabilirim.”

Çocukları ona, dediklerini aynen yapacaklarına söz verdiler ve sözlerini tuttular.

Allah Teâlâ yeryüzüne:

“O adama ait senin üzerinde ne varsa hepsini bir araya getir” diye emretti.

Yeryüzü bu emri derhal yerine getirdi.

Allah Teâlâ da o adama yeniden can verdi ve:

“Söyle bakalım, neden böyle davrandın?” diye sordu. Adam:

“Senin azabından korktuğum için öyle yaptım, yâ Rabbi” dedi.

Cenâb-ı Hak da onu, azabından korktuğu için bağışladı.³⁵

³⁵ *Buhârî*, Enbiyâ 54, Tevâtüd 35; *Müslim*, Tevbe 27-28; *Nesâî*, Cenâiz 117; *İbnî Mâce*, Zühd 30; Ahmed b. Hanbel, *Müsned*, II, 269, III, 13, 17, 69, 77, V. 383, 395.

12. ÜMİT İÇİNDE YAŞAMALI

BİR MÜ'MİN, "Benim Rabbim rahmet kaynağıdır, benim kusurlarımı da bağışlar" diye hep ümit içinde yaşamalıdır.

Çünkü Allah Teâlâ yüzlerce âyette kendisini bize "Gafûrün Rahîm," yani çok bağışlayan, koruyup gözetken diye tanıtır.¹

Rabbinizin sizi bağışlamasını isteyiniz ve Ona tövbe ediniz buyurur.²

Böyle ümit içinde yaşamaya *recâ* denir.

Bütün günahları bağışlar

Şu âyette Yüce Rabbimizin rahmeti denizler gibi dalgalanır ve insana büyük ümitler verir:

"Ey aşırı derecede günah işleyerek kendilerine yazık eden kullarım!

"Allah'ın rahmetinden ümit kesmeyin.

"Çünkü Allah bütün günahları bağışlar.

¹ Meselâ sadece Bakara sûresindeki şu âyetlere bakılabilir: 2/173, 182, 192, 199, 218, 225, 226, 235.

² Hûd 11/3, 52, 90.

“O çok bağışlayıcı, çok merhamet edicidir.”³

Demek ki “Kâfirlerden başkası Allah’ın rahmetinden ümit kesmez.”⁴ Öyleyse insan ne kadar hatâlı ve kusurlu olursa olsun, günah batağına ne kadar gömülürse gömülsün, Allah’ın kendisini bağışlayacağından asla ümidini kesmemelidir.

Onun, “Kullarım! Siz gece gündüz günah işlemektesiniz, bütün günahları affeden de yalnızca Benim. Benden af dileyin ki, sizi bağışlayayım” buyurduğunu unutmamalıdır.⁵

Gündüz günah işleyenin tövbesini kabul etmek için gece rahmet kapısını açık tuttuğu, gece günah işleyenin tövbesini kabul etmek için gündüz rahmet kapısını açık tuttuğu ve bunun kıyamete kadar böyle devam edeceği bilinmelidir.⁶

Merhametli sonsuzdur

Allah Teâlâ’nın merhametinden ümit kesmek için hiçbir sebep yoktur. Çünkü:

Onun rahmeti herşeyi kuşatmıştır.⁷

Rahmeti gazabından öndedir.⁸

O sadece nankörlük edenleri cezalandırır.⁹

Onun azabı yalnızca peygamberleri yalanlayıp Hakk’a sırt çevirenlerin başına çöker.¹⁰

Öyleyse Ona inananlar, Onun bağışlamasından ümit kesmemelidir.

Allah Teâlâ, Efendimizin buyurduğu gibi, rahmetini yüz parçaya ayırıp bunun sadece bir parçasını yeryüzüne, yani insanlar, cinler, hayvanlar ve böceklerin arasına indirmiştir.

³ Zümer 39/53.

⁴ Yûsuf 12/87.

⁵ *Müslim*, Bîr 55; *Buhârî*, *el-Edebü’l-müfred* (Abdülbâkî), s. 172; *Hâkim*, *el-Müstedrek* (Atâ), IV, 269.

⁶ *Müslim*, Tevbe 31; Ahmed b. Hanbel, *Müsned*, IV, 395, 404.

⁷ A’raf 7/156.

⁸ *Buhârî*, Tevhid 55; *Müslim*, Tevbe 14-16.

⁹ Sebe’ 34/17.

¹⁰ Tâhâ 20/48.

İlk canlının yaratıldığı günden, dünyanın son gününe kadar gelip geçecek bütün varlıklar, Onun yeryüzüne indirdiği bu bir parça rahmet sayesinde birbirini sever, birbirine acır.

Anneler bu sayede yavrularına şefkat gösterir;
yabanî hayvanlar ve kuşlar bunun sonucu olarak birbirine merhamet eder.

Ya merhametinin geri kalan doksan dokuz parçasını ne yapmıştır?

Onu kıyamet gününde kullarına merhamet etmek için yanında alıkoymuştur.¹¹

Rahmeti iyileri kucaklayacak, azabı kötülerini cezalandıracaktır.

Korku ve ümit arasında yaşama

Allah'ın gazabı ne kadar çoksa, merhameti de o kadar geniştir.

Eğer bir mü'min, Efendimizin buyurduğu gibi, İlâhî azabın korkunçluğunu bilseydi, Cennet ümidine kapılmazdı.

Bir kâfir de İlâhî rahmetin ne kadar kuşatıcı olduğunu bilseydi, Cennetten ümidini kesmezdi.¹²

İşte bu korku ile ümit dengesini sağlamak, diğer bir ifadeyle, havf ile recâ arasında yaşamak çok önemlidir. İyi kulların yaptığı gibi Allah'a hem korkarak, hem de ümitlenerek dua etmeli, Allah'ın rahmetinin iyilik eden ve işini güzel yapanlara yakın olduğunu bilmelidir.¹³

Cambazın ipin üzerinde kalabilmek için elindeki sopayla dengesini sağlaması gibi, insan da korku ve ümit duygularıyla dünya-âhiret, Cennet-Cehennem dengesini sağlamaya çalışmalıdır.

¹¹ Buhârî, Edeb 19; Müslim, Tevbe 17-21.

¹² Buhârî, Rikak 19; Müslim, Tevbe 23; Tirmizî, Daavât 100; Ahmed b. Hanbel, Müsned, II, 334, 397, 484.

¹³ A'râf 7/56; Enbiyâ 21/90.

Hiç kimse, hattâ peygamberler bile Allah'ın rahmeti ve yardımı olmadan sadece iyilikleri, ibadetleri sayesinde Cennete giremez.¹⁴ Herkes bu hadîs-i şerifi göz önünde bulundurmalı ve kendisini kesin bir güvencede görmemelidir.

Peygamber Efendimizin buyurduğu gibi, bir kimse hayatı boyunca hep Cennetliklerin yaptığı işleri yapsa, kendisi ile Cennet arasında azıcık bir mesafe kalsa, ilâhî takdir gereğince Cehennemliklerin yaptığı işleri yapıp Cehenneme girebilir.

Bunun aksi de söz konusudur. Her zaman Cehennemliklerin yaptığı işleri yapan, kendisiyle Cehennem arasında azıcık bir mesafe kalan kimse, ilâhî takdir gereğince Cennetliklerin yaptığı işleri yapıp Cennete girebilir.¹⁵

İşte bu gerçeği unutmamalı, korku ile ümit arasında dengeli bir hayat sürmelidir.

Allah'a hüsnüzan beslemeli

Resûl-i Ekrem Efendimiz vefatından üç gün önce önemli bir tavsiyede bulundu. Her mü'minin Allah'a hüsnüzan ederek ölmesini istedi.¹⁶

Hüsnüzan etmek, diğer bir söyleyişle hüsnüzan beslemek, iyi duygular ve beklentiler içinde olmak demektir.

Daha açık söyleyelim: İnsan, kendisini Allah'a ne kadar yakın hisseder, "Rabbim beni affeder" diye hep ümit içinde olursa, Allah da ona öyle davranır.

Çünkü Allah Teâlâ bir kudsi hadiste "Ben kulumun beni düşündüğü gibiyim" buyurur.¹⁷ Yani kendisini bağışlayıcı diye bilen bağışlayacağını, "O beni bağışlamaz" diye düşüneni de affetmeyeceğini söyler.

¹⁴ *Buhârî*, Rikak 18; *Müslîm*, Münâfikîn 71-78; *İbni Mâce*, Zühd 20; Ahmed b. Hanbel, *Müsned*, II, 264, 451, 482, 488, 495, 503, 509, 362.

¹⁵ *Buhârî*, Bed'ü'l-halk 6, Kader 1; *Müslîm*, Kader 1; *Ebü Dâvûd*, Kader 16; *Tirmizî*, Kader 4; *İbni Mâce*, Mukaddime 10; Ahmed b. Hanbel, *Müsned*, I, 382, 429, V, 377.

¹⁶ *Müslîm*, Cennet 81, 82.

¹⁷ *Buhârî*, Tevhîd 15; *Müslîm*, Zikr 2, 19, 50.

Öyleyse insan Rabbinin günahları bağışlayıcı olduğunu kesinlikle bilmeli, Onun merhametinin kendisini kucaklayacağını hep ümit etmelidir.

Çünkü Cenâb-ı Hakk'ın rahmetinden yalnızca Onun yolundan büsbütün sapanlar ümit keserler. Allah dilediğini azaba uğratar. Onun rahmeti herşeyi kuşatmıştır.¹⁸

Yürüyerek gelene koşarak gider

Allah'ın rahmetinin büyüklüğünü gösteren birçok delil, On-
dan ümitli olmak için pek çok sebep vardır.

Çünkü O, bir kötülük işleyene, sadece yaptığı kötülüğün karşılığı olarak bir ceza verir; ama bir hayır yapana, on mislinden yedi yüz misline kadar, hattâ daha da fazla sevap verir.¹⁹

Bir kudsî hadiste, kulunun yaptığı ibadet ve iyilikleri kat kat fazlasıyla ödüllendireceğini anlatmak üzere, mecâzî bir ifadeyle,

- kendisine bir karış gelene bir adım gideceğini,
- yürüyerek gelene koşarak gideceğini,
- kendisinden başkasını tanı yerine koymamak şartıyla, dünya dolusu günahla geleni bir o kadar bağışla karşılayacağını belirtir.²⁰

Peygamber Efendimizin buyurduğu gibi, Allah'tan başka ilâh olmadığını ve Muhammed aleyhisselâm'ın Allah'ın kulu ve peygamberi olduğunu gönülden inanarak söyleyen kulunu Cennene koymaz.²¹

Günah işlediği zaman "Allahım, günahımı bağışla!" diye kendisine yalvarılmasından memnun olur ve:

"Kulum bir günah işledi, ama günahını bağışlayacak veya

¹⁸ A'râf 7/156; Yûsuf 12/87; Hicr 15/56.

¹⁹ Bakara 2/261; En'âm 6/160; *Buhârî*, Rikak 31; *Müslim*, İmân 207; *Tirmizî*, Fezâ-
ilü'l-cihâd 4; Ahmed b. Hanbel, *Müsned* I, 195.

²⁰ *Buhârî*, Tevhid 15, 50; *Müslim*, Zikir 2, 20, 22.

²¹ *Buhârî*, İlim 49; *Müslim*, İmân 53.

kendisini sorgulayacak bir Rabbi olduğunu bildi. Ben kulumu affettim, artık dilediğini yapsın," diye onu bağışlar.²²

Evet O, kulun Rabbini bilmesinden, Mevlâ'sına yönelmesinden ve günahlarına tövbe etmesinden, Efendimizin benzetmesiyle, ıssız çölde devesini önce kaybedip sonra bulan kimseden daha çok hoşnut olur.²³

Eğer biz hiç günah işlemeseydik, bizi yok edip, yerimize günah işleyen, sonra da günahından tövbe eden bir başka topluluk yaratacak olması,²⁴ kulunun kendisine yönelip af dilemesine ne büyük önem verdiğini açıkça ortaya koymaktadır.

Ümit rüzgârları getiren müjdeler

Şu Peygamber müjdeleri Allah'ın rahmetinden ümitlenmemiz için yeterlidir:

● Allah'ın kullar üzerinde hakkı olduğu gibi, kulların da Allah üzerinde hakkı vardır: İnsanların sadece Allah'a kulluk etmesi ve Ondan başkasına ilâhlık yakıştırmaması, Allah'ın kullar üzerindeki hakkıdır.

Kulların Allah üzerindeki hakkı ise, kendisinden başkasına ilâhlık yakıştırmayanlara azap etmemesidir.²⁵

● Kâfir iyilik yaptığı zaman, bu iyiliğin karşılığı kendisine dünyada verilir; ama mü'min iyilik yaptığında, ona dünyada bir karşılık verilmekle beraber, sevaplarının bir kısmı âhirete bırakılır.²⁶

● Günde beş vakit namaz kılan mü'min, gürül gürül akan bir nehirde, günde beş defa yıkanan ve böylece tertemiz olan kimseye benzer.²⁷

²² *Buhârî*, Tevhid 35; *Müslim*, Tevbe 29.

²³ *Buhârî*, Daavât 4, Tevhid 15, 35, 55; *Müslim*, Tevbe 1, 7, 8, Zikir 2.

²⁴ *Müslim*, Tevbe 10, 11; Ahmed b. Hanbel, *Müsned*, I, 289, II, 309.

²⁵ *Buhârî*, Cihâd 46; *Müslim*, İmân 48, 49.

²⁶ *Müslim*, Münâfikîn 56, 57.

²⁷ *Buhârî*, Mevâkîr 6; *Müslim*, Mesâcid 283, 284; *Tirmizî*, Emsâl 5; *Nesâî*, Salât 7; *İbn-i Mâce*, İkamet 193; *Dârimî*, Salât 1; Ahmed b. Hanbel, *Müsned*, I, 72, 177, II, 379, 426, 441, III, 305, 317, 357.

● Ölen bir Müslümanın cenaze namazında, Allah'tan başkasını tanrı yerine koymayan kırk kişi bulunup onun bağışlanması için dua ettikleri zaman, Allah Teâlâ onların duasını kabul eder.²⁸

● Cennetliklerin yarısı Muhammed ümmetinden olacaktır. Çünkü Allah'tan başkasını tanrı yerine koyanlara nispetle Müslümanların sayısı, kara öküzün derisindeki beyaz benek veya beyaz öküzün derisindeki siyah benek kadar azdır.²⁹

● Cenâb-ı Mevlâ; kıyamet gününde, mü'min kulunu halktan gizleyerek kendisine iyice yaklaştıracak ve ona "Şu günahını biliyor musun, şu günahını biliyor musun?" diye sorup günahlarını itiraf ettirecek, sonra da "Ben bu günahlarını dünyada örtmüş gizlemiştim, bugün de bağışlıyorum" buyuracak; o kulun eline sadece yaptığı iyiliklerin kaydedildiği bir defter verecek.³⁰

Allahım bu ne büyük bahtiyarlık!..

İşte bütün bu gerçekler karşısında bir kul Cennetin de, Cennemin de kendisine ayakkabısının bağından daha yakın olduğunu³¹ bilmeli ve korku ile ümit arasında yaşamalıdır.

²⁸ *Müslim*, Cenâiz 59; *Ebü Dâvûd*, Cenâiz 40, 41.

²⁹ *Buhârî*, Rikak 45, 46, Enbiyâ 7, Eymân 3, Tefsîr 22/1; *Müslim*, İmân 377; *Tirmizî*, Cennet 13; *İbni Mâce*, Zühhd 34.

³⁰ *Buhârî*, Mezâlim 3, Tefsîru sûre 11/4, Edeb 60, Tevhîd 36; *Müslim*, Tevbe 52.

³¹ *Buhârî*, Rikak 29.

Gül Kokusu

Ateşe atar mı?

Ömer ibnü'l-Hattâb radiyallahu anh anlatıyor:

Bir defasında Resûl-i Ekrem sallallahu aleyhi ve sellem'in huzuruna birtakım esirler getirilmişti.

Esirlerin arasında, çocuğunu kaybetmiş emzikli bir kadın vardı. Gördüğü çocuğu kucaklıyor, bağına basıp emziriyordu.

Resûl-i Ekrem o kadını bize gösterdi ve:

"Ne dersiniz?

"Bu kadın çocuğunu ateşe atar mı?" diye sordu.

"Hayır, kendisine kalsa kesinlikle atmaz!" dedik.

Bunun üzerine Hz. Peygamber:

"İşte Allah Teâlâ,

"kullanna,

"bu kadının çocuğuna olan şefkatinden daha merhametlidir" buyurdu.³²

³² Buhârî, Edeb 18; Müslim, Tevbe 22 (M. Yaşar Kandemir, *Peygamberimizden 101 Hâtra*, s. 59'dan alındı).

13. PEYGAMBERİNİ SEVMELİ, SAYMALI

PEYGAMBERİMİZİ niçin sevmeliyiz?

Bu sorunun kısaca cevabı şudur:

O bize Allah'ın buyruklarını getirdi, dinimizi öğretti, doğru yolu bulmamıza yardım etti, ebedî kurtuluşa ermemize aracı oldu.

Bu iyilikleri sebebiyle Peygamber Efendimizi sevmek bizim en tabii görevimizdir.

Nasıl sevmeli?

İyi mü'min, Peygamberini canından ileri tutmalıdır. Bunu Allah Teâlâ istemektedir.¹

Onu ana babasından, çocuğundan ve bütün insanlardan daha çok sevmelidir.²

Hem Allah'ı, hem Resûlullah'ı evrendeki herşeyden daha çok

¹ Ahzâb 33/6.

² Buhârî, İmân 8; Müslim, İmân 70; Nesâî, İmân 19; İbnî Mâce, Mukaddime 9; Dârimî, Rikak 9; Ahmed b. Hanbel, Müsned, III, 177, 207, 275.

sevmedikçe mü'min adını almak mümkün değildir.³ Peygamber Efendimiz de böyle buyurmuştur.

Muhammed Mustafa sallallahu aleyhi ve sellem'i sevmeyi gerektiren pek çok sebep vardır; ama bunların üçü çok önemlidir:

Birincisi, o, âlemlere rahmet olarak gönderilmiştir.⁴

İkincisi, Allah Teâlâ onu en üstün ahlâka sahip kılmıştır.⁵

Üçüncüsü de, onu kendimize model almamızı emretmiştir.⁶

Allah Teâlâ Tevrat'ta Yahudilere,⁷ İncil'de Hristiyanlara⁸ "O Peygamber" in geleceğini haber vermiş, özelliklerini tanıtmış, Yahudiler ve Hristiyanlar da onu kendi öz oğulları gibi tanımışlardır.⁹ Onu görür görmez kendisine iman etmeleri emredildiği halde, ne yazık ki, iman etmemişlerdir.

Efendimizin bazı özellikleri

Sevgili Peygamberimizin bunlardan başka pek çok özelliği vardır.

O, peygamberlerin sonuncusudur.¹⁰

Âdemoğullarının efendisidir.¹¹

Öldükten sonra mahşere gitmek üzere ilk defa o diriltilecektir.¹²

Makâm-ı Mahmûd (insanlara şefa'at etme yetkisi) sadece ona verilecektir.¹³

³ *Buhârî*, İmân 9, 14, Edeb 42, İkrâh 1; *Müslim*, İmân 67; *Tirmizî*, İmân 10; *Nesâî*, İmân 2, 3, 4; *İbnî Mâce*, Fiten 23; Ahmed b. Hanbel, *Müsned*, III, 103, 172, 174, 207, 230, 248, 275, 278, 288.

⁴ Enbiyâ 21/107.

⁵ Kalem 68/4.

⁶ Ahzâb 33/21.

⁷ Meselâ bk. Kitâb-ı Mukaddes, Tesniye 18/15-19.

⁸ Meselâ bk. Matta 21/42-44, Yuhanna 1/19-21, 14/26, 15/26, 16/7-15.

⁹ Bakara 2/146, A'râf 7/156, Saf 61/6.

¹⁰ Ahzâb 33/40.

¹¹ *Müslim*, Fezâil 3; *Ebü Dâvûd*, Sünnet 14; *Tirmizî*, Tefsîr 18; *İbnî Mâce*, Zühd 37.

¹² *Dârimî*, Mukaddime 8; Ahmed b. Hanbel, *Müsned*, III, 144.

¹³ İsrâ 17/79, Ahmed b. Hanbel, *Müsned*, II, 478; İbn Hibbân, *es-Sahîh* (Arnaûd), XIV, 399; Elbâni, *Sahîhu Mevâridi'z-zam'ân*, II, 509-510.

Hız. Âdem'den itibaren bütün peygamberler ve mü'minler, kıyamet gününde, hesabın başlamasından önce, onun "Livâü'l-Hamd" adlı sancağı altında toplanacaktır.¹⁴

Allah Teâlâ bütün peygamberlere "Ey Mûsâ! Ey İsâ" diye adlarıyla hitap ettiğı halde ona "Ey Nebî! Ey Resûl!" diye üstünlüğünü gösterir bir ifadeyle hitap etmiştir.¹⁵

Daha önceleri hiçbir peygambere verilmeyen şu beş şey hep birden ona verilmiştir:

- Bir aylık yola kadar düşmanlarının kalbine korku salmak suretiyle Allah'ın yardımına nâil olmuştur.

- Bütün yeryüzü ona hem namaz kılma yeri, hem de teyemmüm ederek temizlenme vasıtası kılınmıştır.

- Ganimet almak daha önceleri hiçbir peygambere helâl kılınmadığı halde ona helâl edilmiştir.

- Ona âhirette şefaat yetkisi verilmiştir.

- Bir de daha önceki devirlerde her peygamber sadece kendi kavmine gönderildiğı halde, Resûl-i Ekrem bütün insanlara peygamber gönderilmiştir.¹⁶

İşte böyle bir Peygamberin ümmeti olmak hem bir bahtiyarlık hem de büyük bir şereftir. Bu şerefe nâil olan kimse sevgili Peygamberini elbette canından da, anasından, babasından da, oğlundan, kızından, eşinden de çok sevecektir.

Ümmetine düşkünlüğü

Her peygamber Allah Teâlâ'nın reddetmeyeceğı duasını dünyada iken yapmış ve bu hakkını kullanmıştır. Sevgili Peygamberimiz ise reddedilmeyecek duasını, kıyamet gününde ümme-

¹⁴ Tirmizî, Tefsir 18, Menâkıb 1; İbni Mâce, Zühd 37; Dârimî, Mukaddime 8; Ahmed b. Hanbel, Müsned, I, 281, 295, III, 144; Heysemî, Mecma'u'z-zevâid, VIII, 269; El-bâni, Sahihu't-Tergib ve't-terhib, III, 459.

¹⁵ Resûl-i Ekrem'in bu ve diğer özellikleri için bk. M. Yaşar Kandemir, Canım Arzu-lar Seni, s. 152-157.

¹⁶ Buhârî, Teyemmüm 1, Salât 56; Müslim, Mesâcid 3; Nesâî, Gusl 26; Ahmed b. Hanbel, Müsned, V, 145.

tine şefa'at etmek üzere âhirete saklamış ve böylece ümmetini ne kadar çok sevdiğini göstermiştir.

Çünkü o ümmetine çok düşkündür;
mü'minlere karşı çok şefkatli ve merhametlidir;
mü'minlerin sıkıntıya uğraması ona ağır gelir.¹⁷

Ümmetinin sıkıntıya düşmemesi, zor durumda kalmaması için herşeyi onlara emretmemiştir. Meselâ dişlerini fırçalamayı çok sevdiği ve her fırsatta mübarek dişlerini temizlediği için, ümmetine abdest alırken diş temizliğini emretmeyi düşünmüş, fakat onların bunu her zaman yapamayacağını dikkate alarak bu düşüncesinden vazgeçmiştir.¹⁸

Yatsı namazını çok geç bir saatte kılmayı düşünüp bundan vazgeçmesi,¹⁹ çok istediği halde her askerî birliğe katılmaması²⁰ ümmetini zora sokmamak içindir.

Bunlar bile Resûl-i Ekrem'in, ümmetine beslediği sevgi ve şefkatin derinliğini göstermeye yeterlidir.

Onu sevmenin kazandırdığı

Peygamber sevgisi bir mü'mini Cennete götürecektir büyük bir sermayedir. Şu olay bunu göstermektedir:

Bir adam Resûl-i Ekrem'e gelerek, kıyametin ne zaman kopacağını öğrenmek istedi. Efendimiz ona cevap vermek yerine kıyamet için ne hazırladığını sordu. Adam, pek bir hazırlığı bulunmadığını, yalnızca Allah'ı ve Resûlünü sevdiğini söyledi. Bunun üzerine Peygamber aleyhisselâm ona:

“Öyleyse sen sevdiklerinle beraber olacaksın” buyurdu. As-hâb-ı Kirâm bu müjdeye derecesiz sevindi.²¹

¹⁷ Tevbe 9/128.

¹⁸ *Buhârî*, Cum'a 8, Savm 27; *Müslim*, Tahâret 42; *Ebü Dâvûd*, Tahâret 25; *Tirmizî*, Tahâret 18; *Nesâî*, Tahâret 12; *İbni Mâce*, Tahâret 7; *Dârimî*, Salât 166; Ahmed b. Hanbel, *Müsned*, I, 80, 120, II, 245, 250.

¹⁹ *Buhârî*, Mevâkit 24, Temennî 9; *Müslim*, Mesâcid 219, 225.

²⁰ *Buhârî*, İmân 26, Cihâd 119; *Müslim*, Cihâd 103.

²¹ *Buhârî*, Fezâilü ashâbi'n-nebi 6, Edeb 95; *Müslim*, Birt 161-165; *Dârimî*, Rikak 71; Ahmed b. Hanbel, *Müsned*, III, 110, 172, 173, 178, 198, 202, 208, 228, 276, V, 166.

Onun yakınlarını da sevmeli

Peygamber sevgisi, onun Ehl-i Beyt'ini, yani ev halkını da sevmeyi gerektirir. Çünkü Resûl-i Ekrem bize iki önemli şey bıraktığını,

bunlardan birinin Kur'ân-ı Kerîm, diğèrinin Ehl-i Beyt olduğunu söyledi ve Ehl-i Beyt'ine saygılı davranmamızı istedi.

Peygamberimizin Ehl-i Beyt'i, onun hanımları, ve kendisinden sonra sadaka almaları haram olan akrabasıdır.

Bunlar Hz. Ali'nin, Akîl'in, Ca'fer'in ve Abbâs'ın ailesidir.²²

Sünnetini sevmeli, saymalı

Peygamberi sevmek, onun yolunu ve sünnetini izlemekle ve onun gibi yaşamaya gayret etmekle mümkün olur.

Allah'ın Elçisi, sünnetini yeniden diriltip yaşatmaya çalışan kimsenin kendisini sevmiş olacağını, kendisini sevenin de Cennette kendisiyle birlikte olacağını söylemiştir.²³

Peygamberimize üstün saygı beslemeyi Allah Teâlâ emretmektedir.²⁴

Şu misâl bunu açıkça göstermektedir:

Birgün Resûl-i Ekrem Efendimiz, Sahâbîsi Saîd ibni Muallâ'ya seslenmişti. Saîd o sırada namaz kıldığı için Resûlullah'a hemen cevap verememiş, namazını bitirdikten sonra Peygamber aleyhisselâm'ın huzuruna gitmişti.

Resûl-i Ekrem ona, seslendiği zaman niçin hemen cevap vermediğini sordu. Saîd durumu anlatınca, Allah'ın Resûlü hem ona, hem diğèr Müslümanlara şu âyeti okudu:

²² *Müslim*, Fezâilü's-sahâbe 36. Ehl-i Beyt konusunda bilgi için bk. Kandemir, Çakan, Küçük, *Rıyâzû's-sâlihîn Tercüme ve Şerhi*, Peygamberimizden Hayat ölçüleri, II, 509-518.

²³ *Tirmizî*, İlim 16; Taberânî, *el-Mu'cemü'l-ıvsa*t (İvezullah), VI, 125, IX, 169.

²⁴ Fetih 48/9.

“Hayat verecek şeylere sizi çağırdığı zaman Allah’a ve Resûlü’ne uyunuz.”²⁵

Demek ki o Sahâbî, namazda bile olsa, Resûlullah’ın kendisini çağırdığını duyduğu anda namazını bozmalı, ona koşmalıydı.

Peygambere salât ü selâm getirmeli

Peygambere saygı göstermek ona salât ü selâm getirmeyi gerekli kılar. Şu âyet bize bu görevimizi hatırlatır:

“Allah ve melekleri Peygambere salât ederler. Ey mü’minler! Siz de ona salât ve selâm getirin.”²⁶

Allah’ın Peygambere salât etmesi, ona merhamet etmesi, şan ve şerefini yüceltmesidir.

Meleklerin ona salât etmesi, “Allahım! Peygamberini yüce mertebelere erıştır!” diye niyazda bulunmasıdır.

Mü’minlerin ona salâtü selâm getirmesi ise, “Allâhümme salî alâ Muhammedin ve alâ âli Muhammed” demesi veya “Allâhümme salî” duasını okumasıdır.

Peygamber Efendimize bir salât ü selâm getiren kimsenin kazancı ne olur? Bunu Allah’ın Resûlü’nden dinleyelim:

Bana salât ü selâm getirene:

Allah Teâlâ on defa rahmet eder;²⁷

on günahı bağışlanır;

mânevî mertebesi on derece daha yükseltilir.²⁸

Yanında adım anılıp da bana salât ü selâm getirmeyen kimse, cimrinin tekidir.²⁹

²⁵ Enfâl 8/24; *Buhârî*, Tefsîr 1/1, 8/2, 15/3, Fezâilü’l-Kur’ân 9; *Ebü Dâvûd*, Vitr 15; *Nesâî*, İftitâh 26.

²⁶ Ahzâb 33/56.

²⁷ *Müslim*, Salât 70; *Ebü Dâvûd*, Vitr 26; *Tirmizî*, Vitr 21; *Nesâî*, Sehv 55; Ahmed b. Hanbel, *Müsned*, II, 168, III, 102.

²⁸ *Nesâî*, Sehv 55; Ahmed b. Hanbel, *Müsned*, III, 102; Ibn Hibbân, *es-Sahîh* (Arnaûr), III, 185; Hâkim, *el-Müstedrek* (Atâ), I, 715.

²⁹ *Tirmizî*, Daavât, 101; Ahmed İbni Hanbel, *Müsned*, I, 201; Ibn Hibbân, *es-Sahîh* (Arnaûr), III, 190; Elbânî, *Sahihu Mevâridi’z-zam’ân*, II, 439-440.

Ashâbın ona saygısı

Resûl-i Ekrem'e en büyük sevgiyi ve saygıyı Ashâb-ı Kirâm göstermiştir.

Onlar, Allah'ın Elçisini rahatsız etmemek için yanında alçak sesle konuşur;³⁰

başlarının üzerinde birer kuş varmış gibi onu sükûnetle dinler;³¹

Allah'ın Elçisi tıraş olurken saçının bir telini yere düşürmezlerdi.³²

Daha sonra gelen nesiller de aynı muhabbeti ve hürmeti devam ettirdiler.

Abîde es-Selmânî (ö. 72/691) Tâbiîn neslinin önde gelen fâkih ve muhaddislerinden biriydi. Peygamber Efendimizin vefatından iki yıl önce Müslüman oldu, fakat onu görme bahtiyarlığına eremedi. Abîde'nin şu sözü ilk Müslümanların ona duyduğu sevgiyi pek güzel anlatır:

"Yanımda Resûlullah'ın bir tel saçının bulunması, benim için dünyanın bütün servetinden daha değerlidir."³³

³⁰ *Buhârî*, Şürût 15; Ahmed b. Hanbel, *Müsned*, IV, 329, 330; İbn Hibbân, *es-Sahîh* (Arnaût), XI, 221-222.

³¹ *Buhârî*, Cihâd 37; *Ebü Dâvûd*, Sünnet 23, 24; Ahmed b. Hanbel, *Müsned*, IV, 278; İbn Hibbân, *es-Sahîh* (Arnaût), XVI, 185; Hâkim, *el-Müstedrek* (Atâ), I, 208.

³² *Buhârî*, Fezâil 75; Ahmed b. Hanbel, *Müsned*, III, 133, 137.

³³ Ahmed b. Hanbel, *Müsned*, III, 256; İbn Sa'd, *et-Tabakatü'l-kübrâ*, III, 506, VI, 95; Beyhâkî, *es-Sünenü'l-kübrâ* (Atâ), II, 427, VII, 67; Zehbî, *Siyeru a'lâmi'n-nübelâ*, IV, 42.

Gül Kokusu

Zehebî'nin altın sözleri

Çoğu hadis ve tarih ilimlerine dair 215 kitabın yazarı ünlü İslâm âlimi Zehebî (ö. 748/1348), Abîde es-Selmânî'nin Peygamber sevgisini dile getiren yukarıdaki sözlerini okuyunca, duygularını şöyle dile getirmiştir:

Resûlulah'ın bir tel saçını, insanların sahip olduğu bütün altın ve gümüşlere tercih eden Abîde'nin bu sözleri, doruk noktasındaki bir muhabbetin göstergesidir.

O büyük âlim, Hz. Peygamberin vefatının üzerinden yalnızca elli sene geçmişken böyle söylerse, onun ufûlünden yedi yüz sene sonra, onun bir tel saçını veya pabucunun kayışını, yahut keşip attığı bir tımağını, hattâ su içtiği toprak kabın bir parçasını elde edecek olsak, acaba bizim ne söylememiz gerekir!

Şayet zengin bir adam, servetinin büyük bir kısmını böyle bir şeyi elde etmek için sarf etse, sen ona saçıp savuran veya akılsızca para harcayan biri gözüyle mi bakarsın?

Hayır, hayır. Resûlullah'ın mübarek elleriyle yaptığı Mescid-i Nebvî'sini ziyaret edebilmek, onun azîz şehrinde Hücre-i Saâdet'inin yanbaşında kendisine selâm verebilmek için vanni yoğunu harcamaktan çekinme!

Medine'ye vardığında onun sevgili Uhud'una doya doya bak ve onu sen de sev! Çünkü Uhud Dağını senin Peygamberin aleyhisselâm da çok severdi.

Onun Ravzasına ve oturup kalktığı yerlere defalarca giderek ruhunu iyice doyurup kandırmaya gayret et! Zira Kâinâtın Efendisi olan o zâtı canından, yavrundan, sahip olduğun herşeyden, kısacası bütün insanlardan daha çok sevmedikçe mü'min olamazsın.

Cennetten yeryüzüne inen o mübarek Hacerülesved'i öp! Kâinâtın Efendisi'nin öptüğü yeri öğrenerek oraya dudağını yapıştır! Cenâb-ı Mevlâ'nın sana lutfettiği bu saâdet sebebiyle haydi gözün aydın olsun. Dünyada bundan daha büyük bir bahtiyarlık yoktur. Şayet Resûl-i Ekrem sallallahu aleyhi ve sellem'in Hacerülesved'e doğru kaldırıp işaret ettiği, sonra da öptüğü bastonu bugün elegeçmiş olsaydık, o bastonu görüp öpebilmek için bütün gayretimizi sarf etmemiz gerekirdi. Artık şunu kesin olarak biliyoruz ki, Hacerülesved'i öpmek, onun bastonunu ve pabucunu öpmekten daha değerli ve faziletlidir.

Tâbiîn âlimlerinden Sâbit el-Bünânî, Enes b. Mâlik'i görünce elini tutar ve "Bu el, Resûlullah'ın eline dokunmuş bir eldir" diye öperdi. Böyle bir saâdete nâil olamadığımıza göre; biz de, bu taş, Peygamberimiz Efendimizin mübarek dudaklarının temas edip öptüğü ve Cenâb-ı Hakk'ın yeryüzündeki sağ eli mesâbesinde kabul ettiği muazzam bir taştır, demeliyiz.

Şayet hacca gidememişsen, hacdan dönenlerden birini kucakla ve "Bu ağız, Sevgilim aleyhisselâm'ın öptüğü taşı öpmüştür" diyerek sen de onun ağzını öp!"³⁴

³⁴ Zehebî, *Siyeru a'lâmi'n-nübela'*, IV, 42-43 (M. Yaşar Kandemir, *İki Çihan Güneşi*, s. 22-25'den alındı).

14. DİNİNİ HERŞEYİN ÜSTÜNDE TUTMALI

İSLAMİYETLE ŞEREFLENEN kimse dinini herşeyin üstünde tutmalı, onu gözü gibi korumalı, imanından fire vermemeli, mükemmel mü'min olmayı hedef edinmelidir.

Çünkü Cenâb-ı Mevlâ bize imanı sevdirdi; onu gönlümüze sindirdi; dinsiz kalmayı, günah işlemeyi, dinin güzel dediğine kötü demeyi bize çirkin ve iğrenç gösterdi.¹

Çok şükür gerçeği bulduk, inkâr batağından kurtulduk.

Öyleyse bu nimetin değerini bilmeli, Allah'a şükretmeliyiz. İmân nimetinden sonra tekrar inkâra dönmeyi, ateşe atılmak gibi korkunç ve tehlikeli görmeliyiz.²

Dinimize bütün varlığımızla sarılmalı; imanın tadını almaya, mü'min olmanın hazzını duymaya bakmalıyız.

Peygamberimize yapılanlar

Peygamber Efendimiz ve ilk Müslümanlar dinlerini herşeyin üstünde tuttular ve bu uğurda büyük sıkıntılar çektiler.

İslâmiyet'in ilk günlerinde, henüz kimseye eziyet edilmediği sıralarda, Resûl-i Ekrem Efendimizi, Allah'a inandığı için

¹ Hucurât 49/7.

² Buhârî, İmân 9, 14; Müslim, İmân 67.

ölümle tehdit ettiler. Onu sık sık şehir dışına çıkmaya, Mekte'den uzaklaşmaya mecbur ettiler. Onu, Bilâl-i Habeşî'nin koltuğuna kısırdığı azıcık bir yiyecek, şehir dışında günlerce yaşamak zorunda bıraktılar.³

Allah'ın sevgili elçisine peygamberlikten vazgeçsin diye sayısız işkenceler yaptılar. Kâbe'nin yanında namaz kıldığı bir gün, secdeye vardığı sırada, yeni doğurmuş bir devenin kanlı döl yatağını, içindeki pisliklerle birlikte mübarek omuzlarına koydular.⁴

Tâiflileri dine dâvet etmeye gittiğinde, o zâlimler, "Allah senden başka peygamber gönderecek adam bulamadı mı?" diye onunla alay ettiler, mübarek vücudunu taşla tuttular, kendisini topraklarından zorla çıkardılar.⁵

Ashâbın çektikleri

İlk Müslümanlara gelince; onların bir kısmı köleydi; zâlim ve putperest efendileri vardı. O zâlimler bu mazlumlara dinlerinden dönmeleri için ağır işkenceler yaptılar. Allah'a ve Peygambere hakaret etmelerini istediler. İstedikleri olmayınca onları kızgın kumların üstünde, ağır taşların altında inim inim inlettiler. Allah'tan başka sahibi olmayan o güçsüz insanlar, hayatlarını kaybetmek pahasına da olsa dinlerinden vazgeçmediler. Allah ve Peygamber aleyhinde konuşmadılar.

Bilâl-i Habeşî ile annesi Hamâme el-Habeşîyye, Ammâr ile babası Yâsir ve annesi Sümeyye dinlerini herşeyin üstünde tutan o yiğit insanlardandı.⁶

Birgün Peygamber Efendimiz, Müslüman oldukları için kızgın kumlar üzerinde işkenceler gören bu anne, baba ve oğlun

³ Tirmizî, Kıyâmet 34; İbni Mâce, Mukaddime 13; Ahmed b. Hanbel, *Müsned*, III, 286.

⁴ Buhârî, Vudû' 69, Mevâkît 109, Cihâd 98; Müslim, Cihâd 107-108.

⁵ Buhârî, Bed'ü'l-halk 7; Müslim, Cihâd 111.

⁶ Bilâl-i Habeşî ve Ammâr b. Yâsir için bk. *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*, III, 75-76, VI, 52-53.

yanına gitti. Elinden hiçbir şey gelmeden onların acılar içinde kıvranışlarını gördü. Sonra da bu kahraman insanları:

“Ey Yâsir ailesi! Sabredin! Çünkü gideceğiniz yer Cennettir!” diye teselli etti.⁷

Ateşle dağladıkları Habbâb ibni Eret,⁸ döve döve gözünü kör ettikleri İran asıllı Zinnîre⁹ dinlerinden döndüremedikleri birer inanç âbidesiydi.

Kimi örnek almalı?

İşte mü'min onlar gibi olmalı, dinini ve dinî değerlerini canından üstün tutmalıdır. Allah Teâlâ'nın yasakladığı birşeyi yapmayı ve böylece mânevî derecesini düşürmeyi kendisi için büyük bir tehlike görmelidir.

Öyle yerlerde Yûsuf aleyhisselâm'ı hatırlamalı; onun, “Rabbim! Bu kadınların istediğini yapmaktansa zindanı tercih ederim”¹⁰ diyerek dünya güzeli bir kadını reddettiğini ve böylece Allah'ın buyruğunu herşeyin üstünde tuttuğunu unutmamalıdır.

İslâmiyet'in ilk yıllarında zâlimler sadece kölelere değil, hür Müslümanlara bile dünyayı dar ettiler.

Onlar da, Mekke'de, kâfirlerin arasında Müslümanca yaşama imkânı kalmadığını görünce, zengini yoksulu, genci yaşlısı, kadını erkeğiyle dinlerini nasıl koruyacaklarını düşündüler.

Sevgili Peygamberimiz bu çilekeş insanlara Habeşistan'da âdil bir kral bulunduğunu, orada Müslümanca yaşayabileceklerini söyledi.

Dinlerini herşeyin üstünde tutan ve her biri bir imân sıradağı olan o gerçek Müslümanlar evlerini barklarını, yurtlarını yu-

⁷ İbn Sa'd, *et-Tabakat*, III, 249, IV, 136; Taberânî, *el-Mu'cemü'l-evsat* (İvezullah), II, 141; Hâkim, *el-Müstedrek* (Atâ), III, 432, 438.

⁸ “Habbâb b. Eret”, *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*, XIV, 340-341.

⁹ İbn Hacer el-Askalânî, *el-İsâbe*, IV, 311-312.

¹⁰ Yûsuf 12/33.

valarını terk ettiler; kurulu düzenlerini dağıttılar; iki defa Habeşistan'a, daha sonra Medine'ye hicret ettiler.

İlk peygamberden bu yana devam edegelen tevhid mücadelesini iyi bilmeliyiz.

Yiğit Müslümanları kendimize örnek almalı, din ve dinî değerler uğrunda gerektiğinde can vermeyi şereflerin en üstünü kabul etmeliyiz.

Dinimizi yaşamaya çalıştığımız için başımıza gelen sıkıntılar bizi bunaltmamalı, her sıkıntının bir imtihan olduğunu düşünmeli, "Elbette her zorluğun bir kolaylığı var"¹¹ âyetiyle taze can bulmalıyız. Kendimizi zayıf hissettiğimiz zamanlar sırtımızı Rabbimize dayamalıyız.

Birgün Onun bize çıkış yolunu göstereceğinden emin olmalıyız.

"Dayan, anneciğim!"

Vaktiyle Mekke'de işkenceler dayanılmaz olunca, Müslümanlar Resûlullah'ın yanına geldiler:

"Ey Allah'ın Elçisi!" dediler. "Bizi kurtarması için Allah'tan yardım istemeyecek misin? Bizim için dua etmeyecek misin?"

Allah'ın Resûlü onlara biraz daha dayanmayı, sabretmeyi tavsiye etti ve şunları söyledi:

"Sizden önceki çağlarda nice yiğit Müslümanlar büyük çileler çektiler:

"Kâfirler onları çukurlara gömdüler,

"vücutlarını testereyle ikiye biçtiler,

"bedenlerini demir taraklarla taradılar,

"etlerini parça parça ettiler,

"bütün bu zulümlere rağmen onlar dinlerinden dönmediler."¹²

¹¹ İnşirâh 94/5-6.

¹² *Buhârî*, Menâkıb 25, Menâkıbü'l-Ensar 29, İkrâh 1; *Ebü Dâvûd*, Cihâd 107; Ahmed b. Hanbel, *Müsned*, V, 109.

Sevgili Peygamberimiz dinleri uğrunda büyük sıkıntı çeken insanları anlatırken, Firavun'un kızına berberlik eden kadının macerasını dile getirdi:

Firavun herkesin kendisine tapmasını istiyordu; bu hanımın Allah'a iman ettiğini öğrenince küplere bindi ve ona ağır bir ceza verdi: Çocuklarıyla birlikte kocaman bakır bir kazanın içinde haşlanarak öldürülecekti.

Bu dindar hanımın gözleri önünde çocuklarını birer birer kaynayan kazana attılar. Kalbini acıların en dayanılmazıyla yaktılar, kavurdular. Sıra kundaktaki çocuğuna gelince kadın irkilerek geri çekildi. Artık buna dayanamayacaktı.

İşte o zaman bir mucize gerçekleşti.

Kundaktaki bebek dile geldi:

"Anneciğim!" dedi. "Fırlat kendini kızgın suların içine! Âhîret azabının yanında dünya azabının ne değeri var!"

Dininden asla ödün vermeyen o yiğit hanım kendisini kazanın içine attı.¹³

Enes ibni Mâlik Peygamber Efendimize on yıl boyunca hizmet etti ve Resûlullah'ın huzurunda nice insanın Müslüman oluşunu gördü.

Onun tespitine göre bazıları, ilk zamanlar, dünya malı kazanmak için İslâmiyet'i kabul etmişti. Fakat Müslüman olduktan sonra anlayışları değişti; dine gerçekten gönül verdiler.

Onların gözünde İslâmiyet, dünyadan ve dünya üzerindeki herşeyden daha kıymetli hale geldi.¹⁴

En değerli sermayemiz

Dinimiz en aziz varlığımız, dünya ve âhîrettteki en değerli sermayemizdir. Onu korumak, onu yaşamak ve yaşatmak için gerektiğinde her sıkıntıyı göze almalıyız.

¹³ Ahmed b. Hanbel, *Müsned*, I, 309-310; Taberânî, *el-Mu'cemü'l-kebir* (Selefi), XI, 356-357; Heysemî, *Mecme'u'z-zevâid*, I, 65.

¹⁴ *Müslim*, Fezâil 58; Beyhakî, *es-Sünenü'l-kübrâ* (Atâ), VII, 19.

Bu dünyaya imtihan olmak için geldik. Dünyadaki herşeyin fâni olduğunu gördük. Sadece Allah'ın kalıcı olduğunu anladık.

İşte bu sebeple:

Ey Rabbimiz!

Bizi doğru yola ilettikten sonra kalplerimizi bir daha dininden ayırma!¹⁵

diye dua edelim.

Peygamber Efendimiz gibi:

Ey Kalpleri halden hale çeviren Allahum!

Kalbimi dininden ayırma!¹⁶

diye yalvaralım.

¹⁵ Al-i İmrân 3/8.

¹⁶ *Tirmizî*, Kader 7, Daavât 124; Ahmed b. Hanbel, *Müsmed*, IV, 182, VI, 91, 251, 294, 302, 315.

Göl Kokusu

Ölüm şeklinin ne önemi var

Hicretin dördüncü yılıydı.

Peygamber Efendimiz on Sahâbiye önemli bir görev verdi. Medine'den uzaktaki bazı kabilelere İslâmiyet'i öğreteceklerdi.

Kafîle birgün yola çıktı. Zeyd ibni Desine ve Hubeyb ibni Adi de aralarındaydı.

Redi suyu denilen yerde, İslâmiyet'in yayılmasını istemeyen 100 kafir onlara pusu kurdu. Hepsi de çok iyi okçuydu.

Müthiş bir çarpışma oldu. Sonunda Zeyd ile Hubeyb esir düştü. Diğerlerinin ruhu Cennete uçtu.

Bu İslâm düşmanları iki esiri Mekke'ye götürdüler.

Onları, Bedir Savaşında ölen yakınlarının intikamını almak isteyenlere sattılar.

Kafirler, ellerini ve ayaklarını zincire vurdukları Zeyd ile Hubeyb'i ayrı ayrı yerlere hapsettiler.

Birgün Hubeyb'in elinde bir üzüm salkımı gördüler. Mevsim üzüm mevsimi değildi. Ona üzümü kim vermişti? Şaşır kaldılar.

Yine de onları idam etmeye karar verdiler. Ten'im denilen yerde Mekke halkını topladılar.

Zeyd ile Hubeyb'e:

"Gelin," dediler. "Dininizden dönün, sizi serbest bırakalım." Ama onlar bu teklifi kabul etmediler.

İki şehit adayı idam edilmeden önce ikişer rek'ât namaz kıldılar.

Müşriklerin lideri Ebû Süfyan o günlerde daha Müslüman olmamıştı;

darağacının altındaki Zeyd'e yaklaştı:

"Allah aşkına söyle Zeyd!" dedi. "Şimdi sen çoluk çocuğunun yanında olsaydın, senin yerinde Muhammed bulunsaydı, seni idam edeceğimize onu öldürseydik ne iyi olurdu, değil mi?"

Zeyd İbni Desine, iman zevkinden yoksun bu adama hayretle ve acıyarak baktı:

"Sen ne diyorsun?" dedi. "Muhammed aleyhisselâm'ın burada olması şöyle dursun, onun şu anda bulunduğu yerde ayağına diken batmasına bile gönlüm razı olmaz."

Ebû Süfyan hayretten donakaldı:

"Ben dünyada, Muhammed'in arkadaşlarının onu sevdiği kadar birbirini seven kimse görmedim" dedi.

Sonra kalkıp Hubeyb'in yanına gitti. Aynı şeyleri ona da söyledi. Ondan da aynı cevabı aldı.

Hubeyb'i çarnıha gerer gibi kuru bir ağaca bağlamışlardı. Ondan intikam almak isteyenler mızraklarını sıkı sıkı kavrarken Hubeyb'in ağzından şu sözler döküldü:

"Müslüman olarak öldükten sonra, ölüm şeklinin ne önemi var?"¹⁷

¹⁷ Buhârî, Megâzî 10; Ahmed b. Hanbel, *Müsned*, II, 294; Abdümezzâk, *el-Musannef* (A'zamî), V, 353-355; İbn Hibbân, *es-Sahîh* (Arnaûti), XV, 512-514; İbn Hişâm, *es-Sîre* (Tâhâ), IV, 125-126; İbnü'l-Estr, *Üsdü'l-gâbe* (Bennâ), II, 120-122, 287. Olay hakkında geniş bilgi için bk. "Hubeyb b. Adî", *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*, XVIII, 266-267.

15. İHLÂSLI OLUP RİYADAN SAKINMALI

GÖSTERİŞTEN UZAK olmalı, samimi bir tavır ve düzgün bir niyetle Allah'a bağlanmalıdır.

Bu hale *ihlâs* denir.

Allah Teâlâ, kullarından yalnızca kendisine samimiyetle iman ve ibadet etmelerini bekler; gerçek olmayan her tavırdan uzak durmalarını ister.¹

Âhireti önemsemelerini, âhîret hayatını dünya hayatına tercih etmelerini arzu eder; ama 'Ben illa da dünyayı istiyorum' diyene dünyalık vereceğini, fakat onun Cennet nimetlerinden hiçbir pay alamayacağını hatırlatır.²

Fakirlere ve muhtaçlara yapılan yardımların karşılık gözetilmeden, yalnızca Allah rızâsı için yapılmasını emreder. Düzgün bir niyetle yapılan iyilikleri çoğaltıp artıracığını müjdeler.³

Servetini gösteriş ve insanlardan övgü toplamak için harcayanların, bir iyiliği başa kakarak ve muhtaç kimselerin duygularını inciterek yapanların hiçbir sevap kazanmayacağını belirtir.⁴

¹ Beyyine 98/5.

² Şûra 42/20. Ayrıca bk. Hûd 11/15-16.

³ Bakara 2/276; Rûm 30/39; Leyl 92/18-20.

⁴ Bakara 2/264.

İnsanlara gösteriş yapmanın, münafıkların, yani iki yüzlülerin huyu olduğunu söyler.⁵

Şunu hiç unutmamalı:

Allah Teâlâ, kullarının bedenlerine, yüzlerine, mallarının çokluğuna değil, sadece kalplerine ve yaptıklarına bakar.⁶

Niyet düzgün olmalı

Herşeyi Allah rızâsı için yapabilmek için önce niyetin düzgün ve sağlam olması gerekir. İyi bir iş düzgün bir niyetle yapılmıyorsa, o işin mânevî bakımdan hiçbir değeri yoktur.

Düzgün niyet başlı başına bir fazilet ve hayırdır. İnsanın iyilik yapmayı düşünmesi onu yapmış gibi sevap kazanması için yeterlidir. Hattâ kötülük yapmayı tasarlayıp da bunu uygulamaya koymaktan vazgeçmesi bile ona bir iyilik sevabı kazandırır.⁷

Niyeti tam ve mükemmel olana Allah'ın yardımı da tam ve noksansız olur.

Bir kimsenin niyeti değer ve kalite kaybettikçe, Allah'ın yardımı da azalır.

Şehit olmayı gönülden istediği halde rahat döşeginde ölen kimseye şehit sevabı verilecek olması, niyetin önemini gösterir.⁸

İnsanların beğenisini kazanmak için yapılan iyi davranışların Allah rızâsı için yapılmış gibi gösterilmesi, kişiye sevap değil günah kazandırır.

Herşeyin ölçüsü niyet

İnsanların övgü ve takdirini kazanmak için iyilik yapmayı Allah Teâlâ çok çirkin bir davranış sayar; beğenisi kazanılmak

⁵ Nisâ 4/142.

⁶ Müslim, Birr 33; İbnî Mâce, Zühd 9; Ahmed b. Hanbel, Müsned, II, 285.

⁷ Müslim, İmân 205; Ahmed b. Hanbel, Müsned, I, 279.

⁸ Müslim, Cihâd 156, 157; Ebû Dâvûd, Vitir 26; Tirmizî, Fezâilü'l-cihâd 19; Nesâî, Cihâd 36; İbnî Mâce, Cihâd 15; Dârimî, Cihâd 16.

istenen kimselerin kendisine bir tür ortak tutulduğunu kabul eder ve kendisinin hiç kimseyle ortak olamayacağını ifade eder.⁹

Yaptığı bir hayrı şöhret kazanmak, takdir toplamak için yapan kimsenin riyakârlığını açığa vurur;¹⁰ ve böylece onu, kendilerini kandırmaya çalıştığı insanlar karşısında küçük düşürür.

Allah Teâlâ yapılan işleri niyetlere göre değerlendirir.

Herkes niyetinin karşılığını görür.

Allah'ın ve Resûlünün rızâsını kazanmak için hicret eden, Allah'a ve Resûlüne hicret sevabı kazanır.

Dünya malı kazanmak veya bir kadınla evlenmek için hicret eden kimse dünya malını kazanır, uğrunda hicret ettiği kadınlara evlenir, ama kesinlikle sevap kazanamaz.¹¹

Rıyanın kötülüğü

Peygamberimiz, riyakârlığa "küçük şirk" adını vermiş ve ümmeti hakkında en çok riyadan korktuğunu söylemiştir.

Kıyamet gününde Allah Teâlâ riyakârlara:

"Dünyada bu amelleri kime göstermek için yaptınızsa, şimdi onun yanına gidin ve ödülünüzü ondan isteyin; bakın bakalım size bir ödül verebilecekler mi?" buyuracaktır.¹²

İnsanların takdirini kazanmak, onların yanında itibar sahibi olmak, baş köşelere buyur edilmek için ilim tahsil eden veya hayır ve iyilik yapan yahut Allah yolunda cihad eden kimsele-

⁹ *Müslim*, Zühd 46; *İbni Mâce*, Zühd 21; Ahmed b. Hanbel, *Müsned*, II, 301, 435.

¹⁰ *Buhârî*, Rikak 36, Ahkâm 9; *Müslim*, Zühd 47-48; *İbni Mâce*, Zühd 21; Ahmed b. Hanbel, *Müsned*, IV, 313.

¹¹ *Buhârî*, Bed'ü'l-vahy 1, İmân 41, Nikâh 5, Menâkıbu'l-Ensar 45, İtk 6, Eymân 23, Hiyel 1; *Müslim*, İmâret 155; *Ebü Dâvûd*, Talâk 11; *Tirmizî*, Fezâilü'l-cihâd 16; *Nesâî*, Tahâret 60, Talâk 24, Eymân 19; *İbni Mâce*, Zühd 26.

¹² Ahmed b. Hanbel, *Müsned*, V, 428, 429; Taberânî, *el-Mu'cemü'l-kebir* (Selefi), IV, 253; Elbânî, *Sahîhu't-Tergîb ve't-terhîb*, I, 120.

rin yaptığı hiçbir ibadeti Allah Teâlâ kabul etmeyecek, üstelik bu tavrı en ağır şekilde cezalandıracaktır.¹³

İnsanların takdir ve beğenisini kazanarak yeryüzünde güç ve kudret sahibi olmak isteyen, gerçek kudret ve ihtişamın yalnız Allah'a ait olduğunu¹⁴ iyi bilmeli, yaptığı herşeyi Onun rızâsı için yapmalıdır.

Riya ile nifakın farkı

Riya, olmadığı gibi görünmeye çalışmaktır.

Nifak ve münafıklık ise ikiyüzlülük demektir. Buna göre riya da bir tür ikiyüzlülüktür.

Riya daha çok ibadette ikiyüzlülük, nifak ise daha çok inançta ikiyüzlülüktür.

Şu halde her münafık aynı zamanda riyakârdır; fakat her riyakâr münafık değildir. Meselâ inancı çok güçlü bir kimse, ibadetinde gösteriş yaparak günahkâr olabilir. Buna *küçük nifak* da denir.

Ama münafık, imanı olmadığı halde mü'min görünmeye çalışan bir sahtekârdır; içinden kâfir, dışından Müslümandır. Onun bu durumuna *büyük nifak* da denir. Peygamber Efendimiz zamanındaki münafıklar böyleydi; hepsi kâfirdi.

¹³ *Tirmizî*, Zühd 48; *İbni Mâce*, Mukaddime 23; İbn Hibbân, *es-Sahîh* (Arnaûr), II, 136-137; Elbânî, *Sahîhu't-Tergîb ve't-terhîb*, I, 114-116, II, 116-117.

¹⁴ Fâtır 35/10.

Gül Kokusu

Üç rıyakâr

Resûl-i Ekrem sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu:

Kıyamet günü Allah Teâlâ'nın huzuruna önce, şehit düşmüş biri çıkarılacak.

Cenâb-ı Hak ona verdiği nimetleri bir bir hatırlatacak, o da bu nimetlerin kendisine verildiğini kabul edecek. Sonra aralarında şu konuşma geçecek:

"Sana verdiğim bu nimetleri nasıl kullandın?"

"Senin uğrunda şehit düşene kadar çarpıştım, yâ Rabbî!"

"Yalan söylüyorsun; sen Allah için değil, kendine cesur adam dedirtmek için savaştın ve sana 'Ne yiğit adam!' dediler."

Sonra görevlilere emredecek, onlar da onu yüzüstü sürükleyerek Cehenneme atacak.

Ardından, ilim öğrenip öğreten ve Kur'an okuyan biri getirilecek, Cenâb-ı Hak ona verdiği nimetleri hatırlatacak, o da bu nimetlerin kendisine verildiğini kabul edecek. Ve şöyle konuşacaklar:

"Sana verdiğim bu nimetleri nasıl kullandın?"

"İlim öğrenip öğrettim. Senin rızân için Kur'an okudum, yâ Rabbî!"

"Yalan söylüyorsun; sen ilmi, 'âlim' desinler diye öğrendin; Kur'ân'ı da ne iyi okuyor desinler diye okudun. Ve sana 'Ne âlim adam. Kur'ân'ı ne güzel okuyor' dediler."

Sonra görevlilere emredecek, onlar da onu yüzüstü sürükleyerek Cehenneme atacak.

Daha sonra Allah Teâlâ'nın huzuruna, çok zengin biri getirilecek.

Cenâb-ı Mevlâ ona verdiği nimetleri hatırlatacak, o da bu nimetlerin kendisine verildiğini kabul edecek. Ve Hak Teâlâ soracak:

"Sana verdiğim bu nimetleri nasıl kullandın?"

"Yâ Rabbî! Malımı nereye harcamamı emrettiysen oraya harcadım."

"Yalan söylüyorsun! Sen malını 'Ne cömert adam!' dedirtmek için harcadın. Gerçekten de sana 'Ne cömert adam!' dediler."

Sonra görevlilere emredecek, onlar da onu yüzüstü sürükleyerek Cehenneme atacak.¹⁵

¹⁵ Müslim, İmâre 152; Nesâî, Cihâd 22; Ahmed b. Hanbel, Mûsne'd, II, 321-322.

16. TÖVBE ETMELİ

ŞEYTAN İNSANI ALDATIR, günah işlemeye yöneltir.¹

Çünkü şeytan insanın düşmanıdır.²

İnancı güçlü insanlar bile, şeytanın ayartmasıyla hatâ eder.

Kısacası, Allah'ın korudukları dışında herkes günah işleyebilir.³

Yapılan her günah kalpte siyah bir nokta şeklinde iz bırakır. Eğer kul yaptığı günahı bırakıp Allah'a yönelir ve Ondan af dilerse, kalbi yeniden eski berraklığına kavuşur. Şayet böyle yapmayıp günah işlemeye devam ederse, kalbindeki siyah noktalar çoğalır. "Hayır, onların yaptığı günahlar kalplerini karartmıştır"⁴ âyeti bu siyah noktalara işaret eder.⁵

¹ Nisâ 4/120.

² A'râf 7/22; İsrâ 17/53; Tâhâ 20/117.

³ *Tirmizî*, Kıyâme 48; *İbnî Mâce*, Zühd 30; Ahmed b. Hanbel, *Müsned*, V, 154, 177; İbn Ebû Şeybe, *el-Musannef* (Hûr), VI, 72; Bezzâr, *Müsned* (Mahfûzurrahmân), IX, 401, 440.

⁴ *Mutaffifîn* 83/14.

⁵ *Tirmizî*, Tefsîr 83; *İbnî Mâce*, Zühd 29; Elbânî, *Sahîhu Mevâridi'z-zam'ân*, II, 188, 459.

Küçük günahlardan sakınmalı

İnsanlar genellikle küçük günahları önemsemez, onları yapmakta bir sakınca görmez. Bu anlayış günahların çoğalmasına yol açar.

Peygamberimizin hizmetkârı Enes ibni Mâlik, Resûlullah'ın vefatından sonraki yıllarda, insanların bu konuda umursamaz davrandıklarını, Efendimiz zamanında büyük günah sayılan davranışları basit ve önemsiz gördüklerini üzüntüyle belirtir.⁶

Halbuki Resûl-i Ekrem, sevgili eşi Hz. Âişe'ye, halkın küçümsediği günahlardan sakınmayı tavsiye etti; küçük günahları bile izleyip kaydeden görevliler bulunduğunu hatırlattı.⁷

Küçük görülen günahların şeytanı pek sevindirdiğini haber verdi.⁸

Vakit varken tövbe etmeli

İşte bu sebeple Allah Teâlâ günahlardan nefret edip onlara sırt çevirmemizi diler;

gönülden tövbe ederek ve pişmanlık duyarak kendisine yönelmemizi arzu eder;

bizi bağışlaması için kendisine yalvarmamızı bekler;

ancak o zaman kötülüklerimizi bağışlayacağını söyler.⁹

Çünkü kullarının tövbelerini kabul eden, kötülükleri bağışlayan ve yaptıkları herşeyi bilen yalnızca Odur.¹⁰

Gerçek bu olduğuna göre tövbe etmekte geç kalmamalı, ölüm gelip çatmadan önce Allah'a yönelmeli ve Ona teslim olmalıdır.

⁶ Buhârî, Rikak 32; Dârimî, Rikak 54; Ahmed b. Hanbel, *Müsned*, III, 3, 157, 285, 470, V, 79.

⁷ *İbni Mâce*, Zühd 29; Ahmed b. Hanbel, *Müsned*, VI, 70, 151; Dârimî, Rikak 17.

⁸ Tirmizî, Fiten 2; *İbni Mâce*, Menâsik 76; Ahmed b. Hanbel, *Müsned*, II, 368.

⁹ Hûd 11/3; Nûr 24/31; Tahrîm 66/8.

¹⁰ Şûrâ 42/25.

Böyle yapılmadığı takdirde, ileride başa gelecek sıkıntılardan insanı korumaya hiç kimsenin güç yetiremeyeceği bilinmelidir.¹¹

Ne yazık ki, çoğu insan bu konuda gevşek davranır, ölüm ânına kadar kötülük işlemeye devam eder, ölüm gelip çattığında “Şimdi tövbe ediyorum” diyerek bağışlanmasını ister.

Ama Allah Teâlâ böyle yapanların tövbelerini kesinlikle kabul etmez.¹²

Peygamber örneği

Peygamber Efendimiz bize bu konuda da örnek oldu; günahlarının bağışlandığı kendisine müjdelendiği halde, bazen günde yetmiş defa, bazen yüz defa Allah’tan af dileyerek tövbe etti.¹³

Hattâ bazen oturduğu bir yerde yüz defa:

“Allahım! Beni bağışla ve tövbemi kabul eyle! Şüphesiz sen tövbeleri kabul eden merhamet sahibisin” diye yalvarırdı.¹⁴

İnsan yaptığı kötülükten dolayı Allah’tan utanmalı, vicdan azabı duymalı ve hatâsına pişman olmalıdır.

Günahına pişman olmanın en uygun şekli tövbe etmektir.

Kul bir günah işlediği zaman “Rabbim beni bağışla!” diye yalvarmalıdır.

Buna *istiğfâr* denir.

Tövbe etmek; yaptığı günahlardan dolayı pişmanlık duymaktır.¹⁵

¹¹ Zümer 39/54.

¹² Nisâ 4/18.

¹³ *Buhârî*, Daavât 3; *Müslim*, Zikir 42; *İbni Mâce*, Edeb 57; *Tirmizî*, Tefsir 47/1; Ahmed b. Hanbel, *Müsned*, II, 282, 341, IV, 260, 261, V, 411.

¹⁴ *Ebü Dâvûd*, Vitir 26; *Tirmizî*, Daavât 39; *İbni Mâce*, Edeb 57; Ahmed b. Hanbel, *Müsned*, II, 21; Ibn Hibbân, *es-Sahîh* (Arnaût), III, 206-207.

¹⁵ *İbni Mâce*, Zühûd 30; Ahmed b. Hanbel, *Müsned*, VI, 264; Heysemî, *Mecma'u'z-zevâid*, X, 198. Ayrıca bk. *Buhârî*, Şehâdât 15, Meğâzi 34, Tefsir 24/6; *Müslim*, Tevbe 56.

Tövbe edeni Allah sever

Kulun tövbe etmesine Cenâb-ı Hak çok memnun olur. Efendimizin benzetmesiyle, ıssız çölde devesini, üzerindeki yiyecek ve içeceğiyle birlikte kaybedip ölümle burun buruna gelen, ardından da devesini bulan kimseden daha fazla sevinir.¹⁶

Bir insanın tövbe etmesi Allah Teâlâ'yı neden bu kadar memnun eder?

Onun kuluna olan derin merhametinden dolayı.

Resûl-i Ekrem'in ifadesiyle, gündüz günah işleyenin tövbesini kabul etmek için bütün bir gece beklemesi, gece günah işleyenin tövbesini kabul etmek için bütün bir gündüz beklemesi¹⁷ işte bu sevgi ve merhamet sebebiyledir.

Tövbe kapısı hep açıktır

Tövbe ederek temizlenmenin belli bir zamanı yoktur.

Bir insan can çekişmeye başlamadığı sürece, tövbe ederek günahlarından arınabilir.¹⁸

Samimiyetle yapılan bir tövbe, kul hakkı dışındaki bütün günahları silip yok eder.

Kul hakkı ise, sadece ödenmek veya helâlleşmek suretiyle bağışlanabilir.

Peygamber Efendimiz zamanında bir kadın zina etmişti. Yaptığına bin pişman oldu. İşlediği günahın ağırlığını yüreğinde hissetti; Resûl-i Ekrem'e defalarca giderek cezasını dünyada çekmek, âhirete bırakmamak istediğini ısrarla söyledi. Bunun üzerine cezası verildi.

İleri gelen Sahâbîlerden biri, kadının durumunu küçümsemeye kalktı. Hz. Peygamber onun bu tavrını doğru bulmadı. O kadının yürekten tövbe ettiğini, hattâ onun tövbesi Medine hal-

¹⁶ *Buhârî*, Daavât 4, Tevhîd 15, 35, 55; *Müslim*, Tevbe 1, 7, 8, Zikir 2.

¹⁷ *Müslim*, Tevbe 31; Ahmed b. Hanbel, *Müsned*, IV, 395, 404; Bezzâr, *Müsned* (Mahfûzrahmân), VII, 39.

¹⁸ *Müslim*, Zikir 31; *Tirmizî*, Daavât 99; *İbnî Mâce*, Zühd 30; Ahmed b. Hanbel, *Müsned*, II, 132, 153, III, 425, V, 362.

kından yetmiş kişiye dağıtılacak olsa, hepsinin bağışlanması-na yeteceğini söyledi.¹⁹

Tövbeyi değerli kulan şey;

- günah işlemekten dolayı kalbin tedirgin olup pişmanlık duyması,

- günahkârın o kötü davranışı büsbütün terk etmesi,

- ve onu bir daha yapmayacağına dair söz vermesidir.

Meselenin kul hakkıyla ilgili yanı varsa, hakkını yediği kişi-ye kendini bağışlatmasıdır.

Bir Rabbi olduğunu bilmek

Müslüman büyük günahlardan kaçınırsa, onun arada bir iş-lediği ufak tefek hatâları Allah Teâlâ bağışlayabilir; çünkü O, bağışlama konusunda cömerttir.²⁰

Suçunu bağışlayacak bir Rabbi olduğunu bilmek, Allah'a yö-nelerek samimiyetle af dilemek, günahları eritmeye yeter.

Efendimizin haber verdiğine göre, bir kul bilerek, isteyerek günah işledikten sonra:

“Yâ Rabbî! Ben bir günah işledim, kusurumu bağışla!” diye Mevlâsına yalvardığı zaman, Allah Teâlâ:

“Demek ki kulum, günahını affedecek veya kendisini ceza-landırarak bir Rabbi olduğunu bildi. Öyleyse ben de kulumu affettim” buyurur.

O kul bir süre günahsız yaşadıktan sonra yine günah işler ve aynı şekilde Rabbine yönelerek af dilerse, Allah Teâlâ onun kendisine yönelmesinden memnun olur ve bağışlar.

Kulun bir günah işledikten sonra hatâsını anlaması, Rabbini hatırlayıp Ona yönelmesi ve tövbe etmesi Cenâb-ı Hakk'ı pek memnun eder ve “Artık o kulum dilediğini yapsın” buyurur.²¹

¹⁹ *Müslim*, Hudûd 24; *Tirmizî*, Hudûd 9; *Nesâî*, Cenâiz 64; *Dârimî*, Hudûd 27; Ahmed b. Hanbel, *Müsned*, IV, 429-430, 435, 437, 440.

²⁰ *Necm* 53/32.

²¹ *Buhârî*, Tevhîd 35; *Müslim*, Tevbe 29; Ahmed b. Hanbel, *Müsned*, II, 405, 492.

Bu ilâhî müjde, imanlı gönüllere rahmet esintisi getirir ve günahkârların ümitsizlik batağına düşmesine engel olur.

Ya iyiliklerim yetmezse!

Yüce Rabbimiz iyiliklere kat kat fazlasıyla sevap vereceğini vaad etmiştir.²²

Bazen bir iyiliğe on misli ödül vereceğini söylemiş,²³

bazen on mislinden yedi yüz misline kadar, hattâ daha fazla sevap vereceğini ifade buyurmuştur.²⁴

Bu rahmet ölçüsü, samimi bir tövbenin dağlar kadar günahı bile eritip yok edebileceğini göstermektedir.²⁵

²² Bakara 2/245, 261.

²³ En'âm 6/160.

²⁴ *Buhârî*, Rikak 31; *Müslîm*, İmân 207, 259; *Dârimî*, Rikak 70; Ahmed b. Hanbel, *Müsned*, I, 279, 310, 361, II, 414.

²⁵ "Ümit İçinde Yaşamalı" bahsi konumuzla yakından ilgilidir.

Gül Kokusu

Doksan dokuz kişiyi öldüren adam

*Ebû Saîd radiyallahu anh'den rivayet edildiğine göre,
Resûl-i Ekrem sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu:*

Vaktiyle doksan dokuz kişiyi öldürmüş bir adam vardı. Bu zât yeryüzünde en büyük âlimin kim olduğunu soruşturdu. Ona bir râhibi gösterdiler.

Bu adam râhibe giderek:

“Doksan dokuz adam öldürdüm. Tövbe etsem kabul olur mu?” diye sordu.

Râhip:

“Hayır, kabul olmaz” deyince onu da öldürdü. Böylece öldürdüğü adamların sayısını yüz'e tamamladı.

Sonra yine yeryüzünde en büyük âlimin kim olduğunu soruşturdu. Ona bir âlimi tavsiye ettiler. Onun yanına giderek, yüz kişiyi öldürdüğünü söyledi; tövbesinin kabul olup olmayacağını sordu.

Âlim:

“Elbette kabul olur. İnsanla tövbe arasına kim girebilir ki! Sen falan yere git. Orada Allah Teâlâ'ya ibadet eden insanlar var. Sen de onlarla birlikte Allah'a ibadet et.

“Sakin memleketine dönme. Zira orası fena bir yerdir” dedi.

Adam, denilen yere gitmek üzere yola çıktı. Yarı yola varınca eceli yetti.

Rahmet melekleriyle azap melekleri o adamı kimin alıp götürceği konusunda tartışmaya başladılar.

Rahmet melekleri:

“O adam tövbe ederek ve kalbiyle Allah’a yönelerek yola düştü” dediler.

Azap melekleri ise:

“O adam hayatında hiç iyilik yapmadı ki” dediler.

Bu sırada insan kılığına girmiş bir melek çıkageldi. Melekler onu aralarında hakem tayin ettiler.

Hakem olan melek:

“Geldiği yerle gideceği yeri ölçün. Hangisine daha yakınsa, adam o tarafa aittir” dedi.

Melekler iki mesafeyi de ölçtüler. Gitmek istediği yerin daha yakın olduğunu gördüler.

Bunun üzerine onu rahmet melekleri alıp götürdü.²⁶

²⁶ Buhârî, Enbiyâ 54; Müslim, Tevbe 46, 47, 48 (Kandemir, Çakan, Küçük, Riyâzû's-sâlihîn Tercüme ve Şerhî, Peygamberimizden Hayat Ölçüleri, I, 164-166'dan alındı).

17. SÖZÜNDE DURMALI

ALLAH TEALÂ insanları tek başına değil, birlikte yaşamaları için yaratmıştır.

Bir arada yaşamanın gereği olarak insanlar birbiriyle ticaret yapar, antlaşmalar, sözleşmeler yapar, borçlanır ve evlenir.

Cenâb-ı Hak da onlardan yaptıkları antlaşmaların, sözleşmelerin gereğini yerine getirmelerini ister.¹

Allah'a söz vermek anlamına gelen antlaşmalara, sözleşmelere ve ettikleri yeminlere sâdık kalmalarını arzu eder.²

İnsanın verdiği sözden dolayı sorguya çekileceğini hatırlatır.³

Mü'minin özelliği

İnsanlarla yapılan her türlü antlaşma ve sözleşmelerin Allah'a söz vermek anlamına gelmesi Müslümanı düşündürmelidir.

Şunu hiç unutmamalı:

Sözünde durmak mü'minin, sözünden caymak münafığın özelliğidir.⁴

¹ Mâide 5/1.

² Nahl 16/91.

³ İsrâ 17/34.

⁴ *Buhârî*, İmân 24, *Mezâlim* 17, *Cizye* 17; *Müslim*, İmân 106.

Mü'min münafığa benzemekten şiddetle kaçınmalı, verdiği sözü tutup ettiği va'di mutlaka yerine getirmelidir. O zaman ödülü de büyük olacaktır.

Çünkü Sevgili Peygamberimiz şu altı konudaki tavsiyesini tutana Cenneti garanti etmiştir. Bunlar:

Konuştuğu zaman yalan söylememek,
va'dinden dönmemek,
emanete hıyânet etmemek,
gözünü,
elini,
ve cinsel organını haramlardan korumak.⁵

Peygamberin verdiği söz

Peygamber Efendimiz, kendisinden birşey istendiği vakit, elinde varsa hemen verirdi. Elinde yoksa ilk fırsatta vermek üzere vaatte bulunurdu. Birine söz verince de, her ne pahasına olursa olsun, yerine getirirdi.

Hız. Ebû Bekir onun bu özelliğini çok iyi bilirdi.

Halife olduğu günlerde Bahreyn'den çokça mal gelince As-hâb-ı Kirâmı topladı ve onlara:

"Hız. Peygamber içinizden birine, ileride vermek üzere vaatte bulunmuş muydu?" diye sordu. Bazılarına "Elime mal veya para geçerse sana yardım ederim" dediğini öğrendi ve Allah'ın Elçisinin onlara olan va'dini yerine getirdi.⁶

Kamu yöneticilerinin vefasızlığı

Sözünü tutmayanlar, va'dini yerine getirmeyenler âhirette zor durumda kalacaktır.

Peygamber Efendimizin haber verdiğine göre:

⁵ Ahmed b. Hanbel, *Müsned*, V, 323; İbn Hibbân, *es-Sahîh* (Arnaüt), I, 506; Hâkim, *el-Müstedrek* (Atâ), IV, 399; Elbânî, *Silsiletü'l-ehâdisi's-sahîha*, III, 454-455.

⁶ *Buhârî*, Kefâle 3, Hibe 18, Şehâdât 28, Farzu'l-humûs 15, Cizye 4, Megâzi 73; *Müslim*, Fezâil 60-61.

Kıyamet günü, sözünde durmayan kimsenin arkasına bir bayrak dikilecek, vefasızlığının derecesine göre o bayrak yükseltilecek ve:

“Bu bayrak, falan adamın gösterdiği vefasızlığın işaretidir!” diye ilân edilecek;

ne yazık ki, en vefasız kimseler kamu yöneticileri arasından çıkacaktır.⁷

Allah Teâlâ’nın, kıyamet günü kendilerine yakınlık göstermeyeceği üç grup insandan biri, “Vallahi, billahi” diye and içtikten sonra sözünden cayanlardır.⁸

Kulun Rabbiyle yaptığı antlaşma

İnsanın bir de Rabbiyle yaptığı antlaşma vardır.

Bu antlaşma; Kâinâtın Rabbini ilâh olarak tanıyacağına, kendisinden başkasını asla tanrı kabul etmeyeceğine, emirlerine uyup yasaklarından uzak duracağına dair verdiği sözdür.⁹

Bir zamanlar Allah Teâlâ insanlara “Ben sizin Rabbiniz değil miyim?” diye sormuştur.

Onlar da “Evet Rabbimizsin, biz buna şahidiz” diye cevap vermişlerdir.¹⁰

Kâinâtın Rabbi kullarına ayrıca şeytanı tanıtmış ve:

“Ona tapmayınız, o sizin apaçık düşmanınız” diye uyarmıştır. Ardından da:

“Sadece bana kulluk ediniz, doğru yol budur” diye emretmiştir.¹¹

Allah Teâlâ kendisiyle yapılan anlaşmaya uyulmasını ve gereğinin yerine getirilmesini ister.

⁷ *Buhârî*, Cizye 22, Edeb 99, Hiyele 9, Fiten 21; *Müslim*, Cihâd 11-16; *Tirmizî*, Fiten 26; *İbni Mâce*, Cihâd 42; Ahmed b. Hanbel, *Müsned*, I, 411, 417, 441, II, 29, 49, 70, 75, 112, 116, 126, 142, III, 7, 19, 35, 46, 61, 64, 70, 84, 142, 150, 250, 270.

⁸ *Buhârî*, Büyû 106, İcâre 10.

⁹ *Mâide* 5/7.

¹⁰ *A'râf* 7/172. Ayrıca bk. *Mâlik*, *Muvatta'*, Kader 2; *Ebü'l Dâvûd*, Sünnet 16; *Tirmizî*, Tefsir 8.

¹¹ *Yâsîn* 36/60-61.

Antlaşmaya uyanların “büyük bir mükâfat kazanacağını,” antlaşmayı bozanların zararlı çıkacağını haber verir.¹²

Hattâ şöyle buyurur:

“Bana verdiğiniz sözde durun, o zaman Ben de size verdiğim sözü yerine getireyim.”¹³

Farz olan namaz, oruç, hac gibi ibadetler, “şu işim olursa şöyle yapacağım” diye yapılan adaklar da Allah’a verilen birer sözdür. Allah Teâlâ bunların yerine getirilmesini emreder.¹⁴

Kulun Allah üzerindeki hakkı

Birgün Peygamber Efendimiz, Muâz İbni Cebel’e:

“Söyle bakalım! Allah’ın kullar üzerinde, kulların da Allah üzerinde ne hakkı vardır, bilir misin?” diye sordu; o da bir Sahâbî inceliğiyle:

“Allah ve Resûlü daha iyi bilir” dedi.

O zaman Allah’ın sevgili elçisi sorduğu soruyu şöyle cevapladı:

“Allah’ın, kulları üzerindeki hakkı; sadece Ona kulluk edip Ondan başkasını tanı yerine koymamalarıdır.

Kulların Allah üzerindeki hakkı ise, bir başka varlığı Tanrı yerine koymayan kullarına azap etmemesidir.”¹⁵

Elbette iyi bir mü’min, hem Rabbine, hem de Onun kullarına verdiği sözde durur; yaptığı antlaşmaya uyar. İşte o zaman Cenâb-ı Hakk’ın rızâsını, insanların duasını kazanır.

¹² Fetih 48/10.

¹³ Bakara 2/40.

¹⁴ Bakara 2/187, 196; Muhammed 47/33; Hac 22/29; İnsan 76/7.

¹⁵ Buhârî, Cihâd 46, Libâs 101, İsti’zân 30, Tevhîd 1; Müslim, İmân 48, 49.

Gül Kokusu

Sözünde durmak var

Vaktiyle halife Muâviye bin Ebû Süfyân Bizanslılarla bir sulh antlaşması yapmıştı.

Antlaşma süresi henüz sona ermeden, Muâviye ordusuyla birlikte Bizans'a doğru yola çıktı. Bizans ülkesine yakın bir yerde bekleyecek, antlaşma süresi bitince onlarla savaşıacaktı.

Ordu Bizans'a doğru yol alırken, bir atlı görüldü. Adam:

"Allahü ekber, Allahü ekber" diye yüksek sesle tekbir getirdi.

Dikkatleri üzerinde topladığını anlayınca:

"Sözünde durmak var, dönmek yok" diye seslendi.

Kimmiş bu adam diye dikkatlice bakınca, onun ilk Müslümanlardan Amr ibni Abese olduğu anlaşıldı.

Halife onu yanına getirtti ve:

"Böyle seslenmekle bize ne demek istedin?" diye sordu.

Amr ibni Abese şunları söyledi:

"Ben Resûl-i Ekrem'in şöyle buyurduğunu işittim:

"Bir kimse bir kavimle antlaşma yapmışsa, süresi bitene veya antlaşmayı bozduğunu onlara bildirene kadar antlaşmayı ne bozsun, ne de onu yenilesin!"

Bunun üzerine Muâviye ordusuyla birlikte geri döndü.¹⁶

¹⁶ *Ebû Dâvûd*, Cihâd 152; *Tirmizî*, Siyer 27; Ahmed b. Hanbel, *Müsned*, IV, 111, 113, 385-386.

Böylece kendisine söz verilen kimsenin müslim, gayr-i müslim olması arasında fark bulunmadığı anlaşıldı. Biriyle antlaşma yapan Müslümanın sözüne ve ahdine sâdık kalması gerektiği iyice öğrenilmiş oldu.

18. ALLAH'A ŞÜKRETMELİ

ALLAH TEÂLÂ bize hayat verdi;

bizi en güzel şekilde yarattı;¹

üstün ve onurlu kıldı;² yiyeceklerimizi diğer hayvanlar gibi yere eğilerek ağızımızla değil, elimizle yememizi sağladı.

Biz hiçbir şey bilmezken verdiği çeşit çeşit duyular, düşünce ve duygular sayesinde herşeyi daha iyi anlamamıza yardım etti.³

Konuşmayı, yazmayı öğretti; bilmediğimizi belletti;⁴

Yeryüzünü bizim için dinlenme mekânı yaptı;

gökyüzünü bir çardak gibi üzerimize gerdi;

dünyada rahat yaşayalım diye gökten yağmur yağdırıp bizim için çeşitli bitkiler, meyveler yetiştirdi.⁵

Yiyip içtikten sonra yatıp dinlenmemiz için bize uyku verdi.⁶

Daha neler neler bağışladı.

¹ Teğâbûn 64/3; Tîn 95/4.

² İsrâ 17/70.

³ Nahl 16/78; Secde 32/9; Mülk 67/23.

⁴ Rahmân 55/5; Alak 96/4-5.

⁵ Bakara 2/22; A'râf 7/57; İbrâhîm 14/32.

⁶ Nebe' 77/9.

Bu nimetler neyi gerektirir?

Bize sayısız nimetler lütfeden Yüce Rabbimiz bunlar karşısında duyarlı olmamızı diledi:

Bize verdiği bu nimetleri hatırlamamızı,
onları iyi yolda kullanmamızı,
sorumluluğumuzun farkına varıp yalnız kendisine kulluk etmemizi,⁷

nimetlerine şükretmemizi istedi.⁸

Şükredersek nimetlerini fazlasıyla vereceğini belirtti.⁹

Dünyada faydalandığımız bu nimetlerden ve zevklerden âhrette mutlaka hesaba çekileceğimizi bildirdi.¹⁰

Sahip olduğumuz bunca iyilikler karşılığında gerektiği şekilde kulluk etmediğimizi, kendisine pek az şükrettiğimizi hatırlattı.¹¹

Şükrün sayısız yolları

Allah'a şükretmenin çeşitli yolları vardır.

Bu yolların en üstünü Ona ibadet etmektir.

Peygamber Efendimiz farz ibadetlerle yetinmezdi; onların dışında nâfile namazlar kılar, hattâ bu sebeple ayak tabanları çatlar, baldırı şişerdi.

Onun günah korkusuyla veya bağışlanma arzusuyla ibadet ettiğini zanneden sevgili eşi Hz. Âişe, Resûlullah'ın bu tutumuna hayret etti. Geçmiş ve gelecek bütün hatâları bağışlandığı halde kendisini niçin bu kadar yorduğunu öğrenmek istedi.

Resûl-i Ekrem de ona "Allah'a şükreden bir kul olmayayım mı?" diye cevap verdi.¹²

⁷ Bakara 2/21-22.

⁸ Bakara 2/152, 172; Nahl 16/114.

⁹ İbrâhim 14/7.

¹⁰ Tekâsür, 102/8.

¹¹ A'râf 7/10; Secde 32/9; Sebe' 34/13; Mülk 67/23.

¹² *Buhârî*, Teheccüd 6, Tefsîr 48/2, Rikâk 20; *Müslim*, Münâfikîn 79, 81; *Tirmizî*, Salât 304; *Nesâî*, Kıyâmü'l-İeyl 17; *İbnî Mâce*, İkâmet 200; Ahmed b. Hanbel, *Müsned*, IV, 251, 255, VI, 115.

Böylece, Allah'a ibadet etmenin en üstün bir şükür olduğunu ifade buyurdu.

Zikir şükürdür

Allah'a şükretmenin bir yolu da Onu zikretmektir.

Dil ile, kalp ile ve beden ile Allah'ı anmaktır.

Cenâb-ı Hakk'ın güzel isimlerini söyleyen,
verdiği nimetlere hamdeden,

her kula ismen gönderilmiş özel bir mektup mahiyetindeki Kur'ân-ı Kerîm'i okuyan kimse Allah'ı diliyle zikreder.

Kâinata biz fark etmesek bile her an sergilenen ilâhî sanatlar vardır. İnsan bunları görüp üzerinde düşünerek onları yapan sanatkâra ulaşır ve o zaman:

"Rabbimin benden istediği veya 'yapma' dediği her işte, ben anlasam da anlamasam da, mutlaka sayısız hikmetler vardır" diyerek Allah'ı kalbiyle zikreder.

Böyle bir şuur ve anlayışa sahip olan insan elini, ayağını ve diğer organlarını Allah'ın istediği şekilde kullanarak Onu bedeniyle zikreder.

Hem diliyle, hem kalbiyle, hem de bedeniyle Allah'ı zikreden bir kimse, Ona karşı şükür görevini yerine getirmiş olur.

Efendimizin tavsiye ettiği dualar

Resûl-i Ekrem; zikrin en faziletlisinin *lâ ilâhe illallah*, duanın en faziletlisinin *elhamdülillâh* demek olduğunu bildirir.¹³

Kur'ân-ı Kerîm'in "elhamdû lillâhi Rabbilâlemîn," yani "âlemlerin Rabbi olan Allah'a hamdolsun" diye başlaması bunu gösterdiği gibi, her işe, Allah'a hamdederek başlamanın uygun olacağına da işaret eder.

Çünkü elimize aldığımız, üzerinde yürüdüğümüz, gözümüzle görüp kulağımızla duyduğumuz hiçbir şey bizim değildir.

¹³ Tirmizî, Daavât 9; İbnî Mâce, Edeb 55; İbn Hibbân, es-Sahih (Arnaût), III, 126; Hâkim, el-Müstedrek (Atâ), I, 676, 681; Elbânî, Sahihu't-Tergib ve't-terhib, II, 221.

Hattâ bu şeyleri tutan el, onların üzerinde yürüyen ayak, gören göz, duyan kulak da bizim değildir.

Beş para vermeden sahip olduğumuz bütün bu nimetler, Allah'a hamdetmeyi gerekli kılar.

Efendimizin bildirdiğine göre, Rabbini zikredenle etmeyenin farkı, diriyle ölünün farkı gibidir.¹⁴ Onun için Sevgili Peygamberimiz, bizim de kendisi gibi:

"Allâhümme ainnî alâ zikrike ve şükrike ve hüsni ibâdetik" (Allahım! Seni anıp zikretmek, nimetine şükretmek, sana lâayk ibadet etmek için bana yardım eyle!) diye dua etmemizi ister¹⁵ ve bize pek çok dua ve zikir öğretir.¹⁶

Birşey yiyip içtikten sonra "elhamdülillah" diyerek Allah'a teşekkür etmeyi tavsiye buyurur.¹⁷

Yeni bir elbise, gömlek, hırka, ayakkabı giyince,¹⁸

sevindiren bir haber duyunca,

bir sıkıntıdan kurtulunca,

dert ve sıkıntı içindeki bir adama rastlayınca,¹⁹

sevdiği, hoşlandığı birşey görünce,²⁰

kısacası bir nimete nâil olunca, bu nevi lütufları sebebiyle Allah'ı hatırlamayı ve Ona hamdimizi, şükrumüzü sunmayı ve böylece o nimetin şükürünü ifa etmeyi öğütler.²¹

Çünkü sıkıntıya sabretmek bir hayır olduğu gibi, sevinince şükretmek de bir hayırdır.²²

¹⁴ Buhârî, Daavât 66; Müslim, Mûsâfirîn 211.

¹⁵ Ebû Dâvûd, Vitir 26; Nesâî, Sehv 60; Ahmed b. Hanbel, Mûsned, II, 299, V, 247; Buhârî, el-Edebü'l-müfred (Abdûlbâkî), s. 239; İbn Hibbân, es-Sahîh (Arnaût), V, 364-365; Hâkim, el-Mûstedrek (Atâ), I, 407, 677, III, 307.

¹⁶ "Allah'ı zikretmeli" bahsinde bu konu üzerinde daha geniş durulacaktır.

¹⁷ Müslim, Zikir 89; Tirmizî, Et'ime 18; İbn Ebû Şeybe, el-Musannef (Hût), V, 138; VI, 73.

¹⁸ Ebû Dâvûd, Libâs 1; Tirmizî, Libâs 28; Ahmed b. Hanbel, Mûsned, III, 30, 50.

¹⁹ Tirmizî, Daavât 38; İbni Mâce, Duâ 22; Elbânî, Sahîhu't-Tergîb ve't-terhîb, III, 326.

²⁰ İbni Mâce, Edeb 55; Taberânî, el-Mu'cemü'l-ıvsat (İvezullah), VI, 376.

²¹ İbni Mâce, Edeb 55; Hâkim, el-Mûstedrek (Atâ), I, 688.

²² Müslim, Zühd 64; İbn Hibbân, es-Sahîh (Arnaût), VII, 155.

Sevgili Peygamberimiz Allah'ı dilimizden düşürmeyip her fırsatta Onu hatırlamamızı ister.

Meselâ yatağa yatınca, tıpkı kendisi gibi “Bismikellâhümme ahyâ ve emût” (Allahım! Senin ismini anarak ölür, dirilirim) dememizi tavsiye eder.

Uykudan uyanınca da “Elhamdülillâhillezî ahyânâ ba'de mâ emâtenâ ve ileyhi'n-nüşûr” (Bizi öldükten sonra diriltten Allah'a hamdolsun. Yeniden diriltilip huzurunda toplayacak olan da Odur) diye dua etmemizi uygun görür.²³

Kulun “Sübhânallahi ve bihamdihî” (Ben Allah'ın yüceliğine yakışmayan sıfatların Onda bulunmadığını söyler ve Ona hamdederim) demenin Allah Teâlâ'yı memnun edeceğini bildirir.²⁴

Namazların ardından otuz üçer defa *sübhânallah, elhamdülillâh, Allahü ekber* demenin insana büyük sevap kazandıracağını haber verir.²⁵

Şükür insanı yüceltir

Allah'a hamdetmek ve şükretmek meleklerin devamlı surette yaptığı zevkli bir görevdir. Kur'ân-ı Kerîm'in haber verdiğine göre, Arş-ı A'lâyı yüklenen melekler ile Arş'ın çevresinde bulunan melekler Rablerinin sınırsız ihtişamını hamd ile anarlar.²⁶

İnsan da Rabbine hamd ve şükürünü sunduğu zaman, beşerî özelliğinden âdetâ sıyrılarak melekleşir; Onun rahmetine ve merhametine yakınlaşır.

Kulları arasında gerektiği gibi şükredenlerin az olması,²⁷ Allah'a şükreden bahtiyarların değerini, şükretmeyenlerin talih-sizliğini gösterir.

²³ Buhârî, Daavât 7, 8, 16, Tevhîd 13; Müslim, Zikir 59.

²⁴ Müslim, Zikir 85; Ahmed b. Hanbel, Müsned, V, 161.

²⁵ Buhârî, Ezân 155; Müslim, Mesâcid 142, 146.

²⁶ Zümer 39/75; Mü'min 40/7.

²⁷ Sebe 34/13.

Herkes sahip olduğu nimetlerin önemini ve kıymetini düşünerek kendisine bağışlanan lütuflara şükretmelidir.

Belki de insanın az şükretmesinin sebebi, büyük nimetler içinde yüzenlere bakarak daha az nimete sahip olduğunu sanmasıdır.

Peygamber Efendimizin tavsiye ettiği gibi insan, zenginlik ve yaratılış bakımından kendisinden üstün olanlara bakıp yerinmemeli, bir de dönüp kendisinden aşağıdakilere bakmalı ve böylece sahip olduklarının değerini anlamalıdır.²⁸

Kısacası aza da, çoğa da şükretmelidir. Çünkü aza şükretmesini bilmeyen çoğa da şükretmez.

Değersiz gibi görünen bazı nimetler kaybedilince, onların ne büyük nimet olduğu daha iyi anlaşılır.

Peygamber Efendimiz birşey yediği zaman "Bizi yedirip içiren, boğazımızdan kolayca geçiren ve ona bir çıkış yolu gösteren Allah'a hamdolsun" diye şükrederdi.²⁹ Böylece ihtiyacını kolayca gidermenin bile büyük bir nimet olduğunu hatırlatırdı.

Herkes sahip olduğu nimetleri bir bir düşünmeli, ne kadar çok şükretmesi gerektiğini anlamalıdır.

Allah'ın verdiği nimetleri hatırlayıp anmak bile bir şükür tarzıdır.

²⁸ Müslim, Zühd 8; Tirmizî, Libâs 38, Kıyâmet 58; İbni Mâce, Zühd 9; Ahmed b. Hanbel, Müsned, II, 254, 314.

²⁹ Ebû Dâvûd, Et'ime 52; İbn Hibbân, *es-Sahîh* (Arnaût), XII, 23; Elbâni, *Sahîhu Mevâridi'z-zam'ân*, II, 9.

Gül Kokusu

Kur'ân-ı Kerîm'den dualar

Rabbimiz! Bize dünyada da iyilik ve güzellik, âhirette de iyilik ve güzellik ver! Bizi Cehennem azâbından koru.³⁰

Ey Rabbimiz! Unutur veya hatâ edersek bizi cezalandırma.

Ey Rabbimiz! Bizden öncekilere yüklediğin gibi bize ağır yük yükleme.

Ey Rabbimiz! Gücümüzün yetmediği şeylerle bizi yükümlü tutma. Günahlarımızı affet. Bizi bağışla. Bize merhamet et. Bizim Mevlamız Sensin; Seni tanımayanlara karşı bize yardım eyle.³¹

Rabbimiz! Bizi doğru yola erıştirdikten sonra kalplerimizi tekrar sapıklığa meylettirme. Bize yüce katından bir rahmet bağışla. İstediklerimizi bize bağışlayan Sensin.

Rabbimiz! Geleceğinde kuşku olmayan bir günde, insanları huzurunda toplayacak olan Sensin. Şüphesiz ki Allah sözünden asla dönmez.³²

Ey Rabbimiz! Biz kuşkusuz bir şekilde iman ettik. Sen de bizim günahlarımızı bağışla, bizi Cehennem azabından koru.³³

³⁰ Bakara 2/201.

³¹ Bakara 2/286.

³² Al-İ İmrân 3/8-9.

³³ Al-İ İmrân 3/16.

Rabbimiz! İndirdiğin kitaba iman ettik, Peygambere uyduk. Sen de bizi şahitlerle beraber yaz.³⁴

Ey Rabbimiz! Günahlarımızı ve işlerimizdeki aşınılıkları bağışla. Bize sebat ver. Kâfirler güruhuna karşı bize yardım eyle.³⁵

Rabbimiz! Bizi "Rabbimize iman edin" diyerek imana çağırarak davetçiyi işittik ve inandık. Sen de bizim günahlarımızı bağışla!

Ey Rabbimiz, kötülüklerimizi ört ve bize iyiler zümresinden olarak ölmeyi nasip eyle.

Rabbimiz! Elçilerinle bize vaad ettiğin şeyi bize ver; kıyamet gününde bizi rezil etme. Sen zaten vaadinden dönmezsın.³⁶

Ey Rabbimiz, bizi zalımlar topluluğuyla beraber tutma.³⁷

Ey Rabbimiz! Üzerimize sabır yağdır ve Sana teslim olan kullar olarak canımızı al.³⁸

Rabbimiz! Eğer Sen bize acımaz ve bizi bağışlamazsan, biz hüsrana düşenlerden oluruz.³⁹

Ey Rabbimiz! Bize yüce katından bir rahmet bağışla ve işimizde doğruluk nasip et.⁴⁰

Rabbimiz, Cehennem azabını bizden uzak tut. Çünkü onun azabı, kurtuluşu olmayan bir azaptır.⁴¹

Rabbimiz, bize göz aydınlığı olacak eşler ve nesiller bağışla; bizi takvâ sahiplerine öncü yap.⁴²

Ey Rabbimiz! Bizi ve bizden önce iman etmiş olan kardeşlerimizi bağışla. Kalplerimizde iman edenlere karşı kin bırakma. Rabbimiz, muhakkak ki Sen çok şefkatli, çok merhametlisin.⁴³

³⁴ Âl-i İmrân 3/53.

³⁵ Âl-i İmrân 3/147.

³⁶ Âl-i İmrân 3/191-194.

³⁷ A'râf 7/47.

³⁸ A'râf 7/126.

³⁹ A'râf 7/149.

⁴⁰ Kehf 18/10.

⁴¹ Furkan 65.

⁴² Furkan 25/74.

⁴³ Haşr 59/10.

Rabbimizi Sana tevekkül ettik, Sana yöneldik. Varacağımız yer de Senin huzurundur.

Rabbimiz! Bizi kâfirler için fitne yapma. Bizi bağışla. Şüphesiz ki Senin kudretin herşeye üstün, hikmetin herşeyi kuşatmıştır.⁴⁴

Rabbimiz, nurumuzu tamamla ve bizi bağışla; Senin herşeye gücün yeter.⁴⁵

⁴⁴ Müntehine 60/4-5.

⁴⁵ Tahrim 66/8.

19. SIKINTIYA SABRETMEK

HAYAT bir imtihandır.

Allah Teâlâ bizi,

- ölüm korkusuyla,

- açlıkla,

- mallardan, canlardan ve ürünlerden eksiltmek suretiyle im-tihan edecektir.¹

Bunun için de başa gelen acılara, sıkıntılara sabretmemizi tavsiye etmekte,

sabır yarışında düşmanları geçmemizi istemektedir.²

Felâketle yüz yüze gelince,

“Biz Allah’ın kullarıyız, Ona aitiz ve muhakkak Ona dönece-ğiz” dememizi beklemektedir.³

Yaşadığımız sürece bu imtihanlar devam edecek, Allah Teâlâ aramızdaki sabredenleri ortaya çıkarıncaya kadar bizi deneyecektir.⁴

¹ Bakara 2/155. Ayrıca bk. Âl-i İmrân 3/186.

² Âl-i İmrân 3/200.

³ Bakara 2/156.

⁴ Muhammed 47/31.

Sabır imtihanını başarıyla verenlere, felâketlere karşı dişlerini sıkıp göğüs gerenlere hesapsız ödüller verecektir.⁵

Kâinâtı Rabbi böyle buyurmaktadır.

Sıkıntıyla karşılaşınca

Hüzün ve keder hayatın değişmez gerçeğidir. İnsan bu gerçeğe karşılaştığında ne yapmalıdır?

Yüce Rabbimiz o zaman sarsılmaz bir sabırla ve namaz kılmak suretiyle kendisinden yardım istememizi öğütler.⁶

Cenâb-ı Hakk'ın emirlerini aynen uygulayan peygamberler, zor durumda kaldıklarında, tıpkı Resûl-i Ekrem gibi, Allah'tan yardım istemek için namaz kılarlardı.⁷

Ashâb-ı Kirâm da öyle yapardı. Bir yakınlarını kaybettiklerinde namazın bir teselli yolu olduğunu hatırlar, kalkıp namaza durur, Allah'tan kendilerine dayanma gücü vermesini niyâz ederlerdi.⁸

Efendimizin belirttiğine göre sabır ışıktır (ziyâdır);⁹ o ışığı elde eden kimse gerçeği görür, sıkıntılar karşısında pes etmez, sabrın verdiği güçle zorlukları yener.

Ve zorlukları yenmek için sabretmeye çalışanlara Allah sabır gücü verir.¹⁰

Neden hep sıkıntı, hep sabır?

İşin sırrını Peygamber Efendimizden öğrenelim:

Allah, iyiliğini dilediği kimseyi önce sıkıntıya sokar;¹¹ sonra da ona sabır verir.

⁵ Zümer 39/10.

⁶ Bakara 2/153.

⁷ *Ebü Dâvûd*, Tatavvû 22; Ahmed b. Hanbel, *Müsned*, IV, 333.

⁸ Hâkim, *el-Müstedrek* (Atâ), II, 296.

⁹ *Müslim*, Tahâret 1; *Tirmizî*, Daavât 86; *Nesâî*, Zekât 1; *İbni Mâce*, Tahâret 5; Ahmed b. Hanbel, *Müsned*, V, 342, 343.

¹⁰ *Buhârî*, Zekât 50; *Müslim*, Zekât 124.

¹¹ *Buhârî*, Merdâ 1; Mâlik, *Muvatta'*, Ayn 7; Ahmed b. Hanbel, *Müsned*, II, 237.

Cenâb-ı Hakk'ın insana verdiği en hayırlı ve en büyük lütuf sabırdır.¹²

Sabır meziyeti mü'mine özeldir. Mü'min sevinince şükreder, üzülmüş sabreder, böylece hayra erer.¹³

Ama mü'minin derdi büyük olur.

Büyüklerimizin dediği gibi "Büyük dağın büyük kışı olur."

"Büyük başın ağrısı büyük olur."

Bunu Peygamber Efendimiz şöyle ifade buyurmuştur:

En ağır sıkıntılar peygamberlerin başına gelir;

fazilet bakımından peygamberlerden sonra gelenler, mânevî derecelerine göre dert ve sıkıntılardan nasiplerini alırlar.

En dindar olan en ağır sıkıntıya uğrar;

dini o kadar kuvvetli olmayanlar ise daha hafif bir imtihan-dan geçer.¹⁴

Peygamber Efendimizin sıkıntıları

Bu ilâhî kural, Allah'ın Sevgilisinin hayatı boyunca aynen gerçekleşti.

Efendimiz son hastalığı sırasında bile derin acılar çekti. Bunu gören sevgili kızı Hz. Fâtıma "Vah babacığım, ne büyük sıkıntın var!" diye gözyaşı döktü.¹⁵

O günlerde Efendimiz şiddetli bir sıtma nöbetine yakalanmıştı. Ziyaretine gelen Abdullah ibni Mes'ûd, elini Resûlullah'ın üzerine koyunca ateşler içinde yandığını gördü.

"Ey Allah'ın Elçisi!" dedi. "Ateşiniz çok fazla."

"Evet, iki kişinin dayanabileceği kadar ıstırap çekiyorum."

"Herhalde iki kat sevap kazanmanız için, öyle değil mi?"

¹² *Buhârî*, Zekât 50, Rikak 20; *Müslim*, Zekât 124; *Tirmizî*, Birr 77; *Nesâî*, Zekât 85; *Mâlik*, *Muvatta'*, Sadaka 2; *Dârimî*, Zekât 18.

¹³ *Müslim*, Zühd 64; *Dârimî*, Rikak 61; Ahmed b. Hanbel, *Müsned*, IV, 332, VI, 15, 16.

¹⁴ *Müslim*, Fiten 23; *Tirmizî*, Zühd 57; *Dârimî*, Rikak 67; Ahmed b. Hanbel, *Müsned*, I, 185.

¹⁵ *Buhârî*, Megâzi 83.

“Evet, öyle. Allah Teâlâ, bir Müslümanın ayağına batan bir diken veya başına gelen daha büyük bir sıkıntıdan dolayı onun günahlarını bağışlar.

“Ağacın yapraklarını dökmesi gibi Müslümanın da günahları dökülür.”¹⁶

Dünyadan göçüp gidene kadar Allah'ın has kullarının imtihanı bitmez.

Kısacası, mü'minin başundan belâ eksik olmaz.¹⁷

Dertlere dayanmalı

Mü'min, başına bir sıkıntı gelince paniğe kapılmamalı. Dertlerin iyi Müslümanlara verildiği gerçeğini göz ardı etmemeli.

Dayanılmaz kederler içinde olduğunu düşünerek, bazılarının yaptığı gibi:

“Allahım canımı al da beni kurtar!” diye ölümü temenni etmemeli. Çok zor durumda kalınca, sevgili Peygamberimizin tavsiye buyurduğu gibi:

“Allahım, yaşamak benim için hayırlı olduğu sürece beni yavaşat;

“ölmek benim için hayırlı olduğu zaman da canımı al!” diye dua etmelidir.¹⁸

Dünya imtihan dünyasıdır. Yukarıda söylendiği gibi, Allah Teâlâ kullarını çeşitli sıkıntılarla deneyecek ve bu sıkıntılara ne kadar dayandıklarına bakacaktır.

Allah'ın kanunu böyle olduğuna göre, sıkıntılarla karşılaşmak son derece tabiidir.

Ashâb-ı Kirâm, müşriklerin dayanılmaz işkenceleri yüzünden iyice bunaldıkları bir gün Resûlullah Efendimize geldiler:

¹⁶ *Buhârî*, Merdâ 3, 13, 16; *Müslim*, Birr 45; *Dârimî*, Rikak 57; Ahmed b. Hanbel, *Müsned*, I, 381, 441.

¹⁷ *Müslim*, Münâfikîn 58; Ahmed b. Hanbel, *Müsned*, II, 234; İbn Hibbân, *es-Sahih* (Arnaûd), VII, 177-178.

¹⁸ *Buhârî*, Merdâ 19, Daavât 30; *Müslim*, Zikir 10, 13.

"Ey Allah'ın Elçisi! Bizi bu adamların şerrinden kurtarmak için Allah'a dua ederek yardım istemeyecek misin?" dediler.

Efendimiz onları teselli etmek için, imanları uğrunda kendilerinden daha çok çile çeken bazı yiğit mü'minleri anlattı ve şöyle buyurdu:

"Önceki ümmetler içinde bir mü'min yakalanır, kazılan bir çukura atılır, sonra da bir testere ile başından aşağı ikiye biçilir, demir tırmıklarla taranırdı.

"Bu işkenceler onu yine de dininden döndürmezdi."¹⁹

Sıkıntı rahmettir

Acaba başımıza gelen sıkıntılar bize verilmiş bir ceza mıdır? Allah Teâlâ bizi daha dünyada mı cezalandırmaktadır? Bazılarını böyle düşünmektedir.

İnsanların ceza zannettiği derter, o kul için bir tür himâye ve kayırma olabilir.

Allah Teâlâ kuluna âhirette çektireceği dayanılmaz cezaları dünyada daha hafif şekillerde çektirebilir. Bu da o kul için bir tür himâyedir.

Resûl-i Ekrem bu gerçeği şöyle dile getirmiştir:

Allah, iyiliğini dilediği kulunun cezasını dünyada verir.

Fenaliğini dilediği kulunun cezasını da, kıyamet günü günahını yüklenip gelsin diye, âhirete bırakır.

Mükâfatın büyüklüğü belânın şiddetine göredir.

Allah sevdiklerini sıkıntıya uğratar.

Kim başına gelene rızâ gösterirse, Allah ondan hoşnut olur. Kim de buna râzı olmazsa Allah'ın gazabına uğrar.²⁰

Biz olaylardaki İlâhî hikmeti sezemediğimiz için çoğu zaman

¹⁹ *Buhârî*, Menâkıb 25, İkrâh 1, Menâkıbu'l-Ensar 29; *Ebû Dâvûd*, Cihâd 97; Ahmed b. Hanbel, *Müsned*, V, 109, 111.

²⁰ *Tirmizî*, Zühd 56; *İbnî Mâce*, Fiten 23; Ahmed b. Hanbel, *Müsned*, V, 427, 428, 429; Elbâni, *Sahîhu't-Tergîb ve't-terhib*, III, 331.

yanlış değerlendirmeler yaparız. İlâhî cezaların hep kötü adamlara verildiğini zannederiz. Gerçek hiç de öyle değildir.

Allah Teâlâ iyi kullarının kendisine günahsız olarak kavuşmasını ister. Bunun için de onların başlarından, çocuklarından, mallarından sıkıntıyı eksik etmez.²¹ Böylece onları olgunlaştırıp mükemmel bir kul yapar.

Bir demet ekin gibi

Hayat devam ettiği sürece mü'minin imtihanı da devam edecektir.

Öyleyse dertleri ve sıkıntıları hayatın kaçınılmaz bir kanunu kabul etmeli, kederlere alışmalı, acılar karşısında sabır ve metânet göstermeye çalışmalıdır. Mü'mine yakışan budur.

Belâlar karşısında mü'min, bir demet ekin gibi esnek ve dayanıklı olmalıdır. Rûzgâr onu kâh bir yana, kâh diğer yana yatabilmelidir;

çünkü başından sıkıntı eksik olmayacaktır.

İnançsız kimse, sıkıntılar karşısında hiç esnek değildir. Onun hali sert ve dik serviye benzer. Ölüm gelip de onu bir defada kökünden söküp devirene kadar öylece kaskatı kalır.²²

Sıkıntıların mü'mini alt edemeyeceğini Peygamber Efendimiz işte böyle bir benzetmeyle anlatmıştır.

Şu ilâhî vaadi hiç unutmamalıdır:

“Kim Allah’a karşı gelmekten sakınır ve sabrederse, elbette Allah, iyilik edenlerin ve işini güzel yapanların emeklerini boşa çıkarmaz.”²³

²¹ Bakara 2/155; Tirmizî, Zühd 56.

²² *Buhârî*, Merdâ 1; *Müslim*, Münâfikin 58-60; Ahmed b. Hanbel, *Müsned*, II, 234.

²³ Yûsuf 12/90.

Gül Kokusu

Hz. Fâtıma'nın sırrı

Peygamber Efendimizin son hastalığı sırasında meydana gelen bir olayı Hz. Âişe Annemizden dinleyelim:

Biz Peygamber hanımları, Resûlullah sallallahu aleyhi ve sellem'in yanında oturuyorduk.

O sırada Fâtıma, tıpkı babası gibi yürüyerek çıkageldi.

Resûl-i Ekrem onu görünce sevindi ve "Hoşgeldin, kızım" diyerek sağ yanına oturttu. Sonra Fâtıma'nın kulağına birşey fısıldadı.

Fâtıma yüksek sesle ağlamaya başladı.

Allah'ın Elçisi onun aşırı üzüntüsünü görünce, kulağına birşey daha fısıldadı.

Bu defa Fâtıma güldü.

Bunun üzerine ona:

"Fâtıma!" dedim. "Bir üzüntünün hemen arkasından bir sevinç geldiğini ilk defa görüyorum. Hanımları yanındayken Peygamber aleyhisselâm sadece sana bir sır verdi; sen de ağladın. Resûlullah sallallahu aleyhi ve sellem sana ne söyledi?"

Fâtıma:

"Ben Peygamber Efendimizin sırrını kimseye söyleyemem" dedi.

Resûl-i Ekrem sallallahu aleyhi ve sellem vefat edince yine Fâtıma'ya:

"Senin üzerindeki analık hakkıma dayanarak, Resûlullah'ın sana verdiği sırı bana söylemeni istiyorum" dedim.

Fâtıma:

"Bak, şimdi olabilir" dedi ve şunları anlattı:

"Resûl-i Ekrem kulağıma ilk defa birşey söyleyip de beni sevindirdiğinde şunları söyledi:

" 'Kızım! Cebrâil, o güne kadar inen Kur'ân âyetlerini bana baştan sona okumak için her yıl bir defa gelirdi; fakat bu yıl iki defa geldi. Ben bundan ecelimin yaklaştığını anlıyorum.

" 'Yavrum! Allah'a karşı saygıda kusur etme ve sabırlı ol! Benim senden önce âhirete gitmem ne iyi!'

"Babamın bu sözleri üzerine senin de gördüğün gibi çok ağladım.

"Babam benim çok üzüldüğümü görünce, kulağıma:

" 'Fâtıma!' diye fısıldadı. 'Allemden bana ilk kavuşacak sensin. Sen Cennetlik hanımların hanımefendisi olmak istemez misin?'

"Ben de o zaman, senin de gördüğün gibi gülümüştüm."²⁴

²⁴ Buhârî, Menâkıb 25, Megâzî, 83, İstî'zân 43; Müslim, Fezâilü's-sahâbe 97-99; Tirmizî, Menâkıb 61; İbnî Mâce, Cenâiz 64; Ahmed b. Hanbel, Müsned, VI, 282.

20. ALLAH'A GÜVENMELİ

YÜCE RABBİMİZ uzaklarda değil, yanı başımızdadır. Bize şah damarımızdan daha yakındır.¹

İşte bu sebeple mü'min, derin bir iç huzuru duyarak Rabbine güvenmelidir.²

Bu güvene *tevekkül* denir.

Allah bize yeter

Bir işe karar veren kimse Allah'a dayanıp güvenmelidir.

Çünkü herşeyde kendisine güvenilip dayanan, Allah'tır.³

Ve Allah, kendisine güvenenleri sever.⁴

Allah'a tam mânâsıyla nasıl güveneceğimizi Ashâb-ı Kirâm göstermiştir.

"Düşman güçlü bir orduyla üzerinize geliyor" dendiği zaman onlar hiç korkmamışlar, hattâ "Allah bize yeter. O ne güzel vekildir" diye imanları daha da artmıştır.⁵

¹ Kaf 50/16.

² Al-i İmrân 3/ 160; Mâide 5/23.

³ En'âm 6/102.

⁴ Al-i İmrân 3/159.

⁵ Al-i İmrân 3/173.

Çünkü mü'minler sadece Allah'tan korkarlar, Allah'ın adını işittikleri zaman yürekleri titrer, Kur'ân âyetlerini duydukları zaman imanları artar. Onlar yalnız Rablerine dayanıp güvenirlere.⁶

Mü'minler ölümsüz ve daima diri olan Allah'a güvenip sığınmalıdır.⁷

Allah, kendisine güvenen herkese tek başına yeter.⁸

Allah'a güvenmenin göstergesi

Sevgili Peygamberimiz, Allah'a güvenenlerin kazanacağı şöyle bir mükâfattan söz eder:

Bu ümmetten yetmiş bin kişi, hesaba çekilmeden doğrudan doğruya Cennete girecektir. Bunlar:

- büyü yapmayan ve yaptırmayan,
- uğursuzluğa inanmayan,
- ve Allah'a tam mânâsıyla güvenen kimselerdir.⁹

Çünkü büyü yaptıran ve uğursuzluğa inanan kimseler, bu tutumlarıyla, Allah'a tam mânâsıyla inanmadıklarını, her şeyi sadece Onun çekip çevirdiğini kabul etmediklerini göstermiş olurlar.

Halbuki mü'min, başına gelen iyi veya kötü şeylerin sadece ve sadece Allah'tan geldiğini kesin olarak bilmeli, Allah'ın izni olmadan ağaçtan bir yaprağın bile düşmeyeceğini kabul etmelidir.¹⁰

Efendimizin buyurduğu gibi:

"Uğursuzluk diye bir şey yoktur."¹¹

⁶ Enfâl 8/2.

⁷ Ferkân 25/58.

⁸ Talâk 65/3.

⁹ Buhârî, Tıb 17, Rikak 50; Müslim, İmân 374; Tirmizî, Kıyâmet 16; Ahmed b. Hanbel, Müsned, I, 271, 401, 403, IV, 436, 441.

¹⁰ En'âm 6/59.

¹¹ Buhârî, Tıb 19, 43-45; Ebû Dâvûd, Tıb 24; Tirmizî, Siyer 47; İbnî Mâce, Mukaddime 10; Ahmed b. Hanbel, Müsned, I, 269.

Bu sebeple uğursuzluk düşüncesi, Müslümanı yapacağı bir işten ve teşebbüsünden vazgeçirmemelidir.

Şayet hoşlanmadığı birşey görürse Allah'a şöyle dua etmelidir:

"Allahım!

iyilikleri sadece Sen verir,

kötülükleri yalnız Sen giderirsin.

Günahıtan kaçacak güç,

ibadet edecek kuvvet ancak Senin yardımınla kazanılabilir."¹²

Peygamberimiz böyle güvenirdi

Hicret sırasındaydı.

Peygamber Efendimiz ile Hz. Ebû Bekir düşmandan kaçarak Sevr mağarasına sığınmışlardı.

Mekkeli müşrikler de onların peşine düşmüş ve Sevr mağarasının ağzına kadar gelmişlerdi. Ayaklarının dibine dikkatlice baksalar onları görecektlerdi.

İşte bu sırada Hz. Ebû Bekir büyük bir telâşa kapıldı.

Resûlullah Efendimiz onu şu sözleriyle sakinleştirmeye çalıştı:

"Ebû Bekir! Üçüncüleri Allah olan iki kişiyi sen ne zannediyorsun?"¹³

Böylece Allah'ın kendilerini koruyacağından ve düşmanın eline bırakmayacağından hiçbir şüphesi bulunmadığını kesin bir dille ifade etti.

Resûl-i Ekrem Efendimiz, kendini küçük ölüm denen uyku-
nun kollarına bırakmadan önce Kâinatın Rabbine teslim ederdi.

Yatarken sıkça okuduğu dualardan biri şöyleydi:

¹² *Ebû Dâvûd*, Tıb 24; Abdürrezzâk, *el-Musannef* (A'zamî), X, 406; İbn Ebû Şeybe, *el-Musannef* (Hûrî), V, 310; Beyhakî, *es-Sünenü'l-kübrâ* (Atâ), VIII, 139.

¹³ *Buhârî*, Fezâilü'l-ashâb 2; *Müslim*, Fezâilü's-sahâbe 1.

Allahım!

Kendimi Sana teslim ettim.

Yüzümü Sana çevirdim.

İşimi Sana ısmarladım.

Sırtımı Sana dayadım.

Ümit bağladığım Sen, korktuğum yine Sensin.

Senden kaçıp sığınacak ve Senin elinden kurtulacak bir yer varsa yine Sensin.

İndirdiğin kitabına, gönderdiğin peygamberine iman ettim.¹⁴

Ah! Ona bir güvenilse

İşte insan Allah'a böyle inanıp güvenmelidir.

Şayet insan, Efendimizin buyurduğu gibi Kâinâtın Rabbine tam mânâsıyla güvenip teslim olabilse, sabahleyin yuvalarından aç çıkıp akşam tok dönen kuşlar gibi Allah onları da besler.¹⁵

Sabahleyin boş kursaklarıyla rızık aramaya çıkan kuşlar, aç kalma korkusuna kapılmazlar. Dağda, ovada, denizde rızıklarını usûlünce aradıkları zaman, karınlarının doyacağını bilirler.

Ama insanların çoğu, Allah'a böylesine güvenmek yerine; güçlerine, kuvvetlerine veya başkalarını aldatıp kandırabilecekleri zekâ ve mahâretlerine güvenirler.

Helâlinden kazanmak için sabırla beklemez, aç kalacakları veya az kazanacakları endişesiyle haram yollara başvururlar. Allah Teâlâ'nın, "Size verdiğimiz rızıkların temiz olanından yi-yiniz, temizi pis olanla değişmeyiniz"¹⁶ buyruğunu dikkate almazlar.

Böylece Allah'a yeterince güvenmediklerini ortaya koyarlar.

¹⁴ *Buhârî*, Vudû 75, Daavât 6; *Müslim*, Zikir 56.

¹⁵ *Tirmizî*, Zühd 33; *İbnî Mâce*, Zühd 14; Ahmed b. Hanbel, *Müsned*, I, 30, 52; İbn Hibbân, *es-Sahih* (Armaüt), II, 509; Hâkim, *el-Müstedrek* (Atâ), IV, 354.

¹⁶ Bakara 2/172; Nisâ 4/2.

Rızkın seni bulur

İnsan, Allah'a güvenmediği için aç kalma veya zarar etme endişesine kapılır ve bu yüzden haram kazanç yollarına başvurur. Bu, Allah'a güvensizliğin bir sonucudur.

Allah'ın takdir ettiği rızık biraz gecikse bile, sonunda insanı bulacaktır. İşte bu sebeple Allah'tan korkmalı, helâl olanı alıp haramdan uzak durmalıdır.¹⁷

İki şey insanı tıpkı gölgesi gibi adım adım izler. Biri eceli, diğeri rızık. Onlardan kaçıp kurtulmak ve zamanı gelmeden onlarla buluşmak mümkün değildir.

İnsan, kuşlar gibi rızık peşinde koşmalı, geçimini temin etmek için uğraşıp didinmelidir.

Yoksulluğu bahane ederek yan gelip yatmak, başkalarına avuç açmak Müslümanın yapmayacağı şeydir.

Efendimiz ne güzel buyurmuştur:

Hiç kimse kendi kazancından daha hayırlı bir rızık yememiştir.¹⁸

Dağdan odun getirip satmak, insanlardan birşey dilenmekten daha iyidir.¹⁹

Deveni bağla, sonra tevekkül et!

Hastalanınca tedâvi olmayı tevekküle engel sayanlar vardır. Bu doğru değildir.

Tedâvinin ilâhî takdiri değiştirmeyeceği görüşü yanlıştır. Tedâvi de Allah'ın bir takdiridir.²⁰

Hastalığı yaratan da, ilaca şifayı koyan da Allah olduğuna göre, kula düşen, sebebe yapışmaktır.

Resûl-i Ekrem Efendimiz hastalanınca tedâvi olmuş; ümme-

¹⁷ *İbni Mâce*, Ticârât 2; Mâlik, *Muvatta'*, Kader 10; İbn Hibbân, *es-Sahîh* (Arnaût), VIII, 32, 33; Elbânî, *Sahîhu Mevâridi'z-zam'ân*, I, 449.

¹⁸ *Buhârî*, Büyû' 15; *İbni Mâce*, Ticârât 1; Elbânî, *Sahîhu't-Tergîb ve't-terhîb*, II, 304.

¹⁹ *Buhârî*, Zekât 50, 53; Büyû' 15; *Müslim*, Zekât 106.

²⁰ *Tirmizî*, Tıb 21, Kader 12; Hâkim, *el-Müstedrek* (Atâ), I, 85, 86, IV, 221, 446.

tinin tedâvi olmasını emretmiş; Allah Teâlâ'nın, ihtiyarlık dışında her hastalığın şifasını yarattığını söylemiştir.²¹

Tedbir almak Allah'a güvenmeye engel değildir.

Bir Sahâbî, devesini kendi başına bırakıp onu Allah'a ismarlamayı, daha iyi bir teslimiyet örneği zannetmişti.

Sevgili Peygamberimiz onu "Deveni bağla, sonra Allah'a tevekkül et!" diye uyardı.²²

Yemenliler hacca giderken yanlarına yol azığı almazlardı; böyle yapmanın tevekkül olduğunu zanneder, "Biz Allah'ın evini ziyaret ediyoruz; O bizi doyurmaz mı?" derlerdi; Mekke'ye varınca da dilenirlerdi. İşte bunun üzerine "Kendinize yol azığı hazırlayınız" âyeti nâzil oldu.²³

Çalışıp çabalamadan yan gelip yatan, sonra da "Biz mütevekkil kimseleriz" diye caka satan kimseleri Hz. Ömer, "Siz Allah'a değil, başkalarının malına güvenen kimselersiniz. Mütevekkil; toprağa tohumu attıktan sonra Allah'a güvenen insandır," diye azarlamıştı.²⁴

Demek ki mütevekkil insanlar işiyle uğraşan, ailesinin rızığını kazanmaya gayret edenlerdir.

Allah'a güvendiğini göstermenin en iyi yolu; çiftiyle, çubuyla, sanatıyla, ticaretiyle meşgul olmak, kimseye el açmamak ve kimseden birşey beklememektir.

²¹ *Ebü Dâvûd*, 3588; *Tirmizî*, Tıb 2, 8, 28; *İbni Mâce*, Tıb 1; Ahmed b. Hanbel, *Müsned*, IV, 278; İbn Hibbân, *es-Sahih* (Arnaût), XIII, 429; Hâkim, *el-Müstedrek* (Atâ), IV, 218, 220, 442.

²² Hâkim, *el-Müstedrek* (Atâ), III, 722; Heysemî, *Mecma'u'z-zevâid*, X, 291, 303. Ayrıca bk. *Tirmizî*, Kıyâmet 60.

²³ Bakara 2/197; *Buhârî*, Hac 6; *Ebü Dâvûd*, Menâsik 3.

²⁴ İbn Receb el-Hanbelî, *Câmi'u'l-ulûm ve'l-hikem* (Şuayb el-Arnaût), I, 441.

Gül Kokusu

Bir müzayede

Birgün Peygamber Efendimizin yanına, Medineli Müslümanlardan fakir bir adam geldi ve yiyecek birşeyler istedi.

Efendimiz ona:

“Senin evinde hiç eşya yok mu?” diye sordu.

Adam:

“Var” dedi. “Bir kısmıyla örtündüğümüz, bir kısmını yere serdiğimiz bir çul, bir de su kabımız var.”

Resûl-i Ekrem “Onları bana getir” buyurdu.

Adam çul ile su kabını getirdi.

Peygamber Efendimiz onları eline aldı ve etrafındakilere:

“Bunları kim satın almak ister?” diye sordu.

Sahâbilerden biri onlara bir dirhem vereceğini söyledi. Hz. Peygamber:

“Artıran yok mu?” diye birkaç defa seslendi ve iki dirhem verene onları sattı. Parayı fakir Sahâbiye uzatarak:

“Bunun bir lirasıyla ailene yiyecek al. Kalan parayla da bir baltaya satın alıp bana getir” buyurdu.

Adamın getirdiği baltaya Efendimiz kendi elleriyle bir sap taktı ve ona şunları söyledi:

"Haydi şimdi git; bununla odun kes ve sat!

"On beş gün çalış; ondan sonra yanıma gel!"

Fakir adam on beş gün sonra Efendimizin yanına geldi. On dirhem kazanmış, bu parayla kendine ve ailesine elbise ve yiyecek almıştı.

Peygamber Efendimiz buna çok sevindi ve ona şunları söyledi:

"Dilencililiğin, kıyamet günü suratında bir leke gibi görünmesinden, böylesi senin için daha iyidir."²⁵

²⁵ Ebu Davud, Zekat 26; İbnü Mâce, Ticârat 25.

21. DÜNYAYA KAPILMAMALI

BİZ ALLAH'A aitiz.

Ondan geldik, yine Ona döneceğiz.¹

Bu dünya bizi asıl yurdumuza götüren bir köprüdür. Bütün köprüler gibi onun da başı ve sonu bellidir.

Dünya hayatı neye benzer?

Allah Teâlâ'nın benzetmesiyle;

bu dünya hayatı, bir eğlence ve oyundan başka birşey değildir. Asıl hayat âhiret yurduudur.²

Gökten inen bir su ile yeryüzündeki bitkiler önce yeşerip gürleşir, sonra kurur ve rüzgârın savurduğu çer çöp haline gelir.³ İşte dünya hayatı da böyledir.

Evet, dünya hayatı aldatıcı bir menfaatten ibarettir.⁴

Öyleyse dünya hayatı Müslümanı aldatmamalıdır.⁵

¹ Bakara 2/156.

² Ankebût 29/64; Hadîd 57/20.

³ Kehf 18/45; Yûnus 10/24.

⁴ Al-i İmrân 3/185.

⁵ Fâtır 35/5.

Batan güneş misali

Birgün Peygamber Efendimiz Ashâbına, dünyanın sayılı günleri kaldığını, ömrünün sonuna iyice yaklaştığını anlatmak istedi. Onlara batmak üzere olan güneşi gösterdi ve şöyle buyurdu:

“Bugünün geçen saatlerine göre kalan saatleri ne kadar kısa ise, dünyanın geçen ömrüne göre kalan ömrü de o kadar kısadır.”⁶

Allah'ın sevgili elçisi dünyayı misafirhâne, insanı da misafir sayardı.

Birgün kuru hasırın üzerine yatıp uyumuştı. Hasır mübarek yüzünde çizgiler bırakmıştı. Sahâbîleri bu duruma çok üzül-müştü.

Resûl-i Ekrem onlara, günleri sayılı bir kimse için rahat ve konforun önemli olmadığını şöyle anlattı:

“Şu dünyada ben, bir yaz günü seyahate çıkan, bir ağaç altında azıcık dinlendikten sonra yoluna devam eden bir yolcu gibiyim.”⁷

Bir garip yolcu

Âhiret uzakta değil, burnumuzun dibindedir. Peygamber Efendimiz bu gerçeği anlatmak için, Cennetin de, Cehennemin de bize ayakkabımızın bağcığından daha yakın olduğunu haber verdi.⁸

Abdullah ibni Ömer, “Dünyada sanki bir garip veya bir yolcu gibi ol ve kendini ölmüş bil!” hadîs-i şerifini bizzat Peygamber Efendimizden duymuştu. Bu hadisi, bir Sahâbî duyarlılığı ile şöyle açıkladı:

⁶ *Tirmizî*, Fiten 26; Ahmed b. Hanbel, *Müsned*, II, 133; Tayâlisî, *Müsned*, s. 286.

⁷ *Tirmizî*, Zühhd 44; Ahmed b. Hanbel, *Müsned*, I, 301, İbn Hibbân, *es-Sahîh* (Arna-ûr), XIV, 265; Elbânî, *Sahîhu't-Tergîb ve't-terhib*, III, 279.

⁸ *Buhârî*, Rikak 29, Ahmed b. Hanbel, *Müsned*, I, 387, 413.

**Akşama ulaştığında sabahı gözetme;
sabaha kavuştuğunda akşamı bekleme.
Sağlıklı günlerinde hastalık zamanı için,
hayatın boyunca da ölümün için tedbir al!**

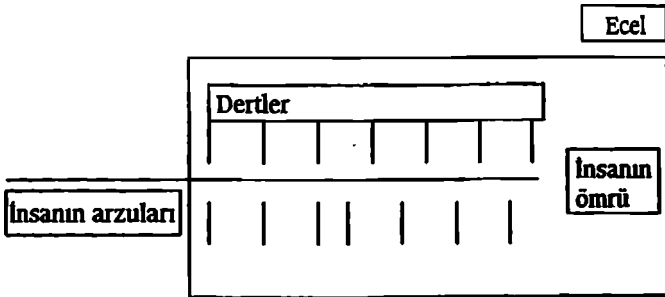
Ölümün şeması

İnsanın uzaklarda sandığı ölümün, onu ahtapot gibi dört bir yandan sarıp kuşattığını Peygamber Efendimiz bir şema ile anlattı:

Önce yere bir dörtgen çizdi.

Dörtgenin ortasına, onu bir kenarından keserek dışarı çıkan bir çizgi çekti.

Ortadaki bu çizginin iki yanından ona doğru birtakım küçük çizgiler daha çizdi.

Sonra da şöyle buyurdu:

“Şu ortadaki çizgi insandır; onu kuşatan şu dörtgen ecelidir; dörtgeni keserek dışarı çıkan çizgi insanın arzularıdır; ortadaki çizgiye, yani insana yönelik küçük çizgiler ise dert ve ıstıraplardır.

İnsan bu dertlerin birinden kurtulsa, öteki gelip çarpar.

Şundan kurtulsa, beriki gelip yakalar.”¹⁰

⁹ Buhârî, Rikak 3; Tirmizî, Zühd 25; İbnî Mâce, Zühd 3; Ahmed b. Hanbel, Müsned, II, 24, 132.

¹⁰ Buhârî, Rikak 4; Tirmizî, Kıyâmet 22; İbnî Mâce, Zühd 27; Dârimi, Rikak 20; Ahmed b. Hanbel, Müsned, I, 385.

İşte bizim manzaramız budur.

Bir kimse mü'min inceliğine sahip değilse, kendisini dört bir yandan kuşatan ölümü hissetmez. Ölümün soluğunu ensesinde hissedene kadar öleceğine ihtimal vermez.

Peygamber Efendimiz ne güzel buyurmuştur:

İnsan ihtiyarlasa bile, içindeki mal biriktirme ve yaşama hırsları hep genç kalır.¹¹

Bu yüzden dünyaya ve dünyalığa gözü doymaz.

İki dere dolusu altını olsa, bir üçüncüsünü ister.¹²

İşte insanoğlu, bu açgözlülük yüzünden, ölümün ayak seslerini duymaz.

Kurt ve sürü misâli

Mala, paraya, mevkiye düşkün bir adam dinine büyük zarar verir.

Hattâ Peygamber Efendimizin belirttiğine göre, insanın dinine vereceği bu zarar, bir koyun sürüsüne dalan iki aç kurdun o sürüye vereceği zarardan daha büyük olur.¹³

Sadece dünya malını gören bir göz, ölümün ayak seslerine tıkalı bir kulak insana ölüm gerçeğini göstermez.

Gözünü dünya hırsı bürüyen kimse, yedi sülâlesine yetecek kadar biriktirdiği, "malım, mülküm" diye sarıldığı o servetin kendisine ait olmadığını bir türlü kabul etmez.

Efendimiz ne güzel söylemiştir:

İnsana ait olan üç şey vardır.

- Biri yiyip tükettiği,
- diğeri giyip eskittiği,
- öteki de sadaka verip âhiret azığı yaptığı şeylerdir.¹⁴

¹¹ *Müslim*, Zekât 113-115; *Tirmizî*, Zühd 28; *İbni Mâce*, Zühd 27; Ahmed b. Hanbel, *Müsned*, II, 358, 379, 380, 394, 443, 447.

¹² *Buhârî*, Rikak 10; *Müslim*, Zekât 116-119; *Tirmizî*, Zühd 27; *Dârimî*, Rikak 62; Ahmed b. Hanbel, *Müsned*, III, 122, 176, 192, III, 243, 247, 272, 341, IV, 368, V, 117, VI, 55.

¹³ *Tirmizî*, Zühd 43; *Dârimî*, Rikak 21; Ahmed b. Hanbel, *Müsned*, III, 456, 460; İbn Hübân, *es-Sahih* (Arnaüt), VIII, 24; Elbâni, *Sahihu Mevâridi'z-zam'an*, II, 468.

¹⁴ *Müslim*, Zühd 3, 4; *Tirmizî*, Zühd 31, Tefsir 89; *Nesâî*, Vesâyâ; Ahmed b. Hanbel, *Müsned*, IV, 24, 261.

Bunlar dışındaki servetin kendisine faydası yoktur.

İnsanı bekleyen büyük tehlikelerden biri mal sevgisidir. Câzibesıyla insanı baştan çıkararak mal sevgisi, daha önceki milletleri de mahvetmiştir. Allah Teâlâ, insanı büyüleyen dünya malını son olarak bize verecek ve bizim nasıl davranacağımıza, neler yapacağımıza bakacaktır.¹⁵

Birgün Resûl-i Ekrem, Ashâbına ileride zengin olacaklarını söyledi; sahip oldukları serveti yerli yerince harcamayabileceklerinden korktuğunu dile getirdi.

Dünya malının yeşil ot gibi câzip ve tatlı olduğunu, haksız servet edinen ve onu yerli yerinde harcamayanların âhirette perişan olacaklarını,

servetini helâl yoldan kazanan ve onu hayır yollarına sarf eden Müslümanların ise âhirette bahtiyar olacaklarını ifade buyurdu.

Böylece servetin hem saâdete, hem de felâkete vesile olabileceğine dikkatlerini çekti.¹⁶

Herkese istediği verilecek

Dünya sevgisi insanın gönlüne ve hayatına hâkim olmamalıdır. Peygamber Efendimiz şu gerçeklere dikkatimizi çekmiştir:

Allah Teâlâ, âhireti kazanmayı isteyeneye gönül zenginliği verir;

işlerini düzene koyar;

dünya ona boyun eğerek gelir.

“Ben dünyayı istiyorum” diyenin ise düzenini bozar;

gönlüne endişe koyar;

o kimse her istediğine değil, sadece kendisine takdir edilene sahip olur.¹⁷

¹⁵ *Müslim*, Zikir 99; *Tirmizî*, Fiten 26; *İbnî Mâce*, Fiten 19; Ahmed b. Hanbel, *Müsned*, III, 7.

¹⁶ *Buhârî*, Rikak 7; *Müslim*, Zekât 121-123; *Tirmizî*, Zühd 41, Kıyâmet 29; *Nesâî*, Zekât 50, 81, 93; Ahmed b. Hanbel, *Müsned*, III, 91, 402, 434, VI, 378.

¹⁷ *Tirmizî*, Kıyâmet 30; *Dârimî*, Mukaddime 24; Ahmed b. Hanbel, *Müsned*, V, 183; Elbâni, *Sahihu't-Tergib ve't-terhib*, III, 230-231.

Allah Teâlâ, âhiret kazancını isteyeneye istediğini bol bol verecek; dünya kazancını isteyeneye de istediğini verecek, fakat o âhiret nimetlerinden hiçbir şey alamayacak.¹⁸

O ve dünya

Peygamber Efendimiz dünyaya gönül vermedi.

Vefât ettiği güne kadar, arka arkaya iki veya üç gün arpa yahut buğday ekmeğiyle karnını doyurmadı.¹⁹

Hattâ arpa ekmeğine bile doymadı.²⁰

Bazen iki ay boyunca evinde sıcak bir yemek pişmezdi.²¹

Ailesi bir günde iki öğün yemek yerse, birinde sadece hurma yerdi.²²

O, "Allahım! Muhammed ailesinin rızkını kendilerine yetecek kadar ver" diye dua ederdi.²³

İçine hurma lifi doldurulmuş deri kaplı bir yatakta yatardı.²⁴

Vefat ettiğinde, zirhı, otuz ölçek arpa karşılığı bir Yahudinin elinde rehindeydi.²⁵

Ve bindiği beyaz katırı, silahı, yolcular için vakfettiği arazi dışında, geride ne altın, ne gümüş, ne köle, ne câriye ve ne de başka birşey bıraktı.²⁶

Ümmetine dünyaya nasıl bakmaları gerektiğini de öğretti:

Müslüman olan, geçimini sağlayacak kadar maddî imkânı bulunan ve Allah'ın kendisine verdiği kanaat eden kimsenin kurtulacağını söylerdi.²⁷

¹⁸ Şûrâ 42/20.

¹⁹ *Buhârî*, Eymân 22; *Müslim*, Zühd 22; *Tirmizî*, Zühd 38; Ahmed b. Hanbel, *Müsned*, VI, 98.

²⁰ *Buhârî*, Et'ime 23; *İbni Mâce*, Et'ime 49.

²¹ *Buhârî*, Rikak 17; *Müslim*, Zühd 28.

²² *Buhârî*, Rikak 17; *Müslim*, Zühd 25.

²³ *Buhârî*, Rikak 17; *Müslim*, Zekât 26.

²⁴ *Buhârî*, Rikak 17; *Ebü Dâvûd*, Libâs 44; *Tirmizî*, Libâs 27, Kıyâmet 32; *İbni Mâce*, Zühd 11; Ahmed b. Hanbel, *Müsned*, VI, 56.

²⁵ *Buhârî*, Cihâd 89; *Müslim*, Mûsâkat 124-126.

²⁶ *Buhârî*, Vasâiyâ 1, Cihâd 61, 86, Humus 3, Megâzî 83; *Nesâî*, İhbâs 1.

²⁷ *Müslim*, Zekât 125; Ahmed b. Hanbel, *Müsned*, II, 168, 172; Hâkim, *el-Müstedrek* (Atâ), IV, 137.

Bir mala göz dikerek onu hırsıyla elde eden kimsenin, o malın bereketini görmeyeceğini belirtti.²⁸

Vücudu sıhhatte, canı ve malı emniyette, bir de günlük yiyeceği yanında olan kimseyi bahtiyar sayardı.²⁹

Uhud Dağının altın olup da yanında üç günden fazla kalmasını istemediğini, şayet böyle birşey gerçekleşecek olsa, borcu kadarını bir yana ayırdıktan sonra, o altınların hepsini üç gün içinde ihtiyaç sahiplerine dağıtacağını söylerdi.³⁰

Ona göre gerçek zenginlik mal çokluğu değil, gönül tokluğu idi.³¹

Gerçek hayat

Şunu unutmamalı:

Gerçek hayat âhiret hayatıdır.³²

Allah yanında dünyanın sinek kadar değeri yoktur.³³

İnsanın gönlünü kaptırdığı dünya, Allah katında ölü bir oğlaktan daha değersizdir.³⁴

Dünya hayatını; uzunluğu, zevklerinin kalitesi ve devamlı oluşu bakımından âhiret hayatıyla kıyaslamak gerekirse, âhiret bir denize, dünya da o denize batırılıp çıkarılan parmakta-ki suya benzer.³⁵

İşte dünya ile âhiret hayatının Allah katındaki yeri böyledir.

²⁸ *Buhârî*, Vasâyâ 9, Zekât 51, Farzu'l-humûs 19, Rikak 11; *Müslim*, Zekât 96; *Tirmizî*, Kıyâmet 29; *Nesâî*, Zekât 50, 92; *Dârimî*, Zekât 20; Ahmed b. Hanbel, *Müsned*, III, 7, 402, 434, VI, 68.

²⁹ *Tirmizî*, Zühd 34; *İbni Mâce*, Zühd 9; Elbânî, *Sahihu't-Tergîb ve't-terhib*, III, 504.

³⁰ *Buhârî*, İstikrâz 3, Rikak 14, Temennî 2; *Müslim*, Zekât 32; Ahmed b. Hanbel, *Müsned*, II, 349, 399, 457, 467, V, 152.

³¹ *Buhârî*, Rikak 15; *Müslim*, Zekât 30.

³² *Buhârî*, Cihâd 33, 34, 110, Menâkıbü'l-Ensar 9, Meğâzî 29, Rikak 1; *Müslim*, Cihâd 127, 128.

³³ *Tirmizî*, Zühd 13; *İbni Mâce*, Zühd 3; Hâkim, *el-Müstedrek (Atâ)*, IV, 341; Elbânî, *Sahihu't-Tergîb ve't-terhib*, III, 264.

³⁴ *Müslim*, Zühd 2; *İbni Mâce*, Zühd 3; Ahmed b. Hanbel, *Müsned*, I, 329, 365; Elbânî, *Sahihu't-Tergîb ve't-terhib*, III, 262-263.

³⁵ *Müslim*, Cennet 55; *Tirmizî*, Zühd 15; *İbni Mâce*, Zühd 3; Ahmed b. Hanbel, *Müsned*, IV, 229-230; İbn Hibbân, *es-Sahîh (Arnaûf)*, X, 173.

Şu da bir gerçek:

Dünyaya aşırı derecede meyletmeyeni Allah sever;

halkın elindeki dünyalığa göz dikmeyi de insanlar sever.³⁶

Ölümü unutmamalı

Peygamber Efendimizin öğrettiği hayat ölçülerini dinlemeye devam edelim:

Dünyaya kapılmamak için, zevkleri bıçak gibi kesen ölümü sık sık hatırlamalıdır.³⁷

Çünkü insanı ahtapot gibi dört bir yandan sarıp kuşatan ölüm ansızın gelecektir.³⁸

Âhiretin ilk durağı kabirdir; oradaki imtihandan kurtulan için sonrası kolay, kurtulamayan için sonrası çok daha kötüdür ve o çukur, görülebilecek en korkunç manzaradır.³⁹

Bu sebeple insan, henüz bu dünyada iken, kabrini, içinde yaşanabilir hale getirmeye çalışmalıdır. Ölüm ansızın baskın vermeden önce hazırlık yapmalıdır.

Şunu unutmamalıdır: Düşman baskınından korkan kimse geceleyin yol alır ve böylece menziline bir an önce varır.⁴⁰

Dünyaya nasıl bakmak gerektiğini iyi bilmelidir.

Evet, Efendimiz işte böyle buyurmaktadır.

Bu sebeple insan dünyayı av, kendisini avcı sanmamalı, var gücüyle bu avın peşine düşmemelidir. Kendisinin av, ecelin avcı olduğunu bilmelidir.

Bizim evimiz âhiret, avımız oranın geçer akçesi olan ibadet, tâat, hayır ve hasenâttır.

³⁶ *İbnü'l Mâce*, Züh'd 1; Hâkim, *el-Müstedrek* (Atâ), IV, 348; Elbânî, *Sahîhu't-Tergîb ve't-terhîb*, III, 253.

³⁷ *Tirmizî*, Züh'd 4; *Nesâî*, Cenâiz 3; *İbnü'l Mâce*, Züh'd 31; Ahmed b. Hanbel, *Müsned*, II, 292; İbn Hıbbân, *es-Sahîh* (Arnaûd), VII, 259-261; Elbânî, *Sahîhu Mevâridi'z-zamân*, II, 501.

³⁸ *Buhârî*, Rikak 4; *Tirmizî*, Züh'd 3.

³⁹ *Tirmizî*, Züh'd 5; *İbnü'l Mâce*, Züh'd 32; Hâkim, *el-Müstedrek* (Atâ), I, 526, IV, 366; Elbânî, *Sahîhu't-Tergîb ve't-terhîb*, III, 391.

⁴⁰ *Tirmizî*, Kıyâmet 18; Hâkim, *el-Müstedrek* (Atâ), IV, 343; Elbânî, *Sahîhu't-Tergîb ve't-terhîb*, III, 319.

Gül Kokusu

Dünyanın cazibesi

Peygamber Efendimiz, ileri gelen Sahâbîlerinden Ebû Ubeyde bin Cerrâh'ı Bahreyn'e göndermişti. Bahreyn halkının vergisini toplayıp Medine'ye getirecekti.

Birgün Ebû Ubeyde Bahreyn'den döndü.

Bunu haber alan Medineli Müslümanlar, o gün sabah namazında Mescid-i Nebvî'de toplandılar.

Peygamber Efendimiz, namazı kıldırıktan sonra kalkıp giderken Müslümanlar onun önünde durdular. Allah'ın Elçisi onların bu halini görünce gülümsedi:

"Ebû Ubeyde'nin Bahreyn'den birşeyler getirdiğini duymuş olmalısınız" buyurdu.

"Evet, yâ Resûlallah! Duyduk" dediler.

O zaman Efendimiz onlara şunu söyledi:

"Öyleyse gözünüz aydın; sizi memnun edecek şeyleri umabilirsiniz.

"Ben sizin fakir düşeceğinizden korkmuyorum.

"Ben dünyanın, sizden önceki milletlerin önüne nasıl serildiyse, bütün câzibesıyla sizin önünüze de serilmesinden;

"onlar daha fazla dünyalık kazanmak için birbiriyle nasıl yarıştırsa, sizin de birbirinizle yarışmanızdan;

"ve dünya onları nasıl helâk ettiyse, sizi de helâk etmesinden korkuyorum."⁴¹

⁴¹ Buhârî, Cizye 1, Meğâzî 12, Rikâk 7; Müslim, Zühd 6; Tirmizî, Kıyâmet 28; İbnî Mâce, Fiten 18; Ahmed b. Hanbel, Müsned, IV, 137.

22. HASET ETMEMELİ, KİN GÜTMEMELİ

MÜSLÜMAN, bencil olmamalı; iyi ve güzel şeyler sadece benim olsun diye düşünmemelidir.

Çünkü Cenâb-ı Hak'ın nimetleri herkese yetecek kadar çoktur.

Haset bir hastalıktır

Allah'ın bir kimseye verdiği nimeti ona çok görmek, "o nimet sadece benim olsun" demek hasettir.

Haset bir hastalıktır. Ona yakalanan kişi, "Allah falan kimseye bu kadar çok imkân veriyor da bana niye vermiyor?" diye düşünür. Rızkı Allah'ın verdiğini hatırına getirmez. Kimini iş veren, kimini iş gören yaptığını; bu sebeple kimine çok, kimine az verdiğini¹ düşünmez.

Haset hastalığına ilk tutulan şeytandır.

Kur'ân-ı Kerîm'den öğrendiğimize göre:

Şeytan Allah Teâlâ'nın Hz. Âdem'e verdiği nimeti kıskanmış,

¹ Zuhuf 43/32.

"Ben ondan üstünüm. Beni ateşten, onu çamurdan yarattın" diye Cenâb-ı Hakk'a kafa tutmuştur.²

Daha sonra Hz. Âdem'in iki oğlundan Kabil'in, kardeşi Hâbil'i kıskanması,³ Hz. Yûsuf'u kardeşlerinin kıskanması⁴ Kur'ân-ı Kerîm'in anlattığı ibretlik haset ve kıskançlık olaylarıdır.

Kitap Ehli dediğimiz Yahudi ve Hıristiyanlar da Müslümanları kıskanırlar; bu yüzden onları imana erdikten sonra tekrar inkâra döndürmeyi isterler.⁵

Müslümanlara bir iyilik erişince üzülr, başlarına bir kötülük gelince sevinirler.⁶

İşte bunun için Allah Teâlâ, hasetçilerin, kendilerini hiç de ilgilendirmeyen bir konuda ileri geri konuşmalarını, "Yoksa onlar, Allah'ın insanlara lütuf ve kereminden verdiği şeyi mi kıskanıyorlar?"⁷ diye çirkin bulur.

Haset insanın içini yakan, huzursuz ve perişan eden bir ateştir. Hiç kimse kendini bu ateşe atmamalıdır.

Haset duygusu sadece haset eden için değil, haset edilen için de tehlikelidir. Onun için yüce Rabbimiz "kıskandığı zaman kıskanç kimsenin şerrinden Allah'a sığınmayı" emretmiştir.⁸

İmrenmek kötü mü?

Neye imreneceğini bilmek şartıyla imrenmek iyi bir duygudur.

Bir âlim, Allah'ın kendisine verdiği bilgiyi hiç esirgmeden insanlara öğretiyorsa, ona imrenmelidir.

Allah'ın kendisine Kur'ân öğrettiği kimse, gece gündüz onunla meşgul oluyorsa, ona imrenmelidir.

² Bakara 2/34; A'râf 7/12.

³ Mâide 5/27-31.

⁴ Yûsuf 12/7-10.

⁵ Bakara 2/109.

⁶ Al-i İmrân 3/120.

⁷ Nisâ 4/54.

⁸ Felak 113/5.

Bir zengin, Allah'ın kendisine verdiği malı gece gündüz demeden yerli yerince dağıtıyorsa, ona imrenmelidir.⁹ Peygamberimiz böyle buyurmaktadır.

Din kardeşine güzel duygular beslemeli

Kin tutmak da bir hastalıktır.

Allah Teâlâ Müslümanların:

“Yâ Rabbi! İçimizde mü'minlere karşı hiçbir kin bırakma!” diye dua etmelerini ister.¹⁰

Mü'minler Cennete girdikleri zaman, onların kalplerinden kin duygusunu söküp atacağını haber verir.¹¹

Onun için Müslümanlar, Efendimizin buyurduğu gibi, daha dünyada iken:

birbirini kıskanmayacak,
birbirine kin beslemeyecek,
birbirinden yüz çevirmeyecek,
birbirine zulüm ve haksızlık etmeyecek,
birbirinin ayıbını araştırmayacak,
birbirinden yardımı esirgemeyecek,
birbirini küçümsemeyecek,
birbiriyle üç günden fazla dargın durmayacak,
kısacası birbiriyle kardeş olacaklardır.¹²

Kardeşlerin birbirini kıskanması yakışık almaz; çünkü iman ile haset bir gönülde birleşmez.¹³

Peygamber Efendimizin verdiği şu bilgiyi unutmamalıdır:

Pazartesi ve perşembe günleri Cennet kapıları açılır;
Allah'a şirk koşmayanların günahları bağışlanır.

⁹ *Buhârî*, İlim 15, Zekât 5, Ahkâm 3, Temennî 5, İ'tisâm 13, Tevhid 45; *Müslim*, Müsâfirin 266-268; *Tirmizî*, Birr 24; *İbnî Mâce*, Zühd 22.

¹⁰ Haşr 59/10.

¹¹ A'râf 7/43; Hicr 15/47.

¹² *Buhârî*, Edeb 57, 58, 62; *Müslim*, Birr 23, 24, 28, 30-32; *Ebü Dâvûd*, Edeb 47; *Tirmizî*, Birr 24; *İbnî Mâce*, Duâ 5.

¹³ *Nesâî*, Cihâd 8; *İbn Hibbân*, *es-Sahîh* (Arnaût), X, 466; *Elbânî*, *Sahîhu't-Tergîb ve't-terhîb*, III, 98.

Ancak din kardeşi ile aralarında düşmanlık bulunanların günahı, onlar birbiriyle barışınca kadar bağışlanmaz.¹⁴

Çünkü Allah Teâlâ, Müslümanların, birbirlerine son derece yumuşak, alçakgönüllü ve merhametli davranmalarını istemektedir.¹⁵

Kin duygusu

Hiç sebep yokken birine kin beslemek, haset kadar kötü bir duygudur.

Bu sebeple Müslümanlar Peygamber Efendimizin buyurduğu gibi:

Birbirlerine kin tutmayacaktır.¹⁶

Hattâ bir koca, eşine kin beslemeyecek, onun bir huyunu beğenmezse, bir başka huyunu beğeneceğini düşünecektir.¹⁷

Allah'ın birbirine bağladığı iki hayat arkadaşı arasında düşmanca duygulara yer yoktur.

Müslüman kardeşine bir yıl boyunca küs durmak, onun kanını dökmüş gibi günahdır.¹⁸

Temiz kalpli olan, gönlünde insanlara karşı kin ve haset taşımayan kimse erdemli kişidir.¹⁹

Haset gibi, kin duygusu da, insanın dinine zarar veren bir hastalıktır. Dünyadan silinip giden eski milletler de bu hastalığa tutulmuşlardır.²⁰

¹⁴ *Müslim*, Birr 35-36; *Ebü Dâvûd*, Edeb 47; Mâlik, *Muvatta'*, Hüsnu'l-huluk 17; Ahmed b. Hanbel, *Müsned*, II, 268, 389, 400, 465; Buhârî, *el-Edebü'l-müfred* (Abdülbâkî), s. 148.

¹⁵ Mâide 5/54; Fetih 48/29.

¹⁶ *Buhârî*, Nikâh 46, Edeb 57, 58, Ferâiz 2; *Müslim*, Birr 28-32; *Tirmizî*, Birr 24; *İbni Mâce*, Duâ 5.

¹⁷ *Müslim*, Radâ' 61.

¹⁸ *Ebü Dâvûd*, Edeb 47; Ahmed b. Hanbel, *Müsned*, IV, 220; Taberânî, *el-Mu'cemü'l-kebir* (Selefi), XXII, 308; Hâkim, *el-Müstedrek* (Atâ), IV, 180; Elbânî, *Sahihu't-Tergib ve't-terhib*, III, 51.

¹⁹ *İbni Mâce*, Zühd 24; Elbânî, *Sahihu't-Tergib ve't-terhib*, III, 99.

²⁰ *Tirmizî*, Kıyâmet 56; Ahmed b. Hanbel, *Müsned*, I, 164, 167; Bezzâr, *Müsned* (Mahfûzurrahmân), VI, 192; Heysemî, *Mecma'u'z-zevâid*, VIII, 30; Elbânî, *Sahihu't-Tergib ve't-terhib*, III, 99.

Sevgi de ölçülü olmalıdır, kin ve öfke de. Çünkü insan sevdiğine birgün darılabilir, gün gelir dargın olduğu ile ahab olabir.²¹

²¹ Tirmizî, Birr 60; Buhârî, *el-Edebü'l-müfred* (Abdûlbâkî), s. 447.

Gül Kokusu

Cennetlik adam

Enes ibni Mâlik anlatıyor:

Birgün Peygamber Efendimiz ile oturuyorduk, Allah'ın Elçisi: "Şimdi şuradan Cennetlik bir adam gelecek" buyurdu. Daha sözünü bitirir bitirmez Medineli Sa'd Amca görüldü. Yanımıza gelince selâm verdi. Ayakkabıları elindeydi; yeni abdest aldığı için sakallarından su damlıyordu.

Bu olay ertesi gün, daha ertesi gün de aynı şekilde yaşandı.

Namazdan sonra Peygamberimizin genç Sahâbîlerinden Amr ibni Âs'ın oğlu Abdullah, Sa'd Amcanın peşine takıldı:

"Amca!" dedi. "Babamla aramız bozuldu; üç gün eve gitmeyeceğime yemin ettim; eğer kabul edersen evinizde üç gün misafir olmak istiyorum."

Sa'd Amca da kabul etti.

Beraberce gittiler.

Abdullah'ın bize anlattığına göre üç gece aynı odada yattılar.

Abdullah, acaba bu Cennetlik adam nâfile ibadet etmek için ne zaman kalkacak diye geceleri boşuna bekleyip durdu.

Sa'd Amca geceleri kalkıp namaz kılmadı. Yalnız uyanıp da yatağında sağa sola döndükçe Allah'ı anıyor, tekbir getiriyordu. Bir de konuştuğu zaman sadece iyi ve hayırlı sözler söylüyordu. Sabah namazı olunca, kalkıp namaza gidiyordu.

Üç gece böyle geçti. Abdullah aradığını bulamamıştı. Sonunda Sa'd Amcaya işin aslını anlattı:

"Amca!" dedi. "Babamla aramızda bir anlaşmazlık yok. Peygamber Efendimiz üç gün üst üste 'Şimdi şuradan Cennetlik bir adam gelecek' buyurdu. Her defasında da sen çıkıp geldin. Ben de senin evinde birkaç gün kalarak yaptığın ibadetleri öğrenmeye ve senin gibi yaşamaya karar verdim. Fakat pek de önemli bir ibadetini gömedim. Hangi davranışın sebebiyle Peygamber Efendimiz senin Cennetlik olduğunu söyledi?"

Sa'd Amca:

"Gördüğünden başka yaptığım bir ibadetim yok" dedi. Abdullah kalkıp gidiyordu ki, "Dur, yeğenim!" dedi.

"Ben hiçbir Müslümana kin gütmem,

"ve Allah'ın birine verdiği nimeti kesinlikle kıskanmam."

O zaman Abdullah:

"Tamam, Amca" dedi. "Seni Cennetlik yapan, bizim sahip olmadığımız işte bu özelliğidir."²²

²² Faydalanan kaynaklar: Ahmed b. Hanbel, *Müsned*, III, 166; Abdullah b. Mübarek (A'zamî), *ez-Zühed*, I, 241-242; Abdürrezzâk, *el-Musannef* (A'zamî), XI, 287; Abd b. Humeyd, *Müsned* (Sâmenâî), s. 350-351; Beyhakî, *es-Sünenü'l-kübra* (Atâ), VI, 215; Heysemî, *Mecma'u'z-zevâid*, VIII, 78-79.

23. KÜÇÜKLERİ SEVMELİ, BÜYÜKLERİ SAYMALI

ALLAH TEÂLÂ merhameti yarattı; onu yüz parçaya böldü. Bu parçaların her biri gökle yerin arasını dolduracak kadar büyüktü.

Yüz parçanın sadece birini yeryüzüne indirdi.

Bir anne, bu duygu sebebiyle yavrusuna şefkat besler.

Bir hayvan, bu duygudan dolayı yavrusunun üzerine basmak için ayağını kaldırır.

İnsanlar, cinler, yabanî hayvanlar, kuşlar, kısacası bütün varlıklar bu duygu sayesinde birbirine merhamet eder.

Geri kalan doksan dokuz parçaya gelince; Cenâb-ı Hak onların kıyamet gününde mü'min kullarını kurtarmak için yanında alıkoymuştur.¹ Peygamber Efendimiz böyle buyurmuştur.

Gönüllerimizdeki sevgi, Allah Teâlâ'nın bize olan merhametinin bir sonucudur.

¹ *Buhârî*, Edeb 19; *Müslim*, Tevbe 18-20; *Tirmizî*, Daavât 99; *İbnî Mâce*, Zühhd 35; *Dârimî*, Rikak 69; Ahmed b. Hanbel, *Müsned*, II, 334, 434, 484, 514, 526, III, 55-56, IV, 312, V, 439.

Merhamet eden merhamet görür

Yine Peygamber Efendimizden öğrendiğimize göre merhamet duygusu, Allah'a iman etmeyenler dışında her varlıkta bulunur.²

Merhamet edene Cenâb-ı Hak da merhamet eder. Yeryüzündekilere merhamet eden, göktekilerden merhamet görür.³

Ama merhamet etmeye merhamet olunmaz.⁴

Resûlullah Efendimiz, uzunca bir süre ibadet etmek niyetiyle namaza başlardı; fakat ağlayan bir çocuk sesi duyunca, "Belki çocuğun annesi cemaatin arasındadır; çocuğu ağladığı için huzursuz olabilir" düşüncesiyle namazı çabucak kıldırırdı.⁵

Savaşlarda hem anne, hem de yavrusu esir alınmışsa, onları birbirinden ayırmamayı tembih eder,⁶ anne ile çocuğunu birbirinden ayıranı Allah Teâlâ kıyamet gününde sevdiklerinden ayırır, derdi.⁷

Küçükleri sevmeli

Sevmeyi, çocuklara şefkat beslemeyi bize Peygamber Efendimiz öğretti.

Oğlu İbrâhim, Medine'nin biraz dışında yaşayan bir süt anneye verilmişti. Allah'ın Elçisi oğlunu görmek için sık sık oraya gider, çocuğunu kucağına alır, öpüp severdi.⁸

² *Ebü Dâvûd*, Edeb 58; *Tirmizî*, Birr 16; Ahmed b. Hanbel, *Müsned*, II, 301, 442, 461, 539; Buhârî, *el-Edebü'l-müfref* (Abdülbâkî), s. 136; İbn Hibbân, *es-Sahîh* (Arnaûd), II, 209, 213.

³ *Ebü Dâvûd*, Edeb 58; *Tirmizî*, Birr 16; İbn Ebû Şeybe, *el-Musannef* (Hât), V, 214.

⁴ *Buhârî*, Edeb 18, 27, Tevhîd 2; *Müslim*, Fezâil 65, 66; *Ebü Dâvûd*, Edeb 145; *Tirmizî*, Birr 12, 16, Zühd 48; Ahmed b. Hanbel, *Müsned*, II, 228, 241, 269, 541, IV, 365.

⁵ *Buhârî*, Ezân 65; *Müslim*, Salât 37, 187; Ahmed b. Hanbel, *Müsned*, III, 109, 233, 240.

⁶ *Bezzâr*, *Müsned* (Mahfûzurrahmân), II, 227; Taberânî, *el-Mu'cemü'l-evsat* (İvezul-İsh), III, 83; Beyhâkî, *es-Sünenü'l-kübrâ* (Atâ), IX, 126.

⁷ Ahmed b. Hanbel, *Müsned*, V, 414; Beyhâkî, *es-Sünenü'l-kübrâ* (Atâ), IX, 126.

⁸ *Müslim*, Fezâil 63; Ahmed b. Hanbel, *Müsned*, III, 112; Ebû Ya'lâ, *Müsned* (Espâ), VII, 205.

Kızı Zeyneb'in küçük yavrusu Ümâme'yi omzuna bindirir, mescide götürür, çocuk omzunda olduğu halde namaza durur, rükûa varırken onu yere indirir, ayağa kalkarken tekrar sırtına alırdı.⁹

Kureyşli kadınları, yavrularına olan şefkatleri sebebiyle, "Arap kadınlarının en hayırlısı" diye överdi.¹⁰

Birgün yoksul bir kadın Hz. Âişe'nin evine geldi. Sırtında iki çocuğu vardı.

Hız. Âişe ona üç hurma verdi. O da çocuklarına birer hurma verip ötekini ağzına götürürken çocuklar onu da istedi. Kadın-çağz elindeki hurmayı onlara paylaştırdı.

Bu yoksul kadının merhametine hayran kalan Hz. Âişe, gördüklerini Resûl-i Ekrem'e anlatınca Efendimiz şöyle buyurdu:

"Bu şefkati sebebiyle, Allah Teâlâ o kadına mutlaka Cenneti vermiş veya onu Cehennemden âzât etmiştir."¹¹

Çocukları öpmek gerektiğini de Efendimiz öğretti. Çocuklarını öpmeyenlerin kalbinde merhamet bulunmadığı söyledi.¹²

Yetimleri korumalı

Allah Teâlâ "Yetimi sakın üzme!" buyurduğu için¹³ Peygamber Efendimiz yetimlere kol kanat gererdi.

Kendi yetimini veya başkasına ait bir yetimi himâye eden kimseyle Cennette yan yana olacaklarını söylerdi.¹⁴

Yetim hakkı yemekten şiddetle sakındırırdı.¹⁵

⁹ *Buhârî*, Salât 106, Edeb 18; *Müslim*, Mesâcid 41-43; *Ebû Dâvûd*, Salât 164, 165; *Nesâî*, Mesâcid 19; Ahmed b. Hanbel, *Müsned*, V, 303.

¹⁰ *Buhârî*, Enbiyâ 46, Nikâh 12, Nefekat 10; *Müslim*, Fezâilü's-sahâbe 200-202; Ahmed b. Hanbel, *Müsned*, I, 318, II, 269, 275, 319, 393, 449, 469, 502.

¹¹ *Buhârî*, Zekât 10, Edeb 18; *Müslim*, Birr 147, 148; *Tirmizî*, Birr 13; Ahmed b. Hanbel, *Müsned*, VI, 92, 166.

¹² *Buhârî*, Edeb 18; *Müslim*, Fezâil 64; *İbni Mâce*, Edeb 3.

¹³ *Duhâ* 93/9.

¹⁴ *Buhârî*, Talâk 25, Edeb 24; *Müslim*, Zühd 42; *Ebû Dâvûd*, Edeb 123; *Tirmizî*, Birr 14; Ahmed b. Hanbel, *Müsned*, II, 375.

¹⁵ *İbni Mâce*, Edeb 6; *Nesâî*, es-Sünenü'l-kübrâ (Bündârî), V, 363.

Kur'ân-ı Kerim, yetim malı yiyenlerin, karınlarına Cehennem ateşi doldurduklarını bildirdiği için,¹⁶ o da yetim malı yemenin insanı helâk eden yedi günahdan biri olduğunu söylerdi.¹⁷

Büyükleri saymalı

Çocukları sevmeli, büyükleri saymalıdır.

Peygamber Efendimiz çocukları sevip büyükleri saymayanların Müslüman olamayacağını söylerdi.¹⁸

Saçı sakalı ağarmış Müslümanlara saygı göstermenin, Allah'a duyulan saygıdan ileri geldiğini ifade ederdi.¹⁹

İkrâma büyüklerden başlamayı tavsiye ederdi. Birgün bununla ilgili bir rüyasını anlattı:

Rüyamda dişlerimi misvaklıyordum. Yanıma biri diğerinden daha büyük iki kişi geldi. Ben misvakı küçük olana verdim. "Hayır, büyüğe vermelisin!" diye beni uyardılar. Ben de onu büyüğe verdim, buyurdu.²⁰

Söz ve konuşma hakkının öncelikle büyüklerde olduğunu söylerdi. Bir defasında büyüklerinden önce söze başlayan bir gence "Büyüğünü tanı!" buyurmuştu.²¹

Eğer bir genç, yaşından ötürü bir ihtiyara saygı gösterirse, yaşlandığı zaman ona hizmet edecek kimseler verileceğini müjdelerdi.²²

"Büyükler neredeyse bereket oradadır" buyururdu.²³

¹⁶ Nisâ 4/10.

¹⁷ *Buhârî*, Vasâyâ 23, Tıb 48, Hudûd 44; *Müslim*, İmân 145; *Ebû Dâvûd*, Vasâyâ 10; *Nesâî*, Vasâyâ 12.

¹⁸ *Ebû Dâvûd*, Edeb 58; *Tirmizî*, Birr 15; Ahmed b. Hanbel, *Müsned*, II, 185, 222; *Buhârî*, *el-Edebü'l-müfred* (Abdülbâkî), s. 131, 133; Hâkim, *el-Müstedrek* (Atâ), I, 131, IV, 197.

¹⁹ *Ebû Dâvûd*, Edeb 20; *Buhârî*, *el-Edebü'l-müfred* (Abdülbâkî), s. 130; İbn Ebû Şeybe, *el-Musannef* (Hût), IV, 440, VI, 421.

²⁰ *Buhârî*, Vudû' 74; *Müslim*, Rû'yâ 19, Zühd 70.

²¹ *Buhârî*, Edeb 89, Diyât 22; *Müslim*, Kasâme 1,2; *Ebû Dâvûd*, Diyât 8, 9; *Tirmizî*, Diyât 23; *Nesâî*, Kasâme 3; Mâlik, *Muvatta'*, Kasâme 1, 2; *Dârimî*, Diyât 2; Ahmed b. Hanbel, *Müsned*, IV, 142.

²² *Tirmizî*, Birr 75; Taberânî, *el-Mu'cemü'l-evsat* (İvezullah), VI, 94.

²³ İbn Hibbân, *es-Sahîh* (Arnaût), II, 319; Taberânî, *el-Mu'cemü'l-evsat* (İvezullah), IX, 16; Hâkim, *el-Müstedrek* (Atâ), I, 131; Heysemî, *Mecma'u'z-zevâid*, VIII, 15.

Hayvanlara bile merhamet etmeli

Peygamber Efendimiz bize, hayvanlara merhamet etmeyi ve onlara iyi davranmayı da öğretti.

Birgün bakımsızlıktan karnı sırtına yapışmış bir deve gördü. Orada bulunanları:

“Şu konuşup derdini anlatamayan hayvanlar hakkında Allah’tan korkunuz!” diye uyardı.²⁴

Atış tâlimlerinde canlı hayvanı hedef tahtası yapmayı şiddetle yasakladı.²⁵

Yüzüne damga vurulmuş bir eşiği görünce çok üzüldü ve Müslümanları bu tür davranışlardan sakındırdı.²⁶

Günahkâr birini merhameti sebebiyle Allah Teâlâ’nın bağışladığını anlatıyordu. O kimse susuzluktan dili dışarı çıkmış bir köpek görmüş, onu sulamak için kuyuya inip su çıkarmıştı.²⁷

Öte yandan bir kediyi hapsedip ona yiyecek, içecek vermeyen bir kadının bu yüzden Cehennemlik olduğunu haber verdi.²⁸

Hayvanları keserken onlara eziyet etmemeyi, canlarını yakmamayı tembih etti.²⁹ Hattâ serçeyi keserken ona merhamet edene Allah Teâlâ’nın âhirette merhamet edeceğini söyledi.³⁰

Bir serçeyi, yemek için değil de eğlence olsun diye öldürenin, âhirette bu yaptığının hesabını vereceğini bildirdi.³¹

²⁴ *Ebü Dâvûd*, Cihâd 44; İbn Huzeyme, *Sahîh* (A'zamî), IV, 143.

²⁵ *Buhârî*, Zebâih 25; *Müslim*, Sayd 58-60; *Ebü Dâvûd*, Edâhi 11; *Tirmizî*, Sayd 9; *Nesâî*, Dahâyâ 41; *İbni Mâce*, Zebâih 10; Ahmed b. Hanbel, *Müsmed*, III, 117, 171, 191.

²⁶ *Müslim*, Libâs 106-108; *Ebü Dâvûd*, Cihâd 52.

²⁷ *Buhârî*, Mûsâkât 9, Mezâlim 23, Enbiyâ 54, Edeb 27; *Müslim*, Selâm 153; *Ebü Dâvûd*, Cihâd 44; *İbni Mâce*, Edeb 8.

²⁸ *Buhârî*, Ezân 90, Mûsâkât 9, Bed'ü'l-halk 16, Enbiyâ 54; *Müslim*, Selâm 151, 152, Birr 133, 134; *Nesâî*, Kûsûf 14, 20; *İbni Mâce*, İkamet 152.

²⁹ *Müslim*, Sayd 57; *Ebü Dâvûd*, Edâhi 11; *Tirmizî*, Diyât 14; *Nesâî*, Dahâyâ 22, 26, 27; *İbni Mâce*, Zebâih 3.

³⁰ Taberânî, *el-Mu'cemü'l-kebir* (Selefi), VIII, 234; Heysemî, *Mecma'u'z-zevâid*, IV, 33.

³¹ *Nesâî*, Dahâyâ 42; *Dârimî*, Edâhi 16.

Gül Kokusu

Merhamet duygusu

Üsâme ibni Zeyd radiyallahu anhumâ anlatıyor:

Hız. Peygamberin yanındaydık.

Kızı Zeyneb ona:

"Oğlum ölmek üzere, lütfen bize kadar geliniz" diye haber gönderdi.

Resûl-i Ekrem de kızına selâm ile birlikte şu cevabı yolladı:

"Kızım!

"Alan da, veren de Allah'tır.

"Onun yanında herşeyin belli bir ömrü vardır.

"Sabret ve ödülünü Allah'tan bekle!"

Bu defa Zeyneb:

"Ne olur, babacığım, mutlaka geliniz" diye haber gönderdi.

Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem,

Sa'd ibni Ubâde gibi Sahâbîlerle birlikte kızının evine gitti.

Nefes almakta zorluk çeken çocuğu Hız. Peygamberin kucağına verdiler.

İşte o zaman Efendimizin gözlerinden yaşlar boşandı.

Bu durumu gören Sa'd ibni Ubâde hayretle:

"Ey Allah'ın Resûlü, bu ne haldir?" deyince, Peygamber Efendimiz şunları söyledi:

"Bu, Allah'ın, kullarının kalbine koyduğu merhamet duygusudur.

"Allah bu duyguyu şefkatli kullarına verir."³²

³² Buhârî, Cenâlz 32, Merdâ 9, Eymân 9, Tevhîd 2, 25; Müslim, Cenâlz 11; Ebû Dâvûd, Cenâlz 23, 24; Nesâî, Cenâlz 22; İbnî Mâce, Cenâlz 53.

24. KENDİSİ İÇİN İSTEDİĞİNİ BAŞKASI İÇİN DE İSTEMELİ

MÜ'MİN, KENDİSİ İÇİN istediği iyi ve güzel şeyleri din kardeşi için de istemelidir.¹

Kendisi için istemediği kötü şeyleri diğer insanlar için de istememelidir.²

Kendine yapılmasını istediği güzel şeyleri başkalarına da yapmalı, kendine yapılmasını istemediği hiçbir şeyi diğer insanlara yapmamalıdır.³ Peygamber Efendimiz böyle buyurmuştur.

Müslümanlar kardeşir

Şimdi Peygamber Efendimizi dinleyelim:

Müslüman Müslümanın iyiliğini istemelidir.⁴

Çünkü mü'minler birbirinin kardeşidir.⁵

¹ *Buhârî*, İmân 7; *Müslim*, İmân 71-72; *Tirmizî*, Kıyâmet 59; *Nesâî*, İmân 19, 33; *İbni Mâce*, Mukaddime 9.

² Ahmed b. Hanbel, *Müsned*, V, 247; Abdürrezzâk, *el-Musannef* (A'zamî), XI, 349.

³ *Müslim*, İmâre 46; *Nesâî*, Bey'at 25; *İbni Mâce*, Fiten 9; Ahmed b. Hanbel, *Müsned*, II, 191.

⁴ *Buhârî*, İmân 42, Mevâkît 3, Zekât 2, Büyû' 68, Şürût 1, Ahkâm 43; *Müslim*, İmân 97-98; *Nesâî*, Bey'at 6, 17.

⁵ Hucurât 49/10.

Mü'min erkekler ve mü'min kadınlar birbirinin dostudur.⁶

Kardeşlik bir beden gibi olmaktır.

Bedenin bir organı rahatsız olduğunda bütün organları aynı acıyı duyduğu gibi, bir Müslümanın ıstırabını diğer Müslümanlar da duymalıdır.⁷

Bununla da kalmamalı, elinden geliyorsa din kardeşinin derdine derman olmalıdır.

Bir kimse din kardeşinin sıkıntısını giderirse, Allah Teâlâ da kıyamet gününde onun sıkıntısını gidecektir.

Bir kardeşinin kusurunu örterse, Allah Teâlâ da onun kusurunu örtecektir. Çünkü Allah, Müslüman kardeşine yardım edeni yardımsız bırakmayacaktır.⁸

Sır saklamalı

Bize söylenen sırlar birer emanettir. Emanet, sorumluluğu gerektirir. Sır veren kimse Müslüman olmasa bile, onun sırrı korunmalıdır.

Bir sözün sır olduğu nasıl anlaşılır?

Eğer bir kimse birine bir söz söyler de, acaba konuştuğumuzu duyan oldu mu diye sağa sola bakınırsa, işte o söz bir sırdır, bir emanettir.⁹ Efendimiz böyle söylemiştir.

Birbirinin sırrını en çok saklaması gereken kimseler eşlerdir.

Onların birbiri hakkında bildiği şeyler en büyük emanettir.

Kıyamet gününde Allah Teâlâ'ya göre en fena insan, karısıyla mahremiyetini paylaştıktan sonra onun sırrını ifşâ edendir.¹⁰ Kadın için de durum aynıdır.

Yalnız, boşanma durumunda, hâkime bazı gerçekleri söylemek gerekiyorsa, bunda bir sakınca yoktur.

⁶ Tevbe 9/71.

⁷ *Müslim*, *Birr* 67; Ahmed b. Hanbel, *Müsned*, IV, 270, 276.

⁸ *Buhârî*, *Mezâlim* 3; *Müslim*, *Birr* 58, *Zikr* 38; *Ebü Dâvûd*, *Edeb* 38, 60; *Tirmizî*, *Hudûd* 3, *Birr* 19; *İbni Mâce*, *Mukaddime* 17; Ahmed b. Hanbel, *Müsned*, II, 252.

⁹ Ahmed b. Hanbel, *Müsned*, III, 324, 352; Tayâlisî, *Müsned*, s. 242; Beyhâkî, *Şuabü'l-îmân* VII, 520.

¹⁰ *Müslim*, *Nikâh* 123, 124; *Ebü Dâvûd*, *Edeb* 32; Ahmed b. Hanbel, *Müsned*, III, 69.

Kimsenin gizli hallerini araştırmamalı

Allah Teâlâ “Birbirinizin gizli hallerini araştırmayınız” buyurdu.¹¹

Peygamber Efendimiz de;

başkalarının konuştuklarını dinlemeyi, ayıplarını araştırmayı yasakladı.¹²

Müslümanların ayıplarını, gizli hallerini araştırmaya kalkmanın onların ahlâkını bozacağını bildirdi.¹³

Müslümanların gıybetini yapıp ayıplarını araştıranları “diliyle iman eden, ama iman henüz gönüllerine girmeyen kimseler” diye uyardı ve onlara bu kötü huydan vazgeçmelerini söyledi.

Kim Müslümanların ayıbını araştırırsa, Allah Teâlâ da onun ayıbını araştırır, buyurdu. Sonra şu acı gerçeği söyledi:

“Ey iman ettiğini söyleyen, fakat iman henüz kalbine girmeyen kimseler!

Müslümanları çeķiştirmeyiniz.

Onların ayıbını araştırmayınız! Kim Müslümanların ayıbını araştırırsa, Allah da onun ayıbını araştırır. Eğer Cenâb-ı Hak birinin ayıbını araştırırsa, onun suçunu ortaya çıkarır ve evinde bile onu âleme rezil eder.”¹⁴

Abdullah ibni Mes’ûd, Peygamberimizin önde gelen âlim Sahâbilerinden biriydi. Ona birgün bir adam getirdiler; “Bu adam sakalından şarap damlayan biridir, cezasını ver” dediler.

Ünlü âlim bu iddiaya hiç önem vermedi. Başkalarının gizli halini araştırmayı İslâmiyet’in yasakladığını söyledi. “Eğer bir

¹¹ Hucurât 49/12.

¹² *Buhârî*, Nikâh 46, Edeb 57, 58, Ferâiz 2; *Müslim*, Birr 28-30; *Ebü Dâvûd*, Edeb 48; *Mâlik*, *Muvatta’*, Hüsnü’l-huluk 15; Ahmed b. Hanbel, *Müsned*, II, 287, 342, 465, 470, 491, 517, 539.

¹³ *Ebü Dâvûd*, Edeb 37; *Ebü Ya’lâ*, *Müsned* (Esed), XIII, 382; İbn Hibbân, *es-Sahih* (Arnaût), XIII, 72; Taberânî, *el-Mu’cemü’l-kebir* (Selefi), XIX, 379.

¹⁴ *Ebü Dâvûd*, Edeb 35; *Tirmizî*, Birr 85; Ahmed b. Hanbel, *Müsned*, IV, 420-421, 424; *Ebü Ya’lâ*, *Müsned* (Esed), XIII, 419; Heysemî, *Mecma’u’z-zevâid*, VIII, 93.

kusur veya ayıp kendiliğinden ortaya çıkarsa onun gereğini yaparız" dedi.¹⁵

Başkasının mutluluğuna göz dikmemeli

Peygamber Efendimizden öğrendiğimize göre:

Bir kimse, kardeşinin evlenmeyi düşünüp dünür gönderdiği bir hanımla evlenmeye kalkmamalıdır; onun pişmiş aşına soğuk su katmamalıdır; bu davranış tamamen ahlâk dışıdır.

Ama o dünür gönderen kimse bu evlilikten vazgeçerse, ancak o zaman ikinci şahıs teşebbüse geçebilir.¹⁶

Bir hanım da bir erkeğe, eşini boşayıp kendisiyle evlenmesini asla teklif etmemelidir.¹⁷

Rahatsız edici kokular

Rahatsız edici kokuları kimse sevmez. Melekler bile. Bunu Peygamber Efendimiz söylemiştir. İşte bu sebeple, pişmemiş sarımsak, soğan ve turp yiyen kimse, başkalarını rahatsız etmemek için, ağzının kokusu kayboluncaya kadar camiye gitmemeli,¹⁸ bir toplantıya katılmamalı, toplu taşıtlara binmemelidir.

Peygamber Efendimiz zamanında; sarımsak, soğan gibi kötü kokulu yiyecekleri yedikten sonra mescide gelenlerin dışarı çıkarıldığı hatırlanmalıdır.¹⁹

¹⁵ *Ebü Dâvûd*, Edeb 37; Abdürrezzâk, *el-Musannef* (A'zamî), X, 232; İbn Ebû Şeybe, *el-Musannef* (Hût), V, 327; Taberânî, *el-Mu'cemü'l-kebir* (Selefi), IX, 350. Ayrıca bk. Hucurât 49/12.

¹⁶ *Buhârî*, Nikâh 46; *Müslim*, Nikâh 49-56; *Ebü Dâvûd*, Nikâh 16, 17; *Tirmizî*, Nikâh 38; *Nesâî*, Büyû' 21; Ahmed b. Hanbel, *Müsned*, II, 21, 142.

¹⁷ *Buhârî*, Büyû' 58, Şürût 8, 11, Nikâh 54, Kader 4; *Nesâî*, Büyû' 21; Ahmed b. Hanbel, *Müsned*, II, 274.

¹⁸ *Buhârî*, Ezân 160, Et'ime 49; *Müslim*, Mesâcid 68-76; *Ebü Dâvûd*, Et'ime 40; *Tirmizî*, Et'ime 13; *Nesâî*, Mesâcid 16; *İbni Mâce*, Edâhî 2.

¹⁹ *Müslim*, Mesâcid 78; *Ebü Dâvûd*, Et'ime 40; *İbni Mâce*, İkâmet 58, Et'ime 59.

Yoldaki engelleri kaldırmalı

Ayağına takılacak, otomobiline zarar verecek birşeyin yola atılmasını kimse istemez. Öyleyse başkalarını rahatsız edecek şeyleri kesinlikle yola atmamalı, hattâ böyle şeyleri yoldan alıp bir kenara koymalıdır. Çünkü bu da bir iyiliktir.²⁰

Ve insan, vücudundaki eklemler sayısınca her gün iyilik yapmakla yükümlüdür.²¹

Yoldaki zararlı şeyleri kaldırıp atmak ise, insanı Cennete götürmeye yeterli bir sevaptır.²²

Adamın biri Peygamber Efendimizden bir tavsiye istedi. O da insanlara zarar veren şeyleri yoldan alıp atmayı tavsiye buyurdu.²³

Bir defasında Efendimize ümmetinin amel defteri gösterilmiş, o da insanlara zarar veren şeyi yoldan alıp atmanın iyilikler arasında yazıldığını görmüştü.²⁴

Nasılса öyle görünmeli

Müslüman dürüst ve görüldüğü gibi olmalıdır.

Olduğundan farklı görünüp insanları aldatmak mümkündür; ama herkesin iç yüzünü bilen Allah Teâlâ'dan gerçekleri saklamak mümkün değildir.²⁵

Peygamber Efendimiz; en kötü kimsenin, birine bir yüzle, diğerine başka yüzle görünen ikiyüzlüler olduğunu söyledi.²⁶

²⁰ *Buhâri*, İmân 3; *Müslim*, İmân 58; *Ebü Dâvûd*, Sünnet 14; *Nesâî*, İmân 16; *Tirmizî*, Birr 80, İmân 16; *İbni Mâce*, Mukaddime 9, Edeb 7.

²¹ *Buhâri*, Sulh 11, Cihâd 72, 128; *Müslim*, Zekât 56, Müsâfirin 84; *Ebü Dâvûd*, Ta-tavvu 12, Edeb 160.

²² Ahmed b. Hanbel, *Müsned*, II, 286, 404, VI, 440; Buhâri, *el-Edebü't-tâlib* (Abdül-bâki), s. 208; Elbânî, *Sahîhu't-Tergîb ve't-terhîb*, III, 140.

²³ *Müslim*, Birr 131; *İbni Mâce*, Edeb 7; Ahmed b. Hanbel, *Müsned*, IV, 420, 423; İbn Hibbân, *es-Sahîh* (Arnaûd), II, 298.

²⁴ *Müslim*, Mesâcid 57; *İbni Mâce*, Edeb 7; Elbânî, *Sahîhu't-Tergîb ve't-terhîb*, III, 137.

²⁵ Nisâ 4/108.

²⁶ *Buhâri*, Menâkıb 1, Edeb 52, Ahkâm 26; *Müslim*, Fezâilü's-sahâbe 199.

Dünyada ikiyüzlü olanın, âhirette ateşten iki dili olacağını haber verdi.²⁷

Asr-ı Saâdette, inandığının aksini konuşmak münafıklık sayılırdı.²⁸

Ticaret ahlâkına uymalı

Ticaret bir rızık kapısıdır. Ama Peygamber Efendimizin belirttiğine göre;

- başkasının müşterisini elinden almaya kalkmak,
- yapılan pazarlığı bozmaya çalışmak,²⁹
- almayacağı bir malın fiyatını, sırf müşteri kızdırtmak için artırmak³⁰ ticaret ahlâkına sığmayan çirkin davranışlardır.

Ticaret yapan adam, kimseye zarar vermemelidir; özellikle de yiyecek maddelerini piyasadan toplayıp darlık zamanında pahalı satmaya kalkmamalıdır. Bu ahlâk dışı hareketin adı vurgundur, istifçiliktir, ihtikârdır.

Peygamber Efendimiz istifçiliğin günah olduğunu, bu lânet edilecek davranışı ancak günaha alışmış kimselerin yapabileceğini,³¹

Cenâb-ı Hakk'ın da böyle kimseleri cüzam ve iflâs ile cezalandıracağını³² bildirmiştir.

Borçluya kolaylık göstermeli

Satarken, alırken ve borcunu isterken anlayış göstermek erdemli bir davranıştır. Peygamber Efendimiz böyle kimselere "Allah rahmet etsin" diye dua etmiştir.³³

²⁷ *Ebü Dâvûd*, Edeb 34; *Dârimî*, Rikak 51; İbn Ebû Şeybe, *el-Musannef* (Hût), V, 223, 224; İbn Hibbân, *es-Sahîh* (Arnaût), XIII, 68.

²⁸ *Buhârî*, Ahkâm 27.

²⁹ *Buhârî*, Büyû' 58, 64, 71; *Müslim*, Nikâh 49-52; *Ebü Dâvûd*, Nikâh 16, 17; *Tirmizî*, Nikâh 38; *Nesâî*, Büyû' 17, 20, 21; *İbni Mâce*, Ticârât 13; Ahmed b. Hanbel, *Müsned*, II, 21, 71, 142, 274, 277.

³⁰ *Buhârî*, Edeb 58; *Müslim*, Birr 32; *İbni Mâce*, Duâ 5.

³¹ *Müslim*, Müsâkât 129, 130; *Ebü Dâvûd*, Büyû' 47; *Tirmizî*, Büyû' 40; *İbni Mâce*, Ticârât 6; *Dârimî*, Büyû' 12; Ahmed b. Hanbel, *Müsned*, III, 453, 545, VI, 400.

³² *İbni Mâce*, Ticârât 6; Ahmed b. Hanbel, *Müsned*, I, 21.

³³ *Buhârî*, Büyû' 16; *İbni Mâce*, Ticârât 28; İbn Hibbân, *es-Sahîh* (Arnaût), XI, 267.

Borcunu ödeyemeyen kimseye mühlet vermeyi veya alacağı-
nın bir bölümünü yahut tamamını almayıp bağışlamayı tavsi-
ye etmiştir. Bunun kıyamet gününde sıkıntılardan kurtulmaya
vesile olacağını söylemiştir. Hattâ Cenâb-ı Hakk'ın o anlayışlı
kimseyi, hiçbir gölgenin bulunmadığı kıyamet gününde Arş'ı-
nın altında gölgelendireceğini haber vermiştir.³⁴

Bir defasında Allah'ın Elçisi, Cenâb-ı Hakk'ın bağışladığı bir
adamdan söz etmişti. Bu adamın işi insanlara borç para ver-
mekti. Borçlarını toplayan görevliye, darda kalmış fakirlere ko-
laylık göstermesini tembih etmiş, "Belki bu sebeple Allah da bi-
zim günahlarımızı affeder" demişti. Ve gerçekten Allah Teâlâ,
gösterdiği bu kolaylık sebebiyle onun günahlarını affetmişti.³⁵

Öte yandan borçlu da borcunu zamanında ve istetmeden öde-
melidir.

Peygamber Efendimiz en hayırlı insanın, borcunu en güzel
şekilde ödeyen kimse olduğunu bildirmiş,³⁶ kendisi de borcunu
öderken fazla fazla vermiştir.³⁷

Müslümanlar şunları da yapmamalı

Yüce Rabbimizin ve Sevgili Peygamberimizin uygun görme-
diği davranışlar vardır. Buna göre;

kimseyle alay etmemeli,

kimseye kötü lakap takmamalı,

kimseyi çekıştırmemelidir.³⁸

Mü'min erkek ve kadınları yapmadıkları birşeyden dolayı üz-
memelidir.³⁹

³⁴ *Müslim*, Müsâkât 32, Zühd 74; *Tirmizî*, Büyü' 67; *İbni Mâce*, Sadakât 14; Ahmed
İbni Hanbel, *Müsned*, II, 23.

³⁵ *Buhârî*, Büyü' 18, Enbiyâ 54; *Müslim*, Müsâkât 30, 31; Ahmed b. Hanbel, *Müsned*,
II, 263, 332, 339 IV, 120.

³⁶ *Buhârî*, İstikrâz 4, Vekâlet 6, Hibe 23; *Müslim*, Müsâkât 120; *Tirmizî*, Büyü' 75;
Nesâî, Büyü' 64, 103; Ahmed b. Hanbel, *Müsned*, II, 393, 416, 456, 476.

³⁷ *Buhârî*, Büyü' 34, Hibe 23; *Müslim*, Müsâkât 109-115; *Ebü Dâvûd*, Büyü' 7; *Tir-
mizî*, Büyü' 66; *Nesâî*, Büyü' 54; *İbni Mâce*, Libâs 12, Ticârât 34.

³⁸ Hucurât 49/11-12.

³⁹ Ahzâb 33/58.

Kimsenin evine izin almadan girmemelidir.⁴⁰

Kesin bilgiye sahip olmadan biri hakkında ileri geri konuşmamalı,

kimseyi kuskanmamalı,

kimseye kin tutmamalı,

Müslüman kardeşinden yüz çevirmemeli,

yardıma ihtiyacı olduğunda yardımsız bırakmamalı,

din kardeşiyle ilgiyi kesmemeli,

ona sırt dönmemeli,

onu hor görmemeli,

kimseye zulüm ve haksızlık yapmamalı,

ve kimseyi küçük görmemelidir.⁴¹

Bir yerde üç kişi varsa, birini dışlayıp kendi aralarında fışıl-
daşmamalı, bunun onu üzeceğini düşünmelidir.⁴²

⁴⁰ Nûr 24/27.

⁴¹ *Buhârî*, Nikâh 46, Edeb 57, 58, Ferâiz 2; *Müslim*, Birt 23, 24, 28-32; *Tirmizî*, Birt 24; *İbnî Mâce*, Duâ 5; Ahmed b. Hanbel, *Müsned*, II, 277, 311, 360.

⁴² *Buhârî*, İstîzân 45, 47; *Müslim*, Selâm 36-38; *Ebü Dâvud*, Edeb 24; *Tirmizî*, Edeb 59; *İbnî Mâce*, Edeb 50.

Gül Kokusu

Hayır çeşitleri

Ebû Zer radiyallahu anh anlatıyor:

Birgün Allah'ın Elçisi:

"Herkes, her Allah'ın günü kendisine sadaka vermelidir" buyurdu.

Bunun üzerine ben:

"Yâ Resûlallah! Malım yok ki, nereden bulup da sadaka vereyim?" dedim.

Peygamber Efendimiz şöyle buyurdu:

"Tekbir getirmek sadakadır.

"Sübhânallah demek sadakadır.

"Elhamdülillâh demek sadakadır.

"Lâ ilâhe illallah demek sadakadır.

"Estağfirullah demek sadakadır.

"İyiliği tavsiye etmek sadakadır.

"Kötülükten sakındırmak sadakadır.

"Yol üzerindeki diken, kemiği, taşı kaldırıp atman sadakadır.

"Gözü görmeyene yol göstermen sadakadır.

"Sağıra ve dilsiz, seni anlayana kadar anlatmaya çalışman sadakadır.

"Aradığı, sorduğu birşeyi nerede bulacağını bildiğin kimseye yardımcı olman sadakadır.

“Zor durumda kalıp da yardım isteyen bir an önce yardımına koşman sadakadır.

“Güçsüz, kuvvetsiz birine arka çıkman sadakadır.

“İşte bütün bunlar kendine yardım edebileceğin konulardır.

“Eşinle cinsel ilişkide bulunman bile sadakadır.”

“Ey Allah’ın Elçisi!” dedim. “Şehvetimi tatmin etmek nasıl sadaka olabilir ki?”

Resûlullah sallallahu aleyhi ve sellem bana bir soruyla cevap verdi:

“Senin bir çocuğun olsaydı ve erginlik çağına gelseydi; sen onun gününü görmek isterken çocuk ölüverseydi, söyle bakalım, Allah’tan bunun sevabını bekler miydin?”

“Evet, beklerdim.”

“O çocuğu sen mi yarattın?”

“Hayır, Allah yarattı.”

“Onu doğru yola sen mi illettin?”

“Hayır, Allah illetti.”

“Onun rızkını sen mi veriyordun?”

“Hayır, Allah veriyordu.”

“Öyleyse sen cinsel ihtiyacını helâl yoldan gidermeye, haramdan uzak durmaya bak!

“Allah Teâlâ dilerse doğacak çocuğu yaşatır, dilerse öldürür.

“Sen de bundan dolayı sevap kazanırsın.”⁴³

⁴³ Ahmed b. Hanbel, *Müsned*, V, 168-169; İbn Hibbân, *es-Sahîh* (Amâût), VIII, 171; Elbâni, *Sahîhu Mevâridi’z-zam’ân*, I, 372-373.

Dilin Görevleri

1. İLİM ÖĞRENMELİ VE ÖĞRETMELİ

İLİM ÖĞRENMEK ve öğretmek hem kendine, hem başkalarına faydalı olmaktır.

Onun için Allah'tan faydalı ilim istemeli,¹
faydasız ilimden yine Ona sığınmalıdır.²

İlmin değeri

İlim, insanın sahip olması gereken en değerli hazinedir.
Onun için Allah Teâlâ, sevgili Peygamberimize gönderdiği ilk
âyette okumayı emretmiş,³
bilenlerle bilmeyenleri bir tutmamış,⁴
kulları içinde kendisinden ancak âlimlerin gereğince kork-
tuklarını bildirmiş,⁵

¹ Müslim, Zıkr 73; Ebû Dâvûd, Vitr 32; Tirmizî, Daavât 69; Nesâî, Eşribe 14, Istîâze 18, 21; İbrî Mâce, Duâ 3; Ebû Ya'lâ, Müsned (Esed), III, 437.

² Müslim, Zıkr 73; Tirmizî, Daavât 69; Nesâî, Istîâze 13, 65; Ahmed b. Hanbel, Müs-
ned, II, 167, 198.

³ Alâk 96/1-5.

⁴ Zümer 39/9.

⁵ Fâtır 35/28.

ilme dört elle sarılıp "Ey Rabbim! İlmimi artır"* diye yalvarmayı tavsiye etmiş,

kendilerine ilim verilen kullarını yüksek derecelere çıkaracağını haber vermiştir.⁷

Peygamber Efendimiz de;

Allah Teâlâ'nın ilim öğrenmeye başlayan kimseye Cennete giden yolu kolaylaştıracağını müjdelemiş,⁸

mescidine sırf faydalı birşey öğrenmek veya öğretmek için gelen kimsenin Allah yolunda cihad eden kimse gibi değerli olduğunu belirtmiş,⁹

faydalı çalışmalar ortaya koyan âlimin, öldükten sonra da amel defterinin kapanmayacağını haber vermiştir.¹⁰

Şu halde mü'min, yeni ve faydalı şeyler öğrenmeli; bilgisizlikten, cehâletten vebâdan kaçır gibi uzak durmalıdır.

Âlimin değeri

Peygamber Efendimiz gerçek âlimleri şu sözleriyle övmüştür: Melekler, ilim öğrenmek isteyenlerin üzerine kanat gerer.

İnsanlara iyi şeyler öğretenlere hem Allah, hem melekler, hem gök ve yer ehli, hattâ yuvasındaki karıncalar, denizdeki balıklar bile dua eder.

Âlimin; bilgisi olmadan ibadet eden kimseye (âbide) üstünlüğü, tıpkı on dördüncü gecesindeki ayın, diğer yıldızlara olan üstünlüğü gibidir.

Âlimler, peygamberlerin mirasçısıdır.¹¹

⁶ Tâhâ 20/114.

⁷ Mücadele 58/11.

⁸ Müslim, Zikr 38; Tirmizî, İlim 2; İbni Mâce, Mukaddime 17; Ahmed b. Hanbel, Müsned, II, 252, 325.

⁹ Ebû Dâvûd, İlim 1; Tirmizî, İlim 2, 19; İbni Mâce, Mukaddime 17; Dârimî, Mukaddime 32; Ahmed b. Hanbel, Müsned, II, 325, V, 196; Elbânî, Sahihu't-Tergûb ve't-terhûb, I, 138-139.

¹⁰ Müslim, Vasiyet 14; Ebû Dâvûd, Vesâyâ 14; Tirmizî, Ahkâm 36; Nesâî, Vesâyâ 8; Dârimî, Mukaddime 46; Ahmed b. Hanbel, Müsned, II, 372.

¹¹ Ebû Dâvûd, İlim 1; Tirmizî, İlim 19; İbni Mâce, Mukaddime 17; Dârimî, Mukaddime 6; Ahmed b. Hanbel, Müsned, V, 196; Elbânî, Sahihu Mevâridi'z-zam'ân, I, 121.

Dünya ve dünya malı değersizdir, ama ilim öğrenmek ve öğretmek pek değerlidir.¹²

Allah Teâlâ ilmi, insanların hâfızalarından silerek değil, âlimleri birer birer alarak yok edecektir.

Toplumda hiçbir âlim kalmayınca, insanlar câhillerin ardına düşecektir.

Onlar da, kendilerine sorulan soruları bilmeden cevaplandırarak, böylece hem kendilerini, hem de kendilerine uyanları felâkete sürükleyeceklerdir.¹³

Sahte âlimlerden sakınmalıdır

İlimden, âlimden uzaklaşmak bir toplumu felâkete sürükler.

Müslüman adam dinini iyi bilmeli, İslâm ahlâkına göre yaşayan (ilmiyle âmil olan) gerçek âlimlerin ardından gitmeli, onlara değer vermeli, el üstünde tutmalı, yazdıklarını okumalı, ölümlerini bir felâket saymalıdır.

Âlim geçinen câhillere aldanmamalı, onların kurumlu tavırlarına, parlak ve yaldızlı sözlerine inanmamalıdır. Bu çıkarcıların gerçekleri ters yüz edeceğini, kendilerine kananları dinden ve Allah'tan uzaklaştıracığını unutmamalıdır.

Sahte âlimler, sözü ile yaşayışı birbirini tutmayan "okur âlim, tutmaz zâlim"lerdir. Onlardan uzak durmalı, sözlerine kulak vermemeli, yazdıklarını okumamalıdır.

Bu tehlikeli şahısları bize tanıttak olan yine ilimdir.

İlim öğretmeli

Bilgi, dünyanın en değerli varlığıdır.

Âlim, bildiğini öğretmelidir. Bu bir insanlık görevidir.

Nitekim Yüce Rabbimiz sevgili Efendimize:

"Ey Peygamber!

¹² Tirmizî, Zühd 14; İbnî Mâce, Zühd 3; Elbâni, Sahihu't-Tergîb ve't-terhib, I, 141.

¹³ Buhârî, İlim 34; Müslim, İlim 13; Tirmizî, İlm 5; İbnî Mâce, Mukaddime 8; Dârimî, Mukaddime 6; Ahmed b. Hanbel, Müsned, II, 162, 190.

Rabbinden sana indirileni herkese bildir. Eğer bildirmezsen, peygamberlik görevini yapmamış olursun”¹⁴ buyurmuştur.

O da, kendisine vahyedileni bildirmekte cimrilik etmemiştir.¹⁵

Öte yandan Allah Teâlâ *Ehl-i Kitap* denilen Yahudi ve Hıristiyanlardan, “Size gönderdiğim kitabı insanlardan gizlemeyeceksiniz” diye söz aldığı halde, onlar bu sözü tutmamışlardır.¹⁶

Faydalı bilgiyi insanlardan esirgemeye, onu kendine saklamaya kimsenin hakkı yoktur; bildiğini öğretmemek günahtır.

Kıyamet gününde, kendisine ilim verilen kimseye bildiği ile ne yaptığı, onu nerede harcadığı sorulacaktır.¹⁷

Peygamber Efendimiz;

bir kimsenin doğru yolu bulmasına vesile olmanın, dünyanın en değerli servetinden daha değerli olduğunu söylemiş;¹⁸

kendisinden birşey öğrenip, onu başkalarına aynen ulaştıran kimsenin, Allah yüzünü ağartsın diye dua etmiş;¹⁹

bildiği bir konu sorulduğunda cevap vermeyen kimsenin ağzına, kıyamet gününde ateşten gem vurulacağını haber vermiştir.²⁰

İlmin şükrü öğretmek

En cömert adam, bildiğini öğretendir.

Dini bilenler, bilmeyenlere öğretmelidir.

Herkes, kıyamet gününde, “Bildiğinle ne yaptın?” sorusuna nasıl cevap vereceğini düşünmelidir.

¹⁴ Mâide 5/67.

¹⁵ Tekvîr 81/24.

¹⁶ Âl-i İmrân 3/187.

¹⁷ *Tirmizî*, Zühâ 48, Kıyâmet 1; İbn Hibbân, *es-Sahîh* (Arnaûf), II, 136; Hâkim, *el-Müstedrek* (Atâ), I, 579; Elbânî, *Sahîhu Mevâridi'z-zam'ân*, II, 477-480.

¹⁸ *Buhârî*, Cihâd 101, 143, Fezâilü ashâbi'n-nebi 9, Meğâzî 38; *Müslim*, Fezâilü's-sahâbe 34; *Ebü Dâvûd*, İlim 10; Ahmed b. Hanbel, *Müsned*, V, 333.

¹⁹ *Ebü Dâvûd*, İlim 10; *Tirmizî*, İlim 7; *İbni Mâce*, Mukaddime 18; *Dârimî*, Mukaddime 24; Ahmed b. Hanbel, *Müsned*, I, 437, III, 225, IV, 80, 82, V, 183; İbn Hibbân, *es-Sahîh* (Arnaûf), I, 268, 271, II, 455; Elbânî, *Sahîhu Mevâridi'z-zam'ân*, I, 119-120.

²⁰ *Ebü Dâvûd*, İlim 9; *Tirmizî*, İlim 3; II, 344; Ahmed b. Hanbel, *Müsned*, II, 344, 353; Hâkim, *el-Müstedrek* (Atâ), I, 182.

Ashâb-ı Kirâmdan Ebü'd-Derdâ, Abdullah ibni Mes'ûd gibi gerçek âlimler böyle bir soruya muhatap olmanın korkusuyla ürpermiş,²¹ bunun için de bildiklerini hayata geçirmeye, iyi bir kul olmaya çalışmışlardır.

Dini bilgileri öğrenen de, öğreten de Allah'ın rızasını ön planda tutmalıdır.

Allah'ın rızasını kazanmaya vesile olacak şeyleri öğrenmeli, öğrendiklerini uygulamalıdır.

Resûl-i Ekrem Efendimiz Allah'tan faydalı ilim ister, faydasız ilimden Allah'a sığınır.²²

Bize de Allah'tan faydalı ilim istemeyi, faydasız ilimden Ona sığınmayı tavsiye ederdi.²³

²¹ Abdürrezzâk, *el-Musannef* (A'zamî), XI, 253; İbn Ebû Şeybe, *el-Musannef* (Hât), VII, 112, 275; Taberânî, *el-Mu'cemü'l-kebir* (Selefi), IX, 182; Heysemî, *Mecma'u'z-zevâid*, X, 347.

²² Müslim, Zikir 73; Ebû Dâvûd, Vitr 32; Tirmizî, Daavât 69; Nesâî, İstiâze 13, 65; İbni Mâce, Mukaddime 23; Ahmed b. Hanbel, *Müsned*, II, 167, 198, 340, 365, 451, III, 255, 283; İbn Hibbân, *es-Sahih* (Arnaût), I, 283; Heysemî, *Mecma'u'z-zevâid*, X, 182.

²³ İbni Mâce, Duâ 3; İbn Ebû Şeybe, *el-Musannef* (Hât), V, 342, VI, 17; Ebû Ya'la, *Müsned* (Esed), III, 437.

Gül Kokusu

Bize de bir gün ayır!

Ebü Saîd el-Hudrî radiyallahu anh anlatıyor:

Birgün Peygamber Efendimizin yanına bir hanım geldi:
"Ey Allah'ın Elçisi!" dedi.

"Senin sözlerinden hep erkekler faydalaniyor.

"Biz kadınlara da bir gün ayır; o gün senin yanına gelelim.

"Allah'ın sana öğrettiğini biz de öğrenelim."

Resûl-i Ekrem ona:

"Falan gün falan yerde toplanınız" buyurdu.

O gün kadınlar bir araya geldiler.

Peygamber Efendimiz de onların yanına gitti;

Allah Teâlâ'nın kendisine öğrettiği bilgileri onlara öğretti; bazı tavsiyelerde bulundu.

Sonra şöyle buyurdu:

"Sizden bir hanımın üç çocuğu ölürse, bu yavrular Cehenneme karşı annelerine siper olurlar."

Bir kadın:

"Ya iki çocuğu ölenler?" diye sorunca,

"İki çocuğu ölen anneyi de o yavrular Cehennem ateşinden korur" buyurdu.²⁴

²⁴ *Buhârî*, İlim 36, Cenâiz 6, 91, İ'tisâm 9; *Müslim*, Birr 152; Ahmed b. Hanbel, *Müsned*, III, 34, 72.

2. DİLİNE SAHİP OLMALI

DİL, CENÂB-I HAKKIN en büyük nimetlerinden biridir.

Allah'ı zikretmesi, güzel söz söylemesi onun hünerlerinden sadece ikisidir.

Bununla beraber sorumluluğu çok büyüktür.

Peygamber Efendimizin "Allahım! Dilimin şerrinden sana sığınırım" diye dua etmesi de bunu göstermektedir.¹

Dil'in sorumluluğu

Şimdi Peygamber Efendimize kulak verelim:

Her sabah bütün organlar dile başvurur, ona bağlılıklarını bildirir ve söyleyeceği söze göre ceza göreceklerini, bu sebeple Allah'tan korkması gerektiğini hatırlatır ve şöyle derler:

"Sen doğru olursan biz de doğru oluruz; sen yoldan çıkarsan biz de sana uyarak yoldan çıkarız."²

¹ *Ebü Dâvûd*, Vitr 32; *Tirmizî*, Daavât 74; *Nesâî*, İstîâze 4, 10, 11, 28; *Hâkim*, *el-Müstedrek* (Atâ), I, 715.

² *Tirmizî*, Züh'd 60; Ahmed b. Hanbel, *Müsned*, III, 95-96.

Evet, insanı yüzüstü Cehenneme sürükleyen şey, dilinin ürettiği kötü sözlerdir.³

Onun için herkes ağzından çıkan söze sahip olmalı, yanında her an kendisini gözetleyen ve söylediğini yazan bir meleğin bulunduğunu⁴ bilmelidir.⁵

Ya faydalı söz söylemeli veya susmalıdır.⁶

İnsan, dilini ve üreme organını koruduğu zaman Cenneti kazanacaktır.

Cehenneme en çok bu iki organı yüzünden düşeceğini⁷ unutmayacaktır.

Bir de "Müslüman, dilinden ve elinden Müslümanların güven içinde olduğu kimsedir."⁸

Elinden ve dilinden insanların güven içinde olmadığı kimse, iyi bir Müslüman değildir.

Dili, Allah Teâlâ'yı memnun edecek sözleri kendiliğinden söylemeye alıştırmalıdır.

İnsan kimi zaman, hiç de önemsemeden, Allah'ı hoşnut edecek güzel bir söz söyleyiverir ve bu sayede Cennetteki derecesini yükseltir.

Kimi zaman da, yine hiç de önemsemeden Allah'ın gazabını üzerine çekecek bir söz söyleyiverir ve bu yüzden Cehennemin dibini boylayiverir.⁹

³ Tirmizî, İmân 8; İbnî Mâce, Fiten 12; Ahmed b. Hanbel, *Müsned*, V, 231, 236-237; Hâkim, *el-Müstedrek* (Atâ), II, 447; Elbânî, *Sahihu't-Tergîb ve't-terhîb*, III, 89-90.

⁴ Kaf 50/18.

⁵ Buhârî, Edeb 31, 85, Rikak 23; Müslim, İmân 74, 77; Ebû Dâvûd, Edeb 122, 123; Tirmizî, Kıyâmet 50; Ahmed b. Hanbel, *Müsned*, II, 174, 267, IV, 31, VI, 69, 384, 385.

⁶ Buhârî, Rikak 23, Hudûd 19; Tirmizî, Zühd 60; Ahmed b. Hanbel, *Müsned*, V, 333; Elbânî, *Sahihu't-Tergîb ve't-terhîb*, III, 85-86.

⁷ İbnî Mâce, Zühd 29; Ahmed b. Hanbel, *Müsned*, II, 392, 442.

⁸ Buhârî, İmân 4, 5; Müslim, İmân 64-66; Ebû Dâvûd, Cihâd 2; Tirmizî, Kıyâmet 52, İmân 12; Nesâî, İmân 9, 11; Dârimî, Rikak 4, 8; Ahmed b. Hanbel, *Müsned*, II, 163, 191, 192, 194, 203, 205, 206, 209, 212, 215, 379, III, 154, 391, 440, IV, 385, VI, 21, 22.

⁹ Buhârî, Rikak 23; Müslim, Zühd 49-50; Tirmizî, Zühd 12; Mâlik, *Muvatta'*, Kelâm 5, 6.

Doğru sözlü olmalı

Peygamber Efendimizi dinlemeye devam edelim:

Sözünde ve işinde doğru olmak insanı en üstün hayra ve iyi-liğe iletir; hayır ve iyilik de onu alıp Cennete götürür.

Yalan söyleyen ise yoldan çıkar ve sonunda Cehennemi boy- lar.¹⁰

İşte bunun için Allah Teâlâ, özü sözü doğru bir insan olma- yı, özü sözü doğru olanlarla birlikte yaşamayı emreder."

Malının kusurunu gizleyerek yalan söyleyen tâcir, yaptığı alışverişin bereketini görmeyecektir.¹²

Onun için doğruluk ve doğru sözlülük bütün bir hayatı ku- caklamalıdır; hiç kimseyi, hattâ çocuğu bile yalan söyleyerek aldatmamalıdır.

Peygamber Efendimiz bir hanımın çocuğuna seslendiğini duydu:

"Gel! Bak sana ne vereceğim!" diyordu. Ona sordu:

"Çocuk yanına gelince ne vereceksin?"

"Hurma vereceğim."

Allah'ın sevgili elçisi o hanıma şunu söyledi:

"Eğer çocuğa birşey vermeseydin, bu söz defterine bir yalan olarak yazılacaktı."¹³

Demek ki insan sadece çocuğunu değil, kendini de doğru sö- ze alıştırmalıdır.

Yalan söylememeli

Peygamberimizin sohbeti devam ediyor:

Müslüman yalan söylememeli, yalan yere yemin etmemeli, yalancı şahitlik yapmamalıdır.¹⁴

¹⁰ *Buhârî*, Edeb 69; *Müslim*, Birr 103-105.

¹¹ *Tevbe* 9/119.

¹² *Buhârî*, Büyü' 19, 22, 44; *Müslim*, Büyü' 47; *Ebü Dâvûd*, İcâre 53; *Tirmizî*, Büyü' 26; *Nesâî*, Büyü' 4; *Dârimî*, Büyü' 15; Ahmed b. Hanbel, *Müsned*, III, 402-403, 434.

¹³ *Ebü Dâvûd*, Edeb 79; Ahmed b. Hanbel, *Müsned*, III, 447.

¹⁴ *Buhârî*, Şehâdât 10, Edeb 6, İsti'zân 35, İstîtâbe 1; *Müslim*, İmân 143; *Ebü Dâvûd*, Akdiye 15; *İbnü Mâce*, Ahkâm 32; Ahmed b. Hanbel, *Müsned*, III, 131.

Bir Müslümanın malını elinden almak için yalan yere yemin eden kimseye Cenâb-ı Hak gazap edecektir.¹⁵

Basit çıkarları uğruna sözünden dönenlere,
yalan yere yemin edenlere Kâinâtın Rabbi âhirette hiçbir lü-
tufta bulunmayacak,

kendileriyle konuşmayacak,

yüzlerine bakmayacak,

ve onları acı bir azaba uğratacaktır.¹⁶

Kıyamet gününde Allah Teâlâ'nın kendileriyle konuşmaya-
cağı,

yüzlerine bakmayacağı,

ve temize çıkarmayacağı bir başka grup daha vardır. Onlar
"yalan yere yemin ederek ticaret malını iyi bir fiyata satmaya
çalışanlardır."¹⁷

Allah'a karşı gelmekten sakınan, dürüst olan ve doğru söy-
leyen tâcirler kurtulacaktır; ama öyle olmayanlar, kıyamet gü-
nünde kabirlerinden günahkâr olarak kalkacaklardır.¹⁸

Çünkü yalancılık insanı günahkârlığa, günahkârlık da Ce-
henneme götürür.¹⁹

Büyük günahların en ağırlarından biri yalan söylemek ve ya-
lancı şahitlik yapmaktır.²⁰

Bir Müslümanın malını elinden almak için yalan yere yemin
eden kimse ise Cenâb-ı Hakk'ın gazabına uğrar.²¹

¹⁵ *Buhârî*, Eymân 11, 17; *Müslim*, İmân 220, 222; *Ebü Dâvûd*, Eymân 2; *Tirmizî*, Büyü' 42; *Nesâî*, Kudât 36; *İbni Mâce*, Ahkâm 7.

¹⁶ *Al-i İmrân* 3/77.

¹⁷ *Müslim*, İmân 171; *Ebü Dâvûd*, Libâs 25; *Tirmizî*, Büyü' 5; *Nesâî*, Zekât 69, Büyü' 5, Zinet 103; *İbni Mâce*, Ticârât 30.

¹⁸ *Tirmizî*, Büyü' 4; *İbni Mâce*, Ticârât 3; *Dârimî*, Büyü' 7.

¹⁹ *Buhârî*, Edeb 69; *Müslim*, Birr 103-105; *Ebü Dâvûd*, Edeb 80; *Tirmizî*, Birr 46; *İbni Mâce*, Mukaddime 7; Duâ 5.

²⁰ *Buhârî*, Şehâdât 10, Edeb 6, İsti'zân 35, İstîtâbe 1; *Müslim*, İmân 143; *Tirmizî*, Şehâdât 3, Birr 4, Tefsîr 4/5.

²¹ *Buhârî*, Eymân 11, 17; *Müslim*, İmân 220, 222; *Ebü Dâvûd*, Eymân 2; *Tirmizî*, Büyü' 42; *Nesâî*, Kudât 36; *İbni Mâce*, Ahkâm 7.

Yalanın söylenebileceği yerler

Yalan söylemenin sakıncalı olmadığı yerler vardır. Harp hali bunlardan biridir.

Çünkü harp hileden ibarettir.²²

Savaşta Müslümanların sayısı, silahları, ordunun izleyeceği yol gibi konularda düşmana yanlış bilgi vermek yalancılık sayılmamıştır.

Bununla beraber düşmana verilen sözden ve onunla yapılan antlaşmadan kesinlikle dönülmeyecektir.²³

Yalanın zararsız kabul edildiği iki yer daha vardır:

Biri, dargın olan iki kişinin arasını bulmak için onların her birine yalan söylenmesi;

diğeri de, ailenin mutluluğu için eşlerin birbirine yalan söylemesidir.²⁴

İki çirkin yalan

Birini aşırı şekilde övmek, onun boynunu koparmak gibidir.

Bir şahsı methetmek gerekiyorsa ve o kimse gerçekten öyle ise, o zaman "Onun şöyle iyi, böyle iyi olduğunu sanıyorum" demelidir.²⁵

Menfaat sağlamak istediği kişiyi, lâıyk olmadığı şekilde ve yüzüne karşı öven dalkavuğa itibar etmemeli, beklediği şeyi kendisine vermemelidir.²⁶

Gülmek ve latîf şakalar yapmak dinimizde yasak değildir.

²² *Buhârî*, Cihâd 157, Menâkıb 25, İstîtâbe 6; *Müslim*, Cihâd 17, 18; *Ebü Dâvûd*, Cihâd 101, Sünnet 31; *Tirmizî*, Fezâilü'l-cihâd 6; *İbnî Mâce*, Cihâd 28; Ahmed b. Hanbel, *Müsned*, I, 126, 131, 134, II, 312, 314, III, 224, 297, VI, 459.

²³ *Ebü Dâvûd*, Cihâd 152; *Tirmizî*, Siyer 27; Ahmed b. Hanbel, *Müsned*, IV, 111, 113, 385-386.

²⁴ *Buhârî*, Sulh 2; *Müslim*, Birr 101; *Ebü Dâvûd*, Edeb 50; *Tirmizî*, Birr 26; Mâlik, *Muvatta'*, Hüsnü'l-huluk 7; Ahmed b. Hanbel, *Müsned*, VI, 403, 404.

²⁵ *Buhârî*, Şehâdât 16, Edeb 54; *Müslim*, Zühd 65; *Ebü Dâvûd*, Edeb 9; *İbnî Mâce*, Edeb 36.

²⁶ *Müslim*, Zühd 69; *Ebü Dâvûd*, Edeb 9; *Tirmizî*, Zühd 55; *İbnî Mâce*, Edeb 36.

Ama sırf insanları güldürmek için şakalar yapmak, fıkralar anlatmak çirkin bir yalandır.

Sevgili Peygamberimiz yeri geldikçe pek tatlı şakalar yapmıştır.

Meselâ küçük hizmetkârı Enes'e "iki kulaklı!" diye takılmıştır.²⁷

Sevdiği bedevîlerden biri olan Zâhir, pazarda malını satar-ken, Efendimiz arkasından yaklaşıp onu kucaklamış ve "Bu köleyi kim satın almak ister?" diye lâtife etmiştir.²⁸

Öte yandan başkalarını güldürmek için yalan söyleyen kimse hakkında üç defa "yazıklar olsun ona" buyurmuştur.²⁹

Şakadan bile olsa yalan söylemeyene, Cennetin ortasında bir köşk verileceğini bildirmiştir.³⁰

Dilin düştüğü diğer yanlışlar

İnsan bildiğini konuşmalı, bilmediğinin ardına düşmemelidir.³¹ Yoksa yalandan kurtulamaz.

Duyduğu her sözü başkasına aktaran da yalandan kurtulamaz.³²

Onun için sözü düşünüp taşındıktan sonra söylemeli; düşünmeden söylenen bir sözün, Cehennem'in pek uzak bir köşesine fırlatılmak için yeterli bir sebep olduğunu bilmelidir.³³

²⁷ *Ebü Dâvûd*, Edeb 84; *Tirmizî*, Birr 57; Ahmed b. Hanbel, *Müsned*, III, 117, 127, 242, 260.

²⁸ Ahmed b. Hanbel, *Müsned*, III, 161; Ibn Hibbân, *es-Sahih* (Arnaûd), XIII, 107; El-bâni, *Sahihu Mevâridi'z-zam'an*, II, 396.

²⁹ *Ebü Dâvûd*, Edeb 80; *Tirmizî*, Zühd 10; *Dârimi*, Isti'zân 66; Ahmed b. Hanbel, *Müsned*, V, 3, 5, 7; Elbâni, *Sahihu't-Tergib ve't-terhib*, III, 127.

³⁰ *Ebü Dâvûd*, Edeb 7; *Tirmizî*, Birr 58; *İbni Mâce*, Mukaddime 7; Elbâni, *Sahihu't-Tergib ve't-terhib*, I, 168-169, III, 9, 122.

³¹ İsrâ 17/36.

³² *Müslim*, Mukaddime 5; *Ebü Dâvûd*, Edeb 88; Buhârî, *el-Edebü'l-müfred* (Abdülbâkî), s. 305; Hâkim, *el-Müstedrek* (Atâ), I, 195, II, 25.

³³ *Buhârî*, Rikak 23; *Müslim*, Zühd 49, 50; *Tirmizî*, Zühd 10, 12; *İbni Mâce*, Fiten 12; Mâlik, *Muvatta'*, Kelâm 5, 6; Ahmed b. Hanbel, *Müsned*, II, 236, 297, 334, 355, 402, 533, III, 38, 469.

Boş ve mânâsız söz söylememelidir. Boş söz konuşanlardan yüz çevirmeli ve onlara:

“Bizim işimiz bize, sizin işiniz size. Size selâm olsun. Bizim cahillerle işimiz yok” deyip oradan uzaklaşmalıdır.³⁴

Mü'min; kimseyi yermemeli,

kimseye lânet etmemeli,

çirkin iş yapmamalı, çirkin söz söylememelidir.³⁵

Bir mü'mine kötü söz söylemek ona haksızlık etmektir.³⁶

Allah'ın yarattığı hiçbir varlığa hakaret edip sövmemelidir; ne ateşli hastalığa, ne rüzgâra, ne de başka şeye.³⁷

Lugat paralayanlar

Etkili konuşarak hayranlık uyandırmaya çalışmak kötü bir tutumdur.

Peygamber Efendimiz bu tip insanları yaş, kuru, acı, tatlı demeden diline geleni yemeye çalışan öküzlere benzetmiştir;³⁸

Cenâb-ı Hakk'ın onları hiç sevmediğini, kıyamet gününde de ibadetlerini kabul etmeyeceğini söylemiştir.³⁹

Peygamber Efendimiz, insanların beğenisini kazanmak için uzun uzun konuşanları, avurdunu şişire şişire laf edenleri ve bilgiçlik taslayıp lugat paralayanları hiç sevmezdi;

kıyamet gününde onların kendisine en uzak mesafede bulunacaklarını söylerdi.⁴⁰

³⁴ Kasas 28/55.

³⁵ Tirmizî, Bîr 48; Ahmed b. Hanbel, *Müsned*, I, 405, 416; Buhârî, *el-Edebü'l-müfred* (Abdûlbâkî), s. 116, 122; İbn Hibbân, *es-Sahih* (Arnaûd), I, 421; Elbâni, *Sahihu Mevâridi'z-zam'an*, I, 112.

³⁶ Buhârî, İmân 36, Edeb 44, Fiten 8; Müslim, İmân 116.

³⁷ Müslim, Bîr 53; Ebû Dâvûd, Edeb 104; Tirmizî, Fiten 65; İbnî Mâce, Edeb 29.

³⁸ Ahmed b. Hanbel, *Müsned*, I, 175-176.

³⁹ Ebû Dâvûd, Edeb 86; Tirmizî, Edeb 72; Ahmed b. Hanbel, *Müsned*, II, 165, 187.

⁴⁰ Tirmizî, Bîr 71; Ahmed b. Hanbel, *Müsned*, IV, 193-194.

Üç kötü huy

Müslümanlar birbirini çekiştirmemelidir; çünkü onların kanı, malı gibi ırzları da birbirine haramdır.⁴¹

Fâiz yemekten daha kötüsü, haksız yere bir Müslümanın şerefine dil uzatmaktır.⁴²

Mü'min dedikodu yapmamalı, dedikodu yapanlara kulak vermemeli, böylece kendini yalandan korumalıdır.⁴³

Hattâ dedikoducuların çekiştirip durduğu kardeşini savunmalıdır. Çünkü din kardeşini savunanı Allah Teâlâ kıyamet gününde Cehennemden koruyacaktır.⁴⁴

İnsanlar arasında söz taşımaktan, koğuculuk yapmaktan da sakınmalıdır. Koğuculuk yapanlar kabirde azap görecek⁴⁵ ve Cennete girmeyecektir.⁴⁶

"Kimseye hakaret etmemeli" bahsinde bu konu genişçe ele alınacaktır.

Sükût altındır

Müslüman adam kendini ilgilendirmeyen konuda konuşmamalıdır.

Eğer gerçekten kendini ilgilendirmeyen konuda konuşmuyorsa, o "iyi Müslüman"dır.⁴⁷

⁴¹ *Müslim*, Bırr 32; *Buhârî*, Edeb 57; *Ebü Dâvûd*, Edeb 47; *Tirmizî*, Bırr 24; *İbni Mâce*, Duâ 5.

⁴² *Ebü Dâvûd*, Edeb 35; Ahmed b. Hanbel, *Müsned*, I, 190; Hâkim, *el-Müstedrek (Atâ)*, II, 43; Elbâni, *Sahîhu't-Tergîb ve't-terhîb*, III, 76, 77.

⁴³ *Kasas* 26/55; Mü'minûn 23/3.

⁴⁴ *Tirmizî*, Bırr 20; Ahmed b. Hanbel, *Müsned*, VI, 449, 450; Elbâni, *Sahîhu't-Tergîb ve't-terhîb*, III, 82.

⁴⁵ *Buhârî*, Vudû 55, 56, Cenâz 82, Edeb 49; *Müslim*, Tahâret 111; *Ebü Dâvûd*, Tahâret 11; *Tirmizî*, Tahâret 52; *İbni Mâce*, Tahâret 26; *Nesâî*, Tahâret 26; *Dârimî*, Tahâret 61; Ahmed b. Hanbel, *Müsned*, I, 225.

⁴⁶ *Buhârî*, Edeb 49, 50; *Müslim*, İmân 168, 169, 170; *Ebü Dâvûd*, Edeb 33; *Tirmizî*, Bırr 79; Ahmed b. Hanbel, *Müsned*, V, 382, 389, 397, 402, 404.

⁴⁷ *Tirmizî*, Zühd 11; *İbni Mâce*, Fiten 12; *Mâlik*, *Muvatta'*, Hüsnü'l-huluk 3; Ahmed b. Hanbel, *Müsned*, I, 201.

Elinden hiçbir iyilik gelmeyen kimse, diline sahip olmalı, hayır dışında birşey söylememelidir; çünkü bu onun için bir kuruluş vesilesidir.⁴⁸

İnsan yapacağı şeyi söylemeli, yapmayacağını söylememelidir. Yapmayacağı şeyi söylemek tiksinti verici bir tutumdur.⁴⁹

Esasen "susan kurtulacaktır."⁵⁰

Peygamber Efendimiz, öğüt isteyen birine, Allah'tan korkup dosdoğru olmasını söyledi. Ondan sonra hangi şeyin önemli olduğunu sorunca da dilini tutarak "İşte bu!" buyurdu.⁵¹

Dilin cezası

Birgün Resûl-i Ekrem'e rüyasında Cehennemlikler gösterildi.

Sürekli yalan söyleyenlere şöyle bir ceza uygulanıyordu:

Elinde demir çengel bulunan biri, yalan söyleyen adamı yere yatırıyor, elindeki çengelle avurdunu, burnunu ve gözünü ta ensesine kadar yarıyor, sonra öbür tarafına geçip orayı da aynı şekilde parçalıyordu.

Bir taraftan diğerine geçinceye kadar önceden yardığı yerler eski haline geliyor ve yalan söyleyen adamın surati sürekli aynı şekilde parçalanıp duruyordu.

Bu yalancı, kıyamet gününe kadar aynı azabı görecekti.⁵²

Peygamber Efendimiz Mi'rac'a çıktığında, bazı insanların dudaklarını ateşten makaslarla kestiklerini gördü. Bunların kim olduğunu sordu.

Cebrâil aleyhisselâm şu cevabı verdi:

"Bunlar senin ümmetinin hatipleridir.

"Onlar Allah'ın kitabını çok iyi bilirlerdi. İnsanlara iyiliği tavsiye ederler, ama söylediklerini kendileri yapmazdı."⁵³

⁴⁸ *Ebü Dâvûd*, *Melâhim* 17; *Tirmizî*, *Zühd* 60; Ahmed b. Hanbel, *Müsned*, II, 212, IV, 299, V, 259; İbn Hibbân, *es-Sahîh* (Arnaût), II, 98; Hâkim, *el-Müstedrek* (Atâ), II, 236, IV, 315, 570; Elbânî, *Sahîhu't-Tergûb ve't-terhûb*, III, 84.

⁴⁹ *Saf* 61/2-3.

⁵⁰ *Tirmizî*, *Kıyâmet* 50; *Dârimî*, *Rikak* 5; Elbânî, *Sahîhu't-Tergûb ve't-terhûb*, III, 94.

⁵¹ *Müslim*, *İmân* 62; *Dârimî*, *Rikak* 4; Ahmed b. Hanbel, *Müsned*, III, 413, IV, 384.

⁵² *Buhârî*, *Ta'bîr* 48, *Cenâiz* 93; V, 8; İbn Hibbân, *es-Sahîh* (Arnaût), II, 430.

⁵³ Ahmed b. Hanbel, *Müsned*, III, 180; Heysemî, *Mecme'u'z-zevâid*, VII, 276.

Gül Kokusu

Uçup giden sevaplar

Birgün Peygamber Efendimiz arkadaşlarıyla sohbet ediyordu.

“Söyleyin bakalım, müflis kimdir?” diye sordu.

Allah’ın Elçisi, anlatmak istediği bir olaya arkadaşlarının dikkatini çekmek için böyle yapardı.

“Parası pulu olmayana *müflis* denir” dediler.

Bu tarif bir açıdan doğrudu. Ama âhiretteki iflâsı kapsamıyordu.

Gerçek iflâsı Resûl-i Ekrem şöyle anlattı:

“Bir Müslüman kıyamet günü Allah’ın huzuruna çıkar.

“Kıldığı namaz, tuttuğu oruç, verdiği zekâtlarla pek çok sevap kazanmıştır.

“Ama kimine sövüp hakaret etmiş, kimine iftirâ atmıştır; onun malını yemiş, bunun kanını dökmüş, şunun canını yakmıştır.

“Hesap görülmeye başlanınca, yaptığı ibadetlerinin sevabı hakaret ettiği, iftira attığı, canını yaktığı kimselere dağıtılmış, daha üzerindeki kul hakları bitmeden sevapları tükenivermiştir.

“Başkalına verecek sevabı kalmadığı için, haklarını yediği kimselerin günahı sırtına vurulmuş ve Cehennem’in yolunu tutmuştur.

“İşte asıl müflis bu kimsedir.”⁵⁴

⁵⁴ Faydalanılan kaynaklar: *Müslim*, Biri 59; *Tirmizî*, Kıyamet 2; Ahmed b. Hanbel, *Müsned*, II, 303, 334, 371.

3. KUR'ÂN OKUMALI

ALLAH TEÂLÂ kendi kitabını şöyle tanıtır:

Kur'ân-ı Kerîm;

bütün insanlara bir bildiri,

mü'minlere doğru yolu gösteren bir rehber,

onlar için bir rahmet,

inançlarını pekiştirmek için indirilen bir kitap,

Allah'tan korkanlara bir öğüt, bir uyarı,

kalplerdeki hastalıklara bir şifâ ve bir müjdedir.¹

Kur'ân, Rablerinin izniyle insanları karanlıklardan aydınlığa,

Allah'ın yoluna çıkaracak olan kitaptır.²

O gerçeğin bilgisi,³

herşeyi açıklayan,⁴

ilme dayalı açıklamalar yapan bir kitaptır.⁵

Gerçeği görüp anlamaya yardım eden belgeler ihtiva etmektedir.⁶

¹ Bakara 2/97; Âl-i İmrân 3/138; En'âm 6/157; Yûnus 10/57; Hûd 11/120; Yûsuf 12/111; Nahl 16/64, 102; İsrâ 17/82.

² Bakara 2/257; Mâide 5/15-16; İbrâhim 14/1.

³ Mâide 5/15; Hûd 11/120.

⁴ Nahl 16/89.

⁵ A'râf 7/52.

⁶ A'râf 7/203.

Resûl-i Ekrem'in diliyle

Peygamber Efendimiz de Kur'ân-ı Kerîm'i şöyle tanıtmıştır:
Size iki şey bırakıyorum. Onlara sıkı sarıldığınız sürece yolunuzu şaşurmazsınız:

Allah'ın kitabı,
ve Resûlü'nün sünneti.⁷

Kur'ân;

yeryüzüne uzatılmış ilâhî bir urgandır;

bir ucu Allah'ın, diğer ucu sizin elinizdedir.

ona tutunanlar doğru yolu bulur, helâk olmaktan kurtulur;
ona tutunmayanların ise doğru yoldan uzaklaşır.⁸

Allah Teâlâ onunla bazı milletleri yükseltir, bazılarını alçaltır.⁹

Kur'ân-ı Kerîm, Cenâb-ı Hakk'ın insanlar için kurduğu bir ziyafet sofrasıdır.¹⁰

Kur'ân okuyanın kazancı

Peygamber Efendimizi dinliyoruz:

Kur'ân-ı Kerîm'i öğrenen ve öğretenler en hayırlı kimselerdir.¹¹

Kur'ân, kendisini okuyanlara kıyamet gününde şefaatecektir.¹²

Kur'ân-ı Kerîm'den bir harf okuyana bir iyilik sevabı yazılacaktır.

Her iyiliğin karşılığında on sevap verilecektir.

⁷ Mâlik, *Muvatta'*, Kader 3; Hâkim, *el-Müstedrek* (Atâ), I, 171; Elbânî, *Sahihu't-Tergîb ve't-terhîb*, 124-125.

⁸ Müslim, *Fezâilü's-sahâbe* 37; Ahmed b. Hanbel, *Müsned*, I, 91; İbn Hibbân, *es-Sahîh* (Arnaût), I, 329-331; Elbânî, *Sahihu't-Tergîb ve't-terhîb*, I, 124-125.

⁹ Müslim, *Müsfirîn* 269; İbnî Mâce, *Mukaddime* 16.

¹⁰ Dârimî, *Fezâilü'l-Kur'ân* 1; Hâkim, *el-Müstedrek* (Atâ), I, 741.

¹¹ Buhârî, *Fezâilü'l-Kur'ân* 21; Ebû Dâvûd, *Salât* 349; Tirmizî, *Fezâilü'l-Kur'ân* 15; İbnî Mâce, *Mukaddime* 16.

¹² Müslim, *Müsfirîn* 252; Tirmizî, *Fezâilü'l-Kur'ân* 18; Dârimî, *Fezâilü'l-Kur'ân* 1; Ahmed b. Hanbel, *Müsned*, V, 249, 251; Hâkim, *el-Müstedrek* (Atâ), I, 718.

Meselâ "elif lâm mîm" diyen bir kimse, bir harf değil üç harf sevabı kazanacaktır; çünkü elif bir harf, lâm bir harf, mîm bir başka harftir.¹³

Bakara ve Âl-i İmran sûreleri, mahşer yerinde, kendisini okuyanları savunmak için birbiriyle âdetâ yarışacaktır.¹⁴

Kalbinde Kur'ân'dan bir miktar âyet bulunmayan kimse, harâbeye dönmüş ev gibidir.¹⁵

Kur'ân okumayan mü'min hurmaya benzer, kokusu bulunmasa bile tadı güzeldir.

Kur'ân okuyan mü'min ise tıpkı portakal gibidir; kokusu hoş, tadı güzeldir.¹⁶

Kur'ân-ı Kerîm'i okuma usûllerine uyarak güzelce okuyanlar, vahiy getiren o şerefli meleklerle beraber olacaklardır.

Kekeleyerek zorlukla okuyanlara ise iki kat sevap verilecektir.¹⁷

Gece gündüz Kur'ân ile meşgul olan kimse, imrenilecek bir Müslümandır.¹⁸

Bakınız! Her gün mescide gidip orada iki âyet öğrenmek veya okumak, her gün iki değerli deve kazanmaktan daha kazançlıdır; üç âyet öğrenmek veya okumak, üç deve; dört âyet okumak veya öğrenmek dört deve kazanmaktan daha hayırlı ve kârlıdır.¹⁹

Kur'ân'ı okuyan ve onun buyruklarını uygulayan mü'minin annesiyle babasına, kıyamet gününde, parıltısı güneş ışığından daha güzel bir taç giydirilecektir.²⁰

¹³ Tirmizî, Fezâilü'l-Kur'ân 16; Elbâni, *Sahîhu't-Tergîb ve't-terhîb*, II, 161.

¹⁴ Müslim, Mûsâfirîn 253; Tirmizî, Fezâilü'l-Kur'ân 5.

¹⁵ Tirmizî, Fezâilü'l-Kur'ân 18; Dârimî, Fezâilü'l-Kur'ân 1; Ahmed b. Hanbel, *Mûsne'd*, I, 223.

¹⁶ Buhârî, Er'ime 30 Fezâilü'l-Kur'ân 17, Tevhîd 36; Müslim, Mûsâfirîn 243; Ebû Dâvûd, Edeb 16; Tirmizî, Edeb 79; İbnî Mâce, Mukaddime 16.

¹⁷ Buhârî, Tevhîd 52; Müslim, Mûsâfirîn 243; Ebû Dâvûd, Salât 349; Tirmizî, Fezâilü'l-Kur'ân 13; İbnî Mâce, Edeb 52.

¹⁸ Buhârî, İlim 15, Zekât 5, Ahkâm 3, Temenni 5, İ'tisâm 13, Tevhîd 45; Müslim, Mûsâfirîn 266- 268; Tirmizî, Birr 24; İbnî Mâce, Zühd 22.

¹⁹ Müslim, Mûsâfirîn 251; Ebû Dâvûd, Vitr 14; Ahmed b. Hanbel, *Mûsne'd*, IV, 154.

²⁰ Ebû Dâvûd, Vitr 14; Ahmed b. Hanbel, *Mûsne'd*, III, 440; Hâkim, *el-Müstedrek* (Atâ), I, 756.

Dünyada yapılan ibadetler âhirette artık yapılmayacak, ama Kur'ân okuma zevki bundan müstesnâ tutulacaktır. Dünyada her fırsatta Kur'ân okuyan kimseye âhirette:

"Kur'ân'ı oku, derecenı yükselt!" denecektir.²¹

Kur'ân'ı güzel sesle okumalı

Peygamber Efendimiz Kur'ân'ın güzel sesle, usûlüne uygun olarak okunmasını tavsiye ederdi; Allah Teâlâ'nın bundan pek memnun kalacağını söylerdi.²²

"Kur'ân'ı güzel sesle okumayan bizden değildir" buyururdu.²³

Ebû Mûsâ el-Eş'arî'nin dokunaklı bir sesi vardı; Resûl-i Ekrem onu Kur'ân okurken dinlemeyi severdi.

Bu kıymetli Sahâbîsine:

"Dâvûd Peygambere verilen güzel seslerden bir nağme de sana verilmiş" diye iltifat ederdi.²⁴

Birgün Hz. Âişe, yatsı namazından sonra eve biraz gecikerek geldi. Peygamber Efendimiz ona nerede kaldığını sordu. O da bir Sahâbînin emsâlsiz sesiyle ve güzel bir tavırla okuduğu Kur'ân'ı dinlediği için geciktiğini söyledi. Resûl-i Ekrem Efendimiz o zâtı pek merak etti ve kalkıp mescide gitti. Hz. Âişe de Efendimizi takip etti. Peygamber aleyhisselâm Kur'ân okuyan Sahâbîyi biraz dinledikten sonra Hz. Âişe'ye dönerek:

"Bu, Ebû Huzeyfe'nin âzatlısı Sâlim!" buyurdu. Sonra da sevincini şöyle dile getirdi:

"Ümmetimin arasında böyle birini var eden Allah'a hamdolsun."²⁵

²¹ *Ebû Dâvûd*, Vitir 20; *Tirmizî*, Fezâilü'l-Kur'ân 18; Ahmed b. Hanbel, *Müsned*, II, 92; İbn Hibbân, *es-Sahih* (Arnaût), III, 43; Elbânî, *Sahihu Mevâridi'z-zam'ân*, II, 193.

²² *Buhârî*, Fezâilü'l-Kur'ân 19, Tevhid 32; *Müslim*, Müsâfirin 232-234.

²³ *Buhârî*, Tevhid 44; *Ebû Dâvûd*, Vitir 20; *İbni Mâce*, İkâme 176.

²⁴ *Buhârî*, Fezâilü'l-Kur'ân 31; *Müslim*, Müsâfirin 235-236.

²⁵ *İbni Mâce*, İkamet 176; Ahmed b. Hanbel, *Müsned*, VI, 165; Hâkim, *el-Müstedrek* (Atâ), III, 250.

Efendimiz birgün güzel sesli Sahâbîlerden Abdullah ibni Mes'ûd'a Kur'ân'ı başkasından dinlemeyi çok sevdiğini söyledi ve ona Kur'ân okuttu; ibni Mes'ûd'u dinlerken gözlerinden yaşlar süzüldü.²⁶

Efendimizin kendi sesi de pek güzeldi. Birgün onu yatsı namazında "Ve't-tîni ve'z-zeytûni" diye okurken dinleyen Berâ ibni Âzib, ondan daha güzel sesli bir kimseyi dinlemediğini söylemişti.²⁷

Düşünerek okumalı

Resûl-i Ekrem Efendimiz, Kur'ân-ı Kerîm'i düşünerek okurdu.

Bazen sabaha kadar sadece bir âyet üzerinde düşündüğü olurdu. Bir gece "Onlara azap edersen zâten onlar Senin kullarıdır. Eğer onları bağışlarsan elbette Sen güç ve kudret sahibi, herşeyi yerli yerince yaparsın"²⁸ âyetine takılıp kaldı.

Ardından da Cenâb-ı Hakk'a yalvararak ümmetine şefaât etme yetkisini aldı.²⁹

Hız. Ebû Bekir'in kızı Esmâ'ya, torunu Abdullah:

"Nineciğim!" diye sordu. "Hz. Peygamberin Sahâbîleri Kur'ân okudukları zaman ne yaparlardı?"

Esmâ şu cevabı verdi:

"Aynen Kur'ân-ı Kerîm'in bahsettiği gibi, gözlerinden yaşlar dökülür, vücutları ürperirdi."³⁰

Sevgili Peygamberimiz Kur'ân okurken, Allah'ı tesbih etmekten söz eden âyetlere gelince, Cenâb-ı Hakk'ı tesbih ederdi (Onun yüceliğine yakışmayan sıfatların kendisinde bulunmadığını söylerdi).

²⁶ *Buhârî*, Tefsîr 4/9, Fezâilü'l-Kur'ân 33, 35; *Müslim*, Mûsâfirîn 247; *Ebû Dâvûd*, İlim 13; *Tirmizî*, Tefsîr 5.

²⁷ *Buhârî*, Ezân 102; *Müslim*, Salât 177; Ahmed b. Hanbel, *Müsned*, IV, 302.

²⁸ Mâide 5/118.

²⁹ *Müslim*, İmân 346; Ahmed b. Hanbel, *Müsned*, V, 149, 156; İbn Hibbân, *es-Sahîh* (Amaût), XVI, 216-217.

³⁰ Beyhakî, *Şuabü'l-İmân* (Zağlûl), II, 365.

Allah'tan dilekte bulunmakla ilgili âyetlere gelince, Cenâb-ı Mevlâ'ya dileğini sunardı.

Cenâb-ı Hakk'a sığınmaktan bahseden âyetleri okuyunca Ona sığınırđı.³¹

Allah'ın Elçisi Kur'an'ı işte böyle yaşayarak okurdu.

Hız. Âişe, Peygamberimizin en dikkatli talebesiydi. Kur'an okumayı da ondan öğrenmişti. O da Allah'ın kitabını, Resûl-i Ekrem gibi düşünerek okurdu. "Rabbimiz lütfetti de iliklere kadar işleyen azaptan bizi korudu"³² âyetini okurken "Allahım! Bana da lütfeyle, beni de o kavuran ateşten koru!" diye dua ederdi.³³

Peygamber Efendimizin hizmetkârı Enes ibni Mâlik, Kur'an-ı Kerim'i hatmettiğı zaman ailesini toplar, onlarla birlikte dua ederdi.³⁴

Ne kadar sürede hatmetmeli?

Kur'an-ı Kerim'i ayda bir hatmetmek uygundur.

Peygamber Efendimiz, Kur'an'ı çok okuyan genç Sahâbîsi Abdullah ibni Amr ibni Âs'a,

kendine, ailesine ve başkalarına karşı görevlerini aksatmaması için,

ayda bir hatmetmesini tavsiye etmişti.

Fakat onun "Gencim, daha fazlasını yapabilirim" diye ısrar etmesi üzerine sırasıyla yirmi günde, on beş günde, on günde, en sonunda da yedi günde bir hatmetmesini söylemişti.

Fakat Abdullah yaşlandığı zaman, Hız. Peygamberin, ayda bir hatmetmesi yolundaki tavsiyesini kabul etmediğine üzülmüştü.³⁵

³¹ *Müslim*, *Müsâfirin* 203; *Nesâî*, *Kıyâmü'l-leyl* 25; *İbni Mâce*, *İkamet* 179; Ahmed b. Hanbel, *Müsned*, V, 397.

³² *Tür* 52/27.

³³ Abdürrezzak, *el-Musannef* (A'zamî), II, 451; İbn Ebû Şeybe, *el-Musannef* (Hût), II, 25.

³⁴ İbn Ebû Şeybe, *el-Musannef* (Hût), VI, 128.

³⁵ *Buhârî*, *Fezâilü'l-Kur'an* 34; *Müslim*, *Sıyâm* 182, 184; *Ebû Dâvûd*, *Şehrü ramazân* 8; *Nesâî*, *Sıyâm* 76, 78.

Her gün bir cüz okumak en iyisi olmakla beraber, daha az da olsa her gün belirli bir miktar okumaya çalışmalı, "gafiller"den sayılmamak için her gece hiç değilse on âyet,³⁶ veya elli âyet,³⁷ yahut yüz âyet³⁸ okumalıdır.

Efendimiz, her gece yüz âyet okuyanların, "Allah'ın koyduğu sınırları gözeten bahtiyarlardan (kânitûn) olacağını belirtmiştir.³⁹

Topluca okuyup müzâkere etmeli

Kur'ân-ı Kerîm'i sürekli okumalı, üzerinde düşünüp müzâkere etmeli, mânâsını iyice anlayıp kavramalı ve onu hayata uygulamalıdır.

Peygamber Efendimizin haber verdiği göre;

- bir yerde toplanıp Kur'ân-ı Kerîm okuyan,
- onu aralarında müzakere eden,
- mânâsını anlayıp kavramaya çalışan kimselerin üzerine melekler iner.

Kendilerini bir rahmet, bir huzur ve sükûnet kaplar.

Allah Teâlâ onları önde gelen meleklerle över.⁴⁰

³⁶ *Ebü Dâvûd*, Şehru ramazân 9; *Dârimî*, Fezâilü'l-Kur'ân 26; Hâkim, *el-Müstedrek* (Atâ), I, 742.

³⁷ *Dârimî*, Fezâilü'l-Kur'ân 27.

³⁸ *Dârimî*, Fezâilü'l-Kur'ân 28; İbn Ebû Şeybe, *el-Musannef* (Hûl), VI, 134.

³⁹ *Ebü Dâvûd*, Şehru ramazân 9; *Dârimî*, Fezâilü'l-Kur'ân 28.

⁴⁰ *Müslim*, Zîkr 38, 39; *Ebü Dâvûd*, Vitr 14; *Tirmizî*, Daavât 7; *İbnl Mâce*, Mukaddime 17; *Edeb* 53; Ahmed b. Hanbel, *Müsned*, III, 33, 92, 94.

Gül Kokusu

Üseyd'in atı

Üseyd ibni Hudayr Medineliydi.

Ensarın önde gelenlerinden biriydi.

Yanık sesiyle pek güzel Kur'ân okurdu.

Peygamber Efendimiz, "Üseyd ibni Hudayr ne iyi insan" diye onu takdir ederdi.

Üseyd bir gece harman yerinde Kur'ân okuyordu.

O sırada yanında atı vardı. Sağlamca bağladığı halde at birden şahlanıverdi.

Üseyd buna bir anlam veremedi, okumaya devam etti.

Derken at yine şahlandı.

Üseyd duraladı. Acaba hayvan birşeyden mi ürkmüştü. Sebebin bilemedi, kaldığı yerden okumaya devam etti.

At üçüncü defa şahlanınca Üseyd okumayı bıraktı.

Çünkü atın yanında oğlu yatıyordu; hayvan çocuğa bir zarar verebilirdi.

İşte o sırada Üseyd başını kaldırıp yukarı bakınca, içinde pınl pınl kandiller yanan, buluta benzer birşey gördü.

Sonra o bulut göğe doğru yükselip kayboldu.

Sabahleyin doğruca Resûlullah sallallahu aleyhi ve sellem'in yanına gitti ve geceleyin başına gelenleri anlattı.

Efendimiz konuyu anlamıştı;

"Keşke okumaya devam etseydin, Üseyd!" buyurdu.

"Okudum," dedi Üseyd. "At yine şahlandı."

"Ah Üseyd," buyurdu Resûl-i Ekrem. "Yine de okusaydın."

Üseyd yine de okumaya devam ettiğini söyleyince Allah'ın sevgili elçisi:

"Olsun, sen yine de okusaydın" buyurdu.

Üseyd oğlunun ata pek yakın olduğunu, atın onu çiğnemesinden korktuğunu, sonra da o ışıklı cisimlerin göğe yükseldiğini anlatınca Peygamber Efendimiz şöyle buyurdu:

"O gördüğün şeyler meleklerdi. Seni dinlemeye gelmişlerdi.

Eğer okumaya devam etseydin, sabaha kadar yanından ayrılmazlardı. Sabahleyin de onları herkes görürdü."⁴¹

⁴¹ *Buhârî*, Menâkıb 25, Fezâilü'l-Kur'ân 11, Tefsîr 48/4; *Müslim*, Müslîmîn 241-242; *Tirmizî*, Menâkıb 33; Ahmed b. Hanbel, *Müsned*, III, 81.

4. ALLAH'I ZİKRETMELİ

KUR'AN-I KERİM'İN bildirdiğine göre;

Allah'ı zikretmek en büyük ibadettir.¹

Ebedî kurtuluşa ermenin yolu Allah'ı çok zikretmektir.²

Kalpler, ancak Allah'ı anmakla huzura kavuşur.³

Onun için mü'minler Allah'ı çok zikretmelidir;

sabah akşam, yüceliğine yakışmayan sıfatların Allah'ta bulunmayacağını söyleyip "sübhânallah" diye Onu tesbih etmelidir.⁴

Allah Teâlâ, kendisini çok anan erkek ve kadınlara bir bağışlanma ve pek büyük bir ödül hazırlamıştır.⁵

Allah anılmayı ister

Allah Teâlâ, kulunun boyun büküp yalvara yakara, derin bir ürpertiyle ve sesini yükseltmeden sabah akşam kendini anmasını ve gafillerden olmamasını ister.⁶

¹ Ankebût 29/45.

² Cum'a 62/10.

³ Ra'd 13/28.

⁴ Ahzâb 33/41-42.

⁵ Ahzâb 33/35.

⁶ A'râf 7/205.

Her zaman ve her durumda; ayakta, otururken, yan yatarken bile kulunun kendisini anmasını diler.⁷

"Siz Beni anın, ben de sizi anayım" buyurur.⁸

Şimdi bu konuda bir de Peygamber Efendimize kulak verelim:

Bir kul Allah'ı yalnız başına anarsa, Allah da onu yalnız başına anar.

Kul, Rabbini bir toplulukla beraber anarsa, O da kulunu, daha hayırlı bir topluluk içinde anar.⁹

Ve Allah şöyle buyurur:

"Kulum Beni andığı, dudakları Benim adımı söyleyerek kırıpdadığı zaman Ben kulumla beraber olurum."¹⁰

Zikir İnsanı yüceltir

Efendimizin sohbeti devam ediyor:

Allah'ı çok anan erkeklerle kadınlar öne geçerler.¹¹

Onların dillerindeki zikir, sırtlarındaki günah yükünü indirir; böylece kıyamet gününde Allah'ın huzuruna hafiflemiş olarak gelirler.¹²

Cenâb-ı Hakk'ın en sevdiği şey, kulunun Allah'ı anarak ölmesidir.¹³

Birgün bir bedevî Resûl-i Ekrem'in huzuruna geldi.

⁷ Nisâ 4/13.

⁸ Bakara 2/152.

⁹ *Buhârî*, Tevhid 15; *Müslim*, Zikir 2, 19, 50; *Tirmizî*, Daavât 131; *İbnî Mâce*, Edeb 58; Ahmed b. Hanbel, *Müsned*, II, 251, 354, 405, 413, 480, 482.

¹⁰ *İbnî Mâce*, Edeb 53; Ahmed b. Hanbel, *Müsned*, II, 540; İbn Hibbân, *es-Sahih* (Arnaüt), III, 97; Hâkim, *el-Müstedrek* (Atâ), I, 673; Elbâni, *Sahihu Süneni İbnî Mâce*, II, 317.

¹¹ *Müslim*, Zikir 4; Ahmed b. Hanbel, *Müsned*, II, 323, 411; İbn Hibbân, *es-Sahih* (Arnaüt), III, 140; Hâkim, *el-Müstedrek* (Atâ), I, 673.

¹² *Tirmizî*, Daavât 128.

¹³ İbn Ebû Âsum, *el-Ahâd ve'l-mesâni* (Cevâbire), III, 51; İbn Hibbân, *es-Sahih* (Arnaüt), III, 99; Taberânî, *el-Mu'cemü'l-kebir* (Selefi), XX, 93, 106, 107; Elbâni, *Sahihu Mevâridi'z-zamân*, II, 413; a. g. mlf., *Sahihu't-Tergib ve't-terhib*, II, 203.

“Ey Allah’ın Elçisi!” dedi. “İslâmiyet’in emirleri pek çoğaldı. Bana, hiç ihmal etmeden yapacağım az ve öz birşey öğret!”

Peygamber Efendimiz ona:

“Dilin hep Allah’ı zikretsin” buyurdu.¹⁴

Allah’ın övdüğü topluluk

Müslümanlar Allah’ı anıp zikretmek için bir araya gelirse, bir yandan melekler onların etrafını sarar, öte yandan Allah’ın rahmeti onları dört bir yandan kuşatır;

gönüllerine derin bir huzur dolar,

ve Allah Teâlâ büyük meleklerine onları metheder.¹⁵

Tenhada Allah’ı anıp gözleri yaşla dolan kişiyi, hiçbir gölge-
nin bulunmadığı kıyamet gününde Allah Teâlâ kendi gölgesin-
de barındırır.¹⁶

En üstün zikirler

Resûl-i Ekrem Efendimizi dinlemeye devam ediyoruz:

Zikrin en faziletlisi “lâ ilâhe illallah” demektir.¹⁷

Söylenişi kolay olan, mizanda pek ağır gelen ve Rahmân olan Allah’ı çok hoşnut eden iki cümle vardır:

Sübhânallahi ve bi-hamdihî sübhânallahi’l-azîm.¹⁸

¹⁴ *Tirmizî*, Daavât 4; *İbnî Mâce*, Edeb 53; Ahmed b. Hanbel, *Müsned*, IV, 180, 190; İbn Hibbân, *es-Sahih* (Arnaût), III, 96; Hâkim, *el-Müstedrek* (Atâ), I, 672.

¹⁵ *Müslim*, Zikr 38, 39, 40; *Ebü Dâvûd*, Vitr 14; *Tirmizî*, Daavât 7; *Nesâî*, Kudât 37; *İbnî Mâce*, Mukaddime 17, Edeb 53; Ahmed b. Hanbel, *Müsned*, III, 33, 92, 94, IV, 92.

¹⁶ *Buhârî*, Ezân 36, Zekât 16, Rikak 24, Hudûd 19; *Müslim*, Zekât 91; *Tirmizî*, Zühd 53; *Nesâî*, Kudât 2.

¹⁷ *Tirmizî*, Daavât 9; *İbnî Mâce*, Edeb 55; İbn Hibbân, *es-Sahih* (Arnaût), III, 126; Hâkim, *el-Müstedrek* (Atâ), I, 676, 681; Elbânî, *Sahihu't-Tergib ve't-terhib*, II, 221.

¹⁸ *Buhârî*, Daavât 65; *Müslim*, Zikr 31. Bu zikrin anlamı şudur: Ben Allah’ın yüceliğine yakışmayan sıfatların Onda bulunmayacağını söyler ve Ona hamdederim. Ben yüce Allah’ı yüceliğine yakışmayan sıfatlardan tekrar tenzih ederim.

“Sübhânallahi ve bi-hamdihi” diyene Cennette bir hurma ağacı dikilir.¹⁹

“Sübhânallahi ve bi-hamdihi” zikrini sabah akşam yüzer defa söyleyen kimse, kıyamet gününde Allah’ın huzuruna en değerli zikri söylemiş biri olarak çıkar.²⁰

“Sübhânallahi ve bi-hamdihi” zikri, Allah Teâlâ’nın melekleri ve kulları için seçip uygun gördüğü bir zikirdir.²¹

Günde yüz defa “Sübhânallahi ve bi-hamdihi” diyen kimse-nin, deniz köpüğü kadar günahı olsa hepsi bağışlanır.²²

Allah Teâlâ sözlerin arasından dört değerli cümleyi seçmiştir: Bunlar “sübhânallah”, “elhamdülillâh”, “lâ ilâhe illallah” ve “Allahü ekber” sözleridir.

Bir kimse “sübhânallah” dediğinde ona yirmi sevap yazılır, yirmi günahı affedilir.

“Allahü ekber” dediğinde yine böyle olur.

“Lâ ilâhe illallah” dediğinde yine aynı şekilde hem sevap kazanır, hem günahı bağışlanır.

İçinden gelerek “elhamdülillâhi rabbi’l-âlemîn” dediğinde ise, ona otuz sevap yazılır, otuz günahı affedilir.²³

Bu zikirlerin belli bir sırası yoktur; önce hangisi söylene fark etmez.²⁴

Şunu da bilmelidir:

¹⁹ *Tirmizî*, Daavât 60; *İbni Mâce*, Edeb 56.

²⁰ *Müslim*, Zikr 26; *Ebü Dâvûd*, Edeb 101; *Tirmizî*, Daavât 61; Ahmed b. Hanbel, *Müsned*, II, 371.

²¹ *Müslim*, Zikr 84. Bu zikir “Sübhâne rabbî ve bi hamdihi” diye de söylenir (*Tirmizî*, Daavât 127; İbn Hibbân, *es-Sahîh* (Arnaût), VI, 329; Hâkim, *el-Müstedrek* (Atâ), I, 680).

²² *Buhârî*, Bed’ü’l-halk 11, Daavât 64, 65; *Müslim*, Zikr 28; *Tirmizî*, Daavât 59, 62; *İbni Mâce*, Duâ 14.

²³ Ahmed b. Hanbel, *Müsned*, II, 310, III, 35, 37; İbn Ebû Şeybe, *el-Musannef* (Hür), VI, 104; Heysemî, *Mecma’u’z-zevâid*, X, 87; Elbânî, *Sahîhu’t-Tergîb ve’t-terhîb*, II, 234.

²⁴ *Müslim*, Âdâb 12; Ahmed b. Hanbel, *Müsned*, V, 10, 11, 20, 21.

“Elhamdülillah” sözü mizânı doldurur;

“sübhânallah” ve “elhamdülillah” zikirleri ise yer ile gökler arasını sevap ile doldurur.²⁵

Allah'ı çok zikretmelidir

Peygamber Efendimizi dinlemeye devam ediyoruz:

İnsanlar! Allah'ı zikrediniz!

Önce yeri yerinden oynatan birinci sûr üflenecek.

Arkasından ikincisi gelecek.

Ölüm bütün şiddetiyle gelip çatacak. Evet, ölüm bütün şiddetiyle gelip çatacak.²⁶

Rabbimizin yanında amellerinizin en hayırlısı, en verimli, derecelerini en fazla yükseltecek olanı,

Allah rızası için altın, gümüş dağıtmaktan daha sevabı, düşmanınızla çarpışıp onları öldürmekten veya bu yolda öldürülmekten daha faziletlisi nedir, biliyor musunuz?

Allah'ı zikretmektir.²⁷

Birgün Resûl-i Ekrem:

“Cennet bahçelerine uğradığınız zaman, oradan bol bol istifade ediniz” buyurmuştu.

Sordular:

“Cennet bahçeleri nedir, ey Allah'ın Elçisi?”

Şöyle cevap verdi:

“Cennet bahçeleri; sübhânallah, elhamdülillah, lâ ilâhe illallah, Allahü ekber diye Allah'ın zikredildiği zikir halkalarıdır.”²⁸

²⁵ Müslim, Tahâret 1; Tirmizî, Daavât 86; Ahmed b. Hanbel, *Müsned*, IV, 260, V, 342, 343.

²⁶ Tirmizî, Kıyâmet 23; Hâkim, *el-Müstedrek* (Atâ), II, 457, 558, IV; Elbânî, *Sahihu't-Tergib ve't-terhib*, II, 294-295.

²⁷ Tirmizî, Daavât 6; *İbnî Mâce*, Edeb 53; Ahmed b. Hanbel, *Müsned*, V, 195; Heysemî, *Mecma'u'z-zevâid*, X, 73. Mâlik b. Enes bu hadisi Ebû'd-Derdâ radıyallahu anı'nın sözü olarak rivayet etmiştir (Kur'ân 24).

²⁸ Tirmizî, Daavât 82; Ahmed b. Hanbel, *Müsned*, III, 150; Elbânî, *Sahihu't-Tergib ve't-terhib*, II, 213.

Çok istiğfâr etmelidir

Allah Teâlâ şöyle buyuruyor:

“Estağfirullah” diyerek Rabbinizin sizi bağışlamasını isteyiniz ve Ona tövbe ediniz.²⁹

Onlar, “estağfirullah” diye bağışlanma dilerken Allah onları cezalandırmaz.³⁰

Peygamber Efendimizi dinleyelim:

Vallahi ben günde yetmiş defadan fazla “estağfirullah” diyerek tövbe ederim.³¹

Amel defterine bakınca mutlu olmak isteyen, çok istiğfâr etsin.³²

Amel defterinde çok sayıda istiğfâr bulacak kimseye müjdelersun.³³

Allah Teâlâ şöyle buyuruyor:

Ey âdemoğlu!

Günahların gökyüzünü kaplayacak kadar çok olsa, sonra da istiğfâr ederek Benden af dilesen, günahlarının çokluğuna bakmadan hepsini affederim.³⁴

Seyyidü'l-istiğfâr

İstiğfârın en değerlisi şudur:

Allâhümme ente rabbî,

lâ ilâhe illâ ente,

²⁹ Hûd 11/3.

³⁰ Enfâl 8/33.

³¹ Buhârî, Daavât 3; Tirmizî, Tefsir 47; İbni Mâce, Edeb 57; Ahmed b. Hanbel, Müsned, II, 282.

³² Taberânî, *el-Mu'cemü'l-ıvsat* (İvezullah), I, 256; Heysemî, *Mecma'u'z-zevâid*, X, 208; Elbânî, *Sahihu't-Tergib ve't-terhib*, II, 271.

³³ İbni Mâce, Edeb 57; İbn Ebû Şeybe, *el-Musannef* (Hût), VI, 57, VII, 173; Bezzâr, *Müsned* (Mahfûzurrahmân), VIII, 433; Elbânî, *Sahihu Süneni İbni Mâce*, II, 321; Elbânî, *Sahihu't-Tergib ve't-terhib*, II, 270.

³⁴ Tirmizî, Daavât 98; Taberânî, *el-Mu'cemü'l-ıvsat* (İvezullah), IV, 315; Elbânî, *Sahihu't-Tergib ve't-terhib*, II, 270.

halaktenî ve ene 'abdüke,
ve ene 'alâ 'ahdike ve va'dike m'esteta'tü.
Eûzü bike min şerri mâ sana'tü,
ebûü leke bi-nî'metike 'aleyye,
ve ebûü bi-zenbî,
fağfir lî fe-innehû lâ yağfirü'z-zünûbe illâ ente

Anlamı şudur:

Allahım! Sen benim Rabbimsin. İbadete lâayık Senden başka tanrı yoktur. Beni Sen yarattın. Ben Senin kulunum. Ezelde Sana verdiğim sözümde ve vaadimde hâlâ gücüm yettiğince durmaktayım. İşlediğim kusurların şerrinden Sana sığınırım. Bana lütfettiğin nimetleri yüce huzurunda minnetle anar, günahımı itiraf ederim. Beni affet; şüphe yok ki günahları Senden başka affedecek yoktur.

Seyyidü'l-istiğfârın sevabı çoktur.

Onu, sevabına ve faziletine bütün kalbiyle inanarak gündüz okuyan kimse, o gün akşama varmadan ölürse Cennetlik olur.

Yine onu, sevabına ve faziletine gönülden inanarak gece okuyan kimse, sabaha çıkmadan ölürse Cennetlik olur.³⁵ Efendimiz böyle buyurmuştur.

Lâ havle ve lâ kuvvete illâ billâh

Şimdi bu bahsin sonuna kadar Efendimizi dikkatle dinleyelim:

Size Cennet hazinelerinden bir hazineyi bildireyim mi?

Bu hazine, "Lâ havle ve lâ kuvvete illâ billâh" sözüdür. Bu sözün anlamı şudur: Günahtan kaçacak güç, ibadet edecek kuvvet ancak Allah'ın yardımıyla kazanılabilir.

Mi'rac gecesi Hz. İbrâhim bana:

"Ümmetine söyle, çokça Cennet fidanı diksinler. Çünkü Cennetin toprağı temiz, arazisi geniştir" dedi.

³⁵ *Buhârî*, Daavât 2, 16; *Ebü Dâvûd*, Edeb 100-101; *Tirmizî*, Daavât 15; *Nesâî*, İstiâze 57; Ahmed b. Hanbel, *Müsned*, IV, 124.

Ben de "Cennet fidanı nedir" diye sordum. Şu cevabı verdi:
"Lâ havle ve lâ kuvvete illâ billâh" demektir."³⁶

Pişmanlık sebepleri

İnsanlar bir yerde oturur da, orada Allah'ı anmadan, peygamberlerine salât ü selâm getirmeden kalkıp giderlerse, bu meclis onlar için (Âh! Neden Allah'ı anmadan oturduk, keşke Onu ansaydık diye) bir pişmanlık sebebi olur.

Bir yerde oturuken Allah'ı anmadan kalkıp gidenler, tıpkı bir merkep leşinin yanından kalkmış gibi olurlar.

Allah dilerse onlara azap eder, dilerse onları bağışlar.

Bir adam bir yolda yürür de Allah'ı anmazsa, bu onun için bir pişmanlık sebebi olur.

Bir adam yatağına girer de Allah'ı anmazsa, bu onun için bir pişmanlık sebebi olur.³⁷

Bir mecliste oturup, bir sürü faydasız ve mânâsız sözlerle vakit öldüren kimse, oradan kalkmadan önce,

"Sübhâneke Allahümme ve bihamdike eşhedü en lâ ilâhe il-lâ ente estağfiruke ve etûbu ileyke" derse, o mecliste yapmış olduğu hatâları bağışlanır.³⁸

Bu zikrin anlamı şudur:

Allahım! Seni her türlü noksan sıfatlardan tenzih ve hamdinle tesbih ederim. Senden başka bir ilâh olmadığını kesinlikle belirtirim. Beni bağışlamamı diler ve Sana tövbe ederim.

Bir kimse bu zikri, hayırlı bir söz söyledikten sonra okursa, kıyamete kadar o hayrı işlemiş gibi sevap kazanır.

³⁶ Ahmed b. Hanbel, *Müsned*, V, 418; Taberânî, *el-Mu'cemü'l-kebir* (Selefi), IV, 132-133; Heysemî, *Mecma'u'z-zevâid*, X, 97; Elbânî, *Sahihu Mevâridi'z-zam'ân*, II, 418-419.

³⁷ *Ebû Dâvûd*, Edeb 25, 98; *Tirmizî*, Daavât 8; Ahmed b. Hanbel, *Müsned*, II, 432, 453, 484; Elbânî, *Silsiletü'l-ehâdisi's-sahiha*, I, 157-163.

³⁸ *Tirmizî*, Daavât 39; Ahmed b. Hanbel, *Müsned*, II, 494-495; İbn Hibbân, *es-Sahih* (Arnaût), II, 354-355; Elbânî, *Sahihu't-Tergib ve't-terhib*, II, 216-217; Elbânî, *Sahihu Mevâridi'z-zam'ân*, II, 428.

Eğer kötü bir söz söyledikten sonra okursa, bu zikir o günaha kefarete olur.³⁹

Rabbini anan kimseyle Rabbini anmayanın farkı, ölüyle diri gibidir.⁴⁰

İçinde Allah'ın anıldığı ev ile Allah'ın anılmadığı evin farkı da diriyle ölü'nün farkı gibidir.⁴¹

³⁹ *Mesâil*, Sehv 84; Ahmed b. Hanbel, *Müsned*, VI, 77; Elbâni, *Sahihu't-Tergib ve't-terhib*, II, 217.

⁴⁰ *Buhârî*, Daavât 66; Elbâni, *Sahihu't-Tergib ve't-terhib*, II, 207.

⁴¹ *Müslim*, Müsâfirin 211; İbn Hibbân, *es-Sahih* (Arnaüt), III, 135; Elbâni, *Sahihu't-Tergib ve't-terhib*, I, 306.

Gül Kokusu

Zikir meclisleri

Ebû Hüreyre radiyallahu anh anlatıyor:

Resûl-i Ekrem sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu:

Allah Teâlâ'nın, sadece zikir meclislerini araştırmak için yeryüzünde dolaşan melekleri vardır. Bu melekler, Allah'ın zikredildiği bir meclis bulunca birbirlerine "Gelin! Aradıklarınız buradadır" diye seslenerek diğer melekleri oraya çağırır ve cemaatin arasındaki boş yerleri, oradan da dünya semâsına kadar olan mesafeyi kanatlarıyla doldururlar.

Zikredenler dağılınca melekler de semâyâ çıkar. Allah Teâlâ daha iyi bildiği halde yine de onlara:

"Nereden geldiniz?" diye sorar. Melekler:

"Yeryüzündeki bazı kullarının yanından geldik" derler ve aralarındaki konuşma şöyle devam eder:

"Kullarım ne diyor?"

"*Sübhânallah* diyerek yüceliğine yakışmayan sıfatların Sende bulunmayacağını söylüyorlar, *Allâhü ekber* diye tekbir getiriyorlar, *elhamdülillâh* diye Sana hamdediyorlar ve yüceliğini konuşuyorlar."

"Peki onlar Beni gördüler mi ki?"

"Hayır, vallahi seni görmediler."

"Beni görselerdi ne yaparlardı?"

“Eğer seni görselerdi, Sana daha çok ibadet eder, yüceliğinden daha fazla söz eder, yüceliğine yakışmayan sıfatların Sende bulunmadığını söylerlerdi.”

“Kullanım Benden ne istiyorlar?”

“Cennetini istiyorlar.”

“Cennetimi gördüler mi?”

“Hayır, yâ Rabbi, görmediler.”

“Peki, Cenneti görseler ne yaparlardı?”

“Senden güvence isterlerdi.”

“Benden neden dolayı güvence isterlerdi?”

“Cehenneminden yâ Rabbi.”

“Peki Benim Cehennemimi gördüler mi?”

“Hayır, görmediler.”

“Ya görseler ne yaparlardı?”

“Senden kendilerini bağışlamayı dilerlerdi.”

Bunun üzerine Allah Teâlâ şöyle buyurur:

“Ben onları affettim. İstediklerini onlara bağışladım. Güvence istedikleri konuda onlara güvence verdim.”

O zaman melekler şöyle derler:

“Yâ Rabbi, çok günahkâr olan falan kulun da onların arasında bulunuyor. Oradan geçerken aralarına girip oturdu.”

O zaman Allah Teâlâ şöyle buyurur:

“Onu da bağışladım. Onlar öyle bir topluluktur ki, onların arasında bulunan kötü olmaz.”⁴²

⁴² Buhârî, Daavât 66; Müslim, Zikr 25; Tirmizî, Daavât 129; Ahmed b. Hanbel, Müsned, II, 251-252, 358-359.

5. KİMSEYE HAKARET ETMEMELİ

MÜSLÜMAN, kimseye hakaret etmez;

kimsenin ırzına, namusuna dil uzatmaz.

İnsanların iffetini lekeleyen sözlerin ve çirkin söylentilerin yayılmasına aracı olmaz.

Hakkında çıkarılan iftira ile bir ilgisi bulunmayan ahlâklı bir hanımı kesinlikle suçlayamaz.

İftiranın dayanılmaz ağırlığı

Yüce Rabbimizin belirttiğine göre;

kötülüğü aklından geçirmeyen iffetli mü'min kadınlara iftira edenler dünyada ve âhirette lânetlenmişlerdir. Onlar için büyük bir azap vardır.¹

Mü'min erkekleri ve kadınları yapmadıkları birşeyden dolayı incitenler iftira etmiş ve bunun günahını yüklenmiş olurlar.²

Sevgili Peygamberimizin belirttiğine göre de;

bir Müslümanın şerefine dil uzatmak en büyük günahlardan biridir.³

¹ Nûr 24/19, 23-24.

² Ahzâb 33/58.

³ *Ebü Dâvûd*, Edeb 35; Ma'mer b. Râşid, *el-Câmi'* (A'zamî), XI, 176; Bezzâr, *Müsned* (Mahfûzurrahmân), IV, 93, IX, 196.

Evli, namuslu, saf ve temiz kadınları iffetsizlikle suçlamak; tıpkı Allah'tan başkasını tanrı yerine koymak gibi, haksız yere adam öldürmek gibi büyük suçtur; böyle bir iftira "insanı mahveden yedi günah"tan biridir.⁴

Onun için başkasının ayıbını ortaya çıkarmayıp, mümkün olduğu kadar örtmelidir; bir kimsenin ayıbını örten, kıyamet gününde kendi ayıplarının da örtüleceğini bilmelidir.⁵

Din kardeşine nasıl davranmalı?

Hakaret etmek bir hastalıktır. Bu hastalık, kendini önemsemek, başkasını küçümsemekten kaynaklanır.

Resûl-i Ekrem Efendimiz, Müslümanların birbirine nasıl davranması gerektiği konusunda şu ölçüleri koydu:

"Birbirinize haset etmeyiniz.

"Almayacağınız bir malın fiyatını müşteri kızıştırmak için artırmayınız.

"Birbirinize kin ve nefret beslemeyiniz.

"Birbirinize darılıp yüz çevirmeyiniz.

"Yapılan pazarlığı bozup kendi malınızı satmaya kalkmayınız.

"Ey Allah'ın kulları, böylece kardeş olunuz;

"çünkü Müslüman, Müslümanın kardeşidir.

"Ona zulüm ve haksızlık etmez;

"ondan yardımını esirgemez,

"ve onu küçümsemez."

Allah'ın Elçisi, sözünün burasında göğsüne işaret ederek üç defa:

"Takvâ işte buradadır" buyurdu ve sözüne şöyle devam etti:

"Müslüman kardeşini hakir görmek, bir kimseye kötülük olarak yeter.

⁴ *Buhârî, Vasâyâ 23, Hudûd 44; Müslim, İmân 145; Ebû Dâvûd, Vasâyâ 10; Nesâî, Vasâyâ 12.*

⁵ *Buhârî, Mezâlim 3; Müslim, Bırr 72; Ebû Dâvûd, Edeb 38; Tirmizî, Bırr 19; İbni Mâce, Mukaddime 17.*

"Her Müslümanın kanı, malı ve ırzı başka Müslümana haramdır."⁶

Peygamberimiz Müslümana sövmeyi haksızlık saymış, onu öldürmeye kalkmayı kâfire yakışan bir davranış olarak görmüştür.⁷

Bir kimseyi dinin emir ve yasaklarına aykırı davranıyor diye suçlamak, daha fenası ona "kâfir!", "Allah düşmanı!" diye hakaret etmek çok tehlikelidir.

Çünkü ileri sürdüğü bu suçlar, suçladığı kimsede yoksa, o suçlama doğrudan kendisini hedef alır.⁸

Lânet etmemeli

Sövmenin en çirkin şekli lânet etmektir: "Allah lânet etsin", "Allah belâsını versin" demektir.

Mü'mine lânet etmek onu öldürmektir.⁹

Şunu da hiç unutmamalı:

"Bir kimse birşeye lânet ettiğinde o söz gökyüzüne çıkar ve semânın kapıları kapanıverir. Sonra yere iner, bu defa yeryüzünün kapıları kapanıverir. O belâlı söz bir yere gitmek için sağa sola bakınır, gidecek yer bulamayınca lânet edilen kişiye yönelir. Eğer o kimse gerçekten lânete lâyık ise onda kalır; değilse tekrar lânet edene döner."¹⁰ Lânet etmek işte bu kadar tehlikelidir.

Lânet edilen kişi gerçekten kötü ise ve cezasını çekmesi isteniyorsa ona kesinlikle lânet etmemelidir. Çünkü birine lânet etmek, onun âhiretteki cezasını hafifletir.¹¹

⁶ *Müslim*, Bırr 32; *Buhârî*, Edeb 57; *Ebü Dâvûd*, Edeb 47; *Tirmizî*, Bırr 24; *İbnî Mâce*, Duâ 5.

⁷ *Buhârî*, İmân 36, Edeb 44, Fitn 8; *Müslim*, İmân 116; *Tirmizî*, Bırr 52, İmân 15; *Nesâî*, Tahrim 27; *İbnî Mâce*, Mukaddime, 9, Fitn 4.

⁸ *Buhârî*, Menâkıb 5, Edeb 44; *Müslim*, İmân 112; Ahmed b. Hanbel, *Müsned*, V, 181.

⁹ *Buhârî*, Edeb 44, 73, Eymân 7; *Müslim*, İmân 176, 177.

¹⁰ *Ebü Dâvûd*, Edeb 45; *Tirmizî*, Bırr 48. Ayrıca bk. Ahmed b. Hanbel, *Müsned*, I, 408, 425; Elbâni, *Sahihu't-Tergib ve't-terhib*, III, 61.

¹¹ *Ebü Dâvûd*, Vitir 23, Edeb 54; Ahmed b. Hanbel, *Müsned*, VI, 45, 136, 215.

Dinimizde hayvanlara lânet etmek bile yasaklanmıştır:

Yolculuk sırasında bir kadın iyi yürümüyor diye devesine lânet etti.

Peygamber Efendimiz de oradaydı. Lânetlenmiş hayvana binmemek, hattâ onu yanında bulundurmamak gerektiğini söyleyerek devenin üstündeki kadını ve eşyaları yere indirtti. Deveyi serbest bıraktırdı.¹²

Bir kimse horoza lânet etmişti. Peygamber Efendimiz, "O, namaza uyandırır" diyerek adama hatâsını hatırlattı.¹³

Sövmemeli

Peygamber Efendimizi dinlemeye devam edelim:

Müslümana sövmek günahdır, haksızlıktır.¹⁴

Birbirine söven iki kişinin söylediklerinin günahı, haksızlığa uğrayan ileri gitmediği sürece, sövüşmeyi ilk başlatana yazılır.¹⁵

Birinin anasına, babasına sövmek, kendi anasına, babasına sövmek gibidir. Çünkü kendisine sövülen kimse, aynı şekilde söverek karşılık verecektir.¹⁶

Hakaretin bir şekli de birinin soyuna, sülâlesine sövmektir.

Halbuki bütün insanların Rabbi de bir, babaları da birdir.

Hepsi Hz. Âdem'in çocuklarıdır;

kusur ve meziyet bakımından aralarında fark yoktur.

Arap'ın diğer insanlara, diğer insanların Arap'a bir üstünlüğü yoktur.

Beyaz tenliler siyahlardan, siyahlar beyazlardan daha değerli değildir.

¹² *Müslim*, Birr 80-83; Ahmed b. Hanbel, *Müsned*, IV, 431.

¹³ *Ebü Dâvûd*, Edeb 105; Ahmed b. Hanbel, *Müsned*, IV, 115; V, 193; Elbâni, *Sahîhu't-Tergîb ve't-terhîb*, III, 62-63.

¹⁴ *Buhârî*, İmân 36, Edeb 44, Fiten 8; *Müslim*, İmân 116; *Tirmizî*, Birr 51, İmân 15; *Nesâî*, Tahrim 27; *İbni Mâce*, Mukaddime, 7, 9, Fiten 4.

¹⁵ *Müslim*, Birr 68; *Ebü Dâvûd*, Edeb 39; *Tirmizî*, Birr 51.

¹⁶ *Buhârî*, Edeb 4; *Müslim*, İmân 146; *Ebü Dâvûd*, Edeb 120; *Tirmizî*, Birr 4.

Kim daha dindar, kim daha iyi ve güzel iş yapıyorsa o herkesten üstündür.

Kötü huylu, ağzı bozuk ve cimri olmak, yeterince kötü bir davranıştır.¹⁷

Müslümanın dilinden sadece yaşayan varlıklar değil, ölüler bile zarar görmeyecektir;

çünkü ölülere hakaret etmek, onun yakınlarına eziyet etmektir.¹⁸

Zaten ölüp gitmiş olanlar ettiklerini bulmuşlardır.¹⁹

Onun için ölülerin iyiliklerini anmalı, kötü yanlarını görmezden gelmelidir.²⁰

İnsanları çekiştirmemeli

Dinimizin yasakladığı başka hakaret çeşitleri de vardır.

Duyduğu zaman üzüleceği sözler sarf ederek birisini arkasından çekiştirmek bunların en başında gelir.

Gıybet dediğimiz bu hali yüce Rabbimiz çok çirkin bulur ve onu "ölü eti" yemeye benzetir.²¹

Bir kimsenin ayıbından söz etmeyi bazıları önemsemez ve bunun gıybet olmadığını zanneder.

Peygamber Efendimiz ise konuya şöyle bakar:

Birinin bulunmadığı yerde onun kusurunu söylemek gıybet tir;

eğer söylenen kusur onda yoksa, bu düpedüz iftiradır.²²

Kendini büyük, başkasını küçük görmek bir dizi günaha yol açar:

¹⁷ Ahmed b. Hanbel, *Müsned*, IV, 145, V, 411; Heysemî, *Mecma'u'z-zevâid*, III, 266-267; Elbânî, *Sahihu't-Tergîb ve't-terhib*, III, 134-135.

¹⁸ *Buhârî*, Cenâiz 97, Rikak 42; *Tirmizî*, Birt 51; *Nesâî*, Cenâiz 52; *Dârimî*, Şıyer 68; Ahmed b. Hanbel, *Müsned*, I, 300, IV, 252, VI, 180.

¹⁹ *Buhârî*, Cenâiz 97, Rikak 42; *Nesâî*, Cenâiz 52.

²⁰ *Buhârî*, Cenâiz 97, Rikak 42; *Ebü Dâvûd*, Edeb 42; *Tirmizî*, Birt 51; *Nesâî*, Cenâiz 52.

²¹ Hucurât 49/12.

²² *Müslim*, Birt 70; *Ebü Dâvûd*, Edeb 35; *Tirmizî*, Birt 23; *Dârimî*, Rikak 6; Ahmed b. Hanbel, *Müsned*, II, 230, 384, 386, 458.

- Alay etmek,²³
- taklit yapmak,
- kötü lakapla çağırmak,
- kaş göz işareti yaparak eğlenceye almak²⁴ bunların başlıcalarıdır.

Alay ettiği, küçümsediği kimsenin kendisinden daha iyi olabileceğini düşünmemek;²⁵

diğer bir ifadeyle “Elin gözündeki çöpu görüp kendi gözündeki mertegi görmemek”²⁶ kendini bilmemektir.

Denizi kokutan söz

Birgün Hz. Âişe, diğer annelerimizden Hz. Safiyye'nin kısa boylu oluşundan söz etti. Resûl-i Ekrem bundan hiç hoşlanmadı.

“Âişe!” buyurdu. “Öyle bir söz söyledin ki, eğer o söz denize karışsaydı, onun suyunu bile bozardı.”²⁷

Hız. Âişe bir başka gün Peygamber Efendimize birinin taklidini yaptı. Efendimiz bunu da beğenmedi;

“Bana dünyayı verseler, yine de birinin taklidini yapmazdım” buyurdu.²⁸

Çünkü o, Mi'race çıktığında, bakırdan tırnaklarla yüzlerini ve göğüslerini tırmalayan insanlar görmüş, “Bunlar kim?” diye sormuş, onların, insanları arkalarından çekiştiren, şeref ve namuslarıyla oynayan kimseler olduğunu öğrenmişti.²⁹

Âişe Annemiz, Peygamber terbiyesiyle yetişip doğruyu, yanlışını ondan öğrendikten sonra ne güzel söylemiştir:

²³ Hucurât 49/11.

²⁴ Hûmeze 104/1.

²⁵ Hucurât 49/11.

²⁶ Buhârî, *el-Edebü'l-müfred* (Abdûlbakî), I, 207, 305; İbn Hibbân, *es-Sahih* (Arnaüt), XIII, 73.

²⁷ *Ebü Dâvûd*, Edeb 35; *Tirmizî*, Kıyâmet 51.

²⁸ *Ebü Dâvûd*, Edeb 35; *Tirmizî*, Kıyâmet 51; Bezzâr, *Müsned* (Mahfûzurrahmân), III, 908, 909.

²⁹ *Ebü Dâvûd*, Edeb 35; Ahmed b. Hanbel, *Müsned*, III, 224; Taberânî, *el-Mu'cemü'l-eyssar* (İvezullah), I, 7.

"İnsan, Müslüman kardeşi için sarf ettiği çirkin sözden dolayı değil de, yediği helâl lokmadan dolayı ağzını yıkar; ne tuhaftır!"³⁰

Birinin başına gelen kötü bir iş yüzünden onunla alay etmek tehlikelidir. Allah Teâlâ alay edileni o halden kurtarıp, onun başına geleni de alay edene verebilir.³¹

En iyisi

Dedikoduya kulak vermemelidir. Yanında bir Müslümanın namus ve şerefine dil uzatılıyorsa, onu savunmalıdır.

Böyle asil bir davranışta bulunan kimse, kıyamet gününde Cehennemden korunacaktır.³²

En iyisi, Câbir ibni Süleym gibi kimseye hakaret etmemektir. Câbir birgün Peygamber Efendimizden öğüt istedi; Efendimiz de ona:

"Hiç kimseye sövme!" buyurdu.

Câbir o günden sonra hür veya köle hiçbir insana, deve veya davar hiçbir hayvana sövmedi.³³

Peygamber Efendimizin kimseye hakaret etmemek konusundaki bu kadar hadisini duyup öğrendikten sonra bize yakışan da bu değil midir?

Esasen Müslümana yakışan hayır söylemek veya susmaktır.³⁴

³⁰ İbn Ebû Şeybe, *el-Musannef* (Hût), I, 125; Ahmed b. Hanbel, *ez-Zühed*, Beyrut 1398, I, 59.

³¹ *Tirmizî*, Kıyamet 54; Taberânî, *el-Mu'cemü'l-kebir* (Selefi), XXII, 53; Taberânî, *el-Mu'cemü'l-evsat* (İvezullah), IV, 111.

³² *Tirmizî*, Bîr 20; Ahmed b. Hanbel, *Müsned*, VI, 449, 450; Beyhakî, *es-Sünenü'l-kübrâ* (Atâ), VIII, 168.

³³ *Ebû Dâvûd*, Libâs 24; Ahmed b. Hanbel, *Müsned*, IV, 65, V, 63-64, 377; Elbânî, *Silsiletü'l-ehâdisi's-sahîha*, I, 781-782.

³⁴ *Buhârî*, Edeb 31, 85, Rikak 23; *Müslüm*, İmân 74, Lukata 14; *Ebû Dâvûd*, Edeb 123; *Tirmizî*, Kıyamet 50.

Gül Kokusu

Günaha buğzetmek

Adamın biri günah işlemiştir.

Bunu öğrenen kimseler ona sövüp hakaret ediyordu.

Güzel sözleri ve vaazlarıyla ünlü Sahâbî Ebü'd-Derdâ Hazretleri oradan geçiyordu.

Adamların yanına yaklaştı ve kendileriyle konuşmaya başladı:

“O hakaret ettiğiniz adamı bir çukurda görseydiniz tutup çıkar-
maz mıydınız?”

“Elbette çıkarırdık.”

“Öyleyse bu kardeşinize hakaret etmeyiniz.

“Sizi onun yaptığı yanlışla düşmekten koruduğu için Allah’a
hamdediniz.”

Adamlar şaşırmişti.

“Yani şimdi sen bu günahkâra buğzetmiyor musun?” diye sor-
dular.

Bu bilge Sahâbî şu hârika cevabı verdi:

“Ben ona değil, yaptığı işe buğzediyorum.

“Yaptığı kötü işten vazgeçince, o yine benim kardeşimdir.”³⁵

³⁵ Ma'mer b. Râşid, *el-Câmi'* (A'zamî), XI, 180; Ebû Nuaym el-İsfahânî, *Hilyetü'l-evliyâ*, I, 225; Beyhakî, *Şuabü'l-İmân* (Zağlûl), V, 290-291.

Uçuncu Bölüm

Bedenin Görevleri

1. TEMİZ OLMALI

İNSANIN BİR BEDENİ, bir de ruhu vardır.

Bedeni maddî kirlerden, ruhu mânevî kusurlardan arındırmalıdır.

Temizlik bedeni, iman ruhu arındırır.

Bir kimse kelime-i şehâdet getirip Müslüman olunca, ruhunu şirk ve küfür gibi mânevî kirlerden arındırmış;

abdest veya boy abdesti alınca da, vücudunu maddî kirlerden temizlemiş olur.

Abdest ve boy abdesti

Beden temizliği ile ruh temizliği arasında sıkı bir bağ vardır. Onun için Peygamber Efendimiz:

“Temizlik imanın yarısıdır” buyurmuştur.¹

Allah Teâlâ da Peygamber Efendimize gönderdiği ilk âyetlerden birinde, “Elbiseni temiz tut” diye emretmiştir.²

¹ *Müslim*, Tahâret 1; *Tirmizî*, Daavât 86; *Nesâî*, Zekât 1; *İbnî Mâce*, Tahâret 5; *Dârimi*, Tahâret 2; *Ahmed b. Hanbel*, *Müsned*, V, 342-344.

² *Müddessir* 74/4.

Bir kimsenin Müslüman olduğunu gösteren en belirgin ibadet namaz,

namazın anahtarı da abdesttir.³

Abdest; bedenın dış dünya ile temas halinde olan önemli organlarının temizlenmesini sağlar.

Boy abdesti; insanın hem maddî, hem de mânevî temizliğini sağlar.

Temizlik olmadan, yani abdest veya boy abdesti almadan kılınan namazın hiçbir değeri yoktur.⁴

Allah Teâlâ;

namaz kılınacağı zaman yüzü, elleri, dirseklere kadar kolları, bileklere kadar ayakları yıkamayı ve başı meshetmeyi yani abdest almayı emretmiştir.⁵

Erkek ve kadınlara cinsel ilişkiden sonra,

hanımlara âdet bitiminden ve loğusalık döneminden sonra boy abdesti almayı farz kılmıştır.⁶

Yüce Rabbimiz çok temizlenenleri sevdiğini belirtmiştir.⁷

Abdestin önemi

Dinimize göre temizliğin, maddî kirlerden arınmanın simgesi abdesttir.

- Bazı organların günde beş defa veya birkaç defa yıkanmasıyla,

- bütün bedenın haftada en az bir defa yıkanmasıyla insan maddî kirlerden temizlenir.

Abdestin mânevî kirlerden arındırma özelliği de vardır.

Peygamber Efendimizin belirttiğine göre;

³ *Ebü Dâvûd*, Tahâret 31, Salât 73; *Tirmizî*, Tahâret 3, 4, Salât 221; *İbnî Mâce*, Tahâret 3; *Dârimî*, Tahâret 22; Ahmed b. Hanbel, *Müsned*, I, 123, 129; Hâkim, *el-Müstedrek* (Atâ), I, 223.

⁴ *Müslin*, Tahâret 1; *Ebü Dâvûd*, Tahâret 31; *Tirmizî*, Tahâret 1; *Nesâî*, Tahâret 103, Zekât 48; *İbnî Mâce*, Tahâret 2; *Dârimî*, Tahâret 21; Ahmed b. Hanbel, *Müsned*, II, 19, 39, 51, 57, 73, V, 74, 75.

⁵ Mâide 5/6.

⁶ Bakara 2/222; Mâide, 5/6.

⁷ Bakara 2/222; Tevbe, 9/108.

abdest alırken el, kol, ağız ve burun temizlenince, bu organlarla yapılan günahlar vücuttan atılır; yüz yıkanınca gözlerle işlenen günahlar bağışlanır; baş meshedilip ayaklar temizlenince, bu organlarla işlenen günahlar vücuttan dökülüp gider.⁸

Abdest, vücutta gözle görülmeyen mânevî izler bırakır.

Kıyamet gününde bu mânevî izler hemen fark edilecektir.

Orada mü'minler, "yüzleri nurlu, elleri ve ayakları parlak kimseler" diye çağırılacaktır. Onun için yüzünün nurunu, el ve ayaklarının beyazlığını daha fazla artırmak isteyenler, bunu elinden geldiğince yapmalıdır.⁹

Boy abdestinin önemi

Erginlik çağına gelmiş bir Müslümanın, haftada bir defa yıkanması zorunludur. Resûl-i Ekrem, haftada sadece bir defa yıkanmak durumunda olan erginlerin, bunu Cuma gününe denk getirmesini tavsiye etmiştir.¹⁰

Hız. Peygamberden sonraki dönemlerde de, Cuma günü yıkanmadan camiye gelenler, Hız. Ömer gibi halifeler tarafından uyarılmış ve onlara Resûl-i Ekrem'in bu konudaki titizliği hatırlatılmıştır.¹¹

Bilâl'in ayakkabılarının tıkırtısı

İbadetlerin en değerlisi namaz, namazın vazgeçilmez şartı da abdesttir.

⁸ *Müslim*, Tahâret 32, *Müsâfirîn* 294; *Tirmizî*, Tahâret 2; *Nesâî*, Tahâret 85; *Mâlik*, *Muvatta'*, Tahâret 31; *Dârimî*, Tahâret 45; Ahmed b. Hanbel, *Müsned*, II, 303, IV, 349.

⁹ *Buhârî*, *Vudû'* 3; *Müslim*, Tahâret 35; Ahmed b. Hanbel, *Müsned*, II, 334, 362, 400, 523.

¹⁰ *Buhârî*, *Ezân* 161, Cum'a 2, 3, 12, *Şehâdât* 18; *Müslim*, Cum'a 5; *Ebü Dâvûd*, Tahâret 128, 129; *Nesâî*, Cum'a 8; *Mâlik*, *Muvatta'*, Cum'a 1-5; *Dârimî*, *Salât* 190; Ahmed b. Hanbel, *Müsned*, V, 15.

¹¹ *Buhârî*, Cum'a 2; *Müslim*, Cum'a 3; *Ebü Dâvûd*, Cum'a 128; *Tirmizî*, *Salât* 355; *Mâlik*, *Muvatta'*, Cum'a 3; Ahmed b. Hanbel, *Müsned*, I, 29.

Duruma göre abdest almak ne kadar zahmetli de olsa, mü'min bu sıkıntıları göğüsleyerek abdestini alır.¹²

Çünkü abdest onun için mânevî zenginliktir.

Birgün Peygamber Efendimiz Bilâl-i Habeşî'ye:

"Ben Cennette, senin ayakkabılarının tıkırtısını önümde duydum" buyurdu ve hangi ibadeti sebebiyle bu dereceye yükseldiğini öğrenmek için de "En fazla sevap beklediğin ibadet hangisidir?" diye sordu.

Her zaman abdestli bulunmaya özen gösteren Bilâl-i Habeşî, abdest aldığı zaman, o abdestle mutlaka bir miktar namaz kıldığını söyledi.¹³

Resûl-i Ekrem Efendimiz, kendisinin öğrettiği gibi güzelce abdest alan ve gönlünden birşey geçirmeden iki rekât namaz kılan kimsenin bütün günahlarının bağışlanacağını müjdeledi.¹⁴

Söylesem mi, söylemesem mi?

Birgün Peygamber Efendimiz Sahâbîlerine:

"Size birşey söylesem mi, söylemesem mi, bilemiyorum?" buyurunca, Sahâbîler:

"Yâ Resûlallah! Hayırlı birşeyse söyle, değilse Allah ve Resûlü bilir" dediler.

O zaman sevgili Efendimiz şöyle buyurdu:

"Bir Müslüman, Allah Teâlâ'nın emrettiği şekilde güzelce abdestini alıp beş vakit namazını kılarsa, bu namazlar onu, namazların arasında yaptığı günahlardan arındırır."¹⁵

¹² *İbnî Mâce*, Tahâret 4; *Dârimî*, Tahâret 2; Ahmed b. Hanbel, *Müsned*, V, 276, 282; İbn Hibbân, *es-Sahîh* (Arnaût), III, 311-312; Elbânî, *Sahîhu Mevâriidî'z-zam'an*, I, 149.

¹³ *Buhârî*, Teheccüd 17, Tevhîd 47; *Müslim*, Fezâilü's-sahâbe 108; İbn Hacer, *Fethû'l-bârî*, III, 42 (Teheccüd 17).

¹⁴ *Buhârî*, Vudû' 24, 28; *Müslim*, Tahâret 4; *Ebü Dâvûd*, Tahâret 50; *Nesâî*, Tahâret 67; *Dârimî*, Tahâret 27; Ahmed b. Hanbel, *Müsned*, I, 59, 64, 66, 68.

¹⁵ *Müslim*, Tahâret 10.

Diş temizliği

Resûl-i Ekrem Efendimiz diş temizliğine önem verirdi.

O devirde dişleri temizlemek için diş fırçası yerine misvak kullanılırdı.

Allah'ın sevgili elçisi, misvak kullanmanın, ağız temizlemeye ve Cenâb-ı Hakk'ın rızâsının kazanmaya sebep olduğunu söylerdi.¹⁶

Kendisi de uykudan uyanınca,

ve dışarıdan eve gelince mutlaka dişlerini temizlerdi.¹⁷

"Ümmetimi zora sokmaktan endişe etmeseydim, onlara her namaz vaktinde misvakla dişlerini temizlemeyi emrederdim" buyururdu.¹⁸

Genel temizlik

Peygamber Efendimiz, diş temizliği yanında, sünnet olmak, mahrem yerlerdeki ve koltuk altındaki kolları temizlemek, tırnak kesmek, su ile taharetlenmek gibi temizliklerin de insan yaratılmanın bir gereği olduğunu söylerdi.¹⁹

Abdest bozarken elbisesine idrar sıçramasından sakınmayanların, kabir azabı göreceklerini hatırlatırdı.²⁰

Yol üstüne, insanların dinlendikleri yerlere, gölgeliklere abdest bozmaktan şiddetle sakındırırdı.²¹

¹⁶ Nesâî, Tahâret 5; Müslim, Tahâret 7; Ahmed b. Hanbel, Müsned, I, 3, 10, VI, 47, 62, 124, 146, 238; Elbânî, Sahîhu't-Tergîb ve't-terhîb, II, 203.

¹⁷ Buhârî, Vudû' 73, Teheccüd 9; Müslim, Tahâret 43, 44, 46, 47; Nesâî, Tahâret 8.

¹⁸ Buhârî, Cum'a 8, Temenni 9, Savm 27; Müslim, Tahâret 42.

¹⁹ Buhârî, Libâs 63, 64; Müslim, Tahâret 49, 50, 56; Ebû Dâvûd, Tahâret 29, Tereccül 16; Tirmizî, Edeb 14; Nesâî, Tahâret 8-12, Zînet 1, 55; İbnî Mâce, Tahâret 8.

²⁰ Buhârî, Vudû 55, 56, Cenâiz 88, Edeb 49; Müslim, Tahâret 111; Ebû Dâvûd, Tahâret 11; Tirmizî, Tahâret 53; Nesâî, Tahâret 27, Cenâiz 116; İbnî Mâce, Tahâret 26.

²¹ Müslim, Tahâret 68; Ebû Dâvûd, Tahâret 14; Ahmed b. Hanbel, Müsned, II, 372.

Gül Kokusu

Yüzleri parıldayan kimseler

Birgün sevgili Peygamberimiz, yanındaki Sahâbîlerle birlikte kabristanı ziyarette gitmişti:

Oraya varınca:

“Selâm size, ey mü'minler diyârı!

“İnşallah biz de yakında aranızda katılacağız” buyurdu.

Ardından da:

“Kardeşlerimi görmeyi çok özledim” dedi.

Sahâbîler:

“Ey Allah'ın Elçisi! Biz senin kardeşlerin değil miyiz?” dediler.

Resûl-i Ekrem Efendimiz şöyle buyurdu:

“Siz benim Ashâbımsınız; kardeşlerim, henüz dünyaya gelmediler.

Ben onları âhirette Kevser havuzunun başında bekleyeceğim.”

Sahâbîler:

“Ya Resûlallah! Ümmetinden henüz dünyaya gelmemiş olanları nasıl tanıyacaksın?” diye sordular.

Allah'ın Resûlü onlara şöyle bir misâl verdi:

“Söyleyin bakalım! Bir adamın alını ak, ayakları sekili bir at olsa;

“bu at yağız ve doru bir at sürüsüne karışsa, o adam atını hemen tanımaz mı?”

Sahâbîler:

"Elbette tanır, ey Allah'ın Elçisi!" dediler.

Resûl-i Ekrem Efendimiz sözünü şöyle tamamladı:

"İşte onların da, aldıkları abdestlerden dolayı yüzleri ak, el ve ayakları parlak olacak. Ben de onları hemen tanıyacağım.

Ve Kevser havuzunun başında onları bekleyeceğim."²²

²² Müslim, Tahâret 39; Nesâî, Tahâret 110; İbnî Mâce, Zühûd 36; Mâlik, Muvatta'. Tahâret 28; Ahmed b. Hanbel, Müsned, II, 300, 408.

2. NAMAZ KILMALI

NAMAZ, en önemli ibadettir.

Allah Teâlâ diğer ibadetleri, Peygamber Efendimize, Cebrâil aracılığıyla bildirmiş,

fakat beş vakit namazı, onu huzuruna çağırarak, Mi'rac'da bizzat emretmiştir.

Namaz İslâm'ın beş temel esasından biridir.¹

Müslüman namazını dosdoğru kılmalıdır. Dosdoğru kılınan namaz, insanı çirkin davranıştan, kötülükten alıkoyma gücüne sahiptir.²

Peygamber Efendimiz namazı "gözümün nuru" diye nitelemiştir.³

Namaz imandır

Cenâb-ı Hakk'ın "iman" diye adlandırdığı tek ibadet namazdır.

¹ *Buhârî*, İmân 1, 2, Tefsîr 2/30; *Müslim*, İmân 19-22; *Tirmizî*, İmân 3; *Nesâî*, İmân 13; Ahmed b. Hanbel, *Müsned*, II, 92.

² *Ankebût* 29/45.

³ *Nesâî*, *İşretü'n-nisâ* 1; Ahmed b. Hanbel, *Müsned*, III, 285; Ebû Ya'lâ, *Müsned* (Esed), VI, 200, 237; Hâkim, *el-Müstedrek* (Atâ), II, 174.

Namaza iman denmesi, onun ne kadar önemli bir ibadet olduğunu gösterir.

Bunun açıklaması da şöyle:

Müslümanlar önceleri namazı, Kudüs'teki Beytül Mukaddes'e doğru kılarlardı. Daha sonra Kâbe'ye doğru namaz kılmaları emredildi. O zaman akıllarına bir soru takıldı. Kudüs'e doğru namaz kıldıkları sırada ölen Müslümanların ibadetleri boşa mı gitmişti?

Bunun üzerine "Allah sizin imanınızı boşa çıkarmayacaktır" âyeti nâzil oldu.

Böylece namazın, iman demek olduğu öğrenildi.⁴

Namaz İslâm'ın sembolü

Kur'ân-ı Kerîm'de imanın hemen ardından namaz zikredilir:

Allah'a karşı gelmekten sakınanların (müttakîlerin) nasıl insanlar olduğu açıklanırken, onların; "akıl ve duyularla bilinmeyen gerçeklere (gayba) iman eden, namazı kılıp zekâtı veren kimseler" olduğu belirtilir.⁵

Peygamber Efendimiz zamanında Müslüman olmayanlar önce Müslüman olmaya davet edilir, bunu kabul ettikleri zaman kendilerinden beş vakit namaz kılmaları istenirdi.⁶

Resûl-i Ekrem Efendimizin belirttiğine göre;

- Müslümanı, Müslüman olmayandan ayıran ölçü namazdır;
- namazı terk eden kimse inkâr batağına saplanmış olur.⁷

Diğer bir söyleyişle, İslâm ile şirk ve küfür arasındaki tek engel namazdır.

⁴ Bakara 2/143.

⁵ Buhârî, İmân 30, Tefsir 2/12; Ebû Dâvûd, Sünnet 15; Tirmizî, Tefsir 2/11; İbni Mâce, İkamet 56; Dârimî, Salât 30; Ahmed b. Hanbel, Müsned, I, 295, 304, 322, 347.

⁶ Bakara 2/3.

⁷ Buhârî, Zekât 41, 63, Tevhid 1; Müslim, İmân 29-31.

⁸ Müslim, İmân 134; Ebû Dâvûd, Sünnet 15; Tirmizî, İmân 9; Nesâî, Salât 8, İkamet 77; Ahmed b. Hanbel, Müsned, V, 346.

- Kur'ân-ı Kerîm'de iyi insanlar, Allah'a secde ettikleri için övülür;⁹

- kötü insanlar ise namazı bırakıp nefislerinin arzularına uydukları için yerilir.¹⁰

Bütün bu ilâhî tespitler namazın önemini ortaya koymaktadır.

İlk hesap namazdan

Şimdi Efendimizi dinleyelim:

Bir kul kıyâmet gününde, ilk olarak namaz borcundan hesabı çekilecektir.¹¹

Bu hesabı iyi verirse, diğer hesapları kolay geçecek; namaz hesabını veremezse, diğer görevlerinin hesabını hiç veremeyip perişan olacaktır.¹²

Her işin başı İslâm, İslâm'ın esası namazdır.¹³

Namaz bir ışık gibi mü'minin yolunu aydınlatır.¹⁴

Kapısının önünde akan nehirde günde beş defa yıkanan kimse nasıl tertemiz olursa, günde beş defa namaz kılan da günahlarından arınır.¹⁵

Dağ başındaki bir çobanın, namaz vakti girdiğinde ezan okuyup namaz kılması Allah Teâlâ'yı pek memnun eder. Meleklerle onu gösterir ve:

"Bakin şu kuluma! Ezan okuyup namaz kılıyor ve Benden

⁹ Meryem 19/58; Secde 32/15.

¹⁰ Meryem 19/59.

¹¹ *Tirmizî*, Salât 188; *Ebü Dâvûd*, Salât 144, 145; *Nesâî*, Salât 9; *İbni Mâce*, İnkâre 202; *Dârimî*, Salât 91; Ahmed b. Hanbel, *Müsned*, II, 425, IV 65, 103, V, 72, 377.

¹² *Tirmizî*, Salât 188; Taberânî, *el-Mu'cemü'l-ıevsat* (İvezullah), XIII, 2; Elbânî, *Silsiletü'l-ehâdisi's-sahiha*, III, 343.

¹³ *Tirmizî*, İmân 8; Ahmed b. Hanbel, *Müsned*, V, 231; Elbânî, *Sahihi't-Tergîb ve't-terhîb*, III, 88-89.

¹⁴ *Müslim*, Tahâret 1; *Tirmizî*, Daavât 86; *Nesâî*, Zekât 1; *İbni Mâce*, Tahâret 5, Zühd 22; *Dârimî*, Tahâret 2; Ahmed b. Hanbel, *Müsned*, V, 342, 343.

¹⁵ *Buhârî*, Mevâkîr 6; *Müslim*, Mesâcid 283, 284.

korkuyor. Ben bu kulumu affettim, onu Cennetime koydum," buyurur.¹⁶

Bir Müslüman güzelce abdest alarak farz namazını, usûlüne uygun bir şekilde ve huşû içinde kılarsa, büyük günah işlemediği, o namaz daha önceki günahlarına kefarettir olur.¹⁷

Şimdi de şu olaylara bakalım:

Bir bedevî, dinin buyruklarını kısa yoldan öğrenmek istiyordu. Resûl-i Ekrem'in huzuruna geldi ve:

"Cennete yaklaşmak, Cehennemden uzaklaşmak için ne yapmalıyım?" diye sordu.

Peygamber aleyhisselâm ona;

- Allah'a ibadet edip Ondan başkasını tanı yerine koymamayı,

- namazı kılmayı,

- zekâtı vermeyi,

- ve akrabayı görüp gözetmeyi tavsiye etti.¹⁸

Bir başka Sahâbî, Allah'ı en fazla memnun edecek ibadet ve davranışların ne olduğunu öğrenmek istedi.

Resûl-i Ekrem ona, bunların en başında, vaktinde kılınan namazın geldiğini söyledi.¹⁹

Diğer bir ifadeyle, amellerin en hayırlısının namaz olduğunu belirtti.²⁰

Namazı nasıl kılmalı?

Namaza duran Müslüman, Rabbinin huzurunda olduğunu, Ona yalvarıp yakardığını düşünmelidir.²¹

¹⁶ *Ebü Dâvûd*, Salâtü's-sefer 3; *Nesâî*, Ezân 26; Elbânî, *Sahîhu't-Tergîb ve't-terhîb*, I, 218, 295.

¹⁷ *Müslim*, Tahâret 7; Ahmed b. Hanbel, *Müsned*, V, 260; İbn Hibbân, *es-Sahîh* (Ar-naüt), III, 319-320.

¹⁸ *Buhârî*, Zekât 1; *Müslim*, İmân 14-16; Ahmed b. Hanbel, *Müsned*, II, 342-343.

¹⁹ *Buhârî*, Mevâkît 5, Cihâd 1, Tevhîd 48; *Müslim*, İmân 137-139.

²⁰ *İbni Mâce*, Tahâret 4; Mâlik, *Muvatta'*, Tahâret 36; *Dârimî*, Tahâret 3; Ahmed b. Hanbel, *Müsned*, V, 280.

²¹ *Buhârî*, Salât 33, 36, 39, Mevâkît 8; *Müslim*, Mesâcid 54; Mâlik, *Muvatta'*, Salât 29.

Abdullah ibni Mes'ûd'un dediği gibi, o sırada kul, Cenâb-ı Hakk'ın kapısını çalmaktadır.²²

Mü'min, daha başlama tekbirini alırken Allah'ın huzurunda bulunduğunu bilmeli; bütün dikkatini toplamalıdır.

Günlük hayatta da böyledir. Kapısının zili çalınan kimse, kapıyı çalanın yüzüne bakar, onu tanıyorsa kapıyı açar.

Allah Teâlâ ise insanın yüzüne değil, kalbine bakar.²³

Eğer kul "Allahü ekber" diye tekbir alırken, dünyayı elinin tersiyle geriye atabilmişse, Cenâb-ı Hak onu huzuruna kabul eder. Ama daha ilk anda kendini ibadete verememişse, çaldığı kapı yüzüne kapanabilir.

Onun için Peygamber Efendimiz, Allah'ı görüyormuş gibi ibadet etmeyi tavsiye eder; kul Allah'ı görmese bile, Allah'ın onu gördüğünü belirtir.²⁴

İnsanı kurtaracak olan namaz, derin bir saygı ve tevazu içinde kılınan namazdır.²⁵

Cemaatle namaz

Peygamber Efendimiz, nâfile namazların evde kılınmasının daha sevap olduğunu, ama farz namazların mutlaka câmide, cemaatle kılınması gerektiğini söylerdi.²⁶

Gözleri görmeyen biri, birgün Allah'ın Elçisine geldi; Medine'de zehirli haşereler, yırtıcı hayvanlar bulunduğunu, kendisini câmiye getirip götürecek kimsesi olmadığını söyledi ve namazları evinde kılması için izin istedi.

Resûl-i Ekrem ona, evinde ezan sesini duyup duymadığını

²² Abdullah b. Mübarek, *Zühd* (A'zamî), s. 8; Ebû Nuaym, *Hilyetü'l-evliyâ*, I, 130; Beyhâkî, *Şu'abü'l-îmân*, III, 146.

²³ *Müslim*, Birr 33; Ahmed b. Hanbel, *Müsned*, II, 284-285, 539.

²⁴ *Buhârî*, İmân 37, Tefsîr 31/2; *Müslim*, İmân 1, 5, 7; *Ebû Dâvûd*, Sünnet 16; *Tirmizî*, İmân 4; *Nesâî*, İmân 5, 6; *İbnî Mâce*, Mukaddime 9.

²⁵ *Mü'minûn* 23/1-2.

²⁶ *Buhârî*, Ezân 81, Edeb 75, l'isâm 3; *Müslim*, Müsâfirîn 213; *Ebû Dâvûd*, Salât 198, 199, Vitr 11; *Nesâî*, Kıyâmü'l-leyl 1.

sordu; duyduğunu söyleyince, ilâhî dâvete uyup cemaate katılmasını emretti.²⁷

Şimdi Resûl-i Ekrem Efendimizi dinleyelim; câmiye ve cemaate gitmenin ne kadar önemli olduğunu öğrenelim:

Canımı gücü ve kudretiyle elinde tutan Allah'a yemin ederek söylüyorum; içimden şöyle bir düşünce geçiyor:

Odun toplanmasını emredegim, odunlar bir yere yığılsın. Sonra namaz kılınmasını emredegim, ezan okunsun. Ardından bir adama cemaate imam olmasını emredegim; ben de cemaate gelmeyen adamların evlerine gidip, onlar içindeyken evlerini yakayım.²⁸

Köyde veya kırdâ üç kişi bir arada olup da namazı cemaatle kılmalarsa şeytan onları yener. Siz siz olun, cemaatle namazı terk etmeyin. Çünkü sürüden ayrılan koyunu kurt kapar.²⁹

Cematle kılınan namaz, tek başına kılınan namazdan yirmi yedi derece daha sevaptır.³⁰

İki kişinin birlikte namaz kılması tek başına kılmaktan, üç kişinin birlikte namaz kılması iki kişiyle namaz kılmaktan daha değerlidir. Cemaat ne kadar çok olursa, Allah Teâlâ da o kadar memnun olur.³¹

Bir kimse güzelce abdest alır, sonra sırf namaz kılmak için câmiye giderse, câmiye girinceye kadar attığı her adım sebebiyle derecesi bir basamak yükseltilir ve bir günahı bağışlanır.

Câmiye girince de, namaz kılmak için orada durduğu sürece, tıpkı namaz kılıyormuş gibi sevap kazanır.

²⁷ *Müslim*, Mesâcid 255; *Ebü Dâvûd*, Salât 47, 50; *İbni Mâce*, Mesâcid 17; Ahmed b. Hanbel, *Müsned*, IV, 43.

²⁸ *Buhârî*, Ezân 29, 34, Husûmât 5, Ahkâm 52; *Müslim*, Mesâcid 251-254; *Ebü Dâvûd*, Salât 46; *Tirmizî*, Salât 48; *Nesâî*, İmâmet 49; *İbni Mâce*, İkamet 17.

²⁹ *Ebü Dâvûd*, Salât 46; *Nesâî*, İmâmet 48; Ahmed b. Hanbel, *Müsned*, V, 196, VI, 446; İbn Hibbân, *es-Sahih* (Arnaûr), V, 457-459; Elbânî, *Sahihu Mevâridi'z-zam'an*, I, 226.

³⁰ *Buhârî*, Ezân 30; *Müslim*, Mesâcid 249; *Nesâî*, İmâmet 42; Mâlik, *Muvatta'*, Salâtü'l-cemâ'a 1; Ahmed b. Hanbel, *Müsned*, II, 65, 112.

³¹ *Ebü Dâvûd*, Salât 47; *Nesâî*, İmâmet 45; Elbânî, *Sahihu't-Tergib ve't-terhib*, I, 293.

Biriniz namaz kıldığı yerden ayrılmadığı, orada kimseye eziyet etmediği ve abdestini bozmadığı müddetçe melekler:

“Allahım! Ona merhamet et!

“Allahım! Onu bağışla!

“Allahım! Onun tövbesini kabul et!” diye dua ederler.³²

Bir Müslüman, câmiye vardığında namaz kılınmış bile olsa, tıpkı cemaatle namaz kılmış gibi sevap kazanır.³³

Allah Teâlâ, cemaatle namaza devam eden kimseye, camiye her gidiş gelişinde Cennette ikramlar hazırlar.³⁴

Bir Müslümanın evi câmiye ne kadar uzaksa, câmiye gitmek için ne kadar çok yürürse, o kadar çok sevap kazanır.³⁵

Hele karanlık gecelerde câmiye yürüyerek gidenlere, kıyamet gününde pırl pırl yanan bir nur verilecektir.³⁶

İki kişinin yardımıyla

Yukarıdaki hadisler, Peygamber Efendimiz zamanında, ileri derecede hasta olanlar dışında her Müslümanın câmiye, cemaate gitmek zorunda olduğunu göstermektedir.

Burada, Abdullah ibni Mes'ûd'un konuyla ilgili görüşünü nakletmek faydalı olacaktır. İbni Mes'ûd Peygamber terbiyesiyle yetişen bir kimseydi. Cemaatle namaz hakkında şöyle derdi:

“Öldüğü zaman Müslüman olarak can vermek isteyen kimse, beş vakit namazı devamlı surette camide kılsın. Şüphesiz Allah Teâlâ sizin peygamberinize hidâyet yollarını açıklamıştır. Beş vakitte kılınan namazlar da hidâyet yollarındandır. Elbette hepimizin evinde namaz kıldığı bir yer vardır. Şayet cemaate

³² *Buhârî*, Salât 87, Ezân 30, Büyü' 49; *Müslim*, Tahâret 12, Mesâcid 272; *Ebü Dâvûd*, Salât 48; *İbni Mâce*, Tahâret 6, Mesâcid 14.

³³ *Ebü Dâvûd*, Salât 52; *Nesâî*, İmâmet 52; Ahmed b. Hanbel, *Müsned*, II, 380; *Elbâni*, *Sahîhu't-Tergîb ve't-terhîb*, I, 292.

³⁴ *Buhârî*, Ezân 37; *Müslim*, Mesâcid 285; Ahmed b. Hanbel, *Müsned*, II, 508-509.

³⁵ *Buhârî*, Ezân 31; *Müslim*, Mesâcid 277, 280.

³⁶ *Ebü Dâvûd*, Salât 49; *Tirmizî*, Salât 151; *İbni Mâce*, Mesâcid 14; *Hâkim*, *el-Müstedrek* (Atâ), I, 331, 332; *Elbâni*, *Sahîhu't-Tergîb ve't-terhîb*, I, 246-247, 299-300.

gelmeyip namazı evinizde kılırsanız, Peygamberinizin sünnetini terk etmiş olursunuz. Peygamberinizin sünnetini terk ederseniz yolunuzu sapıtırınız.

“Bir kimse güzelce abdest alıp camilerden birine giderse, attığı her adıma karşılık Allah Teâlâ ona bir sevap verir, derecesini bir basamak yükseltir ve bir günahını bağışlar.

“Peygamber Efendimiz zamanında biz namaza giderken, çok sevap kazanalım diye adımlarımızı sık atardık. Münafık olduğu bilinenler dışında, hiçbirimiz cemaatle namazdan geri kalmazdık. Hasta olduğu için, ancak koluna giren iki kişinin yardımıyla namaza gelen bir adamı iyi hatırlarım.”³⁷

İmam Evzâî'nin tespitine göre Sahâbe ve Tâbiîn nesillerinin beş özelliği vardı:

Namazı cemaatle kılmak,
Resûl-i Ekrem'in sünnetine sarılmak,
câmilere îmar etmek,
Kur'ân okumak,
Allah yolunda cihad etmek.³⁸

Sabah, ikindi ve yatsı namazları

Cemaatle kılınacak namazlar içinde en zoru, dinlenme ve uyku zamanına denk geldiği için sabah ve yatsı namazlarıdır.

Şimdi bu konuda Peygamber Efendimize kulak verelim:

Yatsı namazını cemaatle kılan, gece yarısına kadar namaz kılmış sayılır; sabah namazını cemaatle kılan ise, bütün gece namaz kılmış sayılır.³⁹

³⁷ Müslim, Mesâcid 257; Nesâî, İmâmet 50; İbnî Mâce, Mesâcid 14; Ahmed b. Hanbel, Müsned, I, 382, 414, 455.

³⁸ Ebû Nuaym, Hilyetü'l-evliyâ, VI, 142; Beyhakî, Şu'abü'l-îmân, III, 79, 85.

³⁹ Müslim, Mesâcid 260; Ebû Dâvûd, Salât 48; Tirmizî, Salât 165; Dârimî, Salât 24; Ahmed b. Hanbel, Müsned, I, 58, 68.

Eğer Müslümanlar yatsı ve sabah namazlarının ne kadar sevap olduğunu bilselerdi, emekleyerek de olsa câmiye ve cemaate giderlerdi.⁴⁰

Bazı melekler geceleyin, bazıları gündüz vakti birbiri ardınca gelip sizin aranızda bulunur; sabah ve ikindi namazlarında nöbet değiştirmek için bir araya gelirler.

Geceleyin aranızda kalan melekler Allah'ın huzuruna çıkarlar. Allah Teâlâ, kullarının halini çok iyi bildiği halde, yine de onlara:

“Kullarımı ne halde bıraktınız?” diye sorar. Melekler:

“Onları namaz kılarken bıraktık; zaten yanlarına da namaz kılarken varmıştık” derler.⁴¹

Sabah ve ikindi namazlarını kılan kimse Cennete girer.⁴²

Sabah namazını kılan kimse Allah'ın himâyesindedir.

Dikkat et, ey Ademoğlu! Allah, himâyesinde olan bir konuda sakın seni sorguya çekmesin.⁴³

Sabah ve ikindi namazlarını elden geldiğince kaçırmamalıdır.⁴⁴

İkinci namazını kaçıranlar, ailesini ve servetini kaybetmiş gibi büyük bir zarar içindedir.⁴⁵

Peygamber Efendimiz sabah ve ikindi namazları hakkında böyle buyurmuştur.

⁴⁰ *Buhârî*, Ezân 9, 32, 34, Mevâkît 20; *Müslim*, Salât 129, Mesâcid 252, İmâret 164; *Nesâî*, Mevâkît 22, Ezân 31; *Mâlik*, *Muvatta'*, Salât 3, Salâtü'l-cemâ'a 6; Ahmed b. Hanbel, *Müsned*, II, 278, 303, 374, 533.

⁴¹ *Buhârî*, Mevâkît 16, Bed'ü'l-halk 6, Tevhîd 23, 33; *Müslim*, Mesâcid 210; *Nesâî*, Salât 21; *Mâlik*, *Muvatta'*, Kasru's-salât 82; Ahmed b. Hanbel, *Müsned*, II, 312, 486.

⁴² *Buhârî*, Mevâkît 26; *Müslim*, Mesâcid 215; *Dârimî*, Salât 136; Ahmed b. Hanbel, *Müsned*, IV, 80.

⁴³ *Müslim*, Mesâcid 261-262; *Tirmizî*, Salât 51, Fiten 6; *İbnî Mâce*, Fiten 6; Ahmed b. Hanbel, *Müsned*, IV, 312, 313, V, 10.

⁴⁴ *Buhârî*, Mevâkît 16, Tefsîr 50/2, Tevhîd 24; *Müslim*, Mesâcid 211; *Ebü Dâvûd*, Sünnet 19; *Tirmizî*, Cennet 16; *İbnî Mâce*, Mukaddime 13; Ahmed b. Hanbel, *Müsned*, IV, 362, 365.

⁴⁵ *Buhârî*, Mevâkît 14; *Müslim*, Mesâcid 200, 201; *Ebü Dâvûd*, Salât 5; *Tirmizî*, Salât 14; *Nesâî*, Salât 17, Mevâkît 9; *İbnî Mâce*, Salât 6.

“Namazlara, hele orta namaza büyük önem veriniz”⁴⁶ âyetiyle ikinci namazına işaret edildiği anlaşılmaktadır.⁴⁷

Namazı sünnetleriyle kılmalı

Peygamber Efendimiz farz namazlardan önce ve sonra bazı namazlar kılmış; bu sebeple o namazlar *sünnet* diye anılmıştır.

Hız. Âişe ve Ümmü Habîbe annelerimiz, Allah'ın Elçisinin evde kıldığı bu namazları bize şöyle haber vermişlerdir:

Resûl-i Ekrem sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu:

Bir gün ve gecede on iki rekât namaz kılan kimseye, kıldığı bu namazlar sebebiyle Cennette bir köşk yapılır:

Öğlenin farzından önce dört, farzından sonra iki rekât,

akşam namazının farzından sonra iki rekât,

yatsı namazının farzından sonra iki rekât,

sabah namazının farzından önce iki rekât.⁴⁸

Ümmü Habîbe annemiz, Allah'ın Elçisinden bu hadisi duyduğu günden itibaren, on iki rekât sünneti bir daha hiç bırakmadığını söylemiştir.

Peygamber Efendimiz bu sünnetlerin önemini anlatmak için üç defa “Her ezan ve kamet arasında namaz vardır” buyurmuş; sünnet namazların farz gibi mecburî olmadığını anlatmak için de, üçüncü defasında “kılmak isteyene” diye açıklık getirmiştir.⁴⁹

Farz namazlardan önce ve sonra kılınan sünnetlerin önemi ve onları kılanların kazacağı sevaplar hakkında daha birçok hadis vardır.⁵⁰

⁴⁶ Bakara 2/238.

⁴⁷ *Buhârî*, Cihâd 98, Meğâzî 30, Daavât 58; *Müslim*, Mesâcid 205; *Tirmizî*, Salât 19; *Nesâî*, Salât 14; Ahmed b. Hanbel, *Müsned*, I, 79, 81-82, 113, 122, 126, 135, 137, 146, 150, 152, 403, 456.

⁴⁸ *Müslim*, Müsâfirin 101-103; *Ebü Dâvûd*, Tatavvu 1; *Tirmizî*, Salât 189; *Nesâî*, Kıyâmü'l-leyl 66, 67.

⁴⁹ *Buhârî*, Ezân 14, 16; *Müslim*, Müsâfirin 304; *Ebü Dâvûd*, Tatavvu 11; *Tirmizî*, Salât 22; *Nesâî*, Ezân 39; *İbni Mâce*, İkamet 110.

⁵⁰ Geniş bilgi için bk. Kandemir, Çakan, Küçük, *Riyâzû's-sâlihîn Tercüme ve Şerhi*, Peygamberimizden Hayat ölçüleri, V, 292-325.

Gül Kokusu

Dökülen yapraklar gibi

Büyük Tâbiîlerden Ebû Osman en-Nehdî anlatıyor:

Birgün Selmân-i Fârisî ile bir ağacın altında oturuyorduk. Selman ağaçtan kuru bir dal kopardı ve onu yaprakları dökülünceye kadar salladı.

Ben de kendisine bakıyordum.

“Ebû Osman!” dedi. “Neden böyle yaptığımı sormayacak mısın?” Ben de:

“Neden öyle yapıyorsun?” diye sordum. Şunları söyledi:

“Birgün Peygamber Efendimiz ile böyle bir ağacın gölgesinde oturuyorduk.

“Benim yaptığım gibi, ağaçtan kuru bir dal kopardı ve onu yaprakları dökülünceye kadar salladı. Sonra bana dönerek:

“‘Selman!’ buyurdu. ‘Neden böyle yaptığımı sormayacak mısın?’ Ben de:

“‘Neden öyle yapıyorsun, ya Resûlallah?’ ” diye sordum.

“‘Bir Müslüman güzelce abdest alır ve beş vakit namazı kılar sa, günahları işte bu yapraklar gibi dökülür’ buyurdu. Ardından da şu âyeti okudu:

Gündüzün iki ucunda,

ve gecenin gündüze yakın saatlerinde namaz kıl.

Çünkü iyilikler kötülükleri giderir.

Bu buyruklar, Allah'ı ananlara bir öğüttür.⁵¹

Zaten bu âyet de ilgi çekici bir olay üzerine inmişti:

Sahâbeden biri yabancı bir kadını öpmüş, daha sonra yaptığına pişman olmuş, Resûl-i Ekrem'in huzuruna çıkarak bu günah-tan nasıl kurtulacağını sormuştu.

Resûlullah Efendimiz, ona birşey söylememişti.

Çok geçmeden bu âyet nâzil oldu.

Sorusunun cevabını Allah Teâlâ'dan alan Sahâbî:

"Ey Allah'ın Elçisi! Bu af sadece bana mı özel?" diye sordu.

Peygamber Efendimiz de:

"Hayır. Herkes için" buyurdu.⁵²

⁵¹ Hûd 11/114; Ahmed b. Hanbel, *Müsned*, V, 437, 438-439; Dârimî, Tahâret 45; Ebûbâkir, *Sahîhu't-Tergîb ve't-terhîb*, 268.

⁵² *Buhârî*, Mevâkıd 4, Tefsîr 11/6; *Müslim*, Tevbe 39-43; *Tirmizî*, Tefsîr 11; *İbni Mâce*, Zühhd 30.

3. ZEKÂT VERMELİ

ZEKÂT İSLÂM'IN üçüncü emridir.

Peygamber Efendimizin şu hadisi bunu göstermektedir:

İslâm dini beş temel üzerine kurulmuştur:

Allah'tan başka ilâh olmadığına ve Muhammed'in Allah'ın resûlü olduğuna şehâdet etmek,

namaz kılmak,

zekât vermek,

hacca gitmek,

ve Ramazan orucu tutmak.¹

Görüldüğü gibi, Müslüman olmanın ilk şartı kelime-i şehâdet getirmek, sonra namaz kılıp zekât vermektir.

Neden zekât vermelidir?

Allah Teâlâ'nun bildirdiğine göre;

zenginlerin mallarında fakirlerin hakkı vardır.²

Zekât insanı günahlarından temizler, arıtıp yüceltir.³

¹ *Buhârî*, İmân 1, 2, *Tefsîr* 2/30; *Müslim*, İmân 19-22; *Tirmizî*, İmân 3; *Nesâî*, İmân 13; Ahmed b. Hanbel, *Müsned*, II, 92.

² *Zâriyât* 51/19.

³ *Tevbe* 9/103.

Cenâb-ı Hak, zekât ve sadaka veren erkek ve kadınları bağışlayacaktır.⁴

İnsan, Allah yolunda ne harcarsa, hiçbir haksızlık yapılmadan onun karşılığı kendisine ödenecektir.⁵

Namaz ile zekât ikiz kardeş

“Namaz kılınız ve zekât veriniz” emri Kur’ân-ı Kerîm’de ve hadis-i şeriflerde hep yan yana zikredilmiştir.

Peygamber Efendimiz Sahâbîlerinden bazı önemli konularda söz alırdı. Buna *bîat* denirdi.

Bazı Sahâbîlerden “namaz kılmak, zekât vermek ve gönlünde Müslümanlara kin ve kötülük beslememek” üzere söz almıştı.⁶

Müslüman olmayanları dine dâvet edecek kimselere de, bu sırayı gözetmelerini emrederdi.

Muâz ibni Cebel’i Yemen’e vali ve zekât memuru olarak gönderirken, ona şunları söylemiştir:

- İnsanları önce Allah’a ve Peygambere iman etmeye davet edeceksin;

- bunu kabul ederlerse onlardan günde beş vakit namaz kılmalarını isteyeceksin;

- onu da benimsemeleri halinde zenginlerden alınıp fakirlere dağıtılmak üzere zekât vermeleri gerektiğini hatırlatacaksın.⁷

Demek ki, Müslüman olduğunu söyleyen kimsenin namaz kılması, varlıklı ise zekât vermesi gerekir. Çünkü namaz kılmak bedeninin borcu, zekât vermek malın borcudur. Malı olan mutlaka zekâtını verecektir.

⁴ Ahzâb 33/35.

⁵ Enfâl 8/60.

⁶ *Buhârî*, İmân 42, Zekât 2, Büyû’ 68, Şürût 1, Ahkâm 43; *Müslim*, İmân 109; *Ebü Dâvûd*, Edeb 65; *Tirmizî*, Bîr 17; *Nesâî*, Bey’at 17; *Dârimî*, Büyû’ 9; Ahmed b. Hanbel, *Müsned*, IV, 358, 361, 364.

⁷ *Buhârî*, Zekât 1, 41, 63, Meğâzî 61, Tevhîd 1; *Müslim*, İmân 15, 29, 31.

Zekât vermeyenin acıklı hali

Allah Teâlâ'nın belirttiğine göre,
cimrilik yüzünden zekâtı verilmeyen mallar,
kıyamet gününde sahiplerinin boynuna dolanacaktır.⁸

Allah yolunda harcanmayan altın ve gümüşler, birgün Cehennem ateşinde kızdırılacak ve sahiplerinin alınları, böğürleri ve sırtları onunla dağlanacaktır.⁹

Resûl-i Ekrem Efendimiz de konuya şöyle açıklık getirmiştir:

Zekâtı verilmeyen her mal,

- kıyamet günü ateşte kızdırılıp plaka haline getirilecek,
- sahibinin yanları, alnı ve sırtı bunlarla da dağlanacak,
- zekâtı verilmeyen hayvanlar da sahiplerini ayaklarıyla çiğneyip, boynuzlarıyla süsecek ve dişleriyle ısıracaklardır.

Mahşer yerinde hesap işi bitene kadar,

elli bin yıl boyunca

bu işkence devam edecektir.¹⁰

Malını, parasını fakirlere ve ihtiyaç sahiplerine vermeyenlerin kaybı çok büyük olacaktır.¹¹

Zekâtı verilmeyen malın kocaman, zehirli bir yılan şeklinde sahibini kovalayacağını, ona çeşitli işkenceler yapıp boynuna dolanacağını tasvir eden hadisler ise¹² dayanılacak gibi değildir.

Zekât ve sadaka vermeli

Zekât, Allah'ın emri, boynumuzun borcudur.

Sadaka ise, maddî durumu iyi olanların, zorunlu olmayarak yapacağı bir yardım türüdür.

⁸ Al-i İmrân 3/180.

⁹ Tevbe 9/34-35.

¹⁰ Buhârî, Zekât 3, Müsâkât 12, Tefsîr 3/14, 9/6; Müslîm, Zekât 24; Ebû Dâvûd, Zekât 32; Ahmed b. Hanbel, Müsned, II, 262, 276, 383, 489.

¹¹ Buhârî, Eymân 3; Müslîm, Zekât 27, 30; Nesâî, Zekât 11; Dârimî, Zekât 3.

¹² Buhârî, Zekât 3, Tefsîr 3/14; Müslîm, Zekât 27.

Bir defasında Peygamber Efendimiz, yeni Müslüman olan ve görevlerini öğrenmek isteyen birine namaz, oruç ve zekât borcunu ve bu üç ibadetin nâfile kısımlarını alıştırma alıştırma söylemişti. Zekâtı bildirdikten sonra "Yapacağım başka birşey var mı?" diye soran bu Müslümana:

"Hayır, yok; ama zorunlu olmamakla beraber bir de sadaka var" demişti.¹³

Sadaka vermek, zorunlu bir görev, yani farz değildir; fakat maddî durumu iyi olanlara sevap kazanacakları bir hayır türü, bir ibadettir.

Şimdi Peygamber Efendimizin hadisleri ışığında, bu konuda neler yapılması gerektiğini görelim:

Sadaka verecek şahıs öncelikle kendisinin ve ailesinin ihtiyaçlarını karşılamalı, Allah Teâlâ'nın buyurduğu gibi sadakayı "ihtiyaç fazlasından" vermelidir.¹⁴

İhtiyaç fazlasını fakirlere vermek insanın lehine, vermemek aleyhinedir.¹⁵

Kendisinin ve ailesinin ihtiyaçlarını zor karşılayan bir kimsenin, çocuklarının rızkını sadaka olarak dağıtması ve onları başkalarına muhtaç etmesi doğru değildir.

Bir kimsenin kendisi ve ailesi için yaptığı harcamalar da bir sadakadır ve harcamaya öncelikle kendi ailesinden başlamak, akrabasını ve yakınlarını gözetmek gerekir.¹⁶

Akrabaya yapılan yardım, akraba olmayana yapılan yardımdan iki misli daha sevaptır.¹⁷

¹³ *Buhârî*, İmân 34, Şehâdât 26; *Müslim*, İmân 8; *Nesâî*, Salât 4; *Mâlik*, *Muvatta'*, Kasru's-salât 94.

¹⁴ *Bakara* 2/219; *Buhârî*, Zekât 18, Nefekat 2.

¹⁵ *Müslim*, Zekât 95, 97; *Tirmizî*, Zühd 32.

¹⁶ *Buhârî*, Zekât 18; *Müslim*, Zekât 38, 95, 97; *Ebü Dâvûd*, Zekât 46; *İbnî Mâce*, Cihâd 4.

¹⁷ *Tirmizî*, Zekât 26; *Nesâî*, Zekât 82; *İbnî Mâce*, Zekât 28; Ahmed b. Hanbel, *Müsned*, IV, 17, 18, 214; *İbn Hibbân*, *es-Sahih* (Arnaûd), VIII, 133; *Elbâni*, *Sahihu Mevâridi'z-zam'ân*, I, 363.

Açların doyurulması,¹⁸ insanlara yemek ikrâm edilmesi en hayırlı işlerden biridir.¹⁹

Zekât veya sadaka verince malın azalacağı düşünülebilir; fakat sadaka kesinlikle malı azaltmaz.²⁰

Her gün iki melek; malını fakirlere verene yenisinin verilmesi, vermeyenin malının da telef edilmesi için Allah'a dua eder.²¹

Allah Teâlâ sadaka veren kimselere, verdiklerinin karşılığını kat kat fazlasıyla ödeyeceğini de va'detmektedir.²²

Sadaka verirken fakirin şahsiyetini incitmemelidir. Bunun yolu, sağ elin verdiğini sol elin bilmeyeceği şekilde gizlice yardım etmektir.²³

Allah Teâlâ gizli yapılan yardımın daha değerli olduğunu belirtmektedir.²⁴

Harcadığın senindir

Peygamber Efendimizin tavsiyelerini dinlemeye devam edelim:

İnsan, bu dünyada iken gönderdiklerini öteki dünyada karşısında bulacaktır.²⁵

Böyle olunca, herkes eli ayağı tutarken, yarım hurma bile olsa âhirete göndermeye ve kendini Cehennem ateşinden korumaya bakmalıdır.²⁶

¹⁸ *Buhârî*, Cihâd 171, Et'ime 1.

¹⁹ *Buhârî*, İmân 6, 20; *Müslim*, İmân 63; *Tirmizî*, Et'ime 45, Kıyâmet 42.

²⁰ *Müslim*, Bîr 69; *Tirmizî*, Bîr 82; *Dârimî*, Zekât 35; Mâlik, *Muvatta'*, Sadaka 12; Ahmed b. Hanbel, *Müsned*, II, 235, 386, 438.

²¹ *Buhârî*, Zekât 27; *Müslim*, Zekât 57; Ahmed b. Hanbel, *Müsned*, II, 305-306, 347, V, 197.

²² Hadîd 57/18.

²³ *Buhârî*, Ezân 36, Zekât 16; *Müslim*, Zekât 91.

²⁴ Bakara 2/271.

²⁵ *Buhârî*, Zekât 10, Rikak 39, Tevhid 24, 36; *Müslim*, Zekât 67; *Tirmizî*, Kıyâmet 1; *İbni Mâce*, Mukaddime 13, Zekât 28; Ahmed b. Hanbel, *Müsned*, IV, 236.

²⁶ *Buhârî*, Zekât 9, 10, Edeb 34, Rikak 49, 51, Tevhid 36; *Müslim*, Zekât 66-70, 97.

Sağlık henüz yerindeyken, fakirlikten korkup zengin olmayı düşlerken ve can boğaza gelmeden önce verilecek sadaka daha sevaptır; can boğaza geldikten sonra "şöyle hayır yapın, böyle hayır yapın" demenin hiçbir değeri yoktur; o mal zaten kendi tasarrufundan çıkmış, vârislerin olmuştur."²⁷

Efendimiz sordu:

"Söyleyin bakalım; hanginiz mirasçısının malını kendi malından çok sever?"

Sahâbîler:

"Ey Allah'ın Elçisi! Hepimiz kendi malımızı daha çok severiz" dediler.

Resûl-i Ekrem şöyle buyurdu:

"Hayır. Mirasçısının malını kendi malından daha çok sevmeyen kimse yoktur. İnsanın kendi malı, âhirete gönderdiği; göndermedikleri ise mirasçılarının malıdır."²⁸

Cenâb-ı Mevlâ, bir kimsenin helâl kazancından verdiği hurma kadar küçücük bir sadakayı kabul eder, onu dağ gibi oluncaya dek büyütür ve sadakayı veren kimse için koruyup saklar.²⁹

Âdemoğlu, malım malım deyip duruyor.

Ey Âdemoğlu!

Yiyip tükettiğin, giyip eskittiğin veya sadaka olarak verip sevap kazanmak üzere önden gönderdiğinden başka malın mı var ki?³⁰

İnsan ölünce;

- ailesi,
- malı,
- yaptığı iyilik ve kötülükler onunla birlikte kabre kadar gider.

²⁷ *Buhârî*, Zekât 11; *Müslim*, Zekât 92; *Nesâî*, Zekât 60, *Vesâyâ* 1; *İbni Mâce*, *Vesâyâ* 4; Ahmed b. Hanbel, *Müsned*, II, 231, 250, 415-416.

²⁸ *Buhârî*, Rikak 12; *Nesâî*, *Vesâyâ* 1; Ahmed b. Hanbel, *Müsned*, I, 382.

²⁹ *Buhârî*, Zekât 8, *Tevhîd* 23; *Müslim*, Zekât 63, 64.

³⁰ *Müslim*, *Zühd* 3-4; *Tirmizî*, *Zühd* 31, *Tefsîr* 102; *Nesâî*, *Vesâyâ* 1; Ahmed b. Hanbel, *Müsned*, IV, 24, 26.

Ailesiyle malı geri dönüp gelir;

onun yanında sadece yaptığı iyilik ve kötülükleri kalır.³¹

Mahşer yerinde, hesaplar görülüp bitene kadar, insana dünyada iken verdiği sadakaları gölgelik edecektir.³²

Konumuzu, yine bir hadîs-i şerif ile bitirelim:

Birgün Peygamber Efendimizin ailesi bir koyun kesip fakirlere dağıtmıştı.

Resûl-i Ekrem eve gelince koyundan geriye ne kaldığını sordu.

“Sadece bir küreği kaldı” dediler.

Allah’ın Elçisi:

“Desenize,” buyurdu. “Bir küreği hariç hepsi duruyor.”³³

Sevgili Efendimiz bu sözüyle, Allah rızası için verilen sadakaların boşa gitmediğini, “Ne verirsen elinle, o gider seninle” atasözünün doğru olduğunu anlatmış oldu.

“Cömert Olmalı” bahsi de bu konuyla yakından ilgilidir.

³¹ *Buhârî*, Rikak 42; *Müslim*, Zühd 5; *Tirmizî*, Zühd 46; *Nesâî*, Cenâiz 52; Ahmed b. Hanbel, *Müsned*, III, 110.

³² Ahmed b. Hanbel, *Müsned*, IV, 147; Ebû Ya’lâ, *Müsned* (Esed), III, 300-301; İbn Hibbân, *es-Sahîh* (Armaüt), VIII, 104; Elbâni, *Sahîhu Mevâridi’z-zam’ân*, I, 359-360.

³³ *Tirmizî*, Kıyâmet 33; Ahmed b. Hanbel, *Müsned*, VI, 50; Hâkim, *el-Müstedrek* (Atâ), IV, 151; Elbâni, *Sahîhu’l-Tergîb ve’t-terhîb*, I, 516.

Gül Kokusu

İki cimri, bir cömert

Ebü Hüreyre radiyallahu anh şöyle dedi:

Birgün Peygamber Efendimiz bize şu kıssayı anlattı:

Vaktiyle İsrailoğulları arasında biri ala tenli, biri kel, biri de kör üç kişi vardı. Allah Teâlâ bunların kendisine ne kadar bağlı olduğunu denemek istedi. Onların yanına insan kılığında bir melek gönderdi.

Melek önce ala tenliye gitti:

"En çok neyi istersin?" diye sordu. Ala tenli adam:

"Güzel bir renge, güzel bir tene sahip olmak, insanların iğrendiği şu halden kurtulmak isterim" dedi.

Melek ona eliyle dokununca, adamın rengi güzelleşti, teni pırıl pırıl oldu.

Melek bu defa:

"En çok hangi hayvana sahip olmak istersin?" diye sordu.

Deveye sahip olmak istediğini söyleyen adama on aylık gebe bir deve verildi. Melek:

"Allah sana bu deveyi bereketli kılsın!" diye dua etti ve yanından ayrıldı.

Sonra kelin yanına gitti ve ona:

“En çok neyi istersin?” diye sordu. O da:

“Güzel bir saç a sahip olmayı ve insanların benden tiksindiği şu halden kurtulmayı isterim” dedi. Melek ona dokununca kellikten kurtuldu; güzel bir saç a sahip oldu.

Bu defa melek:

“En çok hangi malı seversin?” diye sordu.

Adam ineğe sahip olmak istediğini söyleyince ona da gebe bir inek verildi. Melek, malının bereketli olması için dua ederek yanından ayrıldı. Sonra gözleri görmeyen adamın yanına gitti ve:

“En çok istediğin şey nedir?” diye sordu. Adam:

“Cenâb-ı Hakk’ın gözlerimi geri vermesini ve insanları görmeyi çok isterim” dedi.

Melek adamın yüzüne dokununca gözleri açılıverdi. Bu defa:

“En çok sevdiğin mal hangisidir?” diye sordu.

Adam koyunu sevdiğini söyleyince, ona yeni doğmuş bir koyun verildi.

Derken her üçünün de hayvanları üreyip çoğaldı. Birinin bir vâdi dolusu deve, diğ erinin bir vâdi dolusu sığı rı, ötekinin de bir vâdi dolusu koyun sürüsü oldu.

Birgün melek, ala tenli bir adam kılığ ına girdi ve bir zamanlar ala tenli olan adamın yanına vardı:

“Ben yoksul bir adamım,” dedi. “Yoluma devam edecek param kalmadı. Önce Allah’ın, sonra da senin yardım ınla memleketime gidebileceğim. Sana şu güzel reng i, şu pırl pırl teni ve bu malları veren Allah aşk ına, beni gideceğim yere götürecek bir deve ver.”

Adam:

“Sana gelinceye kadar verilmesi gereken çok yer var” dedi.

O zaman melek adama ş unları söyledi:

“Ben seni bir yerden çıkaracak gibiyim. Sen insanların kendisinden öğrendiği, fakirken Allah’ın mal verip zenginleştirdiği ala tenli adam değ il misin?” Adam:

"Hayır, bu mal bana atalarımın miras kaldı" dedi. Melek ona:

"Eğer yalan söylüyorsan, Allah seni eski haline çevirsin!" diye beddua etti. Sonra da bir zamanlar kel olan adamın eski kılığına girerek yanına vardı. Ondan da bir inek istedi. Kel de tıpkı alatenli gibi, ona vereceği birşeyi olmadığını söyledi. Melek ona:

"Yalan söylüyorsan, Allah seni eski haline çevirsin!" diye beddua etti.

Daha sonra körün eski kıyafetine girip yanına gitti ve:

"Ben fakir bir yolcuyum. Yoluma devam edecek param kalmadı. Önce Allah'ın sonra senin yardımınla yoluma devam edebileceğim. Sana gözlerini geri veren Allah aşkına senden bir koyun istiyorum" dedi.

Bir zamanlar kör olan adam şunları söyledi:

"Doğru söylüyorsun. Ben eskiden kördüm, Allah bana gözlerimi geri verdi. Fakirdim, beni zengin yaptı. İsteddiğin kadar koyun al. Allah'a yemin ederim ki, bugün, Allah rızası için alacağın hiçbirşeyden dolayı sana zorluk çıkarmayacağım."

Melek adama şunları söyledi:

"Malın senindir.

"Siz bir imtihandan geçtiniz.

"Sen Allah'ın rızasını kazandın; diğerleri Onun gazabına uğradı."³⁴

³⁴ Buhârî, Enbîya 51; Müslim, Zühd 10.

4. ORUÇ TUTMALI

ORUÇ, İSLAM'IN dördüncü emridir.

- İnsanın mânevî yönden gelişmesini sağlar.

- Oruç tutan kimseyi kötü davranışlardan ve iffetsizlikten alıkor;

- ve Cehenneme girmesine engel olur.¹

Allah Teâlâ, işte bu gibi özellikleri sebebiyle orucu hem Muhammed ümmetine, hem ondan önceki ümmetlere farz kıldı.²

Orucun "sayılı günlerde," yani yılda bir defa Ramazan ayında tutulmasını emretti.³

Oruç tutmanın sevabı

Namaz kılan, zekât veren ve haccedeni herkes görür. Fakat bir kimsenin oruç tuttuğunu sadece Allah bilir. Oruca riya ve gösteriş bulaşmadığı için, oruç tutan kimsenin Allah katında farklı bir yeri vardır.

¹ *Buhârî*, Savm, 2, 10, Nikâh 2, Tevhîd 35; *Müslim*, Siyâm 162; *Tirmizî*, Savm 55, İmân 8; *Nesâî*, Siyâm 43; *İbnî Mâce*, Fiten 12; Ahmed b. Hanbel, *Müsned*, II, 257, 313, 402, 465.

² Bakara 2/183.

³ Bakara 2/184, 185.

Peygamber Efendimizin bildirdiğine göre Allah Teâlâ bu özel durumu şöyle açıklamıştır:

Oruç tutan kimse; yemesini, içmesini ve her türlü bedenî zevkini sadece Benim rızâmı kazanmak için bırakır; bu sebeple onun ödülünü bizzat Ben vereceğim.

Oruç tutan kimsenin çok sevindiği iki zaman vardır. Biri akşam iftar ettiği zaman, öteki de Rabbine kavuştuğu zaman.⁴

Orucun ve oruçlunun değerini şimdi de Resûl-i Ekrem Efendimizden dinleyelim:

Oruçlu bir ağzın kokusu, Allah yanında en güzel kokudan daha değerlidir.

Sevap olduğuna inanarak ve karşılığını Allah'tan bekleyerek Ramazan orucunu tutan kimsenin geçmiş günahları bağışlanır.⁵

Allah Teâlâ, kendi rızâsı için oruç tutanı, Cehennem ateşinden yetmiş yıl uzaklaştırır.⁶

Cennetin sekiz kapısı vardır. Namaz kılanlar, kıyamet gününde Cennete namaz kapısından; cihad edenler cihad kapısından, sadaka verenler sadaka kapısından gireceklerdir.

Bu sekiz kapıdan birinin adı *Reyyân*'dır. O kapıdan sadece oruç tutanlar girecektir.

Mahşer yerinde bir ara "Oruç tutanlar nerede?" diye seslenecek. Oruç tutanlar yerlerinden doğrulacak. Onlar Cennete girince bu kapı kapanacak; artık oradan kimse girmeyecek. Reyyân kapısından girenler bir daha susuzluk çekmeyecek.⁷

Sahâbîlerden biri, Peygamber Efendimizden, kendisine fayda

⁴ *Buhârî*, Savm 2, 9, Libâs 78, Tevhid 35, 50; *Müslim*, Sıyâm 161, 163-165; *Tirmizî*, Savm 55; *Nesâî*, Sıyâm 41, 42; *İbni Mâce*, Sıyâm 1.

⁵ *Buhârî*, İmân 28, Savm 6; *Müslim*, Mûsâfirîn 175, Sıyâm 204.

⁶ *Buhârî*, Cihâd 36; *Müslim*, Sıyâm 167, 168; *Tirmizî*, Fezâilü'l-cihâd 3; *Nesâî*, Sıyâm 44, 45; *Müslim*, Sıyâm 34.

⁷ *Buhârî*, Savm 4, Bed'ü'l-halk 9, Fezâilü ashâbi'n-nebi 5; *Müslim*, Zekât 85, 86, Sıyâm 166.

verecek bir ibadet tavsiye etmesini istedi. Resûl-i Ekrem ona "Oruç tutmanı tavsiye ederim. Onun gibisi yoktur" buyurdu.⁸

Böylece orucun gösteriştten uzak, ihlâs ve samimiyetle yapılan müstesnâ bir ibadet olduğuna işaret buyurdu.

Ramazan ayının değeri

Şimdi yine Sevgili Efendimizi dinleyelim:

Ramazan ayının daha ilk gecesinde Cennetin bütün kapıları ardına kadar açılır; Cehennem kapıları birer birer kapanır; azgın şeytanlar bağlanıp tesirsiz hale getirilir.⁹

Oruç tutan kimse, büyük günahlardan sakınırsa, iki Ramazan arasında yaptığı günahları affedilir.¹⁰

"Bin aydan daha hayırlı olan Kadir Gecesi" bu aydadır.¹¹

Ramazan ayını oruçla geçiren, bir de her ay üç gün oruç tutan kimseye bütün yıl oruç tutmuş gibi sevap verilir.¹² Çünkü iyiliklere on katı sevap verilecektir.

Bir ibadete ve iyiliğe on katı sevap verileceğini Allah Teâlâ da belirtmiştir.¹³

Ramazan ayı Kur'ân ayıdır. Peygamber Efendimiz Ramazan'ın her gecesinde Cebrâil aleyhisselâm ile buluşur ve o güne kadar inen Kur'ân âyetlerini karşılıklı olarak birbirlerine okurlardı.¹⁴

Allah'ın Resûlü her zaman cömertti; ama Cebrâil aleyhisselâm ile çokça buluştuğu bu ayda, esen rüzgârdan daha cömert olurdu.¹⁵

⁸ Nesâî, Sıyâm 43; Ahmed b. Hanbel, *Müsned*, V, 248, 249, 255, 257, 264; Elbâni, *Sahihu't-Tergîb ve't-terhib*, I, 580.

⁹ Buhârî, Savm 5, Bed'ü'l-halk 11; Müslim, Sıyâm 1, 2; Tirmizî, Savm 1; Nesâî, Sıyâm 3, 4.

¹⁰ Müslim, Tahâret 16; Ahmed b. Hanbel, *Müsned*, II, 229.

¹¹ Kadr 97/3.

¹² Ahmed b. Hanbel, *Müsned*, II, 263, 384, 513, V, 154, 363; İbn Hibbân, *es-Sahih* (Arnaûr), XIV, 498; Elbâni, *Sahihu't-Tergîb ve't-terhib*, I, 599.

¹³ En'âm 6/160.

¹⁴ Buhârî, Savm 7, Menâkıb 23.

¹⁵ Buhârî, Bed'ü'l-vahy 6, Savm 7, Menâkıb 23, Fezâilü'l-Kur'ân 6; Müslim, Fezâil 50.

Oruçlu nasıl olmalı?

Oruçlunun sadece midesi değil, dili de oruç tutmalıdır.

Bunu Peygamber Efendimiz şöyle anlatmıştır:

- Oruçlunun ağzından kesinlikle kötü söz çıkmamalı,
- kimseyle kavgaya girmemeli,
- yalan söylemekten, boş ve mânâsız konuşmaktan kaçınmalıdır.

- Eğer biri ona hakaret etmeye kalkarsa, "Ben oruçluyum" deyip geçmelidir.¹⁶

Hem oruç tutup, hem yalan söyleyenin, yalan dolanla iş yapanın, yemeyi içmeyi bırakmasına Allah Teâlâ hiç değer vermeyecektir.¹⁷

Orucu oruç gibi tutmayanların eline, aç susuz kalmaktan başka birşey geçmeyecektir.¹⁸

Sahur ve iftar vakitleri

Ramazan ayının her ânı değerli olmakla beraber bu ayda özel zamanlar vardır.

Bu zamanlardan biri sahur, diğeri iftar vaktidir.

Sahur vakti hakkında Peygamber Efendimiz şöyle buyurmuştur:

"Sahur yapınız, çünkü sahurda bolluk, bereket vardır."¹⁹

Bizim orucumuzla Ehl-i Kitab'ın orucunu birbirinden ayıran en önemli fark sahur yemeğidir.²⁰

Peygamber Efendimiz iftar vaktine de önem verilmesini iste-

¹⁶ *Buhârî*, Savm 2, 9; *Müslim*, Sıyâm 163-165; *Ebü Dâvûd*, Sıyâm 25; *Tirmizî*, Savm 55; *Nesâî*, Sıyâm 41, 42; *İbnî Mâce*, Sıyâm 1.

¹⁷ *Buhârî*, Savm 8, Edeb 51; *Ebü Dâvûd*, Sıyâm 25; *Tirmizî*, Savm 16; *İbnî Mâce*, Sıyâm 21.

¹⁸ *İbnî Mâce*, Sıyâm 21; *Dârimî*, Rikak 12; Ahmed b. Hanbel, *Müsned*, II, 373; Elbâni, *Sahîhu't-Tergîb ve't-terhîb*, I, 625-626.

¹⁹ *Buhârî*, Savm 20; *Müslim*, Sıyâm 45; *Tirmizî*, Savm 17; *Nesâî*, Sıyâm 18, 19; *İbnî Mâce*, Sıyâm 22.

²⁰ *Müslim*, Sıyâm 46; *Ebü Dâvûd*, Sıyâm 15; *Tirmizî*, Savm 17; *Nesâî*, Sıyâm 27; *Dârimî*, Savm 9; Ahmed b. Hanbel, *Müsned*, IV, 197, 202.

miş; iftar saati girdiği anda oruç açmayı tembih ederek şöyle buyurmuştur:

“Müslümanlar, oruç açmakta acele ettikleri sürece hayır içinde yaşarlar.”²¹

Kadir Gecesi

Ramazan ayı içinde en değerli zaman dilimi Kadir Gecesidir. Allah Teâlâ, “kutlu bir gece” olduğunu haber verdiği²² Kadir Gecesinde önemini özel bir süre ile, Kadir Sûresi ile belirtmiş, ve:

- Kur’ân-ı Kerîm’i Kadir Gecesinde indirdiğini,
- Kadir gecesinin bin aydan daha hayırlı olduğunu,
- o gecede sabaha kadar Allah’ın izniyle meleklerin ve Ceb-râil’in yeryüzüne indiğini,
- o gece yeryüzüne barış ve esenliğin hâkim olduğunu haber vermiştir.²³

Resûl-i Ekrem Efendimiz de şu gerçekleri bize bildirmiştir: Bu mübarek geceyi, faziletine inanarak, karşılığını Allah’tan bekleyerek değerlendiren kişinin geçmiş günahları bağışlanır.²⁴

Kadir Gecesi Ramazan ayının son on günündeki tekli gecelerde,²⁵

hattâ Ramazan’ın yirmi yedinci gecesinde aramalıdır.²⁶

Kadir gecesinin sabahında güneşin, iyice yükselinceye kadar, ziyâi ay gibi sönük olur.²⁷

²¹ *Buhârî*, Savm 45; *Müslim*, Sıyâm 48; *Ebü Dâvûd*, Savm 19; *Tirmizî*, Savm 13; *Dârimî*, Savm 11.

²² *Duhân* 44/3.

²³ *Kadr* 97/1-5.

²⁴ *Buhârî*, İmân 25, 27, Savm 6, Fazlû leyleti’l-kadr 1.

²⁵ *Buhârî*, Fazlû leyleti’l-kadr 3.

²⁶ *Mâlik*, *Muvatta’*, *İ’tikâf* 11; *Buhârî*, Fazlû leyleti’l-kadr 2, Ta’bîr 8; *Müslim*, Sıyâm 205, 206.

²⁷ *Müslim*, Müsâfirîn 179; *Ebü Dâvûd*, Şehrü ramazân 2; *Tirmizî*, Savm 72; Ahmed b. Hanbel, *Müsned*, I, 406, 457, V, 130, 131, 324.

Bir adam Resûl-i Ekrem'e gelerek yaşlı ve hasta olduğunu, geceleyin namaz kılamadığını, fakat Kadir Gecesinde ibadet etmeyi arzu ettiğini belirterek o geceyi kendisine söylemesini istedi; Peygamber Efendimiz de ona, Ramazan'ın yirmi yedinci gecesinde ibadet etmesini tavsiye etti.²⁸

Bununla beraber Efendimiz, Ashâbına, Kadir Gecesini Ramazan'ın yirmi dokuzuncu, yirmi yedinci, yirmi beşinci gecelerinde aramalarını da söyledi.²⁹

Kadir Gecesi nasıl dua etmeli?

Birgün Hz. Âişe, Allah'ın Elçisine Kadir Gecesine rastlarsa nasıl dua etmesi gerektiğini sordu.

Peygamber Efendimiz de ona şöyle dua etmesini söyledi:

Allahum!
Sen affedicisin,
affetmeyi seversin,
beni de affet!³⁰

İ'tikâfa çekilmek

Sevgili Peygamberimiz Ramazan ayının son on gününde dünya işlerini bırakır, Mescid-i Nebevî'ye çekilir, sadece ibadetle meşgul olurdu.

Ailesini de bu gecelerde ibadet etmeleri için uyandırırdu.

İtikâf denen bu ibadet sırasında Peygamber Efendimiz namaz kılar, Kur'ân okur ve tefekkürle meşgul olurdu.

Vefâtından sonra da eşleri itikâfa çekilmeye devam etti.³¹

²⁸ Ahmed b. Hanbel, *Müsned*, I, 240; Heysemî, *Mecma'u'z-zevâid*, III, 176.

²⁹ *Buhârî*, Fazlû leyleti'l-kadr 3; *Ebü Dâvûd*, Ramazan 2.

³⁰ *Tirmizî*, Daavât 84; *İbnî Mâce*, Duâ 5; Ahmed b. Hanbel, *Müsned*, VI, 171, 182, 183; Hâkim, *el-Müstedrek (Atâ)*, I, 712.

³¹ *Buhârî*, Fazlû leyleti'l-kadr 5; *Müslim*, İ'tikâf 1-5.

Terâvih namazı

Ramazan ayının oruçtan sonra en belirgin ibadeti terâvih namazıdır.

Sahâbiler, Peygamber Efendimizin kendi başına terâvih namazı kıldığını öğrenince, bu namazı kendilerine de kıldırmasını istediler. Hz. Peygamber onlara sadece üç defa terâvih namazı kıldırdı.

Bu olay şöyle oldu:

O yıl Ramazan ayının çıkmasına yedi gün kalmıştı.

Her gece yatsı namazını kıldırıktan sonra evine çekilen Peygamber Efendimiz, o gece mescitte kaldı ve Ashâbına ilk defa terâvih namazı kıldırdı. Terâvih, gecenin üçte birine kadar devam etti.

Ertesi gün ağızdan ağıza Peygamber Efendimizin terâvih namazı kıldırıldığı haberi yayıldı. Sahâbiler mescitte toplandılar; fakat Efendimiz o akşam terâvih namazı kıldırmadı.

Ertesi gün yine terâvih namazı kıldırdı ve namaz gece yarısına kadar devam etti.

Bir sonraki gün yine kıldırmadı.

Nihayet Ramazan'ın çıkmasına üç gün kala, eşlerine ve kızlarına da haber göndererek bütün gece devam eden bir terâvih daha kıldırdı. O gün Müslümanlar sahurlarını zor yapabildiler.

Sevgili Peygamberimiz terâvih namazının farz olabileceğini, bunun da Müslümanları zora sokacağını düşünerek bir daha terâvih kıldırmadı.³²

Herkesin terâvih namazını kendi evinde kılmasını tavsiye etti.

O günden sonra Sahâbiler, hem Peygamber Efendimiz zamanında, hem Hz. Ebû Bekir devrinde, hem de Hz. Ömer'in hilâfetinin ilk yıllarında teravîh namazını evlerinde kıldılar.

Terâvih namazlarının câmide cemaatle kılınması âdeti, Hz. Ömer devrinde başladı.

³² *Ebû Dâvûd*, Ramazan 1; *Tirmizî*, Savm 81; *Nesâî*, Sehv 103.

Şevvâl orucu

Resûl-i Ekrem Efendimiz, Ramazan orucunu tutanların, Ramazan'ın hemen ardından gelen Şevvâl ayında altı gün daha oruç tutmalarını tavsiye etti. Böylece otuz beş veya otuz altı gün oruç tutmuş olacaklarını, her iyiliğe on misli karşılık verileceğine göre, bir yıl boyunca oruç tutmuş gibi sevap kazanacaklarını söyledi.³³

³³ Müslim, Sıyâm 204; Tirmizî, Savm 53.

Gül Kokusu

Misk çantası

Hâris el-Eş'arî radiyallahu anh anlatıyor:

Resûl-i Ekrem sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu:

Allah Teâlâ, Zekerıyyâ Peygamberin oğlu Yahyâ aleyhisselâm'a, hem kendi yapması, hem de İsrailoğullarına emretmesi için beş buyruk verdi.

Yahyâ Peygamber bu emirleri halka duyurmayı azıcık geciktirince, İsa aleyhisselâm onun yanına geldi:

"Yahyâ!" dedi. "Cenâb-ı Hak, hem bizzat yapman, hem de İsrailoğullarına emretmen için sana beş buyruk verdi. Bu emirleri onlara ya bir an önce söyle, yoksa ben söyleyeceğim."

Yahyâ Peygamber:

"Kardeşim!" dedi İsa aleyhisselâm'a. "Allah'ın bana verdiği emirleri halka ben değil de sen duyurursan, Cenâb-ı Hakk'ın bana azap etmesinden veya beni yerin dibine geçirmesinden korkarım."

Sonra da halkı Beytül Mukaddes'te topladı. Cami ağzına kadar doldu; hattâ halk şerefelerde oturdu.

Yahyâ Peygamber, Allah'a hamd ve senâdan sonra vaaza başlayıp şunları söyledi:

"Allah bana hem bizzat uygulamam, hem de size söylemem için beş emir verdi. Ben de size onları yapmanızı emrediyorum.

"İlk olarak Allah'a ibadet edecek, Ondan başkasını Tanrı yerine koymayacaksınız.

"Allah'tan başkasını tanrı yerine koyan kimse bakınız neye benzer:

"Bir adam, kendi öz malından bir miktar altın veya gümüşle bir köle satın alıyor ve ona 'Bak oğlum!' diyor. 'Şurası benim evim; şu da işim. Çalış, kazancını getir, bana ver!' Ama o köle ne yapıyor; kazandığı paraları efendisine değil, götürüp başkasına veriyor. Söyleyin bakalım; hanginiz kölesinin böyle davranmasını ister?

"Sizi Allah yarattı ve rızkınızı O verdi; öyleyse kesinlikle Allah'tan başkasını tanrı yerine koymayınız.

"Allah Teâlâ size namaz kılmayı emretti. Namaz kılarken kesinlikle sağa, sola bakmayınız. Bir kul namazda sağa sola bakmadığı sürece, Allah Teâlâ namaz boyunca yüzünü hep onun yüzüne çevirir.

"Size oruç tutmanızı emrediyorum. Bakınız oruç neye benzer:

"Bir topluluk arasında bir adam, adamın da, içinde misk bulunan bir çantası var. O çantadan gelen güzel koku herkesi mest ediyor ve herkes onu koklamak istiyor. İşte oruç böyle birşey.

"Oruç tutan kimsenin ağız kokusu, Allah yanında misk kokusundan daha değerlidir.

"Size sadaka vermenizi de emrediyorum. Bakınız, sadaka vermek neye benzer:

"Düşman, bir adamı yakalayıp esir etmiş, ellerini boynuna bağlamış, boynunu vurmak üzere bir meydana getirmiştir. Adam, kendini esir edenlere: 'Beni fidye karşılığında serbest bırakınız; çalışıp kazanırım, kazancımı getirip size veririm' demiş ve böylece canını ölümden kurtarmıştır. İşte sadaka böyledir.

"Size bir de Allah'ı çokça zikretmenizi emrediyorum. Bakınız zikir neye benzer:

"Bir adam düşmandan kaçmaktadır. Düşman ise onu süratle takip etmektedir. O sırada adamın karşısına sağlam bir kale çık-

miş, o da bu kaleye sığınarak canını düşmandan kurtarmıştır. İşte bir kul da kendisini şeytandan ancak zikir sayesinde kurtarabilir.”

Resûl-i Ekrem sallallahu aleyhi ve sellern bunları anlattıktan sonra şöyle buyurdu:

“Ben de size, Allah Teâlâ’nın bana emrettiği şu beş şeyi emrediyorum:

“Yöneticinizin emirlerine uymayı,

“çihad etmeyi,

“hicret etmeyi,

“İslâm cemaatiyle birlikte bulunmayı.

“İslâm cemaatinden bir karış da olsa ayrılan kimse, tekrar oraya dönünceye kadar, boynundaki İslâm ilmiğini çözüp atmış demektir.

“Câhiliyyet dâvası güden kimse, Cehennemlik olur.”

O sırada Sahâbîlerden biri:

“Ey Allah’ın Elçisi!” dedi. “O adam namaz kılıp oruç tutsa yine de Cehennemlik mi olur?”

Allah’ın Elçisi şöyle buyurdu:

“Evet, namaz kılıp oruç tutsa ve kendini Müslüman zannetse bile yine de Cehennemlik olur.

“Sizi ‘Müslümanlar,’ ‘mü’minler,’ ‘Allah’ın kulları’ diye adlandıran Allah’ın dâvasına sahip çıkınız.”³⁴

³⁴ *Tirmizî*, Emsâl 3; Ahmed b. Hanbel, *Müsned*, IV, 130, 202; Ebû Ya’îa, *Müsned* (Esed), III, 140-142; İbn Huzeyme, *Sahîh* (A’zamî), III, 195-196; İbn Hibbân, *es-Sahîh* (Amaât), XIV, 124-127; Elbâni, *Sahîhu’t-Tergîb ve’t-terhib*, I, 358-359, II, 205-206; Elbâni, *Sahîhu Mevâridi’z-zam’an*, I, 494-496.

5. HAC CETMELİ

HAC, İSLÂM'IN beşinci emridir.

Belli aylarda yapılır.¹

Hac mevsimi, Arabî aylardan Şevvâl ve Zilkade ile Zilhice'nin ilk on günüdür.

Haccetmek; Mekke'de bulunan Kâbe'yi ziyaret etmek (tavaf etmek), Arefe günü Arafat'ta bir süre bulunmak demektir.

Kâbe

Müslümanlar namaz kılarken günde en az beş defa Kâbe'ye doğru dönerler.

Hem Kâbe, hem de hac esnasında ziyaret edilen diğer mübarek yerler, Hz. Peygamber ile daha önceki birçok peygamberin, Allah'ın dinini öğretmek için verdiği mücadelenin hatıralarıyla doludur.

Kâbe'nin nasıl bir mâbet olduğunu Kur'ân-ı Kerim'den öğrenelim:

Kâbe, yeryüzünde yapılan ilk mâbettir.²

¹ Bakara 2/197.

² Âl-i İmrân 3/96.

Hız. İbrâhîm ile oğlu İsmâîl, Kâbe'nin "temellerini yükselte-
rek" onu yeniden inşâ etmişlerdir.³

Kâinâtın Rabbi, kullarının, bulundukları yerden, uzak yakın demeyip orayı ziyaret etmelerini ve Kâbe'yi tavaf etmelerini ister.⁴

Allah Teâlâ Kâbe'ye çok önem verir; ona "Benim evim" der.⁵

Ve bu mübarek binayı Beytullah, el-Beyt, el-Beytü'l-Atîk, el-Beytü'l-Harâm, el-Beytü'l-Muharrem, el-Beytü'l-Ma'mûr, el-Mescidü'l-Harâm gibi değişik isimlerle anar.⁶

Haccın farzları

Haccın iki farzı vardır.

Biri, arefe günü öğle vaktinden, ertesi gün sabah vaktine kadar olan süre içinde, Mekke'nin 21 km. doğusundaki Arafât Dağında bir müddet durmaktır. Buna *vakfe* denir. Milyonlarca hacı vakfedeki bu muhteşem duruşlarıyla âdetâ mahşer gününü canlandırırlar.

Resûl-i Ekrem Efendimiz, Arafât'ta vakfe yapmanın vazgeçilmez olduğunu şu sözüyle anlatmıştır: "Hac, Arefe demektir."⁷

Yine Peygamber Efendimizin bildirdiğine göre, Cenâb-ı Hakk'ın Cehennemden en çok kul âzat ettiği gün arefe günüdür. O gün Kâinâtın Rabbi mü'minlerin Arafât'taki o muhteşem duruşlarını meleklerle gösterir ve onlara kullarıyla övünür.⁸

Hacılar, güneş batınca, Arafât Dağından Müzdelife'ye inerler. Meş'ar-i Harâm da denilen bu yerde akşam ve yatsı namazlarını art arda kılarlar.

³ Bakara 2/127.

⁴ Hac 22/27.

⁵ Hac 22/26.

⁶ Bakara 2/125, 127, 144, 149, 150, 158; Máide 5/2, 97; Tevbe 9/7; İbrâhîm 14/37; Hac 22/26, 29, 33; Tûr 52/4.

⁷ Ebû Dâvûd, Menâsik 68; Tirmizî, Tefsiru'l-Kur'ân 2; Nesâî, Menâsik 203, 211; İbnî Mâce, Menâsik 57; Ahmed b. Hanbel, Müsned, IV, 309.

⁸ Müslim, Hac 436; Nesâî, Menâsik 194; İbnî Mâce, Menâsik 56.

Haccın ikinci farzı, Kâbe'yi tavaf etmektir.
Vakfe ve tavaf farzlarını ifa edenler hacı olurlar.

Haccın değeri

Haccetme imkânına sahip olanların Kâbe'yi ziyaret etmesi, Allah'ın insanlar üzerindeki hakkıdır.⁹ Allah Teâlâ böyle söylemektedir.

İşte bunun için hac görevi, Hz. Peygamberin belirttiğine göre, namaz kılmak, zekât vermek, oruç tutmak gibi İslâm dininin beş temel esasından biridir.¹⁰

Efendimiz hacçı şöyle anlatmıştır:

Hac, Allah'a ve Peygambere iman etmekten ve Allah yolunda cihad etmekten sonra gelen en üstün ibadettir.¹¹

Allah Teâlâ'nın kabul ettiği haccın karşılığı Cennettir.¹²

Bir kimse haccetmek için evinden çıktığı andan itibaren kötü söz söylemez ve büyük günah işlemezse, annesinden doğduğu gibi günahsız olarak evine döner.¹³

İhrâm ve telbiye

Hac ve umre yapan erkekler, daha Mekke'ye varmadan, Hz. Peygamber tarafından belirlenmiş yerlerde, normal elbiselerini çıkarıp beyaz renkli dikişsiz bir dokumaya bürünürler. Buna "ihrâma girmek" denir.

Kadınlar ihrâma girmezler.

Namaz kılacak kimsenin namaza hazırlık olarak abdest alması ne ise, haccedecek kimsenin ihrâma girmesi de odur.

⁹ Al-i İmrân 3/97.

¹⁰ *Buhârî*, İmân 1, 2, Tefsir 2/30; *Müslim*, İmân 19-22; *Tirmizî*, İmân 3; *Nesâî*, İmân 13; Ahmed b. Hanbel, *Müsned*, II, 92.

¹¹ *Buhârî*, İmân 18, Hac 4; *Müslim*, İmân 135; *Tirmizî*, Fezâilü'l-cihâd 22; *Nesâî*, Cihâd 17; Ahmed b. Hanbel, *Müsned*, II, 264, 268-269, 287, VI, 372.

¹² *Buhârî*, Umre 1; *Müslim*, Hac 437; *Tirmizî*, Hac 90; *Nesâî*, Menâsik 5; *İbni Mâce*, Menâsik 3; Mâlik, *Muvatta*ʼ, Hac 65; Ahmed b. Hanbel, *Müsned*, II, 246, 461, 462, III, 325, 447.

¹³ *Buhârî*, Hac 4, Muhsar, 9, 10; *Müslim*, Hac 438; *Nesâî*, Hac 4; *İbni Mâce*, Menâsik 3; Ahmed b. Hanbel, *Müsned*, II, 229, 248, 410, 484, 494.

İhrâm bir tür kefeni andırdığı için, ihrâma girenler, mahşerde Allah Teâlâ'nın huzurunda olduklarını hissederler; davranışlarına, düşüncelerine çekidüzen verirler; Müslüman kardeşleriyle eşit olduklarını daha iyi görürler.

İhrâma girenler "Lebbeyk Allahümme lebbeyk..." diye seslenirler. "Buyur Allahım, emrindeyim" anlamındaki bu sözlerle *telbiye getirmek* denir.

Cebrâil aleyhisselâm Peygamber Efendimize gelmiş, ihrâmın haccın alâmetlerinden biri olduğunu söylemiş, ihrâma girenlerin yüksek sesle telbiye getirmeleri gerektiğini bildirmiştir.¹⁴

Hacerülesved ve Makam-ı İbrâhîm

Hac esnasında ziyaret edilen mübarek yer ve makamlardan biri, Kâbe'nin yanında bulunan ve "kara taş" demek olan Hacerülesved'dir.

Peygamber Efendimiz Hacerülesved'e ve Kâbe'nin Rûkn-i Yemânî denen köşesine dokunmanın, onları selâmlamanın günahların dökülmesine vesile olacağını söylemiştir.¹⁵

Hz. Ömer, Peygamber Efendimizin vefatından sonraki yıllarda Hacerülesved'i öpmüş ve ona hitaben şöyle demiştir:

"Senin bir taş olduğunu biliyorum; kimseye ne faydan dokunur, ne de zararın. Eğer Resûlullah'ın öptüğünü görmeseydim, seni öpmezdim."¹⁶

Mübarek makamlardan bir diğeri de, Hz. İbrâhim'in, Kâbe duvarını örerken üzerine bastığı taş demek olan Makam-ı İbrâhîm'dir. O da Kâbe'nin avlusunda ve birkaç metre ilerisindedir.

¹⁴ Nesâî, Menâsik 55; İbni Mâce, Menâsik 16; Dârimî, Menâsik 14; Ahmed b. Hanbel, Müsned, II, 325, IV, 55, 56, V, 192.

¹⁵ Ahmed b. Hanbel, Müsned, II, 95; Abdürrezzâk, el-Musannef (A'zamî), V, 29; Taberânî, el-Mu'cemü'l-kebir (Selefi), XII, 389, 390.

¹⁶ Buhârî, Hac 50, 60; Müslim, Hac 249-251; Ebû Dâvûd, Menâsik 47; Nesâî, Menâsik 147; İbni Mâce, Menâsik 27; Mâlik, Muvatta', Hac 115; Ahmed b. Hanbel, Müsned, I, 16, 34, 46, 53, 54.

Hacerülesved ile Makam-ı İbrâhîm'in Cennet yâkutlarından olduğu belirtilmektedir.¹⁷

Safâ ile Merve

Hac ve umre esnasında ziyaret edilen mübarek yerlerden biri de Safâ ve Merve'dir. Safâ ile Merve bir zamanlar iki tepe imiş. Hacıların Safâ ile Merve arasında yaptığı yedi yürüyüş, Hz. İbrâhîm'in hanımı Hâcer'in, oğlu İsmâîl'e su aramak için bu iki tepe arasında yedi defa koşmasını simgeler.¹⁸

Safâ ile Merve arasındaki bu yürüyüşe *sa'y* denir.

Resûl-i Ekrem sallallahu aleyhi ve sellem de hac esnasında hem Kâbe'yi tavaf ederken, hem de Safâ ve Merve arasında sa'y ederken müşriklerin kendisini seyrettiği belli bir mesafede, onlara güçlü olduğunu göstermek için süratli ve canlı bir şekilde yürümüştür.¹⁹

Sa'y esnasında bu kısa mesafede süratlice yürümeye *hervele* denir.

Umre

Kâbe'yi tavaf edip Safâ ile Merve arasında sa'y etmeye *umre* denir.

Umrenin belirli bir zamanı yoktur; hac mevsiminde de, yılın herhangi bir gününde de yapılabilir.

Resûl-i Ekrem Efendimiz hayatında bir hac, dört umre yapmış,²⁰

iki umre arasında işlenen günahların bağışlanacağını müjdelemiş;²¹

¹⁷ Tirmizî, Hac 49; Ahmed b. Hanbel, *Müsned*, II, 213-214; İbn Huzeyme, *Sahih* (A'zami), IV, 219; İbn Hibbân, *es-Sahih* (Arnaüt), IX, 24; Elbâni, *Sahihu Mevâridi'z-zam'ân*, I, 415-416.

¹⁸ Buhârî, Enbiyâ 9; Ahmed b. Hanbel, *Müsned*, I, 347.

¹⁹ Buhârî, Hac 80; Müslim, Hac 240-241.

²⁰ Buhârî, Umre 3; Müslim, Hac 220; Ahmed b. Hanbel, *Müsned*, II, 128, 155.

²¹ Buhârî, Umre 1; Müslim, Hac 437; Nesâî, Menâsik 3, 5; İbni Mâce, Menâsik 3; Mâlik, *Muvatta'*, Hac 65; Ahmed b. Hanbel, *Müsned*, III, 447.

Ramazan ayında yapılan umrenin hac sevabı kazandıracığını belirtmiştir.²²

Mescid-i Nebevî'de namaz

Hacca giden Müslümanlar Peygamber Efendimizi ziyaret etmek üzere Medine'ye gider ve oradaki Mescid-i Nebevî'de namaz kılarlar.

Sevgili Peygamberimiz, "benim mescidim" dediği Mescid-i Nebevî'de kılınan bir namazın, Kâbe dışındaki camilerde kılınan "bin namaz"dan daha hayırlı olduğunu söylemiştir.²³

Bu müjdeye dayanarak hacılar, Medine'de bulundukları günlerde, namazlarını Efendimizin mescidinde kılmaya çalışırlar.

Allah'ın Elçisi "Evimle minberimin arası Cennet bahçelerinden bir bahçedir"²⁴ buyurduğu için, Müslümanlar Mescid-i Nebevî'de bulundukları sırada fırsat ve imkân buldukça bu mübarek yerde iki rekât da olsa namaz kılmaya çalışırlar.

Bir de Medine'ye üç kilometre uzakta bulunan Kuba'ya gitmeli ve Kuba Mescidinde namaz kılmalıdır; çünkü Peygamber Efendimiz, burada namaz kılmanın umre yapmak kadar sevap olduğunu söylemiştir.²⁵

²² *Buhârî*, Hac 4; *Müslim*, Hac 221; *Ebû Dâvûd*, Menâsik 80; *Tirmizî*, Hac 95; *Nesâî*, Sıyâm 6; *İbni Mâce*, Menâsik 45.

²³ *Buhârî*, Fazlû's-salât fî mescidi Mekke ve'l-Medîne 1; *Müslim*, Hac 505-510; *Tirmizî*, Salât 126, Menâkib 68; *Nesâî*, Menâsik 124; *İbni Mâce*, İkamet 195.

²⁴ *Buhârî*, Fazlû's-salât fî mescidi Mekke ve'l-Medîne 5, Fezâilü'l-Medîne 12; *Müslim*, Hac 500-502.

²⁵ *Tirmizî*, Salât 125; *Nesâî*, Mesâcid 9; *İbni Mâce*, İkamet 197; *Ebû Ya'lâ*, *Müsned* (Esed), XIII, 117-118.

Gül Kokusu

Telbiye getiren peygamberler

Abdullah ibni Abbas radiyallahu anhümâ anlatıyor:

Resûl-i Ekrem sallallahu aleyhi ve sellem ile hac görevi için Mekke'den Medine'ye gidliyorduk. Bir vâdiden geçerken:

"Bu vâdinin adı ne?" diye sordu. Sahâbîler:

"Ezrak Vâdisi" dediler. Bunun üzerine Efendimiz şöyle buyurdu:

"Mûsâ aleyhisselâm'ın iki parmağını kulaklarına koymuş, o gür sesiyle 'Lebbeyk, Allâhümme lebbeyk' diyerek tepeden aşağı inişi şu anda gözümün önünde."

Daha sonra yola devam edip Cuhfe yakınlarındaki bir tepeye geldik.

"Bu tepenin adı ne?" diye sordu. Sahâbîler:

"Herşâ Tepesi" dediler. O zaman da şöyle buyurdu:

"Yûnus aleyhisselâm'ın, sırtındaki yün cübbesiyle, yuları hurma lifinden, sıkı etli kırmızı devesinin üzerinde telbiye getirerek vâdiyi geçişi şu anda gözümün önünde."²⁶

²⁶ Müslim, İmân 268, 269; İbnî Mâce, Menâsik 4; Ahmed b. Hanbel, Müsned, I, 215-216; İbn Hıbbân, es-Sahîh (Arnaût), IX, 110-111.

6. ALLAH YOLUNDA SAVAŞMALI

İSLAMİYET, sebep yokken savaş çıkarılmasını doğru bulmaz.

Ama Allah'tan başkasını tanrı yerine koyanlar, yani müşrikler, Müslümanlarla savaştıkları zaman, Müslümanların da onlarla aynı şekilde savaşmasını zorunlu görür.¹

Özellikle müşriklerin Müslümanlarla barışa yanaşmadıkları ve onlara haksız yere saldırdıkları zaman, kendilerine karşılık verilmesini ister.²

Çünkü Kâinâtın Rabbi, haksız yere saldıranları hiç sevmez.³

Ona göre;

- adam öldürmeyen veya yeryüzünde bozgunculuk çıkarmayan birini kim öldürürse, bütün insanları öldürmüş olur;

- bir insanın hayatını kurtaran da, bütün insanların hayatını kurtarmış olur.⁴

¹ Bakara 2/216; Tevbe 9/36.

² Nisâ 4/91; Hac 22/39.

³ Bakara 2/190.

⁴ Mâide 5/32.

Savaş vazgeçilmez olunca

İnsan düşmanla karşılaşmayı istememeli, karşılaşınca da sabredip dayanmalıdır.⁵

Savaşta asla kaçmamalı, düşman karşısında yiğitçe direnmelidir.⁶

Savaş vazgeçilmez olduğu zaman, Allah Teâlâ mü'minlerden mallarını ve canlarını ortaya koyarak savaşmalarını ister ve onlara, var güçleriyle savaşmaları takdirde âhirette çok büyük ödüller vereceğini vaat eder.⁷

Allah yolunda cihadın değeri

Peygamber Efendimizin buyurduğuna göre;

Allah yolunda cihad etmek, sadece "Allah'ın dini daha yüce olsun" düşüncesiyle savaşmaktır.⁸

Cenâb-ı Hakk'ın bildirdiğine göre de, bu uğurda cihad ederken hayatını kaybeden kimse ölü değil, diridir. Allah'ın nimetlerinden bizim bilmediğimiz şekilde faydalanmaktadır.⁹

Sevgili Peygamberimiz şehidin kazanacağı ödülün insanı hayran bırakacak güzellikte olduğunu şöyle anlattı:

Bir kimsenin Allah yolunda savaşırken aldığı yara, kıyamet gününde aynı tazelikte görülecektir; rengi kan rengi, ama kokusu mis gibi olacaktır.¹⁰

Vallahi ben, Allah yolunda cihad ederken öldürülmeyi, sonra diriltilip Allah yolunda yeniden öldürülmeyi, sonra tekrar dünyaya gelip yine Allah yolunda öldürülmeyi isterim.¹¹

⁵ *Buhârî*, Cihâd 112, 156, Temennî 8; *Müslim*, Cihâd 20; *Ebü Dâvûd*, Cihâd 89; Ahmed b. Hanbel, *Müsned*, IV, 353.

⁶ *Enfâl* 8/15, 45.

⁷ *Nisâ* 4/95-96; *Saf* 61/10-13.

⁸ *Buhârî*, İlim 45, Cihâd 15, Tevhîd 28; *Müslim*, İmâre 149-151.

⁹ *Bakara* 2/154; *Âl-i İmrân* 3/169.

¹⁰ *Buhârî*, Cihâd 10; *Müslim*, İmâre 105; *Ebü Dâvûd*, Cihâd 40; *Nesâî*, Cihâd 25, 27; Ahmed b. Hanbel, *Müsned*, II, 317, V, 431.

¹¹ *Buhârî*, Cihâd 7; *Müslim*, İmâre 103; *Tirmizî*, Fezâilü'l-cihâd 21; *Nesâî*, Cihâd 3, 30; Ahmed b. Hanbel, *Müsned*, II, 424, 496, 502.

Sevgili Peygamberimize, en çok hangi davranışların Cenâb-ı Hakk'ı memnun ettiğini sordular. O da bu davranışlardan birinin Allah yolunda cihad etmek olduğunu söyledi.

Cihadı, kimi zaman Allah'a ve Resûlüne imandan hemen sonra zikretti.¹²

Kimi zaman, vaktinde kılınan namaz ve ana babaya iyilik etmekten sonra saydı.¹³

Kimi zaman da Allah'a iman ile Allah yolunda cihadın en faziletli davranış olduğunu bildirdi.¹⁴

Peygamber Efendimize Allah Teâlâ'nın en çok kimi beğendiğini de sordular.

O da, Allah yolunda canıyla ve malıyla cihad edenleri ilk sırada saydı.¹⁵

Şimdi Efendimizin bu konudaki sohbetine kulak verelim:

Allah yolunda bir sabah veya akşam yürümek, yahut bu uğurda bir gün hudut nöbeti tutmak, dünyadan ve dünyadaki varlıklardan daha değerlidir.¹⁶

Allah yolunda nöbet tutarken ölen bir Müslümanın yaptığı işlerin sevabı, kıyamet gününe kadar artarak devam eder; ayrıca o kimse kabirdeki çetin imtihanda başarılı olur.¹⁷

Din uğrunda düşman karşısında saf tutmak, altmış yıl nâfile ibadet etmekten daha değerlidir.¹⁸

Allah yolunda bir ok atan, bir köle âzât etmiş gibi sevap kazanır.¹⁹

¹² *Buhârî*, İmân 18, Hac 4, Tevhîd 47; *Müslim*, İmân 135.

¹³ *Buhârî*, Mevâkîr 5, Cihâd 1, Edeb 1, Tevhîd 48; *Müslim*, İmân 137-139.

¹⁴ *Buhârî*, İtk 2, Keffârât 6; *Müslim*, İmân 136.

¹⁵ *Buhârî*, Cihâd 2, Rikak 34; *Müslim*, İmân 122-123.

¹⁶ *Buhârî*, Cihâd 5, 6, 73, Bed'ü'l-halk 8, Rikak 2; *Müslim*, İmâre 112-115.

¹⁷ *Ebü Dâvûd*, Cihâd 15; *Tirmizî*, Fezâilü'l-cihâd 2; Ahmed b. Hanbel, *Müsned*, IV, 150; Hâkim, *el-Müstedrek* (Atâ), II, 88.

¹⁸ *Dârimî*, Cihâd 7. Ayrıca bk. *Tirmizî*, Fezâilü'l-cihâd 17; Ahmed b. Hanbel, *Müsned*, II, 524.

¹⁹ *Tirmizî*, Fezâilü'l-cihâd 11; *Ebü Dâvûd*, İtk 14; *Nesâî*, Cihâd 26; *İbni Mâce*, Cihâd 19; Ahmed b. Hanbel, *Müsned*, IV, 384.

Allah yolunda malını harcayan kimse, harcadığının yedi yüz misli karşılık görür.²⁰

Cihada denk bir ibadet var mı?

Birgün Sahâbîlerden biri cihada denk bir ibadetin hangisi olduğunu sordu.

Sevgili Peygamberimiz ona, böyle bir ibadetin bulunmadığını söyledi. Adam ısrarla aynı soruyu soruyor, Efendimiz de aynı cevabı veriyordu.

Sonunda Allah'ın Elçisi ona şunları söyledi:

Allah yolunda cihad eden kimse neye benzer bilir misin?
Savaşa giden yiğit, cepheden dönünceye kadar;
hiç ara vermeden namaz kılan,
hiç iftar etmeden oruç tutan,
ve Allah'ın âyetlerine hakkıyla itaat eden kimse gibidir.
Sen bunu yapabilir misin?²¹

Cihad edene Cennet var

Cihad, Allah'ın rızâsını kolayca kazanmayı sağlayan pek değerli bir ibadettir.

Allah yolunda cihad edenlere âhirette verilecek ödüller imrenilecek güzelliktedir.

Önce şunu bilmek gerekir:

Âhirette insanlar hep aynı seviyede değil, yaptıkları iyiliklere göre farklı farklı derecelerde bulunacaklardır.

Şimdi Peygamber Efendimize kulak verelim:

Bazı iyilikler insana birkaç derece birden yükselme imkânı verirken, Allah yolunda cihad, yüz derece birden yükselme şansı kazandırır.²²

²⁰ *Tirmizî*, Fezâilü'l-cihâd 4; *Nesâî*, Cihâd 45; Ahmed b. Hanbel, *Müsned*, IV, 354; Hâkim, *el-Müstedrek* (Atâ), III, 297; Elbânî, *Sahihu Mevâridi'z-zam'an*, II, 113.

²¹ *Buhârî*, Cihâd 1; *Müslim*, İmâre 110; *Tirmizî*, Fezâilü'l-cihâd 1; *Nesâî*, Cihâd 17; *Mâlik*, *Muvatta'*, Cihâd 1; Ahmed b. Hanbel, *Müsned*, II, 424, 438, 459, 465.

²² *Buhârî*, Cihâd 4, Tevhid 22; *Müslim*, İmâre 116; *Nesâî*, Cihâd 18.

Deve sağlacak kadar bir süre cihad eden kimse, Cenneti yüzde yüz kazanır.²³

Allah yolunda ayakları tozlanan bir kulu Cehennem ateşi yakmaz.²⁴

Cihadın tozu ile Cehennemin dumanı bir kulun üzerinde birleşmez.²⁵

Ve Cennet kılıçların gölgesi altındadır.²⁶

Cennete bir defa giren, oradan bir daha çıkmayı asla düşünmez. Sadece şehitler, sahip oldukları eşsiz Cennet nimetlerini gördükten sonra, tekrar dünyaya dönmeyi ve on defa daha şehit olmayı arzu ederler.²⁷

Şehidin büyük kazancı

Az para ve emekle çok para kazandıran ticaret olduğu gibi, az bir gayretle insana Cenneti kazandıran ibadet de vardır. Şehitlik böyledir.

Bir savaş sırasında Peygamberimizin yanına tepeden tırnağa silahlı bir adam geldi. Bu savaşçı henüz Müslüman olmamıştı. Peygamber Efendimize:

“Önce savaşıyım mı, yoksa Müslüman mı olayım?” diye sordu.

Resûl-i Ekrem, önce Müslüman olmasını tavsiye etti. O da öyle yaptı ve bir süre sonra şehit oldu. Allah'ın Elçisi onun durumunu şöyle değerlendirdi:

²³ *Ebü Dâvûd*, Cihâd 40; *Tirmizî*, *Fezâilü'l-cihâd* 17, 21; *Nesâî*, Cihâd 25; *İbni Mâce*, Cihâd 15; Ahmed b. Hanbel, *Müsned*, II, 446, 524, IV, 387, V, 235, 243, 244, VI, 443; Elbânî, *Sahîhu Mevâridi'z-zamân*, II, 93.

²⁴ *Buhârî*, Cihâd 16; *Tirmizî*, *Fezâilü'l-cihâd* 7; *Nesâî*, Cihâd 9; *Dârimî*, Cihâd 8; Ahmed b. Hanbel, *Müsned*, III, 367, 479, 225, 226, VI, 443.

²⁵ *Tirmizî*, *Fezâilü'l-cihâd* 8, *Zühd* 8; *Nesâî*, Cihâd 8; *İbni Mâce*, Cihâd 9; Ahmed b. Hanbel, *Müsned*, II, 256, 340, 342, 441, 505; Elbânî, *Sahîhu't-Tergîb ve't-terhib*, II, 89, 702, III, 98.

²⁶ *Buhârî*, Cihâd 22, 112; *Müslim*, Cihâd 20, 146; *Ebü Dâvûd*, Cihâd 89; *Tirmizî*, *Fezâilü'l-cihâd* 23; Ahmed b. Hanbel, *Müsned*, IV, 353, 396, 410.

²⁷ *Buhârî*, Cihâd 21; *Müslim*, *İmâre* 109; *Tirmizî*, *Fezâilü'l-cihâd* 13, 25.

"Az çalıştı, çok kazandı."²⁸

Bir savaşçı ödülünü Allah'tan bekleyerek savaşın zorluklarına sabreder, cepheden kaçmadan düşmana karşı koyar ve Allah yolunda öldürülürse, Peygamber Efendimiz onun bütün günahlarının bağışlanacağını haber vermiştir.²⁹

Şehidin âhirette yüce mertebelere erişmesi, ölürken çektiği acılar dolayısıyla değildir. Çünkü Sevgili Peygamberimizin bildirdiğine göre, bir insan karıncanın ısırmasından ne kadar acı duyarsa, şehit olan kimse de ölümden ancak o kadar acı duyar.³⁰

Ve

şehit, ailesinden yetmiş kişiye şefa'at eder.³¹

Cihad etme arzusu

Sahâbîler, Allah yolunda öldürülmenin pek üstün bir derece olduğunu iyi bilirdi.

Uhud savaşındaydı. Bir Sahâbî Peygamber Efendimize yaklaştı ve:

"Allah yolunda öldürülürsem, âhirette nerede olacağım?" diye sordu. Efendimiz:

"Cennette olacaksın" buyurdu.

Sahâbî, elindeki hurmaları atıp savaşa daldı ve şehit düşene kadar savaştı.³²

Her mü'min, cihadın insana kazandıracağı benzersiz ödülleri düşünmeli ve Allah yolunda cihad etmelidir;

cihad edememişse, cihad etmeyi arzu etmelidir. Çünkü ciha-

²⁸ *Buhârî*, Cihâd 13; *Müslim*, İmâre 44.

²⁹ *Müslim*, İmâre 117; *Tirmizî*, Cihâd 32.

³⁰ *Tirmizî*, Fezâilü'l-cihâd 26; *Nesâî*, Cihâd 135; *İbni Mâce*, Cihâd 16; Ahmed b. Hanbel, *Müsned*, II, 297; Elbânî, *Sahîhu Mevâridi'z-zam'ân*, II, 135-136.

³¹ *Ebü Dâvûd*, Cihâd 26; İbn Hibbân, *es-Sahîh* (Arnaûd), X, 517; Elbânî, *Sahîhu't-Tergîb ve't-terhîb*, II, 136.

³² *Buhârî*, Megâzî 17; *Müslim*, İmâre 143; *Nesâî*, Cihâd 31.

da gitmeyi çok istediği halde, bir sebeple gidemeyip rahat döşğinde ölen kimse, savaşa katılmış gibi sevap kazanır.³³

Peygamber Efendimizden öğrendiğimize göre:

Cihad etmeden, hiç değilse gönlünde cihad etme arzusu taşımadan ölen kimse bir tür nifak üzere ölüür.³⁴

- Bir Müslüman ya bizzat cihad etmeli,
- edemiyorsa savaşa gidenlere katkıda bulunmalı,
- onu da yapamıyorsa savaşa katılanların ailelerine destek olmalı, onların hizmetinde bulunmalıdır.

Bunlardan hiçbirini yapmayan ise, dünya hayatında büyük bir sıkıntıya uğratılacağını bilmelidir.³⁵

³³ *Buhârî, Megâzi* 81; *Müslim, İmâre* 156, 159.

³⁴ *Müslim, İmâre* 158; *Ebü Dâvûd, Cihâd* 18; *Nesâî, Cihâd* 2.

³⁵ *Ebü Dâvûd, Cihâd* 17; *İbnü Mâce, Cihâd* 5; *Dârimî, Cihâd* 26; *İbâni, Sahihu't-Terğib ve't-terhib*, II, 149.

Gül Kokusu

Hurmaları nasıl fırlattı?

Bedir Gazvesindeydi.

Resûl-i Ekrem sallallahu aleyhi ve sellem Ashâb-ı Kirâma:

"Haydi, genişliği göklerle yer kadar olan Cennete girmek üzere ayağa kalkınız!" buyurunca, Ensardan Umeyr ibni Hümâm radıyallahu anh:

"Yâ Resûlallah!" dedi. "Genişliği göklerle yer kadar olan Cennet mi buyurdunuz?"

"Evet."

"Vay bel Vay bel!"

"Neden öyle diyorsun?"

"Ey Allah'ın Elçisi! Başka birşey için değil, ben de Cennetlik olmayı umduğum için öyle söyledim."

"Sen zaten Cennetliksin."

Umeyr bunu duyunca, elini yanındaki çıkına daldırıp birkaç hurma çıkardı ve onları yemeye başladı.

Sonra kendi kendine:

"Eğer ben bu hurmaları yiyecek kadar yaşayacaksam, bu gerçekten pek uzun bir hayat olur!" diye söylendi.

Ve birden doğrulup kalktı, elindeki hurmaları fırlatıp attı, kılıcına sarıldı, şehit düşene kadar savaştı.³⁶

³⁶ Müslim, İmâre 145; Ahmed b. Hanbel, *Müsned*, III, 136-137; Hâkim, *el-Müstedrek* (Atâ), III, 481; Elbânî, *Sahîhu't-Tergîb ve't-terhîb*, II, 179-180.

7. CÖMERT OLMALI

CÖMERTLİĞİN NE OLDUĞUNU Allah Teâlâ'dan öğrenelim:

Cömertlik, malını hem bolluk, hem darlık zamanında Allah rızâsı için harcamak demektir.¹

Diğer bir söyleyişle, Allah'ın kendisine rızık olarak verdiğini yine Onun yolunda harcamaktır.²

Müslümanlar hep hayır ve iyilik yapmayı düşünmeli, hayır işlerinde birbiriyle yarış etmelidir.³

Hayır için ne harcanırsa, Allah Teâlâ onun yerine yenisini verecektir.⁴

Çünkü mallarını Allah yolunda harcayanlar, yedi başak veren ve her başağında yüz tane bulunan bir tohumu benzerler.⁵ Onlar bir verirler, yedi yüz alırlar.

Evet, Allah rızâsı için olduğu sürece, insan yaptığı her iyiliğin karşılığını fazlasıyla alacaktır.⁶

Sonunda da mutlu olacaktır.⁷

¹ Al-i İmrân 3/134.

² Bakara 2/3; Enfâl 8/3; İbrâhîm 14/31.

³ Bakara 2/148.

⁴ Sebe' 34/39.

⁵ Bakara 2/261.

⁶ Bakara 2/272.

⁷ Leyl 92/5.

Allah'ın verdiğini Allah yolunda harcamalı

İnsanın, henüz hayattayken, hayır yaparak âhirete gönderdiği malı kendisinin öz malıdır. Sağlığında harcamayıp kendinden sonraya bıraktığı malı ise, kendisinin değil, mirasçıların malıdır.⁸

“Herkes yarını için ne hazırladığına dikkat etsin!” âyeti de bu gerçeği dile getirmektedir.⁹

Mârifet Allah'ın verdiğini yine Allah yolunda harcayabilmektir. Bunu yapabilen imrenilecek kimsedir.¹⁰

Şu benzetmeyi Allah Teâlâ yapmıştır:

“Mallarını Allah'ın rızâsını kazanmak ve gönüllerindeki imanı güçlendirmek için harcayanlar, yüksekçe bir tepede bulunan, bol yağmur alınca ürününü iki kat veren bahçeye benzerler. Yağmur yağmasa bile az bir nem ona yeter.”¹¹

Verene yenisi verilir

Allah'ın verdiğini Onun kullarına harcamak insana çok şey kazandırır.

Şimdi bunu Resûl-i Ekrem Efendimizden dinleyelim:

İhtiyaç fazlasını ihtiyaç sahiplerine vermek insanın kendi iyiliğinedir.¹²

Çünkü Allah rızâsı için para harcadığı zaman servet azalmaz, artar.¹³

Cenâb-ı Hak insana “Sen ver, ben de sana yenisini vereyim” diye seslenir.¹⁴

⁸ *Buhârî*, Rikak 12; *Nesâî*, Vesâyâ 1; Ahmed b. Hanbel, *Müsned*, I, 382.

⁹ Haşr 59/18.

¹⁰ *Buhârî*, İlim 15, Zekât 5, Ahkâm 3, Temennî 5, İ'tisâm 13, Tevhid 45; *Müslim*, Müsâfirin 268; *İbni Mâce*, Zühd 22; Ahmed b. Hanbel, *Müsned*, I, 385, 432.

¹¹ Bakara 2/265.

¹² *Müslim*, Zekât 97; *Tirmizî*, Zühd 32; Taberânî, *el-Mu'cemü'l-kebir* (Selefi), VIII, 139.

¹³ *Müslim*, Birr 69; *Tirmizî*, Birr 82, Zühd 17; *Dârimî*, Zekât 35; Ahmed b. Hanbel, *Müsned*, II, 235, 386, 438.

¹⁴ *Buhârî*, Tefsîr 11/2, Nefekât 1, Tevhid 35; *Müslim*, Zekât 36, 37; *İbni Mâce*, Kefârât 15; Ahmed b. Hanbel, *Müsned*, II, 464.

“İyiliğin karşılığı iyiliktir” âyeti de bunu ifade eder.¹⁵

Her gün yeryüzüne iki melek iner; bunlardan biri:

“Ya Rabbî! Cömertlik edip malını harcayana yenisini ver!” diye yalvarır.

Öteki melek de:

“Ya Rabbî! Cimrilik edenin malını yok et” diye dua eder.¹⁶

Allah Teâlâ helâl kazançtan yapılan hayrı kabul eder. Haram kazançtan yapılan hayrı kabul etmez. Yapılan bir hayır hurma kadar küçük bile olsa, Cenâb-ı Hak onu alır ve dağ gibi oluncaya kadar ihtimamla büyütür.¹⁷

İnsan kesenin ağzını açmalıdır. Çünkü kesenin ağzını sıkana Cenâb-ı Hak da sıkarak verir. Parasını sayıp durana sayarak verilir. Parasını kasasında saklayandan Allah da nimetini saklar.¹⁸

Hız. Peygamberin cömertliği

Resûl-i Ekrem Efendimiz;

cimrilikten nefret eder, cimri olmadığını söylerdi.¹⁹

Dualarında cimrilikten Allah'a sığınır.²⁰

Kendisinden birşey istendiği zaman asla “yok” demezdi.²¹

Bir defasında Allah'ın Elçisi, dağın iki yamacını dolduran koyunların yanındaydı. Henüz Müslüman olmayan biri ondan bir koyun istedi. Efendimiz de ona bütün sürüyü verdi. Adam kö-

¹⁵ Rahmân 55/60.

¹⁶ *Buhârî*, Zekât 27; *Müslim*, Zekât 57; İbn Hibbân, *es-Sahih* (Arnaût), VIII, 121, 124.

¹⁷ *Buhârî*, Zekât 8, Tevhid 23; *Müslim*, Zekât 63, 64; *Tirmizî*, Zekât 28, *Nesâî*, Zekât 48; *İbni Mâce*, Zekât 28.

¹⁸ *Buhârî*, Zekât 21, Hibe 15; *Müslim*, Zekât 88; *Ebü Dâvûd*, Zekât 46; *Tirmizî*, Birr 40; *Nesâî*, Zekât 62.

¹⁹ *Müslim*, Zekât 127; Ahmed b. Hanbel, *Müsned*, I, 35.

²⁰ *Buhârî*, Cihâd 25, Daavât 37, 41, 44; *Müslim*, Zikr 50, 52; *Nesâî*, İstiâze 5, 6, 27, 39; *İbni Mâce*, Duâ 3.

²¹ *Buhârî*, Edeb 39; *Müslim*, Fezâil 56; Ahmed b. Hanbel, *Müsned*, III, 307.

yüne gidince, Hz. Peygamberin fakirlikten korkmadığını anlatmaya başladı. "Haydi gidin, Müslüman olun!" dedi.²²

Resûlullah Efendimiz böylece koskoca bir kabilenin Müslüman olmasını sağladı.

Allah'ın Elçisi cömertliği sayesinde, kimi zaman Müslüman olmayanları, kimi zaman "Müslüman olduk" deseler bile, gönüllü İslâmiyet'e iyice yatmayanları da kazanırdı.

Safvân ibni Ümeyye Mekke'nin zenginlerinden biriydi. Mekke'nin fethinden sonra, başka çaresi kalmadığı için Müslüman olmuştu. Fakat gönlü bu yeni dine henüz ısınmamıştı. Huneyn Gazvesinde Müslümanların eline bol ganimet geçince Resûl-i Ekrem ona yüz deve verdi; onun gönlünü tam olarak fethemediğini anlayınca bir yüz deve daha verdi; ardından bir yüz deve daha verdi. Artık Safvân'ın gönlü, kendi ifadesiyle, İslâmiyet'e tamamen yatmıştı.²³

Peygamber Efendimizin bu tür cömertlikleri sayılamayacak kadar çoktur.

Cimrilik felâkettir

Bu konuda önce Allah Teâlâ'nın buyruklarını dinleyelim:

Cimrilik Allah'ın sevmediği bir huydur.²⁴

Allah'ın verdiği imkânı, Onun gösterdiği yolda harcamamak insanın kendine yaptığı bir kötülüktür.²⁵

İnsan açgözlülüğü yüzünden malını harcamak istemez. Açgözlülüğünden kurtulduğu zaman mutluluğu yakalayacağını ne yazık ki bilmez.²⁶

Cimrilik eden ve Allah'a muhtaç değilmiş gibi davranan kim-

²² *Müslim*, Fezâil 57, 58; Ahmed b. Hanbel, *Müsned*, III, 175, 259, 284.

²³ *Müslim*, Fezâil 59; *Tirmizî*, Zekât 30; Ahmed b. Hanbel, *Müsned*, III, 401.

²⁴ Nisâ 4/37.

²⁵ *Al-i Imrân* 3/180; *Muhammed* 47/38.

²⁶ *Haşr* 59/9; *Teğâbün* 64/16.

seyi Allah Teâlâ çetin ve sıkıntılı bir yola iter. Helâk olup gittiği zaman malı ona fayda vermez.²⁷

Şimdi de Peygamber Efendimizi dinleyelim:

Cimrilikten daha kötü bir hastalık yoktur.²⁸

Cimrilik ile iman bir kalpte bulunamaz.²⁹

Bir mü'min hem cimri, hem kötü huylu olamaz.³⁰

Cimrilikten sakınmak gerekir. Çünkü bu kötü huy, bir zamanlar dünyada yaşayan insanları birbirini boğazlamaya itmiş, dokunulmaz haklarını çiğnemeye kadar götürmüş ve sonunda hepsini perişan etmiştir.³¹

Cimri ile cömert

Peygamber Efendimiz cimri ile cömerdi, zırh giyinmiş iki adama benzetti.

Cömert olan sadaka verdikçe üzerindeki zırh genişler, aşağı doğru uzar, ayak parmaklarını örter ve yürüdükçe ayak izlerini siler, buyurdu. Bu benzetmeyle, cömert adamın hem gönül huzuru duyacağını, hem de günahlarından kurtulacağını anlatmak istedi.

Cimriye gelince, yardım etmek isteyip de veremediği zaman, giydiği zırhın iyice daralacağını, onu büsbütün sıkacağını, yardım etmediği sürece bu sıkıntıdan kurtulamayacağını söyledi.³²

“Zekât vermeli” bahsi de bu konuyla yakından ilgilidir.

²⁷ Leyl 92/8, 10-11.

²⁸ Buhârî, *el-Edebü'l-müfred* (Abdûlbâkî), s. 111; Hâkim, *el-Müstedrek* (Atâ), III, 242, IV, 180.

²⁹ *Nesâî*, Cihâd 8; Buhârî, *el-Edebü'l-müfred* (Abdûlbâkî), s. 106; İbn Ebû Şeybe, *el-Musannef* (Hüt), IV, 221, V, 332; İbn Hibbân, *es-Sahih* (Arnaûf), VIII, 43; Beyhâkî, *es-Sünenü'l-kübrâ* (Atâ), III, 10, VI, 13.

³⁰ *Tirmizî*, Bîr 41; Abd b. Humeyd, *Müsned* (Sâmerîrâi), s. 307; Buhârî, *el-Edebü'l-müfred* (Abdûlbâkî), s. 106.

³¹ *Müslim*, Bîr 56; Ahmed b. Hanbel, *Müsned*, II, 159, III, 323; Buhârî, *el-Edebü'l-müfred* (Abdûlbâkî), s. 170.

³² Buhârî, Zekât 28, Cihâd 89, Talâk 24, Libâs 9; *Müslim*, Zekât 76-77; *Nesâî*, Zekât 61; Ahmed b. Hanbel, *Müsned*, II, 256, 389, 522.

Gül Kokusu

Buluttan gelen ses

Adamın biri çölde yolculuk ediyordu. Gökyüzünden bir ses duydu:

“Falan adamın bahçesini sula!”

Başını kaldırıp baktı, gökte sadece bir bulut vardı. Evet, ses oradan geliyordu.

Adam hayretler içinde kaldı ve bulutu takip etmeye başladı.

Kara taşlık bir yere gelince, bulut suyunu boşalttı. Yağmur suları bir dereye toplandı.

Bu defa adam suyu takip etmeye başladı. Önüne bir bahçe çıktı. Adamın biri elindeki kürekle suyu oraya buraya çevirerek bahçesini suluyordu.

Onunla konuşmaya karar verdi:

“Kardeş! Adın ne?” diye sordu.

Adam, buluttan duyduğu adı söyledi. Sonra da:

“Adımı niçin soruyorsun?” dedi. O da:

“Biraz önceki yağmuru yağdıran bulut vardı ya” diye söze başladı. “Bir kimse o buluta senin adını söyleyerek ‘Falanın bahçesini sula!’ dedi. Ben de bulutun ardından giderek buraya kadar geldim. Adını da onun için soruyorum. Sen hangi davranışın sebebiyle Allah’ın bu iyiliğini elde ettin?”

Bahçe sahibi şunları söyledi:

“Mâdem merak ediyorsun söyleyeyim:

“Şu gördüğün bahçe ürün verince oturup hesap yaparım.

“Ürünün üçte birini sadaka diye dağıtırım;

“üçte birini çoluk çocuğumla birlikte yerim;

“üçte birini de tohumluk yaparım.

“İşte benim yaptığım bundan ibarettir.”³³

³³ *Müslim*, Zühd 45; Ahmed b. Hanbel, *Müsned*, II, 296.

8. EMANETE RİAYET ETMELİ

KENDİSİNE GÜVENİLEN dürüst kimseye “emîn” denir.

Emîn olarak bilinen kişiye, bir süre koruyup saklaması için bırakılan mal ve eşyaya da “emanet” denir.

Emanet bundan ibaret değildir.

Sorumluluğunu yüklendiğimiz makam ve mevki,

kiraladığımız yer,

biriyle ortaklaşa kurduğumuz iş,

yolda bulduğumuz bir eşya da emanettir.

Birinin bize güvenerek söylediği sır,

yanımızda konuşulan sözler de birer emanettir.

Allah'ın bize verdiği beden, ruh sağlığı ve servet de birer emanettir.

Emanete hıyânet etmemelidir

Allah Teâlâ'nın buyurduğuna göre:

kendisine birşey emanet edilen o emaneti korumalıdır.

Zamanı gelince emaneti sahibine teslim etmelidir.

Çünkü emanete hıyânet çok kötü birşeydir.

Kendisine güven duyulan kimse, Rabbi olan Allah'tan korkmalı ve üzerindeki emaneti ödemelidir.¹

¹ Bakara 2/283.

Emanete hıyânet eden kimse, kıyamet gününde, hıyânet ettiği şeyin günahıyla gelir.²

Peygamber Efendimiz de şöyle buyurur:

Seni emin bilene emanet ettiği şeyi geri ver;

sana hâinlik edene sen hâinlik etme!³

Çünkü "Bizi aldatan bizden değildir."⁴

Fikri ve görüşü değerli bulunduğu için kendisine akıl danışılan kimse, doğru bildiğini söylemeli, görüşüne başvurana aldatmamalı ve onun sırrını saklamalıdır. Bunu Resûl-i Ekrem Efendimiz şöyle ifade etmiştir:

"Kendisine fikir danışılan kişi güvenilir olmalıdır."⁵

Emanetin hikâyesi

Allah Teâlâ emaneti yaratınca, onu önce göklere, yere ve dağlara teklif etti;

emanetin sorumluluğunu hiçbiri yüklenmek istemedi;

fakat insan emaneti yüklenmekten çekinmedi.⁶

Böylece insanoğlu hem büyük bir sorumluluğu üstlendi, hem de Allah'ın emirlerine muhatap olduğu için üstün bir şeref kazandı.

Mû'min; emanetin önemini, değerini, şerefini bilir ve emanete riâyet eder.

Abdesti olmayanın namazı olmayacağı gibi, emanete riayet etmeyenin de imanından söz edilemeyeceğini bilir⁷ ve emanete kesinlikle hıyânet etmez.

² Nisâ 4/161.

³ Ebû Dâvûd, İcâre 79; Tirmizî, Büyû' 37; Dârimî, Büyû' 57.

⁴ Müslim, İmân 164; Ebû Dâvûd, Büyû' 50; Tirmizî, Büyû' 74; İbni Mâce, Ticârât 36; Ahmed b. Hanbel, Müsned, II, 242; Dârimî, Büyû' 10.

⁵ Ebû Dâvûd, Edeb 113, 114; Tirmizî, Zühd 39, edeb 57; İbni Mâce, edeb 37; Dârimî, Siyer 13; Ahmed b. Hanbel, Müsned, V, 274; Elbâni, Sahihu Mevâridi'z-zamân, II, 266.

⁶ Ahzâb 33/72.

⁷ Ahmed b. Hanbel, Müsned, III, 135, 154, 210, 251; Ebû Ya'lâ, Müsned (Esed), V, 247; İbn Hibbân, es-Sahih (Arnaût), I, 423; Elbâni, Sahihu Mevâridi'z-zamân, I, 112.

Emaneti gözeten kimsenin ebedî kurtuluşa ereceğini hatırlan-
dan çıkarmaz.⁸

Bu konuda Peygamberini kendisine örnek alır; onun gibi
emin adam olmaya, herkesin güvenini ve Allah'ın rızasını ka-
zanmaya çalışır.

Sorumlu olduğunu her zaman hisseder.

İnsan nefsinin başkalarına haksızlık etmeye meyilli olduğu-
nu bilir ve nefsin bu tür duygularını frenler.

Mü'min, emanete hıyânet etmenin münafığın, yani içinden
kâfir olduğu halde dışından Müslüman görünen kimsenin
özellili olduğunu unutmaz.⁹ Üstesinden gelemeyeceği bir ema-
neti de kabul etmez.

Bu konuda şu misâl pek ibretlidir:

Devlet işleri ve emanet

Bir defasında Ebû Zer el-Gıfârî Peygamber Efendimize geldi
ve vergi memuru olmak istediğini söyledi. Efendimiz ona:

"Ebû Zer! Sen güçsüzsün, yapamazsın" dedikten sonra, bu
işin bir emanet olduğunu, isteyerek kabul ettiği bir görevi ye-
rine getiremeyen kimse için, o emanetin, kıyamet gününde zil-
let ve perişanlık olacağını anlattı¹⁰ ve sözüne şunu ekledi:

Kıyamet günü, vefâsız, hâin, sözünde durmayan kimselerin
arkasına bir bayrak dikilecek ve o bayrak vefasızlığının dere-
cesi kadar yükseltilecek, sonra da:

"Bu bayrak, falan adamın gösterdiği vefâsızlığın işaretidir!"
diye ilân edilecek;

ne yazık ki en vefasız kimseler kamu yöneticileri arasından
çıkacaktır.¹¹

⁸ Mü'minûn 23/8; Meâric 70/32.

⁹ *Buhârî*, İmân 24, Şehâdât 28, Mezâlim 17, Cizye 17; *Müslim*, İmân 106-109.

¹⁰ *Müslim*, İmâre 16; Ahmed b. Hanbel, *Müsned*, V, 173.

¹¹ *Buhârî*, Cizye 22, Edeb 99, Hiyel 9, Fitn 21; *Müslim*, Cihâd 11-16; *Tirmizî*, Fitn 26; *İbnî Mâce*, Cihâd 42; Ahmed b. Hanbel, *Müsned*, I, 411, 417, 441, II, 29, 49, 70, 75, 112, 116, 126, 142, III, 7, 19, 35, 46, 61, 64, 70, 84, 142, 150, 250, 270.

Bir başka gün de, insanlar sırat köprüsünden geçerken, emanetin, sanki canlı bir varlıkmuş gibi, orada durup emanete riayet etmeyenlerden hakkını alacağını bildirdi.¹²

Emanet ehline verilmelidir

Emanet, büyük bir sorumluluğu gerektirdiği için, onu en iyi şekilde yapacak kimselere teslim etmek gerekir.

Bu sebeple Allah Teâlâ emanetleri ehline teslim etmeyi emreder.¹³

Birine iş veren kimse, onun bu görevi lâyıkıyla yapıp yapamayacağını dikkate almalıdır. Çünkü bir emanet ehil olmayana verildiği zaman o işin çivisi, bu tür isabetsiz uygulamalar çoğaldığı zaman da dünyanın çivisi sökülür.

İşte bunun için Peygamber Efendimiz “Emanet ehline verilmediğinde kıyameti bekle” buyurmuş;

- o zaman iyilik, güzellik, fazilet gibi değerlerin alt üst olacağını ve artık dünyada hayır kalmayacağını belirtmiş;

- hattâ dünyanın son zamanlarında, yeryüzünde emanetin izi ve güvenilir kimse kalmayacağını, “Vaktiyle falan oğulları arasında emin bir adam varmış” diye konuşulacağını haber vermiştir.¹⁴

Her mü'min emîn olmak zorundadır. Çünkü herkes bir çobandır ve herkes üstlendiği görevden sorumludur.¹⁵

Aile sırları

Karı koca arasında olup biten mahrem işler her ikisi için de birer emanettir; bu sırlar başkasına anlatılmamalıdır.

¹² *Müslim*, İmân 329.

¹³ Nisâ 4/58.

¹⁴ *Buhârî*, Rîkâk 35, Fiten 13; *Müslim*, İmân 230.

¹⁵ *Buhârî*, Cum'a 11, İstikrâz 20, İtk 17, 19, Vesâyâ 9, Nikâh 81, 90, Ahkâm 1; *Müslim*, İmâre 20.

Allah Teâlâ'ya göre “en fena insan, karısıyla mahremiyetini paylaştıktan sonra onun sırrını ifşâ edendir.”¹⁶

İnsan bildiği bir sırrı başkasına açamaz; açarsa emanete hıyânet etmiş olur. Dürüst bir kimse de başkasının sırrını öğrenmeye, onun mahremiyetine girmeye çalışmaz.

¹⁶ *Müslim*, Nikâh 123, 124; *Ebü Dâvûd*, Edeb 32; Ahmed b. Hanbel, *Müsned*, III, 69.

Gül Kokusu

İbni Ömer ile çoban

Çok sıcak bir gündü.

Abdullah ibni Ömer radiyallahu anhüma, arkadaşlarıyla birlikte hava almak için Medine'nin dışına çıkmıştı. Bir yerde oturup sofrayı kurdular.

O sırada bir çobanı göründü. Oturanlara selâm verdi, yoluna devam etmek istedi.

Abdullah ibni Ömer ona seslendi:

"Gel çoban, gel! Sofraya buyur; Allah'ın verdiğini beraberce yiyelim" dedi.

"Orucum" dedi çoban.

"Böyle sıcak bir günde, bu dağ başında, bu sürünün peşinde bir de oruç tutuyorsun, öyle mi?"

"Ne yapayım, zamanımı değerlendiriyorum."

İbni Ömer onun ne derece samimi olduğunu öğrenmek istedi:

"Bu sürüden bize bir koyun satar mısın? Sana hem parasını, hem de bir parçasını verelim. Akşama iftar edersin."

"Bu sürü benim değil, efendimin."

"İstedğim sadece bir koyun, canım. Koyunu kurt yedi desen, bir koyun için efendin sana ne yapacak?"

Çoban ona arkasını dönüp yürüdü. Bir yandan parmağıyla gökyüzünü gösteriyor ve söylüyordu:

"İyi ama, Allah nerde!"

İbni Ömer bu söze takıldı. Durmadan tekrarlıyordu:

"Çoban, 'İyi ama, Allah nerde!' dedi. Çoban, 'İyi ama, Allah nerde!' dedi."

Varlıklı bir Sahâbî olan Abdullâh ibni Ömer, Medine'ye dönünce sürünün sahibine haber gönderdi. Ondan sürüyle birlikte çobanı da satın aldı. Çobanı âzât etti. Sürüyü de ona bağışladı.¹⁷

Hz. Ömer ne güzel söylemiş:

"Bir kimsenin kıldığı namaza, tuttuğu oruca bakmayınız;

- konuştuğunda doğru söylüyor mu,

- kendisine birşey emanet edildiği zaman emanete riâyet ediyor mu,

- dünyaya meylettiği zaman helâl, haram gözetiyor mu, ona bakınız."¹⁸

¹⁷ Beyhakî, *Şuabü'l-İmân* (Zağlûl), IV, 329; Ebü'l-Kasım İbn Asâkir, *Târîhu Medîneti Dî-maşk* (Amrî), XXX, 131-132; İbnü'l-Cevzî, *Sıfatü's-saife* (Fâhûrî-Kal'at), II, 188.

¹⁸ Beyhakî, *es-Sünenü'l-kübrâ* (Atâ), VI, 288; a. g. mlf., *Şuabü'l-İmân* (Zağlûl), IV, 230, 326.

9. DARGINLARI BARIŞTIRMALI

MÜ'MİNLER birbirinin kardeşidir;

iki kardeşin arası açıldığında, diğer kardeşler onları barıştır-
malıdır.¹

Çünkü Müslümanların birbirine küs durması dine zarar ve-
rir. Bu sebeple dargınları barıştırmak oruçtan, namazdan ve
sadaka vermekten daha faziletli bir davranıştır.²

Evet, iki insanın arasını bulmak, başlı başına bir iyilik, bir
hayırdır.³

Allah Teâlâ iyilik yapmaya çalışanları ödölsüz bırakmaya-
caktır.⁴

İnsanlar arasında laf taşımayı günah ve çirkin bir davranış
kabul eden dinimiz, dargınları barıştırmak düşünceyiyle laf ta-
şımayı, hattâ bu maksatla yalan söylemeyi mübah görmüştür.⁵

¹ Hucurât 49/10. Ayrıca bk. Enfâl 8/1.

² *Ebü Dâvûd*, Edeb 50; *Tirmizî*, Kıyâmet 56; İbn Hibbân, *es-Sahîh* (Arnaût), XI, 489; Elbânî, *Sahîhu't-Tergîb ve't-terhîb*, III, 70.

³ *Buhârî*, Sulh 11, Cihâd 72, 128; *Müslim*, Zekât 56; *Ebü Dâvûd*, Tatavvu' 12, Edeb 160.

⁴ A'râf 7/170; Şûrâ 42/40.

⁵ *Buhârî*, Sulh 2; *Müslim*, Birr 101; *Ebü Dâvûd*, Edeb 50; *Tirmizî*, Birr 26; Ahmed b. Hanbel, *Müsned*, VI, 403, 404.

Dargınları barıştırdı

Sevgili Peygamberimiz Müslümanların birbirine darılıp yüz çevirmelerini doğru bulmazdı.⁶

Ashâbı arasında kavga edildiğini öğrendiği zaman, "Haydi gidelim, şunların arasını bulalım" diyerek yanına bazı Sahâbîleri de alır, oraya gider ve dargınları barıştırdı.⁷

İnsanların arası bozulduğunda onları barıştırmamanın Allah'ı ve Resûlünü memnun edeceğini söylerdi.⁸

Allah Teâlâ da eşler arasında bir anlaşmazlık meydana geldiğinde, erkeğin ailesinden bir hakem, kadının ailesinden de bir hakem tayin edilmesini ve hakemlerin, karı kocanın arasını bulmaya çalışmasını tavsiye etti.⁹

Birbirine darılmamalı

Şimdi Peygamber Efendimizi dinleyelim:

Mü'minler, her parçası diğerine kenetlenmiş binalar gibi birbirine tutkun olmalıdır.¹⁰

Çünkü onlar birbirini sevmekte, birbirine acımakta ve birbirini korumakta bir vücuda benzerler.¹¹

Şeytan; Müslümanların kendisine tapmalarından ümidini kesmiştir, ama onları birbirlerine düşürmekten ümidini kesmemiştir; bu sebeple Müslümanların arasını açmaya çalışacaktır.¹²

⁶ Buhârî, Edeb 57; Müslim, Bırr 32; Ebû Dâvûd, Edeb 47; Tirmizî, Bırr 24; İbnî Mâce, Duâ 5.

⁷ Buhârî, Ezân 48, Amel fi's-salât 3, 16, Sehv 9, Sulh 1, Ahkâm 36; Müslim, Salât 102; Ebû Dâvûd, Salât 169; Nesâî, İmâmet 7.

⁸ Tayâlisî, Müsned, s. 81; Taberânî, el-Mu'cemü'l-kebir (Selefi), VIII, 257; Heysemî, Mecma'u'z-zevâid, VIII, 80; Elbânî, Silsiletü'l-ehâdisi's-sahiha, VI/1, 298-300.

⁹ Nisâ 4/35, 128.

¹⁰ Buhârî, Salât 88, Mezâlim 5, Edeb 36; Müslim, Bırr 65; Tirmizî, Bırr 18; Nesâî, Zekât 67; Ahmed b. Hanbel, Müsned, IV, 404, 405, 409.

¹¹ Buhârî, Edeb 27; Müslim, Bırr 66; Ahmed b. Hanbel, Müsned, IV, 270.

¹² Müslim, Münâfikîn 65; Tirmizî, Bırr 35; Ahmed b. Hanbel, Müsned, III, 313, 354, 366, 384.

Müslümanlar şeytanın oyununa gelmemeli, birbirine darılmamalı, darılsa bile üç günden fazla küs durmamalıdır.

Birbiriyle karşılaştıkları zaman biri bir yana, diğeri öte yana dönmemelidir; çünkü dargın olanların en hayırlısı, karşısında kine ilk önce selâm verendir.¹³

Dargın olan iki kişi karşılaştığında biri selâm verir, diğeri de alırsa, selâmı veren de alan da sevap kazanır. Kendisine selâm verilen kimse selâmı almazsa, küs olmanın günahını yüklenmeye devam eder; selâmı veren ise sorumluluktan kurtulur.¹⁴

Küs olanlardan biri selâm verip diğeri almazsa, onun almadığı selâmı melekler alır; selâm almayan kimseyi de şeytan selâmlar; küsler barışmadan ölürlerse, bir daha kesinlikle Cennete giremezler.¹⁵

Din kardeşine bir yıl küs duran kimse, onun kanını dökmüş gibi günaha girer.¹⁶

Pazartesi ve Perşembe günü kulların yaptığı işler Allah Teâlâ'ya sunulur. Din kardeşi ile arasında düşmanlık bulunan kişi dışında, Allah'a şirk koşmayan her kulun günahları bağışlanır. Meleklerle: "Şu iki kişinin af işlemini birbiriyle barışınca ya kadar erteleyin" diye sıkı sıkıya tembih edilir.¹⁷

Şâban ayının on beşinci gecesinde (Berat Kandilinde), Allah Teâlâ bütün kullarını bağışladığı halde, sadece iki grup insanı bağışlamaz;

¹³ Buhârî, Edeb 62, İstizân 9; Müslim, Birr 23, 25, 26; Ebû Dâvûd, Edeb 47; Tirmizî, Birr 21, 24; İbnî Mâce, Mukaddime 7; Mâlik, Muvatta', Hüsnü'l-huluk 13.

¹⁴ Ebû Dâvûd, Edeb 47; Elbâni, Sahîhu't-Tergîb ve't-terhîb, III, 50.

¹⁵ Ahmed b. Hanbel, Müsned, IV, 20; Buhârî, el-Edebü'l-müfred (Abdülbâkî), s. 145; Taberânî, el-Mu'cemü'l-kebir (Selefi), XXII, 175; Heysemî, Mecma'u'z-zevâid, VIII, 66; Elbâni, Sahîhu't-Tergîb ve't-terhîb, III, 50.

¹⁶ Ebû Dâvûd, Edeb 47; Ahmed b. Hanbel, Müsned, IV, 220; Taberânî, el-Mu'cemü'l-kebir (Selefi), XXII, 308; Hâkim, el-Müstedrek (Atâ), IV, 180; Elbâni, Sahîhu't-Tergîb ve't-terhîb, III, 51.

¹⁷ Müslim, Birr 35-36; Ebû Dâvûd, Edeb 47; Mâlik, Muvatta', Hüsnü'l-huluk 17; Ahmed b. Hanbel, Müsned, II, 268, 389, 400, 465; Buhârî, el-Edebü'l-müfred (Abdülbâkî), s. 148.

bunlardan biri Allah'tan başkasına tanrı diye tapanlar, diğeri de dargın olanlardır.¹⁸

Dargınlığa meydan vermemeli

Dargınlığın önemli sebeplerinden biri, üçüncü şahısların söz taşıması, yani koğuculuk yapmasıdır.

Allah Teâlâ; dedikodu yapan, laf taşıyan kimselere uyup onların ardından gitmeyi yasaklamıştır.¹⁹

İnsanlar arasında laf taşıyanlar kabirde azap göreceklerdir.²⁰ Daha da kötüsü, Cennete giremeyeceklerdir.²¹

¹⁸ *İbni Mâce*, İkamet 191; Ahmed b. Hanbel, *Müsned*, II, 176; Taberânî, *el-Mu'cemü'l-kebir* (Selefi), XX, 108; İbn Hibbân, *es-Sahih* (Armaüt), XII, 481; Elbânî, *Sahihu't-Tergib ve't-terhib*, III, 53.

¹⁹ Kalem 68/11.

²⁰ *Buhârî*, Vudû 55, 56, Cenâiz 81, 88, Edeb 49; *Müslim*, Tahâret 111; *Ebü Dâvûd*, Tahâret 11; *Tirmizî*, Tahâret 53; *Nesâî*, Tahâret 27; Cenâiz 116; *İbni Mâce*, Tahâret 26; Ahmed b. Hanbel, *Müsned*, V, 266.

²¹ *Buhârî*, Edeb 49, 50; *Müslim*, İmân 168, 169, 170; *Ebü Dâvûd*, Edeb 33; *Tirmizî*, Birr 79.

Gül Kokusu

Bir anlaşmazlığı nasıl önledi?

Borçluyla alacaklı arasında anlaşmazlık çıktığında Peygamber Efendimiz araya girer, onları anlaştırırdı.

Birgün Allah'ın Elçisi evindeyken, Mescid-i Nebevî'den bir gürültü geldiğini duydu.

Kâ'b ibni Mâlik, ibni Ebû Hadred'den alacağını istemiş, bunun üzerine bir gürültü kopmuştu.

Ümmetinden birinin sıkıntıda olmasına Hz. Peygamber pek üzülmürdü. Gürültüyü duyunca, odasının kapısındaki perdeyi araladı ve:

"Kâ'b!" diye seslendi.

Kâ'b ibni Mâlik:

"Emret, yâ Resûlallah!" diye ona doğru yöneldi.

Sevgili Peygamberimiz Kâ'b'a, eliyle, 'alacağının yansını bırak!' diye işaret etti.

Bunun üzerine Kâ'b:

"Bıraktım, yâ Resûlallah!" dedi.

Efendimiz buna memnun oldu.

İbni Ebû Hadred'e dönerek:

"Kalk, sen de borcunu öde!" buyurdu.²²

²² *Buhârî*, Salât 71, 83, Husûmat 4, 9, Sulh 10, 14; *Müslîm*, Mûsâkat 20; *Ebû Dâvûd*, Kazâ 12.

10. KİMSEYİ ÖLDÜRME MEMELİ

ALLAH TEÂLÂ insana çok değer verir. Onu:

“üstün bir şekilde”,¹

“en güzel biçimde”² yarattığını söyler,

ve kullarının birbirini öldürmesine izin vermez.

Cana kıymamalı

Cenâb-ı Mevlâ, Kur’ân-ı Kerîm’de, öldürme olayının tarihî geçmişinden söz eder ve bu konuda en kötü örneğin Hz. Âdem’in ilk oğlu Kabil olduğunu bildirir. Kabil’in, kardeşini öldürme hırsıyla yanıp tutuştuğunu, sonunda onu öldürdüğünü ve böylece mahvolup gittiğini hatırlatır.³

Bir canı öldürenle, bir canı kurtaranın durumunu şöyle anlatır:

“Adam öldürmeyen, yeryüzünde fesat çıkarmayan birini öldüren, bütün insanları öldürmüştür olur;

“buna karşılık bir kimsenin hayatını kurtaran da bütün insanların hayatını kurtarmıştır olur.”⁴

¹ İsrâ 17/70.

² Tîn 95/4.

³ Mâide 5/30.

⁴ Mâide 5/32.

Ve bize şöyle buyurur:

“Öldürülmesini Allah’ın yasakladığı canı, haklı bir gerekçeye dayanmadan öldürmeyiniz.”⁵

Diğer âyetlerden öğrendiğimize göre haklı gerekçeler şunlardır:

- Savaşta düşmanı öldürmek;
- canını veya malını almak isteyen bir saldırganı, kendini savunurken öldürmek;

- bir yakınına haksız yere öldüren kimseye kısas uygulamak.

Allah Teâlâ, haklı gerekçelere dayanmadan bir mü’mini kasten öldüren kimseye ne yapacağını da anlatır:

- Onu bir daha çıkmamak üzere Cehenneme atacağını,
- ona gazap ve lânet edeceğini,
- ve ona büyük bir azap hazırlayacağını haber verir.⁶

Efendimizin uyarıları

Peygamber Efendimiz Vedâ Haccında on binlerce Sahâbiye hitaben yaptığı ünlü konuşmasında, Müslümanların, birbirlerine:

- kanlarının,
- mallarının,
- ırz ve namuslarının, şeref ve haysiyetlerinin haram kılındığını” açıkladı; bunlara saygılı olmalarını tembih etti ve onları:

“Sakın benden sonra birbirinizin boynunu vurarak kâfirlere benzemeyiniz” diye uyardı.⁷

Bir Müslümanla savaşmanın, kâfirlere yakışan bir davranış olduğunu söyledi.⁸

Bir başka konuşmasında;

⁵ En’âm 6/151; İsrâ 17/33.

⁶ Nisâ 4/93.

⁷ Buhârî, Hac 132; Müslim, Kasâme 29.

⁸ Buhârî, İmân 36, Fiten 8; Müslim, İmân 116; Tirmizî, Bîr 51, İmân 15; Nesâî, Tahrim 27; İbnî Mâce, Mukaddime, 7, 9, Fiten 4.

cinayete kalkışan kimsenin, sadece kendi günahını değil, öldürdüğü kimsenin günahını da yükleneceğini hatırlattı.⁹

İlk cinayeti işleyen Kabil'in korkunç durumundan söz etti; öldürme çığırını açtığı için, haksız yere adam öldüren herkesin günahından bir pay da ona ayrılacağını bildirdi.¹⁰

Fitne yaygınlaştığında

Birgün Peygamber Efendimiz, bütün bir toplumu saracak olan fitne ve kargaşadan söz etti.

İnsanların birbirini, gözünü kırpmadan öldüreceği o korkunç zamanda;

- öldürücü âletleri kırıp atmayı,
- evlere kapanmayı,
- kendisini öldürmeye kalkışan Müslüman kardeşine:

"Beni öldürmek için elini bana uzatsan bile, seni öldürmek için elimi kaldırmayacağım;

"çünkü ben âlemlerin Rabbi olan Allah'tan korkarım"¹¹ diyen Hâbil gibi olmayı tavsiye etti.¹²

Haksız yere öldürmemeli

Her insan Allah'ın rahmetini umabilir, sonunda umduğuna da kavuşabilir.

Ama Peygamber Efendimizin belirttiğine göre; haksız yere kan dökenin, Allah'ın rahmetini ummaya hakkı yoktur.

Kıyamet gününde insanlar arasında ilk görülecek dâvâ, haksız yere kıyılan canların dâvâsı olacaktır.¹³

⁹ *Müslim*, Fiten 13.

¹⁰ *Buhârî*, Cenâiz 33, Enbiyâ 1, Diyât 2, İ'tisâm 15; *Müslim*, Kasâme 27; *Tirmizî*, İlm 4; *Nesâî*, Tahrim 1; *İbni Mâce*, Diyât 1.

¹¹ Mâlde 5/28.

¹² *Tirmizî*, Fiten 33; *Ebü Dâvûd*, Fiten 2; Ahmed b. Hanbel, *Müsned*, IV. 408.

¹³ *Buhârî*, Diyât 1; *Müslim*, Kasâme 28; *Tirmizî*, Diyât 8; *Nesâî*, Tahrim 2; *İbni Mâce*, Diyât 1.

Allah'tan başkasını tanrı yerine koyanlarla, haksız yere adam öldürenler Cennete girmeyeceklerdir.¹⁴

Kısacası;

Allah Teâlâ, bir kimseyi öldürmeyi, bütün insanları öldürmek gibi ağır bir suç saymıştır.¹⁵

Peygamber Efendimiz de bu âyeti şöyle açıkladı:

Canımı kudretiyle elinde tutan Allah'a yemin ederim ki, bir Müslümanın haksız yere öldürülmesi, Cenâb-ı Hakk'a göre, dünyanın yok olup gitmesinden daha büyük bir hâdisedir.¹⁶

Ve şöyle buyurdu:

Allah'ın haram kıldığı bir canı haksız yere öldürmek, insanı helâke sürükleyen yedi büyük günahın biridir. Onlardan uzak durunuz.¹⁷

İşin şakası yok

Peygamber Efendimizi dinlemeye devam edelim:

Hiç kimse silahını din kardeşine doğrultmasın. Çünkü elindeki silahı o istemeden şeytan çeker ve bu yüzden bir Cehennem çukurunu boylar.¹⁸

Bize silah çeken bizden değildir.¹⁹

Bir kimse, bir Müslüman kardeşine, ana baba bir kardeşi bile olsa, bir demirle vuracakmış gibi yaparsa, elinden onu bırakmaya kadar melekler kendisine lânet eder.²⁰

¹⁴ *İbnî Mâce*, Diyât 1; Ahmed b. Hanbel, *Müsned*, IV, 148, 152; İbn Ebû Şeybe, *el-Musannef* (Hût), V, 433.

¹⁵ *Mâide* 5/32.

¹⁶ *Nesâî*, Tahrîm 2; *Tirmizî*, Diyât 7; *İbnî Mâce*, Diyât 1, Elbânî, *Sahîhu't-Tergib ve't-terhib*, II, 629.

¹⁷ *Buhârî*, Vasâyâ 23, Hudûd 44; *Müslim*, İmân 145; *Ebû Dâvûd*, Vasâyâ 10; *Nesâî*, Vasâyâ 12.

¹⁸ *Buhârî*, Fiten 7; *Müslim*, Birr 126.

¹⁹ *Buhârî*, Fiten 7; *Müslim*, İmân 161-164; *Tirmizî*, Hudûd 26; *Nesâî*, Tahrîm 26; *Dârimî*, Sıyer 77; Ahmed b. Hanbel, *Müsned*, II, 3, 16, 53, 142, 150, 183.

²⁰ *Müslim*, Birr 125; *Tirmizî*, Fiten 4.

Üzerindeki oklarla mescidimize veya çarşı pazarımıza girmek zorunda kalan kimse, birine çarpmasın diye eliyle okların temrenini tutsun.²¹

Kimsenin canını yakmamalı

Sahâbîlerden Hişâm ibni Hakîm, Filistin'de bulunuyordu. Vergilerini ödemedikleri için başlarına zeytinyağı dökülerek güneş altında beklemeye mahkûm edilen gayr-i müslim çiftçileri gördü. Doğruca vâlinin makamına giderek bunun çok yanlış bir davranış olduğunu söyledi. Sonra da Resûl-i Ekrem'in: "İnsanlara haksız yere dünyada azap edenlere, Allah mutlaka azap eder" buyurduğunu kendi kulaklarıyla duyduğunu söyledi.

Bunun üzerine vâli çiftçileri derhal serbest bıraktı.²²

Peygamber Efendimiz, daha sonraki devirlerde, sığır kuyrukları gibi kırbaçlarla insanları dövecek bir topluluğun geleceğini, onların Cehennemlik olduğunu, Cennetin kokusunu bile duymayacaklarını söyledi.²³

Kullarına azap edilmesine bile izin vermeyen Cenâb-ı Mevlâ, onların kanını dökmeye kalkanları, elbette en ağır şekilde cezalandıracaktı.

İntiharın cezası

Allah Teâlâ "Nefislerinizi öldürmeyiniz" buyurmuş, insanın hem kendini, hem başkasını öldürmesini yasaklamıştır.²⁴

Peygamber Efendimiz, intihar ederek hayatına son verenlerin hep Cehennemde kalacaklarını söyledi ve orada nasıl azap göceklerini şöyle anlattı:

²¹ *Buhârî*, Salât 66, 67, Fiten 7; *Müslim*, Birr 122; *Ebü Dâvûd*, Cihâd 65; *İbni Mâce*, Edeb 51.

²² *Müslim*, Birr 117- 119; *Ebü Dâvûd*, İmâre 32; Ahmed b. Hanbel, *Müsned*, III, 403, 404, 468.

²³ *Müslim*, Âdâb 125, Cennet 52; Ahmed b. Hanbel, *Müsned*, II, 356, 440.

²⁴ Nisâ 4/29.

Bir kimse nasıl intihar etmişse, kıyamet gününde aynı şekilde işkence görecektir.²⁵

İple intihar eden, Cehennemde devamlı surette kendini boğacaktır.

Bıçak ve hançer gibi şeylerle intihar eden, Cehennem ateşinin ortasında, bu âleti devamlı şekilde kendine saplayıp duracaktır.

Zehir içerek hayatına son veren, Cehennemde yanarken, elindeki zehir şişesiyle hep zehir içecektir.

Kendini yüksek bir yerden atarak öldüren, Cehennem ateşinin içinde yuvarlanıp duracaktır.²⁶

²⁵ *Müslim*, İmân 176, 177.

²⁶ *Buhârî*, Cenâiz 83, Tıb 56, Edeb 44, 73, Eymân 7; *Müslim*, İmân 175; *Tirmizî*, Tıb 7; *Nesâî*, Cenâiz 68, Eymân 7, 31.

Gül Kokusu

Kalbini mi yardım?

Peygamber Efendimiz evlâtlığı Zeyd'in oğlu Üsâme'yi çok se-
verdi.

Bu sebeple Üsâme'ye "Resûlullah'ın Sevgilisi" derlerdi.

Resûl-i Ekrem Efendimiz, Üsâme ile torunu Hz. Hasan'ı, onlar
henüz küçük birer çocukken kucagina alır, "Allahım! Ben bunla-
rı seviyorum, onları sen de sev!" diye dua ederdi.

Üsâme büyüdü, delikanlı oldu ve bir savaşa katıldı.

O gün Medineli bir arkadaşıyla, kaçmakta olan bir savaşçının
peşine düştüler. Ona iyice yaklaştıkları zaman adam "İlâ ilâhe il-
lallah" deyiverdi.

Bunu duyan Medineli arkadaşı onunla savaşmaktan vazgeçti.
Fakat Üsâme aldırmadı; mızrağını çekip adamı öldürdü.

Savaş bitip de Medine'ye döndükleri zaman, bu olay Hz. Pey-
gamberin kulağına gitti.

Allah'ın Elçisi Üsâme'yi karşısına aldı ve ona:

"Üsâme! Adam 'İlâ ilâhe illallah' dedikten sonra onu öldürdün,
öyle mi?" diye çıkıştı.

Üsâme:

"Ya Resûlallah! O, canını kurtarmak için İlâ ilâhe illallah dedi!"
diye kendini savunmaya çalıştı.

Fakat Allah'ın Elçisi:

"Kalbini mi yardın da, ölüm korkusuyla öyle davrandığını biliyorsun?" diye Üsâme'yi azarladı. "Lâ ilâhe illallah kelimesi kıyamet günü huzuruna geldiğinde ne yapacaksın, söyle!" diye çıkışmaya devam etti.

Resûlullah Efendimiz bu cümleyi durmadan tekrarlıyordu.

Üsâme, canından çok sevdiği Resûlullah'ı bu kadar çok üzdüğü için, kendini affedemiyordu. "Keşke daha önce değil de, ilk defa bugün Müslüman olsaydım" diye söylendi.²⁷

²⁷ Faydalanılan kaynaklar: *Buhârî*, Fezâilü ashâbî'n-nebi 18, Diyat 2, Meğâzî 45; *Müslîm*, İmân 158-160; *Tirmizî*, Tefsîr 11.

11. ZİNA ETMEMELİ

HAYAT BAŞTAN SONA imtihandır.

Bu imtihanın hafif ve ağır soruları vardır.

Allah Teâlâ, bu imtihanın gereği olarak içimize çeşitli duygular yerleştirmiştir. Karşı cinse meyletme duygusu bunlardan biridir. Bizden bu duyguyu yerli yerinde ve ölçülü şekilde kullanmamızı istemesi, imtihanın ağır sorularından biridir.

Cinsel arzu, yerli yerinde kullanılınca, yeryüzü yeni nesillerle güzelleşecek; başıboş bırakılıp zinaya meydan verilince, nesiller bozulacaktır.

Mü'min zina etmez

Allah Teâlâ kullarına bu konuda önemli bilgiler vermiş ve şöyle buyurmuştur:

Zinaya yaklaşmayınız; çünkü o çirkin ve yüz kızartıcı bir iş, çok kötü bir yoldur.¹

Allah'ın has kulları zina etmezler.²

Kulak, göz ve kalp; bunların hepsi yaptıkları işten sorumludur.³

¹ İsrâ 17/32.

² Furkan 25/68.

³ İsrâ 17/36.

Peygamber Efendimizin belirttiğine göre, Allah Teâlâ kulu-
nun tertemiz kalmasını ister; onun günaha bulaşmasını arzu
etmez. Zinayı da bunun için yasaklamıştır. Ve Allah'ın Resûlü
konuyu şöyle açıklamıştır:

"Kulunun zina etmesinden dolayı Allah Teâlâ kadar kısıkanç
olan kimse yoktur;

"Kötülüklerin açığını ve gizlisini bu yüzden haram kılmuştur."⁴

- Allah'a inanan bir mü'min zina etmez, edemez;⁵

- çünkü mü'min zina ettiği zaman, imanı ondan ayrılıp başı-
nın üzerinde bir bulut gibi durur;

- zina işini bırakınca tekrar ona döner.⁶

En Çirkin

Zina büyük günahlardan biridir, ama onun daha çirkin ve
daha günah türleri vardır.

Resûl-i Ekrem Efendimizin belirttiğine göre;
zinanın en çirkin ve en günah türlerinden biri,
komşunun hanımıyla cinsel ilişki kurmaktır.⁷

Yine Efendimizin söylediğine göre, Cenâb-ı Hakk'ın uygun
ve meşrû gördüğü cinsel ilişkiyi bırakıp erkeğin erkekle birlik-
te olması, zinanın en çirkin şekillerinden biridir.

Şimdi Peygamber Efendimizin birbiriyle beraber olan erkek-
ler hakkında kullandığı ifadelere ibret ve dehşetle bakalım:

Lût kavminin yaptığını yapanlar mel'ûndur (onları Allah lâ-
netlemiştir).⁸

Eşiyle ters ilişkiye girenler mel'ûndur;⁹

⁴ Buhârî, Kûsûf 2, Tefsîr 6/7, Nikâh 108; Müslim, Liân 17, Tevbe 33.

⁵ Buhârî, Mezâlim 30, Eşribe 1, Hudûd 2, 7, Muhâribîn 6; Müslim, İmân 100; Tirmizî, İmân 11.

⁶ Ebû Dâvûd, Sünne 15; Tirmizî, İmân 11; Elbânî, Sahihu't-Tergîb ve't-terhîb, II, 612.

⁷ Buhârî, Tefsîr 2/3, Edeb 20, Tevhîd 46; Müslim, İmân 141, 142; Ebû Dâvûd, Talâk 50; Tirmizî, Tefsîr 34.

⁸ Tirmizî, Hudûd 24; Ahmed b. Hanbel, Müsned, I, 217, 317; Hâkim, el-Müstedrek (Arâ), IV, 396.

⁹ Ebû Dâvûd, Nikâh 44, 45, Tıb 21; Tirmizî, Tahâret 102, Radâ 12; İbni Mâce, Nikâh 29; Dârimî, Vudû' 114; Ahmed b. Hanbel, Müsned, I, 86, II, 444, 476, 479, IV, 305.

onların yaptığı iş küçük lûtiliktir.¹⁰

Cenâb-ı Hak onların suratına bakmayacaktır.¹¹

Onlar Muhammed aleyhisselâm'a indirileni inkâr etmiş kimselerdir.¹²

Ümmetim hakkında en çok korktuğum, Lût halkının yaptığı-
nı yapmalarıdır.¹³

Allah'ın Resûlü işte bu konuda böyle buyurdu.

Kur'ân-ı Kerîm'de belirtildiği gibi, Lût kavmi eşcinsel bir toplumdu.¹⁴

Bu yüzden onların başına taş yağdı ve böylece yok olup gittiler.¹⁵

Gençler iffetlerini korumalı

Sevgili Peygamberimiz gençlere iffetlerini korumalarını tavsiye etti.

İffetini koruyan gençlerin Cennete gireceklerini haber verdi.¹⁶
İnsanın Cehenneme en çok dili ve üreme organı yüzünden gireceğini bildirdi.¹⁷

Dilini ve üreme organını koruyana Cennet sözü verdi.¹⁸

İnsan yaşlanınca olgunlaşmalıdır.

Peygamber Efendimiz, ihtiyarladıktan sonra bile zinayı bırakmayanlar hakkında çok kötü haberler verdi:

¹⁰ Ahmed b. Hanbel, *Müsned*, II, 182, 210; Tahâvî, *Şerhu Ma'âni'l-Âsâr* (Neccâr), III, 44; Taberânî, *el-Mu'cemü'l-evsat* (İvezullah), V, 286; Heysemî, *Mecme'u'z-zevâid*, IV, 298.

¹¹ *İbni Mâce*, Nikâh 29; Ahmed b. Hanbel, *Müsned*, II, 344.

¹² *Ebü Dâvûd*, Tıb 21; *Tirmizî*, Tahâret 102; *İbni Mâce*, Tahâret 122; Ahmed b. Hanbel, *Müsned*, II, 408, 476.

¹³ *Tirmizî*, Hudûd 24; *İbni Mâce*, Hudûd 12.

¹⁴ A'râf 7/80-81; Şuarâ 26/165-166.

¹⁵ A'râf 7/80-84; Hûd 11/77-83.

¹⁶ Tayâlisî, *Müsned*, s. 360; Ebû Ya'lâ, *Müsned* (Esed), III, 18; Hâkim, *el-Müstedrek* (Atâ), IV, 3 98; Heysemî, *Mecme'u'z-zevâid*, IV, 253.

¹⁷ *İbni Mâce*, Zühhd 29; Ahmed b. Hanbel, *Müsned*, II, 392, 442.

¹⁸ *Buhârî*, Rikak 23, Hadid 19; *Tirmizî*, Zühhd 60; Mâlik, *Muvatta'*, Kelâm 11; Ahmed b. Hanbel, *Müsned*, V, 333, 362.

Allah Teâlâ'nın kıyamet gününde onlarla konuşmayacağını, onları temize çıkarmayacağını, suratlarına bile bakmayacağını, ve onları acıklı azabın beklediğini söyledi.¹⁹

Ve bu konudaki bir rüyasını anlattı.

Bu rüyada, çeşitli günahlara verilen cezaları görüyordu.

Zina eden birçok erkek ve kadını, alt tarafı geniş, üst tarafı dar bir fırının içinde çıırılçılak vaziyette toplamışlardı. Altından alevler yükseldikçe, çığlıkları birbirine karışıyordu.²⁰

Zinaya yol açan sebepler

Allah Teâlâ zinayı yasaklamakla kalmaz, zinaya götüren yolları da tıkar.

Kendisine inanan erkek ve kadınlara:

"Bakılması yasak olanlara bakmayınız, iffetinizi koruyunuz, tertemiz kalınız" diye seslenir.²¹

Hanım kullarını da:

"Güzelliğinizi açığa vuracak şekilde giyinmeyiniz;

"evinizden dışarı çıkarken başörtülerinizi yakalarınızın üzerine salınız;

"câzibe ve güzelliğinizi yabancı erkeklere göstermeyiniz" diye ikaz eder.²²

"Gözlerin hâince bakışından," "kalplerin gizlediği duygulardan" söz eder ve bunları çok iyi bildiğini hatırlatır.²³

Yüce Rabbimiz zinaya götüren yolları böyle tıkarken, Peygamber Efendimiz de Allah'ın buyruklarını açıklar ve insanı zinaya adım adım yaklaştıran durumlardan söz eder. Buna göre:

¹⁹ *Müstim*, İmân 172; *Tirmizî*, Cennet 25; *Nesâî*, Zekât 75, 77.

²⁰ *Buhârî*, Cenâiz 93, Ta'bir 48; Ahmed b. Hanbel, *Müsned*, V, 8-9.

²¹ Nûr 24/30.

²² Nûr 24/31; *Ahzâb* 33/33.

²³ *Mü'min* 40/19.

Yollarda durup, bakılması haram olan şeylere bakmamalıdır.²⁴

Haram birşeye gözü ilişince, başını başka tarafa çevirmelidir.²⁵

Yanında bir mahremi, yani kocası, babası, oğlu, kardeşi gibi bir yakını bulunmayan bir kadınla baş başa kalmamalıdır.²⁶

Evde kocası bulunmayan bir kadının yanına, beraberinde bir, iki kişi bulunmadan girmemelidir.²⁷

Erkekler kendi aralarında, kadınlar kendi aralarında diledikleri gibi davranamaz; bir erkek başka bir erkeğin avret yerine, bir kadın bir başka kadının mahrem yerine bakamaz; bir erkek başka bir erkekle, bir kadın da başka bir kadınla bir örtü altında yatamaz.²⁸

Güzel kadın görünce

Vedâ haccındaydı.

Güzel bir kadın Resûl-i Ekrem'e hacla ilgili bir soru sordu.

O sırada, Hz. Peygamberin devesinin tergisinde Abbas Amcasının oğlu Fazl vardı. Genç bir delikanlı olan Fazl, kadının güzelliğine hayran kalmış ve ona dikkatlice bakmaya başlamıştı. Bunu fark eden Resûlullah, Fazl'ın çenesini tutup öte yana çevirdi.²⁹

Allah'ın sevgili elçisi, bir kadının güzelliğinden, câzibesinden etkilenen kimsenin, eşiyle beraber olmak suretiyle zihnindeki düşüncenin etkisinden kurtulmasını tavsiye ederdi.³⁰ Kadınlara da bu konuda eşlerine yardımcı olmalarını öğütlerdi.³¹

²⁴ *Buhârî*, Mezâlim 22, İsti'zân 2; *Müslim*, Libâs 114, Selâm 2; *Ebü Dâvûd*, Edeb 12.

²⁵ *Müslim*, Âdâb 45; *Ebü Dâvûd*, Nikâh 42, 43; *Tirmizî*, Edeb 28.

²⁶ *Buhârî*, Nikâh 111, Cihâd 140; *Müslim*, Hac 424; *Tirmizî*, Radâ' 16, Fiten 7.

²⁷ *Müslim*, Selâm 22; Ahmed b. Hanbel, *Müsned*, II, 171, 186, 213.

²⁸ *Müslim*, Hayz 74; *Ebü Dâvûd*, Hammâm 3; *Tirmizî*, Edeb 38; *İbni Mâce*, Tahâret 137.

²⁹ *Buhârî*, Hac 1, Cezâü's-sayd 24, Megâzî 78, İsti'zân 2; *Müslim*, Hac 407; *Ebü Dâvûd*, Menâsik 25; *Nesâî*, Kudât 9.

³⁰ *Müslim*, Nikâh 9, 10; *Ebü Dâvûd*, Nikâh 42, 43; Ahmed b. Hanbel, *Müsned*, III, 330, 348.

³¹ *Buhârî*, Bed'ü'l-halk 7, Nikâh 85; *Müslim*, Nikâh 121, 122.

Organların zinası

Resûl-i Ekrem Efendimiz, nefsin günaha meyilli olduğunu, çeşitli organların da onu günaha hazırladığını şöyle ifade buyurdu:

- Gözün zinası bakmak,
- kulağın zinası dinlemek,
- dilin zinası konuşmak,
- elin zinası tutmak,
- ayacağın zinası yürümektir.

Nefis zinayı isteyip arzu eder; üreme organı da bu isteği ya gerçekleştirir veya reddeder.³²

İsrailoğullarında ilk fitne kadınlar yüzünden çıktı; bu sebeple insan kadınlara kapılmaktan kendini korumalıdır.³³

Evlilik özendirilmeli

Zinayı önleyen tedbirlerin başında ise evlenmek gelir.

Peygamber Efendimiz, evliliğin hem gözü, hem iffeti haramdan koruyacağını söyledi.

Evini geçindirecek kadar maddî imkâna ve eşini mutlu edecek beden sağlığına sahip olan “gençleri” evlenmeye teşvik etti.

Evlenecek parası olmayanlara oruç tutmayı tavsiye etti ve orucun onları günaha düşmekten koruyacağını belirtti.³⁴

Evliliğin ibadete engel olacağını düşünen bazılarına kendisini örnek gösterdi. “Ben kadınlarla evlenirim” buyurarak evlenmenin kendi sünneti olduğunu söyledi.³⁵

En bereketli, en hayırlı evliliklerin, maddî sıkıntısı az olup kolayca kurulan yuvalar olduğunu ifade buyurdu.³⁶

³² *Buhârî*, İstî'zân 12, Kader 9; *Müslim*, Kader 20-21; *Ebü Dâvûd*, Nikâh 43.

³³ *Müslim*, Zikr 99; *Tirmizî*, Fitn 26; *İbnî Mâce*, Fitn 19.

³⁴ *Buhârî*, Savm 10, Nikâh 2, 3; *Müslim*, Nikâh 1, 3; *Ebü Dâvûd*, Nikâh 1; *Tirmizî*, Nikâh 1; *Nesâî*, Sıyâm 43, Nikâh 3; *İbnî Mâce*, Nikâh 1.

³⁵ *Buhârî*, Nikâh 1.

³⁶ *Ebü Dâvûd*, Nikâh 30, 31; Ahmed b. Hanbel, *Müsned*, VI, 82; Elbânî, *Sahîhu Mevâridi'z-zam'ân*, I, 505, 507, 513.

Dinimizin öngördüğü gibi, zinaya götüren sebepler ortadan kaldırılmalıdır. Bu hem bireyin, hem de toplumun görevidir. Bunun için de zinanın çirkin bir davranış olduğu konusunda gençler eğitilmeli, evlenmeye teşvik edilmeli, evlilik kolaylaştırılmalı, bekârların evlenmesine yardım edilmeli, bir de, fakir evlileri Cenâb-ı Hakk'ın lütfuyla zenginleştireceği bilinmelidir.³⁷

³⁷ Nûr 24/32.

Gül Kokusu

Zina etmek isteyen delikanlı

Ebu Ümâme el-Bâhilî radiyallahu anı anlatıyor:

Bir delikanlı Resûl-i Ekrem sallallahu aleyhi ve sellem'in huzuruna çıktı ve:

"Ey Allah'ın Elçisi!

"Zina etmeme izin ver!" dedi.

Sahâbiler onu:

"Sus! Sus!" diye azarladılar.

Hız. Peygamber o delikanlıyı:

"Hele şöyle gel!" diye yanına çağırıldı.

Delikanlı yanına gelip oturdu.

Peygamber Efendimiz onunla konuşmaya başladı:

"Söyle bakalım.

"Bir başkasının senin annenle zina etmesine razı olur musun?"

"Canım sana fedâ olsun, hayır, olmam."

"Zaten hiç kimse annesiyle zina edilmesine razı olmaz.

"Peki, kızınla zina edilmesini ister misin?"

"Uğrunda öleyim yâ Resûlellah! Hayır, istemem."

"Öyleyse hiç kimse kızıyla zina edilmesini istemez.

"Bir başkasının kız kardeşinle zina etmesini ister misin?"

"Yoluna fedâ olayım, hayır, istemem."

"Hiçbir kimse kız kardeşiyle zina edilmesini istemez.

"Peki, halanla zina edilmesi seni memnun eder mi?"

"Canım sana fedâ olsun, hayır, kesinlikle."

"Halasıyla zina edilmesi hiç kimseyi memnun etmez.

"Peki, birinin teyzenle zina etmesine razı olur musun?"

"Uğrunda öleyim, hayır, buna da razı olmam."

"Teyzesiyle zina edilmesine kimse razı olmaz."

Bu konuşmadan sonra Resûl-i Ekrem elini delikanlının omuzuna koydu ve:

"Allahım!

"Bunun günahını bağışla!

"Kalbini temizle!

"İffetini koru!" diye dua etti.

Artık o günden sonra bu delikanlı öyle şeylerle ilgilenmedi.³⁸

³⁸ Ahmed b. Hanbel, *Müsned*, V, 256-257; Elbâni, *Silsiletü'l-ehâdisi's-sahîha*, I, 712-713 (M. Yaşar Kandemir, *Peygamberimizden 101 Hâbra*, s. 115-116'dan alındı).

12. KUL HAKKI YEMEMELİ

MÜSLÜMAN, ALLAH'IN VERDİĞİ rızıkla yetinmeli, kendisine ait olmayana el uzatmamalıdır.

“Birbirinizin malını haksız şekilde yemeyiniz”¹ âyeti başkasının malını hile ile elde etmeyi yasaklamaktadır.

Peygamber Efendimizin belirttiğine göre, Müslümanların kanı ve ırzı gibi malları da birbirine haramdır.²

Kendisine ait olmayana haksız yollarla elde etmenin ve böylece kul hakkı yemenin değişik şekilleri vardır. Aşağıda bunlardan birkaçı ele alınacaktır.

Fâiz yemek

Kul hakkı yemenin bir yolu da fâiz alıp vermektir.

Allah Teâlâ, fâiz yemenin “başkalarının malını haksız yere harcamak” olduğunu belirtir ve bunun cezasının şiddetli bir azap olduğunu bildirir.³

¹ Bakara 2/188.

² *Müslim*, Bırr 32; *Buhârî*, Edeb 57; *Ebü Dâvûd*, Edeb 47; *Tirmizî*, Bırr 24; *İbnî Mâce*, Duâ 5; Ahmed b. Hanbel, *Müsned*, I, 446.

³ Nisâ 4/160.

"Fâiz yiyenler, kıyamet günü kabirlerinden şeytan çarpmış kimse gibi kalkacaklardır. Çünkü onlar 'Alışveriş fâizin bir benzeridir' derler. Halbuki Allah alışverişi helâl, fâizi haram kılmıştır."⁴

"Allah fâizli kazançların bereketini giderir."⁵

Bunlar, Allah Teâlâ'nın buyruqlarıdır.

Şimdi Peygamber Efendimizin bu konudaki açıklamalarına bakalım:

Fâiz yemek; tıpkı yetim malı yemek, namuslu bir kadına iftira etmek gibi insanı helâke sürükleyen yedi günâhtan biridir. Onun için fâizden şiddetle sakınmalıdır.⁶

Fâiz yiyene, yedirene, fâiz verenle alan arasındaki sözleşmeyi yazana ve şahitlik yapana Allah lânet etsin.⁷

Dünyada fâiz yiyenlere âhirette taş yedirilecektir.⁸

Fâiz yiyenler şunu bilmelidir:

Allah Teâlâ, fâizle çoğalan bir malın bereketini giderir.⁹

İşte bu yüzden, fâizle kazanılan mal, önünde sonunda azalıp yok olur.¹⁰

Eksik ölçüp tartmak

Eksik ölçmek ve tartmak da kul hakkı yemektir.

Alacağını kuruşu kuruşuna isteyen, ama başkasına mal satarken eksik ölçüp tartan kimseleri Allah Teâlâ şöyle uyarır:

"Ölçtüğünüzde eksiksiz ölçün, doğru terazile tartın. Bu sizin için daha hayırlı ve sonucu daha güzeldir."¹¹

⁴ Bakara 2/275.

⁵ Bakara 2/276; Rûm 30/39.

⁶ *Buhârî*, Vasâyâ 23, Tıb 38, Hudûd 44; *Müslim*, İmân 145; *Ebü Dâvûd*, Vasâyâ 10; *Nesâî*, Vasâyâ 12.

⁷ *Ebü Dâvûd*, Büyû' 4; *Tirmizî*, Büyû' 2; *İbnî Mâce*, Ticârât 58; Ahmed b. Hanbel, *Müsned*, I, 393.

⁸ *Buhârî*, Ta'bîr 48; Ibn Hibbân, *es-Sahîh* (Arnaût), II, 429.

⁹ Bakara 2/276.

¹⁰ *İbnî Mâce*, Ticârât 58; Hâkim, *el-Müstedrek* (Atâ), IV, 353.

¹¹ İsrâ 17/35; ayrıca bk. En'âm 6/152.

Allah Teâlâ, bazı milletleri helâk etmeden önce, onları bu konuda uyarmıştır. Meselâ Şuayb Peygamber kendi kavmine:

“Ey halkım!” demiştir. “Ölçüyü, tartıyı âdil bir şekilde yapın. İnsanların malını haksız yere almayın. Yeryüzünde fesat çıkartıp âsi olmayın.”¹²

Şu âyetlerde, eksik ölçüp tartanların suratına inen şamar sesini duymak mümkündür:

Yazıklar olsun ölçüye, tartıya hile karıştıranlara.

Onlar insanlardan birşey ölçerek aldıklarında tastamam alırlar.

Satarken eksik ölçüp tarlar.

Onlar birgün yeniden dirileceklerini hiç ummuyorlar mı?¹³

Peygamber Efendimiz de, haksızlığın birçok şekli bulunduğunu, bunlardan uzak durmak gerektiğini hatırlatmıştır.

Vedâ Haccında Müslümanlara hitap ederken;

- birbirini öldürmeyi,
- birbirinin malını haksız yere yemeyi,
- şeref ve haysiyetini lekelemeyi Allah Teâlâ'nın yasakladığını bildirmiştir.¹⁴

Böylece birinin namus ve haysiyetine dil uzatmayı, ona iftira etmeyi, haksız yere ceza vermeyi kul hakkını gözetmemek olarak değerlendirmiştir.

Çalmak

Peygamber Efendimizin belirttiğine göre:

Bir kimsenin iznini almadan onun süt veren hayvanını sağlamak haksızlıktır. Bu, birinin ambarını kırıp içindekileri yağmalamaktan farksızdır.¹⁵

¹² Hûd 11/85.

¹³ Mutaaffîn 83/1-6.

¹⁴ Buhârî, Hac 132; Müslim, Kasâme 29.

¹⁵ Buhârî, Lukata 8; Müslim, Lukata 13.

Bir adamın bahçesine izinsiz girip meyvelerini yemek de kul hakkını çiğnemektir. Ama ağacın altına düşen meyveleri yemekte sakınca yoktur.¹⁶

Gerektiğinde şöyle yapılabilir:

Bir sürünün yanına varıp veya bir bahçeye girip sahibine üç defa seslenilir. Cevap alamayınca, aşırıya kaçmamak ve zarar vermemek şartıyla koyunların sütünden, ağaçların meyvesinden faydalanılabilir.¹⁷

İnsanları çeşitli sebeplerle üzme ve korkutma da onların haklarına saygısızlıktır. Birinin basit bir eşyasını, şakacıktan bile olsa almamalı, böylece onu rahatsız etmemeli, alınan eşya sahibine geri verilmelidir.¹⁸

Demek ki, sahibinin gönül rızasıyla vermediği birşeyi ondan habersiz almak asla helâl değildir.

Hayber Savaşındaydı. Savaşta hayatını kaybeden Müslümanlar hakkında konuşuluyordu. Müslümanlardan biri "Falan kimse şehittir" dedi.

Peygamber Efendimiz buna itiraz etti ve onu "ganimet malı henüz taksim edilmeden oradan çaldığı bir hırka içinde Cehennemde gördüğünü" söyledi.¹⁹

Birinin "bir karış toprağını" haksız yere ele geçiren kimse-nin, kıyamet gününde, o toprağın yedi katı boynuna geçmiş olduğu halde mahşer yerine geleceğini haber verdi.²⁰

Toplumda himâyeye muhtaç "iki güçsüzün," yetimle kadının hakkını yemekten herkesi şiddetle sakındırdı.²¹

Çünkü Allah Teâlâ bu konuda şöyle buyuruyordu:

"Yetimlerin mallarını haksız şekilde yiyenler, karınlarına

¹⁶ *Ebü Dâvûd*, Cihâd 85; *Tirmizî*, Büyû' 54; *İbni Mâce*, Ticârât 67.

¹⁷ *İbni Mâce*, Ticârât 67; Ahmed b. Hanbel, *Müsned*, III, 21, 85-86; Hâkim, *el-Müstedrek* (Atâ), IV, 147.

¹⁸ *Ebü Dâvûd*, Edeb; *Tirmizî*, Fiten 3; Ahmed b. Hanbel, *Müsned*, IV, 221, V, 362.

¹⁹ *Müslim*, İmân 182; *Dârimî*, Siyer 48.

²⁰ *Buhârî*, Mezâlim 13, Bed'ül-halk 2; *Müslim*, Mûsâkât 139-142; *Tirmizî*, Diyât 21.

²¹ *Nesâî*, *es-Sünenü'l-kübrâ* (Bündârî), V, 363; *İbni Mâce*, Edeb 6.

ateş dolduruyorlar. Sonra da onlar alevli bir ateşe gireceklerdir.²²

Kandırmak

Bazıları ne istediğini çok güzel dile getirir. Hâkimin karşısına çıksa, tutarlı ve mantıklı konuştuğu için, haksız olsa bile haklı görünür.

Peygamber Efendimiz böyle kimseleri uyardı. Onların câzip konuşmasına kendisinin bile aldanıp, başkasının hakkını onlara verebileceğini söyledi. Ve verdiği bu malın, esasen bir ateş parçası olacağını, onu alan kimsenin kıyamet gününde Allah'ın huzuruna o ateş parçasıyla geleceğini hatırlattı.²³

Ticaretle uğraşanlar, bir malı müşteriye ucuza sattıkları güvencesini vermek için, onu pahalı aldıklarına dair yemin ederler. Onlar bu tutumlarıyla görünüşte kâr etseler bile, gerçekte ziyân ederler. Çünkü insanları yalanla dolanla kandırdıkları için,

- kıyamet gününde Allah Teâlâ onlarla konuşmayacak;
- suratlarına bakmayacak;
- kendilerini günah kirinden temizlemeyecek;
- onlara can yakıcı bir azap hazırlayacaktır.²⁴

Misvak ağacının dalı kadar basit ve küçük birşey için bile olsa, Müslümanı kandırmak düşüncesiyle yalan yere yemin eden kimse, Cenneti kaybedecek, Cehenneme atılacaktır.²⁵

Rüşvet vermek

Rüşvet, haksızı haklı göstermesi veya bir menfaat sağlaması için, yetkili şahsa ve daha çok hediye adıyla sunulan para veya maldır.

²² Nisâ 4/10.

²³ *Buhârî*, Şehâdât 27, Hıyel 10, Ahkâm 20; *Müslim*, Akdiye 4; *Ebü Dâvûd*, Akdiye 7, Edeb 87; *Tirmizî*, Ahkâm, 11,18; *Nesâî*, Kudât 12,33; *İbni Mâce*, Ahkâm 5.

²⁴ *Müslim*, İmân 171; *Ebü Dâvûd*, Libâs 25; *Nesâî*, Büyü 5.

²⁵ *Müslim*, İmân 218; *Nesâî*, Kudât 30; *İbni Mâce*, Ahkâm 8.

Rüşveti vermek de, almak da aynı derecede gūnahtır. Allah Teâlâ'nın:

"Birbirinizin malını haksız şekilde yemeyin. Başkalarına ait bir kısım malları, gūnah olduğunu bile bile haksız yolla yemek için hâkimlere vermeyin" emri rüşvet alanı da, vereni de hedef almaktadır.²⁶

Bazıları rüşvetin hediye olduğunu, Peygamber Efendimizin hediyeleşmeyi teşvik ettiğini ileri sürer.

Resûlullah Efendimizin "Birbirinize hediye veriniz, sevginiz çoğalsın" tavsiyesi²⁷ son derece açıktır ve bu tavsiye birbirlerini Allah rızâsı için sevmesi gereken Müslümanlara yöneliktir.

Allah'ın Resûlü:

"Bir kimse kardeşi için şefaatte bulunur, sonra da bu sebeple kendisine verilen hediyeyi kabul ederse, fâiz kapılarından büyük bir kapı açmış olur" buyurur.²⁸

Ve rüşvet verene de, alana da lânet eder.²⁹

Peygamber Efendimizin zekât toplamakla görevlendirdiği bir memur, getirdiği malları Allah'ın Elçisine verirken, "Şunlar sizin, şunlar da bana verilen hediyelerdir" demişti. Resûl-i Ekrem orada bulunanları karşısına alarak bir konuşma yaptı ve:

"Bana 'Şunlar sizin, şunlar da bana verilen hediyelerdir' diyen adam, evinde otursaydı ona hediye gelir miydi?" diye sordu. Sonra da "birşeyi haksız yere alan kimsenin, kıyamet gūnünde onu sırtlayıp Allah'ın huzuruna çıkacağını," yüklediği şeyin, böğüren bir deve veya inek, yahut meleyen bir koyun olabileceğini bildirdi.³⁰

²⁶ Bakara 2/188.

²⁷ Buhârî, *el-Edebü'l-müfred* (Abdûlbâkî), s. 208; Beyhakî, *es-Sünenü'l-kübrâ* (Atâ), VI, 169.

²⁸ Ebû Dâvûd, İcâre 82; Ahmed b. Hanbel, *Müsned*, V, 261; Elbânî, *Sahihu't-Tergîb ve't-terhîb*, II, 710.

²⁹ Ebû Dâvûd, Akdiye 4; Tirmizî, Ahkâm 9; İbni Mâce, Ahkâm 2; Ahmed b. Hanbel, *Müsned*, II, 164, 190, 194, 212, 387-388, V, 279; Elbânî, *Sahihu't-Tergîb ve't-terhîb*, II, 529.

³⁰ Buhârî, Hiyel 15, Zekât 3, Hibe 17, Cihâd 189, Eymân 3, Ahkâm 24; Müslim, İmâre 26-27; Ebû Davûd, İmâre 11; Nesâî, Zekât 6.

Borcunu Ödememek

Borç alan kimse, borcunu zamanı gelince ödemeli, erteleme-yi düşünmemelidir. Varlıklı kimsenin borcunu ertelemesi zulüm ve haksızlıktır.³¹

Borcunu ödemeyen kimse âhiret nimetlerinden mahrum kalacaktır.

Adamın biri Resûl-i Ekrem'e:

"Allah yolunda şehit olursam bütün günahlarımdan kurtulur muyum?" diye sordu; o da kurtulacağını belirtti. Fakat bir süre sonra sözünü düzeltme ihtiyacı duydu ve Cebrâil aleyhisselâm'ın ona bildirdiğine göre borçlar bunun dışındaydı.³²

Nitekim bir konuşmasında meseleyi şöyle açıkladı:

"Canımı kudretiyle elinde tutan Allah'a yemin ederim ki, Allah yolunda şehit olan kimse yeniden hayata dönse, yine Allah yolunda şehit olsa, tekrar hayata dönse ve yine şehit olsa, borcu ödenmediği sürece Cennete giremez."³³

Peygamberimiz; bir vakitler, borcunu karşılayacak birşey bırakmadan ölen kimsenin cenaze namazını kılmaz, Müslümanlara "Siz kılın!" derdi. Eğer Sahâbîlerden biri o kimsenin borcunu üstlenirse, onun cenaze namazını kılardı.³⁴ Daha sonraları fetihler başlayıp da devlet zenginleşince, Efendimiz "müminlere kendi canlarından daha yakın olduğunu, geride borç bırakarak ölenlerin borcunu kendisinin ödeyeceğini" bildirdi.³⁵

³¹ *Buhârî*, Havâlât 1, 2, İstikrâz 12; *Müslim*, Mûsâkât 33; *Ebü Dâvûd*, Büyû' 10; *Tirmizî*, Büyû' 68; *Nesâî*, Büyû' 100, 101; *İbni Mâce*, Sadakat 8; *Mâlik*, *Muvatta'*, Büyû' 40.

³² *Mâlik*, *Muvatta'*, Cihâd 31; *Müslim*, İmâre 117; *Tirmizî*, Fezâilü'l-cihâd 13, Cihâd 33; *Nesâî*, Cihâd 32; Ahmed b. Hanbel, *Müsned*, II, 308, 330, IV, 350, V, 303, 308.

³³ *Nesâî*, Büyû' 98; Ahmed b. Hanbel, *Müsned*, V, 289.

³⁴ *Buhârî*, Havâlât 3, Kefâlet 3; *Ebü Dâvûd*, Büyû' 9; *Tirmizî*, Cenâiz 70; *Nesâî*, Cenâiz 67; *İbni Mâce*, Sadakat 9.

³⁵ *Buhârî*, Kefâlet 5, İstikrâz 11, Tefsîr 33/1, Nefekat 15, Ferâiz 4, 13, 24; *Müslim*, Ferâiz 14, Cum'a 43; *Tirmizî*, Cenâiz 70; *Nesâî*, Cenâiz 67; *İbni Mâce*, Mukaddime 7, Sadakat 9.

Borcunu ödemededen vefat eden mü'minin, borcu ödeninceye kadar ruhunun askıda kalacağını, ilâhî nimetlerden faydalanamayacağını haber verdi.³⁶

Kul hakkından kurtulmanın yolu

Tövbe kapısı kıyamete kadar açık olduğu için, Allah Teâlâ, can çekişmeye başlamadan önce yapılan tövbeleri kabul eder³⁷ ve bütün günahları bağışlar.³⁸

Bunun bir tek istisnâsı kul hakkıdır. Kul hakkından kurtulmanın yolu, ya borcunu ödemek veya helâlleşmektir.

Çünkü zerre kadar haksızlık eden bunun cezasını görecek-
tir.³⁹

Kıyamet gününde, boynuzsuz koyun bile, kendisine zarar veren boynuzlu koyundan hakkını alacak, kimsenin kimsede hakkı kalmayacaktır.⁴⁰

Peygamber Efendimizin haber verdiğiğe göre, birgün gelecek, helâl haram gözetilmeyecek, kul hakkı önemsenmeyecektir.⁴¹

Belli ki bu, düzenin bozulduğu, ölçülerin kaybolduğu, herşeyin çığırından çıktığı kıyamet öncesidir. Öyle bir felâketi görmemek için helâli haramı unutmamalı, unutturmamalıdır.

³⁶ *Tirmizî*, Cenâiz 76; *İbnî Mâce*, Sadakât 12; Ahmed b. Hanbel, *Müsned*, II, 440, 475, 508; *Dârimî*, Büyû' 52.

³⁷ *Tirmizî*, Daavât 98; *İbnî Mâce*, Zühd 30; Ahmed b. Hanbel, *Müsned*, II, 132, 153, III, 425; Elbânî, *Sahîhu Mevâridi'z-zam'ân*, II, 459.

³⁸ Zümer 39/53.

³⁹ Zilzâl 99/9.

⁴⁰ *Müslim*, Bîr 60; *Tirmizî*, Kıyâmet 2; Ahmed b. Hanbel, *Müsned*, II, 235, 323, 372, 411.

⁴¹ *Buhârî*, Büyû' 7, 23; *Nesâî*, Büyû' 2.

Gül Kokusu

Islak buğdaylar

Birgün Peygamber Efendimiz Medine pazarına alışverişe çıkmıştı.

Bir buğday yığını gördü.

Buğdaylar pek de güzel görünüyordu. Tâcire:

“Kaça satıyorsun?” diye sordu, fiyatını öğrendi.

O sırada kendisine vahiy geldi.

Elini buğdayın içine daldırması istendi.

Efendimiz de öyle yaptı.

Hayret, dışardan kuru görünen buğdayın içi ıslaktı.

Resûl-i Ekrem Efendimiz:

“Tâcir! Söyle bakalım, buğdayın içi niçin ıslak?” diye sordu.

Adam oldukça rahattı:

“Ey Allah'ın Elçisi!” dedi. “Biraz önce yağmur yağmıştı da ondan.”

Resûl-i Ekrem, mübarek gözlerini tâcire dikerek şunları söyledi:

“Mâdem öyle, herkesin görmesi için ıslak buğdayları üst tarafa koymak gerekmez miydi?

“Bana bak! Müslümanlar birbirini aldatmaz.

“Bizi aldatan bizden değildir.”⁴²

⁴² Faydalanılan kaynaklar: *Müslim*, İmân 164; *Ebû Dâvûd*, Büyü' 50; *Tirmizî*, Büyü' 74; *İbnü Mâce*, Ticârât 36; *Dârimî*, Büyü' 10; Ahmed b. Hanbel, *Müsned*, II, 242.

13. HARAM YİYECEK VE İÇECEKLERDEN UZAK DURMALI

İNSANIN HEM RUHU, hem de bedeni temiz olmalıdır. Ruh ve beden temizliği yenilen, içilen şeylerle yakından ilgilidir.

Allah Teâlâ;

“bize rızık olarak verdiği güzel ve temiz nimetleri yememizi” ister.¹

“Bize güzel ve temiz şeyleri helâl kıldığını” söyler.²

Peygamber Efendimiz de;

- Allah Teâlâ’nın temiz olduğunu,
- sadece temiz olanları kabul ettiğini,
- yediği haram, içtiği haram, gıdası haram olan birinin duasını kabul etmeyeceğini belirtir.³

İnsanı Cehenneme en fazla götüren şeyin “Ağız ile cinsel organı” olduğunu söyler.⁴

İşte bunun için insan yediğine, içtiğine son derece dikkat etmelidir.

¹ Bakara 2/57.

² Mâide 5/4.

³ Müslim, Zekât 65; Tirmizî, Tefsir 3.

⁴ Tirmizî, Birr 62; İbni Mâce, Zühd 29; Ahmed b. Hanbel, Müsned, II, 392, 442; İbn Hibbân, es-Sahih (Arnaûf), II, 224; Hâkim, el-Müstedrek (Atâ), IV, 360.

Haram etler

Kur'ân-ı Kerîm'in belirttiğine göre;

boğazlanmadan ölen,

"bismillâh" diye Allah Teâlâ'nın adıyla kesilmeyen hayvanın,

bir de domuzun eti ve kanı kesinlikle yenilip içilmeyecektir.

Ayrıca boğularak, dövülerek, yüksekten düşerek, bir hayvan tarafından boynuzlanarak ölen,

yırtıcı hayvan tarafından parçalanıp da daha canı üzerinde iken kesilmeden can veren,

ve putlara kurban edilen hayvanların eti de yenmeyecektir.⁵

Ama açlıktan iyice bunalıp çaresiz kalan kimse, başkasının payını almamak ve yeteri kadarını aşmamak şartıyla bunlardan yiyebilecektir."⁶

Peygamber Efendimiz hangi hayvanların etinin yenmeyeceği konusunda genel bir kural ortaya koymuş;

"köpek dişli" yırtıcı hayvanların,

"pençeli" kuşların,

bir de ehli eşek etinin yenmeyeceğini belirtmiştir.⁷

Ölçülü yemeli

İnsan yaşamak için yemek zorundadır. Allah'a, kendine ve diğer insanlara karşı görevini yerine getirebilmesi, karnını doyurmasıyla mümkündür.

Yemeli, içmeli, ama israf etmemelidir; çünkü Allah israf edenleri sevmez.⁸

Yeterinden fazla yemek; insanı uyuşukluğa, uykuya ve görevini ihmâle sevkedeceği için sakıncalıdır.

⁵ Mâide 5/3. Ayrıca bk. Bakara 2/173; En'âm 6/145; Nahl 16/115.

⁶ Bakara 2/173; Mâide 5/3.

⁷ Buhârî, Zebâih 28, 29; Müslim, Sayd 15, 16.

⁸ A'raf 7/31.

Midenin çok kötü bir kap olduğunu belirten Peygamber Efendimizin bu konudaki buyruklarını dinleyelim:

İnsanı ayakta tutacak birkaç lokma yeterlidir. Daha fazla yemek isteniyorsa;

- midenin üçte birini yemeğe,
- üçte birini içeceğe,
- üçte birini de nefese ayırmalıdır.⁹

“Mü'min, bağırsağının bir boğumunu, inkârcı ise yedi boğumunu dolduracak kadar yiyip içer.”¹⁰

Bir de şu var:

“Bir kişinin yiyeceği iki kişiye, iki kişinin yiyeceği üç, hattâ dört kişiye, dört kişinin yiyeceği de sekiz kişiye yeter.”¹¹

“Yanında ihtiyacından fazla yiyeceği olanlar, yiyeceği olmayanlara vermelidir.”¹²

Peygamber Efendimizin bu tavsiyelerinden sonra kendisinin ve ailesinin neler yediğine veya yemediğine bakalım:

Peygamber ailesi, Medine'ye göçtükleri günden, Resûlullah'ın vefât ettiği âna kadar, iki gün arka arkaya arpa ekmeğiyle,¹³ üç gün arka arkaya da buğday ekmeğiyle karınlarını doyurmadılar.¹⁴

Bazen üç ay boyunca evlerinde tencere kaynamazdı. Arada bir komşuların gönderdiği sütü saymazsak, bu süre içinde sadece su ve hurmayla idare ederlerdi.¹⁵

Asr-ı Saâdette elek bilinmezdi. Arpayı el değirmeninde öğüttükten sonra savururlar, kalanı ıslatıp hamur yaparlardı.¹⁶

⁹ *Tirmizî*, Zühd 47; *İbni Mâce*, Et'ime 50; *İbn Hibbân*, *es-Sahîh* (Arnaûl), II, 449; *Hâkim*, *el-Müstedrek* (Atâ), IV, 135.

¹⁰ *Buhârî*, Et'ime 12; *Müslim*, Eşribe 182-186; *Tirmizî*, Et'ime 20; *İbni Mâce*, Et'ime 3.

¹¹ *Buhârî*, Et'ime 11; *Müslim*, Eşribe 178-181; *Tirmizî*, Et'ime 20, 21; *İbni Mâce*, Et'ime 2.

¹² *Müslim*, Lukata 18; *Ebü Dâvûd*, Zekât 32; *Ahmed b. Hanbel*, *Müsned*, III, 34.

¹³ *Buhârî*, Et'ime 23, 27, Eymân 22; *Müslim*, Zühd 22; *Nesâî*, Dahâyâ 37; *İbni Mâce*, Et'ime 48, 49.

¹⁴ *Buhârî*, Et'ime 23, 27, Rikak 17, Eymân 22; *Müslim*, Zühd 20.

¹⁵ *Buhârî*, Hibe 1, Rikak 17; *Müslim*, Zühd 28.

¹⁶ *Buhârî*, Et'ime 23; *Tirmizî*, Zühd 38; *İbni Mâce*, Et'ime 44.

Bir adam Resûl-i Ekrem Efendimizin yanında geçirmişti. Allah'ın Elçisi onu:

“Bırak şu geçirmeyi canım!

“Dünyada karınlarını tıka basa doyuranlar, kıyamet günü uzun süre aç kalacaklar” diye uyardı.¹⁷

Haram içkiler

Mi'rac esnasındaydı. Resûl-i Ekrem'e birinde şarap, diğerinde süt bulunan iki bardak sunuldu. Efendimiz sütü tercih etti. Onun bu seçimini yerinde bulan Cebrâil aleyhisselâm meseleyi şöyle açıkladı:

“Seni, insanın yaratılış gayesine uygun olan içeceği almaya yönlendiren Allah'a hamdolsun. Şayet içki dolu bardağı alsaydın, ümmetin doğru yoldan sapardı.”¹⁸

Allah Teâlâ;

içkinin “şeytan işi iğrenç” birşey olduğunu belirtti.¹⁹

“Şeytanın, içki yoluyla, insanların arasında kin ve düşmanlığı yaymaya, onları Rablerini anmaktan ve namaz kılmaktan alıkoymaya çalıştığını” bildirdi.

Ve ebedi kurtuluşa erebilmek için içkiyi bırakmaya çağırdı.²⁰

Âyet ve hadislerde içkiden söz edilirken, şarap anlamındaki “hamr” kelimesi kullanılır. Bugün şarap denince akla içki türlerinden sadece biri gelir; bazıları da bunu “Canım, yasak olan ‘hamr’dır, şaraptır; diğer içkiler yasak değildir” diye istismar etmek ister.

Hadislerde açıkça belirtildiği üzere, dinimiz, “ister üzümden, hurmadan, baldan, ister arpadan, buğdaydan, darıdan yapılınsın,”²¹ insanı sarhoş eden içkilere genellikle *şarap* adını verir.

¹⁷ Tirmizî, Kıyamet 37; İbni Mâce, Et'ime 50; Elbânî, *Silsiletü'l-ehâdisi's-sahiha*, I, 672-677.

¹⁸ Müslim, İmân 272, Eşribe 92; Buhârî, Tefsîr 17/3, Eşribe 1, 12; Nesâî, Eşribe 41.

¹⁹ Mâide 5/90.

²⁰ Mâide 5/90-91.

²¹ Ebû Dâvûd, Eşribe 5.

Peygamber Efendimiz de “sarhoş eden herşeyin haram olduğunu” söyler.²²

Az içmekle çok içmek arasında fark bulunmadığını, çoğu sarhoşluk veren içkinin azının da haram olduğunu belirtir.²³

Efendimiz, bazı içki düşkünlerinin foyasını daha o zamanlar ortaya koymuş, bunların içkiye değişik adlar vereceklerini ve böylece içtikleri şeyin haram olmadığını iddia edeceklerini haber vermiştir.²⁴

Kötülüklerin anası

İçki her kötülüğe yol açtığı için Peygamber Efendimiz onu “kötülüklerin anası” (ümümü’l-habâis) diye nitelemiştir.²⁵

İçki içene, iç diye verene, alana, satana, içki yapmak üzere üzümü sıkıp suyunu çıkarana, içki yapılmasına emir verene, onu taşıyana, kendisine getirilene ve parasını yiyene “Allah lâ-net etsin!” diye beddua etmiştir.²⁶

Hem namaz kılıp hem içki içen kimsenin, namaz borcundan kurtulsa bile, kıldığı namazdan kırk gün süreyle bir sevap kazanamayacağını bildirmiştir.²⁷ Diğer bir rivayete göre, kırk gün süreyle namazının kabul edilmeyeceğini ifade etmiştir.²⁸

²² *Buhârî*, Megâzi 61, Edeb 80, Ahkâm 22; *Müslim*, Eşribe 72-74; *Ebü Dâvûd*, Eşribe 5; *Tirmizî*, Eşribe 1-2; *Nesâî*, Eşribe 19-24, 48; *İbni Mâce*, Eşribe 9, 13, 14; Ahmed b. Hanbel, *Müsned*, II, 16, 29, 31, 105, 134, 137.

²³ *Ebü Dâvûd*, Eşribe 5; *Tirmizî*, Eşribe 3; *Nesâî*, Eşribe 21, 25; *İbni Mâce*, Eşribe 10; Ahmed b. Hanbel, *Müsned*, II, 91, 167, 179, III, 343.

²⁴ *Ebü Dâvûd*, Eşribe 6; *Nesâî*, Eşribe 40; *İbni Mâce*, Eşribe 8, Fitn 22; Ahmed b. Hanbel, *Müsned*, IV, 237, V, 342; Hâkim, *el-Müstedrek* (Atâ), IV, 164; İbn Hibbân, *es-Sahih* (Arnaût), XV, 160.

²⁵ *Nesâî*, Eşribe 44; Abdürrezzâk, *el-Musannef* (A’zamî), IX, 236; Taberânî, *el-Mu’cemü’l-evsat* (Ivezullah), IV, 81.

²⁶ *Ebü Dâvûd*, Eşribe 2; *Tirmizî*, Büyü’ 58; *İbni Mâce*, Eşribe 6; Ahmed b. Hanbel, *Müsned*, I, 316, II, 25, 71, 97.

²⁷ *Ebü Dâvûd*, Eşribe 5.

²⁸ *Tirmizî*, Eşribe 1; *İbni Mâce*, Eşribe 9; Ahmed b. Hanbel, *Müsned*, II, 176; *Dârimî*, Eşribe 3; Hâkim, *el-Müstedrek* (Atâ), IV, 162; İbn Hibbân, *es-Sahih* (Arnaût), XII, 179.

Allah'a inanan bir kimsenin kesinlikle içki içmemesi gerekir.²⁹

Cennet ve içki

Cennette mü'minlere ikrâm edilecek nimetlerden biri içkidir.

Allah Teâlâ'nın bildirdiğine göre; orada, içene lezzet veren, ama insanı çarpmayan, sarhoş etmeyen içkiler ve şarap ırmakları vardır.³¹

Dünyada içki içip de tövbe etmeden ölenler, âhirette bu değerli içkiden mahrum kalacaktır.³²

Sevgili Peygamberimiz, ümmetini haram olan içkilerden uzak tutmak istemiş, "Allah'a ve âhiret gününe inanan kimse, içki içilen sofraya oturmasın" buyurmuştur.³³

Helâl mi, haram mı?

Müslüman, helâl olanı yiyip içmeli, haramı ağzına koymamalı;

helâl mi, haram mı olduğunu bilemediği şüpheli yiyecek ve içeceklerden de uzak durmalıdır.

Şüpheli yiyecek ve içeceklere hemen el uzatmamak gerektiği konusunda şimdi Peygamber Efendimize kulak verelim:

Helâl olan şeyler belli, haram olan şeyler bellidir.

Bu ikisinin arasında, halkın birçoğunun helâl mi, haram mı olduğunu bilmediği şüpheli konular vardır.

²⁹ *Buhârî*, Mezâlim 30, Eşribe 1, Hudûd 2, 7, Muhâribîn 6; *Müslim*, İmân 100; *Tirmizî*, İmân 11; *Nesâî*, Kasâme 49, Eşribe 42.

³⁰ *Nesâî*, Eşribe 46; *İbnî Mâce*, Eşribe 3; *Dârimî*, Eşribe 5; Ahmed b. Hanbel, *Müsned*, II, 164, 201, 203, III, 14, 28, 83, IV, 399, VI, 441; İbn Hibbân, *es-Sahîh* (Arnaüt), VI-II, 176, 178, XIII, 505.

³¹ *Saffât* 37/45-47; Muhammed 47/15.

³² *Buhârî*, Eşribe 1; *Müslim*, Eşribe 73, 76-78; *Tirmizî*, Eşribe 1; *Nesâî*, Eşribe 45, 46; *İbnî Mâce*, Eşribe 2; *Dârimî*, Eşribe 3.

³³ *Tirmizî*, Edeb 43; *Dârimî*, Eşribe 4; Ahmed b. Hanbel, *Müsned*, III, 339; Ma'mer b. Râşid, *el-Câmi'* (A'zamî), XI, 462; Hâkim, *el-Müstedrek* (Atâ), IV, 143; Beyhâkî, *es-Sünenü'l-kübrâ* (Atâ), IV, 171.

Şüpheli konulardan sakınanlar, dinini ve ırzını korumuş olur.

Sakınmayanlar ise, bir süre sonra kendilerini haramın içinde buluverirler. Tıpkı sürüsünü başkasına ait bir arâzinin etrafında otlatan çoban gibi ki, onun çok geçmeden bu arâziye girme tehlikesi vardır.³⁴

Müslüman günah işlemekten ve böylece Allah'a karşı gelmekten son derece sakınmalıdır.

Günah nedir?

Günah, insanın içini tırmalayıp duran, başkaları "yap canım!" diye fetvâ verse bile, gönülde şüphe ve tereddüt uyandıran şeydir.³⁵

Durum böyle olunca, günaha girerim korkusuyla, yapılması o kadar sakıncalı olmayan bazı şeylerden bile uzak durmalıdır.³⁶

Kısacası günahattan uzak durmanın en iyi yolu, şüphe veren şeyi bırakıp şüphe vermeyene bakmaktır.³⁷

³⁴ *Buhârî*, İmân 39, Büyû' 2; *Müslim*, Mûsâkat 107, 108; *Ebü Dâvûd*, Büyû' 3; *Tirmizî*, Büyû' 1; *Nesâî*, Büyû' 2, Kudât 11; *İbni Mâce*, Fiten 14.

³⁵ *Müslim*, Birr 14-15; *Tirmizî*, Zühd 52; Ahmed b. Hanbel, *Müsned*, IV, 227-228; *Dârimî*, Büyû' 2.

³⁶ *Tirmizî*, Kıyâmet 19; *İbni Mâce*, Zühd 24; Beyhakî, *es-Sünenü'l-kübrâ* (Atâ), V, 335; Abd b. Humeyd, *Müsned* (Sâmerrâî), s. 176.

³⁷ *Tirmizî*, Kıyâmet 60; *Nesâî*, Kazâ 11; *Dârimî*, Büyû' 2; Ahmed b. Hanbel, *Müsned*, I, 200, III, 112, 153; Elbânî, *Sahîhu Mevâridi'z-zam'an*, I, 248.

Gül Kokusu

Falcılık parası

Hz. Âişe radiyallahu anha anlatıyor:

Babam Hz. Ebû Bekir'in bir kölesi vardı.

Bu köle kazancının belli bir kısmını babama verir, o da bundan yerd.

Yine birgün köle kazandığı birşeyi getirdi, babam da onu yemeye başladı.

Köle, babama:

"Yediğin şeyin ne olduğunu biliyor musun?" diye sordu. Babam:

"Söyle bakalım, neymiş?" dedi.

Köle şunları söyledi:

"Câhiliye devrindeydi. Falcılıktan anlamadığım halde birinin falına bakarak adamı aldatmıştım. Bugün onunla karşılaştık. Vakıtle ödemediği borcunu çıkarıp verdi. Ben de o parayla bu yediğin şeyleri satın aldım."

Babam bu sözleri duyunca, yediklerinin helâl olmadığını anladı; parmağını ağzına sokarak istifra etti.³⁸

³⁸ Buhârî, Menâkıbü'l-Ensâr 26.

14. YASAKLANAN GİYSİLERİ KULLANMAMALI

ALLAH TEÂLÂ kullarına güzel giysiler verdi;

- onunla, örtülmesi gereken yerlerini örtmelerini,
- süslenip güzelleşmelerini,
- kendilerini sıcaktan, soğuktan korumalarını,
- savaşta zırh yapmalarını istedi.¹

“Allah’ın kulları için çıkardığı ziyneti, hoş ve temiz rızıkları kim haram etti?” buyurdu.²

Ve câmiye giderken, namaz kılarken güzel giyinmemizi emretti.³

Peygamber Efendimiz de;

“İsrâf etmeden ve kibirlenmeden yiyeceğiniz, içeceğiniz, sadaka verdiğiniz, giyiniz” diyerek her konuda ölçülü olmaya teşvik etti.⁴

Giysilerin iyisi, kötüsü olduğu gibi; helâli, haramı da vardır. Müslüman, haram olan şeyleri nasıl yemiyor, içmiyorsa, giyilmesi yasaklanan şeyleri de giymeyecektir.

Erkekler için giyilmesi ve kullanılması haram olan şeylerin başında ipek kumaş ile altın gelir.

¹ A'râf 7/26; Nahl 16/5, 81.

² A'râf 7/32.

³ A'râf 7/31.

⁴ Nesâî, Zekât 66; İbnî Mâce, Libâs 23; Ahmed b. Hanbel, Müsned, II, 181, 182.

Ipek elbise

Peygamber Efendimiz, erkeklerin saf ipekten yapılmış birşeyi giymelerini yasaklamıştır. İçinde az miktarda ipek karışımı veya üzerinde üç dört parmağı geçmeyecek kadar ipek şerit veya ipek arma bulunan bir elbisenin giyilmesinde sakınca yoktur.⁵

Birgün Hz. Ömer, Resûl-i Ekrem'e, bir tezgâhta sergilenen ipek bir elbiseyi gösterdi; onu satın almasını, Cuma günlerinde ve yabancı elçileri kabul ettiği zamanlarda giymesini teklif etti.

Allah'ın Elçisi ona;

böyle şeyleri, âhiretten nasibi olmayanın giyeceğini;⁶ çünkü ipek elbiseyi dünyada giyen adamın âhirette giymeyeceğini belirtti.⁷

Bir defasında Peygamber Efendimize ipek bir kumaş gönderildi. O da bu kumaşı Hz. Ömer ile Hz. Ali'ye verdi. Onlar da, bu Peygamber hediyesini elbise yaptırıp giydiler.

Resûl-i Ekrem, çok sevdiği bu iki insanı ipek elbise içinde görünce yadırgadı; o ipek kumaşı giymeleri için değil, eşlerine vermeleri veya bir başka şekilde değerlendirmeleri için kendilerine gönderdiğini söyledi.⁸

O günden sonra Sahâbîler bir daha ipekli elbise giymediler.

Peygamberimizin ileri gelen Sahâbîlerinden Abdullah ibni Mes'ûd, birgün oğlunun üstünde ipek bir elbise gördü. Çocuğu yanına çağırdı ve:

"Yavrum! Bunu sana kim giydirdi?" diyerek ipek elbisesiyi çıkarıp attı; "Haydi annene git! Sana başka bir elbise giydirsin!" dedi.⁹

⁵ *Müslim*, Libâs 13-15; *Ebü Dâvûd*, Libâs 9; *İbni Mâce*, Libâs 18.

⁶ *Buhârî*, Cum'a 7, Libâs 30, Edeb 9; *Müslim*, Libâs 6.

⁷ *Buhârî*, Libâs 25; *Müslim*, Libâs 11; *Tirmizî*, Edeb 1; *İbni Mâce*, Libâs 16.

⁸ *Buhârî*, İdeyn 1, Büyü' 40, Hibe 27, Libâs 30; *Müslim*, Libâs 6-9.

⁹ Ma'mer b. Râşid, *el-Câmi'* (A'zamî), XI, 70; Taberânî, *el-Mu'cemü'l-kebir* (Selefi), IX, 157.

Hız. Peygamber, uyuz gibi bir cilt hastalığına yakalanan ve bu yüzden derisi kaşınan erkeklerin ipek elbise giymesine izin vermiştir.¹⁰

Altın yüzük

Önce erkeklerin altın yüzük takması, ipek elbise giymesi konusunda Peygamber Efendimizin tavrını görelim:

Birgün Peygamber Efendimiz, sağ eline ipek bir kumaş, sol eline de bir altın aldı ve onların mü'min hanımlara helâl, ama mü'min erkeklere haram olduğunu belirtti.¹¹

Bir başka gün, Hız. Ali'ye, altın yüzük takmamasını söyledi.¹²

Kendisi de hep gümüş yüzük taktı.¹³

Sahâbîler, Peygamber Efendimizin giymeyi veya kullanmayı yasakladığı birşeyi kesinlikle giymez ve kullanmazlardı.

Birgün Allah'ın Elçisi, bir adamın parmağında altın bir yüzük gördü ve onu çıkarıp attı. Ardından da "Biriniz ateşten bir közü alıyor, onu eline koyuyor" buyurdu.

Hız. Peygamber kalkıp gidince, yüzüğün sahibine, onu yerden almasını ve bu yüzükten başka bir şekilde faydalanmasını tavsiye ettiler. Fakat o buna kesinlikle yanaşmadı:

"Resûl-i Ekrem'in çıkarıp attığı birşeyi asla elime almam" dedi.¹⁴

Altın kullanmakta sakınca bulunmayan durumlar da vardır: İslâmiyet'ten önce yapılan bir savaşta burnunu kaybeden bir adam gümüş burun taktırmıştı. Fakat bu protez zamanla bo-

¹⁰ *Buhârî*, Cihâd 91; *Müslim*, Libâs 24-26.

¹¹ *Ebü Dâvûd*, Libâs 11; *Tirmizî*, Libâs 1; *Nesâî*, Zînet 40; *İbnî Mâce*, Libâs 19; Ahmed b. Hanbel, *Müsned*, I, 96, 115, IV, 394.

¹² *Müslim*, Libâs 29-31; *Tirmizî*, Libâs 13; *Nesâî*, Zînet 43, 44, 77; *İbnî Mâce*, Libâs 40; Ahmed b. Hanbel, *Müsned*, I, 114, 120, II, 153, IV, 287.

¹³ *Buhârî*, İlim 7, Cihâd 101, Libâs 46, 50, 52, 54, Ahkâm 15; *Müslim*, Libâs 55.

¹⁴ *Müslim*, Libâs 52.

zuldu. Peygamber Efendimiz de ona altın burun taktırmayı tavsiye etti.¹⁵

Aynı gerekçeyle altın diş taktırmakta da bir sakınca yoktur.

Altın, gümüş kaplar

Peygamber Efendimiz; saf ipekten, atlas kumaştan elbise giymeyi erkeklere yasakladığı gibi, altın ve gümüş kaplarla su içmeyi ve onları kullanmayı hem erkeklere, hem de kadınlara yasakladı.

“Bunlar dünyada kâfirlerin, âhirette sizin olacak” buyurdu.¹⁶

Altın veya gümüş kaplarla su içen kimsenin, karnına Cehen-nem ateşi doldurmuş olacağını söyledi.¹⁷

Giyimde ölçü

Peygamber Efendimiz, bir yere giden Sahâbîlerine, kendilerine çekidüzen vermelerini, parmakla gösterilecek kadar iyi giyinmelerini tavsiye ederdi.¹⁸

Ve şöyle buyururdu:

Allah Teâlâ, verdiği nimetin eserini, kulunun üzerinde görmekten memnun olur.¹⁹

Çünkü “Allah güzeldir, güzeli sever.”²⁰

Müslümanların, namaz kılarken güzel elbiseler giymelerini ister.²¹

Giyim konusunda ölçüyü elden bırakmamalıdır.

¹⁵ *Ebü Dâvûd*, Hâtem 7; *Tirmizî*, Libâs 31; *Nesâî*, Zinet 41; *Elbânî*, *Sahihu Mevâridi'z-zam'ân*, II, 51.

¹⁶ *Buhârî*, Eşribe 28; *Libâs* 27; *Müslim*, Libâs 3, 4; *Ebü Dâvûd*, Eşribe 17; *Tirmizî*, Eşribe 10; *İbni Mâce*, Eşribe 17.

¹⁷ *Buhârî*, Eşribe 28; *Müslim*, Eşribe 2, Libâs 1; *İbni Mâce*, Eşribe 17.

¹⁸ *Ebü Dâvûd*, Libâs 25; *Hâkim*, *el-Müstedrek* (Atâ), IV, 203.

¹⁹ *Ebü Dâvûd*, Libâs 14; *Tirmizî*, Edeb 54; *Nesâî*, Zinet 54; *Ahmed b. Hanbel*, *Müsned*, IV, 137.

²⁰ *Müslim*, İmân 147; *Tirmizî*, Birr 61; *Ahmed b. Hanbel*, *Müsned*, I, 399, IV, 133, 134, 151.

²¹ *A'râf* 7/31.

Başkalarına karşı böbürlenme ve üstünlük taslama duygusuna sahip olan kimse, kesinlikle gösterişli elbise giymemelidir. Pahalı ve güzel elbise giydiğinde gönlünde kibir duygusu uyanmayan kimse için böyle bir sakınca söz konusu değildir. Sakınca, insanın kendini beğenmesi, başkalarını küçük görmesiyle başlar.

Peygamber Efendimiz bu konuda şu açıklamayı getirmiştir:

Kalbinde zerre kadar kibir bulunan kimse Cennete giremez.²²

Rengiyle, dikişiyle herkesin giydiğinden farklı elbiseler giyerek dikkatleri üzerinde toplayan ve böylece başkalarına üstünlük taslamaya kalkanlara âhirette ateşten elbiseler giydirilecektir.²³

Ve kıyamet gününde Allah Teâlâ onun yüzüne bakmayacaktır.²⁴

Giyimde tevazu

Peygamber Efendimiz son derece sâde giyinirdi. Onun izinden gidenler de öyleydi. Hz. Ömer'in, halife olduğu yıllarda, iki omzunun arasındaki yırtığı üç yamayla kapatan bir elbisesi vardı.²⁵

Mütevazî giyinmek mü'minin özelliğidir.²⁶

İyi giyinmeye bütçesi elverdiği halde, tevazuu sebebiyle pahalı elbiseler giymeyen kimseyi, kıyamet gününde Cenâb-ı Hak, diğer kullarına tanıtacak ve Cennet elbiselerinden hangisini beğenirse onu giymesini söyleyecektir.²⁷

²² Müslim, İmân 147; Ebû Dâvûd, Libâs 26; Tirmizî, Bırr 61.

²³ Ebû Dâvûd, Libâs 4; İbnî Mâce, Libâs 24; Ahmed b. Hanbel, Müsned, II, 92, 139; Elbânî, Sahihu't-Tergîb ve't-terhîb, II, 479, 480.

²⁴ Ebû Dâvûd, Libâs 36; Tirmizî, Libâs 9; Nesâî, Zînet 105; İbnî Mâce, Libâs 15.

²⁵ Mâlik, Muvatta', Libâs 8.

²⁶ Ebû Dâvûd, Teraccül 1; İbnî Mâce, Zühhd 4; Hâkim, el-Müstedrek (Atâ), I, 51; Elbânî, Sahihu't-Tergîb ve't-terhîb, II, 474.

²⁷ Tirmizî, Kıyamet 39; Ahmed b. Hanbel, Müsned, III, 338, 339; Hâkim, el-Müstedrek (Atâ), I, 130, IV, 204; Elbânî, Sahihu't-Tergîb ve't-terhîb, II, 474.

Süsün kadına yakıştığı, süslenmenin kadınca bir davranış olduğu, erkeğin süslenmesinin uygun görülmediği, ipeğin de bu sebeple erkeğe yasaklandığı anlaşılmaktadır. Çünkü gösterişli elbiseler giymek, mütevazî olması gereken insanda kibir duygusunu canlı tutmaktadır.

Resûlullah Efendimiz, güzel elbisesini giyinip çalım satarak yürüyen bir adamı Allah Teâlâ'nın yerin dibine geçirdiğini haber verdi.²⁸

Efendimiz nasıl giyinirdi?

Peygamber Efendimiz yeni bir elbise giyerken dua ederdi. Giydiği elbisenin adını söyleyerek:

"Allahım! Sana hamd olsun. Bu elbiseyi (gömleği, hurkayı...) bana Sen giydirdin. Senden onu hayırlı kılmanı ve yapılışına uygun kullandırmanı dilerim. Bu giysinin şerrinden ve yaratılış gayesi dışında kullanılmasından Sana sığınırım" derdi.²⁹

Elbise veya ayakkabı giyerken hep sağdan, çıkarırken de soldan başlar ve öyle yapılmasını tavsiye ederdi.³⁰

Resûl-i Ekrem Efendimiz beyaz renkli elbise giymeyi tavsiye eder, beyaz elbisenin daha temiz olduğunu ve güzel görüldüğünü söylerdi.³¹

Bununla beraber kimi zaman kırmızı,³² kimi zaman yeşil³³ renkli elbise giydiği olurdu.

²⁸ *Buhârî*, Enbiyâ 54, Libâs 5; *Müslim*, Libâs 49, 50; *Tirmizî*, Kıyâmet 47; *Nesâî*, Zinet 101.

²⁹ *Ebü Dâvûd*, Libâs 1; *Tirmizî*, Libâs 28; Ahmed b. Hanbel, *Müsned*, III, 30, 50; Elbânî, *Sahîhu Mevâridi'z-zam'an*, II, 44.

³⁰ *Buhârî*, Libâs 39; *Müslim*, Libâs 67; *Ebü Dâvûd*, Libâs 41; *Tirmizî*, Libâs 37; *İbnî Mâce*, Tahâret 42.

³¹ *Ebü Dâvûd*, Tıb 14, Libâs 1; *Tirmizî*, Cenâiz 18, Edeb 46; *Nesâî*, Cenâiz 38, Zinet 97; *İbnî Mâce*, Cenâiz 12, Libâs 5.

³² *Buhârî*, Vüdü 40, Salât 17, Menâkub 23, Libâs 35; *Müslim*, Salât 249, Fezâil 91; *Ebü Dâvûd*, Salât 34; *Nesâî*, Zinet 59.

³³ *Ebü Dâvûd*, Libâs 19; *Tirmizî*, Edeb 48; *Nesâî*, İdeyn 16, Zinet 96; Ahmed b. Hanbel, *Müsned*, II, 226-228, IV, 163; Hâkim, *el-Müstedrek* (Atâ), II, 664; Elbânî, *Sahîhu Mevâridi'z-zam'an*, II, 69.

Sarı renkli elbiseden hoşlanmaz, erkeklerin sarıya boyanmış elbise giymelerini uygun görmezdi.³⁴

Peygamber Efendimizin, üzerinde deve semeri resmi bulunan siyah kıldan dokunmuş desenli bir elbisesi olduğu,³⁵ Mekke'nin fethedildiği gün başında siyah bir sarık bulunduğu belirtilmektedir.³⁶

Giyimde erkek, kadın farkı

Görüldüğü gibi, Peygamber Efendimiz; ipek elbise giyme, altını süs eşyası olarak kullanma konusunda erkek ile kadını birbirinden ayırmıştır.

Kadınların rûhî meyillerini, eşleriyle mutlu ve huzurlu yaşamaları için güzel giyinmeleri gereğini dikkate almış, onların ipeği giymelerine, altını takı olarak kullanmalarına izin vermiştir.

Peygamber Efendimiz, erkeğin erkek gibi giyinmesini ve erkekçe davranmasını, kadının da kadın gibi giyinmesini ve öyle hareket etmesini emretti.

Giyimde, kuşamda, yürümede, oturup kalkmada, konuşmada erkeklerin kadınlara, kadınların da erkeklere benzemelerini yasakladı.

Kadın gibi davranan erkeklere ve erkek gibi davranan kadınlara lânet etti; kendi eşlerine de "Böyle olanları evlerinize almayınız" buyurdu.³⁷

"Kadın gibi giyinen erkeğe, erkek gibi giyinen kadına Allah lânet etsin" diye beddua etti.³⁸

³⁴ Müslim, Libâs 27-31; Ebû Dâvûd, Libâs 8; Tirmizî, Libâs 13; Nesâî, Tatbîk 61, Zînet 43, 77, 95.

³⁵ Müslim, Libâs 36; Ebû Dâvûd, Libâs 5; Tirmizî, Edeb 49.

³⁶ Müslim, Hac 451-453; Ebû Dâvûd, Libâs 21; Tirmizî, Libâs 11; Nesâî, Menâsik 107, Zînet 109; İbnî Mâce, Libâs 14.

³⁷ Buhârî, Libâs 62, Hudûd 34; Ebû Dâvûd, Edeb 53; Tirmizî, Edeb 24; İbnî Mâce, Nîkâh 22; Dârimî, İsti'zân 21; Ahmed b. Hanbel, Müsned, I, 225, 237, 254, II, 65, 91.

³⁸ Ebû Dâvûd, Libâs 28; Ahmed b. Hanbel, Müsned, II, 325; Hâkim, el-Müstedrek (Atâ), IV, 215; Elbânî, Sahîhu Mevâridi'z-zam'an, II, 48.

Gül Kokusu

Bahreynli bir ziyaretçi

Ebû Saîd el-Hudrî radiyallahu anh anlatıyor:

Bir defasında Bahreynli bir adam Peygamber Efendimizi ziyaret etmek istedi.

Adamın parmağında bir altın yüzük, sırtında da ipek bir cüppe vardı.

Huzura girip selâm verdi; fakat Efendimiz onun selâmını almadığı gibi kendisiyle de konuşmadı.

Buna çok üzülen adam karısının yanına dönünce olup biteni ona anlattı.

Kansı adama bir akıl verdi:

“Parmağındaki yüzüğü, sırtındaki ipek cüppeyi çıkar; Hz. Peygamberin yanına öyle git” dedi.

O da öyle yaptı.

Resûl-i Ekrem’in huzuruna girince selâm verdi. Peygamber Efendimiz de selâmını aldı.

“Ya Resûlallah!” dedi Bahreynli. “Daha önce huzurunuza geldim de yüzüme bakmamıştınız. Bunun sebebi nedir?”

“O zaman parmağında bir ateş parçası vardı.”

Adam Bahreyn'den zînet eşyaları getirmişti.

"Öyleyse yâ Resûlallah!" dedi. "Yanımda pek çok ateş parçası getirdim."

Resûl-i Ekrem ona şunu söyledi:

"O altınların bizim için bir önemi yok. Şu karataşlıktaki taşlardan farksız. Fakat onlar dünya hayatı için önemlidir."

"Öyleyse ben nasıl bir yüzük takmalıyım?"

"Demirden, gümüşten veya pirinçten yapılmış yüzük takabilirsin."

"Ey Allah'ın Elçisi! Bana gücenmediğini Sahâbîlerine söyler misin?"

Bunun üzerine Resûl-i Ekrem ayağa kalktı. O zâta gücenmediğini, parmağındaki yüzükten dolayı kendisine öyle davrandığını Ashâbına söyledi.

³⁹ Nesâî, Zînet 45, 50; Buhârî, *el-Edebü'l-müfred* (Abdülbaki), s. 352; İbn Hibban, *es-Sahih* (Amatt), X, 301-302.

15. PARASINI ÖLÇÜLÜ HARCAMALI

DİNİMİZ cömertliği över,
cimriliği yerer,
savurganlığı kınar.

Rabbimizin buyrukları

Allah Teâlâ bu konularda şöyle buyurur:

Elini boynuna bağlarcasına cimrileşme,
Öte yandan varını yoğunu büsbütün saçıp savurma;
yoksa kınanır, kaybettiklerine pişman olursun.¹
Rahmân olan Allah'ın has kulları;
harcadıklarında ne saçıp savururlar,
ne de cimrilik ederler;
ikisi arasında orta bir yol tutarlar.”²

Yüce Rabbimiz, her konuda ölçüyü elden bırakmamak gerektiğini hatırlatır:

Yiyiniz, içiniz, ama israf etmeyiniz;
Çünkü Allah israf edenleri sevmez.³

Bir de şöyle buyurur:

Akrabaya, yoksula ve yolda kalmışa da hakkını ver.⁴

¹ İsrâ 17/29.

² Furkan 25/67.

³ A'râf 7/31, En'âm 6/141.

⁴ İsrâ 17/26-27.

Efendimizin buyrukları

Cimrilik ile savurganlık arasındaki dengeye Peygamber Efendimiz de sık sık işaret eder:

Cimrilik denen hastalığın daha önceki milletleri yok ettiğini, onları haksız yere birbirinin kanını dökmeye, haramları helâl saymaya ittiğini hatırlatır.⁵

Cenâb-ı Mevlâ'nın:

"Ey insanoğlu! Sen başkalarına ver, Ben de sana vereyim" buyurduğunu bildirir.⁶

Ve bize şu tavsiyede bulunur:

"Paranı sayıp durma, başkalarına ver; vermezsen Allah da sana vermez. Paranı çömlekte saklarsan, Allah da senden saklar."⁷

Cömertlik ile savurganlığın farkı

Cömertlik erdemli bir davranıştır; ama ilâhî buyruklarda görüldüğü gibi saçıp savurma derecesine varmayacaktır.

Savurganlık, Peygamberimizin önde gelen Sahâbilerinden Abdullah ibni Mes'ûd'un dediği gibi:

"Parayı, harcanmaması gereken yerlere harcamaktır."⁸

Çünkü Allah Teâlâ malı israf etmeyi, kendisinin uygun görmediği şekilde harcayıp tüketmeyi kötü bir davranış olarak nitelmiştir.⁹

Şu iyi bilinmelidir:

Bir kimsenin kendisine, ailesine, yardıma ihtiyacı olan akrabasına para harcaması, âhiret yurdunu güzelleştirmek için hayır yapması savurganlık değildir.

⁵ A'râf 7/31, En'âm 6/141.

⁶ İsra 17/26-27.

⁷ Müslim, Birr 56; Ahmed b. Hanbel, Müsned, III, 323; Buhârî, el-Edebü'l-müfred (Abdülbâkî), 170, 171.

⁸ Buhârî, Tefsir 11/2; Müslim, Zekât 36.

⁹ Buhârî, Zekât 21, 22, Hibe 15; Müslim, Zekât 88.

¹⁰ Beyhakî, Şuabü'l-îmân (Zaghlûl), V, 250.

¹¹ Buhârî, Istikrâz 19, Edeb 6, Zekât 53; Müslim, Akdiye 10-14.

İslâm büyüklerinden Hasan-ı Basrî Hazretleri;
bir kimsenin israfa kaçmadan ve cimrilik yapmadan ailesi
için harcadığının Allah yolunda harcanmış sayıldığını söyle-
miştir.¹⁰

“Hayırsever adam” dedirtmek ve başkalarının takdirini ka-
zanmak için iyilik yapmanın hiçbir değeri yoktur.

Resûl-i Ekrem Efendimiz dualarında cimrilikten Allah’a sığı-
nırdı.¹¹

Vermenin ölçüsünü şöyle koydu:

Ey insanoğlu!

**İhtiyacıdan fazla olan malını insanlara vermen se-
nin için iyi, vermemen ise kötüdür.**

**İhtiyacına yetecek kadarını elinde tutarsan kimse se-
ni kınamaz.**

**Geçimini üstlendiğin kimselerden başlamak suretiyle
iyilik et;**

veren el, alan elden üstündür.¹²

Nişanlar, düğünler

Müslümanların evlenmesini hem Allah hem Resûlullah em-
reder; onun için halkımız evliliğe “hayırlı iş” der ve yuvanın
temelini atarken “Allah’ın emri, Peygamberin kavli” diye söze
başlar.

Fakat bu hayırlı işin nişan ve düğün safhalarında yapılan öl-
çüsüz harcamalar, Allah’ın emri ve Peygamberin kavliyle bağ-
daşmaz. Hattâ Peygamber Efendimizin:

“En bereketli evlilik sıkıntısı az, geçimi kolay evliliiktir”¹³ ha-
disine tamamen ters düşer.

¹⁰ İbn Ebû Şeybe, *el-Musannef* (Hûl), V, 331; Beyhakî, *Şuabü’l-imân* (Zağûl), V, 251.

¹¹ *Buhârî*, Daavât 37, 41, 44; *Müslim*, Zikr 50-52; *Nesâî*, İstiâze 5, 27, 38, 39, 40; Ah-
med b. Hanbel, *Müsned*, I, 183, 186.

¹² *Müslim*, Zekât 97; *Tirmizî*, Zühd 32; Ahmed b. Hanbel, *Müsned*, V, 262. Ayrıca bk.
Buhârî, Zekât 18.

¹³ Ahmed b. Hanbel, *Müsned*, VI, 82; İshâk b. Râhûye, *Müsned* (Belûşî), II, 394.

Böyle bir çıkmaza düşmemek için düğün ve nişan merasimlerinde ölçülü harcama yapmalıdır.

İsraf üzerine kurulan evlilik, israf ile devam edip gider. Düğünde parasını su gibi harcayan kimse, evini dayayıp döşerken de israftan kaçınmaz. Dolayısıyla mutlu bir yuvanın temeli haram üzerine atılmış olur.

Peygamber Efendimiz gerek kendi evinde, gerekse kızı Hz. Fâtıma'nın evinde israf sayılacak bir eşyanın bulunmasını kesinlikle istemezdi. Hz. Fâtıma Hicretin ikinci yılında Hz. Ali ile evlenip de yeni yuvasına giderken çeyiz olarak şunları götürdü:

Kadife bir örtü, içine hurma lifi doldurulmuş deri bir yastık, iki el değirmeni, deriden yapılma iki su kabı.¹⁴

Herşeyde ölçü

Herşeyin gereğinden fazla olanı kötüdür. Sadece harcamalarda değil, ibadette de böyledir.

Bir bedevî Peygamber Efendimize nasıl abdest alacağını sormuştu. Allah'ın Elçisi abdest organlarını üçer defa yıkamak suretiyle ona abdest almayı öğretti. Sonra da üçten fazla yıkanmanın ölçüsüzlük ve kötü bir davranış olduğunu söyledi.¹⁵

Kısacası Peygamber Efendimiz, paranın,
- israfa düşmeden ve kibire kapılmadan,
- yemeye, içmeye, giymeye ve hayra harcanabileceğini söyledi.¹⁶

İktisatlı davranıp israftan uzak duranların kimseye muhtaç olmayacağını haber verdi.¹⁷

¹⁴ Ahmed b. Hanbel, *Müsned*, I, 93, 104, 106; Heysemî, *Mecma'u'z-zevâid*, X, 99-100; Elbâni, *Sahihu Mevâridi'z-zam'an*, II, 363-364.

¹⁵ Nesâî, Tahâret 105; İbni Mâce, Tahâret 48.

¹⁶ Buhârî, Libâs 1 (bab başlığı); Nesâî, Zekât 66; Ahmed b. Hanbel, *Müsned*, II, 181.

¹⁷ Ahmed b. Hanbel, *Müsned*, I, 447; İbn Ebû Şeybe, *el-Musannef* (Hât), V, 331; Taberânî, *el-Mu'cemû'l-eyvat* (İvezullah), V, 206, VI, 365, VIII, 152.

Gül Kokusu

Nakışlı örtü

Birgün Hz. Fâtıma, sevgili babasını yemeğe davet etmişti.

Kâinatın Efendisi, kızının evine adım atmak üzereyken, kapıya asılmış rengârenk nakışlarla süslü bir örtü görünce gerisin geriye dönüp gitti.

Babasının neden böyle davrandığını bilemeyen “Cennet kadınlarının hanımefendisi,” bu hale çok üzüldü ve Hz. Ali eve gelir gelmez onu Peygamberler Sultanı’na yolladı.

“Sevgili babamın niçin kapıdan geri döndüğünü öğren” dedi.

Fahr-ı Cihân Efendimizin Hz. Ali’ye verdiği cevap şöyleydi:

“Fâtıma’nın kapısında nakışlarla süslü bir örtü gördüm. Benim dünyevî şeylerle ne ilgim var!”

Bu zarif uyanyı duyan Hz. Fâtıma, hatâsını kolayca tamir edebileceğini düşünerek rahatladı. Sevgili babasını böyle değersiz şeyler için nasıl üzerdil

“Babacığım o örtüyü ne yapmamı emreder?” diye sordu.

Ve Resûlullah’ın tavsiyesi üzerine onu fakir bir aileye hediye etti.¹⁸

¹⁸ *Buhârî*, Hibe 27; *Ebû Dâvûd*, Libâs 43; Ahmed b. Hanbel, *Müsned*, II, 21 (M. Yaşar Kandemir, *İki Cihan Güneşi*, s. 148’den alındı).

16. ADALETLİ OLMALI

ALLAH TEÂLÂ; kullarına âdil olmayı,¹ adaleti ayakta tutmayı emreder;²

kötülügü ve haksızlığı yasaklar.³

Hakkı korumayı, haksızlıktan kaçınmayı, haklının yanında yer almayı ister ve âdil olanları sevdiğini söyler.⁴

Peygamber Efendimizden de şunları ister:

Allah Teâlâ'nın kendisine öğrettiği gibi hüküm vermesini, hâinleri asla savunmamasını ve onların yanında yer almasını;⁵

insanların arasında adaletle hükmetmesini.⁶

Her zaman adalet

İnsan sadece hüküm verirken değil, birşeyi ölçerken, tartarken,⁷ bir konuda şahitlik yaparken de âdil olmalıdır.

¹ Nisâ 4/58.

² Nisâ 4/135.

³ Nahl 16/90.

⁴ Hucurât 49/9.

⁵ Nisâ 4/105.

⁶ Şûrâ 42/15.

⁷ En'âm 6/152; A'râf 7/85; Hûd 11/85.

Öfkeli olduğu zaman da, sâkin olduğu zaman da adaletten ayrılmamalı ve böylece mânevî kurtuluşu kazanmalıdır.⁸

İnsan kendisine ait olmayana istemediği, vermesi gerekeni de engellemediği zaman âdil davranmış olur.

Allah Teâlâ, Dâvûd Peygamberden insanlar arasında dosdoğru hüküm vermesini istemiş, ona keyfine göre davranmamasını tembih etmiş, gelip geçici arzuların insanı Allah'ın yolundan saptıracağını bildirmiştir.⁹

Öyleyse adaletin yerini bulması için, adaleti dağıtacak olanları, bilgili ve üstün ahlâklı kişiler arasından seçmelidir.

Hâkimin sorumluluğu

Hâkimin maksadı elbette doğruyu bulmak, adaletle, yerli yerinde hüküm vermektir.¹⁰

Bu sebeple sadece dâvâcıyı değil, dâvâlıyı da dinlemelidir.¹¹

Verdiği hüküm yerindeyse iki sevap kazanacak, değilse bir sevap kazanacaktır.¹²

Onun için âdil olmaya bakmalıdır.¹³

Bir kimse, Allah Teâlâ'nın kendisine verdiği bilgiyle doğru ve yerinde hüküm verebiliyor ve bildiğini başkalarına da öğretiyorsa, o imrenilecek bir şahsiyettir.¹⁴

Bir hâkim, sadece gerçeği bulmak niyetiyle hareket ettiği halde yine de yanılabilir. Bundan dolayı bir günahı yoktur. Çün-

⁸ Taberânî, *el-Mu'cemü'l-evsat* (Ivezullah), VI, 47; Heysemî, *Mecma'u'z-zevâid*, I, 90; Elbânî, *Silsiletü'l-ehâdisi's-sahîha*, IV, 412-416.

⁹ Sâd 38/26.

¹⁰ Mâide 5/42.

¹¹ Ahmed b. Hanbel, *Müsned*, I, 111, 149; Hâkim, *el-Müstedrek* (Atâ), IV, 105; Beyhâkî, *es-Sünenü'l-kübrâ* (Atâ), X, 141.

¹² *Buhârî*, l'tisâm 21; *Müslim*, Akdiye 15; *Nesâî*, Kudât 3; Ahmed b. Hanbel, *Müsned*, IV, 204.

¹³ Taberânî, *el-Mu'cemü'l-evsat* (Ivezullah), VI, 40; Heysemî, *Mecme'u'z-zevâid*, V, 197.

¹⁴ *Buhârî*, İlim 15, Zekât 5, Ahkâm 3, l'tisâm 13, Temennî 5, Tevhid 45; *Müslim*, Mûsâfirin 268; *İbnî Mâce*, Zühhd 22.

kü yanılmak insanın bir özelliğidir. Yanılmayan sadece Allah'tır.

Resûl-i Ekrem Efendimizin belirttiğine göre, bir kimse dâvâsını çok güzel dile getirebilir ve bu özelliği sebebiyle Peygamberi bile yanıltabilir. Peygamber de o adamın konuşmasına bakarak onun lehine hüküm verebilir. Peygamber Efendimiz bunu söyledikten sonra sözünü şöyle bitirmiştir:

“Konuşmasına bakarak, kardeşinin hakkını kendisine verdiğim kimseye, esasen Cehennem ateşinden bir parça vermiş olurum; sakın onu almasın.”¹⁵

Peygamber Efendimizin belirttiğine göre hâkimler üç gruptur:

Bir grubu Cennette, diğerleri Cehennemdedir.

Gerçeği bilen ve ona göre hükmeden Cennettedir.

Doğruyu bildiği halde haksız hüküm veren ile doğruyu bilmeden hüküm veren Cehennemdedir.¹⁶

Bilmeden hüküm verenin suçu, yeterli bilgiye sahip olmadan hâkimlik yapmasıdır.¹⁷

Elbette hâkimlik zor bir iştir. Bu zor işi üstlenen kimse görevini hakkıyla yapmaz, haksız hüküm verirse, dininin mahvolmasına, âhiretinin yıkılmasına sebep olabilir.¹⁸

Danışmanın önemi

Doğru ve yerinde karar vermek konuyu iyi bilmekle olur. Herkes her konuyu bilemeyeceğine göre, karar vermekte zorlanan kimse bilene danışmalıdır.

Allah Teâlâ Peygamber Efendimize bile yapacağı işlerde As-

¹⁵ *Buhârî*, Şehâdât 27, Hıyel 10, Ahkâm 20; *Müslim*, Akdiye 4; *Ebü Dâvûd*, Akdiye 7; *Tirmizî*, Ahkâm, 11, 18; *Nesâî*, Kudât 12, 33; *İbni Mâce*, Ahkâm 5.

¹⁶ *Ebü Dâvûd*, Akdiye 2; *Tirmizî*, Ahkâm 1; *İbni Mâce*, Ahkâm 3.

¹⁷ Ali b. Ca'd, *Müsned* (Haydar), s. 155; Hâkim, *el-Müstedrek* (Atâ), IV, 102.

¹⁸ *Ebü Dâvûd*, Akdiye 1; *Tirmizî*, Ahkâm 1; *İbni Mâce*, Ahkâm 1, 2; Ahmed b. Hanbel, *Müsned*, II, 230, 265; *Nesâî*, es-Sünenü'l-kübrâ (Bündârî), III, 462; Taberânî, *el-Mu'cemü'l-evsat* (Ivezullah), IV, 128.

hâbına danışmasını, dünya işlerinde onların görüşünü almasını tavsiye etmiş;¹⁹

mü'minlerin de işlerini kendi aralarında danışarak, istişâre ederek halletmelerini uygun görmüştür.²⁰

Hız. Süleyman oğluna öğüt verirken, bir işte kesin karar vermeden önce bilene danışırda üzülmeyeceğini söylemiştir.²¹

Hele verilecek karar insanın âhîretini etkileyecek kadar önemliyse, mutlaka bir bilene danışmalıdır.

İyi ve başarılı idareciler, kendilerine danışman olarak âlimleri seçerler ve onların görüşlerine değer verirler.

Adam kayırmamak

İnsanlar arasında hüküm veren, haklıyı haksızdan ayıracak olan kimse taraf tutmamalıdır.

Vaktiyle soylu bir kadın hırsızlık yapmıştı. Kabilenin ileri gelenleri ona ceza verilmesini istemedi. Hız. Peygamberin çok sevdiği Üsâme ibni Zeyd'in aracılık yapması uygun görüldü.

Üsâme, onların bu isteğini Hız. Peygambere ilettiği zaman Efendimiz aleyhisselâm:

"Allah'ın koyduğu bir cezanın verilmemesini nasıl istiyorsun?" diye ona çıkıştı. Sonra da halka bir konuşma yaptı ve eskiden bazı milletlerin hırsızlık yapan soyluları bağışladıklarını, fakirlere ise ceza verdiklerini, bundan dolayı da Allah Teâlâ'nın gazabına uğradıklarını anlattı. Sözünü şöyle bitirdi:

"Bu suçu kızım Fâtıma yapsaydı, ona da ceza verirdim."²²

Çünkü suçluyu cezalandırmamak, daha büyük haksızlıklara göz yummaktır.

Peygamber Efendimiz, Mekke'nin fethedildiği gün de halka bir konuşma yaptı. İslâmiyet gelince soylu ile övünme âdetinin

¹⁹ Al-i İmrân 3/159.

²⁰ Şûrâ 42/38.

²¹ İbn Ebû Şeybe, *el-Musannef* (Hût), V, 298; Beyhakî, *es-Sünenü'l-kübrâ* (Atâ), X, 110.

²² *Buhârî*, Hudûd 11, 12; *Müslim*, Hudûd 8, 9.

artık sona erdiğini, bütün insanların Hz. Âdem'in çocukları olduğunu, Âdem'in topraktan yaratıldığını, insanların sadece iyi veya kötü diye ikiye ayrıldığını hatırlattı.²³

Bir Sahâbî, çocuklarından birine özel bir bağışta bulunmuştu. Peygamber Efendimiz, diğer çocuklarına da aynı bağışta bulunmadıkça, yaptığı bu işin haksızlık olduğunu söyleyerek onu uyardı.²⁴

Haksızlık felâkettir

Haksızlık büyük bir günahdır; cezası da pek ağırdır.

Allah Teâlâ'nın buyurduğuna göre;

Haktan ayrılanlar Cehenneme odun olurlar.²⁵

Zâlimlerin hiçbir yardımcısı yoktur.²⁶

Âhirette, zalimler için ne bir candan dost, ne de sözü dinlenir bir şefaathçi bulunacaktır.²⁷

Şimdi de bu konuda Peygamber Efendimizi dinleyelim:

Allah Teâlâ bazı günahların cezasını dünyada, bazısını âhirette verir; ama zulüm ve haksızlığın cezasını hem dünyada hem de âhirette verir.²⁸

Haksızlık eden, kıyamet gününde zifirî karanlıklar içinde kalacak, rezil ve perişan olacaktır.²⁹

İşte bu sebeple, her kim din kardeşinin ırzı, namusu veya malıyla ilgili bir haksızlık yapmışsa; altın ve gümüşün bulunmayacağı kıyamet günü gelmeden önce o kimseyle helâlleşsin.³⁰

²³ *Ebü Dâvûd*, Edeb 110, 111; *Tirmizî*, Tefsîr 49/5, Menâkub 74; Ahmed b. Hanbel, *Müsned*, II, 361, 523-524.

²⁴ *Buhârî*, Hibe 12, 13; *Müslim*, Hibât 13, 14, 16, 17; *Tirmizî*, Ahkâm 30; *Nesâî*, Nuhl 1.

²⁵ *Cin* 72/15.

²⁶ *Bakara* 2/270.

²⁷ *Mû'min* 40/18.

²⁸ *Ebü Dâvûd*, Edeb 43; *Tirmizî*, Kıyâmet 57; *İbni Mâce*, Zühd 23.

²⁹ *Buhârî*, Mezâlim 8; *Müslim*, Birr 56; *Tirmizî*, Birr 83.

³⁰ *Buhârî*, Mezâlim 10, Rikak 48.

Gelip geçici dünya menfaati için zulüm ve haksızlık eden, başkasına değil, sadece kendine kötülük eder.³¹

Allah Teâlâ, kullarına karşı alçakgönüllü olmayı, kimseye bôbürlenmemeyi, kimseye haksızlık etmemeyi emreder.³²

Haksızlık, işte böylesine ağır bir suçtur. Bu sebeple Peygamber Efendimiz sabahları evinden çıkarken “haksızlık etmekten ve haksızlığa uğramaktan” Allah’a sığınmıştır.³³

Şunu hiçbir zaman unutmamak gerekir:

Zâlimin zulmü varsa, mazlumun da Allah’ı vardır.

Allah mazlumun hep yanındadır. Mazlumun bedduası ile Allah arasında bir perde yoktur. Bu sebeple mazlumun bedduasını almaktan şiddetle sakınmalıdır.³⁴

Peygamber Efendimiz işte bunun için mazlumun bedduasından Allah’a sığınmıştır.³⁵

³¹ Yûnus 10/23.

³² Müslim, Cennet 64; Ebû Dâvûd, Edeb 40; İbnî Mâce, Zühhd 16, 23.

³³ Ebû Dâvûd, Vitr 32, Edeb 103; Tirmizî, Daavât 35; Nesâî, İstîâze 14, 15, 30, 65; İbnî Mâce, Duâ 18; Ahmed b. Hanbel, Müsned, II, 305, 325, 354, V, 191.

³⁴ Buhârî, Zekât 63, Mezâlim 9, Cihâd 180, Meğâzî 60; Müslim, İmân 29; Ebû Dâvûd, Zekât 5; Tirmizî, Zekât 6; Nesâî, Zekât 1, 46; İbnî Mâce, Zekât 1.

³⁵ Müslim, Hac 426; Tirmizî, Bîrr 7, Daavât 41; Nesâî, İstîâze 41-42; İbnî Mâce, Dua 30.

Gül Kokusu

Hani adalet?

Sahâbînin biri Peygamber Efendimizin yanında otururken,
yanına küçük oğlu geldi.

O da çocuğu kucaklayıp öptü, dizine oturttu.

Az sonra küçük kızı da geldi.

Adam onu dizine değil, yanına oturttu.

Bunu gören Peygamber Efendimiz dayanamadı. Ona;

“Çocuklar arasında adaleti gözetmeli değil miydin?” buyurdu.

Kız ile oğlana farklı davranmamak,

birini diğerine tercih etmemek gerektiğini söyledi.³⁶

³⁶ Tahavî, *Şerhu Me'ânî'l-Âsâr* (Neccâr), IV, 89; Beyhâkî, *Şuabü'l-İmân* (Zağîdî), VII, 468; Heysemî, *Mecma'u'z-zevâid*, VIII, 156.

17. YÖNETEN ÂDİL OLMALI, YÖNETİLEN İTAAT ETMELİ

GÜZEL DİNİMİZ toplumun huzuruna büyük önem verir. Bunun için de bazı ilkeler koyar.

Bu ilkelerden biri şudur:

Üç kişinin bulunduğu yerde içlerinden biri başkan olmalıdır.

Bunu Sevgili Peygamberimiz şöyle ifade eder:

Üç kişi birlikte yolculuğa çıkarsa, aralarından birini başkan seçmelidir.¹ Çünkü anlaşmazlık çıktığında başkan son sözü söyleyecek ve çekişmeyi bitirecektir.

Herkes yöneticidir

Şimdi Peygamber Efendimizi dinleyelim:

Dünyada herkes ya yönetici veya yönetilendir.

Yönetilen de bir başka açıdan yöneticidir; en azından ailesinin yönetimini üstlenmiştir ve herkes yönettiklerinden sorumludur.²

¹ *Ebü Dâvûd*, Cihâd 80; İbn Hibbân, *es-Sahih* (Arnaüt), V, 505; Taberânî, *el-Mu'ce-mü'l-kebîr* (Selefi), IX, 185; Hâkim, *el-Müstedrek* (Atâ), I, 611; Heysemî, *Mecma'u'z-zevâid*, V, 249, 255-256.

² *Buhârî*, Cum'a 11, İstikrâz 20, İtk 17, 19, Vesâyâ 9, Nikâh 81, 90, Ahkâm 1; *Müslim*, İmâre 20; *Ebü Dâvûd*, İmâre 1, 13; *Tirmizî*, Cihâd 27.

Onun için de yöneten, yönettiklerini asla aldatmamalıdır.

Bir kimse yönettiklerini aldatarak ölürse, Allah Teâlâ ona Cennet yüzü göstermeyecektir.³

Yöneten, yönettikleri için çalışıp çabalamazsa, onlarla birlikte Cennete giremeyecektir.⁴

Onlara sahip çıkıp korumazsa, Cennetin kokusunu duyamayacaktır.⁵

Yönetici doğru sözlü olacak, kesinlikle yalan söylemeyecektir. Çünkü Allah Teâlâ yalan söyleyen yöneticiyle kıyamet gününde konuşmayacak,

- suratına bakmayacak,

- kendisini temize çıkarmayacak,

- ve ona acıklı bir azap verecektir.⁶

Zâlim yönetici, Cenâb-ı Hakk'ın buğzettiği dört kişiden biridir.⁷

Yöneticilerin en kötüsü, insafsız ve katı kalpli olanlardır.⁸

Âdil yönetici

Yönetici öncelikle âdil olmalıdır. Çünkü Allah Teâlâ kullarını çok sever ve onların âdil yönetilmesini ister.

Efendimizi dinlemeye devam edelim:

Cenâb-ı Mevlâ, kullarına âdil davranan yöneticiyi sever ve kıyamet gününde onu kendisine en yakın yerde tutar. Zâlim yöneticiyi ise hiç sevmez ve onu kendisine en uzak yerde tutar.⁹

Kıyamet gününde âdil yöneticiye özel bir ikramda daha bu-

³ Buhârî, Ahkâm 8; Müslim, İmân 227-228, İmâre 21.

⁴ Müslim, İmân 229, İmâre 22.

⁵ Buhârî, Ahkâm 8.

⁶ Müslim, İmân 172; Tirmizî, Cennet 25; Nesâî, Zekât 75,77.

⁷ Nesâî, Zekât 77; İbn Hibbân, *es-Sahîh* (Armaüt), XII, 368; Beyhakî, *es-Sünenü'l-kübrâ* (Atâ), II, 46, IV, 269.

⁸ Müslim, İmâre 23.

⁹ Tirmizî, Ahkâm 4; Nesâî, Zekât 77.

lunur: Hiçbir gölgenin bulunmayacağı o sıkıntılı zamanda, onu Arş'ının gölgesinde barındırır.¹⁰

Allah Teâlâ hiçbir iyiliği karşılıksız bırakmaz. Bu dünyada kulunu himâye edeni, O da öteki dünyada himâye eder; âdil ve başarılı yöneticiye Cennetliklerin en başında yer verir.¹¹

İyi yönetici

Peygamber Efendimizin belirttiğine göre iyi yönetici;

- halkını seven ve halkı tarafından sevilen,
- halkına dua eden ve onların duasını alandır;
- kötü yönetici de;

- halkına buğzeden ve onların buğzuna hedef olan, onlara lânet eden ve lânetlerini alandır.¹²

Halka kolaylık göstermek, sıkıntısını gidermek ve her bakımdan yardımcı olmak her yöneticinin en başta gelen görevidir.

Müslümanların başına idareci tayin edilen kimse halkın işlerinin bitirilmesine, ihtiyaçlarının temin edilmesine, sıkıntılarının giderilmesine yardım edecek, bu konularda zorluk çıkarmayacak ve kapısını onların yüzüne kapamayacaktır.

Aksi halde Allah Teâlâ daha dünyada iken göklerin kapısını onun sıkıntılarına, ihtiyaçlarına ve arzularına kapatacak;

kıyamet gününde de onun işlerinin bitirilmesine, ihtiyaç ve sıkıntılarının giderilmesine engel olacaktır.¹³

Nitekim Peygamber Efendimiz:

“Allahım! Ümmetimin yönetimini üstlenip de onlara zorluk çıkarana Sen de zorluk çıkar. Ümmetimin yönetimini üstlenip de onlara yumuşak davrananlara Sen de yumuşaklık göster” diye dua etmiştir.¹⁴

¹⁰ *Buhârî*, Ezan 36, Zekât 16, Rikak 24, Hudûd 19; *Müslim*, Zekât 91; *Tirmizî*, Zühûl 53; *Nesâî*, Kudât 2.

¹¹ *Müslim*, Cennet 63; Ahmed b. Hanbel, *Müsned*, IV, 162, 266.

¹² *Müslim*, İmâre 65, 66; *Tirmizî*, Rû'yâ 77; *Dârimî*, Rikak 78; Ahmed b. Hanbel, *Müsned*, VI, 24, 28.

¹³ *Ebü Dâvûd*, İmâre 12, 13; *Tirmizî*, Ahkâm 6; Ahmed b. Hanbel, *Müsned*, III, 480.

¹⁴ *Müslim*, İmâre 19; Ahmed İbni Hanbel, *Müsned*, VI, 93, 258; İbn Hibbân, *es-Sahih* (Amaüt), II, 313.

Büyüklerden öğütler

Bir yönetici, tıpkı Hz. Ömer gibi, Fırat kenarında ölen yitik bir kuzudan kendini sorumlu hissetmelidir.¹⁵

Abbâsî Halifesi Hârûnürreşîd ünlü zâhid Fudayl ibni İyâz'-dan kendine öğüt vermesini istedi; o da şunları söyledi:

"Kıyamet gününde Allah ile kullarının arasında sadece sen bulunacaksın. O gün herkes kendi hesabından sorguya çekilirken, sen bu ümmetten sorumlu tutulacaksın."¹⁶

Öyleyse yönetici şöyle düşünmelidir:

Allah'ın kulları Onun aile fertleri durumundadır; onların yönetimi şimdilik bana verilmiştir. Ben onları hoş tutarsam Cenâb-ı Mevlâ da benden hoşnut olur.

Yöneticiye âdil olmayı emreden Allah Teâlâ, yönetilenlerden de, Müslüman yöneticilere itaat etmelerini ister.¹⁷

Yöneticilere iyi niyet besleyen ve başarılarını isteyen kulundan hoşnut olur.¹⁸

İtaatin sınırı

Peygamber Efendimiz, yöneticiye itaat etmenin önemini vurgular ve:

"Başınıza geçen yönetici, rengi yüzünden önemsenmeyen siyah bir köle de olsa, onun sözünü dinleyiniz, emrine uyunuz" buyurur.¹⁹

Resûlullah'ın bu konudaki diğer buyruklarından öğrendiğimize göre:

¹⁵ Ebû Nuaym, *Hilyetü'l-evliyâ*, VI, 137-138; Beyhakî, *Şuabü'l-îmân (Zağlûl)*, VI, 31. (Mehmed Âkif Ersoy bunu şöyle ifade etmiştir: Kenar-ı Dicle'de bir kurt aşırса bir koyunu / Gelir de adl-i İlâhî sorar Ömer'den onu!)

¹⁶ Ebû Nuaym, *Hilyetü'l-evliyâ*, VI, 380; Beyhakî, *Şuabü'l-îmân (Zağlûl)*, VI, 35.

¹⁷ Nisâ 4/59.

¹⁸ Mâlik, *Muvatta'*, Kelâm 20; Buhârî, *el-Edebü'l-müfred* (Abdülbâkî), s. 158; İbn Hibbân, *es-Sahih* (Arnaûf), VIII, 182; Taberânî, *el-Mu'cemü'l-kebir* (Selefî), IX, 28-29.

¹⁹ Buhârî, Ezân 54, 56, Ahkâm 4, Cihâd 39; Ebû Dâvûd, Sünnet 5; Tirmizî, İlim 16; Nesâî, Bey'at 26; İbni Mâce, Mukaddime 6, Cihâd 39.

Emrine uyulacak yönetici, öncelikle Müslüman olmalı ve dinini yaşamalıdır. Müslüman olduğunu gösteren davranışlar sergilediği,²⁰

açıkça küfür sayılan birşey yapmadığı sürece onun işine karışmamalıdır.²¹

Günah işlemeyi emretmedikçe her konuda ona itaat etmeli, ama günaha zorladığı zaman sözü dinlenmemelidir.²²

Yönetici de, yönetilen de kendi görevinden sorumludur.²³

²⁰ *Müslim*, İmâre 63-66; Ahmed b. Hanbel, *Müsned*, III, 28; *Dârimî*, Rikak 78.

²¹ *Buhârî*, Ahkâm 42; *Müslim*, İmâre 41; *Nesâî*, Bey'at 1, 2, 3; *İbni Mâce*, Cihâd 41.

²² *Buhârî*, Ahkâm 4, Cihâd 108; *Müslim*, İmâre 38; *Ebû Dâvûd*, Cihâd 87; *Tirmizî*, Cihâd 29; *Nesâî*, Bey'at 34; *İbni Mâce*, Cihâd 40.

²³ *Müslim*, İmâre 49-50; *Tirmizî*, Fitn 30.

Gül Kokusu

İneğin sütü

Abdullah ibni Abbas radiyallahu anhümâ anlatıyor:

Sultanlardan biri kıyafet değiştirip ülkesini dolaşmaya çıktı.

Bir köylüye misafir oldu. Adam tek ineğinin sütüyle geçiniyordu. Ama bu inek otuz inek kadar bol süt veriyordu.

Sultan, ben bu ineği alıp sarayıma götürüyüm, diye düşündü.

Sabahleyin ineği yine çobana teslim edip otlatmaya gönderdiler. Akşam olup da ineği sağınca, her zaman verdiği sütün yarısı kadar süt verdiğini hayretle gördüler.

Buna en çok köylü kıyafetindeki sultan şaşırdı ve ineğin sahibiyle konuşmaya başladı:

“Çoban İneği bugün başka bir yerde mi otlattı?”

“Hayır, her zamanki otağa götürdü.”

“Hayvancağız her zaman içtiği sudan başka bir su mu içti?”

“Hayır, içmedi.”

“Öyleyse sütü niye yanya düştü?”

İnce bir sezgiye sahip olan köylü şunları söyledi:

“Öyle sanıyorum ki, sultanımız bu ineği kendine almayı düşündü. Bir devlet başkanı halkına zulmeder veya zulmetmeyi akıldan geçirirse o memlekette bet bereket kalmaz.”

Sultan şaşırdı:

“Sen sultanı nereden tanıyorsun?” diye sordu.

Köylü bildiğinin doğruluğundan emindi:

“Bu iş böyle olmalıdır” dedi.

Sultan böyle bir haksızlığı düşündüğüne pişman oldu. Kendi kendine “Allahım! Kimseye zulmetmeyeceğim. Bu ineği de kesinlikle almayacağım” diye söz verdi.

Ertesi akşam inek sağılınca, yine her zamanki gibi otuz ineğin sütünü verdiği görüldü.²⁴

²⁴ Beyhaki, *Şuabü'l-İmân (Zağlûl)*, VII, 53; Söyüti, *ed-Dürrü'l-mensûr*, Beyrut 1993, II, 76-77.

18. MÜSLÜMANLARLA BİR VE BERABER OLMALI

MÜSLÜMANLAR HEP BİRLİKTE İslâm'a, Kur'ân'a sınıksı ya-
pışmalı;

dinin emirlerinden dışarı çıkmamalı;

ve birbirlerinden asla kopmamalıdır. Bu Allah'ın emridir.¹

Peygamberimizin bildirdiğine göre de, Müslümanların İslâ-
miyet etrafında toplanması Allah Teâlâ'yı son derece memnun
eder.²

Müslümanlar birbirinin dostudur

Allah Teâlâ şöyle buyurdu:

Mü'min erkekler ve mü'min kadınlar birbirlerinin dostları-
dır.³

Kâfirlere karşı şiddetli, kendi aralarında merhametlidirler.⁴

¹ Al-i İmrân 3/103.

² Müslüm, Akdiye 10; Mâlik, *Muvatta'*, Kelâm 20; Ahmed İbnî Hanbel, *Müsned*, II, 327, 360, 367.

³ Tevbe 9/71.

⁴ Mâide 5/54.

Onların kalplerini kaynaştıran, onları birbirine ısındıran Allah'tır. Eğer Allah onların kalplerini kaynaştırmasaydı, dünya-daki herşey verilse böyle bir muhabbeti sağlamak mümkün olmazdı.⁵

Peygamber Efendimiz de, Müslümanları, birbirine sınıksız kenetlenen binalara benzettii.⁶

“Size bir ve beraber olmayı, ayrılıktan sakınmayı öğütüyorum. Çünkü şeytan yalnız olanla beraber, iki kişiden daha uzaktır. Cennetin ta orta yerinde olmak isteyen kimse İslâm toplumundan ayrılmasın” buyurdu.⁷

En hayırlı üç nesil

Dine sıkı sıkı sarılmanın, bir ve beraber olmanın en güzel örneğini ilk üç nesil verdi.

Bu üç nesil; Peygamber Efendimizin öğrencileri olan Sahâbiler,

onların öğrencileri Tâbiîler,

ve Tâbiîlerin öğrencileri Etbâü't-tâbiîlerdir.

Peygamber Efendimiz bu üç nesli “en hayırlı nesiller” diye övdü;⁸

onların yolundan gitmeyi tavsiye etti ve İslâm cemaatinden bir karış bile ayrılmayı İslâmiyet'ten kopmak diye gösterdi.⁹

“Cemaat rahmet, ayrılık azaptır” buyurdu.¹⁰

⁵ Enfâl 8/63.

⁶ *Buhârî*, Salât 88, Mezâlim 5; *Müslim*, Birr 65; *Tirmizî*, Birr 18; *Nesâî*, Zekât 67; Ahmed b. Hanbel, *Müsned*, IV, 404, 405, 409.

⁷ *Tirmizî*, Fiten 7; Ahmed b. Hanbel, *Müsned*, I, 26, V, 370-371; İbn Ebû Âsum, *es-Sünne* (Elbâni), II, 435; İbn Hibbân, *es-Sahih* (Arnaûf), X, 436-437, XII, 399-400, XV, 122, XVI, 299-240; Hâkim, *el-Müstedrek* (Atâ), I, 97, 199.

⁸ *Buhârî*, Şehâdât 7, Fezâilü ashâbi'n-nebî 1, Rikak 7, Eymân 10, 27; *Müslim*, Fezâilü's-sahâbe 210-215.

⁹ *Buhârî*, Fiten 2; *Müslim*, İmâre 55; *Ebû Dâvûd*, Sünnet 26, 27; *Tirmizî*, Âdâb 78; Ahmed b. Hanbel, *Müsned*, IV, 130, 202, V, 180, 344.

¹⁰ Ahmed b. Hanbel, *Müsned*, IV, 278, 375; İbn Ebû Âsum, *es-Sünne* (Elbâni), Beyrut 1400, I, 44, II, 435; *Bezzâr*, *Müsned* (Mahfûzurrahmân), VIII, 226; Heysemî, *Me'ma'u'z-zevâid*, V, 217, VIII, 182.

İşte bu sebeple Müslümanlar toplumda derin yaralar açacak olan tefrikadan kaçınmalı, birlik ve beraberliğin getireceği huzur ve sükûnu arzu etmelidir.

İslâm cemaatinden kopmak, toplumdan ayrı bir hayat sürüp tek başına ölmek, Resûl-i Ekrem'in benzetmesiyle, "Müslümanca bir hayat süremeden başıboş yaşayıp ölen Câhiliye devri halkının" durumuna düşmektir.¹¹

Birliği bozan olursa

Peygamber Efendimize göre, insanın Müslüman cemaatine bağlı kalması, tertemiz bir kalp taşıdığını gösterir.¹²

İslâm toplumunun birliği ve beraberliği herşeyden önemlidir. Toplumunu koruyan Allah, toplumun huzurunu bozmaya çalışan ise şeytandır.

Bu sebeple herkes içinde yaşadığı toplumun huzurunu korumaya çalışmalıdır.

Herkes kendinden sorumlu

Yine Peygamberimizin ortaya koyduğu ölçülere göre, birlik ve beraberliğin sağlanabilmesi için, yöneticilerin etrafında toplanmalı, onlardan kopmamalıdır.

Birgün Sahâbîlerden biri, Hz. Peygambere:

"Kendi haklarını bizden isteyen, ama bizim hakkımızı vermeyen yöneticiler başımıza geçerse ne yapmamızı emredersiniz?" diye sordu.

Resûl-i Ekrem bu soruya cevap vermek istemedi ve yüzünü başka tarafa çevirdi. Fakat Sahâbî mutlaka cevap almak istiyordu. İkinci, hattâ üçüncü defa ısrarla sorunca Allah'ın Elçisi şöyle buyurdu:

¹¹ Müslim, İmâre 53, 54; Ahmed b. Hanbel, *Müsned*, II, 306, 488.

¹² Tirmizi, İlim 7; *İbnî Mâce*, Mukaddime 8; *Dârimî*, Mukaddime 24; Ahmed b. Hanbel, *Müsned*, III, 225, IV, 82, V, 183; İbn Ebû Asım, *es-Sünne* (Elbâni), I, 45; Elbâni, *Sahihu Süneni İbnî Mâce*, II, 182.

“Söz dinleyiniz ve itaat ediniz. Allah Teâlâ'nın buyurduğu gibi, onlar yapmaları gerekenden, siz de yapmanız gerekenden sorumlusunuz.”¹³

Böylece Efendimiz, adâletli davranıp herkesin hakkını gözetmekten yöneticinin sorumlu, dinleyip itaat etmek ve başkalarının haklarına riâyet etmekten de halkın sorumlu olduğunu ifade buyurdu.

Birliğin ve beraberliğin devam etmesi büyük ölçüde yöneticilere bağlıdır.

Şimdi de şu olayı dinleyelim:

Bir defasında Resûl-i Ekrem, daha sonraki dönemlerde kimi davranışları iyi, kimi davranışları kötü yöneticilerin geleceğini haber verdi. Bu yöneticilere yanlışlarını güzelce anlatacak durumda olanların anlatmasını ve böylece onların tavrını onaylamadığını göstermesini istedi. Bunu yapamayacak olanların da, hiç değilse kendi iç dünyalarında onları tasvip etmemelerini öğütledi. Onları tasvip edip kendileri gibi davrananların ise günahlarına ortak olacaklarını bildirdi.

O sırada Sahâbîlerden biri:

“Böylesi yöneticilerle savaşmayalım mı?” diye sorunca,

“Hayır, namaz kıldıkları sürece onlarla savaşmayınız” buyurdu.¹⁴

Çünkü namaz, bir kimsenin Müslüman olduğunu gösterir. Namaz kılan biriyle savaşmak, toplumda daha büyük kargaşaya, birliğin ve beraberliğin büsbütün bozulmasına yol açabilir.

Çekişmemeli

Kısacası, İslâm toplumunun devamı, milletin birliği ve beraberliği, halkın huzuru ve sükûnu herşeyden önemlidir. Bunun

¹³ *Müslim*, İmâre 49, 50; *Tirmizî*, Fiten 30; Taberânî, *el-Mu'cemü'l-kebir* (Selefi), XXII, 16. Nûr 24/54.

¹⁴ *Müslim*, İmâre 61-64; *Tirmizî*, Fiten 78; Ahmed b. Hanbel, *Müsned*, VI, 295, 302, 305, 321; İbn Ebû Asım, *es-Sünne* (Elbânî), II, 515.

için de, yöneticiler Allah'a karşı gelmedikçe ve yönettikleri insanları günaha sürüklemedikçe sözleri dinlenmeli, kendilerine itaat edilmelidir.

Yöneticiye karşı gelmek kaçınılmaz olduğu zaman bile, karışmanın çıkmaması ve insanların bundan zarar görmemesi için gerekli bütün tedbirler alınmalıdır.

Bir de Müslümanlar Allah'a ve Resulüne itaat etmeli ve biriyle çekişmemelidir; yoksa korkuya kapılır, güçlerini kaybederler.¹⁵

Bir konuda anlaşmazlığa düşen Müslümanların, çözümü Allah'a ve Peygambere, yani Kur'ân'a ve Sünnet'e bırakmaları gerekir.¹⁶

¹⁵ Enfal 8/46.

¹⁶ Nisâ 4/59.

Gül Kokusu

Atın kendinizi ateşel

Hz. Ali radiyallahu anh anlatıyor:

Resûl-i Ekrem sallallahu aleyhi ve sellem bir askeri birlik hazırlamış, başına da Ensardan birini kumandan tayin etmişti.

Allah'ın Elçisi, birlik hareket etmeden önce askerlere "Kumandanın sözünden çıkmayınız!" diye de tembih etmişti.

Birgün kumandan askerlerine kızdı ve:

"Peygamber Efendimiz bana itaat etmenizi emretmedi mi?" diye çıktı.

"Evet, emretti" dediler.

"Öyleyse ben de size emrediyorum, odun toplayıp getirin!" dedi.

Askerler odunları getirdiler. Kumandan:

"Yakın şu odunları!" diye emretti.

Askerler odunları yaktılar.

Bu defa kumandan beklenmedik bir emir daha verdi:

"Şimdi de atın kendinizi ateşel!"

Askerler, kumandanın bu son emrini yerine getirmek üzere ateşin başında toplanınca birbirlerinin yüzlerine baktılar.

İçlerinden biri:

"Biz Cehennem ateşinden kurtulmak için Peygamber Efendimize iman edip izinden gittik. Bu ateşe nasıl gireriz?" dedi.

Onlar böyle konuşup tartışırken ateş söndü; kumandanın öfkesi de yatıştı.

Medine'ye döndükleri zaman bu olayı Res0l-i Ekrem Efendimize anlattılar. Sevgili Efendimiz şöyle buyurdu:

Eğer o ateşe girseydiniz, kıyamet gününe kadar oradan bir daha çıkamazdınız.

Allah'ın buyruklarına aykırı emirlere itaat edilmez.

İtaat, dine uygun konulardadır.¹⁷

¹⁷ Buhârî, Meğâzî 60, Fiten 4; Müslim, İmâret 39, 40; Ebû Davûd, Cihad 87; Nesâî, Bey'at 34; Ahmed b. Hanbel, Müsned, I, 82, 94, 124.

19. İYİLİĞİ EMRETMELİ, KÖTÜLÜKTEN SAKINDIRMALI

MÜSLÜMAN en hayırlı insandır.

Herkesi iyi, doğru ve güzeli yapmaya teşvik eder, kötü olan herşeyden uzak tutmaya çalışır.¹

Kadın, erkek bütün Müslümanlar bu görevi severek yapar.²

Özellikle İslâm âlimleri, halkı iyi, doğru ve güzele teşvik etme, kötü olan herşeyden sakındırma görevini yürütür.³

Kur'ân-ı Kerîm, İsrâiloğulları arasında bulunan lânetlenmiş bir toplumdan söz eder. Onların, "yaptıkları çirkin hareketlerden birbirini vazgeçirmeye çalışmadıkları için lânete uğradıklarını" anlatır.⁴

Allah Teâlâ, eski milletlerden zulüm ve haksızlık edenleri şiddetli bir azap ile yok etmiş, ama kötü davranışlardan sakındıranları cezalandırmamıştır.⁵

¹ Al-i İmrân 3/110.

² Tevbe 9/71, 112.

³ Al-i İmrân 3/104.

⁴ Mâide 5/79.

⁵ A'raf 7/165.

Kötülükle savaş

Şimdi Peygamber Efendimizi dinleyelim:

Müslüman kötülükle savaşmalı ve yapabiliyorsa onu eliyle değiştirmeli,

buna gücü yetmiyorsa kötülüğü diliyle önlemeli, onu da yapamıyorsa, hiç değilse kötülükten nefret etmelidir. Bu kadarcık bir çaba zayıf bir imanın, ama mü'min bir adamın varlığını gösterir.⁶

Kötülüğe karşı eliyle, diliyle ve kalbiyle savaş vermeyen bir kimsede hardal tanesi kadar bile iman yoktur.⁷

Bu hadîs-i şeriflerden çıkaracağımız sonuç şudur:

İyiye kötünden ayırt etme, iyiye benimseyip kötünden nefret etme yeteneğini kaybeden kimse yaşayan ölüden farksızdır.

Peygamber Efendimiz Müslümanların, hiç kimsenin kınamasından korkmadan her yerde doğruyu söylemelerini isterdi.⁸

Birgün, iyiliği hatırlatıp kötülüğe engel olma konusunu anlatıyordu. Bunu şöyle bir örnekle açıkladı:

Gemi yolcuları alt ve üst katlara yerleştiler. Geminin alt katında seyahat edenler, "Su ihtiyacımızı sağlamak için ikide bir yukarı çıkıyor, üsttekileri rahatsız ediyoruz. Geminin tabanında bir delik açıp suyu oradan alalım" diye konuştular.

Bu durumda üst kattakiler onlara engel olmazsa, hepsi birden boğulup gider. Eğer onlara gemiyi delmenin yanlış olduğunu anlatırlarsa, hem kendilerini, hem ötekilerini boğulmaktan kurtarırlar.⁹

⁶ *Müslim*, İmân 78; *Ebü Dâvûd*, Salât 239, 242; *Tirmizî*, Fiten 11; *Nesâî*, İmân 17; *İbni Mâce*, İkâme 155, Fiten 20.

⁷ *Müslim*, İmân 80; *Ebü Avâne*, *Müsned*, 1, 36, 43.

⁸ *Buhârî*, Ahkâm 42; *Müslim*, İmâre 41; *Nesâî*, Bey'at 1, 2, 3; *İbni Mâce*, Cihâd 41.

⁹ *Buhârî*, Şirket 6, Şehâdât 30; *Tirmizî*, Fiten 12; Ahmed b. Hanbel, *Müsned*, IV, 268, 270.

İsrâiloğulları nasıl bozulmuştu?

Peygamber Efendimiz İsrâiloğullarının nasıl bozulmaya başladığını şöyle anlattı:

İlk zamanlar, kötülük yapan birini görünce:

“Bak arkadaş! Allah'tan kork ve bu yaptığından vazgeç! Çünkü bunu yapmak sana helâl değil” diye uyarırlardı. Ertesi gün o adamı aynı vaziyette gördüklerinde bir daha ikaz etmez, üstelik onunla birlikte oturup kalkmaktan, yiyip içmekten çekinmezlerdi. İşte o zaman Allah Teâlâ onların kalplerini birbirine benzetti.

Peygamber Efendimiz bunları söylerken bir yere yaslanarak konuşuyordu. Birden doğruldu ve sözünü şöyle tamamladı:

Ya siz de birbirinize iyi şeyleri tavsiye eder, birbirinizi kötülüklerden sakındırır, zâlimin zulmüne engel olursunuz, yahut da Allah Teâlâ kalplerinizi birbirine benzetir, İsrâiloğullarına lânet ettiği gibi size de lânet eder.¹⁰

Biz ne yapmalıyız?

“Başkasının yaptığı kötülük beni ilgilendirmez” dememeli, kötülüğe engel olmaya çalışmalıdır. İsrâiloğullarınının kötülükle savaşmadıkları için perişan oldukları unutulmamalıdır.

Gerektiğinde yöneticilere bile hatâları usûlünce söylenmeli, yaptıkları yanlışın benimsenmediği gösterilmelidir.

Şimdi Resûl-i Ekrem'i dinleyelim:

En değerli cihad, zâlim devlet başkanına gerçeği söylemektir.¹¹

İnsan ancak o zaman ilâhî cezadan kurtulabilir.¹²

¹⁰ *Ebü Dâvûd*, Melâhîm 17; *Tirmizî*, Tefsîr 5/6, 7; Beyhakî, *es-Sünenü'l-kübrâ* (Atâ), X, 93.

¹¹ *Ebü Dâvûd*, Melâhîm 17; *Tirmizî*, Fiten 13; *Nesâî*, Bey'at 37; *İbni Mâce*, Fiten 20; Ahmed b. Hanbel, *Müsned*, III, 61, V, 256.

¹² *Müslim*, İmâre 63; *Ebü Dâvûd*, Sünnet 26, 27.

Zâlimin haksızlığı engellenmezse, Allah Teâlâ'nın göndereceği belâ sadece suçluları değil, toplumdaki herkesi kuşatır.¹³

İyilik emredilip kötülük önlenmediği zaman, dualar bile kabul edilmez.¹⁴

Uyarı görevini kim yapmalı?

İyiliği emredip kötülükten sakındırmak bir seviye işidir. Bunu ancak ne söylediğini, ne zaman, nerede ve nasıl söylemesi gerektiğini bilen ehliyetli kişiler yapabilir.

Çünkü onlar herkese anladığı dilden hitap ederler.

Tatlı dille uyarır, yerine göre sesini yükseltir, yerine göre sessiz olurlar.

Onlar kendilerinin de yaptığı iyi şeyleri tavsiye eder, yapmadıklarını söylemezler. Kendi gözlerindeki merteği bırakıp başkasının gözündeki çöple uğraşmazlar.¹⁵

Peygamber Efendimizin anlattığı şu olay, iyiliği emredip kötülükten sakındıracak kimseleri ölçülü konuşmaya mecbur eder:

Kıyamet günü bir adam getirilip Cehenneme atılır. Bağırsakları dışarı fırlamıştır. Değirmen döndüren merkep gibi kendi etrafında dönüp durur.

Cehennem halkı onun başına toplanır ve "Sen dünyada iyiliği emredip kötülükten sakındırırdın; neden bu hallere düştün?" diye sorar.

O da iyiliği tavsiye ettiği halde kendisinin yapmadığını, kötülükten sakındırdığı halde onu kendisinin de yaptığını söyler.¹⁶

¹³ *Ebü Dâvûd*, Melâhim 17; *Tirmizî*, Fiten 8, Tefsir 5/17; *İbni Mâce*, Fiten 20.

¹⁴ *Tirmizî*, Fiten 9; Ahmed b. Hanbel, *Müsned*, V, 388, 391; Ebû Ya'lâ, *Müsned* (Esed), VIII, 313-314.

¹⁵ *Buhârî, el-Edebü'l-müfred* (Abdûlbâkî), I, 207, 305; Ibn Hıbbân, *es-Sahih* (Arna-ût), XIII, 73.

¹⁶ *Buhârî*, Bed'ül-halk 10, Fiten 17; *Müslim*, Zühd 51; Ahmed b. Hanbel, *Müsned*, V, 205, 207.

Bir de şu âyetlere kulak verelim:

“Allah'ın kitabını okuyup durduğunuz halde, başkalarına iyiliği emreder, kendinizi unuttur musunuz?”¹⁷

“Ey iman edenler, yapmayacağınız şeyi niçin söylüyorsunuz? Yapmayacağınız şeyleri söylemeniz, Allah katında büyük bir gazap nedenidir.”¹⁸

Şuayb Peygamber halkına şöyle demişti:

“Ben size ‘yapmayın’ dediğim şeyleri yaparak, söylediklerime aykırı davranmak istemem.”¹⁹

Evet, iyiliği emredip kötülükten sakındırmak bir seviye işidir. Bu önemli görevi ancak ehliyetli kişiler, peygamberler ile onların mirasçısı olan âlimler yapabilir.

¹⁷ Bakara 2/44.

¹⁸ Saf 61/2-3.

¹⁹ Hâd 11/88.

Gül Kokusu

Kürsü kurulunca

Hız. Ali'nin ağabeyi Ca'fer-i Tayyâr, ilk Müslümanlardandı.
Mekkeli müşriklerin zulmünden kaçıp eşiyle birlikte Habeşis-
tan'a hicret etti.

Orada yıllarca kaldı.

Ancak hicretin 7. yılında Medine'ye döndü.

Birgün Peygamber Efendimiz, Habeşistan'da gördüğü bazı ga-
rip şeyleri anlatmasını isteyince, Ca'fer-i Tayyâr şu olayı anlattı:

Birgün oturuyorduk.

Yaşlı bir râhibe yanımızdan geçti. Başında da büyücek bir su
testisi vardı.

Genç bir adam bu zavallı kadını arkasından itti. Kadın iki dizi-
nin üstüne düşünce, başındaki testi kırıldı.

Râhibe ayağa kalktı; o gence şöyle bir baktı ve:

"Ey zâlim!" dedi. "Yarın Allah Kürsü'yü ortaya koyduğunda,

"gelmiş geçmiş bütün insanları bir yere topladığında,

"eller ve ayaklar yaptıklarını itiraf etmeye başladığında,

"mâzîmün hakkını zâlimden aldığı anda, aramızdaki dâvânın
nasıl halledildiğini göreceksin!"

"Bu sözleri duyunca, Peygamber Efendimiz, azı dişleri görüne-
cek şekilde tebessüm etti ve şöyle buyurdu:

"Kadın doğru söylemiş. Evet, doğru söylemiş.

"Güçsüzlerin hakkının güçlülerden alınmadığı bir toplumu Al-
lah nasıl temize çıkarır!"²⁰

²⁰ İbnü'l Mâce, Fiten 20; İbn Ebû Âsım, es-Sünne (Elbâni), I, 257; Ebû Ya'îla, Müsned (Esed), IV, 7-8; İbn Hibbân, es-Sahîh (Amaût), XI, 443-444; Elbâni, Sahîhu Süneni İb-
ni Mâce, II, 368.

20. BİRBİRİNE YARDIM ETMELİ

MÜSLÜMANIN HEDEFİ, yaşadığı sürece iyilik etmek, Allah'a karşı gelmemektir.

Bu yüce hedefe varmak için bütün Müslümanlar birbirine yardım etmelidir; günah işlemekte ve ölçüyü aşmakta işbirliği yapmamalıdır. Allah Teâlâ böyle buyurmaktadır.¹

Bu ilâhî emri yerine getirmek için nasıl davranmalıdır?

Peygamber Efendimiz bunu şöyle açıklamıştır:

Bir Müslüman, din kardeşine, zalim de olsa, mazlum da olsa yardım edecektir. Yani mazlumin elinden tutacak, zâlimin eline vuracaktır. Zâlimin zulmüne engel olmak ona yardım etmektir.²

¹ Mâide 5/2.

² *Buhârî*, Mezâlim 4, İkrâh 6; *Müslim*, Bırr 62; *Tirmizî*, Fitn 68; *Dârimî*, Rikak 40; Ahmed b. Hanbel, *Müsned*, III, 99, 201, 323.

Müslümanlar nasıl yardımlaşacak?

Müslümanların nasıl yardımlaşacağını Allah ve Resûlü şöyle açıklamıştır:

Müslümanlar birbirinin kardeşidir;³ onlar tıpkı bir beden gibidir. Göz ağrıyınca bütün bedenin ağrıdığı gibi; baş ağrıyınca her yerin ağrıdığı gibi onlar da birbirinin derdine duyarlıdır.⁴

Mü'minler kardeş oldukları için birbirini sevecek, koruyacak, birbirine merhamet edecektir. Vücudun bir organı hasta olduğunda insanın uykusuz kaldığı, ateşler içinde yandığı gibi, onlar da birbirinin acısını yüreğinde duyacaktır.⁵

Bir başka söyleyişle mü'minler, birbirine sımsıkı kenetlenen binalar gibidir.⁶

Hiç kimse din kardeşine zulüm ve haksızlık etmeyecek, kardeşini düşmanın eline bırakmayacaktır.

Müslümanlar şunu da bilecektir:

Bir Müslüman, din kardeşinin ihtiyacını giderirse Allah da onun ihtiyacını karşılayacaktır.

Sıkıntısını giderirse, Allah Teâlâ da onun kıyamet günündeki bir sıkıntısını giderecektir.

Ayıbını, kusurunu örterse, Allah Teâlâ da onun ayıbını, kusurunu örtecektir.

Kısacası bir kimse Müslüman kardeşinin yardımına koştuğu sürece, Allah Teâlâ onu yardımsız bırakmayacaktır.⁷

Bu yardımlaşma, aile fertlerinin birbirine yardım etmesini de kapsar.

Ev işlerinde eşine yardım eden kimse Peygamber ahlâkını uygulamış olur.⁸

³ Hucurât 49/10.

⁴ *Müslim*, Birr 67; Ahmed b. Hanbel, *Müsned*, IV, 270, 276.

⁵ *Buhârî*, Edeb 27; *Müslim*, Birr 66.

⁶ *Buhârî*, Salât 88, Mezâlim 5; *Müslim*, Birr 65; *Tirmizî*, Birr 18; *Nesâî*, Zekât 67; Ahmed b. Hanbel, *Müsned*, IV, 404, 405, 409.

⁷ *Buhârî*, Mezâlim 3; *Müslim*, Birr 58, Zikr 38; *Ebü Dâvûd*, Edeb 38, 60; *Tirmizî*, Hudûd 3, Birr 19; *İbnî Mâce*, Mukaddime 17; Ahmed b. Hanbel, *Müsned*, II, 252.

⁸ *Buhârî*, Ezân 44, Nefekât 8, Edeb 40; *Tirmizî*, Kıyâmet 45; Ahmed b. Hanbel, *Müsned*, VI, 49, 126, 206.

Yardımanın binbir şekli

Birbirine yardım etmenin pek çok şekli vardır:

Şimdi bunları Peygamber Efendimizden öğrenelim:

Birine iyi, doğru ve güzeli tavsiye etmek, hatâsını gösterip "Bunu yapma!" demek bir yardımdır.⁹

Birbirine dargın iki kişiyi barıştırmak bir yardımdır.

Nakil vasıtasına binmekte zorlanan, eşyasını yüklemekte sıkıntı çeken birinin elinden tutmak bir yardımdır.

Yol sorana yol göstermek bir yardımdır.

Geleni geçeni rahatsız eden birşeyi yol üstünden kaldırmak bir yardımdır.¹⁰

Bir iş yapana yardımcı olmak, işini beceremeyenin işini görmek bir yardımdır.

Hattâ kimseye zarar vermemek, kötülük yapmaktan uzak durmak da insanın kendi kendine yardım etmesidir.¹¹

Bir Müslüman, derdini kendi imkânlarıyla halledemiyorsa, ona aracı olmak önemli bir yardımdır. Birine aracı olan, yaptığı iyiliğin sevabını görecektir.¹²

Aracılık hep iyi işlerde olmalıdır; dinin bir kimseye verdiği cezayı uygulatmamaya çalışmak yardım değildir. Bu düpedüz Allah Teâlâ ile zıtlaşmak demektir.¹³

Müşteriye kolaylık

Borcunu ödeyemeyen kimseye anlayış göstermek de büyük bir yardımdır.

Birgün Resûl-i Ekrem Efendimiz Allah Teâlâ'nın huzuruna getirilen bir zengini anlattı:

⁹ *Müslim, Zekât 53, Mesâcid 142.*

¹⁰ *Buhârî, Sulh 11, Cihâd 72, 128; Müslim, Zekât 56; Ebû Dâvûd, Tatavvû' 12, Edeb 160.*

¹¹ *Buhârî, Zekât 30, Itk 2, Edeb 33; Müslim, İmân 136, Zekât 65.*

¹² *Nisâ 4/85.*

¹³ *Ebû Dâvûd, Akdiye 14; Ahmed b. Hanbel, Müsned, II, 82.*

Cenâb-ı Hak ona, "Sana verdiğim zenginliği nasıl kullandın?" diye sordu. O da kendisinden alışveriş yapanlara kolaylık gösterdiğini, eli darda olanlara süre verdiğini söyledi. Bunun üzerine Allah Teâlâ "Ben yardım etmeye senden daha lâ-yığım" diyerek onu affetti.¹⁴

Yine Efendimiz, borcunu ödeyemeyene süre veren veya alacağını bir kısmını, hattâ tamamını bağışlayan kimseyi Allah Teâlâ'nın kıyamet gününde, Arş'ının altında gölgelendireceğini müjdeledi.¹⁵

Yardım eden yardım görür

Herkes sıkıntısını Peygamber Efendimize açardı. O da kapısına gelene önce kendi imkânlarıyla yardım etmeye çalışır, edemezse, Sahâbîlerinden yardım isterdi ve onlara, yaptıkları yardımın karşılığını Allah'tan alacaklarını söylerdi.¹⁶

Bir iyiliğe öncülük edene, o iyiliği yapan kadar sevap verileceğini ifade ederdi.¹⁷

Peygamber Efendimiz Yemenli Eş'arîlerin yardımlaşma şeklini pek beğenirdi:

Onlar savaşa gidip de yiyecekleri tükenmeye yüz tutunca veya Medine'de iken ailelerinin yiyeceği azaldığında, yanlarında kalanı getirip bir yaygıya döker, sonra da onu aralarında eşit olarak paylaşırlardı.

Resûl-i Ekrem, onların birbirine böyle arka çıkmasını pek takdir eder; "Eş'arîler benden, ben de onlardanım" diye iltifat buyururdu.¹⁸

¹⁴ *Müslim*, Mûsâkât 29; Ahmed b. Hanbel, *Müsned*, IV, 118, 120; Hâkim, *el-Müstedrek* (Atâ), II, 335.

¹⁵ *Müslim*, Zühûd 74; *Tirmizî*, Büyû' 67; *İbni Mâce*, Sadakât 14.

¹⁶ *Buhârî*, Zekât 21, Edeb 36, 37, Tevhid 31; *Müslim*, Birr 145; *Ebü Dâvûd*, Edeb 117; *Tirmizî*, İlim 14; *Nesâî*, Zekât 65.

¹⁷ *Müslim*, İmâre 133; *Ebü Dâvûd*, Edeb 115; *Tirmizî*, İlim 14; Ahmed b. Hanbel, *Müsned*, IV, 120, V, 272, 273, 274, 375.

¹⁸ *Buhârî*, Şirket 1; *Müslim*, Fezâilü's-sahâbe 167.

Gıyabında savunmak

Müslümanlar birbirini her durumda savunmalıdır.

Din kardeşinin bulunmadığı bir yerde onun aleyhinde konuşulup hakaret ediliyorsa, kendisi de onu savunabilecek durumda ise, gözünü kırpmadan savunacaktır. Kendisi yardıma muhtaç olduğu zaman da Cenâb-ı Hak ona yardım edecek ve onu Cehennemden koruyacaktır.

Din kardeşini savunabileceği halde savunmazsa, Allah Teâlâ da onu yardıma muhtaç olduğu yerde yalnız bırakacak, kıyamet gününde halkın önünde küçük düşürecektir.¹⁹

Buna bir misâl verelim:

Birgün Peygamber Efendimiz bir Sahâbînin evine gitmiş, komşuları da orada toplanmıştı. İçlerinden biri Mâlik ibni Duhşûn'un nerede olduğunu sordu. Bir başkası Mâlik'in Allah'ı ve Resûlünü sevmeyen bir münafık olduğunu ileri sürdü. Resûl-i Ekrem Efendimiz hemen onu savundu:

“Öyle deme! Onun samimi bir şekilde lâ ilâhe illallah dediğini görmüyor musun?” buyurdu.²⁰

Bir misâl de Sahâbîlerin hayatından verelim:

Sıcak bir yaz günü Peygamber Efendimiz Ashâbıyla birlikte Tebük Seferine çıkmıştı. Tebük'e varınca Kâ'b ibni Mâlik'in nerede olduğunu sordu. İçlerinden biri onun gururu yüzünden bu sefere katılmadığını söyledi. Esasen Mâlik gururu yüzünden değil de, bazı önemsiz bahânelerle bu sefere katılmamıştı. Orada bulunan Ashâb-ı Kirâmdan Muâz ibni Cebel:

“Yâ Resûlallah! Biz onun hakkında hep iyi şeyler biliyoruz” diyerek kardeşini gıyabında savundu.

Kâ'b ibni Mâlik onun bu iyiliğini hiç unutmadı.²¹

¹⁹ *Êbû Dâvûd*, Edeb 36; *Tirmizî*, Birr 20; Ahmed b. Hanbel, *Müsned*, VI, 450; Taberânî, *el-Mu'cemû'l-kebrî* (Selefi), V, 105, VI, 73; Heysemî, *Mecma'u'z-zevâid*, VII, 267.

²⁰ *Buhârî*, Salât 46, Teheccüd 36, Et'ime 15, İstîtâbe 9; *Müslim*, İmân 54, 55, Mesâcid 263.

²¹ *Buhârî*, Meğâzî 80; *Müslim*, Tevbe 53; *Tirmizî*, Tefsir 9.

Kısacası

Allah Teâlâ bazı kimseleri hayra anahtar, şerre karşı sürgü yapar. Bunun aksi de söz konusudur. Cenâb-ı Hakk'ın hayırların yapılmasına vesile kıldığı kimse gerçekten bahtiyardır.²²

Allah Teâlâ'nın en sevdiği kimse insanlara en faydalı olandır. Onun en sevdiği davranış, insanları sevindirmek, sıkıntılarını gidermek, borçlarını ödemelerine yardımcı olmak, karınlarını doyurmaktır.²³

²² İbn Ebû Asım, *es-Sünne* (Elbâni), I, 127-128; Elbâni, *Silsiletü'l-ehâdisi's-sahiha*, III, 320. Ayrıca bk. *İbnü'l-Mâce*, Mukaddime 19.

²³ İbn Ebî'd-Dünyâ, *Kadâü'l-havâic* (Mecdî), s. 47; Elbâni, *Silsiletü'l-ehâdisi's-sahiha*, II, 574-575, V, 365-366.

Gül Kokusu

Mecnun gibi

Berîre bir hizmetçiydi. Siyah renkli Mugîs ile evliydi. İkisi de köleydi.

Birgün Hz. Âişe Berîre'yi efendisinden satın aldı ve hüriyetine kavuşturdu.

Şimdi Berîre hür, kocası köleydi, Artık kocasıyla evli kalmak zorunda değildi. Gönlünde ona karşı bir muhabbet de yoktu.

Öte yandan Mugîs, Berîre'ye deliler gibi âşıktı. Medine sokaklarında, Berîre'nin etrafında ağlayarak dolaşır; fakat Berîre onu istemezdi.

Peygamber Efendimiz Mugîs'in "Berîre!" diye diye gözyaşları dökerek Mecnun gibi dolaşmasına, Berîre'nin ise ondan âdetâ nefret etmesine hayret ederdi.

Birgün Mugîs Hz. Peygambere geldi, halini arzetti. "Aramızı bul" diye yalvardı.

Bunun üzerine Resûl-i Ekrem Berîre ile konuştu:

"Keşke tekrar kocana dönsen, Berîre!"

"Ey Allah'ın Elçisi! Bu bir emir mi?"

"Hayır, ben sadece aracılık ediyorum."

"Öyleyse benim ona ihtiyacım yok."

Peygamber Efendimiz daha fazla ısrar etmedi; çünkü bu bir gönül meselesiydi.²⁴

²⁴ Buhârî, Talâk 15, 16; Ebu Dâvûd, Talâk 21; Nesâî, Kudât 28; İbnî Mâce, Talâk 29.

21. UTANMA DUYGUSUNA SAHİP OLMALI

UTANMA DUYGUSUNUN bir adı da hayâdır.

Bu duygu Allah'ın sevdiği güzel bir huydur.¹

Resûl-i Ekrem sallallahu aleyhi ve sellem'den öğrendiğimize göre:

Utanma duygusunun kaynağı imandır.²

İmanı olan Cennete gidecektir. Yüzsüz ve arsız olmak, birine çirkin söz söylemek haksızlıktır. Haksızlık eden de Cehenneme girecektir.³

Hayâ duygusunun kötü olanı yoktur. Bu asil duygu baştan sona hayır ve güzellikten ibaret olup insana hayır kazandırır.⁴

Hayâ kimde bulunursa onu daha da güzelleştirir.⁵

¹ *İbni Mâce*, Zühd 18; Ahmed b. Hanbel, *Müsned*, IV, 205; Buhârî, *el-Edebü'l-müfred* (Abdûlbâkî), s. 205; Elbânî, *Sahîhu Süneni İbni Mâce*, II, 407.

² *Buhârî*, İmân 3, 16, Edeb 77; *Müslim*, İmân 57-59; *Tirmizî*, İmân 7; *Nesâî*, İmân 27; *İbni Mâce*, Mukaddime 9, Zühd 17.

³ *Tirmizî*, Birr 65; *İbni Mâce*, Zühd 17; Elbânî, *Sahîhu Süneni İbni Mâce*, II, 406; Ahmed b. Hanbel, *Müsned*, II, 510; Buhârî, *el-Edebü'l-müfred* (Abdûlbâkî), s. 445.

⁴ *Buhârî*, Edeb 77; *Müslim*, İmân 60, 61; *Ebü Dâvûd*, Edeb 6; Ahmed b. Hanbel, *Müsned*, IV, 426, 436, 440, 442, 445, 446.

⁵ *Tirmizî*, Birr 47; *İbni Mâce*, Zühd 17; Ahmed b. Hanbel, *Müsned*, III, 165; Buhârî, *el-Edebü'l-müfred* (Abdûlbâkî), s. 210.

Büyüklerimiz ve utanma duygusu

Her dinin kendine göre bir ahlâk anlayışı vardır. İslâm ahlâkı ise hayâ duygusundan ibarettir.⁶

Bizim sevgili Peygamberimiz, arkadaşlarının anlattığına göre örtünme çağına girmiş bir genç kızıdan daha utangaçtı. Birşeyden hoşlanmadığı yüzüne bakınca anlaşıldı.⁷

Sahâbiler içinde en fazla hayâ duygusuna sahip olan Hz. Osman'dı. Damadı olmasına rağmen Resûl-i Ekrem onu utandıracak birşey yapmamaya gayret eder, ondan meleklerin bile utandığını söylerdi.⁸

Hız. Ebû Bekir de üstün bir hayâ duygusuna sahipti; açık alanda abdest bozarken Allah Teâlâ'dan utandığı için başını elbisesiyle örterdi.⁹

Allah'tan nasıl utanmalı?

Peygamber Efendimiz Sahâbîlerine "Allah'tan nasıl utanmak gerekiyorsa öyle utanmalarını" tavsiye etmişti. Onlar:

"Elhamdülillah biz Allah'tan utanıyoruz" deyince, Efendimiz Allah'tan utanmanın ne anlama geldiğini onlara şöyle anlattı:

Allah'tan utanan kimse, başını ve başındaki organlarını Allah'ın hoşnut olmadığı şeylerden korumalıdır. Daha açık bir söyleyişle:

- Allah'ın istemediği şeylere bakmamalı,
- Allah'ın sevmediği konuşmaları dinlememeli,
- Allah'ın beğenmediği sözleri söylememelidir.

⁶ Mâlik, *Muvatta'*, Hüsnu'l-huluk 2; *İbni Mâce*, Zühd 17; Elbânî, *Sahîhu Süneni İbni Mâce*, II, 406.

⁷ *Buhârî*, Menâkıb 23, Edeb 72, 77; *Müslim*, Fezâil 67; *İbni Mâce*, Zühd 17; Ahmed b. Hanbel, *Müsned*, III, 71, 91.

⁸ Ahmed İbni Hanbel, *Müsned*, I, 71; VI, 155; Taberânî, *el-Mu'cemü'l-kebir* (Selefî), V, 159-160; Hâkim, *el-Müstedrek* (Atâ), III, 101, 111.

⁹ Abdullah b. Mübarek, *ez-Zühd* (A'zamî), s. 107; İbn Ebi'd-Dünyâ, *Mekârimü'l-ahlâk* (Mecdî), s. 40; Ebû Nuaym, *Hilyetü'l-evliyâ*, I, 34.

Allah'tan utanan kimse, karnını ve onun içindeki organları Cenâb-ı Hakk'ın istemediği şeylerden korumalıdır. Daha açık bir söyleyişle:

- kalbine sahip olmalı,
- cinsel organını gûnahtan korumalı,
- günah olan şeye dokunmamalı,
- günah olan yere gitmemelidir.

Allah'tan gerektiği gibi utanan kimse, birgün ölüp gideceğini, güzel vücudunun çürüyüp yok olacağını düşünmelidir.

Âhireti dünyaya tercih eden kimse, dünya zinetini elinin tersiyle itmelidir. İşte o zaman insan Allah'tan gerektiği gibi hayâ etmiş olur.¹⁰

Allah'tan gerektiği gibi utanmayı Efendimiz böyle anlattı. Şu sözü de o söyledi:

Kul Allah'tan gerektiği gibi utanırsa, Allah Teâlâ da kulundan utanır. Kulu ellerini kaldırıp da kendisine dua ettiği zaman, O elleri büsbütün boş çevirmekten hayâ eder.¹¹

Başkasının mahrem yerine bakmamak

Utanma duygusuna sahip olan insan başkasının mahrem yerlerine bakmamalıdır. Eşler bundan müstesnâdır. Çünkü onlar birbirinin mahremiyetine girmiştir.

Erkek erkeğin, kadın da kadının mahrem yerini görmeyecektir.¹²

Resûl-i Ekrem, kalçaları görünen bir Sahâbîsine, kalçaların mahrem olduğunu hatırlattı ve örtünmesini emretti.¹³

¹⁰ Tirmizî, Kıyâmet 24; İbn Ebû Şeybe, *el-Musannef* (Hût), VII, 77; Taberânî, *el-Mu'cemû'l-kebir* (Selefi), X, 152; Taberânî, *el-Mu'cemû'l-evsat* (Ivezullah), VII, 226; Hâkim, *el-Müstedrek* (Atâ), IV, 359.

¹¹ Ebû Dâvûd, Vitr 23; Tirmizî, Daavât 104; İbni Mâce, Duâ 13; İbn Hibbân, *es-Sahih* (Arnaût), III, 160.

¹² Müslim, Hayz 74; Ebû Dâvûd, Hammâm 3; Tirmizî, Edeb 38; İbni Mâce, Tahâret 137.

¹³ Ahmed b. Hanbel, *Müsned*, V, 290; Hâkim, *el-Müstedrek* (Atâ), III, 738, IV, 200; Beyhakî, *es-Sünenü'l-kübrâ* (Atâ), II, 228; Heysemî, *Mecma'u'z-zevâid*, II, 52.

Hız. Ali'ye "Kalçanı gösterme, kimsenin kalçasına da bakma" buyurdu.¹⁴

Birgün Allah'ın Elçisi, açık alanda çıplak yıkanan bir adam gördü. Bunun üzerine Ashâbına bir konuşma yaptı. Allah Teâlâ'nın hayâ sahibi olduğunu, hayâ duygusuna sahip olanı ve örtüneni sevdiğini söyledi. Etrafı açık yerde yıkanan kimsenin örtünmesini veya kapalı yerde yıkanmasını tavsiye etti.¹⁵

Hamamda

Peygamber Efendimiz zamanında Arabistan'da hamam yoktu. Onun için de Allah'ın Elçisi hamamı hiç görmemişti. Fakat ticaret seferleri dolayısıyla diğer ülkelere giden tâcirler hamamı görmüş ve onun nasıl birşey olduğunu Resûl-i Ekrem'e anlatmışlardı. O da hamamda edep kurallarına uyulmadığını öğrenince, hamama gidilmemesini tavsiye etti. Hamamın temizlenmeye vesile olduğu ve bazı rahatsızlıklara iyi geldiği söylenince de, hamama giren erkeklerin vücutlarının alt tarafını örtmelerini kesin bir şekilde emretti.¹⁶

Kadınların hamama gitmesini ise doğru bulmadı.¹⁷

Eviden başka yerde soyunan kadının, Allah ile kendi arasındaki edep perdesini yırtmış olacağını söyledi.¹⁸

Ancak hasta ve loğusa kadınların hamama gitmesinde sakınca görmedi.¹⁹

¹⁴ *Ebü Dâvûd*, Cenâiz 27, 28; *İbni Mâce*, Cenâiz 8; Ahmed b. Hanbel, *Müsned*, I, 146; Hâkim, *el-Müstedrek* (Atâ), IV, 200.

¹⁵ *Ebü Dâvûd*, Hamâm 1; *Nesâî*, Gusûl 7; Ahmed b. Hanbel, *Müsned*, IV, 224; Abdürrezzâk, *el-Musannef* (A'zamî), I, 288.

¹⁶ *Tirmizî*, Edeb 43; *Nesâî*, Gusl 2; Abdürrezzâk, *el-Musannef* (A'zamî), I, 290; Hâkim, *el-Müstedrek* (Atâ), IV, 320; Beyhakî, *es-Sünenü'l-kübrâ* (Atâ), VII, 309; Heysemî, *Mecma'u's-zevâid*, I, 277.

¹⁷ Ahmed b. Hanbel, *Müsned*, I, 20, II, 321; İbn Hibbân, *es-Sahih* (Arnaût), XII, 410; Beyhakî, *es-Sünenü'l-kübrâ* (Atâ), VII, 266.

¹⁸ *Ebü Dâvûd*, Hamâm 1; *Tirmizî*, Edeb 43; *İbni Mâce*, Edeb 38; *Dârimî*, İsti'zân 23.

¹⁹ *Ebü Dâvûd*, Hamâm 1; *İbni Mâce*, Edeb 38; Taberânî, *el-Mu'cemü'l-evsat* (İvezulâh), II, 123.

Birgün çıplak bazı gençler Peygamber Efendimizi görünce kaçıştılar. Allah'ın Elçisi onlara kızdı ve:

“Hayret doğrusu! Ne Allah'tan utanıyorlar, ne de peygamberinden sakınıyorlar” diye söylendi.²⁰

Utanma duygusu olmazsa

İman ile utanma duygusu birbirinden hiç ayrılmaz. Biri kaybolunca diğeri onun ardından gider.²¹

Utanma duygusu ilk insandan beri hep var olmuş ve insan bu sayede fenalıktan korunmuştur.

Peygamber Efendimiz “Utanmadıktan sonra dilediğini yap!” sözünün ilk peygamberlerden beri hep söylenegeldiğini ifade buyurmuştur.²²

Utanma duygusu erkek kadın herkeste bulunmalı ve herkes mahrem yerlerini örtmelidir.

Birgün Peygamber Efendimiz Cehennemde gördüğü bazı kadınları tasvir etti. Onların daha dünyaya gelmediğini, utanma duygusundan yoksun bu kadınların Cenneti göremeyeceğini, hattâ kokusunu bile duyamayacağını söyledi.

Onlar sözde giyinik çıplak kadınlardı; üstelik başkalarını da kendileri gibi giyinmeye zorlayacaklardı.²³

²⁰ Ahmed b. Hanbel, *Müsned*, IV, 191; Ebû Ya'lâ, *Müsned* (Esed), III, 109-110; Heysemî, *Mecma'u'z-zevâid*, VIII, 27.

²¹ İbn Ebû Şeybe, *el-Musannef* (Hût), V, 213; Buhârî, *el-Edebü'l-müfred* (Abdülbâkî), s. 445; Taberânî, *el-Mu'cemü'l-evsat* (İvezullah), VIII, 174; Hâkim, *el-Müstedrek* (Atâ), I, 73.

²² Buhârî, Enbiyâ 54, Edeb 78; Ebû Dâvûd, Edeb 6; İbnî Mâce, Zühd 17; Ahmed b. Hanbel, *Müsned*, IV, 121, V, 273, 383.

²³ Müslim, Cennet 52; Mâlik, *Muvatta'*, Libâs 7; Ahmed b. Hanbel, *Müsned*, II, 356, 440.

Gül Kokusu

Hız. Peygamberin hayâsı

Peygamber Efendimiz, halasının kızı Zeynep ile evlendiğı gün, evinde bir düğün yemeğı verdi. Yemek, ekmele etten ibaretti.

Yemeğini yiye kalkıp gitti. Sofra kalktıktan sonra üç kişı oturup kaldı. Kendi aralarında sohbet ediyorlardı.

Örtünme âyeti henüz inmemiştı.

Bu sebeple Zeynep Annemiz, erkeklerle aynı odada, ama yüzünü duvara dönmüş oturuyordu; sohbetin uzayıp gitmesinden de rahatsız oluyordu.

Bu durum Resûl-i Ekrem Efendimizin canını sıktı. Ama yüzü tutup da davetlilere kalkıp gidin diyemedi. Zaten kimseyi utandıracak birşey söylemezdi.

Kalktı, dışarı çıktı; belki bu onlara birşey hatırlatırdı.

Hız. Âişe'nin evine kadar yürüdü.

Hız. Âişe Resûl-i Ekrem'in hatırını sordu, evliliğini tebrik etti; ona mutluluklar diledi.

Sonra diğere hanımlarıyla görüştü. Onlar da Hız. Âişe gibi Resûlullah'ı tebrik ettiler.

Peygamber Efendimiz tekrar eve döndü, herhalde misafirler gitmiş olmalıydı.

İçeri girdi; hayret, kıoyu sohbet hâlâ devam ediyordu.

Tekrar dışarı çıktı. Sohbet edenlerini gittiğini öğrenince eve geldi.

Daha ayağını kapıdan içeri atarken örtünme âyeti indi.

Allah Teâlâ bu âyette, Müslümanlara, Peygamberiyle ilgili bazı görgü kuralları öğretti.

O günden sonra Müslümanlar, Allah'ın Elçisiyle görüşüp konuşmak istedikleri zaman ondan izin isteyecekti.

Peygamber tarafından yemeğe davet edilen kimse, yemekten sonra kalkıp gidecekti.

Allah Teâlâ bu âyette Sevgili Peygamberimizin üstün hayâsından da söz etti.

Ve bazılarının yemekten sonra oturup kalmasının onu rahatsız ettiğini belirtti.²⁴

²⁴ Ahzâb 33/53; Buhârî, Tefsîr 33/8, Nikâh 65, 68; Müslim, Nikâh 89-95.

22. ANAYA BABAYA İYİ DAVRANMALI

ALLAH TEÂLÂ ana babaya iyi davranmayı emretti. Buna göre:

Herkes anne ve babasına iyi davranacak, iyilik edecekti.¹

Onlardan biri veya her ikisi çocuklarının yanında yaşlanırsa, çocukları onlara “öf” bile demeyecek,

onları azarlamayacak,

onlara tatlı ve gönül alıcı sözler söyleyecek,

kendilerine şefkatle kucak açacak ve şöyle dua edeceklerdi:

“Rabbim! Onlar beni küçükken nasıl özenle büyüttülerse, sen de şimdi onlara merhamet et!”²

Allah Teâlâ, bir zamanlar İsrailoğullarından da anne ve babalarına iyilik edeceklerine dair söz aldığını bildirdi.³

Peygamber Efendimiz, bu âyetlerin ışığında, anne ve babaya itaat ve iyilik etme konusunda önemli uyarılarda bulundu:

¹ Nisâ 4/36; En’âm 6/151; Ankebût 29/8.

² İsrâ 17/23-24.

³ Bakara 2/83.

Cenâb-ı Hakk'ı çok memnun eden şeylerden biri, insanın an-ne ve babasına iyilik ve itaat etmesidir.⁴

Bir evlat babasının hakkını ödeyemez. Bunun bir tek istisnâ-sı vardır: Babasını köle olarak bulması, onu satın alıp âzât et-mesi.⁵

Ana hakkı

Allah Teâlâ'nın da belirttiği gibi; anneler, evlâtlarını büyük sıkıntılar çekerek karnlarında ta-sır ve binbir zorluklarla dünyaya getirirler.⁶ Çocuğu büyütüp yetiştirmek onu karnında taşımaktan daha az zahmetli olma-dığına göre anaların hakkını ödemek mümkün değildir.

Bir adam Resûl-i Ekrem'e gelerek sordu:
"Kendisine en iyi davranmam ve en çok hizmet etmem gere-ken kim?"

"Annen!"

"Ondan sonra kim?"

"Annen!"

"Ya daha sonra?"

"Yine annen!"

"Annemden sonra kim?"

"Baban!"⁷

Böylece Peygamber Efendimiz, anne hakkının hiçbir şeyle öl-çülemeyecek kadar üstün olduğunu anlattı.

Anne Müslüman olmasa bile ona saygı göstermek, iyilik et-mek evlâdın görevidir.

Hz. Ebû Bekir'in kızı Esmâ'nın annesi İslâmiyet'i henüz ka-bul etmemiştir.

⁴ *Buhârî*, Mevâkîr 5, Cihâd 1, Edeb 1, Tevhîd 48; *Müslim*, İmân 137-139; *Tirmizî*, Sa-lât 14, Bîrr 2; *Nesâî*, Mevâkîr 51.

⁵ *Müslim*, İrk 25; *Ebû Dâvûd*, Edeb 120; *Tirmizî*, Bîrr 8; *İbni Mâce*, Edeb 1.

⁶ *Lokmân* 31/14; *Ahkâf* 46/15.

⁷ *Buhârî*, Edeb 2; *Müslim*, Bîrr 1, 2; *Ebû Dâvûd*, Edeb 120; *Tirmizî*, Bîrr 1; *İbni Mâce*, Vesâyâ 4.

Kadıncağz birgün kızını ziyarete gitti. O zaman Esmâ ne yapacağını bilemedi. Annesi putperestti. Acaba onu eve almak doğru olur muydu?

Resûl-i Ekrem'in huzuruna çıktı:

"Annem, beni özleyip gelmiş. Ona ikramda bulunabilir miyim?" diye sordu. Allah'ın Elçisi:

"Evet, annene iyi davran!" buyurdu.⁸

Ashâb-ı Kirâmdan Hârîse bin Nu'man annesine pek iyi davranırdı. Birgün Resûl-i Ekrem bir rüya gördü. Cennetteydi ve Hârîse orada Kur'ân okuyordu.

Ashâbına rüyasını anlattıktan sonra "İyilik işte böyle olur" diyerek Hârîse'nin annesine iyi davrandığı için Cenneti kazandığını söyledi.⁹

Ana yarısı

Adamın biri Resûl-i Ekrem'e:

"Ey Allah'ın Elçisi!" dedi. "Büyük bir günah işledim. Tövbe etsem kabul olur mu?"

Allah'ın Elçisi ona sordu:

"Annen baban var mı?"

"Hayır, yok."

"Teyzen var mı?"

"Var."

"Öyleyse ona iyi davran!"¹⁰

Böylece Resûl-i Ekrem, bir kimsenin anası babası yoksa, "ana yarısı" olan¹¹ teyzesine iyilik ederek günahından kurtulabileceğini söyledi.

⁸ *Buhârî*, Hibe 29, Cizye 18, Edeb 8; *Müslim*, Zekât 50; *Ebü Dâvûd*, Zekât 34.

⁹ Ahmed b. Hanbel, *Müsned*, VI, 151-152, 167; Abdürrezzâk, *el-Musannef* (A'zamî), XI, 132; İbn Hibbân, *es-Sahih* (Arnaûr), XV, 479; Hâkim, *el-Müstedrek* (Atâ), IV, 167.

¹⁰ *Tirmizî*, Birr 6; Ahmed b. Hanbel, *Müsned*, II, 13-14; İbn Hibbân, *es-Sahih* (Arnaûr), II, 177-178.

¹¹ *Buhârî*, Sulh 6, Megâzî 43; *Ebü Dâvûd*, Talâk 35; *Tirmizî*, Birr 6.

Yüzlerini güldürmeli

Anne ve baba bir evlât için Cennet garantisi, Cennete en ortadaki kapıdan girmenin vesilesidir.¹²

Anne ve babasına veya onlardan birine, yaşlılık günlerinde yetişip de Cennete giremeyen kimse için Peygamber Efendimiz, "Perişan olsun" diye üç defa beddua etti ve hayatlarının son döneminde annesinin ve babasının yüzünü güldürmeyen evlatların ne büyük bir kayıp içinde olduğunu anlattı.¹³

Bir Sahâbî Peygamber Efendimizin huzuruna geldi ve cihad etmek için izin istedi. Resûl-i Ekrem ona sordu:

"Anan, baban sağ mı?"

"Evet, her ikisi de sağ."

"Öyleyse git, onlara hizmet etmeye çalış!"¹⁴

Böylece Efendimiz, anne babaya hizmet etmenin nâfile cihaddan daha üstün olduğunu gösterdi.

Bir başkası, Resûl-i Ekrem ile cihad etmek veya ona hicret etmek için anasını babasını gözü yaşlı bırakıp geldiğini söyledi. Allah'ın Elçisi ona şöyle buyurdu:

"Ananı babanı nasıl ağlattınsa, hemen yanlarına dön ve yüzlerini güldür."¹⁵

Bütün bu hadisler şunu gösteriyor:

Demek ki, anne ve babasını hoşnut eden kimse Allah Teâlâ'nın rızasını kazanır. Anne ve babasını öfkeliendiren ise Cenâb-ı Hakk'ın gazabını üstüne çeker.¹⁶

¹² Tirmizî, Birr 3; İbni Mâce, Talâk 36; Ahmed b. Hanbel, Müsned, V, 196, VI, 445, 447-448, 451; Hâkim, el-Müstedrek (Atâ), II, 215, IV, 169; İbn Hibbân, es-Sahîh (Arnaût), II, 168.

¹³ Müslim, Birr 9, 10; İbn Hibbân, es-Sahîh (Arnaût), III, 189; Heysemî, Mecma'u'z-zevâid, X, 166.

¹⁴ Buhârî, Cihâd 138, Edeb 3; Müslim, Birr 5, 6; Tirmizî, Cihâd 2; Nesâî, Cihâd 5; Elbânî, Sahîhu Süneni İbni Mâce, II, 125.

¹⁵ Ebû Dâvûd, Cihâd 31; Nesâî, Bey'at 10; İbni Mâce, Cihâd 12; Elbânî, Sahîhu Süneni İbni Mâce, II, 126.

¹⁶ Tirmizî, Birr 3; Buhârî, el-Edebü'l-müfred (Abdûlbâkî), s. 14; Hâkim, el-Müstedrek (Atâ), IV, 168.

Ana babaya karşı gelmemeli

Ana babaya karşı gelmek çok büyük günahdır.

Peygamber Efendimiz en büyük günahları sayarken, ilk olarak Allah'a isyan etmeyi, ardından da ana babaya karşı gelmeyi zikretti.¹⁷

Evet, büyük günahların en büyüğü, Allah'tan başkasına tanrı diye tapmak ve ana babaya saygısızlık yapmaktır.¹⁸

Birgün Peygamber Efendimiz, bir kimsenin kendi ana babasına sövüp lânet etmesinin büyük günahlardan olduğunu belirtmişti.

Sahâbîler buna hayret ettiler.

“Bir kimse kendi ana babasına nasıl sövebilir?” dediler.

Efendimiz şu cevabı verdi:

“Tutar birinin babasına söver, o da onun babasına söver. Birinin anasına söver, o da onun anasına söver.”¹⁹ Böylece kendi ana babasına sövmüş olur.

Lânet sözünü pek az kullanan Peygamberimiz:

“Ana babasına lânet edene Allah lânet etsin” diye beddua etti.²⁰

Resûl-i Ekrem Efendimiz bize şunu öğretti:

Allah Teâlâ, ana babaya itaatsizlik etmeyi kesinlikle yasaklamıştır.²¹

İşte bu sebeple anaya babaya karşı gelen kimse Cennete giremeyecektir.²²

¹⁷ *Buhârî*, Eymân 16, Diyât 2, İstîtâbe 1; *Tirmizî*, Tefsîr 4/6; *Nesâî*, Tahrim 3, Kasâme 48.

¹⁸ *Buhârî*, Şehâdât 10, Edeb 6, İsti'zân 35, İstîtâbe 1; *Müslim*, İmân 143; *Tirmizî*, Şehâdât 3, Bîr 4, Tefsîr 4/5.

¹⁹ *Buhârî*, Edeb 4; *Müslim*, İmân 146; *Ebû Dâvûd*, Edeb 120; *Tirmizî*, Bîr 4.

²⁰ *Müslim*, Edâhi 44; Ahmed b. Hanbel, *Müsned*, I, 108, 317; *Buhârî*, *el-Edebü'l-müfred* (Abdülbâkî), s. 20.

²¹ *Buhârî*, İstikrâz 19, Edeb 6, Zekât 53; *Müslim*, Akdiye 10-14.

²² *Dârimî*, Eşribe 5; Ahmed b. Hanbel, *Müsned*, II, 201, 203, III, 28, 44, VI, 441; Abdürrezzâk, *el-Musannef* (A'zamî), VII, 454, XI, 136; İbn Ebû Şeybe, *el-Musannef* (Hûl), V, 98, 219; Heysemî, *Mecma'u'z-zevâid*, VI, 257.

Ana babanın vefatından sonra

Evlâdın ana babaya karşı görevi, onların ölümüyle bitmez. Onların hayata veda etmesinden sonra yapacağı görevleri vardır.

Bunu bir Sahâbî Resûl-i Ekrem'e:

"Anamla babam öldükten sonra onlara yapabileceğim bir iyilik var mı?" diye sordu.

Peygamber Efendimiz ona şu cevabı verdi:

"Evet, onlara dua eder, günahlarının bağışlanmasını dilersin;
- vasiyetlerini yerine getirirsin;
- akrabasını koruyup gözetirsin;
- dostlarına ikramda bulunursun."²³

Baba dostuna, hattâ baba dostunun ailesine de iyilik etmeli, onları koruyup gözetmelidir. Peygamber Efendimiz bunu iyiliklerin en değerlisi diye nitelemiştir.²⁴

Ana babaya nasıl dua etmeli?

Kur'ân-ı Kerîm bir çocuğun ana babasına şöyle dua edeceğini öğretti:

"Rabbim! Onlar beni küçükken nasıl özenle büyüttülerse, Sen de şimdi onları esirge!"²⁵

"Rabbimiz! Hesapların görüleceği gün beni, anamı, babamı ve mü'minleri bağışla!"²⁶

Ana babanın vefatından sonra onlar için sadaka vermelidir; onlar adına yapılan hayırların sevabı ruhlarına ulaşacaktır.²⁷

²³ *Ebü Dâvûd*, Edeb 120; *İbni Mâce*, Edeb 2; Ahmed b. Hanbel, *Müsned*, III, 497; Hâkim, *el-Müstedrek (Atâ)*, IV, 171.

²⁴ *Müslim*, Birr 11-13; *Ebü Dâvûd*, Edeb 120; *Tirmizî*, Birr 5.

²⁵ *İsrâ* 17/24.

²⁶ *İbrâhim* 14/41.

²⁷ *Buhârî*, Cenâiz 95, *Vasâyâ* 19; *Müslim*, Zekât 51; *Ebü Dâvûd*, *Vasâyâ* 15; *Nesâî*, *Vasâyâ* 7; *İbni Mâce*, *Vasâyâ* 8.

Gül Kokusu

Cüreyc ile annesi

İsrailoğulları zamanında Cüreyc adında ibadete düşkün biri vardı. Bir mâbette hep ibadet ederdi. Birgün yine ibadet ederken annesi geldi:

“Cüreyc!” diye seslendi.

Cüreyc kendi kendine:

“Yâ Rabbî, anneme cevap mı versem, yoksa namaza devam mı etsem” diye söylendi. Sonra namazına devam etti. Annesi de dönüp gitti. -

Ertesi gün annesi yine Cüreyc namaz kılarken geldi ve:

“Cüreyc!” diye seslendi.

Yine Cüreyc:

“Rabbim! Anneme mi cevap vermeliyim, yoksa namaza mı devam etmeliyim” diye söylendi. Sonra namazına devam etti.

Birgün sonra annesi yine Cüreyc namaz kılarken geldi ve:

“Cüreyc!” diye seslendi.

Cüreyc İçinden: “Rabbim! Anneme cevap mı versem, yoksa namazıma devam mı etsem” diye söylendi. Sonra da namazına devam etti.

Bunun üzerine annesi ona gücendi ve:

“Allahım! Fâhişelerin yüzüne bakmadan oğlumun canını al-ma!” diye beddua etti.

Birgün İsrailoğullan Cüreyc'in ibadete düşkünlüğü hakkında konuşuyorlardı. Güzelliği ile ünlü bir sokak kadını:

"Eğer isterseniz onu baştan çıkarabilirim" dedi ve Cüreyc'in yanına gitti. Fakat Cüreyc onun yüzüne bile bakmadı.

Cüreyc'in mâbedinde yatıp kalkan bir çoban vardı. Kadın onunla ilişki kurdu ve çobandan hâmile kaldı. Çocuğunu dünyaya getirince, onun Cüreyc'den olduğunu ileri sürdü. Bunu duyan halk Cüreyc'in yanına giderek onu alaşağı ettiler ve mâbedini yı-kıp kendisini dövmeye başladılar. Cüreyc:

"Niçin böyle davranıyorsunuz?" diye sorunca:

"Sen bu sokak kadını ile zina etmişsin; o da senin çocuğunu doğurmuş" dediler. Cüreyc:

"Çocuk nerede?" diye sordu. Çocuğu alıp getirdiler. Cüreyc: "Şu yakamı bırakın da namaz kılayım" dedi. Namazını kılıp bitirince çocuğun yanına geldi ve kamına dokundu:

"Söyle çocuk! Baban kim?"

Çocuk dile geldi:

"Babam falan çobandır."

Bunu gören halk Cüreyc'in ellerine kapanarak öpmeye ve ondan af dilemeye başladılar:

"Sana altın bir mâbed yapacağız" dediler.

"Hayır, istemem" dedi Cüreyc. Eskiden olduğu gibi yine kerpiçten yapın."

Ona kerpiçten bir mâbed yaptılar.²⁸

²⁸ Buhârî, Amel fi's-salât 7, Mezâlim 35. Enbiyâ 48, 54; Müslim, Birr 7, 8; Ahmed b. Hanbel, Müsned, II, 433.

23. AKRABAYA İYİ DAVRANMALI

AKRABAYA KARŞI görevlerimizi Kur'ân-ı Kerîm şöyle belirlemiştir:

- Akrabaya iyi davranmak,¹
- onlara iyilik ve yardım etmek,²
- haklarını vermek,³
- akrabalık bağına saygı göstermek,⁴
- yardım edileceği zaman akrabaya öncelik tanımak,⁵
- malını akrabasından esirgememek,⁶
- fesatçıların, ikiyüzlülerin yaptığı gibi akraba ile ilgiyi kesmemek.⁷

Peygamberimizin tavsiyeleri

Peygamberliğin ilk günlerinde "Allah seni ne ile gönderdi?" diye soranlara, Resûl-i Ekrem'in verdiği cevaplardan biri şu idi:

¹ Nisâ 4/36.

² Bakara 2/83, Nahl 16/90.

³ İsrâ 17/26, Rûm 30/38.

⁴ Nisâ 4/1.

⁵ Bakara 2/215.

⁶ Bakara 2/177.

⁷ Muhammed 47/22.

"Hısım ve akrabayı gözetmekle."⁸

Allah'ın Elçisi bize bu konuda şunları öğretti:

Herkes akrabasıyla ilgilenmeli, onlara iyi davranmalı, Allah'a ve âhiret gününe iman eden kimse akrabasına iyilik etmelidir.⁹

Akrabasını koruyup gözeteni Cenâb-ı Hak da gözetir, akrabasıyla ilgisini kesenden Cenâb-ı Hak da ilgisini keser.¹⁰

Yardım edileceği zaman önce akraba gözetilmeli, akraba arasında da öncelikle ana babaya, kız kardeşe, erkek kardeşe, sonra da diğer akrabaya iyilik edilmelidir.¹¹

Diğer bir söyleyişle;

- önce aile fertlerini gözetmeli,
- onların ardından akraba ve yakınlarla yardım etmeli,
- daha sonra da komşulara ikrâm etmelidir.¹²

Ana baba öldükten sonra onlara yapılacak iyiliklerden biri, ana babanın akrabasını koruyup gözetmektir.¹³

Akrabaya iyilik etmenin güzelliği

Akrabayı kollayıp gözetmek insana pek değerli güzellikler, özellikler kazandırır.

Akrabasına yardım edene Allah da yardım eder,
ömrünü uzatır,
bol rızık verir.¹⁴

Ömür nasıl uzar?

Allah Teâlâ'nın bir kimseye çok ibadet etme, hayırlı işler yapma fırsatı vermesi, onun ömrünü bir tür uzatması demektir.

⁸ Müslim, Müsâfirîn 294; Beyhakî, *es-Sünenü'l-kübrâ* (Atâ), II, 454.

⁹ Buhârî, Nikâh 80, Edeb 31, 85, Rıkkak 23; Müslim, İmân 74, 75; Ebû Dâvûd, Edeb 123; Tirmizî, Kıyâmet 50; İbnî Mâce, Edeb 4.

¹⁰ Buhârî, Tefsîr 47, Edeb 13, Tevhîd 35; Müslim, Birr 16.

¹¹ Müslim, Birr 2; Ebû Dâvûd, Edeb 120; Nesâî, Zekât 5; Ahmed b. Hanbel, *Müsned*, II, 226, V, 377.

¹² Müslim, Zekât 41; Nesâî, Zekât 60, Büyû 84.

¹³ Ebû Dâvûd, Edeb 120; İbnî Mâce, Edeb 2; Ahmed b. Hanbel, *Müsned*, III, 497; Hakim, *el-Müstedrek* (Atâ), IV, 171.

¹⁴ Buhârî, Edeb 12, Büyû 13; Müslim, Birr 20, 21; Ebû Dâvûd, Zekât 45.

Kısacık ömründe güzel işler yapanlar, uzun ömründe hayır ve iyilik yapmayanlardan daha uzun yaşamış sayılır.

Bir kimse kendi yakınlarına, meselâ eşine, çocuklarına, kardeşlerine yardım edince iki sevap birden kazanır;

- biri yakınlarını koruyup gözetme sevabı,
- diğeri de hayır işleme sevabı.¹⁵

Birgün bir adam Efendimizin devesinin yularına yapıştı.

“Cennete girmek, Cehennemden uzaklaşmak için ne yapmalıyım?” diye sordu.

Efendimiz ona şunları tavsiye etti:

Allah’a ibadet eder, Ondan başkasını tanrı yerine koymazsın;
namaz kılıp zekât verirsin;
ve akrabanı koruyup gözetirsin.¹⁶

Akraba ile ilgiyi kesmemeli

Akrabasına iyi davranıp yakınlık gösteren, ama onlardan karşılık göremeyenler de vardır.

Bir Sahâbi Peygamber Efendimize akrabasını şikâyet etti:

“Onlara iyilik ediyorum, fakat kötülük görüyorum. Onlara anlayışlı davranıyorum, onlar bana kaba davranıyor” dedi.

Sevgili Peygamberimiz onu teselli etti. Eğer dediği gibiye, Allah’ın ona yardım edeceğini, akrabasının da, yaptıklarının acısını fena halde tadacağını ve yaptıklarından utanacağını söyledi.¹⁷

Akrabanın yaptığı iyiliğe iyilikle karşılık vermek, onları gözetmek değildir. Akrabayı koruyup gözetmek; onlar kendisiyle ilgilenmeseler bile, kendisi onlarla ilgilenip iyilik etmektir.”

¹⁵ *Buhârî*, Zekât 44, 48; *Müslim*, Zekât 45; *Ebü Dâvûd*, Savm 21; *Tirmizî*, Zekât 26; *Nesâî*, Zekât 82; *İbnî Mâce*, Siyâm 25, 28, Zekât 24; Ahmed b. Hanbel, *Müsned*, III, 502, VI, 363.

¹⁶ *Buhârî*, Edeb 10; *Müslim*, İmân 14; *Nesâî*, Salât 10.

¹⁷ *Müslim*, Birr 22; İbn Hibbân, *es-Sahîh* (Arnaût), II, 195-196; Taberânî, *el-Mu’cemûl’-evsat* (İvezullah), III, 158.

¹⁸ *Buhârî*, Edeb 15; *Ebü Dâvûd*, Zekât 45; *Tirmizî*, Birr 10; Ahmed b. Hanbel, *Müsned*, II, 190.

Nitekim bir Sahâbî, en değerli davranışları öğrenmek istiyordu. Resûl-i Ekrem ona, kendisiyle görüşmeyen akraba ile görüşmeye devam etmenin en değerli davranışlardan biri olduğunu belirtti.¹⁹

Akraba, Müslüman olmasa bile, onlarla ilgilenmelidir.

Resûl-i Ekrem Efendimiz peygamber olduğu zaman, yakınlarını bir araya topladı ve Müslüman olmalarını istedi, fakat kabul etmediler. O zaman Allah'ın Resûlü, Müslüman olmasalar bile, akrabalık bağı sebebiyle onlarla ilgisini kesmeyeceğini söyledi.²⁰

Şunları da o söyledi:

Akrabasıyla ilgiyi kesen, Cennete giremez.²¹

Akrabasını ihmâl eden, bunun cezasını hem dünyada, hem de âhirette çeker.²²

Peygamber aleyhisselâm, amcası Hz. Abbas'ı överken:

"O Kureyş'in en cömerdi ve akrabalık bağlarına en çok riayet edenidir" buyurdu.²³ Demek ki iyi bir Müslüman'ın en belirgin özelliklerinden biri, akrabalık bağını devam ettirmektir.

Yapılan dua kabul edilmiyorsa bunun bazı sebepleri vardır. Peygamber Efendimizin belirttiğine göre bu sebeplerden biri, akrabasıyla bağını koparmayı düşünmek, onların darılmasına yol açan birşeyi istemektir.²⁴

Akraba ile ilgiyi kesmenin kötü sonuçları hakkında Peygamber Efendimizin haber verdiği şöyle bir olay vardır:

Allah Teâlâ varlıkları yaratınca, akrabalık bağı ayağa kalktı, Arş-ı Âlâya sarıldı ve:

¹⁹ Ahmed b. Hanbel, *Müsned*, IV, 148, 158; Heysemi, *Mecma'u'z-zevâid*, VIII, 188.

²⁰ *Buhârî*, Tefsîr 26/2, Edeb 14; *Müslim*, İmân 348, 351, 366; *Tirmizî*, Tefsîr 27/2; *Nesâî*, Vesâyâ 6.

²¹ *Buhârî*, Edeb 11; *Müslim*, Birr 18, 19; *Ebû Dâvûd*, Zekât 45; *Tirmizî*, Birr 10.

²² *Ebû Dâvûd*, Edeb 43; *Tirmizî*, Kıyâme 57; *İbnî Mâce*, Zühâd 23.

²³ Ahmed b. Hanbel, *Müsned*, I, 185; Ebû Ya'lâ, *Müsned* (Esed), II, 139; İbn Hibbân, *es-Sahîh* (Arnaût), XV, 528; Hâkim, *el-Müstedrek* (Atâ), III, 371.

²⁴ *Müslim*, Zikr 92; *Tirmizî*, Daavât 115; Ahmed İbni Hanbel, *Müsned*, III, 18; İbn Hibbân, *es-Sahîh* (Arnaût), III, 164, 257.

"Beni koruyup gözeteni, Allah da koruyup gözetsin. Benimle ilgisini kesenden Allah da rahmetini kessin" diye dua etti.²⁵

Her Perşembe akşamı yani Cuma gecesi insanların yaptığı işler Cenâb-ı Hakk'a arz edilir; fakat akrabasıyla bağını koparanların yaptığı iyilikler kabul görmez.²⁶ Belki de bunun hikmeti, akrabalık bağının, Allah Teâlâ'nın huzurunda Arş-ı Âlâya sanılarak yaptığı o duadır.

²⁵ Buhârî, Edeb 13; Müslim, Birt 17.

²⁶ Ahmed b. Hanbel, Müsned, II, 483; Buhârî, el-Edebü'l-müfred (Abdülbâkî), s. 36; Heysemî, Mecma'u'z-zevâid, VIII, 151.

Gül Kokusu

Beyruhâ

Ebû Talha Medineli zengin bir Sahâbî idi.

En sevdiği malı, Mescid-i Nebvî'nin karşısındaki Beyruhâ adlı hurma bahçesiydi. Peygamber Efendimiz zaman zaman bu bahçeye girip dinlenir, oradaki tatlı sudan içerdi.

"Sevdiğiniz şeylerden Allah yolunda harcamadıkça, hayra eremezsiniz" âyeti inince, Ebû Talha doğruca Resûl-i Ekrem'in huzuruna çıktı:

"Ey Allah'ın Elçisi!" dedi. "Allah Teâlâ en sevdiğimiz şeyleri kendi yolunda harcamamızı emrediyor. Benim en sevdiğim malım Beyruhâ'dır. Onu Allah rızası için sadaka ediyorum. Onun bana âhîret azığı olmasını diliyorum. Bu bahçeyi nasıl istersen öyle kullan."

Peygamber Efendimiz onun bu davranışına çok sevindi:

"Âferin sana, Ebû Talha!" buyurdu. "Kârlı mal işte budur. Senin bu bahçeyi akrabalarına vermeni uygun görüyorum."

"Peki yâ Resûlallah!" dedi Ebû Talha. "Buyurduğun gibi yapacağım."

Sonra da Beyruhâ'yı akrabası, amcasının oğulları arasında paylaştırdı.²⁷

Bu bağıştan pay alanlar arasında Peygamber Efendimizin şâlii Hassân ibni Sâbit de vardı.

Hassan, payına düşen kısmı, daha sonraki yıllarda, Muâviye ibni Ebû Süfyân'a yüz bin dirheme sattı.

O günlerde bu paranın karşılığı yirmi bin koyundu.

Acaba Beyruhâ'nın tamamı kaç bin koyun ederdi?..

²⁷ Buhârî, Zekât 44, Vekâlet 14, Vesâyâ 10, 17, 26, Tefsîr 3/5, Eş'be 13; Müslim, Zekât 42, 43.

24. GÜZEL HUYLU OLMALI

İYİLİK, güzel huylu olmaktır.¹

İnsanın iyiliği ahlâklı olmasından anlaşılır.²

Hayırlı insan güzel huylu olandır.³

Allah'ın bir kimseye verdiği en hayırlı, en değerli şey güzel ahlâktır.⁴

Güzel bir hayat tarzı ve her konuda ölçülü olmak peygamberlerin özelliklerindendir.⁵

Yukarıdaki hikmetli sözleri söyleyen Peygamber Efendimiz, insanlarla iyi geçinmeyi tavsiye etmiştir.⁶

¹ *Müslim*, Bîr 14, 15; *Tirmizî*, Zühd 52; Ahmed b. Hanbel, *Müsned*, IV, 182; *Dârimî*, Rikak 73.

² *Mâlik*, *Muvatta'*, Cihâd 35; Ebû Ya'lâ, *Müsned* (Esed), XI, 333; Hâkim, *el-Müstedrek* (Atâ), I, 212, II, 177.

³ *Buhârî*, Menâkub 23, Fezâilü ashâbi'n-nebi 27, Edeb, 38-39; *Müslim*, Fezâil 68; *Tirmizî*, Bîr 47, 69; II, 161, 193, 466.

⁴ *İbnî Mâce*, Tıb 1; İbn Ebû Şeybe, *el-Musannef* (Hüt), V, 210; Taberânî, *el-Mu'cemû'l-kebir* (Selefi), I, 183; Hâkim, *el-Müstedrek* (Atâ), I, 208, IV, 220, 442; Elbânî, *Sahihu't-Tergib ve't-terhib*, III, 11.

⁵ *Ebû Dâvûd*, Edeb 2; Ahmed b. Hanbel, *Müsned*, I, 296; Buhârî, *el-Edebü'l-müfred* (Abdülbâkî), s. 276; Taberânî, *el-Mu'cemû'l-kebir* (Selefi), XII, 106; Heysemî, *Mecma'u'z-zevâid*, VIII, 90.

⁶ *Tirmizî*, Bîr 55; Ahmed b. Hanbel, *Müsned*, V, 153, 158, 177, 236; *Dârimî*, Rikak 74; Taberânî, *el-Mu'cemû'l-kebir* (Selefi), XX, 145.

Peygamberimizin güzel ahlâkı

Allah Teâlâ bize sevgili Peygamberini tanıtırken; onun en güzel huylara sahip olduğunu bildirdi.⁷

Onu kendimize örnek almamızı emretti.⁸

Çünkü Peygamber Efendimiz insanların en güzel ahlâklısıydı.⁹

Ve güzel ahlâkı tamamlamak için gönderildiğinden,¹⁰ Müslümanlar güzel ahlâkı ondan öğrenecekti.

Resûlullah'a on yıl hizmet eden Enes ibni Mâlik, onun ahlâkını anlatırken;

- on yıl boyunca kendisine bir defa bile "öf!" demediğini,

- yaptığı bir yanlıştan dolayı "Niye böyle yaptın" diye çıkışmadığını,

- yapmadığı birşey sebebiyle de "Şöyle yapsan olmaz mıydı" diye kendisini azarlamadığını söylerdi.¹¹

Güzel huyun kazandırdığı

Peygamber Efendimiz bize şunları da öğretti:

Huyu en iyi olan mü'min, imanı en güçlü mü'mindir.¹²

Kıyamet gününde sevaplar tartılırken, mü'minin terazisinde en ağır gelecek şey güzel ahlâktır.¹³

İnsanı Cennete en çok götüren iki şey;

⁷ Kalem 68/4.

⁸ Ahzâb 33/21.

⁹ Buhârî, Edeb 112; Müslim, Mesâcid 267, Edeb 30; Ebû Dâvûd, Edeb 1; Tirmizî, Birr 69.

¹⁰ Mâlik, *Muvatta'*, Hüsnü'l-huluk 8; Ahmed b. Hanbel, *Müsned*, II, 381; Buhârî, *el-Edebü'l-müfred* (Abdülbâkî), s. 104; Heysemî, *Mecma'u'z-zevâid*, VIII, 188, IX, 15.

¹¹ Buhârî, Savm 53, Menâkıb 23; Müslim, Fezâil 82; Ahmed b. Hanbel, *Müsned*, III, 197.

¹² Ebû Dâvûd, Sünnet, 15; Tirmizî, Radâ' 11; İbnî Mâce, Nikâh 50; Elbânî, *Sahihu't-Tergib ve't-terhib*, III, 9, 12.

¹³ Ebû Dâvûd, Edeb 7; Tirmizî, Birr 61; Abdürrezzâk, *el-Musannef* (A'zamî), XI, 146; İbn Hibbân, *es-Sahih* (Arnaûf), XII, 506; Heysemî, *Mecma'u'z-zevâid*, VIII, 22; Elbânî, *Sahihu't-Tergib ve't-terhib*, III, 7, 8.

- Allah'a karşı gelmekten sakınmak,
- ve güzel huydur.¹⁴

Güzel ahlâk insana neler kazandırır?

Bunu da Sevgili Efendimizden öğrendik.

Güzel huylu bir mü'min, gündüz oruç tutup gece namaz kılan kimselerin derecesine ulaşır.¹⁵

İyi huylu kimseye Cennetin en yüksek yerinde bir köşk verilir.¹⁶

Allah'ın ve Resûlünün en sevdiği kimseler iyi huylu olanlardır ve onlar kıyamet gününde Resûl-i Ekrem'e en yakın yerde bulunacaklardır.¹⁷

Yumuşak huyluluk

Peygamber Efendimizin belirttiğine göre:

Allah Teâlâ'nın kulunda bulunmasını istediği ve beğendiği özelliklerden biri yumuşak huyluluktur.¹⁸

Allah sevdiği kulunu yumuşak huylu yapar.¹⁹

İnsanlara yumuşak davranmayan kimsede hayır yoktur.²⁰

Yumuşak huylu olan kimse her işte kolaylık gösterir. Allah Teâlâ da kullarına kolaylık gösterilmesinden memnun olur.²¹

¹⁴ *Tirmizî*, Bîr 62; *İbni Mâce*, Zühd 29; Hâkim, *el-Müstedrek* (Atâ), IV, 360; İbn Hibbân, *es-Sahîh* (Arnaût), II, 224; Elbânî, *Sahîhu't-Tergîb ve't-terhîb*, III, 8.

¹⁵ Mâlik, *Muvatta'*, Hüsni'l-huluk 6; *Ebü Dâvûd*, Edeb 7; *Tirmizî*, Bîr 62; Hâkim, *el-Müstedrek* (Atâ), I, 128; Elbânî, *Sahîhu't-Tergîb ve't-terhîb*, III, 7-9.

¹⁶ *Ebü Dâvûd*, Edeb 7; *Tirmizî*, Bîr 58; *İbni Mâce*, Mukaddime 7; Elbânî, *Sahîhu't-Tergîb ve't-terhîb*, III, 9.

¹⁷ *Tirmizî*, Bîr 71; Ahmed b. Hanbel, *Müsned*, II, 185, 218; Buhârî, *el-Edebü'l-müf-red* (Abdûlbâkî), s. 104; İbn Hibbân, *es-Sahîh* (Arnaût), II, 235; Heysemî, *Mecma'u'z-zevâid*, VIII, 21; Elbânî, *Sahîhu't-Tergîb ve't-terhîb*, III, 10-11.

¹⁸ *Müslim*, İmân 25, 26; *Ebü Dâvûd*, Edeb 149; *Tirmizî*, Bîr 66; *İbni Mâce*, Zühd 18.

¹⁹ Taberânî, *el-Mu'cemü'l-kebir* (Seleff), II, 306; Heysemî, *Mecma'u'z-zevâid*, VIII, 18; Elbânî, *Sahîhu't-Tergîb ve't-terhîb*, III, 15.

²⁰ *Müslim*, Bîr 74-76; *Ebü Dâvûd*, Edeb 10; *Tirmizî*, Bîr 67; *İbni Mâce*, Edeb 9.

²¹ *Buhârî*, İstî'âbe 4, İstî'ân 22, Edeb 35; *Müslim*, Bîr 48, Selâm 10; *Tirmizî*, İstî'ân 12; *İbni Mâce*, Edeb 9.

Nerede kolaylık varsa, orada güzellik vardır. Kolaylığın bulunmadığı herşey çirkindir.²²

Resûl-i Ekrem Efendimizin öğrettiği esaslardan biri:

Kolaylaştırmak, zorlaştırmamak; müjdelemek, ürkütmemektir.²³

Onun için:

- İnsanlara alışverişte kolaylık gösteren,

- eli darda olana borcunu ödemesi için süre veren,

- hattâ alacağının bir kısmını yahut tamamını bağışlayan

kimselere Allah Teâlâ da âhirette kolaylık gösterecektir.²⁴

Peygamber Efendimiz böyle iyilikseverlere "Allah rahmet etsin" diye dua etmiştir.²⁵

Güler yüzlü olmak

İyi huylu olmanın bir belirtisi insanlara güler yüz göstermektir.

Resûl-i Ekrem Efendimizin buyurduğuna göre;

din kardeşini güler yüzle karşılamak bir iyiliktir; aynı zamanda yoksula sadaka vermiş gibi de sevap kazandırır.²⁶

Güler yüzlü olmayı asla küçümsememek gerekir.²⁷

Güler yüz gibi, tatlı söz de bir sadakadır.²⁸

Ve insanı Cennete götüren sebeplerden biridir.²⁹

²² Müslim, Birr 78; Ebû Dâvûd, Edeb 10; Ahmed b. Hanbel, Müsned, VI, 171, 206, 222; Buhârî, el-Edebü'l-müfred (Abdûlbâkî), s. 166, 167.

²³ Buhârî, İlim 11, Edeb 80, Cihâd 164; Müslim, Cihâd 6-7; Ebû Dâvûd, Edeb 17.

²⁴ Müslim, Mûsâkât 29, Zühd 74; Tirmizî, Büyû' 67; İbnî Mâce, Sadakât 14.

²⁵ Buhârî, Büyû' 16; İbnî Mâce, Ticârât 28.

²⁶ Buhârî, Edeb 34, Cihâd 128; Müslim, Zekât 56; Tirmizî, Birr 36, 45; İbn Hibbân, es-Sahîh (Arnaût), II, 287; Taberânî, el-Mu'cemû'l-evsat (İvezullah), VIII, 183; Hâkim, el-Müstedrek (Atâ), III, 134.

²⁷ Müslim, Birr 144; Ebû Dâvûd, Libâs 24; Tirmizî, Et'ime 30; Birr 45.

²⁸ Buhârî, Sulh 11, Cihâd 72, 128; Müslim, Zekât 56; Ebû Dâvûd, Tatavvu' 12, Edeb 160.

²⁹ Taberânî, el-Mu'cemû'l-kebir (Selefi), XXII, 180; Heysemî, Mecma'u'z-zevâid, V, 17; Elbâni, Sahîhu't-Tergîb ve't-terhib, III, 21-22.

Güler yüzle söylenen tatlı söz daha da sevaptır. İnsan, tatlı bir sözle de olsa, kendini Cehennemden korumalıdır.³⁰

Sahâbîlerin anlattığına göre, Peygamber Efendimizden daha çok tebessüm eden biri yoktu.³¹ Ashâb-ı Kirâmdan Cerîr ibni Abdullah, kendisini her gördüğünde Resûlullah'ın tebessüm ettiğini söylerdi.³²

İnsanları hoşgörmeli

Allah Teâlâ Peygamber Efendimize, iki şeyden birini seçme yetkisi vermişse, Resûlullah Efendimiz, günah olmadığı takdirde bunlardan en kolayını seçerdi.³³

Sevgili Peygamberimizin, alışveriş yapanlardan bir isteği vardı:

Eğer müşteri pişman olur, aldığı malı geri vermek isterse veya satıcı pişman olur, sattığı malı geri almak isterse, bu hususlarda kolaylık gösterilmeliydi. Alışverişte kolaylık gösterene Cenâb-ı Hakk'ın kıyamet gününde kolaylık göstereceğini söylerdi.³⁴

Efendimiz hayatında kimseyi incitmedi. Savaş hali dışında bir hizmetçiye, bir kadına veya herhangi bir kimseye eliyle vurmadı. Kendisine kötülük edenlerden intikam almadı.³⁵

Bir Sahâbîsine şunları tavsiye etti:

"Eğer biri sana hakaret eder veya sende bulunduğunu bildiği bir kusur yüzünden seni ayıplarsa, sen onun hakkında bildiğin şeyler sebebiyle onu ayıplama. Onun bu davranışının ve-bâli kendisine aittir."³⁶

³⁰ *Buhârî*, Edeb 34, Zekât 10, Rûkâk 49, 51, Tevhîd 36; *Müslim*, Zekât 66-70; *Tirmizî*, Zühd 37, Kıyâmet 1; *Nesâî*, Zekât 63-64; *İbni Mâce*, Mukaddime 13, Zekât 28.

³¹ *Tirmizî*, Menâkıb 10; Ahmed b. Hanbel, *Müsned*, IV, 190, 191.

³² *Buhârî*, Cihâd 162, Menâkıbü'l-Ensar 21, Edeb 68; *Müslim*, Fezâilü's-sahâbe 134.

³³ *Buhârî*, Menâkıb 23, Edeb 80, Hudûd 10; *Müslim*, Fezâil 77, 78; *Ebü Dâvûd*, Edeb 4; *Mâlik*, *Muvatta'*, Hüsnü'l-huluk 2.

³⁴ *Ebü Dâvûd*, İcâre 52; *İbni Mâce*, Ticârât 26; İbn Hibbân, *es-Sahih* (Arnaût), XI, 404, 405; Hâkim, *el-Müstedrek* (Atâ), II, 52.

³⁵ *Müslim*, Fezâil 79; *Ebü Dâvûd*, Edeb 4; *İbni Mâce*, Nikâh 51.

³⁶ *Ebü Dâvûd*, Libâs 24; Ahmed b. Hanbel, *Müsned*, V, 63; Beyhakî, *es-Sünenü'l-kübrâ* (Atâ), X, 236.

Allah Teâlâ, kulunu bağışlayan kimseden memnun olur ve diğer kulları yanında onun değerini yükseltir.³⁷

İnsanlarla iyi geçinmeli

Peygamber Efendimizin buyurduğuna göre; insanlarla iyi geçinmeli ve onlardan gelecek sıkıntıya katlanmalıdır. Böyle bir Müslüman, insanların arasına karışmayan, onların vereceği rahatsızlıklara katlanmayan Müslümandan daha hayırlıdır.³⁸

İnsan birini sevmeyebilir; sevmediği kimseyi, yüzüne gülecek idare etmek zorunda kalabilir. Bunu Peygamber Efendimiz de yaptı.³⁹

Onun ileri gelen Sahâbîlerinden Ebü'd-Derdâ Hazretleri, nefret ettikleri nice kimselerin yüzlerine gülmek zorunda kaldıklarını söylerdi.⁴⁰

Peygamber Efendimiz, insanların hatâsını yüzlerine vurmazdı. Birinin yanlışını yüzüne söyleyerek onu utandırmak yerine, "İnsanlar neden böyle yapıyorlar?" gibi genel ifadeler kullanırdı.⁴¹

Herkes birbiriyle görüşmeli, konuşmalı, sohbet etmelidir. Peygamber Efendimiz bunları mü'minin özellikleri arasında sayardı. İnsanlarla görüşüp konuşmayan, sohbet edip kaynaşmayan kimselerde hayır olmadığını söylerdi.⁴²

Kimseyle çekişmemeli

Allah Teâlâ Müslümanların birbiriyle çekişmesini doğru bulmaz.⁴³

³⁷ *Müslim*, Birr 69; *Tirmizî*, Birr 82; *Dârimî*, Zekât 35; *Mâlik*, *Muvatta'*, Sadaka 12.

³⁸ *Tirmizî*, Kıyâmet 55; *İbnî Mâce*, Fiten 23; Ahmed b. Hanbel, *Müsned*, II, 43, V, 365.

³⁹ *Buhârî*, Edeb 38, 48, 82; *Müslim*, Birr 73; *Ebü Dâvûd*, Edeb 5.

⁴⁰ *Buhârî*, Edeb 82 (bab başlığı); İbn Ebi'd-Dünyâ, *Müddârâtü'n-nâs* (Ramazan), s. 36; Beyhakî, *Şuabü'l-imân* (Zağlûl), VI, 266.

⁴¹ *Buhârî*, Salât 70, Ezân 92, Edeb 72; *Müslim*, Nikâh 5, Fezâil 128; *Nesâî*, İftitâh 941.

⁴² Ahmed b. Hanbel, *Müsned*, II, 400, V, 335; Hâkim, *el-Müstedrek* (Atâ), I, 73; Heysemî, *Mecma'u'z-zevâid*, VIII, 87, X, 273.

⁴³ Enfâl 8/46.

Peygamber Efendimiz de, haklı bile olsa çekişip didişmeyen kimseye Cennetin kenarında bir köşk verileceğini müjdeler⁴⁴ ve şöyle buyurur:

Müslüman kardeşinle didişme ve alay etme!⁴⁵

Hele biriniz oruçluyken kimseyle ağız kavgası etmesin! Kendisine hakaret etmeye kalkan birine "Ben oruçluyum" desin!⁴⁶

Sevgili Efendimiz, daha peygamber olmadığı günlerde bile herkesle iyi geçinirdi. Câhiliye devrinde kendisiyle ticaret ortaklığı yapan biri, peygamberlikten sonra huzuruna gelmiş ve "Sen ne iyi ortaktın; aldatmazdın ve çekişmezdin" demişti.⁴⁷

Hız. Süleyman da oğluna, çekişmeyi bırakmasını tavsiye etmiş; çekişmenin faydalı birşey olmadığını, üstelik kardeşler arasında düşmanlığı körüklediğini söylemişti.⁴⁸

Alçakgönüllü olmalı

Yüce Rabbimiz, Sevgili Peygamberimize; mü'minlere alçakgönüllü davranıp onlara kanat germesini emretti.⁴⁹

Kimseye karşı böbürlenmemesini bildirdi.⁵⁰

Kendini överek temize çıkarmayı yerdı.⁵¹

Kullarının kibirli bir edâ ile dolaşmasını yasakladı.⁵²

Böbürlenmeyenleri âhirette mutlu edeceğini bildirdi.⁵³

Şımaranları sevmediğini söyledi ve şımaranların başına ne felâketler geldiğine örnek olarak da Karûn'u gösterdi.⁵⁴

⁴⁴ *Ebü Dâvûd*, Edeb 7; *Tirmizî*, Bırr 58; *İbni Mâce*, Mukaddime 7; Heysemî, *Mecma'u'z-zevâid*, I, 157, VIII, 23.

⁴⁵ *Tirmizî*, Bırr 58; *Buhârî*, *el-Edebü'l-müfred* (Abdülbâkî), s. 42.

⁴⁶ *Buhârî*, Savm 9; *Müslim*, Sıyâm 163; *Nesâî*, Sıyâm 42.

⁴⁷ *Ebü Dâvûd*, Edeb 17; *İbni Mâce*, Ticârât 63; Ahmed b. Hanbel, *Müsned*, III, 425.

⁴⁸ *Dârimî*, Mukaddime 29.

⁴⁹ Şuarâ 26/215. Ayrıca bk. Mâide 5/54.

⁵⁰ *Müslim*, Cennet 64; *Ebü Dâvûd*, Edeb 40; *İbni Mâce*, Zühd 16, 23.

⁵¹ Necm 53/32.

⁵² İsrâ 17/37.

⁵³ Kasas 28/83.

⁵⁴ Kasas 28/76-81.

Peygamber Efendimiz de; alçakgönüllü olanı Cenâb-ı Hakk'ın yükselteceğini haber verdi.⁵⁵

Kibirlenenlerin yerinin Cehennem olduğunu belirtti.⁵⁶

Kalbinde zerre kadar kibir bulunan kimsenin Cennete giremeyeceğini söyledi.⁵⁷

Ve bir zamanlar Allah Teâlâ'nın çalım satarak yürüyen kibirli bir adamı yerin dibine geçirdiğini anlattı.⁵⁸

Allah Teâlâ'nın kıyamet gününde kibirlenen yoksul ile konuşmayacağını, onu temize çıkarmayacağını, suratına bile bakmayacağını, onu berbat bir azap ile cezalandıracağını ifade buyurdu.⁵⁹ Ve böylece kibirin, fakirlerin suratında daha kötü durduğu anlaşılmış oldu.

Peygamber Efendimizin hayatında tevazuun emsâlsiz örnekleri vardır:

Evinde ailesine yardım ederdi.⁶⁰

Çocuklara selâm verirdi.⁶¹

Herhangi bir hizmetçinin yanına gelip elinden tutmasına, kendisini istediği yere götürüp derdini anlatmasına itiraz etmezdi.⁶²

Fakirlerle beraber gidip onların ihtiyacını görmekten kaçınmazdı.⁶³

⁵⁵ *Müslim*, Birr 69; *Tirmizî*, Birr 82; *Dârimî*, Zekât 35; Ahmed b. Hanbel, *Müsned*, II, 235, 386, 438.

⁵⁶ *Müslim*, Cennet 34; *Buhârî*, Tefsir 50/1, Tevhid, 25; *Tirmizî*, Cennet 22.

⁵⁷ *Müslim*, İmân 147; *Ebü Dâvûd*, Libâs 26; *Tirmizî*, Birr 61.

⁵⁸ *Buhârî*, Enbiyâ 54, Libâs 5; *Müslim*, Libâs 49, 50; *Tirmizî*, Kıyâmet 47; *Nesâî*, Zînet 101.

⁵⁹ *Müslim*, İmân 172; *Tirmizî*, Cennet 25; *Nesâî*, Zekât 75, 77.

⁶⁰ *Buhârî*, Ezân 44, Nefekât 8, Edeb 40; bk. *Tirmizî*, Kıyâmet 45.

⁶¹ *Buhârî*, İsti'zân 15; *Müslim*, Selâm 15; *Ebü Dâvûd*, Edeb 136; *Tirmizî*, İsti'zân 8; *İbni Mâce*, Edeb 14.

⁶² *Buhârî*, Edeb 61; *Müslim*, Fezâil 76; *Ebü Dâvûd*, Edeb 12; *İbni Mâce*, Zühd 16; Ahmed b. Hanbel, *Müsned*, III, 98.

⁶³ *Nesâî*, Cum'a 31; *Dârimî*, Mukaddime 13; İbn Hibbân, *es-Sahîh* (Arnaût), XIV, 334.

Kölelerin davetini kabul eder, onlarla birlikte yere oturup yemek yer; en iyi atlara binmesi mümkün olduğu halde eşeğe binerdi.⁶⁴

“Eğer paça veya kürek eti yemeye davet edilsem, derhal giderim. Şayet bana kürek veya paça hediye edilse, hemen kabul ederim” diyerek, insanların basit ve önemsiz gördüğü ikrâm-ları bile kabul edeceğini söylerdi.⁶⁵

Peygamber Efendimizin tevazuunu gösteren böyle nice davranışları vardı.

Öfkesini yenmeli

Öfkesini yenmek de bir iyiliktir.

Hattâ öfkelendiği zaman, istediğini yapmaya gücü yettiği halde öfkesini yutmak gerçek bir yiğitliktir.

Kur’ân-ı Kerîm’de, Allah’a karşı gelmekten sakınanların bir özelliğinin, öfkesini yutmak olduğu belirtilir.⁶⁶

Peygamber Efendimiz öfkesine hâkim olanları babayiğit diye niteledi; güreşte rakibini değil, kızdığı zaman öfkesini yenen adamın gerçek yiğit olduğunu söyledi.⁶⁷

Allah katında en sevap davranışlardan birinin, bir kimseye öfkelenip de, öfkesini Allah rızası için yutmak olduğunu belirtti.⁶⁸

Öğüt isteyen bir Sahâbîye kızmamasını tavsiye etti; o zât daha başka öğüt istedikçe, her defasında aynı tavsiyeyi yineledi.⁶⁹

⁶⁴ Tirmizî, Cenâiz 32; İbnî Mâce, Zühûd 16; İbn Ebû Şeybe, *el-Musannef* (Hûl), II, 391; Taberânî, *el-Mu’cemü’l-kebir* (Selefi), XII, 67; Hâkim, *el-Müstedrek* (Atâ), II, 506, IV, 132; Heysemî, *Mecma’u’z-zevâid*, IX, 20.

⁶⁵ Buhârî, Hibe 2, Nikâh 73; Müslim, Nikâh 104.

⁶⁶ Al-i İmrân 3/134.

⁶⁷ Buhârî, Edeb 76; Müslim, Birr 107, 108; Mâlik, *Muvatta’*, Hüsnu’l-huluk 12; Ahmed b. Hanbel, *Müsned*, II, 236, 268, 517.

⁶⁸ İbnî Mâce, Zühûd 18; Buhârî, *el-Edebü’l-müfred* (Abdülbâkî), s. 446; Elbânî, *Sahîhu’t-Tergûb ve’t-terhûb*, III, 47.

⁶⁹ Buhârî, Edeb 76; Tirmizî, Birr 73; Ahmed b. Hanbel, *Müsned*, II, 362, 466, III, 484, V, 34, 370, 372.

Bir başkası:

Allah'ın gazabından nasıl korunacağını sordu. Ona:

“Sen de başkasına gazap etme!” buyurdu.⁷⁰

Öfkeyi yenmenin usûlleri

Allah Teâlâ, şeytan insanı dürtükleyince, hemen kendisine sığınmayı tavsiye buyurmuştur.⁷¹

Resûl-i Ekrem Efendimiz de, öfkeyi yenmek için “Eûzû billâhi mine’ş-şeytânirracîm” (Lânetli şeytandan Allah’a sığınırım) demeyi tavsiye etmiştir.⁷²

Peygamber Efendimizin öfkeyi yenmek için gösterdiği başka yollar da vardır:

Bir kimse öfkelendiği zaman ayakta ise oturmalı, öfkesi geçmezse yere uzanmalıdır.⁷³

Öfkeyi teskin etmenin bir yolu da susmaktır.⁷⁴

Bağışlamayı bilmeli

Allah Teâlâ kullarını affetmeyi, onlara iyi davranmayı, kusurağlarına bakmamayı emretmiş, böyle yapanları affedeceğini va’detmiştir.⁷⁵

Peygamber Efendimiz de suç bağışlayan kimsenin değerini Allah Teâlâ’nın arttıracaklarını müjdelemiştir.⁷⁶

Allah’ın sevgili elçisi, peygamberlik hayatı boyunca insanlardan pek çok kabalık görmüş, kendisini incitenleri, hattâ canına kıymak isteyenleri dahi bağışlamıştır:

⁷⁰ Ahmed b. Hanbel, *Müsned*, II, 175; İbn Hibbân, *es-Sahih* (Arnaût), I, 531-532: El-bânî, *Sahihu't-Tergib ve't-terhib*, III, 45.

⁷¹ Fussilet 41/36.

⁷² *Buhârî*, Bed’ü'l-halk 11, Edeb 44, 76; *Müslim*, Birr 109; *Ebü Dâvûd*, Edeb 3; *Tirmizî*, Daavât 51; Ahmed b. Hanbel, *Müsned*, V, 240, 244.

⁷³ *Ebü Dâvûd*, Edeb 3; Ahmed b. Hanbel, *Müsned*, V, 152; İbn Hibbân, *es-Sahih* (Arnaût), XII, 501.

⁷⁴ Ahmed b. Hanbel, *Müsned*, I, 283, 365; *Buhârî*, *el-Edebü'l-müfred* (Abdülbâkî), s. 447; Taberânî, *el-Mu'cemü'l-kebir* (Selefi), XI, 33.

⁷⁵ A'râf 7/199; Hicr 15/85; Nûr 24/22.

⁷⁶ *Müslim*, Birr 69; *Tirmizî*, Birr 82; Ahmed b. Hanbel, *Müsned*, II, 235, 386.

- Kendisinden yardım isterken bile hırkasını sertçe çekerek canını yakan bedeviyi,⁷⁷

- ikrâm ettiği bir kebabla onu zehirlemek isteyen Yahudi kadını,⁷⁸

- bir ağacın altında uyurken, kılıcını çekip kendisini öldürmeye kalkan adamı affetmiştir.⁷⁹

- Mescid-i Nebevî'ye küçük abdestini yapan bir bedeviyi, henüz İslâm edebini bilmediği gerekçesiyle bağışlamıştır.⁸⁰

Müslümanlık güzel ahlâktan ibarettir. Biz de Peygamber Efendimiz gibi, Allah Teâlâ'dan "ahlâkımızı güzelleştirmesini" niyâz edelim.⁸¹

⁷⁷ *Buhârî*, Humûs 19, Libâs 18, Edeb 68; *Müslim*, Zekât 128; *Ebü Dâvûd*, Edeb 1; *Nesâî*, Kasâme, 24; *İbni Mâce*, Libâs 1.

⁷⁸ *Buhârî*, Hibe 28; *Müslim*, Selâm 45.

⁷⁹ *Buhârî*, Cihâd 84, 87, Meğâzi 31, 32; *Müslim*, Fezâil 13, 14, Müsâfirin 311.

⁸⁰ *Buhârî*, Vudû' 58, Edeb 80; *Müslim*, Tahâret, 98-100; *Ebü Dâvûd*, Tahâret 136; *Tirmizî*, Tahâret 112; *İbni Mâce*, Tahâret 78.

⁸¹ Ahmed b. Hanbel, *Müsned*, VI, 68, 155; *Buhârî*, *el-Edebü'l-müfred* (Abdülbâkî), 5, 115; Ebû Ya'la, *Müsned* (Esed), IX, 9; İbn Hibbân, *es-Sahîh* (Arnaûd), III, 239.

Gül Kokusu

Dağlar Meleği

Hız. Âişe radiyallahu anhâ Peygamber aleyhisselâm'a:

"Ey Allah'ın Elçisi! Uhud Gazvesinin yapıldığı günden daha zor bir gün yaşadın mı?" diye sordu.

Efendimiz de ona şu olayı anlattı:

"Evet, Mekkelilerden çok kötülük gördüm. Bunların en fenası, onların bana Akabe günü yaptığıdır.

"Tâif'e gitmiş, Abdüvâ'il'in oğluna sığınmak istemiştım, fakat o beni kabul etmemişti. Ben de geri dönmüş, derin kederler içinde yürüyüp gidiyordum. Kamüsseâlib'e varıncaya kadar kendime gelemedim. Orada başımı kaldırıp baktığımda, bir bulutun beni gölgelediğini fark ettim. Dikkatlice bakınca, bulutun içinde Cebrâil'i gördüm. Cebrâil bana şöyle seslendi:

" 'Allah Teâlâ, kavminin sana ne söylediğini ve seni himâye etmeyi nasıl reddettiğini duydu. Onlara, senin istediğin herşeyi yapması için de Dağlar Meleğini gönderdi' dedi.

"Bunun üzerine Dağlar Meleği bana seslenerek selâm verdi.

" 'Ey Muhammed!' dedi. 'Kavminin sana ne dediğini Cenâb-ı Hak işitti. Ben Dağlar Meleğiyim. Allah Teâlâ beni sana gönderdi. Ne emredersen yapacağım. Söyle, ne yapmamı istersin? Eğer dilersen şu iki dağı onların başına geçireyim.'

" 'Hayır' dedim. 'Ben Cenâb-ı Hakk'ın onların soylarından sadece Allah'a ibadet edecek ve Allah'tan başkasını tanrı yerine koymayacak kimseler çıkarmasını dilerim.' "⁸²

⁸² Buhârî, Bed'ü'l-halk 7; Müslim, Cihâd 111.

25. AİLESİNE KARŞI GÖREVLERİNİ YERİNE GETİRMELİ

ALLAH TEALÂ kullarının dünyada mutlu olmasını ve huzurlu yaşaması istedi.

Bu sebeple onlara kendi cinslerinden eşler yarattı.
Aralarında sevgi ve merhamet var etti,
ve onlara oğullar ve torunlar verdi.¹

Çocuğun kulağına ezan okumalı

Bir Müslüman, Allah kendisine çocuk nasip edince, İslâm geleneğine uyarak onun sağ kulağına ezan okumalıdır. Resûl-i Ekrem sallallahu aleyhi ve sellem'in sünneti böyledir; torunu Hz. Hasan doğunca onun kulağına ezan okumuştur.²

Böylece çocuk ilk defa, Allah'tan başka tanrı olmadığı, Muhammed aleyhisselâm'ın da Allah'ın Resûlü olduğu gerçeğini duymuş olacaktır.

Dünyaya geleni ezanla karşılamak, âhiret yolcusunu kelime-i tevhid'i telkin ederek uğurlamak³ bir İslâm geleneğidir.

¹ A'râf 7/189; Nahl 16/72; Rum 30/21.

² Ebû Dâvûd, Edeb 106, 107; Tirmizî, Edâhî 16; Ahmed b. Hanbel, Müsned, VI, 9, 391; Hâkim, el-Müstedrek (Atâ), III, 197; Zehebî, Siyeru a'lâmi'n-nübelâ', III, 248.

³ Müslim, Cenâiz 1, 2; Ebû Dâvûd, Cenâiz 15, 16; Tirmizî, Cenâiz 7; Nesâî, Cenâiz 4; İbni Mâce, Cenâiz 3. "Hastayı Ziyaret Etmeli" bahsinde bu konuda bilgi verilmiştir.

Akika kurbanı kesmeli

Çocuk, Cenâb-ı Hakk'ın bir lütfudur. Maddî durumu elverişli olanlar, bu lütfu sevindiğini göstermek üzere bir kurban kesmelidir. Allah'a şükrün bir ifadesi olan bu kurbana *akika kurbanı* denir.

Akika kurbanı, Sevgili Peygamberimizden öğrendiğimize göre;

doğumdan bir hafta sonra kesilir.

Çocuğa ad konur.

Saçı tıraş edilir ve saçların ağırlığınca fakirlere para dağıtılır.

Kurban kesemeyecek olanlar, çocuk doğunca adını koyabilirler.⁴

Peygamber Efendimizin, oğlu İbrâhim'e daha doğduğu gün ad koyduğu ve bunu "Bu gece bir oğlum doğdu; ona dedem İbrâhim'in adını verdim"⁵ diye ifade buyurduğu da sahih bir rivayetle bilinmektedir.

Hz. Fâtıma; çocukları Hasan, Hüseyin, Zeynep ve Ümmü Gülsüm dünyaya gelince, Peygamber Efendimizden öğrendiği gibi, çocukların saçlarını kestirip tarttı ve saçların ağırlığı kadar gümüşü sadaka olarak dağıttı.⁶

İyi bir ad koymalı

Ana babanın önemli görevlerinden biri çocuklarına iyi bir ad koymaktır.

Çünkü Peygamber Efendimiz,

- kıyamet gününde, herkesin hem kendi, hem de babasının adıyla çağırılacağını,

⁴ *Buhârî*, Akika 1, 2; *Müslim*, Âdâb 24; *Ebü Dâvûd*, Dahâyâ 20, 21; *Tirmizî*, Edâhî 16; *Nesâî*, Akika 1-4; *İbni Mâce*, Zebâih 1; Ahmed b. Hanbel, *Müsned*, II, 182, 194, IV, 18, 214, VI, 31, 381, 422, 456; *Dârimî*, Edâhî 9.

⁵ *Müslim*, Fezâil 62; *Ebü Dâvûd*, Cenâiz 24; Ahmed b. Hanbel, *Müsned*, III, 194.

⁶ *Mâlik*, *Muvatta'*, Akika 2, 3; *Beyhakî*, *es-Sünenü'l-kübrâ* (Atâ), IX, 299, 304; İbn Abdülber el-Kurtubî, *el-İstizkâr* (Atâ-Muavvîz), V, 314.

- bu sebeple çocuklara güzel isimler koymak gerektiğini söyledi.⁷

Çocuğa mânâsı, söylenişi güzel adlar; Allah dostlarının, peygamberlerin isimleri konmalıdır.⁸

Resül-i Ekrem Efendimiz, Allah'tan başkasına kulluk anlamı taşıyan, putperestliği hatırlatan, kısacası İslâm âdâbına uymayan isimleri değiştirmiştir.⁹

Çocukları eğitmeli

Anne babanın çocuklarına karşı görevleri vardır.

Peygamber Efendimizin benzetmesiyle, herkes bir tür çobandır ve herkes sürüsünden sorumludur. "Erkek ailesinin, kadın da evinin ve çocuğunun çobanıdır."¹⁰

Anne babanın ailesine karşı sorumluluğunun başında çocuklarını eğitmek gelir. Allah Teâlâ çocukları dindar yetiştirmeyi, böylece onları Cehennem ateşinden korumayı emreder.¹¹

Peygamber Efendimiz;

iki kız çocuğu olup da, onları yetişkinlik çağına gelinceye kadar büyütüp terbiye eden kimse ile, kıyamet gününde yan yana bulunacaklarını müjdeler.¹²

Üç kız çocuğunu himâye edip büyüten,

güzelce terbiye eden,

evlendiren,

ve daha sonra onlara iyiliklerini devam ettiren kimsenin Cennetlik olduğunu bildirir.¹³

⁷ *Ebü Dâvûd*, Edeb 61; *Dârimî*, İsti'zân 59; İbn Hibbân, *es-Sahîh* (Armaüt), XIII, 135.

⁸ *Buhârî*, Edeb 109.

⁹ *Müslim*, Âdâb 14-19; *Ebü Dâvûd*, Edeb 62.

¹⁰ *Buhârî*, Cum'a 11, İstikrâz 20, İtk 17, 19, Vesâyâ 9, Nikâh 81, 90, Ahkâm 1; *Müslim*, İmâre 20; *Ebü Dâvûd*, İmâre 1, 13; *Tirmizî*, Cihâd 27.

¹¹ Tahrîm 66/6.

¹² *Müslim*, Birr 149; *Tirmizî*, Birr 13; *Buhârî*, *el-Edebü'l-müfred* (Abdülbâkî), s. 41, 308.

¹³ *Ebü Dâvûd*, Edeb 120, 121; Ahmed İbni Hanbel, *Müsned*, III, 97.

iki veya üç kız kardeşini himâye eden, eğitip yetiştiren kimseyi de aynı güzel sonuçla müjdeler.¹⁴

Korunması ve eğitilmesi gereken çocuk, kendisinin veya başkasının yetimi olabilir. Peygamber Efendimiz, yetimleri himâye eden kimselerle de Cennette yan yana bulunacaklarını haber verir.¹⁵

Anne baba çocuklarının namaz kılmasıyla ilgilenmeli ve bunu ısrarla takip etmelidir.¹⁶

Peygamber Efendimiz, namaz öğretiminin yedi yaşında başlamasını, daha sonra da titizlikle izlenmesini ister.¹⁷

Çocuklara İslâm geleneği, özellikle de selâm verip alma edebi öğretilmelidir. Onları buna alıştırmak için, Peygamber Efendimizin yaptığı gibi çocuklara selâm vermeli¹⁸ ve Müslümanların birbiriyle selâmlaşmasının önemi anlatılmalıdır.

Eşiyle iyi geçinmeli

Allah Teâlâ erkeğe eşiyle iyi geçinmesini emreder.¹⁹

Peygamber Efendimiz de;

- kadınlara iyi davranmayı, onlarla iyi geçinmeyi ister;
- onların değişmeyecek bazı huylarını değiştirmeye kalkmanın onları kırabileceğini söyler;
- hattâ bunun ayrılmaya yol açabileceğini haber verir.²⁰

Peygamber Efendimiz kadınları dövmeyle şiddetle yasaklar.²¹

¹⁴ *Ebü Dâvûd*, Edeb 120, 121; *Tirmizî*, Birr 13; Ahmed b. Hanbel, *Müsned*, III, 42, 147, 156, VI, 27; Buhârî, *el-Edebü'l-müfred* (Abdûlbâkî), s. 42.

¹⁵ *Müslim*, Zühd 42; Ahmed b. Hanbel, *Müsned*, II, 375; Taberânî, *el-Mu'cemü'l-kebir* (Selefi), XX, 320; Heysemî, *Mecma'u'z-zevâid*, VIII, 163.

¹⁶ Tâhâ 20/32.

¹⁷ *Ebü Dâvûd*, Salât 26; *Tirmizî*, Mevâkit 182.

¹⁸ Buhârî, İsti'zân 15; *Müslim*, Selâm 15; *Ebü Dâvûd*, Edeb 136; *Tirmizî*, İsti'zân 8; *İbni Mâce*, Edeb 14.

¹⁹ Nisâ 4/19.

²⁰ Buhârî, Enbiyâ 1, Nikâh 80; *Müslim*, Radâ' 60; *Tirmizî*, Radâ' 11, Tefsîr 9/2; *İbni Mâce*, Nikâh 3.

²¹ Buhârî, Tefsîr 91/1, Nikâh 94, Edeb 44; *Müslim*, Cennet 49; *Tirmizî*, Tefsîr 91; *İbni Mâce*, Nikâh 51.

Kadınları dövenlerin hayırlı kimseler olmadığını ifade eder.²²

Hız. Aîşe, Peygamber aleyhisselâm'ın, hiçbir eşine el kaldırmadığını belirtir.²³

Dövmek şöyle dursun, Resûl-i Ekrem, insanın kendi eşine kin beslemesini bile doğru bulmaz ve şöyle buyurur:

"İnsan, eşinin bir huyunu beğenmezse, bir başka huyunu beğenir."²⁴

Resûl-i Ekrem erkeklerin kadınlar üzerinde hakları olduğu gibi, kadınların da erkekler üzerinde hakları olduğunu dile getirir.²⁵

Buna göre erkek:

- eşine kendi yediği ölçüde yedirecek;
- giydiği seviyede giydirecek;
- yüzüne vurmaz;
- yaptığı işin ve kendisinin çirkin olduğunu söylemeyecek;
- onunla bir süre yatağını ayırmak zorunda kalsa bile, bunu kendi evinde yapacak, böylece eşini başkalarının yanında incitmeyecektir.²⁶

Kadın da eşiyile iyi geçinecek; şöyle ki:

Eşi kendisiyle beraber olmak istediğinde ona sebepsiz yere itiraz etmeyecek; ederse, bunun, Allah'ın gücenmesine ve meleklerin kendisine beddua etmesine yol açacak kötü bir davranış olduğunu bilecek;²⁷

kocasının uygun görmediği kimseleri evine almayacak;²⁸

²² *Ebü Dâvûd*, Nikâh 42; *İbni Mâce*, Nikâh 51; *Dârimî*, Nikâh 34.

²³ *Müslim*, Fezâil 79; *Ebü Dâvûd*, Edeb 4; *İbni Mâce*, Nikâh 51.

²⁴ *Müslim*, Radâ 61; Ahmed b. Hanbel, *Müsned*, II, 329; Ebû Ya'lâ, *Müsned* (Esed), XI, 303-304.

²⁵ *Tirmizî*, Radâ 11, Tefsir 9/1; *İbni Mâce*, Nikâh 3; Beyhakî, *es-Sünenü'l-kübrâ* (Atâ), V, 372.

²⁶ *Ebü Dâvûd*, Radâ 41; *İbni Mâce*, Nikâh 3; Ahmed b. Hanbel, *Müsned*, IV, 446-447; V, 5.

²⁷ *Buhârî*, Bed'u'l-halk 7, Nikâh 85; *Müslim*, Nikâh 120-122; *Ebü Dâvûd*, Nikâh 40; *Tirmizî*, Radâ 10.

²⁸ *Buhârî*, Nikâh 84, 86; *Müslim*, Zekât 84; *Ebü Dâvûd*, Savm 73; *Tirmizî*, Savm 64; *İbni Mâce*, Syâm 53.

eğer kocasını memnun ederek ölürse, Allah Teâlâ ona Cennetini ikrâm edecektir.²⁹

Allesinin geçimini sağlamalı

Yine Peygamber Efendimizden öğrendiğimize göre:

Allah'ın rızâsını kazanmak için para harcanması gereken yerler vardır. Bunların içinde insana en çok sevap kazandıran, Allah rızâsını gözeterek ailesinin geçimi için para harcamaktır.³⁰

En hayırlı ve imanı mükemmel insan aile fertlerine hayırlı olandır.³¹

Yardım etmeye, geçimini üstlendiği kimselerden başlamalıdır.³²

Geçimini sağlaması gerekenleri ihmâl etmek büyük bir günahtır.³³

Güzel geçinmek için eşinin ağzına bir lokma koymak bile sevaptır.³⁴

²⁹ *Tirmizî*, Radâ` 10; *İbni Mâce*, Nikâh 4; Abd b. Humeyd, *Müsned* (Sâmerâî), s. 445; Taberânî, *el-Mu'cemü'l-kebîr* (Selefi), XXIII, 374; Hâkim, *el-Müstedrek* (Atâ), IV, 191.

³⁰ *Buhârî*, İmân 41, Megâzî 12, Nefekât 1; *Müslim*, Zekât 38, 39, 49; *Tirmizî*, Bırr 42; *Nesâî*, Zekât 60; *İbni Mâce*, Cihâd 4; Ahmed b. Hanbel, *Müsned*, II, 476-477.

³¹ *Tirmizî*, Menâkıb 63; *İbni Mâce*, Nikâh 50; *Dârimî*, Nikâh 55; Ahmed b. Hanbel, *Müsned*, VI, 47, 99; İbn Ebû Şeybe, *el-Musannef* (Hût), V, 210; Hâkim, *el-Müstedrek* (Atâ), I, 119.

³² *Buhârî*, Zekât 18, Nefekât 2; *Müslim*, Zekât 94-97, 106, 124; *Ebû Dâvûd*, Zekât 39; *Tirmizî*, Zekât 38, Bırr 77, Zühd 32; *Nesâî*, Zekât 53, 60.

³³ *Ebû Dâvûd*, Zekât 45; Ahmed b. Hanbel, *Müsned*, II, 160, 193, 194, 195; Heysemî, *Mecma'u'z-zevâid*, IV, 325.

³⁴ *Buhârî*, İmân, 41, Cenâiz 36, Vesâyâ 2, Nefekât 1, Merdâ 16, Daavât 43, Ferâiz 6; *Müslim*, Vasıyyet 5; *Ebû Dâvûd*, Ferâiz 3; *Tirmizî*, Vesâyâ 1; *Nesâî*, Vesâyâ 3; *İbni Mâce*, Vesâyâ 5.

Göl Kokusu

Kadınların temsilcisi

Yezîd kızı Esmâ Medineliydi. Peygamber Efendimize ilk biat eden hanımlardan biriydi.

Çok güzel konuşurdu. Resûl-i Ekrem Efendimizin huzuruna çıkar, kadınların sormaya çekindikleri konuları ona rahatlıkla sorardı.

Sevgili Efendimiz de Esmâ'yı takdir eder, utanma duygusunun dinlerini öğrenmeye engel olmadığını söyleyerek Medineli hanımları överdi.

Esmâ Hatun, Efendimizden seksen bir hadis rivayet etti.

Birgün hanım Sahâbiler onu Peygamber Efendimize gönderdiler. Esmâ Resûlullah Efendimizin huzuruna çıkınca şunları söyledi:

“Anam babam sana feda olsun Yâ Resûlallah!

“Ben sana kadınların elçisi olarak geldim.

“Allah seni bütün erkek ve kadınlara peygamber göndermiştir. Biz sana ve senin Rabbine iman ettik.

“Kadın olduğumuz için evlerinizde kapanıp kalmış, nefislerinizi tatmin etmiş ve çocuklarınızı karnımızda taşımışızdır.

“Siz erkekler ise cuma namazı kılmak, camiye ve cemaate çıkmak, hastaları ziyaret etmek, cenazelerde bulunmak, birden fazla hacca gitmek gibi hususlarda bize üstünlük sağlamış bulunuyorsunuz.

"Bütün bunların en önemlisi Allah yolunda cihad etmektir. Fakat siz hac ve umre için yahut düşmanla savaşmak üzere evinizden çıktığınız zaman mallarınızı biz koruruz, iplik eğirip size elbise yaparız, çocuklarınızı besleriz.

"Buna göre bizler sizin kazandığınız hayır ve sevaplarda size ortak olamaz mıyız?"

Esmâ'nın bu sözlerini pek beğenen Resûl-i Ekrem Efendimiz Ashâbına dönerek:

"Siz bir kadından, din konusunda sorduğu bir soruda bundan daha güzel söz işittiniz mi?" diye sordu. Sonra da ona şunları söyledi.

"Ey hanım! İyi anla ve seni buraya gönderen hanımlara da iyi-ce anlat ki,

"bir kadının kocasıyla güzel geçinip onun hoşnutluğunu kazanması, sevap bakımından o saydığı üstünlüklerin hepsine denktir."³⁵

Bu olaydan sonra Yezîd kızı Esmâ, kadınların hatibi anlamında "Hatîbetü'n-Nisâ" lakabıyla anıldı.

Onun, Peygamber Efendimizin vefatından sonra yapılan Yermük Savaşına katıldığı ve çadır direğiyle dokuz Bizans askerini tepelediği rivayet edilir.

³⁵ İbn Asâkir, *Târîhu Medîneti Dîmaşk* (Ömerî), Beyrut 1995, VII, 363-364, XXIX, 65-67; Beyhakî, *Şuabü'l-İmân* (Zağlûl), VI, 421; İbnü'l-Esr, *Üsdü'l-gabe* (Benna-Âşûr), VII, 19; Süyûtî, *ed-Dürü'l-mensûr*, Beyrut 1993, II, 518; "Esmâ bint Yezîd", *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*, XI, 423.

26. SELÂMLAŞMALI

SELÂM, Allah Teâlâ'nın güzel isimlerinden biridir.¹ O Selâm'dır; bütün eksikliklerden uzak olduğu gibi, bütün esenlik de Ondan gelir.

Cennetlikler, karşılaştıkları zaman birbirlerini "Size selâm olsun" diye selâmlayacaklardır.²

Selâmlaşmak kaynaşmaktır

Peygamber Efendimiz Müslümanların birbirlerine selâm vermelerini tavsiye eder ve şöyle buyurur:

Bir Müslüman, karşılaştığı bir topluluğa selâm verdiği, onlar da selâmını aldığı zaman, selâm veren kimse Allah'ın selâmını verdiği için o topluluktan bir derece daha üstün olur.

Eğer selâmını almazlarsa, onlardan daha hayırlı ve daha temiz biri o selâmı alır.³

¹ Haşr 59/23.

² İbrâhîm 14/23.

³ *Buhârî*, İstîzân 3 (bab başlığın); a. g. mlf., *el-Edebü'l-müfred* (Abdülbaki), s. 343, 358; *Bezzâr*, *Müsned* (Mahfûzurrahmân), V, 175; *Taberânî*, *el-Mu'cemü'l-kebir* (Selef), X, 182; *Heysemî*, *Mecca'u'z-zevâid*, VIII, 29.

Birbirini sevmenin yolu selâmlaşmaktır.⁴

Tanıdık tanımadık herkese selâm vermek pek değerli bir davranıştır.⁵

“Selâmün aleyküm falanca” diye sadece tanıdığına selâm vermek ise kıyamet alâmetidir.⁶

Selâmı geniş kitlelere yayınız ki, selâmete eresiniz.⁷

Bol bol selâm vermek ve tatlı söz söylemek Allah'ın affını kazandırır.⁸

Selâm vermeyi esirgeyen, en cimri insandır.⁹

Selâmın tarihçesi

“Selâmün aleyküm” diyene daha iyi bir karşılık vermeli, hiç değilse “aleyküm selâm” demelidir.¹⁰ Allah Teâlâ böyle buyurur.

Peygamber Efendimiz de bu meseleyi şöyle açıklar:

Allah Teâlâ Âdem aleyhisselâm'ı yarattınca, ona selâm verip almayı öğretmek istedi. O zamanlar Hz. Âdem daha Cennetteydi.

“Âdem!” buyurdu. “Şurada oturan meleklerin yanına git, onlara selâm ver, sana ne cevap vereceklerini iyi dinle; çünkü senin ve çocuklarının selâmı öyle olacak.”

⁴ Müslim, İmân 93; Ebû Dâvûd, Edeb 130, 131; Tirmizî, İsti'zân 1; İbni Mâce, Mukaddime 6, Edeb 11; Ahmed b. Hanbel, Müsned, I, 164, 167, II, 391, 442, 477, 495, 512. Ayrıca bk. Tirmizî, Kıyamet 42; İbni Mâce, Et'ime 1.

⁵ Buhârî, İmân 6, 20, Mezâlim 5, İsti'zân 9; Müslim, İmân 63, Libâs 3; Ebû Dâvûd, Edeb 130, 131; Tirmizî, Edeb 45; Nesâî, Cenâiz 53, İmân 12; İbni Mâce, Et'ime 1.

⁶ Ahmed b. Hanbel, Müsned, I, 387, 406; İbn Huzeyme, Sahih (A'zamî), II, 283-284; Taberânî, el-Mu'cemû'l-kebir (Selefi), IX, 296, XVIII, 13; Elbânî, Silsiletü'l-ehâdis's-sahîha, II, 248-249.

⁷ Ahmed b. Hanbel, Müsned, IV, 286, Ebû Ya'lâ, Müsned (Esed), III, 246; Elbânî, Sahihu't-Tergib ve't-terhib, Riyad 1421/2000, III, 24.

⁸ Taberânî, el-Mu'cemû'l-kebir (Selefi), XXII, 180; Heysemî, Mecma'u'z-zevâid, VIII, 29; Elbânî, Sahihu't-Tergib ve't-terhib, III, 25.

⁹ Buhârî, el-Edebü'l-müffred (Abdülhakî), s. 351, 358; Taberânî, el-Mu'cemû'l-cvâs (İvezullah), III, 355, V, 371; Heysemî, Mecma'u'z-zevâid, II, 120, VIII, 31, X, 146-147; Elbânî, Sahihu't-Tergib ve't-terhib, III, 30.

¹⁰ Nisâ 4/86.

Hız. Âdem meleklerin yanına gitti ve:

“es-selâmü aleyküm” dedi. Melekler de:

“es-selâmü aleyke ve rahmetullâh” diye karşılık verdiler.

Âdem’in verdiği selâmı bir kelime fazlasıyla aldılar.¹¹

Efendimizin uygulaması

Birgün Peygamber Efendimiz Sahâbîleriyle oturuyordu.

Oraya gelen biri “es-selâmü aleyküm” diye selâm verdi.

Efendimiz “ve aleyküm selâm” dedi ve o zâtın on sevap kazandığını söyledi.

Biraz sonra bir başkası geldi ve “es-selâmü aleyküm ve rahmetullah” diye selâm verdi.

Efendimiz onun selâmını da “ve aleykümü’s-selâm ve rahmetullah” diye aldı ve yirmi sevap kazandığını söyledi.

Daha sonra gelen biri buna bir kelime daha ekleyerek “es-selâmü aleyküm ve rahmetullahi ve berekâtüh” diye selâm verdi.

Allah’ın sevgili elçisi ona da “ve aleykümü’s-selâm ve rahmetullahi ve berekâtüh” diye karşılık verdi ve otuz sevap kazandığını belirtti.¹²

Bir defasında Resûl-i Ekrem Hz. Âişe’ye pek duyulmadık bir müjde verdi:

“Cebrâil sana selâm ediyor” dedi. O da:

“Ve aleyhi’s-selâm ve rahmetullâhi ve berekâtüh. Yâ Resûlallah! Sen bizim görmediklerimizi de görüyorsun” diye karşılık verdi.¹³

Böylece annemiz, bize bir başkası tarafından gönderilen selâmın “ve aleyhi’s-selâm” diye alınacağını da öğretmiş oldu.

¹¹ *Buhârî*, Enbiyâ 1, İsti’zân 1; *Müslim*, Cennet 28; Ahmed b. Hanbel, *Müsned*, II, 315.

¹² *Ebü Dâvûd*, Edeb 131, 132; *Tirmizî*, İsti’zân 2; Ahmed b. Hanbel, *Müsned*, IV, 439-440; *Buhârî*, *el-Edebü’l-müfred* (Abdûlbâkî), s. 342; İbn Hibbân, *es-Sahîh* (Arnaût), II, 246; Elbânî, *Sahihu’t-Tergîb ve’t-terhîb*, III, 28-29.

¹³ *Buhârî*, Bed’ü’l-halk 6, Fezâilü ashâbi’n-nebî 30, İsti’zân 111; *Müslim*, Fezâilü’s-sahâbe 90-91; *Ebü Dâvûd*, Edeb 153, 154; *Tirmizî*, İsti’zân 5, Menâkıb 62; Ahmed b. Hanbel, *Müsned*, VI, 88, 112, 117, 146, 150.

Kim kime selâm verecek

Peygamber Efendimizin bildirdiğine göre;

- binitli olan yürüyene,
- yürüyen oturana,
- sayıca az olan çok olana,
- küçük büyüğe selâm verir.¹⁴

İki kişi veya iki topluluk karşılaştığında, hangisi önce selâm verirse Allah katında o daha değerlidir.¹⁵

Her fırsatta selâm vermelidir. İki kimse selâmlaştıktan sonra aralarına ağaç, duvar, taş gibi birşey girse bile, tekrar karşılaştıklarında yine birbirine selâm vermelidir.¹⁶

Müslümanlar sadece karşılaştıkları zaman değil, bir yerden kalkıp giderken orada kalanlara da selâm vermelidir. Çünkü ayrılırken verilen selâm, karşılaşıldığında verilen selâm kadar önemlidir.¹⁷

Birgün Peygamber Efendimiz bu konuda konuşuyordu:

"Biriyle karşılaşan veya bir yerden ayrılan kimse selâm vermelidir" diyordu.

O sırada biri selâm vermeden kalkıp gitti; Allah'ın Elçisi:

"Ne çabuk da unuttu!" buyurdu.¹⁸

Peygamber Efendimiz selâmlaşmayı çok önemserdi. İşte bu sebeple çocuklara¹⁹ ve kadınlara da²⁰ selâm verirdi.

¹⁴ *Buhârî*, İsti'zân 5, 6, 7; *Müslim*, Selâm 1, Âdâb 46; *Ebü Dâvûd*, Edeb 134; *Tirmizî*, İsti'zân 14; Ahmed b. Hanbel, *Müsned*, II, 510, III, 444; VI, 19, 20.

¹⁵ *Ebü Dâvûd*, Edeb 133; *Tirmizî*, İsti'zân 6; Buhârî, *el-Edebü'l-müfred* (Abdülbâkî), s. 341.

¹⁶ *Ebü Dâvûd*, Edeb 135; Buhârî, *el-Edebü'l-müfred* (Abdülbâkî), s. 349; Taberânî, *el-Mu'cemü'l-evsat* (Ivezullah), VIII, 69; Heysemî, *Mecma'u'z-zevâid*, VIII, 34.

¹⁷ *Ebü Dâvûd*, Edeb 138, 139; *Tirmizî*, İsti'zân 15; Ahmed b. Hanbel, *Müsned*, II, 287, 439; İbn Hibbân, *es-Sahîh* (Arnaût), II, 247-249; Elbânî, *Sahîhu't-Tergîb ve't-terhîb*, III, 27.

¹⁸ İbn Hibbân, *es-Sahîh* (Arnaût), II, 246; Taberânî, *el-Mu'cemü'l-kebîr* (Selefi), XX, 186-187; Heysemî, *Mecma'u'z-zevâid*, VIII, 35; Elbânî, *Sahîhu't-Tergîb ve't-terhîb*, III, 27.

¹⁹ *Buhârî*, İsti'zân 15; *Müslim*, Selâm 15; *Ebü Dâvûd*, Edeb 136; *Tirmizî*, İsti'zân 8; *İbnî Mâce*, Edeb 14; Ahmed b. Hanbel, *Müsned*, III, 174, 253.

²⁰ *Ebü Dâvûd*, Edeb 137; *Tirmizî*, İsti'zân 9; *İbnî Mâce*, Edeb 14; Ahmed b. Hanbel, *Müsned*, IV, 357, 363, VI, 452.

Yolda Yahudi ve Hristiyanlarla karşılaşınca, onlara önce Müslümanların selâm vermesini doğru bulmazdı.²¹

Kendisi bu konuda acele etmez. Gayr-i müslimlerin verdiği selâma uygun bir karşılık verirdi.²²

Muhtelif dinlere inanan krallara, devlet adamlarına mektup yazarken ilk defa kendisi selâm vermek durumunda olduğu için, “Doğru yolda gidenlere selâm olsun” diye yazardı.²³

Burada şunu da hatırlatalım. Müslümanlar, Hristiyanlar ve Yahudiler bir arada olduklarında, Müslümanlar dikkate alınarak “es-selâmü aleyküm” diye selâm verilir.²⁴

Eve girerken

Evlere girildiği zaman, ev halkına “selâmün aleyküm” veya “es-selâmü aleyküm” diye selâm verilmelidir. Bu Allah Teâlâ'nın emridir.²⁵

Yüce Rabbimiz Müslümanlara bir selâm edebi daha öğretti:

Buna göre bir başkasının evine gidildiğinde, içeri girmeden önce selâm vererek izin istenecekti.²⁶ Hz. Peygamber zamanında evler tek katlı ve basitti. Kapıdan seslenildiği zaman içeriden duyulurdu.

Kur'ân-ı Kerîm'in ilk müfessiri olan Peygamber Efendimiz yukarıdaki âyeti şöyle açıkladı:

Birinin evine gidince selâm vererek izin istenir. Cevap alınmazsa iki defa daha selâm verilir. İçeriden yine cevap verilmezse, artık orada durulmaz, geri dönülür.²⁷

²¹ *Müslim*, Selâm 13; *Ebü Dâvûd*, Edeb 138; *Tirmizî*, İstî'zân 12; *İbni Mâce*, Edeb 13.

²² *Buhârî*, İstî'zân 22, İstî'zâbe 4; *Müslim*, Selâm 6-9.

²³ *Buhârî*, Bed'ü'l-vahy 7, Cihâd 102, İstî'zân 24; *Müslim*, Cihâd 74.

²⁴ *Buhârî*, Tefsîr 3/15, Merdâ 15, Edeb 115, İstî'zân 20; *Müslim*, Cihâd 116.

²⁵ Nûr 24/61.

²⁶ Nûr 24/27.

²⁷ *Buhârî*, İstî'zân 13; *Müslim*, Edeb 33-37; *Ebü Dâvûd*, Edeb 127, 130; *Tirmizî*, İstî'zân 3; *İbni Mâce*, Edeb 17; *Mâlik*, *Muvatta'*, İstî'zân 2, 3.

Bir yere girmeden önce böyle izin alınmasının sebebi, bize evini açmayacak olanın mahremiyetine girmemektir.²⁸

Resûl-i Ekrem Efendimiz, evine gelip de, izin isteme edebini bilmediği için, "Girebilir miyim?" diye söze başlayanlara, "es-selâmü aleyküm; girebilir miyim?" diye izin istemeyi öğretirdi.²⁹

Bir kimse Peygamberimizin evine girmek için izin istediğinde, Allah'ın Resûlü "Kim o?" diye sorardı. Kapıda bekleyen kimse adını söylemeyip "Benim" diye cevap verirse, Sevgili Efendimiz bu cevabın doğru olmadığını, adını söylemek gerektiğini hatırlatırdı.³⁰

Peygamber Efendimiz bir yere girdiğinde, insanların bir kısmı uykuda, bir kısmı uyanık ise, uyanık olanların duyacağı kadar yavaş bir sesle selâm verirdi.³¹

²⁸ Buhârî, İsti'zân 11; Müslim, Edeb 41; Tirmizî, İsti'zân 17; Nesâî, Kasâme 46, 47; Ahmed b. Hanbel, Müsned, V, 330, 335.

²⁹ Ebû Dâvûd, Edeb 126, 127; Tirmizî, İsti'zân 18; Ahmed b. Hanbel, Müsned, II, 33; Buhârî, el-Edebü'l-müfred (Abdülbâkî), s. 371, 372.

³⁰ Buhârî, İsti'zân 17; Müslim, Âdâb 38-39; Ebû Dâvûd, Edeb 128; Tirmizî, İsti'zân 18; İbni Mâce, Edeb 17; Ahmed b. Hanbel, Müsned, III, 320, 363.

³¹ Müslim, Eşribe 174; Tirmizî, İsti'zân 26; Ahmed b. Hanbel, Müsned, VI, 3; Buhârî, el-Edebü'l-müfred (Abdülbâkî), s. 355.

Gül Kokusu

Selâm vermek için

Güzel Kur'an okumasıyla ünlü Übey ibni Kâ'b'ın oğlu Tufeyl, Peygamber Efendimiz zamanında küçük bir çocuktur. Bu sebeple Tâbiîn neslinden sayıldı. İrice bir göbeği olduğu için Zü'l-batîn veya Ebû'l-batîn lakabıyla anılırdı.

Peygamberlik pınarından içemediği için, o şerefe nâil olan Sahâbîlerle görüşür, onların bilgilerinden faydalanırdı.

Zaman zaman da Hz. Ömer'in oğlu Abdullah'ı ziyaret eder ve onunla birlikte çarşıya çıkarlardı.

Şimdi olayın gerisini Tufeyl'den dinleyelim:

Çarşıya çıktığımızda, Abdullah ibni Ömer kime rastlarsa selâm verirdi. Karşılaştığı şahıs ister eski eşya satan, ister değerli mal satan, ister yoksul veya tanınmayan biri olsun mutlaka ona selâm verirdi.

Birgün yine onun yanına gitmiştim. Birlikte çarşıya çıkmamızı istedi. Ona:

"Çarşıda ne yapacaksın" dedim. "Alışverişten anlamazsın. Satılan malların fiyatlarını sormazsın. Birşey satın almazsın. Çarşıda milletin oturup sohbet ettiği yerlerde oturmazsın. Çarşıya çıkacağımıza şurada otur da, birlikte konuşalım" dedim.

Bunun üzerine Abdullah ibni Ömer bana şunları söyledi:

"Koca göbek! Biz, karşılaştığımız kimselere selâm vermek için çarşıya çıkıyoruz. Başka bir maksadımız yok."³²

³² Malik, *Muvatta'*, Selâm 6; Buhârî, *el-Edebü'l-müfred* (Abdülbaki), s. 348.

27. MÜSLÜMANLARA KARDEŞÇE DAVRANMALI

MÜSLÜMANLAR kardeştir.¹ Allah Teâlâ böyle buyurur.

Peygamber Efendimiz de;

Müslümanları bir bedene benzetir. Onların birbirini sevmesini, birbirine merhamet etmesini, birbirini korumasını ister. Bedenin bir organı hastalandığı zaman diğer organların da aynı rahatsızlığı duyduğu, bu yüzden uyumadığı, ateşlendiği gibi, Müslümanların da birbirinin derdiyle dertlenmesi gerektiğini söyler.²

İşte bu sebeple din kardeşlerinin birbirine kin tutmasını, haset etmesini, sırt çevirmesini ve birbiriyle ilgiyi kesmesini uygun görmez.

Birbirine darılsalar bile, bunun üç günden fazla sürmesini doğru bulmaz.³

¹ Hucurât 49/10.

² *Buhârî*, Edeb 27; *Müslim*, Birr 66; Ahmed b. Hanbel, *Müsned*, IV, 270, 276.

³ *Buhârî*, Edeb 57, 58, 62; *Müslim*, Birr 23, 24, 28, 30-32; *Ebü Dâvûd*, Edeb 47; *Tirmizî*, Birr 24.

Birbirini Allah rızâsı için sevmek

Peygamber Efendimiz bu konuda şöyle buyurur:

İmanın tadını alabilmek için gerekli olan üç şarttan biri, birbirini Allah rızâsı için sevmektir.⁴

Cenâb-ı Hak, birbirine böylesine muhabbet duyanları, hiçbir gölgenin bulunmadığı kıyamet gününde Arş'ının gölgesinde barındıracaktır.⁵

Allah rızâsı için birbirini seven, bunun için bir araya gelen, birbirini ziyaret eden ve aynı duygularla birbirine yardım ve iyilik edenler Cenâb-ı Hakk'ın sevgisini hak edeceklerdir.⁶

Peygamber olmadıkları halde, kıyamet gününde peygamberlerin ve şehitlerin imreneceği kimseler vardır. Bunlar, aralarında soy sop bağı bulunmamasına rağmen birbirini Allah rızası için sevenlerdir.

O dehşetli günde onların yüzü pırıl pırıldır. Nurdan koltuklarda otururlar. Herkes korkudan titrediği zaman onlar hiçbir korku duymazlar. İnsanlar üzüldüğünde onlar üzülmezler. Çünkü "Allah dostlarına ne korku vardır, ne de keder."⁷

Sevdiğini söylemek

Peygamber Efendimiz, dostu iyi seçmeyi tavsiye ederdi; sadece mü'minle dost olmalıdır, derdi.⁸

Birbirini sevenlerin, sevgilerini dile getirmelerini isterdi.⁹

⁴ *Buhârî*, İmân 9, 14, İkrâh 1, Edeb 42; *Müslim*, İmân 67; *Ebü Dâvûd*, Sünnet 15; *Tirmizî*, İmân 10.

⁵ *Müslim*, Birr 37; *Tirmizî*, Zühd 53; *Mâlik*, *Muvatta'*, Şi'r 13; *Dârimî*, Rikak 44; Ahmed b. Hanbel, *Müsned*, II, 237, 338, 370, 523, 535.

⁶ *Müslim*, Birr 38; *Mâlik*, *Muvatta'*, Şa'r 16; Ahmed b. Hanbel, *Müsned*, V, 233, 247; İbn Hibbân, *es-Sahih* (Arnaût), II, 335; Hâkim, *el-Müstedrek* (Atâ), IV, 186.

⁷ Yûnus 10/62; *Ebü Dâvûd*, Büyû' 76; Ahmed b. Hanbel, *Müsned*, V, 343; Ebû Ya'lâ, *Müsned* (Esed), X, 495; İbn Hibbân, *es-Sahih* (Arnaût), II, 332-333; Elbânî, *Sahihu't-Tergîb ve't-terhîb*, III, 163. Ayrıca bk. İbn Ebû Şeybe, *el-Musannef* (Hût), VII, 45.

⁸ *Ebü Dâvûd*, Edeb 16; *Tirmizî*, Zühd 54; İbn Hibbân, *es-Sahih* (Arnaût), II, 314, 320; Elbânî, *Sahihu't-Tergîb ve't-terhîb*, III, 168.

⁹ Ahmed b. Hanbel, *Müsned*, III, 150, IV, 130; Buhârî, *el-Edebü'l-müfred* (Abdülbâkî), s. 191; İbn Hibbân, *es-Sahih* (Arnaût), II, 330; Hâkim, *el-Müstedrek* (Atâ), IV, 189.

Kendisi de Muâz ibni Cebel'e:

"Muâz!

"Yemin ederim ki, ben seni gerçekten seviyorum" derdi.¹⁰

İyiliğe teşekkür etmek

Yine Resûl-i Ekrem Efendimizin bildirdiğine göre:

İnsana yakışan, iyiliğe iyilikle karşılık vermektir.¹¹

Birinden iyilik gören kimse, elinden geliyorsa o iyiliğe karşılık vermelidir; karşılık verecek maddî gücü yoksa ona dua etmelidir.¹²

Çünkü insanlara teşekkür etmesini bilmeyen Allah'a da şükretmiş olmaz.¹³

Allah'a en çok şükredenler, insanlara en fazla teşekkür edenlerdir.¹⁴

Diğer bir söyleyişle, insanlara teşekkür etmeyen Allah'a da şükretmiş olmaz.¹⁵

Peygamber Efendimiz iyilik yapana, "Allah seni hayırla mükâfatlandırısın" (cezâkellâhü hayran) demenin en iyi teşekkür olduğunu söylemektedir.¹⁶

Mekke'den Medine'ye hicret eden Müslümanlar, "Ensar" dediğimiz Medineli kardeşlerinden çok iyilik gördüler. Birgün bunu Peygamber Efendimizin yanında dile getirdiler ve "Medi-

¹⁰ *Ebü Dâvûd*, Vitr 26; *Tirmizî*, Zühd 30; *Nesâî*, Sehv 60; Ahmed b. Hanbel, *Müsned*, V, 247.

¹¹ *Rahmân* 55/60.

¹² *Ebü Dâvûd*, Zekât 38; *Nesâî*, Zekât 72; Ahmed b. Hanbel, *Müsned*, II, 68, 99, 127; Buhârî, *el-Edebü'l-müfred* (Abdülbâkî), s. 85; İbn Hibbân, *es-Sahîh* (Arnaût), VIII, 199.

¹³ *Ebü Dâvûd*, Edeb 11; *Tirmizî*, Birr 35; Ahmed b. Hanbel, *Müsned*, IV, 278, 375; İbn Ebû Asım, *es-Sünne* (Elbânî), I, 44, II, 435; Bezzâr, *Müsned* (Mahfûzurrahmân), VI-II, 226; Heysemî, *Mecma'u'z-zevâid*, V, 217, VIII, 182.

¹⁴ Ahmed b. Hanbel, *Müsned*, V, 212; Heysemî, *Mecma'u'z-zevâid*, VIII, 180.

¹⁵ *Ebü Dâvûd*, Edeb 11; *Tirmizî*, Birr 35; Ahmed b. Hanbel, *Müsned*, II, 295, 302-303, 388, 461, 492, III, 73-74, V, 211-212; Elbânî, *Sahîhu't-Tergîb ve't-terhib*, I, 572.

¹⁶ *Tirmizî*, Birr 87; Bezzâr, *Müsned* (Mahfûzurrahmân), VII, 54; İbn Hibbân, *es-Sahîh* (Arnaût), VIII, 202; Beyhakî, *es-Sünenü'l-kübrâ* (Atâ), VI, 53.

neli Müslümanların bütün sevapları alıp götürdüklerini" söylediler.

O zaman Resûl-i Ekrem Efendimiz onlara, Ensar için Allah'a dua ettikleri ve yaptıkları iyilikleri dile getirip teşekkür ettikleri sürece kendilerinin de sevap kazanacaklarını haber verdi.¹⁷

Çünkü iyilik bilmemek kötü birşeydi.

Hız. Peygamber, kocalarının yaptığı iyilikleri görmezden gelen ve onlardan hiç iyilik görmediklerini ileri süren kadınların bu tavırlarını yedi ve onların bu yüzden Cehenneme gireceklerini haber verdi.¹⁸

Hediyeleşmek

Efendimiz aleyhisselâm, kendisine sunulan hediye kabul eder, kendisi de onun karşılığında hediye verirdi.¹⁹

Hediyeleşmenin sevgiyi perçinleyeceğini, kalpteki kin ve nefreti yok edeceğini söylerdi.²⁰

Komşuların hediyeleşmesini tavsiye eder; hediye vermeye, en yakın komşudan başlamak gerektiğini belirtirdi.²¹

Bu konuda özellikle hanımlara öğüt verir, paça gibi önemsiz görülen bir yemek pişirseler bile komşularına göndermelerini isterdi.²²

Kendisine böyle bir yemek gönderilse onu kabul edeceğini ifade ederdi.²³

¹⁷ *Ebü Dâvûd*, Edeb 11; *Tirmizî*, Kıyâmet 44; *Buhârî*, *el-Edebü'l-müfred* (Abdülbâkî), s. 85.

¹⁸ *Buhârî*, Hayz 6, Küsûf 9, Zekât 44, Savm 41, Şehâdât 12; *Müslim*, İmân 132; *Ebü Dâvûd*, Sünnet 15; *Tirmizî*, İmân 6; *İbni Mâce*, Fiten 19.

¹⁹ *Buhârî*, Hibe 11; *Ebü Dâvûd*, Büyû' 82, Diyyât 6; *Tirmizî*, Birr 34; Ahmed b. Hanbel, *Müsned*, VI, 90.

²⁰ *Tirmizî*, Velâ 6; Ahmed b. Hanbel, *Müsned*, II, 405; *Buhârî*, *el-Edebü'l-müfred* (Abdülbâkî), s. 208; Taberânî, *el-Mu'cemü'l-kebir* (Selefi), XXV, 162; Taberânî, *el-Mu'cemü'l-ersat* (İvezullah), II, 146, VI, 54, VII, 190.

²¹ *Buhârî*, Şûfa 3, Hibe 16.

²² *Buhârî*, Hibe 1, Edeb 30; *Müslim*, Zekât 90; *Tirmizî*, Velâ 6.

²³ *Buhârî*, Hibe 2, Nikâh 73; *Müslim*, Nikâh 104; Ahmed b. Hanbel, *Müsned*, II, 424, 479, 481, 512.

Tokalaşmak

Tokalaşmak sünnettir. Tokalaşmaya musâfaha da denir.

Peygamber Efendimiz, Müslümanların birbiriyle tokalaşmasını isterdi. İki Müslüman tokalaşınca, daha oradan ayrıldıktan günahlarının döküleceğini söylerdi.²⁴

Sahâbîler de birbiriyle tokalaşırdı.²⁵

Buna karşılık kucaklaşmayı ve öpüşmeyi doğru bulmazdı. Ama bir süre ayrıldıktan sonra yeniden kavuşanların kucaklaşmasında sakınca görmezdi.²⁶

Birine hürmeten ayağa kalkmak

İleri gelen Sahâbîlerden Sa'd ibni Muâz birgün Peygamber Efendimizin yanına gitmişti. Efendimiz, orada bulunan Ensâra:

“Büyüğünüz için ayağa kalkınız!” buyurdu.²⁷

Ve böylece saygıya lâayık kimseler için ayağa kalkılabileceğini öğretmiş oldu.

İslâm âlimleri; faziletli bir yönetici ve âdil bir devlet adamı için halkın, hocası için talebenin ayağa kalkmasını uygun görmüşlerdir.

Peygamber Efendimiz, kızı Hz. Fâtıma yanına geldiğinde ayağa kalkıp onu öper, elini tutarak “Merhaba kızım!” der, onu kendi yerine oturturdu. Hz. Fâtıma da, babası evini şerefletirdiğinde, onu aynı şekilde karşıladı.²⁸

²⁴ *Ebü Dâvûd*, Edeb 141, 142; *Tirmizî*, İstî'zân 31; *İbni Mâce*, Edeb 15; Ahmed b. Hanbel, *Müsned*, IV, 289, 303; Elbânî, *Sahîhu't-Tergîb ve't-terhib*, III, 32.

²⁵ *Buhârî*, İstî'zân 27; *Ebü Dâvûd*, Edeb 140, 141; *Tirmizî*, İstî'zân 31; *İbni Mâce*, Edeb 15; Ahmed b. Hanbel, *Müsned*, V, 260; Taberânî, *el-Mu'cemü'l-kebîr* (Selefi), VI, 256; Heysemî, *Mecma'u'z-zevâid*, VIII, 37

²⁶ *Tirmizî*, İstî'zân 32; *İbni Mâce*, Edeb 15; Ahmed İbni Hanbel, *Müsned*, III, 198; Taberânî, *el-Mu'cemü'l-ıvsat* (İvezullah), I, 37; Elbânî, *Sahîhu't-Tergîb ve't-terhib*, III, 32.

²⁷ *Buhârî*, Meğâzi 31, Cihâd 168, Menâkıb-ı'l-Ensar 12, Meğâzi 32; *Müslim*, Cihâd 64.

²⁸ *Ebü Dâvûd*, Edeb 144; *Tirmizî*, Menâkıb 60; *Buhârî*, *el-Edebü'l-müfred* (Abdülbâkî), s. 337; Hâkim, *el-Müstedrek* (Atâ), III, 167, IV, 303; İbn Hibbân, *es-Sahîh* (Ar-nâût), XV, 403.

Büyüklerin hakkını gözetmek de bir görevdir.²⁹

Bununla beraber, başkalarının kendisine hürmeten ayağa kalkmasından hoşlanmak, gurura yol açabileceği için pek tehlikelidir. Peygamber Efendimiz öyle kimseleri Cehenneme girmeye hazır olsunlar diye tehdit etmiştir.³⁰

²⁹ *Ebü Dâvûd*, Edeb 58; *Tirmizî*, Birr 15; Ahmed b. Hanbel, *Müsned*, II, 185, 207, 222; Buhârî, *el-Edebü'l-müfref* (Abdülbâkî), s. 129-133. Bu konuda daha fazla bilgi için bk. M. Yaşar Kandemir, *İki Cihan Güneşi*, s. 269-275 (Hürmeten Ayağa Kalkmak).

³⁰ *Ebü Dâvûd*, Edeb 151, 152; *Tirmizî*, Edeb 13; Ahmed b. Hanbel, *Müsned*, IV, 93, 100; Buhârî, *el-Edebü'l-müfref* (Abdülbâkî), s. 339.

Gül Kokusu

Seni seviyorum

Ebû İdris el-Havlânî, Peygamber Efendimiz vefât ettiğinde dört yaşındaydı. Bu sebeple Sahâbî olma bahtiyarlığını kıl payı kaçırmıştı. Büyük Tâbiîlerin önde gelen âlimlerinden olan Ebû İdris, Suriye’de yaşadığı bir olayı şöyle anlatır:

Birgün Dimaşk Mescidine gitmiştim. Orada güleç yüzlü bir delikanlı gördüm. Halk etrafına toplanmıştı. Bir konuda anlaşamadıkları zaman ona soruyor, ne derse itiraz etmeden kabul ediyorlardı.

“Kim bu genç?” diye sordum.

“Peygamberimizin arkadaşlarından Muâz ibni Cebel’dir” dediler.

Ertesi gün erkenden mescide koştum. O genç benden evvel gelmiş, namaz kılıyordu. Namazını bitirinceye kadar bekledim, sonra önüne geçip selâm verdim ve:

“Yemin ederim, ben seni seviyorum” dedim.

“Allah için mi seviyorsun?” diye sordu.

“Evet, Allah için seviyorum” dedim. O yine:

“Gerçekten Allah için mi seviyorsun?” dedi.

“Evet,” dedim. “Gerçekten Allah için seviyorum.”

Elbisemden tutarak beni kendisine doğru çekti ve:

“Kutlarım seni” dedi. “Çünkü ben Resûlullah sallallahu aleyhi ve sellem’i şöyle buyururken dinledim:

Allah Teâlâ şöyle buyurdu:

Başka sebeplerle değil, sadece Benim rızâmı kazanmak için birbirini seven,

Benim rızâmı kazanmak için bir araya gelen,

Benim rızâm uğrunda birbirini ziyaret eden,

ve sadece Benim rızâm için sadaka verip iyilik edenler

Benim sevgimi hak ederler.”

³¹ Malik, *Muvatta'*, Şa'r 16; Ahmed b. Hanbel, *Müsned*, V, 229, 233, 236, 239; İbn Hibbân, *es-Sahîh* (Amâtt), II, 335; Hâkim, *el-Müstedrek* (Atâ), IV, 186, 187.

28. KOMŞUYA İYİ DAVRANMALI

İMANIN DALLARINDAN biri de komşuya iyi davranmaktır.

Evi evimize yakın olsa da, uzak olsa da, aramızda bir akrabalık bağı bulunsa da, bulunmasa da komşulara iyi davranmalıdır.¹ Allah Teâlâ böyle emreder.

Neredeyse mirasçı olacaktı

Bu konuyu Peygamber Efendimizden dinleyelim:

Cebrâîl bana komşuya iyilik etmeyi tavsiye edip durdu. Neredeyse komşuyu komşuya mirasçı kılacak sandım.²

İşte onun için, Allah'a ve âhiret gününe iman eden kimse, komşusunu rahatsız etmesin.³

Allah'a ve âhiret gününe iman eden kimse komşusuna iyilik etsin.⁴

Komşusuna iyilik eden, iyi mü'min olur.⁵

¹ Nisâ 4/36.

² *Buhârî*, Edeb 28; *Müslim*, Birr 140-141; *Ebü Dâvûd*, Edeb 122, 123; *Tirmizî*, Birr 28; *İbnî Mâce*, Edeb 4; Ahmed b. Hanbel, *Müsned*, II, 85, 160, 259, 305, 445, V, 32, 267, 365, VI, 52, 238.

³ *Buhârî*, Nikâh 81, Edeb 31, 85, Rikak 23; *Müslim*, İmân 75; *Ebü Dâvûd*, Edeb 123; Ahmed b. Hanbel, *Müsned*, II, 463, VI, 69.

⁴ *Müslim*, İmân 74, 76, 77; *İbnî Mâce*, Edeb 4; *Dârimî*, Et'ime 11; Ahmed b. Hanbel, *Müsned*, IV, 31, V, 412, VI, 384.

⁵ *Tirmizî*, Zühd 2; Ahmed b. Hanbel, *Müsned*, II, 310; Ebû Ya'îza, *Müsned* (Esed), XI, 113; Taberânî, *el-Mu'cemü'l-evsât* (İvezullah), VII, 125.

Hiçbir iyiliği küçümsemeyiniz. Komşuya bir iyilik yapamasanız bile, ona güler yüz gösteriniz. Et yemeği pişirdiğinizde veya herhangi bir yemek yaptığınızda suyunu çok koyup ondan birkaç kepçe de komşuya veriniz.⁶

Çünkü, yanı başındaki komşunun aç olduğunu bile bile tok yatan kimse mü'min değildir.⁷

Yapacağı fenalıklardan komşusu güven içinde olmayan kimse vallahi iman etmiş olmaz, vallahi iman etmiş olmaz, vallahi iman etmiş olmaz.⁸

Yapacağı fenalıklardan komşusu güven içinde olmayan kimse Cennete giremez.⁹

Komşuyu koruyup gözetmeli

Efendimizin konuyla ilgili tavsiyelerini dinlemeye devam edelim:

Bir harcama söz konusu olduğunda önce aile fertleri gözetilmeli; onlardan artan, akraba ve yakınlar harcanmalı; kalan da sağ ve soldaki komşulara verilmelidir.¹⁰

Komşulara bir ikramda bulunmak istendiği zaman, öncelikle kapısı daha yakın olandan başlamalıdır.¹¹

Bir komşu ev yaparken komşusunun duvarına ağaç koymak veya bitişik duvara çivi çakmak istese, komşusu ona engel olmamalıdır.¹²

⁶ *Müslim*, Bırr 142, 143; *Tirmizî*, Et'ime 30; *İbni Mâce*, Et'ime 58; *Dârimî*, Et'ime 37; Ahmed b. Hanbel, *Müsned*, V, 156; Buhârî, *el-Edebü'l-müfred* (Abdülbâkî), s. 53.

⁷ İbn Ebû Şeybe, *el-Musannef* (Hüt), VI, 164; Buhârî, *el-Edebü'l-müfred* (Abdülbâkî), s. 52; Ebû Ya'lâ, *Müsned* (Esed), V, 92; Taberânî, *el-Mu'cemü'l-kebir* (Selefi), I, 259, XII, 154; Heysemî, *Mecma'u'z-zevâid*, VIII, 167.

⁸ *Buhârî*, Edeb 29; *Müslim*, İmân 73; *Tirmizî*, Kıyâmet 60; Ahmed b. Hanbel, *Müsned*, I, 387, II, 288, 336, VI, 385.

⁹ *Müslim*, İmân 73; Ahmed b. Hanbel, *Müsned*, II, 372, III, 154, 198.

¹⁰ *Müslim*, Zekât 41; *Nesâî*, Zekât 60, Büyü 84.

¹¹ *Buhârî*, Şûfa 3, Hibe 16, Edeb 32; Ahmed b. Hanbel, *Müsned*, VI, 175, 193, 239.

¹² *Buhârî*, Mezâlim 20, Eşribe 24; *Müslim*, Müsâkât 136; *Ebû Dâvûd*, Akdiye 31; *Tirmizî*, Ahkâm 18; *İbni Mâce*, Ahkâm 15.

Çünkü Allah katında komşuların hayırlısı, komşusuna hayırlı olandır.¹³

Zina etmek günahtır. Ama komşunun hanımıyla zina etmek, başkasıyla zina etmekten on kat daha günahtır.

Hırsızlık etmek günahtır. Ama komşunun evinden birşey çalmak, başkasının evinden birşey çalmaktan on kat daha günahtır.¹⁴

Burada bir de Sahâbîlerden bir olay zikrelelim:

Bazı kimseler Peygamberimizin Sahâbîlerinden Abdullah ibni Amr'ı ziyarete gitmişlerdi. O sırada hizmetkârı bir koyun kesiyordu. Abdullah ibni Amr, ona işini bitirince koyunun etini Yahudi komşularından başlayarak dağıtmasını söyledi.

Orada bulunanlardan biri:

"Allah hayrını versin, Yahudi mi dedin?" diye sorunca;

"Evet," dedi İbni Amr. "Ben Hz. Peygamberden komşuya iyi davranılması konusunda çok şey duydum. Hattâ biz onun komşuyu komşuya mirasçı kılacağını sanırdık."¹⁵

Komşuya sabretmeli

Peygamber Efendimizi dinlemeye devam edelim:

Müslümanı dünyada bahtiyar eden şeylerden biri iyi komşudur.¹⁶

"Allahım! Kötü komşudan sana sığınırım" diye dua etmelidir.¹⁷

¹³ Tirmizî, Birr 28; Dârimî, Siyer 3; Ahmed b. Hanbel, *Müsned*, II, 168; Buhârî, *el-Edebü'l-müfred* (Abdülbâkî), s. 53; İbn Hibbân, *es-Sahih* (Arnaût), II, 276, 277; Hâkim, *el-Müstedrek* (Atâ), I, 610, II, 111, IV, 181.

¹⁴ Ahmed b. Hanbel, *Müsned*, VI, 8; Buhârî, *el-Edebü'l-müfred* (Abdülbâkî), s. 50; Taberânî, *el-Mu'cemü'l-kebir* (Selefî), XX, 256; a. g. mlf., *el-Mu'cemü'l-ırsat* (İvezullah), VI, 254; Heysemî, *Mecma'u'z-zevâid*, VIII, 168.

¹⁵ Buhârî, *el-Edebü'l-müfred* (Abdülbâkî), s. 58; Beyhâkî, *Şuabü'l-îmân* (Zağlûl), VII, 84, 85.

¹⁶ Ahmed b. Hanbel, *Müsned*, III, 407; Buhârî, *el-Edebü'l-müfred* (Abdülbâkî), s. 54; Hâkim, *el-Müstedrek* (Atâ), IV, 184; Heysemî, *Mecma'u'z-zevâid*, VIII, 163.

¹⁷ Nesâî, İstiâze 44; Buhârî, *el-Edebü'l-müfred* (Abdülbâkî), s. 54; İbn Ebû Şeybe, *el-Musannef* (Hût), V, 220; İbn Hibbân, *es-Sahih* (Arnaût), III, 307; Hâkim, *el-Müstedrek* (Atâ), I, 714.

Cenâb-ı Hakk'ın sevdiği kişilerden biri, komşusunun eziyetlerine Allah rızası için katlanan adamdır. Allah Teâlâ onu bir şekilde komşusunun fenalığından korur.¹⁸

Hanımlar daha dikkatli olmalı

Erkekler işlerine gittiği zaman bile komşu hanımlar birbirinden ayrılmaz. Onun için onlar birbirine iyi davranmalı, birbirine hediye verip almalıdır. Alıp verdikleri şey bir paça yemeği bile olsa, Efendimizin buyurduğu gibi, onu küçümsememellidir.¹⁹

Birgün Sahâbîlerle Peygamber Efendimiz arasında iki hanım hakkında şöyle bir konuşma geçti:

“Ey Allah'ın Elçisi! Falan kadının geceleri ibadet ettiği, gündüzleri oruç tuttuğu, daha başka iyilik ve hayırlar yaptığı, fakat komşularına diliyle eziyet ettiği söyleniyor. Onun hakkında ne buyurursunuz?”

“Onda hayır yok, o Cehennemliktir.”

“Falan kadının da farz ibadetlerden başka pek o kadar namaz kılıp oruç tutmadığı, ancak hayrına bir miktar yağsız peynir verdiği, bir de komşularına eziyet etmediği anlatılıyor.”

“O Cennetliktir.”²⁰

¹⁸ Ahmed b. Hanbel, *Müsned*, V, 176; Bezzâr, *Müsned* (Mahfûzurrahmân), IX, 348; Taberânî, *el-Mu'cemü'l-kebir* (Selefi), II, 152; Hâkim, *el-Müstedrek* (Atâ), II, 98; Elbâni, *Sahihu't-Tergib ve't-terhib*, II, 686.

¹⁹ Buhârî, Hibe 1, Edeb 30; Müslim, Zekât 90; Tirmizî, Velâ 6; Ahmed b. Hanbel, *Müsned*, II, 264, 307, 432, 493, 506

²⁰ Ahmed b. Hanbel, *Müsned*, II, 440; İshâk b. Râhûye, *Müsned* (nşr. Belûşî), I, 311; Buhârî, *el-Edebü'l-müfred* (Abdûlbakî), s. 54; Hâkim, *el-Müstedrek* (Atâ), IV, 183-184; Heysemî, *Mecma'u'z-zevâid*, VIII, 169; Elbâni, *Sahihu Mevâridi'z-zam'ân*, II, 288.

Gül Kokusu

Kötü komşu

Sahâbîlerden biri Peygamber Efendimizin huzuruna gelerek komşusunu şikâyet etti. Efendimiz ona sabretmesini söyledi. Adam iki, üç defa daha geldi ve şikâyetlerini tekrarladı.

O zaman Resûl-i Ekrem ona:

“Evinin eşyasını çıkarıp yola at!” buyurdu.

O da öyle yaptı.

Yoldan gelip geçenler ona eşyalarını niçin yola attığını sordular.

O da soranlara olayı anlatıp Hz. Peygamberin böyle tavsiye ettiğini söyledi.

Olayı öğrenenler kötü komşuya lânet etmeye, “Allah ona da şunu yapsın, bunu yapsın” diye beddua etmeye başladılar.

Kötü komşu Resûl-i Ekrem’e gelerek:

“Yâ Resûlallah! Nedir bu insanlardan çektiğim!” dedi.

“Ne yaptılar sana?”

“Bana lânet ediyorlar.”

“Onlardan önce sana Allah lânet etti!”

“Öyleyse bir daha komşumu rahatsız etmeyeceğim.”

Sonra doğruca komşusunun yanına giderek:

“Eşyalarını içeri al, seni bir daha rahatsız etmeyeceğim” dedi.²¹

²¹ Ebû Dâvûd, Edeb 122, 123; Buhârî, *el-Edebü'l-müfred* (Abdülhakî), s. 57; Ebû Ya'la, *Müsned* (Esed), XI, 506; İbn Hibbân, *es-Sahîh* (Ama0t), II, 278; Taberânî, *el-Mu'ce-mû'l-kebir* (Selefi), XXII, 134; Hâkim, *el-Müstedrek* (Ata), IV, 183; Heysemî, *Mecma'u'z-zevâid*, VIII, 170; Elbânî, *Sahîhu't-Tergîb ve't-terhîb*, II, 683.

29. MİSAFİRE İKRAM ETMELİ

MÜSLÜMANIN BİR ÖZELLİĞİ de misafire iyilik ve ikram etmesidir.

İhtiyaç içinde olsalar bile, misafiri kendilerine tercih eden gönlü zengin kimseleri Allah Teâlâ övmüştür.¹

Misafirin önemi

Şimdi bu konuda Peygamber Efendimizi dinleyelim:

Allah'a ve âhiret gününe iman eden kimse misafirine ikram etsin.²

Allah'a ve âhiret gününe iman eden kimse, misafirini bir gün bir gece elinden geldiğince ağırlasın. Esasen misafirlik üç gündür. Misafiri üç günden fazla ağırlamak da sevaptır.³

Misafirinin senin üzerinde hakkı vardır.⁴

¹ Haşr 59/9.

² *Buhârî*, Nikâh 80, Edeb 31, 85, Rikâk 23; *Müslim*, İmân 74, 75, 77; *Ebü Dâvûd*, Edeb 122, 123; *Tirmizî*, Kıyâmet 50; *İbni Mâce*, Edeb 4; *Mâlik*, *Muvatta'*, Sıfatü'n-nebî, 22; *Dârimî*, Et'ime 11; Ahmed b. Hanbel, *Müsned*, II, 174, 267, 269, 433, 463, IV, 31, VI, 69, 384.

³ *Buhârî*, Edeb 31, 85, Rikâk 23; *Müslim*, Lukata 14; *Ebü Dâvûd*, Et'ime 5; *Tirmizî*, Birr 43; *İbni Mâce*, Edeb 5; *Mâlik*, *Muvatta'*, Sıfatü'n-nebî, 22; *Dârimî*, Et'ime 11; Ahmed b. Hanbel, *Müsned*, IV, 31, VI, 385.

⁴ *Buhârî*, Savm 54; *Müslim*, Sıyâm 182; *Ebü Dâvûd*, Tatavvu' 27; *Nesâî*, Sıyâm 76; Ahmed b. Hanbel, *Müsned*, VI, 268.

Allah katında kesinlikle makbul olan üç duadan biri misafirin duasıdır.⁵

Bir toplum kendilerine misafir olan kimseyi ağırlamakla yükümlüdür.⁶

Evine misafir gelmeyen kimsede hayır yoktur.⁷

Öte yandan bir misafirin, din kardeşinin evinde, onu günaha sokacak kadar kalması da helâl değildir.

Efendimiz böyle buyurunca Sahâbîler sordular:

“Yâ Resûlallah! İnsan din kardeşini nasıl günaha sokar?” Resûl-i Ekrem şöyle cevap verdi:

“Bir misafir, kendisini ağırlayacak imkânı bulunmayan kimsenin evinde oturup kalmakla onu günaha sokmuş olur.”⁸

Peygamberimiz misafire ikram ederdi

Resûl-i Ekrem Efendimiz, Cebrâil aleyhisselâm'ı ilk görüp de peygamber olduğunu öğrendiği zaman büyük bir heyecana kapıldı. Acaba gördüğü gerçekten melek miydi?

Bunun üzerine Hz. Hatice Annemiz, Resûlullah Efendimizi sâkinleştirmek için, Allah Teâlâ'nın ona verdiği güzel huyları bir bir saymaya başladı ve bu arada ona “Sen misafirleri ağırlarsın” dedi.⁹ Efendimiz, Hz. Hatice Annemizin de dediği gibi, peygamber olmadan önce de misafire ikram etmeyi pek severdi.

Peygamber olduktan sonra, uzak yerlerden çeşitli görevlerle gelen kimseleri alıp evine götürür, onlara yemek ikram ederdi.¹⁰

⁵ *Ebü Dâvûd*, Vitr 29; *Tirmizî*, Birr 7, Daavât 47; *İbni Mâce*, Dua 11; Ahmed b. Hanbel, *Müsned*, II, 258, 348, 478, 517, 523; Buhârî, *el-Edebü'l-müfred* (Abdûlbâkî), s. 25, 169; Abd b. Humeyd, *Müsned* (Sâmerrâî), s. 416; İbn Hibbân, *es-Sahîh* (Arnaûf), VIII, 416.

⁶ *Ebü Dâvûd*, Sünne 5; *Tirmizî*, İlim 10; *İbni Mâce*, Mesâcid 6; Ahmed b. Hanbel, *Müsned*, IV, 131.

⁷ Ahmed b. Hanbel, *Müsned*, IV, 155; Heysemî, *Mecma'u'z-zevâid*, VIII, 175.

⁸ *Müslim*, Lukata 15, 16; Abd b. Humeyd, *Müsned* (Sâmerrâî), s. 175.

⁹ Buhârî, Bed'ü'l-vahy 3, Tefsîr 96, Ta'bîr 1; *Müslim*, İmân 252; Ahmed b. Hanbel, *Müsned*, VI, 223, 233.

¹⁰ *Tirmizî*, Et'ime 41; *İbni Mâce*, Et'ime 11; Taberânî, *el-Mu'cemü'l-kebir* (Selefi), XVIII, 82; a. g. mlf., *el-Mu'cemü'l-evsat* (Ivezullah), VI, 180.

Tanıdık tanımadık herkese yemek yedirmenin pek hayırlı bir davranış olduğunu söylerdi.¹¹

Aç bir Müslümanı doyuran kimseyi Allah Teâlâ'nın Cennet meyvalarıyla doyuracağını belirtirdi.¹²

Ehl-i Suffe denilen ve Mescid-i Nebvî'de yatıp kalkan fakirleri de sık sık evine götürüp karınlarını doyurur, hattâ onlara isterlerse evde yatabileceklerini söylerdi; fakat onlar, her zaman yatıp kalktıkları yere giderlerdi.¹³

Resûl-i Ekrem Efendimiz, birgün fakir Sahâbîlerden Ebû Hüreyre'nin aç olduğunu fark edince, onu alıp evine götürdü. Ona bir tas süt ikram ederek "İç!" buyurdu. Ebû Hüreyre verilen sütü içti. Allah'ın Elçisi "Bir daha iç!" dedi. Ebû Hüreyre tekrar içti. Efendimiz onu süte iyice kandırmak istiyordu. Sonunda Ebû Hüreyre içecek yeri kalmadığını yeminle ifade edince, bir daha ısrar etmedi.¹⁴

Müslüman olmayan kimseleri bile misafir edip ağırlardı.¹⁵

Derin bir muhabbet beslediği amcazâdesi Câfer-i Tayyâr fakirleri çok sevdiği, onları evine götürüp ağırladığı için kendisine "Fukarâ Babası" diye iltifat ederdi.¹⁶

Misafir ikrâmı küçümsememeli

Ev sahibi misafirine çok şey ikram etmek istediği halde buna imkân bulamayabilir. Onun için misafir sofraya konanı yemeli, hiçbir ikramı küçümsememeli, Peygamber Efendimizin,

¹¹ *Buhârî*, İmân 6, 20, İstîzân 9; *Müslim*, İmân 63; *Tirmizî*, Et'ime 45; *Nesâî*, İmân 12; *İbni Mâce*, Et'ime 1.

¹² *Ebû Dâvûd*, Zekât 41; İbn Ebû Şeybe, *el-Musannef* (Hût), VII, 82.

¹³ *Ebû Dâvûd*, Edeb 94; *İbni Mâce*, Mesâcid 6; Ahmed b. Hanbel, *Müsned*, III, 429, V, 426; Hâkim, *el-Müstedrek* (Atâ), IV, 301.

¹⁴ *Buhârî*, Rikak 17; *Tirmizî*, Kıyâmet 26; Ahmed b. Hanbel, *Müsned*, II, 515.

¹⁵ *Buhârî*, Et'ime 12; *Müslim*, Eşribe 186; *Tirmizî*, Et'ime 20; Mâlik, *Muvatta'*, Sıfatü'n-nebî 10; Ahmed b. Hanbel, *Müsned*, II, 475.

¹⁶ *Tirmizî*, Menâkıb 29; *İbni Mâce*, Zühd 7; İbn Ebû Âsım, *el-Ahâd ve'l-mesâni* (Cevâbire), I, 277; Taberânî, *el-Mu'cemü'l-kebir* (Selefi), II, 109.

“Sirke ne güzel katık; sirke ne güzel katık!” diye onu zevkle yediğini unutmamalıdır.¹⁷

İkram edilen şeyle yetinme konusunda Sahâbeden güzel bir örnek vardır. Onu bize, Tâbiîn âlimlerinden Kûfeli Şakîk ibni Seleme şöyle anlattı:

Birgün bir arkadaşımla Selmân-ı Fârisî radiyallahu anh'ı ziyaret ettik. Selmân:

“Eğer Resûl-i Ekrem sallallahu aleyhi ve sellem misafire ikram etmek için kendini zorlamayı bize yasaklamasaydı, mutlaka size daha fazlasını yapmaya çalışırdım” diyerek ekmek ve tuz getirtti.

Arkadaşım:

“Tuzun yanında bir de kekik olsaydı!” deyince, Selman-ı Fârisî, matarasını bakkala rehin olarak gönderip kekik getirtti.

Yemek yenildikten sonra arkadaşım:

“Bize verdiği rızka kanaat ettiren Allah'a hamdolsun” deyince Selmân-ı Fârisî cevabı yapıştırdı:

“Eğer Allah Teâlâ'nın sana verdiği rızka kanaat etseydin mataram rehinde kalmazdı.”¹⁸

Ev sahibine dua etmeli

Resûl-i Ekrem Efendimiz Sahâbîlerin davetini kabul ederek evlerine gider, ikram ettikleri yemeği yer, sonra da onlara dua ederdi.

Birgün Büsr ibni Ebû Büsr el-Mâzinî'nin evine misafir olmuştu. Kendisine ikrâm edilen yemeği yedi, meşrûbatı içti. Büsr, değerli misafirini uğurlarken ondan dua istedi. Efendimiz de:

¹⁷ Müslim, Eşribe 167-169; Ebû Dâvûd, Et'ime 39; Tirmizî, Et'ime 35; İbni Mâce, Et'ime 33; Ahmed b. Hanbel, Müsned, III, 390, 400.

¹⁸ Taberânî, el-Mu'cemû'l-kebir (Selefi), VI, 235; Heysemî, Mecma'u's-zevâid, VIII, 179.

“Allahım! Onlara verdiğin rızkı bereketli kıl! Kendilerini bağışlayıp merhamet eyle!” buyurdu.¹⁹

Bir defasında da Sa'd ibni Ubâde'nin evini şereflendirmiş, o da Efendimize ekmek ve zeytin ikram etmişti. Kendisine ikrâm edileni yedikten sonra Allah'ın Elçisi ona şöyle dua etti:

“Evinizde hep oruçlular iftar etsin,

“yemeğinizi iyi kimseler yesin,

“melekler duacınız olsun.”²⁰

¹⁹ *Müslim*, Eşîbe 146; *Tirmizî*, Daavât 118; Ahmed b. Hanbel, *Müsned*, IV, 190.

²⁰ *Ebü Dâvûd*, Et'ime 54; *İbni Mâce*, Sıyâm 45; Ahmed b. Hanbel, *Müsned*, III, 201; *İbn Hibbân*, *es-Sahih* (Armaüt), XII, 107; *Elbâni*, *Sahihu Mevâridi'z-zamân*, II, 9-10.

Birgün bir adam Peygamber Efendimizin yanına gelerek aç olduğunu söyledi.

Allah'ın Elçisi hanımlarından birine haber salarak yiyecek birşey göndermesini istedi. Fakat evde sudan başka birşey yoktu.

Bir başka hanımına haber gönderdi. O da aynı cevabı verdi. Diğer hanımları da evde sudan başka birşey bulunmadığını yeminle ifade ettiler.

O zaman Sevgili Peygamberimiz arkadaşlarına dönerek:

“Bu gece bu yoksulu kim misafir etmek ister?” diye sordu.

Medineli Müslümanlardan biri:

“Ben misafir ederim” diyerek onu alıp evine götürdü. Eve varınca karısına:

“Bu Resûlullah'ın misafiri. Evde ne varsa getir” dedi.

Hanımı onun kulağına:

“Evde sadece çocuklara yetecek kadar birşey var” dedi.

“Öyleyse çocukları oyala. Sofraya gelmek isterlerse onları uyut. Bir de misafirimiz içeri girince lambayı söndür. Sofrada biz de yiyormuş gibi yapalım” dedi.

Hanımı denileni yaptı. Lambanın fitilini düzeltiyormuş gibi yaparak söndürdü.

Sofraya oturdular. Misafir karnını doyurdu; onlar da yiyormuş gibi yaparak aç yattılar.

Ertesi gün o Sahâbî Sevgili Peygamberimizin yanına gidince, Allah'ın Elçisi ona tebessüm buyurdu:

“Bu gece misafirinizle yaptıklarınızdan Allah Teâlâ memnun oldu” buyurdu.²¹

²¹ *Buhârî, Menâkıbü'l-Ensar 10, Tefsîr 59/6; Müslim, Eşîbe 172.*

30. HASTAYI ZİYARET ETMELİ

MÜSLÜMANLARIN birbirini üzerinde hakları vardır. Hastayı ziyaret etmek bu haklardan biridir.¹

Peygamber Efendimiz hastayı ziyaret eder,²

hasta ziyaretinin Müslümanların birbirini üzerindeki haklarından biri olduğunu söyleyerek hasta ziyaretine teşvik ederdi.³

Hastayı ziyaret etmeyi Cennet meyveleri toplamaya benzetirdi.⁴

Hasta ziyaretinin güzelliği

Şimdi Resûl-i Ekrem Efendimizin bu konudaki buyruklarını dinleyelim:

Bir Müslüman, hasta bir Müslümanı sabahleyin ziyarete giderse, yetmiş bin melek akşama kadar; akşam ziyarete gider-

¹ *Buhârî*, Cenâiz 2; *Müslim*, Selâm 4; *İbnî Mâce*, Cenâiz 1.

² *Buhârî*, Cenâiz 36, Vesâyâ 2, Nefekât 1, Merdâ 11, 16, Daavât 43, Ferâiz 6 ; *Müslim*, Vasiyyet 5; *Ebü Dâvûd*, Cenâiz 5, Ferâiz 3; *Tirmizî*, Vesâyâ 1, Menâkıb 52; *Nesâî*, Vesâyâ 3; *İbnî Mâce*, Vesâyâ 5.

³ *Buhârî*, Cenâiz 2, Mezâlim 5, Nikâh 72, Cihâd 171, Et'ime 1, Eşribe 28; *Müslim*, Libâs 3, Selâm 4; *Ebü Dâvûd*, Cenâiz 7; *Tirmizî*, Cenâiz 2, Edeb 45; *Nesâî*, Cenâiz 53.

⁴ *Müslim*, Birr 39-42; *İbnî Mâce*, Cenâiz 2; Ahmed b. Hanbel, *Müsned*, V, 277, 281.

⁵ *Ebü Dâvûd*, Cenâiz 3; *Tirmizî*, Cenâiz 2; *İbnî Mâce*, Cenâiz 2; Ahmed b. Hanbel, *Müsned*, I, 121, 138; Hâkim, *el-Müstedrek (Atâ)*, I, 492; Elbâni, *Sahîhu't-Tergîb ve't-terhîb*, III, 358-359.

se, yetmiş bin melek sabaha kadar onu bağışlaması için Allah'a yalvarır.⁵

Kıyamet gününde Allah Teâlâ ile hastayı ziyaret etmeyen insanlar arasında şöyle konuşmalar geçecektir:

"Ey âdemoğlu! Hastalandım, Beni ziyaret etmedin!"

"Allahım! Sen âlemlerin Rabbi iken ben Seni nasıl ziyaret edebilirdim?"

"Falan kulum hastalandı, ziyaretine gitmedin. Onu ziyaret etseydin, Beni onun yanında bulurdun. Bunu bilmiyor musun?"⁶

Nasıl ziyaret etmeli

Peygamber Efendimizden öğrendiğimize göre:

Hastayı ziyaret eden kimse, elini hastanın alnına koyarak veya elini tutarak "Nasılsın?" diye hatırını sormalı;

"Geçmiş olsun. Hastalığın günahlarına kefarete olur inşallah" demeli,⁸

ve ileride güzel günler göreceği temennisiyle onu rahatlatacak ve ümit verecek konuşmalar yapmalıdır.⁹

Hastanın yanında iyi ve hayırlı sözler söylemelidir; çünkü orada bulunan melekler yapılan dua ve temennilere "âmin" derler.¹⁰

Ve hasta ziyareti kısa olmalıdır.¹¹

⁵ *Ebü Dâvûd*, Cenâiz 3; *Tirmizî*, Cenâiz 2; *İbnî Mâce*, Cenâiz 2; Ahmed b. Hanbel, *Müsned*, I, 121, 138; Hâkim, *el-Müstedrek* (Atâ), I, 492; Elbânî, *Sahihu't-Tergîb ve't-terhib*, III, 358-359.

⁶ *Müslim*, Birr 43; Buhârî, *el-Edebü'l-müfred* (Abdülbâkî), s. 182; İbn Hıbbân, *es-Sahih* (Arnaût), III, 224.

⁷ *Tirmizî*, İsti'zân 31; Ahmed b. Hanbel, *Müsned*, V, 260; Taberânî, *el-Mu'cemü'l-kebir* (Selefi), VIII, 211.

⁸ *Buhârî*, Menâkıb 25, Merdâ 10, 14, Tevhid 31; İbn Hıbbân, *es-Sahih* (Arnaût), VII, 225.

⁹ *Tirmizî*, Tıb 33; *İbnî Mâce*, Cenâiz 1; İbn Ebû Şeybe, *el-Musannef* (Hût), II, 445.

¹⁰ *Müslim*, Cenâiz 6; *Tirmizî*, Cenâiz 7; *İbnî Mâce*, Cenâiz 4; Ahmed b. Hanbel, *Müsned*, VI, 306.

¹¹ Abdürrezzâk, *el-Musannef* (A'zamî), III, 594; Beyhakî, *Şuabü'l-imân* (Zaghlûl), VI, 542-543.

Hastaya dua etmeli

Peygamber Efendimiz hastalara çeşitli şekillerde dua ederdi.

Eğer hasta ev halkından biriye, sağ elini onun üzerinde gezdirerek şöyle derdi:

“Bütün insanların rabbi olan Allahım! İstirabını giderip şifa ver. Şifayı veren ancak Sensin. Senin verdiğin şifadan başka şifa yoktur. Hiçbir hastalık izi kalmayacak şekilde şifa ihsan et!”¹²

Sevgili Efendimiz, Sa'd ibni Ebû Vakkâs hastalandığı zaman onu ziyarete gitti. Elini alına koydu, sonra elini onun yüzünde, karnında gezdirdi ve üç defa “Rabbim, Sa'd'ı iyileştir” diye dua etti.¹³

Bir defasında Resûl-i Ekrem, hastayı ziyaret eden kimsenin onun başucunda durup yedi defa şöyle demesini tavsiye etti:

“Büyük Arş'ın sahibi yüce Allah'tan seni iyi etmesini dilerim.”¹⁴

Birgün Cebrâil aleyhisselâm Hz. Peygamberin yanına geldiğinde onun rahatsızlandığını gördü ve şöyle dua etti:

“Seni rahatsız eden herşeyden Allah'ın adıyla iyileşmeni dilerim. Her nefsin veya haset eden her gözün şerrinden Allah sana şifa versin. Allah'ın adıyla iyileşmeni dilerim.”¹⁵

Hasta ağırlaşınca

Ziyaret edilen hasta ağırlaşmışsa, onun yanında “lâ ilâhe ilâallah” demelidir.¹⁶ Buna *telkin* denir. Fakat hastayı kelime-i tevhîd'i söylemeye zorlamak doğru değildir.

¹² *Buhârî*, Merdâ 20, Tıb 38,40; *Müslim*, Selâm 46-49; *Ebû Dâvûd*, Tıb 18,19; *Tirmizî*, Cenâiz 4, Daavât 111; *İbni Mâce*, Cenâiz 64, Tıb 36, 39.

¹³ *Buhârî*, Merdâ 13, 20; *Müslim*, Vasâyâ 8; *Ebû Dâvûd*, Cenâiz 11; Ahmed b. Hanbel, *Müsned*, I, 168, 171.

¹⁴ *Ebû Dâvûd*, Cenâiz 8; *Tirmizî*, Tıb 32; Ahmed b. Hanbel, *Müsned*, I, 239, 243, 352; *Buhârî*, *el-Edebü'l-müfred* (Abdülbâkî), s. 189; İbn Hibbân, *es-Sahîh* (Arnaûd), VII, 240, 244; Hâkim, *el-Müstedrek* (Atâ), I, 493, IV, 236, 237, 461.

¹⁵ *Müslim*, Selâm 40; Ahmed b. Hanbel, *Müsned*, II, 446, III, 28, 58, 75, VI, 160, 332.

¹⁶ *Müslim*, Cenâiz 1, 2; *Ebû Dâvûd*, Cenâiz 15, 16; *Tirmizî*, Cenâiz 7; *Nesâî*, Cenâiz 4; *İbni Mâce*, Cenâiz 3; Ahmed b. Hanbel, *Müsned*, III, 3.

Ölmek üzere olan bir Müslümanın kelime-i tevhîd'i söylemesinin ona kazandıracakı güzelliği Resûl-i Ekrem Efendimiz şöyle belirtmiştir:

"Kimin son sözü *lâ ilâhe illallah* olursa, Cennete girer."¹⁷

Ziyaretin sevabı

Birgün Peygamber Efendimiz Ashâbıyla otururken onlara dört soru sordu. Bu sorulara sadece Hz. Ebû Bekir cevap verdi. Soru ve cevabı şöyleydi:

"Bugün hanginiz oruçlu?"

"Ben oruçluyum."

"Bugün hanginiz bir cenazeyi defnetti?"

"Ben defnettim."

"Bugün hanginiz bir fakiri doyurdu?"

"Ben doyurdum."

"Bugün hanginiz bir hastayı ziyaret etti?"

"Ben ziyaret ettim."

Ardından Efendimiz şöyle buyurdu:

"Bu özellikler kimde bulunursa o mutlaka Cennete girer."¹⁸

Hastalanınca kendine dua etmeli

Resûl-i Ekrem'in Sahâbîlerinden Osman ibni Ebûl-Âs, rahatsızlığından söz etmişti.

Peygamber Efendimiz ona şunları tavsiye etti:

Ağrıyan yerine elini koy; üç kere "bismillah" de.

Yedi kere de "Bendeki bu hastalığın şerrinden ve ileride yenileyip elem ve hüznün vermesinden Allah'ın izzet ve kudretine sığınırım" de.¹⁹

¹⁷ *Ebû Dâvûd*, Cenâiz 15, 16; Ahmed b. Hanbel, *Müsned*, V, 233, 247; Hâkim, *el-Müstedrek* (Atâ), I, 501, 678; Elbânî, *Sahihu Mevâridi'z-zam'an*, I, 321

¹⁸ *Müslim*, Zekât 87; Buhârî, *el-Edebü'l-müfred* (Abdülbâkî), s. 181; İbn Huzeyme, *Sahih* (A'zamî), III, 304

¹⁹ *Müslim*, Selâm 67; *Ebû Dâvûd*, Tıb 19; *Tirmizî*, Tıb 29, Daavât 125; *İbni Mâce*, Tıb 36; Mâlik, *Muvatta'*, Ayn 9; Ahmed b. Hanbel, *Müsned*, IV, 21, 217, VI, 390.

Efendimizaleyhisselâm, ailesinden biri rahatsızlandığında, Muavvizeteyn'i (Kul eûzü birabbî'l-felak ve nâs) okuyup üflerdi.

Kendisi rahatsızlandığında yine bu sûreleri okuyup avucuna üfler; ellerini vücuduna sürerdi.²⁰

Yahudi çocuğu ziyareti

Bir Yahudi çocuğu Peygamber Efendimize hizmet ederdi. Çocuk birgün hastalandı. Sevgili Efendimiz onu ziyarete gitti, başucuna oturdu ve ona:

“Müslüman ol!” buyurdu.

Çocuk, yanında duran babasının yüzüne baktı. Babası:

“Ebû'l-Kasım'ı dinle!” deyince çocuk Müslüman oldu.

Resûl-i Ekrem oradan ayrılırken şöyle şükretti:

“Şu yavrucağı Cehennemden kurtaran Allah'a hamdolsun.”²¹

²⁰ *Buhârî*, Fezâilü'l-Kur'ân 14; *Müslim*, Selâm 50, 51; *İbnî Mâce*, Tıb 38; Ahmed b. Hanbel, *Müsned*, VI, 104, 181, 263.

²¹ *Buhârî*, Cenâiz 79, Merdâ 11; *Ebû Dâvûd*, Cenâiz 2.

Gül Kokusu

Bir hasta ziyareti

Abdullah ibni Ömer radiyallahu anhümâ anlatıyor:
 Birgün Resûl-i Ekrem sallallahu aleyhi ve sellem ile oturuyor-
 duk. Medineli Müslümandan biri gelip kendisine selâm verdi ve
 geri döndü.

Peygamber Efendimiz ona:

“Kardeşim Sa’d ibni Ubâde nasıl?” diye sordu. O da:

“Durumu iyiye gidiyor” diye cevap verdi.

Bunun üzerine Allah'ın Elçisi:

“Hanginiz onu ziyaret etmek ister?” buyurarak ayağa kalktı.

Biz de, on on beş kişi onunla birlikte kalktık.

Ne ayağımızda ayakkabı, mest; ne başımızda takke; ne de üs-
 tümümüzde gömlek vardı. Biz o çorak arazide yürüyorduk. Nihayet
 Sa’d'ın yanına vardık.

Hastanın yanında oturanlar, Resûl-i Ekrem ile arkadaşlarının
 hastaya yaklaşabilmesi için kalktılar.²²

²² Müslim, Cenâiz 13.

31. ÖLEN KARDEŞİNE SON GÖREVİNİ YAPMALI

ÖLEN KARDEŞİNİ âhirete yolcu etmek, Müslümanın görevidir.

Bu görevin ilki, ölenin gözlerini kapatmaktır.

İnsan ölünce, gözleri açık kalır. Çünkü göz, bedeninden ayrılan ruhunun arkasından bakakalır.

Peygamber Efendimiz, ruhunu teslim eden insanın gözlerini kapatmayı tavsiye etmiştir.¹

Cenazeyi yıkayıp kefenlemek de yine onun din kardeşlerinin görevidir.

Cenaze namazını kılmalı

Müslümanlar, ölen kardeşlerinin cenaze namazını kıldıktan sonra onu defnetmelidir.²

Din kardeşinin cenaze namazını kılıncaya kadar bekleyen Müslümana, Peygamber Efendimizin ifadesiyle, bir dağ kadar sevap verilir; gömülünceye kadar cenazeyle birlikte bulunan kimseye de iki dağ kadar sevap verilir.³

¹ *Müslim*, Cenâiz 7; *İbnî Mâce*, Cenâiz 6; Ahmed b. Hanbel, *Müsned*, VI, 297; İbn Hîb-bân, *es-Sahih* (Arnaûd), XV, 515.

² *Buhârî*, Cenâiz 2, Mezâlim 5, Libâs 36, 45, İstî'zân 8; *Müslim*, Selâm 4, 5; *Nesâî*, Cenâiz 53; *İbnî Mâce*, Cenâiz 1; Ahmed b. Hanbel, *Müsned*, II, 357, IV, 284, 287, 299.

³ *Buhârî*, İmân 35, Cenâiz 58; *Müslim*, Cenâiz 52-57; *Ebü Dâvûd*, Cenâiz 40, 41; *Nesâî*, Cenâiz 79; *İbnî Mâce*, Cenâiz 34.

Hanım Sahâbîlerden Ümmü Atıyye, kadınların, Peygamber Efendimiz zamanında cenazenin ardından kabristana kadar gitmelerine izin verilmediğini, fakat bunun kendilerine haram kılınmadığını söylemiştir.⁴

Peygamber Efendimiz şöyle buyururdu:

Cenaze namazı kıldığınızda, ölüye samimiyetle dua ediniz.⁵

Bir cenaze namazında yüz kişi bulunur, hepsi de o kimsenin affedilmesi için dua ederse, duaları kabul olunur.⁶

Hattâ bir cenaze namazını, Allah'tan başkasına tanrı diye tapmayan kırk kişi kılsa, Allah Teâlâ onların cenaze hakkındaki dualarını kabul eder.⁷

Cenaze namazını üç saf cemaatin kıldığı bir Müslüman Cennetlik olur.⁸

Bu sonuncu hadis-i şerifi Peygamber Efendimizden rivayet eden Mâlik ibni Hübeyre, cenaze namazına katılanların sayısını az bulduğunda, cemaati üç saf halinde dizerdi.⁹

Cenazeyi süratli taşımak

Peygamber Efendimiz cenazenin süratle taşınmasını tavsiye ederdi.

Eğer ölen kimse iyi biriye, onu bir an önce kabirde kendisini bekleyen güzelliklere kavuşturmak gerektiğini, hattâ böyle bir cenazenin kendisini taşıyanlara "Beni bir an önce yerime ulaştırınız!" diyeceğini haber verirdi.

Cenaze kötü biriye, onu da bir an önce omuzlardan atmanın hayırlı olacağını; çünkü onun kendisini taşıyanlara "Eyvah, beni nereye götürüyorsunuz?" diye bağıracağını söylerdi.¹⁰

⁴ *Buhârî*, Hayz 12, Cenâiz 29, l'tisam 27; *Müslim*, Cenâiz 34-35; *Ebü Dâvûd*, Salât 238, 241, Cenâiz 39, 40; *İbnî Mâce*, Cenâiz 50.

⁵ *Ebü Dâvûd*, Cenâiz 56; *İbnî Mâce*, Cenâiz 23; Heysemi, *Mecma'u'z-zevâid*, s. 192.

⁶ *Müslim*, Cenâiz 58; *Tirmizî*, Cenâiz 40; *Nesâî*, Cenâiz 78.

⁷ *Müslim*, Cenâiz 59; *Ebü Dâvûd*, Cenâiz 41; *İbnî Mâce*, Cenâiz 19.

⁸ *Ebü Dâvûd*, Cenâiz 39; *Tirmizî*, Cenâiz 40; *İbnî Mâce*, Cenâiz 19.

⁹ *Ebü Dâvûd*, Cenâiz 39; *Tirmizî*, Cenâiz 40; *İbnî Mâce*, Cenâiz 19.

¹⁰ *Buhârî*, Cenâiz 51; *Müslim*, Cenâiz 50, 51; *Ebü Dâvûd*, Cenâiz 45, 46; *Tirmizî*, Cenâiz 30; *Nesâî*, Cenâiz 44; *İbnî Mâce*, Cenâiz 15.

Borçlarını ödemeli

Borçlu olarak ölmemeye bakmalıdır. Bir kimse borçlu ölmüşse, yakınları herşeyden önce onun borcunu ödemeye çalışmalıdır.

- Peygamber Efendimiz, borcu ödenmediği sürece şehidin bile Cennete giremeyeceğini,¹¹

- bir mü'minin, borcu ödeninceye kadar ruhunun askıda kalacağını,

- ve ilâhî nimetlerden faydalanamayacağını söylerdi.¹²

Hattâ Resûl-i Ekrem, İslâmiyet'in ilk zamanlarında, borcunu karşılayacak birşey bırakmadan ölen kimselerin cenaze namazını kılmaz, Müslümanlara "Siz kılınız" buyururdu. Eğer Sahâbîlerden biri "Onun borcunu ben ödeyeceğim" derse, o zaman cenaze namazını kılardı.¹³

Daha sonraları İslâm devleti zenginleşince, borçlu ölenlerin borcunu bizzat Peygamber Efendimiz ödemeye başladı.¹⁴

Ölen hakkında iyi şeyler söylemeli

Şimdi Efendimizin bu konudaki buyruklarına kulak verelim:

Bir hastanın veya cenazenin yanında bulunduğunuz zaman, iyi şeyler söyleyiniz. Çünkü melekler sizin söylediklerinize "Âmin" der.¹⁵

Bir Müslüman öldüğünde, yakın komşularından dört ev halkı, "Bu adam hakkında hayırdan başka birşey bilmiyoruz" diye şehâdet ettiklerinde, Allah Teâlâ şöyle buyurur:

¹¹ Nesâî, Büyü' 98; Ahmed b. Hanbel, *Müsned*, V, 289.

¹² Tirmizî, Cenâiz 76; *İbni Mâce*, Sadakât 12; Ahmed b. Hanbel, *Müsned*, II, 440, 475, 508; *Dârimî*, Büyü' 52.

¹³ *Buhârî*, Havâlât 3, Kefâlet 3; *Ebü Dâvûd*, Büyü' 9; *Tirmizî*, Cenâiz 70; *Nesâî*, Cenâiz 67; *İbni Mâce*, Sadakat 9.

¹⁴ *Buhârî*, Kefâlet 5, İstikrâz 11, Tefsîr 33/1, Nefekat 15, Ferâiz 4, 13, 24; *Müslim*, Ferâiz 14, Cum'a 43; *Tirmizî*, Cenâiz 70; *Nesâî*, Cenâiz 67; *İbni Mâce*, Mukaddime 7; *İbni Mâce*, Sadakat 9.

¹⁵ *Müslim*, Cenâiz 6; *Ebü Dâvûd*, Cenâiz 14, 15; *Tirmizî*, Cenâiz 7; *Nesâî*, Cenâiz 3, *İbni Mâce*, Cenâiz 42; Ahmed b. Hanbel, *Müsned*, VI, 291, VI, 322.

“Sizin bu ölü hakkındaki şehâdetinizi kabul ettim; onun bilmediğiniz kusurlarını da Ben bağışladım.”¹⁶

Ölen kimse hakkında iyi şeyler söylemenin ona fayda vereceğini şu olay açıkça göstermektedir:

Birgün Resûl-i Ekrem Efendimiz arkadaşlarıyla otururken, oradan bir cenaze geçti. Cemaatten bir kısmı ölen adamı hayırla anınca, Allah'ın Elçisi, o kimsenin kesinlikle Cennete gideceğini söyledi.

Bir süre sonra oradan bir cenaze daha geçti. Bu defa da bazıları onu kötilediler. O zaman Hz. Peygamber, o kimsenin de kesinlikle Cehenneme gideceğini söyledi ve sözlerini şöyle tamamladı:

“Çünkü siz mü'minler, yeryüzünde Allah'ın şahitlerisiniz.”¹⁷

Ölen kimse yıkanırken, onda hoş olmayan bazı haller görülebilir. Peygamber Efendimiz, böyle halleri görüp de başkalarına anlatmayan kimseyi Cenâb-ı Hakk'ın kırk kere bağışlayacağını müjdelemiştir.¹⁸

Ölüye hakaret etmemeli

Peygamber Efendimizi dinlemeye devam edelim:

Ölülere sövmeyiniz! Çünkü onlar, âhirete gönderdikleriyle baş başa kalmıştır.¹⁹

Bir arkadaşınız öldüğü zaman artık onu kendi haline bırakınız; hakkında kötü söz söylemeyiniz.²⁰

Ölülere sövmeyiniz; yoksa dirileri üzersiniz.²¹

¹⁶ Ahmed b. Hanbel, *Müsned*, II, 408-409, III, 242; İbn Hibbân, *es-Sahîh* (Arnaüt), VII, 295; Hâkim, *el-Müstedrek* (Atâ), I, 534; Heysemî, *Mecma'u'z-zevâid*, III, 4; Elbânî, *Sahihu't-Tergîb ve't-terhîb*, III, 378.

¹⁷ *Buhârî*, Cenâiz 86, Şehâdât 6; *Müslim*, Cenâiz 60; *Ebü Dâvûd*, Cenâiz 76; *Tirmizî*, Cenâiz 63; *Nesâî*, Cenâiz 50; *İbni Mâce*, Cenâiz 20, Zühud 25.

¹⁸ Taberânî, *el-Mu'cemü'l-kebir* (Selefi), I, 315; Hâkim, *el-Müstedrek* (Atâ), I, 505, 516; Elbânî, *Sahihu't-Tergîb ve't-terhîb*, III, 368.

¹⁹ *Buhârî*, Cenâiz 97, Rikak 42; *Nesâî*, Cenâiz 52; *Dârimî*, Siyer 68; Ahmed b. Hanbel, *Müsned*, VI, 180.

²⁰ *Ebü Dâvûd*, Edeb 42; Elbânî, *Sahihu't-Tergîb ve't-terhîb*, III, 387.

²¹ *Tirmizî*, Birr 51; Ahmed b. Hanbel, *Müsned*, IV, 252; İbn Hibbân, *es-Sahîh* (Arnaüt), VII, 292; Taberânî, *el-Mu'cemü'l-kebir* (Selefi), VIII, 25.

Ağıt yakmamalı, yas tutmamalı

Ölüye ağlamakta sakınca yoktur.²² Resûl-i Ekrem böyle buyurmuştur.

- Ama yüzünü gözünü tırmalamayı,
- üstünü başını parçalamayı,
- bağra çağıra ağıt yakmayı,
- bir yandan da kendisine beddua etmeyi Müslümanca bir davranış kabul etmemiştir.²³

Hanım Sahâbilerden, ölüye bağıra çağıra ağlamayacaklarına dair söz almıştır.²⁴

Yas tutmaya gelince:

Bir kadın sadece kocası için dört ay on gün yas tutabilir; onun dışında hiç kimse için üç günden fazla yas tutması helâl değildir.²⁵

Kabirleri ziyaret etmeli

“Kabir ziyareti insana âhireti hatırlatır.” Peygamber Efendimiz böyle buyurmuş ve kabir ziyaretini tavsiye etmiştir.²⁶

Kabir ziyareti sırasında bir hususa dikkatimizi çekerek şöyle buyurmuştur:

“Sakın, kabirlerin üzerine oturmayınız ve kabirlere doğru namaz kılmayınız.”²⁷

²² *Buhârî*, Cenâiz 45; *Müslim*, Cenâiz 12.

²³ *Buhârî*, Cenâiz 36, 38, 39, Menâkıb 8; *Müslim*, İmân 165; *Tirmizî*, Cenâiz 22, 25; *Nesâî*, Cenâiz 17; *İbni Mâce*, Cenâiz 52.

²⁴ *Buhârî*, Cenâiz 46; *Müslim*, Cenâiz 31-32; *Ebü Dâvûd*, Cenâiz 25; *Nesâî*, Cenâiz 15, *Bey'at* 18; Ahmed b. Hanbel, *Müsned*, V, 85.

²⁵ *Buhârî*, Cenâiz 30, Talâk 46; *Müslim*, Talâk 58; *Ebü Dâvûd*, Talâk 43, 46; *Tirmizî*, Talâk 18; *Nesâî*, Talâk 55, 58, 59; *İbni Mâce*, Talâk 35.

²⁶ *Müslim*, Cenâiz 106, Edâhî 37; *Ebü Dâvûd*, Cenâiz 77; *Tirmizî*, Cenâiz 60; *Nesâî*, Cenâiz 100.

²⁷ *Müslim*, Cenâiz 97, 98; *Ebü Dâvûd*, Cenâiz 73; *Tirmizî*, Cenâiz 57; *Nesâî*, Kible 11; Ahmed b. Hanbel, *Müsned*, IV, 135.

Efendimiz kabir ziyareti sırasında çeşitli dualar ederdi. Bu dualardan biri şöyledir:

“Selâm size, ey bu diyârın mü'min ve müslim halkı!

“İnşallah yakında biz de aranıza katılacağız.

“Allah'ın bizi de, sizi de bağışlamasını dilerim.”²⁸

²⁸ *Müslim*, Cenâiz 104; *Nesâî*, Cenâiz 103; *İbnü'l Mâce*, Cenâiz 36; Ahmed b. Hanbel, *Müsned*, V, 353, 359-360.

Gül Kokusu

Ölüm döşeginde bir Sahâbî

Tâbiîn neslinden güvenilir bir muhaddis olan Abdurrahman ibni Şümâse anlatıyor:

Amr ibni Âs ölüm döşegindeyken yanına gittik. Yüzünü duvara döndü, uzun uzun ağıladı. Bunun üzerine oğlu Abdullah:

“Babacığım! Resûlullah sallallahu aleyhi ve sellem sana şu müjdeyi vermedi mi? Resûlullah sallallahu aleyhi ve sellem seni şöyle müjdelemedi mi?” demeye başladı.

O zaman Amr ibni Âs yüzünü bize dönerek dedi ki:

Âhiret için hazırladığımız en değerli azık “Lâ ilâhe illallah Muhammedün Resûlullah” sözüdür.

Hayatımda üç devir vardır.

Bir zamanlar Resûlullah'a benden fazla kin besleyen yoktu. Bir yolunu bulup da onu öldürmek benim en çok arzu ettiğim şeydi. Şayet bu haldeyken ölseydim, mutlaka Cehennemlik olurum.

Allah Teâlâ gönlüme İslâm sevgisini koyunca, Peygamber aleyhisselâm'a gelerek:

“Elini uzat, sana biat edeceğim” dedim. O elini uzatınca, ben elimi geri çektim.

Bunun üzerine Resûl-i Ekrem:

“Ne oldu, Amr?” diye sordu.

“Şart koşmak istiyorum” dedim.

“Neyi şart koşacaksın?” buyurdu.

“Bağışlanmamı” dedim.

“Müslüman olmanın daha önceki günahları silip süpürdüğünü, hicret etmenin daha önce işlenen günahları yok ettiğini, haccetmenin daha önce yapılan günahları ortadan kaldırdığını bilmiyor musun?” buyurdu.

Artık Resûlullah sallallahu aleyhi ve sellem'den daha çok sevdiğim biri yoktu. Gözümde ondan daha büyük biri mevcut değildi. Ona duyduğum saygıdan dolayı gözlerimi kandıra kandıra yüzüne bakamazdım. Biri bana onu anlatmamı isteseydi, yüzüne doya doya bakamadığım için bunu yapamazdım. Şayet bu haldeyken ölseydim, Cennetlik olmayı umabilirdim.

Sonra öyle işlere karıştık ki, o işler karşısında halimin nasıl olduğunu bilemiyorum.

Öldüğüm zaman arkamdan ne ağıt, ne de ateş yakılsın.

Beni gömdüğünüz zaman üzerime toprağı yavaş yavaş atınız.

Sonra bir deveyi boğazlayıp etini taksim edecek kadar bir zaman kabrîmin yanından ayrılmayın ki, siz yanımdayken yerime alışayım ve Rabbimin elçilerine nasıl cevap vereceğimi düşüneyim.²⁹

²⁹ Kandemir, Çakan, Küçük, *Riyâzü's-sâlihîn Tercüme ve Şerhi*, Peygamberimizden Hayat Ölümleri, IV, 164-165.

32. KÖTÜLÜKLERİ TEŞHİR ETMEMELİ

ALLAH TEÂLÂ gizli, açık her türlü günahı yasaklamıştır.¹

Buna rağmen insan, “bir cahillik edip de günah işleyebilir.”²

Gerçi günah işleyen, kendi aleyhine günah işler,³ ama yine de yaptığı günahı başkalarına söyleyerek hem kendini rezil etmemeli, hem de suçunu ağırlaştırmamalıdır.

Öte yandan, birinin günahını gören kimse de gördüğünü başkasına anlatmamalıdır.

Çünkü Allah Teâlâ, Peygamber Efendimizin söylediği gibi, hayâ sahibidir; ayıpları ve kusurları örter. Kulunun da hayâ sahibi olmasını, başkalarının ayıp ve kusurları örtmesini ister.⁴

Kim bir kardeşinin kusurunu örterse, kıyamet gününde Allah Teâlâ da onun kusurunu örter.⁵

¹ En'âm 6/151.

² Nisâ 4/17.

³ Nisâ 4/111.

⁴ *Ebü Dâvûd*, Hammâm 1; *Nesâî*, Gusl 7; Ahmed b. Hanbel, *Müsned*, IV, 224; Beyhâkî, *es-Sünenü'l-kübrâ* (Atâ), I, 198.

⁵ *Buhârî*, Mezâlim 3; *Müslim*, Bîr 58, Zikr 38; *Ebü Dâvûd*, Edeb 38, 60; *Tirmizî*, Hudûd 3, Bîr 19; *İbnî Mâce*, Mukaddime 17; Ahmed b. Hanbel, *Müsned*, II, 252.

Kimisini mânenîyyetine girmemeli

Allah Teâlâ'nın, "Birbirinizin kusurunu araştırmayınız" emrini⁶ Peygamber Efendimiz şöyle yorumlar:

Başkalarının konuştuklarını dinlemeyiniz; ayıplarını araştırmayınız.⁷

Müslümanların ayıplarını, gizli hallerini araştırmak onların ahlâkını bozar.⁸

Evet, Müslümanların ayıplarını araştırmayınız.

Kim Müslümanların ayıplarını araştırsa, Allah da onun ayıplarını araştırır.

Allah kimin ayıbını araştırırsa, onun bütün gözlerden uzakta yapmaya çalıştığı ayıbını Cenâb-ı Hak ortaya çıkarır ve onu âleme rezil eder.⁹

Başkalarının ayıplarını örtmeli

Allah Teâlâ mü'minler arasındaki çirkin söylentilerin yayılmamasını ister. Bu tür söylentileri yaymaktan hoşlananların hem dünyada, hem âhirette can yakıcı bir azaba çarptırılacağını haber verir.¹⁰

Müslümanların kardeş olduğu unutulmamalı ve kardeşler birbirinin ayıbını, kusurunu kimseye söylememelidir. Kusur örten kimse, Allah Teâlâ'nın da kıyamet gününde kendi kusurlarını örteceğini bilmelidir.¹¹

⁶ Hucurât 49/12.

⁷ *Buhârî*, Nikâh 46, Edeb 57, 58, Ferâiz 2; *Müslim*, Bîr 28-30; *Ebû Dâvûd*, Edeb 48; Mâlik, *Muvatta'*, Hüsnü'l-huluk 15; Ahmed b. Hanbel, *Müsned*, II, 287, 342, 465, 470, 491, 517, 539.

⁸ *Ebû Dâvûd*, Edeb 37; *Ebû Ya'lâ*, *Müsned* (Esed), XIII, 382; İbn Hibbân, *es-Sahîh* (Arnaût), XIII, 72-73; Taberânî, *el-Mu'cemü'l-kebîr* (Selefi), XIX, 379.

⁹ *Ebû Dâvûd*, Edeb 35; *Tirmizî*, Bîr 85; Ahmed b. Hanbel, *Müsned*, IV, 420-421, 424; *Ebû Ya'lâ*, *Müsned* (Esed), III, 237-238, XIII, 419; Heysemî, *Mecma'u'z-zevâid*, VIII, 93.

¹⁰ Nûr 24/19.

¹¹ *Buhârî*, Mezâlim 3; *Müslim*, Bîr 58, 71, 72, Zikr 38; *Ebû Dâvûd*, Edeb 38, 60; *Tirmizî*, Hudûd 3, Bîr 19; *İbni Mâce*, Mukaddime 17; Ahmed b. Hanbel, *Müsned*, II, 252.

Peygamber Efendimiz “Zina eden bir kadın köleyi (câriyeyi) cezalandırınız, ama suçunu başına kakarak, kötü sözler söyleyerek onu utandırmayınız; ikinci defa zina ederse tekrar cezalandırınız, ama onu yine de azarlamayınız” buyururdu.

Allah Teâlâ’nın, mü’min kulunun günahlarını teşhir etmediğini dile getiren şu hadîs-i şerif ne kadar ibretlidir:¹²

Kıyamet gününde Cenâb-ı Hak, mü’min kulunu hesaba çekerken onu mahşerdeki herkesin görmeyeceği şekilde şefkatle kendine yaklaştıracak ve “Şu günahını hatırlıyor musun? Şunu da hatırlıyor musun?” diye soracak, bütün yaptıklarını ona bir bir itiraf ettirecek; kul artık iyice mahvolduğunu düşündüğü sırada: “Günahlarını dünyada halktan gizlemiştim; şimdi de onları bağışlıyorum” buyuracak.¹³

Sakalından şarap damlıyor

Peygamber Efendimizin bu konudaki buyruklarını Ashâb-ı Kirâmın nasıl anladığını göstermesi bakımından şu olay önemlidir:

Birgün Abdullah ibni Mes’ûd’a bir adam getirdiler:

“Şuna bak! Sakalından şarap damlıyor; cezasını ver!” dediler.

Sevgili Peygamberimizin pek değer verdiği bu ünlü Sahâbî, onların iddialarını önemsemedi. Allah’ın ve Resûlü’nün, başkalarının ayıp ve kusurunu araştırmayı yasakladığını hatırlattı. Sonra da sözünü şöyle tamamladı:

“Bir kusur veya ayıp kendiliğinden ortaya çıkarsa, onun gereğini yaparsınız.”¹⁴

İslâmiyet’in bu güzelliğini bilmeyen, onu hep asan, kesen, öldüren bir din zanneden kimseler ne büyük yanılğı içindedirler.

¹² *Buhârî*, Hudûd 36, Büyû’ 66, 110; *Müslim*, Hudûd 30; *Ebü Dâvûd*, Hudûd 32.

¹³ *Buhârî*, Mezâlim 2, Tefsîr 11/4, Edeb 60, Tevhîd 36; *Müslim*, Tevbe 52; *İbni Mâce*, Mukaddime 13; Ahmed b. Hanbel, *Müsned*, II, 74, 105.

¹⁴ *Ebü Dâvûd*, Edeb 37; Abdürrezzâk, *el-Musannef* (A’zamî), X, 232; İbn Ebû Şeybe, *el-Musannef* (Hûrî), V, 327; Taberânî, *el-Mu’cemû’l-kebîr* (Selefi), IX, 350.

Günahını başkasına söylememeli

Allah Teâlâ bütün Müslümanları bağışladığı halde işlediği günahları açığa vuranları affetmez. Bunu Peygamber Efendimiz şöyle dile getirmiştir:

Adamın biri geceleyin kötü bir iş yapar; Allah Teâlâ onun suçunu örter; fakat o kimse sabahleyin gördüğü birine:

“Ben dün gece şöyle şöyle yaptım” diye anlatarak Cenâb-ı Hakk'ın geceleyin örttüğü suçunu açığa vurur. Gizli kalmış günahını açıktan işlenmiş hale getirir.¹⁵

Demek ki, günahı anlatmak da günahtır.

¹⁵ *Buhârî*, Edeb 60; *Müslüm*, Zühd 52.

Gül Kokusu

Evde daha iyisi var

Bedir Savaşına katılmış yiğitlerden Ebû'l-Yeser anlatıyor:

Birgün hurma satarken yanıma bir kadın geldi.

Ona evde daha iyileri var dedim. Kadın benimle birlikte içeri girdi. Ben de ona sarılıp öptüm.

Daha sonra bunu Hz. Ebû Bekir'e anlattım. Bana şunları söyledi:

"Olanları başkasına anlatıp da kendini dile düşürme. Günahına tövbe et."

Fakat dayanamayıp Hz. Ömer'e gittim, olanları bir de ona anlattım. O da bana aynı şeyleri söyledi:

"Olanları başkasına anlatıp da kendini dile düşürme. Günahına tövbe et" dedi.

Ben yine duramadım. Bu defa kalkıp Resûl-i Ekrem'in huzuruna çıktım ve halimi arzettim.

"Sen, Allah yolunda savaşa gitmiş bir Müslümanın hanımına böyle mi bakarsın?" diye sordu.

O kadar utandım ki, kendi kendime:

"Ah! Keşke şu ana kadar Müslüman olmasaydım" dedim. Cehennemlik olduğumu düşünmeye başladım.

Allah'ın Elçisi başını eğip uzun süre sessiz kaldı. Nihâyet ona şu âyet nâzil oldu:

Gündüzün iki ucunda ve gecenin gündüze yakın saatlerinde namaz kıl.

Çünkü iyilikler kötülükleri giderir.

Bu buyruklar, Allah'ı ananlara bir öğüttür.¹⁶

Hız. Peygamberin yanına gittiğimde bana bu âyeti okudu.

O zaman Sahâbîler:

“Ey Allah'ın Elçisi! Bu âyet sadece ona mı mahsus, yoksa herkes için mi?” diye sordular.

Resûl-i Ekrem de:

“Bütün ümmetim için” buyurdu.¹⁷

¹⁶ Hûd 11/114.

¹⁷ Tirmizî, Tefsîr 11/7. Ayrıca bk. Buhârî, Mevâkıd 4, Tefsîr 11/6; Mûslim, Tevbe 39.

33. KÖTÜLERLE DOST OLMAMALI

DOST; sahip, yardımcı, koruyucu demektir.

Kim kimin dostudur? Bunu Allah Teâlâ belirlemiştir:

Mü'minin üç dostu vardır: Allah, Peygamber ve mü'minler.¹

Peygamberin de üç dostu vardır: Allah, Cebrâil ve mü'minler.²

Peygamber Efendimiz, henüz Müslüman olmayan akrabalarından söz ederken, onların kendi dostları olmadığını, dostlarının Allah Teâlâ ile iyi mü'minler olduğunu söyledi; bununla beraber aralarında akrabalık bağı bulunan kimselerle ilgisini büsbütün kesmeyeceğini belirtti.³

Allah dostları kimdir?

Allah'ın dostları, Allah'a dost olan ve Allah rızâsı için birbirini sevenlerdir.

Kıyamet gününde, peygamberler ve şehitler bazı kimselere imrenerek bakacaktır. Bunlar peygamber ve şehit değildir. Allah'ın lütfu sayesinde o dereceyi elde etmişlerdir.

¹ Bakara 2/257, Mâide 5/55.

² Tahrîm 66/4.

³ Buhârî, Edeb 14; Müslim, İmân 366; Ahmed b. Hanbel, Müsned, IV, 203.

Bu bahtiyarlar, aralarında akrabalık bağı veya ticaret ilişkisi bulunmadığı halde Allah rızâsı için birbirini sevenlerdir.

- O gün onlar bir nur üzerinde bulunacak;
- yüzleri ışıltı ışıltı parlayacak;
- başkaları korktuğu zaman onlar korkmayacak;
- başkaları kederlendiği zaman onlar üzülmeyecektir.⁴

Hakkı inkâr edenlerle dost olmamalı

Bu konuyu Yüce Rabbimizden öğrenelim:

Müslüman; Hakkı inkâr edenler, ikiyüzlüler, fesatçılar, bozguncular ve kötü kimselerle dost olmayacaktır.

Allah'a ve Resûlüne düşman olanlar, kendi babası, oğlu, kardeşi, akrabası da olsa onlarla dostluk etmeyecektir.⁵

Allah Teâlâ hakkı inkâr edenlerle, ikiyüzlülerle yılmadan savaşmayı, onlara karşı kararlı ve sert olmayı emreder;⁶

mü'minleri bırakıp, Allah'ın ve Müslümanların düşmanlarını dost edinmeyi yasaklar.⁷

Ancak Müslümanlar, güçlü düşmanlarından korunmak zorunda kaldıklarında, onlara dost görünebilirler.⁸

Allah Teâlâ'nın İsrailoğullarına gazap etmesinin sebebi, onların çoğunun hakkı inkâr edenlerle dost olmalarıydı.⁹

Neden kâfirlerle dost olmamalıdır? Allah Teâlâ bunu da şöyle açıklar:

"Onlar sizi ele geçirecek olsalar size düşman kesilirler; ellerini ve dillerini ancak kötülük niyetiyle size uzatırlar ve sizin de kâfir olmanızı isterler."¹⁰

⁴Yûnus 10/62; *Ebû Dâvûd*, *İcâre* 78; Ahmed b. Hanbel, *Mûsned*, V, 343.

⁵Mücâdele 58/22.

⁶Tevbe 9/73, 123; Tahrîm 66/9.

⁷Âl-i İmrân 3/28, Mümtehhine 60/1.

⁸Âl-i İmrân 3/28.

⁹Mâide 5/80.

¹⁰Mümtehhine 60/2.

O münafıklar “kendi başlarına kaldıkları zaman, size duydukları kinden parmaklarını ısırırlar.”¹¹

Bütün kâfirlere aynı gözle mi bakılacak? Allah Teâlâ bunun ölçüsünü de şöyle koyar:

Sizinle din uğrunda savaşmamış ve sizi yurdunuzdan çıkarmamış olanlara iyilik yapmaktan ve âdil davranmaktan Allah sizi men etmez. Aslında Allah adalet edenleri sever.

Allah ancak sizinle din uğrunda savaşmış, sizi yurdunuzdan çıkarmış ve çıkarılmanıza destek olmuş kimseleri dost edinmekten sizi men eder. Kim onları dost edinirse, işte onlar zalimlerin tâ kendileridir.¹²

Zâlimlerle yakınlık kurulmamalı

Resûl-i Ekrem Efendimiz, ileride zalim devlet adamlarının geleceğini haber vermiş ve:

onlarla yakınlık kuran,
yalanlarını doğrulayan,
zulümlerine yardım edenlerin kendisiyle ilgilerinin bulunmayacağını,

ve onların âhirette, Havz başında, kendisinin yanına gelemeyeceğini bildirmiştir.

Fakat onlara katılmayan,
yalanlarını doğrulamayan,
ve zulümlerine yardımcı olmayanların ise kendisinden olacağını,

Havz başında onlarla buluşacağını söylemiştir.¹³

¹¹ Al-i İmrân 3/118.

¹² Mümtelhine 60/8-9.

¹³ Nesâî, Bey'at 35, 36; Tirmizî, Fiten 72; İbn Hibbân, es-Sahîh (Armaût), I, 518; Hâkim, el-Müstedrek (Atâ), I, 151; Elbânî, Sahîhu't-Tergîb ve't-terhib, II, 540-543.

Kiminle dost olmalı

Peygamber Efendimizin buyurduğuna göre;
İnsan, dostunun yaşayış tarzından etkilenir.

Onun için mü'min, dost edineceği kişiye dikkat etmeli, onu iyi seçmeli, sadece mü'minle dost olmalı,¹⁴

takvâ sahipleriyle oturup kalkmalı, onlarla yiyip içmelidir.¹⁵

İyi arkadaş güzel koku satana, kötü arkadaş da körük çeken adama benzer. Güzel koku satan kimse her durumda faydalıdır. Ya ondan koku satın alınır, ya güzel kokuyu o ikrâm eder; hiç olmazsa onunla beraber olunduğu sürece güzel koku koklanmış olur.

Kötü arkadaş ise körük çeken kimseye benzer; ya körükten çıkan kıvılcım orada duranın elbisesini yakar, ya da en azından körüğün kokusu onu rahatsız eder.¹⁶

Şimdi de Yüce Rabbimize kulak verelim:

Allah Teâlâ kötülerini dost edinen zâlimin kıyamet günündeki pişmanlığından söz ederken;

o gün onların "Ah keşke ben de Peygamberin yolunda gitseydim, falanı dost edinmeseydim. Beni Kur'ân'dan o saptırdı" diyeceğini anlatır.¹⁷

Kısacası o gün, takvâ sahiplerinin dışındaki eski dostlar, birbirine düşman kesileceklerdir.¹⁸

¹⁴ *Ebü Dâvûd*, Edeb 16; *Tirmizî*, Zühd 45; İbn Hibbân, *es-Sahîh* (Arnaût), II, 314, 320; Elbânî, *Sahihu't-Tergîb ve't-terhîb*, III, 168.

¹⁵ *Ebü Dâvûd*, Edeb 16, 19; *Tirmizî*, Zühd 56; *Dârimî*, Et'ime 23; İbn Hibbân, *es-Sahîh* (Arnaût), II, 315; Hâkim, *el-Müstedrek* (Atâ), IV, 143.

¹⁶ *Buhârî*, Zebâih 31, Büyû' 38; *Müslim*, Bîrr 146; *Ebü Dâvûd*, Edeb 16; Ahmed b. Hanbel, *Müsned*, IV, 408.

¹⁷ Furkân 25/27-29.

¹⁸ Zuhurf 43/67.

Gül Kokusu

Arkadaşımı bana bırakırsınız, değil mi?

Ebü'd-Derdâ radiyallahu anı anlatıyor:

Resûl-i Ekrem sallallahu aleyhi ve sellem'in yanında oturuyordum.

O sırada Hz. Ebû Bekir göründü. Diz kapağı açılacak şekilde eliyle elbisesini toplamış, telâşla geliyordu.

Peygamber Efendimiz:

"Herhalde arkadaşınız biriyle kavga etmiş" buyurdu.

Hız. Ebû Bekir selâm verdikten sonra:

"Ya Resûlallah!" dedi. "Ömer ibni Hattâb ile aramızda çekışme oldu. Ben biraz ileri gittim. Sonra yaptığıma pişman oldum. Beni bağışlamasını istedim. Fakat o buna yanaşmadı. Ben de kalkıp sana geldim."

Bunun üzerine Nebiyy-i Muhterem Efendimiz, üç defa:

"Allah seni bağışlasın, Ebû Bekir!" buyurdu.

Bir süre sonra Hız. Ömer de yaptığına pişman olmuş. Doğruca Ebû Bekir'in evine giderek:

"Ebû Bekir evde mi?" diye sormuş.

"Hayır, evde değil" demişler. O da doğruca Peygamber aley-hisselâm'ın yanına geldi, selâm verdi.

O sırada Resûl-i Ekrem'in mübarek yüzü, öfkelenmeye başladığını gösteriyordu.

Hız. Peygamberin Ömer'e birşey söylemesinden korkan Ebû Bekir hemen iki dizinin üzerine oturdu ve:

"Ey Allah'ın Elçisi! Vallahi çekişmeyi başlatan benim" dedi ve bu sözü iki defa tekrarladı.

O zaman Resûl-i Ekrem Efendimiz şunları söyledi:

"Allah Teâlâ beni size peygamber olarak gönderdiğinde siz beni yalanlamıştınız. Bana yalnız Ebû Bekir inanmıştı. Ve beni malıyla, canıyla o desteklemişti. Benim arkadaşımı bana bırakırsınız, değil mi? Benim arkadaşımı bana bırakırsınız, değil mi?"

O günden sonra hiç kimse Hız. Ebû Bekir'i incitecek birşey yapmadı.¹⁹

¹⁹ *Buhârî, Fezâilü ashâbi'n-nebi, 5, Tefsîr 7/2.*

34. AKSIRANA DUA ETMELİ

ALLAH TEÂLÂ Hz. Âdem'i yaratıp da kendisine ruh üfleyince, Âdem aksırdı ve Allah Teâlâ'nın telkiniyle "elhamdülillâh" dedi.

Allah Teâlâ da ona "Allah' sana rahmet etsin, Âdem!" diye karşılık verdi.¹

İşte bu sebeple bir Müslüman aksırıp da Allah'a hamd edince, onu duyanların kendisine cevap vermesi gerekir.

Aksıranın duası ve cevabı

Öncelikle aksıran kimse "elhamdülillâh" veya "elhamdülillâhi alâ külli hâl" demelidir.

Onu duyan Müslüman, "Allah sana merhamet etsin" anlamında "yerhamukellah" diye dua etmelidir.²

¹ *Tirmizî*, Daavât 113, 114; Nesâî, *es-Sünenü'l-kübrâ* (Bündârî), VI, 63; Hâkim, *el-Müstedrek* (Atâ), I, 132; Beyhakî, *es-Sünenü'l-kübrâ* (Atâ), X, 147.

² *Buhârî*, Cenâiz 2, Mezâlim 5, Bed'ü'l-halk 11, Nikâh 71, Eşribe 28; *Müslim*, Libâs 3, Selâm 4, 5; *Ebü Dâvûd*, Edeb 90; *Tirmizî*, Edeb 1-3, 45; *Nesâî*, Cenâiz 53; *İbni Mâce*, Cenâiz 1.

Aksıran şahıs, kendisine yapılan bu duaya karşılık vermeli ve:

“Yehdikümullahu ve yuslihu bâleküm” (Allah sizi hidayette kılın ve kalbinizi ıslah etsin) veya “yağfirullahu lenâ vele-küm” (Allah bizi de, sizi de bağışlasın) demelidir.³

Aksırdıktan sonra elhamdülillâh diyene, halk arasında yaygın olduğu şekliyle “yehdînâ ve yehdikümullah” (Allah bize de, size de hidayetini nasip etsin) diye de karşılık verilebilir.

Aksırıp da hamd etmeyene söyleyecek birşey yoktur. Zira Resûl-i Ekrem’in yanında iki kişi aksırdı. O da birine “yerhamukellah” diye dua etti, diğerine etmedi. Bunun sebebini sor-duklarında, Sevgili Efendimiz;

onlardan birinin aksırdıktan sonra elhamdülillâh dediğini, kendisinin de ona cevap verdiğini;

ama ötekinin Allah’a hamdetmediğini, bu sebeple ona cevap vermediğini söyledi.⁴

Müslümanların birbiri üzerinde hakları vardır. Aksırana ce-vap vermek işte bu haklardan biridir.⁵

Resûl-i Ekrem Efendimiz aksırdığı zaman elini veya mendi-lini ağzına veya yüzüne tutar, böylece sesini azaltmaya ve ağ-zını yummaya çalışırdı.⁶

Birden fazla aksırınca

Peygamber Efendimizin yanında biri aksırdı; Allah’ın Elçisi ona “yerhamukellah” dedi. Bir daha, bir daha aksırınca “Adam nezle olmuş” buyurdu.⁷

³ *Buhârî*, Edeb 126; *Ebû Dâvûd*, Edeb 91; *Tirmizî*, Edeb 3; *İbnî Mâce*, Edeb 20.

⁴ *Buhârî*, Edeb 123, 127; *Müslim*, Zühd 53; *Ebû Dâvûd*, Edeb 94; *Tirmizî*, Edeb 4; *İb-ni Mâce*, Edeb 19.

⁵ *Buhârî*, Cenâiz 2, Mezâlim 5, Nikâh 71, Eşribe 28, Libâs 36; *Müslim*, Libâs 3, Se-lâm 4, 5; *Tirmizî*, Edeb 45; *Nesâî*, Cenâiz 53; *İbnî Mâce*, Cenâiz 1.

⁶ *Ebû Dâvûd*, Edeb 90; *Tirmizî*, Edeb 6; Ahmed b. Hanbel, *Müsned*, II, 439; Ebû Ya’la, *Müsned* (Esed), XII, 17.

⁷ *Müslim*, Zühd 55; *Ebû Dâvûd*, Edeb 92; *Tirmizî*, Edeb 5; *Dârimî*, İstî’zân 32; Ahmed b. Hanbel, *Müsned*, IV, 46.

En iyisi aksırıp da hamdedene üç defa karşılık vermektir. O yine aksırmaya devam edince, cevap verme zorunluluğu yoktur.

Aksıran hamdettikçe ona cevap vermekte de sakınca yoktur.⁸

Esname gelince

Allah Teâlâ, aksırandan hoşlanır; çünkü Müslümanlar aksırınca karşılıklı olarak birbirine dua ederler.

Fakat esnemekten hoşlanmaz; zira esname şeytanın tesiriyle meydana gelir.

Bir kimse elinden geldiğince esnememeye çalışmalı, esnerken elini ağzına kapatmalı, ağzını açarak, Efendimizin ifadesiyle “hâh hâh” diye ses çıkarmamalıdır. Çünkü şeytan, böyle esneyenlere güler.⁹

Esneyen kimse elini ağzına tutmazsa, şeytan ağzından içeri girer.¹⁰

Özellikle namazda esnememeli ve mümkün olduğunca bunu önlemeye çalışmalıdır.¹¹

Zikir, şükür

Aksıranın elhamdülillah demesi, hem Allah'ı zikir, hem de Onun verdiği sağlık nimetine şükürdür. Aksıranın hamdettiğini duyup ona cevap veren mü'min de bu zikre ve şükre katılmış olur.

Yüce Rabbimiz bize:

“Beni anın, ben de sizi anayım.

⁸ *Ebü Dâvûd*, Edeb 92; *Tirmizî*, Edeb 5; *İbni Mâce*, Edeb 20.

⁹ *Müslim*, Zühd 56; *Ebü Dâvûd*, Edeb 89; *Tirmizî*, Edeb 7; *İbni Mâce*, İkamet 42; Ahmed b. Hanbel, *Müsned*, II, 265, 428; İbn Huzeyme, *Sahih* (A'zamî), II, 61; İbn Hibbân, *es-Sahih* (Arnaûf), VI, 122.

¹⁰ *Müslim*, Zühd 57-59; *Ebü Dâvûd*, Edeb 89; *Dârimî*, Salât 106; Ahmed b. Hanbel, *Müsned*, III, 96.

¹¹ *Müslim*, Zühd 59; *Ebü Dâvûd*, Edeb 89.

**“Bana şükredin, nimetlerimi unutup nankörlük etmeyin” bu-
yurduğuna göre,¹²**

yapılan bu karşılıklı dualar da bir zikir ve şükürden ibarettir.
Ve Allah Teâlâ'nın bir emri yerine getirilmiş olmaktadır.

Yine Rabbimizin “Eğer şükrederseniz, elbette size daha çok
veririm;

“ama nankörlük ederseniz, gerçekten de Benim azabım pek
çetindir”¹³ âyeti de yapılan hamd ve şükrün ne kadar isabetli
olduğunu göstermektedir.

¹² Bakara 2/152.

¹³ İbrâhîm 14/7.

Gül Kokusu

Efendimizin bir duası

Allahım!
 Günahlarımı,
 bilgisizlik yüzünden yaptıklarımı,
 haddimi aşarak işlediğim kusurlarımı,
 benden daha iyi bildiğin bütün suçlanımı bağışla!
 Allahım!
 Ciddî ve şaka yollu yaptıklarımı,
 yanlışlıkla ve bilerek işlediğim günahlarımı affeyle!
 Bütün bu kusurların bende bulunduğunu itiraf ederim.
 Allahım!
 Şimdiye kadar yaptığım,
 bundan sonra yapacağım,
 gizlediğim ve açığa vurduğum,
 ölçüsüz bir şekilde işlediğim,
 ve benden daha iyi bildiğin günahlarımı affeyle!
 Öne geçiren de Sen,
 geride bırakan da Sensin.
 Senin gücün herşeye yeter.¹⁴

¹⁴ Buhârî, Daavât 60; Müslim, Zikir 70.

KAYNAKLAR

Kaynaklar arasında, bu çalışmada en çok faydalanılan Kütüb-i semâniye (*Sa-hih-i Buhârî, Sahih-i Müslim, Sünen-i Ebi Dâvûd, Sünen-i Tirmizî, Sünen-i Ne-sâî, Sünen-i İbnî Mâce, Sünen-i Dârimî, Muvatta*) zikredilmedi. Çünkü bu ün-lü sekiz hadis kitabındaki rivayetler Muhammed Fuâd Abdülbâkî'nin numara-lama sistemine (Concordance) göre gösterildi.

Abd b. Humeyd, *el-Müntehab min Müsnedi Abd b. Humeyd* (Subhî Bedrî es-Sâmerrâî, Mahmûd Muhammed Halîl), Kahire 1408/1998.

Abdullah b. Mübârek, *Zühd* (nşr. Habîburrahmân el-A'zamî), Beyrut, ts. (*Dârü'l-kütübi'l-ilmiyye*).

Abdürrezzâk, *el-Musannef* (Habîburrahmân el-A'zamî), I-XI, Beyrut 1403.

Ahmed b. Hanbel, *Müsned*, I-VI, Kahire 1313.

Ahmed b. Hanbel, *ez-Zühd*, Beyrut 1398.

Ali b. Ca'd, *Müsned* (Âmir Ahmed Haydar), Beyrut 1410/1990.

Beyhakî, *es-Sünenü'l-kübrâ* (Muhammed Abdülkadir Atâ), I-X, Mekke 1414/1994.

Beyhakî, *Şuabü'l-îmân* (nşr. Ebû Hâcer Muhammed Saîd b. Bes-yûnî Zağlûl, I-VII, Beyrut 1410/1990.

Bezzâr, *Müsned* (Mahfûzurrahmân Zeynullah), I-X, Beyrut, Me-dine 1409.

Ebû Nuaym el-İsfahânî, *Hilyetü'l-evliyâ*, Beyrut 1405.

Ebû Ya'lâ, *Müsned* (Hüseyn Selîm Esed), I-XIII, Dimaşk 1412/1992.

Ebû'l-Kasım İbn Asâkir, *Târîhu Medîneti Dimaşk* (Muhibbuddîn Ebû Saîd Ömer b. Garâme el-Amrî), I-XL, Beyrut 1415/1995.

- Elbânî, *Sahîhu Süneni İbni Mâce*, I-II, Beyrut 1407/1986.
- Elbânî, *Sahîhu't-Tergîb ve't-terhîb*, I-III, Riyad 1421/2000.
- Elbânî, *Sahîhu Mevâridi'z-zam'ân*, I-II, Riyad 1422/2002.
- Elbânî, *Silsiletü'l-ehâdisi's-sahîha*, I- , Riyad 1415-/1995-.
- Hâkim, *el-Müstedrek* (Mustafa Abdülkadir Atâ), I-IV, Beyrut 1411/1990.
- Heysemî, *Mecma'u'z-zevâid*, I-X, Beyrut 1967.
- İbn Abdülber el-Kurtubî, *el-İstizkâr* (Atâ-Muavviz), Beyrut 2000.
- İbn Asâkir, *Târihu Medîneti Dimaşk* (Umerî), Beyrut 1995.
- İbn Ebî'd-Dünyâ, *Kadâü'l-havâic* (Mecdî es-Seyyid İbrâhim), Kahire, ts. (Mektebetü'l-Kur'ân).
- İbn Ebî'd-Dünyâ, *Mekârimü'l-ahlâk* (Mecdî es-Seyyid İbrâhim), Kahire 1411/1990.
- İbn Ebî'd-Dünyâ, *Müdârâtü'n-nâs* (Muhammed Hayr Ramazan Yûsuf), Beyrut 1418.
- İbn Ebî'd-Dünyâ, *el-Âhâd ve'l-mesânî* (Bâsim Faysal Ahmed Cevâbire), I-VI, Riyad 1411/1991.
- İbn Ebû Âsım, *es-Sünne* (Elbânî), Beyrut 1400.
- İbn Ebû Âsım, *ez-Zühâd* (Abdülalî Abdülhamîd Hâmid), Kahire 1408.
- İbn Ebû Şeybe, *el-Musannef* (Kemâl Yûsuf el-Hût), I-VII, Riyad 1409.
- İbn Hacer el-Askalânî, *Fethü'l-bârî* (nşr. Muhammed Fuâd Abdûlbakî, Muhibbuddin el-Hatîb), Beyrut 1379.
- İbn Hacer el-Askalânî, *el-İsâbe*, Kahire 1328.
- İbn Hibbân, *es-Sahîh* (Şuayb el-Arnaût), I-XVIII, Beyrut 1418/1997.
- İbn Huzeyme, *Sahîh* (Muhammed Mustafâ el-A'zamî), I-IV, Beyrut 1390/1970.
- İbn Receb el-Hanbelî, *Câmiu'l-ulûm ve'l-hikem* (Şuayb el-Arnaût, İbrâhim Bâcis), Beyrut 1417.
- İbn Receb el-Hanbelî, *et-Tahvîf mine'n-nâr*, Dimaşk 1399.

İbn Sa'd, *et-Tabakâtü'l-kübrâ*, I-VIII, Beyrut, ts. (Dâru Sâdır).

İbnü'l-Cevzî, *Sıfatü's-safve* (Fâhûrî-Kal'acî), Beyrut 1399/1979.

İbnü'l-Esîr, *Üsdü'l-gâbe* (M. İbrâhim el-Bennâ ve diğerleri), I-

VII, Kahire 1390-93/1970-73.

İshâk b. Râhûye, *Müsned* (Abdûlgafûr b. Abdülhak el-Belûşî), I-

V, Medine 1412/1991.

Kandemir, Çakan, Küçük, *Riyâzü's-sâlihîn Tercüme ve Şerhi*, Peygamberimizden Hayat ölçüleri, İstanbul 1998.

Kandemir, Yaşar, *Canım Arzular Seni*, İstanbul 1993.

Kandemir, Yaşar, *Canım Kurban Olsun Senin Yoluna*, İstanbul 2004.

Kandemir, Yaşar, *Hayatımıza Peygamber Modeli*, İstanbul 2003.

Kandemir, Yaşar, *İki Cihan Güneşi*, İstanbul 2001.

Kandemir, Yaşar, *Peygamberimizden 101 Hâtıra*, İstanbul 2004.

Ma'mer b. Râşid, *el-Câmi'* (Abdürrezzak es-San'ânî'nin el-Musannef'i içinde, nşr. Habîburrahman el-A'zamî), X-XI, Beyrut 1403.

Nesâî, *es-Sünenü'l-kübrâ* (Abdülgaflâr Süleyman el-Bündârî-Seyyid Kisrevî Hasan), I-VI, Beyrut 1411/1991.

Süyûtî, *ed-Dürrü'l-mensûr*, Beyrut 1993.

Taberânî, *el-Mu'cemü'l-kebîr* (Hamdî b. Abdülmecîd es-Selefî), I-XXV, Musul 1404/1983.

Taberânî, *el-Mu'cemü'l-evsat* (nşr. Târik b. İvezullah b. Muhammed, Abdülmuhsin b. İbrâhim el-Hüseynî), I-X, Kahire 1415.

Tahâvî, *Şerhu Me'âni'l-âsâr* (Muhammed Zührî en- Neccâr), I-IV, Beyrut 1399.

Tayâlisî, *Müsned*, Beyrut, ts. (Dâru'l-Ma'rife).

Zehebî, *Siyeru a'lâmi'n-nübelâ'* (nşr. Şuayb el-Arnaût, Me'mûn es-Sâgarcî), Beyrut 1402/1982.

İ N D E K S

- Abbas 125, 437
 abdest 264-266
 Abdullah ibni Abbas 89, 309
 Abdullah ibni Amr ibni Âs 40, 197, 198, 238, 477, 498
 Abdullah ibni Mes'ud 169, 221, 237, 274, 276, 372, 381, 502
 Abdullah ibni Ömer 89, 184, 330, 331, 466
 Abdurrahman ibni Şümâse 498
 Abdü'yâlîl 451
 Abîde es-Selmânî 127, 128
 acbû'z-zeneb 62
 Âd 45
 ad koyma 453-454
 adalet 385-391, 393-394, 402
 Âdem 24, 25,
 Âdem 71, 103, 123, 193, 256, 337, 389, 461-462, 512
 Adn (Cennet) 76
 af bk. bağışlamak
 ağıt 496
 âhiret 61-70
 ahlâk 67, 440-450
 aile hayatı 452-457
 Aişe 26, 159, 173, 201, 236, 238, 258, 279, 370, 418, 424, 451, 462,
 Akabe 451
 akîka kurbanı 453
 Akîl 125
 akraba 285, 434-438
 aksırmak 512-515
 alay 258
 alçakgönüllülük 446-447
 aldatmak 358
 Ali 125, 372, 373, 383, 384, 404, 411
 Âl-i İmrân Sûresi 235
 Allah
 Allah'ı anmak bk. zikir
 bağışlayıcılığı 113-119, 145, 148
 birliği 17-21
 dostları 101, 102, 506-507
 görülmesi 78-79
 isimleri bk. Esmâ-i Hüsnâ
 korkusu 105-112
 kulun ve Allah'ın karşılıklı hakları 118, 155
 rahmeti 113-119, 147, 199
 sevgisi 92-98
 altın 371, 373-374, 378
 amel defteri 65-66
 Ammâr bin Yâsir 131
 Amr ibni Abese 156
 Amr ibni Âs 498
 ana-baba 426-433, 435
 arabuluculuk 332-336
 Arafat 303, 304

- Arap Yarımadası 57
 Arefe 303, 304
 Arş 27, 28, 73, 102, 162, 437-438
 Ashâb 100-101, 110, 127, 168,
 175, 277, 315, 400, 416, 471, 502
 katlandıkları işkenceler 130-
 137, 170-171
 Âyetü'l-Kürsî 18, 33
 ayıp araştırmak 207, 501
 ayıp örtmek 254
 Bâbü'l-Eymen 73
 bağışlamak 449-450
 Bahreyn 153, 191, 378
 Bakara Sûresi 235
 barıştırmak bk. arabuluculuk
 Bedir Savaşı 317
 belâ bk. sıkıntılar
 Berâ ibni Âzib 237
 Berat Kandili 334
 Berîre 418
 Beyruhâ 439
 Beyt-i Mukaddes 30, 271, 300
 Bilâl-i Habeşî 131, 266
 birlik 399-403
 Bizans 156
 borç 360-361, 494
 borçluya kolaylık 210-211, 414-
 415
 boş söz 229, 249
 boy abdesti 264-266
 Busrâ 74
 büyü 66, 176
 büyüklere saygı 202, 471
 Câbir ibni Süleym 259
 Câfer-i Tayyâr 125, 411, 482
 Cahîm (Cehennem) 79
 Cebrâil 26, 27, 44, 91, 231, 270,
 294, 296, 306, 360, 366, 451,
 462, 481, 488
 Cehennem 54, 68, 69, 79-80, 81
 cemaat 274-278, 302
 bk. birlik
 cenaze 492-493, 494, 495
 Cennet 54, 73-74, 75-79, 82
 Cerîr ibni Abdullah 444
 cihad 293, 302, 311-316
 cimrilik 320, 321-322, 380, 381,
 382
 Cin Sûresi 28
 cinayet bk. öldürme
 cinler 28-31
 cömertlik 318-322, 381
 Cuhfe 309
 Cuma 265
 Cüreyc 432-433
 çalmak 356-357
 çekiştirme bk. gıybet
 çıplaklık 422, 723
 çocuklar 200-202
 çocuklara karşı görevler 452-
 455
 çocukları ölenler 222
 kız çocukları 454-455
 dâbbe 57
 Dağlar Meleği 451
 dalkavukluk 227
 danışma 387-388
 dargınlık 194, 332-335
 Dârüsselâm 76
 Davud 35
 Deccal 55, 57
 dedikodu bk. gıybet
 Dimaşk Mescidi 473
 dil 223-232
 dilencilik 181-182
 din bk. İslâmiyet
 din düşmanları 102-103
 din kardeşliği 467
 diriliş 61-63
 diş temizliği 267

dost seçimi 468, 505-509
 dua 160-162, 164-166
 düğün 382-383
 dünür 208
 dünya hayatı 61, 138, 183-191
 dürüstlük 209
 düşmanlık 195, 334
 Ebû Bekir 104, 153, 177, 237,
 298, 370, 420, 427, 489, 504,
 510-511
 Ebû Bûsr el-Mâzinî 483
 Ebû Cehil 103
 Ebû Huzeyfe 236
 Ebû Hüreyre 32, 33, , 89, 97, 251,
 289, 482
 Ebû İdris el-Havlânî 473
 Ebû Mûsâ el-Eş'arî 236
 Ebû Osman en-Nehdî 280
 Ebû Saîd 150, 222, 378
 Ebû Süfyan 137
 Ebû Talha 439
 Ebû Tâlib 19
 Ebû Ubeyde bin Cerrah 191
 Ebû Ūmâme el Bâhilî 352
 Ebû Zer 213, 327
 Ebû'd-Derdâ 221, 260, 445, 510
 Ebû'l-Yeser 504
 ecel 185
 Ehl-i Beyt 125
 elbise bk. giyim
 emanet 325-331
 Enes ibni Mâlik 104, 129, 134,
 145, 197, 238, 441
 Ensâr 101, 240, 404, 469, 470
 erkekleşen kadınlar 377
 Erzak Vadisi 309
 Esmâ binti Ebû Bekir 237, 427,
 428
 Esmâ binti Yazîd 458
 Esmâ-i Hüsnâ 20-21

Eş'arîler (Yemenli) 415
 eşcinsellik 346, 347
 eşler 455-457
 Etba'ü't-tâbiîn 400
 evlilik 350-351, 382-383
 evliya bk. Allah dostları
 Evzâî 277
 Eyyub 34
 ezan 452
 faiz 354-355, 359
 falcılık 370
 Fâtîma 169, 173-174, , 384, 453,
 471
 Fazl ibni Abbas 349
 fısıldaşmak 212
 Filistin 341
 Firavun 103, 134
 Firdevs (Cennet) 76
 fitne 339
 Fudayl ibni İyaz 395
 gafiller 239
 geçim 457
 gıpta bk. imrenmek
 gıybet 207, 230, 257, 259
 giyim 371-379
 gösteriş bk. riya
 gusûl bk. boy abdesti
 güler yüz 443-444
 gümüş 373, 374
 günah 144-149
 günahlar 254
 güzel huy bk. ahlâk
 Habbâb ibni Eret 132
 Habeşistan 133, 411
 Hâbil 193, 337, 339
 hac 303-308
 Hâcer 307
 Hacerülesved 129, 306, 307
 hakaret 253-259
 hakem 333

hâkimler 386-387
 haksızlık 389-390, 409
 hamam 422
 Hamâme el-Habeşîyye 131
 hamd 160, 162, 163, 512, 514
 haram yiyecekler 363-369
 Hâris el-Eş'arî 300
 Hârîse bin Nu'man 428
 Hârun 34, 35
 Hârûnürreşîd 395
 Hasan 343, 452, 453
 Hasan-ı Basrî 382
 haset 192-194, 198
 Hassân ibni Sâbit 439
 hasta ziyareti 486-491
 hastalık 179-180
 Hatice 26, 481
 hatim duası 238
 Hâviye (Cehennem) 79
 hayâ bk. utanma
 hayır ve şer 84
 hayvanlara merhamet 203
 Hecer 74
 hediyeleşmek 470
 helâl kazanç 178-179, 187, 287,
 320
 Herşâ tepesi 309
 hesap günü 65-66, 109
 Hıristiyanlar 36, 108, 122, 193,
 220, 464
 hırs 185-188
 Hızır 48-51
 hicret 133, 177
 Himâr (Abdullah) 97
 Hişâm ibni Hakîm 341
 hoşgörû 444-445
 Hubeyb ibni Adî 136-137
 Hûd 45
 Hutame (Cehennem) 79
 Hüseyin 453

Hüsnâ (Cennet) 76
 hüsnûzan, Allah'a 116
 ibadet 93
 ibadete güvenmek 108, 116
 İbni Ebû Hadred 336
 İbrahim (Peygamberimizin oğlu)
 200, 453
 İbrahim aleyhisselâm 26, 34, 37,
 41, 62, 72, 248, 304, 306, 307
 sahifeleri 35
 içki 366—368
 ifrit 31
 iftar 295-296
 İftira 253-254, 257
 ihlâs 138-141
 İhlâs Sûresi 20
 ihram 305-306
 İhsan 90
 ihtikâr 210
 ilim 217-221
 bilgiyi saklamak 220
 iman 85, 90
 namaz ve iman 270-271
 imrenmek 193-194
 imtihan 167, 170
 İncil 35, 122
 insanın yaratılışı 62-63
 intihar 341-342
 ipek 371-373, 378
 İsa aleyhisselâm 34, 35, 41, 43,
 57, 73, 123, 300
 İshak aleyhisselâm 34, 41
 İslâmiyet 17, 38, 90, 102, 130,
 134, 399
 beş temeli 282
 uğrunda fedakârlık 130-137
 İsmail aleyhisselâm 34, 37, 41,
 304, 307
 israf 364, 380, 381
 İsrâfil 27

İsrailoğulları 36, 48, 105, 289,
300, 350, 406, 408, 426, 432,
507
istifçilik 210
istiğfar 146, 247-248
işkence 341
itaat 302, 395-396, 403, 404-405
itikâf 297
iyi huy bk. ahlâk
iyiliği emretmek 406-410
izin istemek 464-465
Kâ'b ibni Mâlik 336, 416
Kâbe 37, 131, 271, 303-304, 305,
306, 307
Kabil 193, 337, 339
kabir 53-55, 60
 kabir azabı 55
 kabir hayatı 190
 kabir ziyareti 496-497
kader 84-90
kadınlar 222, 458-459
 kadın dövmek 455-456
 erkekleşen kadınlar 377
kadınlaşan erkekler 377
Kadir Gecesi 296-297
Kadir Sûresi 296
kanaat 187-189
kanitûn 239
kardeşlik bk. din kardeşliği
Karnüsseâlib 451
Karun 446
Kelime-i Tevhîd 19, 40, 452, 488,
489
Kevser 69-70, 268, 269
kible 271
kıskançlık bk. haset
kıyamet 52-58, 61, 104, 109, 124,
339
 alâmetleri 56-57, 91
 vakti 55-56, 90-91

kibir 375, 446, 447
kin 194-196, 198
Kirâmen Kâtibîn 28
Kitap Ehli 193, 220, 295
kitaplar 34-40
koğuculuk 230, 335
koku 208
komşuluk 470, 475-479
kötülükten sakındırmak 406-410
Kuba mescidi 308
kucaklaşmak 471
Kudûs 271
kul hakkı 147, 148, 232, 354-361
Kur'ân 34, 37, 37-39, 40, 44, 160,
233-234, 294
 dinlemek 236-237
 okumak 233-241
kusur örtmek 206, 500-503
küçük şirk 140
lâkap takmak 211, 258
lânet 229, 255-256
Levh-i Mahfuz 85
Lezâ (Cehennem) 79
livâü'l-hamd 123
Lût 27
 mahşer 71, 63-64, 284, 288
Makam-ı İbrahim 306, 307
Makam-ı Mahmud 68, 122
Mâlik ibni Duhşûn 416
Mâlik ibni Hübeyre 493
Medine 101, 128, 133, 136, 191,
200, 309, 330, 362, 365, 415,
418, 439, 458
Medineli Sa'd 197-198
Medyen 36, 45
Mekke 74, 101, 132, 133, 180,
305, 309, 388, 451
melekler 24-28, , 52, 59, 68, 100,
106, 151, 162, 218, 239, 241,
244, 251-252, 272, 278, 286,

- 289, 290, 291, 296, 304, 334,
420, 486-487, 494
merhamet 199-204, 399
Merve 307
Meryem 26, 73
Mescid-i Nebvî 128, 297, 308,
439, 450, 482
Meş'ar-i Harâm 304
Mi'râc 231, 248, 258, 270, 366
misafir 480-485
misvak 267
mizan 66-67
Muaviye ibni Ebû Süfyan 156, 439
Muavvizeteyn 490
Muâz ibni Cebel 283, 416, 469, 473
mucize 43
Muğîs 418
Mûsâ 34, 35, 37, 41, 43, 47-51,
72, 123, 309
sahifeleri 35
musibet bk. sıkıntılar
müflis 232
münafıklar 54, 79, 84, 141, 152,
153, 210, 277, 327
Münker ve Nekir 53-54, 60
Müslümanlar 99-100, 205-206,
413, 467-472
müşteri kızıltırmak 210
Mütevekkil (Peygamberimizin Tev-
rat'taki adı) 40
Müzdelife 304
nâfile ibadet 93-94, 285
Naîm (Cennet) 76
namaz 118, 168, 266, 270-281,
283, 293, 301, 505
cemaatle namaz 274-278
günahlara kefareti 273, 280-
281, 505
sünnet namazlar 279
teravih namazı 298
nankörlük 106, 107
Nemrut 103
nifak 141 (bk. münafıklar)
nimetler 22-23
nişan 382-383
niyet 139-140
nöbet tutmak 312
Nûh aleyhisselâm 37, 45, 72, 106
oruç 292-296, 299, 301
Osman 420
Osman ibni Ebû'l-Âs 489
ödül ve ceza 117, 118, 149, 171
öfke 196, 448-449
ölçü ve tartı 355-356
öldürmek 255, 337-344
ölenlerle ilgili görevler 492-499
ölüm 52-53, 59-60, 94, 96, 185-
186, 190, 243, 246
Ömer 89, 90, 91, 97, 104, 110,
120, 180, 265, 298, 306, 331,
372, 504, 510-511
öpüşmek 471
örtünme 421-423, 425
övgü 227
Peygamber (sallâllahu aleyhi ve
sellem) 43-46, 67-69, 73, 137
ahlâkı 441
alçakgönüllülüğü 447-448
bağışlayıcılığı 449-450
mucizeleri 43-44
özellikleri 122-123
Peygamber sevgisi 104
Peygamber sevgisi 121-129
Peygamber sevgisi 93
Peygambere itaat 125-126
Peygambere uymak 92
Peygamberin kardeşleri 268
Tevrat'taki özellikleri 40
ümmetine düşkünlüğü 123-124
peygamberler 41-46, 100, 169

Ramazan 292-298
 Ravza-i Mutahhara 129
 recâ 113
 Reyhan kapısı 293
 riya 138-143
 Rûhu'l-Emîn bk. Cebrail
 Rûkn-i Yemânî 306
 rüşvet 358-359
 Sa'd ibni Ebû Vakkas 488
 Sa'd ibni Muâz 471
 Sa'd ibni Ubâde 204, 484, 491
 sa'y 307
 sabır 161, 167-172
 Sâbit el-Bünânî 129
 sadaka 213-214, 284-288, 301, 439
 Safâ 307
 Safiye 258
 Safvân ibni Ümeyye 321
 Sahâbî bk. Ashâb
 sahte âlimler 219
 sahur 295
 Said ibni Muallâ 125
 Saîr (Cehennem) 79
 Sakar (Cehennem) 79
 salât ü selâm 126
 Salih 45
 Sâlim 236
 sarımsak 208
 savaş 310-317
 savurganlık bk. israf
 saygı 202, 471
 Selâm (Allah'ın ismi) 460
 selâmlaşma 334, 460-466
 Selmân-ı Fârisî 280, 483
 Semud 45
 sevgi 99-104, 199-201
 din kardeşini sevmek 468-470,
 473-474
 bk. Allah sevgisi, Peygamber
 sevgisi

Sevr mağarası 177
 seyyidü'l-istiğfar 247-248
 sıkıntılar 87, 96, 167-172, 185
 sır 206, 328-329
 sırat 68-69, 328
 soğan 208
 sövmek 229, 255, 256, 495
 söz taşımak bk. koğuculuk
 sözünde durmak 152-157
 Suffe Ehli 432
 sûr 27, 58, 61, 63
 Suriye 473
 sükût 230-231
 Süleyman aleyhisselâm 29, 30,
 31, 34, 388
 Sümeyye 131
 sünnet 39, 279
 Şaban 334
 şaka 227-228
 Şakik ibni Seleme 483
 şefaat 67-68, 71-73, 76, 122, 123,
 315
 şehidlik 311, 314-315, 360
 Şevval 299, 303
 şeytan 29, 31, 33, 103, 144, 154,
 192, 275, 302, 333-334, 366,
 400, 401, 514
 şifa 179-180
 Şuayb aleyhisselâm 36, 45, 356
 şükür 93, 158-163, 515
 şüpheli şeyler 368-369
 Tâbiîn 277, 400, 498
 Tâif 451
 taklit 258
 takvâ 254
 Tebük 416
 tecessüs bk. ayıp araştırma
 tekfir 255
 telbiye 306, 309
 temizlik 263-267

teravîh bk. namaz
 ters ilişki 346-347
 teşekkür 469-470
 tevekkül 66, 175-180
 Tevrat 35, 36, 40, 122
 ticaret ahlâkı 210-211
 tokalaşmak 471
 tövbe 113, 114, 117-118, 144-151,
 361, 428
 Tufeyl 466
 tutumluluk 380-383
 uğursuzluk 66, 176-177
 Uhud Dağı 128
 Uhud Savaşı 315, 451
 Umeyr ibni Hümâm 317
 umre 305, 307-308
 utanma 419 -423, 425, 458
 Übey ibni Kâ'b 47, 466
 Ümâme 201
 ümit 113-119
 Ümmü Atıyye 493
 Ümmü Gülsüm (Peygamberimizin
 torunu) 453
 Ümmü Habîbe 279
 Üsâme ibni Zeyd 204, 343, 344,
 388
 Üseyd ibni Hudayr 240-241
 vaat bk. sözünde durmak
 vahiy 27, 44
 Veda Haccı 338, 349, 356
 vefa bk. sözünde durmak
 vefasızlık 154
 Yahudiler 36, 108, 122, 193, 220,
 464
 Yahyâ aleyhisselâm 300
 Yahyâ ibni Ya'mer 89
 Yâkub aleyhisselâm 34, 41
 yalan 225-228, 231, 332
 yardımlaşma 206, 412-417
 yas tutmak 496

Yâsir 131
 yaşlılar bk. büyükler
 Ye'cûc ve Me'cûc 57
 Yemen 57, 283
 yemin 152
 yalan yemin 225-228
 Yermük Savaşı 459
 yetimler 201-202, 357
 yöneticilik 327, 392-395, 401-402
 yumuşak huyluluk 442-443
 Yûnus aleyhisselâm 34, 309
 Yûsuf aleyhisselâm 132, 193
 Yûşâ 47, 48
 zakkum 80
 zalimler 508
 Zebur 35
 Zehebî 128
 zekât 271, 273, 282-288
 Zekerîyya aleyhisselâm 300
 Zeyd ibni Desine 136-137
 Zeyneb 424
 Zeyneb (Peygamberimizin kızı)
 201, 204
 Zeyneb (Peygamberimizin torunu)
 453
 zikir 67, 160, 161, 242-252, 301-
 302, 514-515
 zikir halkaları 246, 251-252
 Zilhicce 303
 Zilkade 303
 zina 345-353
 Zinnîre 132
 zulüm 409, 412, 508

Zafer Yayınları, Zafer Yayın Grubu'nun bir kuruluşudur.

Mahmutbey mh. Deve kaldırım cd. Gelincik sk. no:6 Bağcılar- İstanbul, Türkiye

Tel: (0 212) 446 21 00, Fax: (0 212) 446 01 39

<http://www.zaferyayinevi.com> E-mail: zafer@zaferyayinevi.com

Peygamberimin **SEVDİĞİ** **MÜSLÜMAN**

İslâmiyet nedir? Müslüman kimdir?
Allah ve Resulü bizden nasıl bir insan
olmamızı bekler?

Allah'ın ve Resulünün sevgisine bizi
hangi davranışlar ulaştırır?

Bu soruların cevapları, âyetlerden ve
sahih hadislerden derlendi ve
hayatın bütün aşamalarını kuşatacak
şekilde düzenlendi.

Böylece, İslâmiyet hakkında
kapsamlı bir rehber kitap ortaya çıktı.

Allah'ın kitabında tanımladığı,
Peygamberimizin de söz ve
davranışlarıyla ortaya koyduğu dört
dörtlük Müslümanın formülünü,
elinizdeki bu kitapta bulacaksınız.

Ve bu kitap, hayatınız boyunca
elinizden hiç düşmeyecek. Herhangi
bir konuda, "Peygamberimin sevdiği
Müslüman ne yapardı?" diye
düşünecek olduğunuzda, sorunuzun
cevabını bu kitapta bulacaksınız.

 www.kitapyurdu.com

ISBN 975-8732-11-0

9 799758 732110

zafer
YAYINLARI

kitap@zaferdergisi.com

15 00.₺